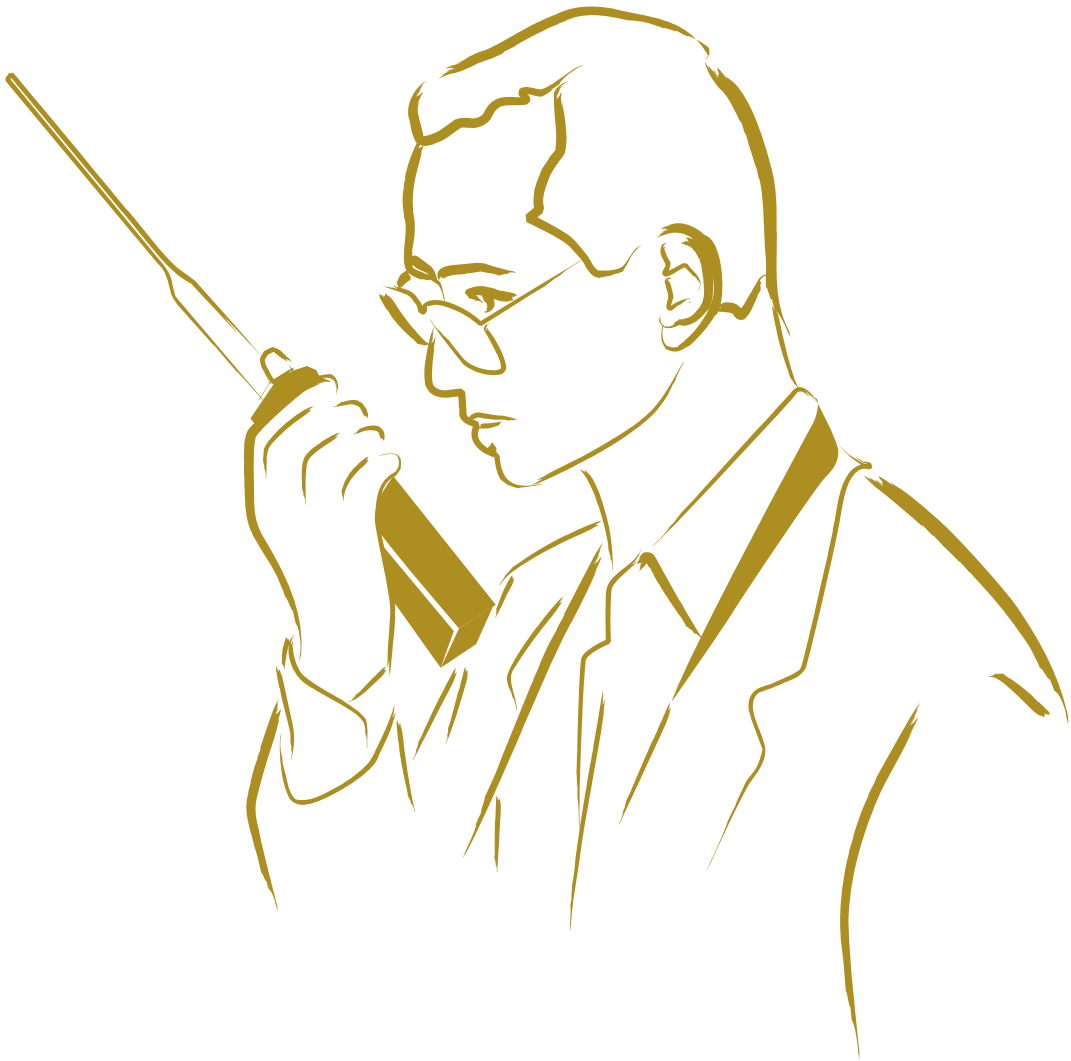

ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พุทธศักราช ๒๕๑๗ - ๒๕๑๙

จัดทำซ้ำในลักษณะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒

ที่ รล ๐๐๐๔.๒/๑๙๘๖ สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรียน นายวิสิฐ ตันติสุนทร

เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

อ้างถึง หนังสือที่ กบข. ๕๐๔๒/๓๖๑๖/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พุทธศักราช ๒๔๙๓ - ๒๕๔๘ ตามสำเนาที่แนบไป ไปเผยแพร่ในดีวีดีและลงพิมพ์ในหนังสือ “ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๔๙๓ - ๒๕๔๘” เพื่อมอบแก่ห้องสมุดทั่วประเทศ จำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และเพื่อจำหน่าย จำนวน ๕,๐๐๐ ชุด ราคาชุดละ ๕,๐๐๐ บาท โดยจะนำรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายทูลเกล้า ฯ ถวาย โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

พระราชทานพระบรมราชานุญาต

(นายประสพโชค อ่อนกอ)

ผู้ช่วยราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร. ๐๒ ๒๒๐ ๗๒๐๐ ต่อ ๓๔๐๒

โทรสาร ๐๒ ๒๒๐ ๗๓๒๒

คำนำ

ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างหาที่สุดมิได้ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์ชุดหนังสือและดีวีดี **"ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๔๙๓-๒๕๔๘"** จำนวน ๒,๑๔๒ องค์ขึ้น เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่พระอัจฉริยภาพแห่งพระองค์ท่านให้ปรากฏยั่งยืนอยู่ตราบนานเท่านาน โดยพิจารณาเห็นว่าพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานแก่บุคคลต่างหมู่เหล่า ต่างคณะ ในโอกาสต่างกันตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานั้น เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปว่ามีความงดงามในด้านสาระภาษา อีกทั้งยังเปี่ยมด้วยคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ที่เหล่าพสกนิกรชาวไทยทุกคนควรน้อมนำไปยึดถือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ส่วนรวม และประเทศชาติสืบไป

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ดำเนินการจัดพิมพ์ชุดหนังสือและดีวีดีดังกล่าว ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการที่ รล ๐๐๐๔.๒/๑๙๙๘๖ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือชุดพิเศษ **"ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๔๙๓-๒๕๔๘"** ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
พุทธศักราช ๒๕๕๐

สารบัญ

หน้า

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พุทธศักราช ๒๕๑๗	๙-๑๓๒
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พุทธศักราช ๒๕๑๘	๑๓๓-๒๘๑
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พุทธศักราช ๒๕๑๙	๒๘๒-๔๔๒

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณาจารย์และนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่[๒] ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๗

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ได้มาเยี่ยมคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ก็ไม่ได้เป็นครั้งแรกที่ได้มาเยี่ยมมหาวิทยาลัย เพราะว่าได้ผ่านมาหลายครั้งแล้ว และนอกจากนั้น แม้จะไม่ได้พบในที่ในถิ่นของท่านเอง แต่ก็นับว่าได้เคยไปพบในถิ่นต่าง ๆ และได้ร่วมมือมานานแล้ว ทั้งอาจารย์และนักศึกษาของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่นี้ ได้ร่วมมือใกล้ชิดกับโครงการช่วยเหลือชาวเขามาเป็นเวลาหลายปี และได้ผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง เรื่องที่ช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขานั้นมีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่จะเป็นประโยชน์และเป็นรายได้กับเขาเอง ที่มีโครงการเช่นนี้จุดประสงค์อย่างหนึ่งก็คือมนุษยธรรม อยากที่จะให้ผู้ที่อยู่ในที่ทุรกันดารสามารถที่จะมีความรู้และพยุงตัวมีความเจริญได้

อีกอย่างหนึ่ง ก็เป็นเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วย เพราะเป็นปัญหาใหญ่ก็คือปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าเราสามารถที่จะช่วยชาวเขาให้ปลูกพืชผลที่เป็นประโยชน์มาก เขาจะเลิกปลูกยาเสพติด ปลูกฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับ การปราบการสูบฝิ่น และการค้าฝิ่นได้ผลดี อันนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ผลอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือ ชาวเขาตามที่รู้ เป็นผู้ที่ทำการเพาะปลูกที่อาจทำให้บ้านเมืองเราไปสู่หายนะได้ โดยที่ถางป่า และปลูกโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขา ก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดีความอยู่ดีกินดี และปลอดภัยได้อีกทั้งประเทศ เพราะว่าถ้าเราสามารถทำโครงการนี้ให้สำเร็จ ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีการอยู่ดีกินดีพอควร และสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก ฉะนั้นการที่ทั้งครู อาจารย์ และนักศึกษาได้ไปร่วมมือในงานนี้ ก็นับว่าเป็นสิ่งที่น่าอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง และนับว่าเป็นการชี้ให้เห็นว่า ทั้งอาจารย์ ทั้งลูกศิษย์ เข้าใจดีในจุดประสงค์ของการเกษตร

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงเยี่ยมคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นอกจากเรื่องร่วมมือกับโครงการชาวเขานี้ ยังมีอีกสิ่งที่สำคัญมากสำหรับเรื่องของกสิกรรม เพราะก็ทราบกันทั่วไปแล้วว่าประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรมเป็นหลัก ต้องใช้หลักวิชาและความรู้ต่าง ๆ ทำให้กสิกรทั่วประเทศได้รับประโยชน์จากความรู้ทางวิชาการ และทำการเพาะปลูกให้มีผลดี และทั้งได้สามารถที่จะนำผลิตผลทางเกษตรไปจำหน่ายหรือไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในทางรายได้

ข้อที่สามคือในปัจจุบันนี้มีความปั่นป่วนในโลก เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ การคลัง แล้วก็อาจไม่ทราบกันทั่วทั่วกันทุกคน แต่ก็นับว่าความปั่นป่วนนี้หนักมาก ความปั่นป่วนนี้ย่อมจะทำให้ประเทศไทยของเรากระทบกระเทือนเหมือนกัน เราต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อที่จะให้ความปั่นป่วนนั้นไม่มากระทบมากเกินไป ถ้าวิเคราะห์ดูความปั่นป่วนเกิดขึ้นมากที่สุดในประเทศที่มีอุตสาหกรรมมาก เช่นในยุโรป ในอเมริกา และในญี่ปุ่น ซึ่งมีวิกฤติการณ์เช่นเรื่องน้ำมัน ทำให้เศรษฐกิจของชาติที่มีอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้ามาก ที่เจริญมาก เกิดกระทบกระเทือนอย่างหนัก ทำให้ประชาชนที่มีงานทำหมดงานไป เพราะไม่สามารถที่จะป้อนพลังให้แก่โครงงาน การแก้ไขและวิธีแก้ไขนั้นมีหลายอย่าง นักเศรษฐกิจทั่วโลกเขาก็ได้พยายามที่จะแก้ไข ในประเทศไทยเรา เรามีปมด้อยอย่างหนึ่งว่าเป็นประเทศที่เขาเรียกว่า “กำลังพัฒนา” ถ้าแปลตรง ๆ หรือพูดตรง ๆ ก็แปลว่าเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนา การที่เป็นประเทศด้อยพัฒนานี้ก็เป็นสิ่งที่บางทีน่าสนใจและน่าเสียใจ น่าอายก็ได้ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ขอให้เข้าใจว่า ด้อยพัฒนาหรือพัฒนาน้อยนี้นับว่าเป็นบุญของเรา เพราะว่าไม่ต้องถอยหลังจากการพัฒนามากกลับมาสู่การพัฒนาน้อย คนเราไม่ชอบเดินถอยหลัง เครื่องจักรต่าง ๆ รถยนต์ก็มีเกียร์เดินหน้า ๓ หรือ ๔ เกียร์ แต่เกียร์ถอยหลังมีหนึ่งเท่านั้น คนเราก็เหมือนกัน ก็ไม่ชอบถอยหลัง แต่ถ้าเราถือว่าเราด้อยพัฒนา ซึ่งไม่น่าอาย เราก็จะพัฒนาประเทศของเราได้ในทิศทางใดก็ได้ไม่ต้องถอยหลังกลับมา การพัฒนาอย่างที่ว่านี้ ก็เพื่อพัฒนาทางเกษตรและพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี เหมือนที่เราเคยอยู่มาตลอด ในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านที่ไปเยี่ยม ส่วนมากเขาอยู่อย่างกันเอง สามารถที่จะพยุงตนเองได้ มีผู้ที่เป็นหัวหน้า มีผู้ที่ปฏิบัติงานอย่างแบ่งงานกันและสามัคคีกัน ถ้าจะเรียกว่า การเป็นอยู่แบบไทยก็หมายความว่าอยู่แบบประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้าน ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านนี้เรากำลังอยากที่จะทำลาย เพราะว่าอยากจะทำประชาธิปไตยขั้นประเทศ แต่ว่าประชาธิปไตยขั้นประเทศนั้น

ก็ต้องมีรากฐานที่ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านซึ่งเรามีอยู่แล้ว แต่ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านนี้ ก็จำเป็นที่จะมีความรู้เพื่อที่จะทำให้การพัฒนาของหมู่บ้านได้ขึ้นมาได้

โครงการที่มีต่าง ๆ อย่างโครงการชาวเขานั้น มาปฏิบัติได้กับพื้นราบ โดยที่พวกเราทุกคนใช้วิชาการไปช่วยกันทำ การเกษตรนั้นไม่ใช่เฉพาะว่าจะปลูกอะไรให้ขึ้นเท่านั้นเอง แต่ว่าอย่างที่ได้รายงานมา ต้องมีการค้นคว้าให้ปลูกได้ดี แล้วก็หลังจากปลูกแล้วเอามาใช้ให้ดี ให้ถูกต้อง มาแปรสภาพและมาค้าขาย ทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านี้ก็อยู่ในหลักสูตรของคณะเกษตร ถ้าทุกคนอยากที่จะช่วยบ้านเมืองให้พ้นจากวิกฤติการณ์ที่จะมีมา ก็ขอให้ช่วยกัน ผู้ที่เป็นอาจารย์ก็สอน ผู้ที่เป็นนักศึกษาก็ศึกษาให้ดี และมีเป้าหมายก็การบำรุงบ้านเมืองให้มีความมั่นคงแบบของเรา ถ้าเราสามารถที่จะบำรุงขั้นหมู่บ้านและขั้นตำบลแล้ว ก็สามารถที่จะบำรุงขั้นประเทศทั้งเป็นส่วนรวมได้

ฉะนั้น ทุกคนจะต้องทำหน้าที่ให้ดี คือสำหรับนักศึกษา ควรที่จะศึกษาให้ได้ดีและปฏิบัติในสิ่งที่ได้ศึกษาเพื่อที่จะได้จุดประสงค์ตามที่ต้องการ

ที่พูดแค่นี้ก็เป็นเพียงหลัก ทางปฏิบัติก็ได้เห็นที่ผู้ที่ไปตามหมู่บ้าน แล้วก็ไปช่วยชาวบ้านให้มีความรู้ แต่ก็ยังไม่ได้เห็นการทดลอง จึงพูดอะไรมากกว่านี้ไม่ได้ เพราะว่าเชิญให้พูดก่อนที่จะได้ดูว่ากำลังทำอะไร ก็ไม่มีทางที่จะมีการวิจารณ์ใด ๆ ว่าดีหรือไม่ดี ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง เพียงแต่เข้าใจว่าดี และเท่าที่ได้เห็นแล้วในการปฏิบัติของอาจารย์และนักศึกษาที่ไปช่วยกันปฏิบัติในสนาม ก็เข้าใจว่าดี ก็ขอให้เหมือนที่พูดนี่แหละ ขอให้พรทั้งครูบาอาจารย์ทั้งนักศึกษา ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาของตน ๆ สามารถที่จะมีความสำเร็จทั้งในการศึกษา ทั้งในด้านการงาน ให้ประสบแต่สิ่งที่ดีที่งาม สิ่งใดที่ประสงค์ ที่ถูกชอบธรรม ก็ขอให้สัมฤทธิ์ผลให้ได้จงได้ ก็ขอให้ประสบความสุขความเจริญทั่วทุกคน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันอังคาร ที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกวาระหนึ่ง และพอใจที่ได้ทราบว่ามหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานก้าวหน้าไปได้มาก ทั้งในด้านบริหารและด้านวิชาการ นับว่าเป็นประโยชน์แก่การศึกษาโดยส่วนรวมของชาติอย่างสำคัญ ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทั้งปวง ผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

การที่บัณฑิตคณะต่าง ๆ มีโอกาสได้ออกปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องที่ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดด้วยตนเองนั้น เป็นการดีอย่างยิ่ง ทำให้ความรู้ที่แต่ละคนได้รับจากการศึกษาทางทฤษฎีและการปฏิบัติในห้องทดลอง เกิดเป็นผล เป็นประโยชน์ขึ้น ประจักษ์แก่ตาแก่ใจจริง ๆ นอกจากนี้ยังจะทำให้เห็นว่าการจะใช้วิชาความรู้ทางทฤษฎีให้ได้ผลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงพื้นฐานและสภาพของชีวิต ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ในท้องถิ่น อย่างเพียงพอ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ในการปฏิบัติงานใด ๆ ผู้ปฏิบัติจำต้องทราบ ต้องเข้าใจแจ่มแจ้ง ถึงปัญหาและวิชาความรู้ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์อย่างทั่วถึง จึงจะสามารถนำทฤษฎีมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และสามารถจะเลือกแนวทางปฏิบัติ ให้เกิดผลมากที่สุดได้ ตัวอย่างเช่นเมื่อเกิดความขาดแคลนวัตถุปัจจัยต่าง ๆ ดังในทุกวันนี้ ความขาดแคลนอาจทำให้การพัฒนาหลายอย่างต้องหยุดชะงักไป เพราะไม่สามารถทำงานตามทฤษฎีได้ ท่านทั้งหลายก็ต้องแสวงหาวัตถุปัจจัยและวิธีการอย่างอื่นมาใช้การแทน เพื่อให้ชีวิตและภารกิจของเราสามารถดำเนินต่อไปเป็นปรกติ เพราะฉะนั้น จึงใคร่ที่จะฝากข้อคิดนี้ไว้แก่ท่านทุกคน เพื่อนำไปพิจารณาสำหรับช่วยตน ช่วยส่วนรวมในการพัฒนาการงานและพัฒนาบ้านเมืองในเบื้องหน้า

ขออวยพรให้บัณฑิตทั้งหลายประสบความสำเร็จและความเจริญในชีวิต สามารถทำตัวทำงานให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคมได้โดยสมบูรณ์ และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดีโดยทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะอาศรมวัฒนธรรมไทย – ภารต[๒]

ณ พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์

วันพุธ ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๑๗

การสงเคราะห์ชาวเขานี้ ที่มีโครงกานี้ขึ้นมา ก็ด้วยจุดประสงค์หลายอย่าง จุดประสงค์ที่มีก็คือเห็นว่ามีประชาชนเป็นจำนวนมากที่จะต้องสงเคราะห์ให้อยู่ดีกินดีขึ้นเป็นอันดับแรก

ลำดับที่สอง ลำดับต่อไป คือชาวเขาทำให้มีปัญหาอย่างหนึ่ง เพราะว่ามีการเผาที่ทำให้ป่าไม้หมดไปและทำให้ดินพังทลายลงมา เวลามีน้ำมากน้ำก็ท่วมยังที่ราบ และเวลามีน้ำน้อยก็แล้งไปเลย ทั้งทำให้แม่น้ำลำคลองตื้นเขิน ทั้งทำให้เกิดอันตรายในทางความปลอดภัยของประเทศ มีเหตุผลหลายอย่างเช่นนี้จึงได้ตั้งต้นทำโครงการชาวเขา และผลที่ได้ประจักษ์มามากอยู่แล้ว คือการให้ประชาชนที่อยู่ตามเขา เขาไว้ใจว่าทุกคนในประเทศช่วยกัน และต้อนรับเราให้ไปปฏิบัติงานเพื่อเขาอย่างดีฉันพี่น้อง อีกทั้งเป็นการกระชับความกลมเกลียวระหว่างประชาชนที่อยู่บนเขาหรืออยู่ที่ราบในเมือง ฉะนั้น การที่ทุกคนได้ช่วยกันในทางอนุเคราะห์ชาวเขา จะด้วยทรัพย์ ด้วยการปฏิบัติ หรือด้วยความคิด ก็น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง

ขอรับรองว่าเงินนี้จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้กิจการลุล่วงโดยสมบูรณ์ การที่ยกตัวอย่างนอกจากที่ทราบดีแล้วว่าได้นำสิ่งของไปแจกเขา และนำต้นไม้หรือพืชต่าง ๆ ไปให้เขาปลูก ให้เขากิน ให้ได้ทั้งสัตว์เลี้ยงนั้น ก็ได้ช่วยในทางความเป็นอยู่ ทางด้านสุขอนามัย คือให้ยาต่าง ๆ ทั้งให้การเป็นอยู่ดีขึ้น สะอาดขึ้น แม้กระทั่งในด้านการทำส้วม ที่สำหรับชำระร่างกายก็ได้ทำ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เงินเป็นจำนวนไม่น้อย แต่ก็จะทำไป เพราะทำให้เขามีความเข้าใจ

ปัญหาที่เกี่ยวข้องก็ยังมี แม้แต่ที่เป็นปัญหามาก เช่นการวางแผนครอบครัว ชาวเขาเขาก็ยอมรับ ฉะนั้นการที่มีผู้วิตกว่าชาวเขาจะแพร่พันธุ์เป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องขยายที่กันมาก จึงคิดว่าควรให้สร้างนิคมในเชิงดอยหรือที่เชิงดอย ก็ไม่ควรวิตกนัก ตามภูเขามีที่ที่เหมาะสมสำหรับให้ชาวเขาเหล่านี้อยู่ด้วยความอยู่ดีกินดี และเราจะได้ผู้ที่จะช่วยเราในการรักษาภูเขา รักษาป่า ตรงข้ามกับที่คิดว่าถ้าชาวเขาอยู่บนภูเขาจะทำให้ป่าไม้เสียหายไป

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้นายโรเมช บันดารี เอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทย และนายสุกิจ นิมมานเหมินท์ ประธานอาศรมวัฒนธรรมไทย – ภารต กับคณะ รวม ๒๑ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายรายได้จากการแสดงนาฏศิลป์อินเดีย เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนโครงการหลวงพัฒนาชาวเขา.

ตรงข้ามเพราะว่าชาวเขานั้น เมื่อเข้าใจดีแล้ว เขาจะรักษาป่าให้ดี ดังที่ได้เคยพูดที่หมู่บ้านขุนแม่กลางบอกว่าจะช่วยสร้างป่าไม้ขึ้นมา และเขาเองก็จะรักษาเพราะว่าเป็นผลประโยชน์ของเขา ถ้าทั้งหมดนี้ จะต้องมีทุนทั้งในทางการเงิน ทั้งในวิชาความรู้ และในแผนงานในการเกษตรสนับสนุน เชื่อได้ว่าโครงการนี้ลุล่วงสำเร็จเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนาที่ทุกคนได้บริจาคทรัพย์ และแรง และความคิดให้แก่โครงการนี้ ขอให้ทุกคนจงมีความสุขสมบูรณ์ ความเจริญก้าวหน้าทุกประการ.

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก
ในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าหน้าที่ผู้เสียชีวิต
ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ครั้งที่ ๖

ผู้กล้าหาญซึ่งสามารถสละชีวิตเป็นชาติพลีได้นั้นเป็นบุคคลประเภทที่หาได้ยาก ทั้งเป็นบุคคลผู้มีบุญคุณอย่างยิ่งแก่คนทั้งชาติ ทุกคนที่มีความคิดควรนึกถึงบุญคุณและควรจะได้ตอบแทนบุญคุณด้วยการถนอมชีวิตของเขาเหล่านั้นไว้ โดยระวังตั้งใจ ประพฤติปฏิบัติตนและทำหน้าที่ของตน ๆ ด้วยความสะอาด สุจริต และยุติธรรม.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๗

พระบรมราโชวาท

ในงานพระราชทานประกาศนียบัตรและรางวัล
แก่นักเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบประกาศนียบัตรและรางวัลของวชิราวุธวิทยาลัย อีกวาระหนึ่ง

กิจการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่รายงานให้ทราบ นับว่าดำเนินมาได้โดยเรียบร้อย โดยเฉพาะผลการเรียนการสอบของนักเรียนชั้นต่าง ๆ นั้น น่าพอใจมาก จึงขอชมเชยผู้บริหารและคณะครู ที่ได้ทำงานด้วยความตั้งใจ พร้อมทั้งขอชมเชยนักเรียนที่เรียนสำเร็จหลักสูตรชั้นต่าง ๆ และที่ได้รับรางวัลทุกคน

ผลอันพึงประสงค์ของการศึกษา กล่าวสั้นแต่โดยเนื้อแท้มีสองสถาน สถานหนึ่งคือความรู้แจ้งจริงในวิทยาการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง สำหรับนำไปทำกิจการงาน สร้างตัว สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่บ้านเมือง แก่ส่วนรวม และแก่มนุษยชาติ อีกสถานหนึ่งได้แก่ความคิดจิตใจ ที่ฝึกฝนกล่อมเกลาแล้วอย่างถูกต้องให้คล่องแคล่วและสุจริตยุติธรรม ซึ่งจำต้องมีไว้เป็นพื้นฐานอันมั่นคง สำหรับรองรับความรู้ทางวิทยาการ เพื่อให้บุคคลใช้ความรู้ทั้งปวงได้โดยมีประสิทธิผลอันเต็มเปี่ยมและเป็นธรรม ไม่ให้เกิดเป็นภัยเป็นโทษเพราะความเมามัวทั้งปวง การศึกษาในวชิราวุธวิทยาลัย มุ่งหมายให้สำเร็จประโยชน์ดังกล่าวนี้ ผู้ที่สั่งสอนอยู่ก็ดี นักเรียนก็ดี พึงสำนึกตระหนักไว้เป็นนิตย์ และควรอย่างยิ่ง ที่จะได้สั่งสอนและเล่าเรียนเพื่อวัตถุประสงค์ทั้งนี้ยิ่งกว่าสิ่งอื่น แล้วจะได้ชื่อว่าได้ทำตัวเป็นประโยชน์จริง และมีค่าสมกับที่กำเหนิดเป็นมนุษย์

ข้าพเจ้าขออนุโมทนา ในการที่ผู้ปกครองและผู้หวังดีได้เอื้อเฟื้อเกื้อกูลการศึกษาของอนุชนด้วยประการต่าง ๆ และขออวยพรให้คณะครู นักเรียน พร้อมทั้งผู้ที่มาร่วมงาน มีความสุขความสวัสดีโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานกระบี่ ปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ณ บริเวณสนามในกระทรวงกลาโหม

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรืออากาศ ในวาระนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับทุกคน ที่ได้รับความสำเร็จในการศึกษา และได้รับเกียรติเป็นนายทหารแห่งกองทัพไทย

หลักสูตรโรงเรียนนายทหารบรรจุวิชาการชั้นสูงที่สำคัญและจำเป็นไว้ครบถ้วนทุกอย่าง ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ช่างกล วิศวกรรม และด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ พร้อมกับมีการฝึกหัดต่าง ๆ ให้ร่างกายแข็งแรงอดทน มีความกระฉับกระเฉงคล่องแคล่ว เพื่อที่จะให้นายทหารแต่ละคนมีความสามารถ เหมาะสมแก่หน้าที่ผู้บังคับบัญชาทหารในสถานการณ์ปัจจุบัน ท่านทั้งปวงจึงควรอย่างยิ่ง ที่จะใช้วิชาความสามารถที่มีอยู่ให้ได้ผลเต็มที่ ยิ่งกว่านั้นจะต้องพยายามฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลาให้เกิดความรอบรู้ ชัดเจน ชำนิชำนาญ และต้องศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ ให้วิชาการของตัวงอกงามก้าวหน้ายิ่งขึ้น แล้วนำมาใช้ในงานที่ทำ ในการบังคับบัญชาทหาร ตลอดจนการที่จะเอาชนะอุปสรรค และการที่จะหลบหลีกภยันตราย ขวากหนามหลุมพลางต่าง ๆ ที่จะต้องประสบ ทั้งในการปฏิบัติในสนามและในการครองชีวิต ให้ผ่านพ้นไปได้โดยสวัสดิภาพ

ขออวยพรให้นายทหารใหม่ทุกคน มีความสุขและความปลอดภัยในกาลทุกเมื่อ ให้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน และมีความสมประสงค์ในสิ่งที่พึงปรารถปรารถนาทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันเสาร์ ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ขอขอบใจคณะกรรมการที่ได้ก่อตั้งทำให้กิจการดำเนินไปด้วยดีจนถึงบัดนี้ และมีหวังที่จะปฏิบัติง่ายต่อไป แต่เดิมโรงเรียนนี้ตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างโรงเรียนสำหรับช่วยเด็กที่อยู่ใกล้วัด และใช้พระสงฆ์เป็นประโยชน์มากในการจัดตั้งโรงเรียนและการศึกษาของเด็ก ๆ ต่อมาได้ตั้งความปรารถนา และเมื่อก่อสร้าง ได้ไปเห็นการดำเนินงาน ค่อนข้างจะสนใจ เพราะว่าใหญ่โตขึ้นมากกว่าที่นึกไว้แต่เดิม ก็เลื่อมใส ทั้งมีผู้มีจิตศรัทราที่จะบริจาคเพิ่มเติมขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ฉะนั้น กิจการนี้จึงได้ขยายขึ้นมา ซึ่งนับว่าเป็นที่น่ายินดีอีกครั้งหนึ่ง การที่ได้สร้างให้ใหญ่โตขึ้น มิใช่เพราะว่าได้ตั้งใจไว้แต่ต้น แต่เพราะว่ามีผู้ที่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างโรงเรียนเช่นนี้มากขึ้น จึงสามารถที่จะสร้างโรงเรียนที่ใหญ่โตขึ้นโดยไม่ขัดข้อง มาบัดนี้ ตามที่ได้รายงาน เห็นจริงถึงความจำเป็นที่ได้ขยาย และมีผู้ที่ประสงค์บริจาคเพิ่มเติม ก็ไม่ขัดข้องและยินดีด้วยซ้ำ

โรงเรียนชนิดนี้ตั้งใจจะสร้างตามชนบทที่ขาดโรงเรียน และขอแรงจากพระสงฆ์มาช่วยได้บ้าง ก็เพราะเหตุว่าในสมัยปัจจุบัน นอกจากความรู้ในวิชาการซึ่งสอนกันอยู่ยังต้องมีความรู้ในทางธัมมะ คือความเป็นอยู่ในจิตใจของแต่ละคน การที่เป็นคนดี เป็นคนที่มีความรู้ในทางเหตุผลนี้สามารถที่จะทำให้คนอยู่ด้วยการร่วมกันอย่างดี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ช่วยเหลือสามัคคี นอกจากนี้จะช่วยให้คนสามารถที่จะเรียนวิทยาการได้ ผู้ใดที่เรียนวิทยาการแต่ฝ่ายเดียว จะไม่สามารถปฏิบัติตนเป็นมนุษย์ ถ้ามีศีลธรรมอยู่ในจิตใจก็สามารถปฏิบัติตนเป็นมนุษย์ที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น

ฉะนั้น จึงเป็นเหตุให้เห็นความสำคัญของศีลธรรม มิใช่ว่าจะให้คนทั่วไปทุกคนสนใจศาสนา ศึกษาศาสนาให้มากจนเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่า “ธัมมะธัมโม” แต่ตั้งใจที่จะให้ผู้ที่มีความรู้ทางวิทยาการสามารถที่จะใช้วิชานั้นให้เป็นประโยชน์โดยอาศัยธัมมะ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ทุกคน ถ้าคนมีความข้องใจ มีความไม่สบายใจ ธัมมะก็ปลอบใจ คนไหนที่มีความรู้ คนไหนมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ก็จะช่วยให้ปฏิบัติงานสำเร็จ คนไหนที่มีธัมมะแล้วจึงมี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ คณะกรรมการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน นำผู้บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นค่าจัดซื้อที่ดินและก่อสร้างอาคารเรียนโรงเรียนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์หลังใหม่ และผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิจการของโรงเรียน เฝ้า ฯ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล.

ความเจริญ และธัมมะจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิต ในปัจจุบันค่อนข้างจะห่างเหินและลืมข้อนี้ จุดประสงค์ของโรงเรียนจึงมีอยู่ที่จะมอบให้เด็ก ๆ มีความรู้ทั้งในด้านวิทยาการและศาสนา ให้มีความเป็นอยู่และให้มีความสุขให้ดี และผู้ที่จะสอนได้ดีที่สุดก็คือพระสงฆ์ ก็จึงกลายเป็นโครงการสร้างโรงเรียนในฮนบท และตั้งอยู่ในอุปถัมภ์ของวัด ถึงโรงเรียนใหญ่โตขึ้นไปเท่าไร จุดประสงค์นี้ก็ยังคงตั้งอยู่ไม่ละทิ้ง

ที่ทางโรงเรียนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ได้ดำเนินงานอย่างนี้ และกระทรวงศึกษาธิการคิดจะส่งเสริม ก็เป็นที่น่ายินดี ต้องขอขอบใจผู้บริหาร ผู้ที่สนับสนุน และมีความเข้าใจถึงจุดประสงค์นี้เป็นอย่างดี ขอขอบใจทุกท่านทุกคนที่ได้ร่วมมือเป็นอย่างดี ขอให้ผลบุญจากที่ได้ปฏิบัติสิ่งที่เป็นกุศลคือได้สร้างและเกื้อหนุนเด็ก ๆ ให้ได้เข้าเรียน จงทำให้มีความเจริญรุ่งเรือง ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและเข้มแข็ง มีอายุยืน อย่าให้สิ่งใดมาเบียดเบียนสังขารลงได้.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรีและคณะ[๒]

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

วันพุธ ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ขอขอบใจชาวปราจีนบุรีที่ได้นำเงินมาสมทบในการซื้อเครื่องบินทำฝนเทียมในวันนี้ ทั้งได้นำสิ่งของซึ่งเป็นผลิตผลของตนมาให้ และโดยเฉพาะขอขอบใจที่ทุกคนได้มาพร้อมเพรียงกันในวันนี้

การทำฝนเทียมเป็นกิจการที่ลำบากและไม่ทราบว่าได้ผลเพียงใด เพราะว่าการทำนั้นก็แล้วแต่สภาพอากาศ และแล้วแต่กำลังที่เรามีที่ปฏิบัติการ แต่ที่สำคัญที่สุดที่จำเป็นจะมี คือความร่วมมือของทั้งฝ่ายทางเจ้าหน้าที่ทางราชการ ทั้งด้านเจ้าหน้าที่ทางปกครองและเกษตรกรรม ทั้งโดยเฉพาะจากความร่วมมือจากผู้ที่เป็นเกษตรกรเอง ที่ท่านทั้งหลายมาในวันนี้ ก็เข้าใจว่าการทำฝนเทียมนั้นเกิดผลเป็นที่น่าพอใจแก่เกษตรกร ที่ท่านได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์เพื่อสนับสนุนกิจการด้านการทำฝนเทียม คือเข้าใจว่าการที่ทำฝนนี้ได้ช่วยท่านจริง ๆ ฉะนั้นก็เป็นยินดีมาก แต่ก็ยังไม่แน่ใจนักว่าผลนั้นเต็มเม็ดเต็มหน่วยหรือเปล่า ถ้าอยากจะให้ได้ผลของงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย จะต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการเพิ่มเติมขึ้น เครื่องมือเพิ่มเติม ซึ่งเงินที่ได้บริจาคก็จะเข้าไปร่วมสมทบในทุนสำหรับซื้อเครื่องบิน แต่เครื่องบินนั้นเมื่อซื้อก็เป็นอุปกรณ์ที่ราคาแพง แต่แม้จะเป็นอุปกรณ์มีราคาแพงก็อาจปฏิบัติไม่ได้เต็มที่ ถ้าไม่มีน้ำมัน และไม่มีวัสดุเคมี ก็จะต้องพิจารณาเหมือนกันว่าถ้ามีอุปกรณ์และมีวัสดุ มีวิชาการพร้อมแล้วจะต้องอาศัยกำลังอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญมาก คือความร่วมมือสามัคคีจากทุกฝ่าย ฉะนั้นที่ฝนเทียมในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ได้ผลดีก็เนื่องจากทางราชการและทางเกษตรกรได้ร่วมมืออย่างดี อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่ใช่เฉพาะในการทำฝนเทียม แต่ว่าในการปฏิบัติงานทั้งหมดของทางราชการและของทางประชาชน จะต้องร่วมกันด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความสุจริต ด้วยความซื่อตรง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ที่จะสร้างชีวิตของตนให้มีความเจริญทุกด้าน ทั้งในด้านการทำมาหากิน ทั้งในด้านจิตใจที่จะร่วมกันทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนตลอดถึงประเทศชาติ

การทำงานด้วยความเข้มแข็งสามัคคีและบริสุทธิ์ใจนี้ จะสั่งกันก็ยาก การบอกว่าให้ทำงานด้วยความสุจริต ทำงานด้วยความเข้มแข็งนั้น ถ้าสั่งบอกให้ท่านทำ ก็ไม่ทราบว่าจะรับคำสั่งได้หรือไม่ แต่ว่าถ้าขอร้องและชี้แจงว่า

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตำรวจตรีศรีศักดิ์ ธรรมรักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี และภริยา นำเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ ข้าราชการ พนักงานและผู้แทนกลุ่มเกษตรกร จำนวน ๖๕๙ คน เฝ้า ฯ ถวายพระพรปีใหม่ และทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อสมทบทุนซื้อเครื่องบินทำฝนเทียม.

พวกเราด้วยกันซึ่งเป็นคนไทย ถ้าทิ้งกันไม่ช่วยกัน ความล่มจม ความหายนะ จะมาสู่เราทั้งหมดไม่ใช่เฉพาะคนหนึ่งคนใด ฉะนั้น ความสามัคคี ความร่วมมือระหว่างกันทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายผู้ที่ทำงานในด้านปกครอง ทั้งฝ่ายคนที่ทำงานในด้านวิชาการ ทั้งผู้ที่ทำงานในด้านทำมาหากินส่วนตัว จะต้องมีทุกคน ต้องร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ที่ท่านมาในวันนี้ก็ในเรื่องของฝนเทียม ซึ่งนับว่าเป็นกิจการเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของการทำเกษตรกรรม ก็ยังต้องการความสามัคคีร่วมมือด้วยความตั้งใจทำการเพาะปลูก ทั้งทำสวน ทั้งทำนา จักต้องมีความร่วมมือยิ่งใหญ่กว่า เพราะว่าเป็นกิจการที่ลำบากยากเย็นและจะต้องใช้ความเพียรความอดทนมากทีเดียว ตั้งแต่การเตรียมดินลงพืชต่าง ๆ จนกระทั่งทะนุบำรุงให้เติบโตให้ได้ผลออกมา ตลอดจนเมื่อได้ผลมาแล้ว จะต้องสามารถใช้เป็นประโยชน์เพื่อมาบริโภคบ้าง และส่งขายบ้าง ซึ่งทั้งหมดนี้ใช้เวลานาน และต้องมีความเพียรความอดทนอย่างยิ่ง แต่ถ้าทุกคนร่วมมือกัน โดยเฉพาะฝ่ายทางปกครองและฝ่ายวิชาการ สามารถที่จะไปสอดส่องและให้ความรู้ทั้งทางวิชาการทั้งทางการด้านเพาะปลูกและด้านจำหน่าย ก็จะทำให้เกษตรกรทำได้ง่ายขึ้นและมีผลดีขึ้น ในตัวเกษตรกรเองก็จะต้องมีความร่วมมือ ทั้งกับทางราชการ ทั้งระหว่างกันเอง เพื่อที่จะให้อุ้มชูฐานะของตนเองให้มั่นคง

ทั้งหมดนี้อยากเห็นชาวไทยทั้งหมด โดยเฉพาะกสิกร สามารถที่จะปฏิบัติตนให้มีความเจริญ เพราะว่าถ้าทุกคนมีความเจริญตามที่ตนทำได้ก็จะทำให้พลเมืองของเรามีความมั่นคง และบ้านเมืองของเราก็อยู่เย็นเป็นสุข บางสิ่งบางอย่างจะมีผลประโยชน์ขัดแย้งกันบ้าง ก็ต้องนึกถึงว่าจะต้องปรองดองกัน เพราะว่าผลประโยชน์ขัดแย้งนั้นมันเป็นเรื่องเล็ก คือถ้าเปรียบเทียบกับเรื่องของส่วนรวมของเราก็ค่อนข้างเป็นเรื่องเล็ก ไม่ควรที่จะทำให้มาเป็นอุปสรรคในความเจริญและความสามัคคีของชาติไทย ฉะนั้นก็ขอให้ทุกคนทุกฝ่ายช่วยกันอะลุ้มอล่วยกัน สร้างความมั่นคงทางด้านชีวิตการเป็นอยู่ และเป็นการสร้างความมั่นคงของบ้านเมือง วิธีการที่จะสร้างนั้นก็มีหลายทาง ทางที่ดีที่สุดก็ร่วมแรงกันปฏิบัติงานของตน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ใครมีหน้าที่ที่จะสอดส่องก็ขอให้สอดส่องให้ดี ถือว่าประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตัว คำนี้ได้ยินมาเรื่อย เข้าใจว่า โดยเฉพาะข้าราชการที่ปฏิบัติงานฟังจนเอือม แต่ว่าความเป็นจริงถ้าทำประโยชน์ส่วนรวมและถือว่าเหนือประโยชน์ส่วนตัวนั้น ขอให้เชื่อว่าเป็นประโยชน์ส่วนตัวในที่สุด เพราะว่าถ้าแต่ละคนทำตามหน้าที่ซึ่งตนได้มีโอกาสทำแล้ว จะทำให้ส่วนรวมอยู่ดี และตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม ก็แทรกเข้าไปอยู่ในส่วนรวมนั้นเอง ถ้าส่วนรวมอยู่ดีส่วนตัวก็อยู่ดีแน่ และผู้ใดมีความรู้ใดก็

ควรจะแพร่ออกไปให้คนอื่นทราบ เพราะว่าการเผยแผ่ความรู้ความสามารถไปให้ผู้อื่นนั้นไม่ได้เสียประโยชน์ใด ๆ เพราะว่าความรู้และความดีเมื่อเผยออกไปยิ่งทวีคูณขึ้น ไม่ได้หมดไปจากตัว ยิ่งทำดียิ่งทำให้คนอื่นมีความรู้ ความรู้ของเราก็ไม่มีหมดลงไป ยิ่งเพิ่มพูนขึ้นมา อันนี้เรียกว่าสร้างบารมี ถ้าแผ่บารมีออกไปโดยเกิดคำว่าบารมีแท้ ๆ คือความดีแผ่ไปให้ผู้อื่นมากเพียงใด บารมีของเรายิ่งสูงยิ่งแก่กล้าเพียงนั้น ฉะนั้นผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่มีความตั้งใจดี ขอให้ตั้งใจที่จะเผยความดี เผยความรู้ที่สูงไปให้แก่ผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ทั้งตนทั้งผู้อื่นแข็งแรงและมีความเจริญก้าวหน้าได้

ทั้งหมดนี้ก็เป็นความคิดมาจากการปฏิบัติงานทางด้านฝนเทียม เพราะว่าได้เห็นว่าถ้ามีความร่วมมือจากทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้อง ถ้าร่วมมืออย่างโดยดี ก็ทำให้กิจการมีความก้าวหน้า และเป็นประโยชน์ตามจุดประสงค์ ดังนั้น ยิ่งเห็นว่างานที่สำคัญยิ่งของบ้านเมืองคือความเป็นอยู่ของทุกคน ซึ่งเป็นประชาชนในประเทศไทยนี้ ก็ยิ่งนึกว่าของที่สำคัญที่จะให้มีความสามัคคีและความปรองดอง ความตั้งใจดี ความปรารถนาดี ทำงานด้วยความเข้มแข็งจะยังอยู่ได้ก็ขอให้ทุก ๆ คนคิดดีทำดีอย่างแท้จริงต่อไป ไม่มีการที่จะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ขอให้ทุกคนได้รับความขอบใจที่ร่วมมือทั้งในด้านการช่วยกิจการของฝนเทียมและโดยเฉพาะช่วยกันสร้างอุ้มชูความดี สร้างจังหวัดและบ้านเมืองให้มีความรุ่งเรือง ขอขอบใจทุกคนอีกที แล้วก็ขอให้ทุกคนมีกายและใจเข้มแข็ง แข็งแรง พร้อมด้วยพลังของความสามัคคี ให้อยู่เย็นเป็นสุขมีความเจริญ ประสบภัยหรืออุปสรรคใดให้ผ่านพ้นไปโดยดี ทั้งขอให้ปฏิบัติงานด้วยความมีผล และขอให้อยู่เย็นเป็นสุข ขอทุกคนทุกฝ่ายได้หันหน้าเข้าหากัน และประสบความเจริญความสำเร็จทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะผู้ประกอบการรถยนต์แท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ขอขอบใจสมาชิกของสมาคมที่ได้นำเงินมาบริจาคเพื่อการกุศล ถือว่าที่ท่านได้นำเงินมาบริจาคเพื่อการกุศลนี้ เป็นการช่วยให้ส่วนรวมที่มีความเดือดร้อน ได้ช่วยกันบรรเทาความเดือดร้อนนั้น ๆ

การทำบุญนี้ถือกันว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ได้รับอานิสงส์อันจะทำให้เจริญรุ่งเรือง การทำบุญเป็นครั้ง ๆ ก็เป็นการทำกุศล การทำความดีเป็นครั้ง ๆ ซึ่งก็ได้ผลเหมือนกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ในการทำงานทำการกิจการต่าง ๆ ให้ดีทุกวัน เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ทำให้ได้ผลดีทุกวันนั้น ก็ปฏิบัติตามวิชาการของอาชีพของตนส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็ในการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีมีวิชาความรู้ความเมตตาและมีเหตุผลก็จะทำงานการนั้นลุล่วงไปด้วยดี และเป็นประโยชน์แก่ตน ทำให้มีความเจริญรุ่งเรือง

ขอให้ทุกคนมีกำลังกาย กำลังใจเข้มแข็ง ที่จะทำให้กิจการทั้งปวงเป็นผลสำเร็จ สิ่งใดที่ขอบธรรมทั้งหลายขอให้ได้เป็นผลสำเร็จ ประสบความเจริญรุ่งเรือง ความไม่มีอุปสรรคตลอดไป ขอให้ทุกคนมีความเจริญและประสบผลสำเร็จ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสมชัย พิพิธสุขสันต์ ในนามของคณะผู้ประกอบการรถยนต์แท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร นำคณะ รวม ๑๕ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่นิสิตปริญญาโทและปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๑๗

ในโอกาสที่ได้มอบทุนให้แก่ทุกคน และยินดีที่ได้ขอให้ให้โอวาท ก็ขอให้ถือเสียว่าโอวาทที่จะให้นั้นได้ผลก็เป็นโอวาทที่ใช้ได้ เพราะว่าเคยพูดถึงว่าผู้ที่ศึกษาในวิชาด้านการศึกษา โดยเฉพาะวิชาครูนั้น เป็นหน้าที่ที่สำคัญและเป็นหน้าที่ที่หนักและเหนื่อย ฉะนั้น ก็สมควรที่จะได้รับการสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาและในทางทรัพย์ และโดยเฉพาะความเห็นใจที่จะต้องมีการสนับสนุนอย่างยิ่ง และเคยพูดมาหลายปีแล้วว่าครูนั้นมีหน้าที่สอนในเวลาที่ลูกศิษย์มีหน้าที่ที่จะเรียน คำพูดเช่นนี้ดูจะเป็นสิ่งที่ล้าสมัยไป มีคนพูดอยู่เสมอว่าเดี๋ยวนี้ไม่มีนาย ไม่มีบ่าว ไม่มีครู ไม่มีลูกศิษย์ เพราะว่าเป็นสมัยประชาธิปไตย ก็ขอย้ำในข้อนี้ว่าความจริงครูกับลูกศิษย์นั้นก็ยังคงมี ไม่ใช่ว่าไม่มีเพราะเป็นประชาธิปไตย ยิ่งเป็นประชาธิปไตยยิ่งต้องมีครูและลูกศิษย์ แต่ว่ามองดูอาจคนละแง่ แง่ที่เรียกว่าโบราณก็คืออาจารย์หรือครูจะต้องเป็นผู้ที่เหนือหัว หรือผู้ที่มีสิทธิ์ขาดเหนือลูกศิษย์ ผู้ที่ได้รับทุนนี้ก็อยู่ในฐานะลูกศิษย์ ไม่ได้อยู่ในฐานะครูโดยแท้ ก็รู้สึกว่าอาจไม่ค่อยชอบนัก แต่ต่อไปก็มีหน้าที่เป็นครูแล้วจะมีลูกศิษย์ก็อาจเรียกว่าชอบก็ควรจะชอบ แต่ว่าไม่ใช่ชอบเพราะว่าเป็นผู้ที่อยู่เหนือหัวลูกศิษย์ ด้วยเจตนาที่จะเชิดหัวเชาเปล่า ๆ แต่ว่าเพราะเพื่อที่จะทำหน้าที่ครูที่ต้องมีความนับถือจากลูกศิษย์ และความจริงจากลูกศิษย์ก็ควรจะนับถือครู เพราะว่าเป็นหน้าที่ของเขาหนึ่ง และเป็นประโยชน์ของเขาหนึ่ง

เคยได้พูดมาแล้ว จำไม่ได้ว่ากี่ปีแล้ว ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ประสานมิตรในทำนองนี้ แล้วก็ได้เคยถูกโจมตีมาว่าเป็นคนล้าสมัย ว่าไม่ถูกต้อง ทำให้ความคิดริเริ่มของเด็ก ๆ หรือผู้ที่ได้เป็นลูกศิษย์หมดไป ทำให้ผิดการเป็นประชาธิปไตย แต่ถ้าย้อนไปดูคำพูดนั้นและพิจารณาดูจริง ๆ ก็ยังพอใช้ได้เดี๋ยวนี้ เพราะว่าได้พูดว่าลูกศิษย์ที่ฉลาดย่อมจะต้องประจบ เรียกว่าประจบครู ประจบไม่ใช่ในทางประจบสอพลอ แต่ประจบคือสร้างความรู้สึกของครูให้มีสภาพจิตที่ดีสำหรับการสอน มีสภาพจิตที่จะให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในตัวให้แก่ลูกศิษย์ แทนความรู้ความ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ศาสตราจารย์สุดใจ เหล่าสุนทร อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา นำนิสิตปริญญาโทและปริญญาตรีของวิทยาลัยวิชาการศึกษา รวม ๑๘ คน เฝ้า ฯ เพื่อรับพระราชทานทุนอุดหนุนการศึกษาประเภทช่วยเหลือการทำปริญญานิพนธ์หรือการวิจัยระดับปริญญาโท ๗ ทุน และประเภทช่วยเหลือการศึกษาระดับปริญญาตรี ๑๑ ทุน จากเงินที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานไว้แก่วิทยาลัยวิชาการศึกษาเพื่อตั้งเป็นทุน “ภูมิพล”

สามารถต่าง ๆ ที่ตนมีให้แก่ลูกศิษย์ ลูกศิษย์จึงจะได้รับวิชาได้มากที่สุดที่จะได้ ในส่วนของครูนั้น เมื่อได้รับการประจบนั้น คือหมายความว่าทำให้สภาพจิตของคนสบาย ก็ต้องพยายามที่จะแผ่ความรู้นั้นให้เต็มเหนี่ยวเต็มที่ ไม่ปิดวิชาของตนแก่ลูกศิษย์ที่มีความสามารถในด้านใดก็ให้ความรู้ในด้านนั้น อันนี้เป็นหลักและเป็นหลักจิตวิทยาซึ่งไม่ล้าสมัย และจะต้องขอให้ไปพิจารณาว่าการที่พูดกันเดี๋ยวนี้ว่าควรจะมีความเคารพซึ่งกันและกัน ครูก็ต้องรับความเคารพจากลูกศิษย์ และลูกศิษย์ก็จะต้องรับความเคารพจากครู อย่างในภาษาของลูกศิษย์ครู ครูลูกศิษย์ ถ้าเผื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นปัญหาในปัจจุบันนี้คลี่คลายลงไป อาจไม่หายไปแต่คลี่คลาย หลังจากที่จะพิจารณาหน้าที่และแนวปฏิบัติของแต่ละคน ไม่ใช่ว่าเอะอะอะไรบอกว่าห้ามไม่ให้สั่งสอนกัน เพราะว่าถ้าเราไม่มีการสั่งสอนกัน โลกมนุษย์จะไม่มีทางที่จะมีชีวิตต่อไปได้ พูดถึงว่าเกือบไม่พัฒนาหรือไม่ก้าวหน้า จะถอยเพราะว่าวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้มีมาก ทั้งในด้านวิทยาการคือเทคนิค ทั้งในด้านปรัชญาหรือธัมมะ มีมากเกินที่จะเป็นหน้าที่จะเป็นความสามารถของคนคนหนึ่งคนเดียวที่จะทำด้วยตนเองตลอดไปทุกอย่าง ฉะนั้นต้องมีการถ่ายทอดวิชาให้แก่กัน โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้มากกว่ามีประสบการณ์มากกว่า จะต้องถ่ายทอดให้แก่ผู้เยาว์กว่าทั้งในอายุและในความรู้ ฉะนั้น การที่จะบอกว่าทุกคนเท่าทัดเทียมกันในสิทธิก็ถูกต้องแล้ว แต่ว่าในฐานะความรู้ ก็ไม่ทัดเทียมกัน และเมื่อเป็นเช่นนี้ จึงจะต้องมีครูมีลูกศิษย์ ถ้ามีคำว่าครู และมีคำว่าลูกศิษย์ ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า สองคนสองบุคคลไม่เหมือนกัน เพราะคนหนึ่งชื่อครู คนหนึ่งชื่อว่าลูกศิษย์ ถ้าหากว่าอยากให้ทัดเทียมกัน หรืออยากให้เสมอภาค หรือประชาธิปไตยแบบที่เขาโฆษณากัน ก็จะต้องให้บอกว่าคน เริ่มอีกคนหนึ่งว่าเป็นคนไม่เป็นมนุษย์ ฉะนั้น ครูก็ไม่มีประโยชน์เพราะไม่มีชื่อครู ลูกศิษย์ก็ไม่มีประโยชน์เพราะว่าไม่มีชื่อลูกศิษย์ แต่ละคนก็จะเกิดขึ้นมา แล้วก็เป็นเพียงต้นหญ้า แล้วก็...ต่อไปก็ไม่มีการเติบโตขึ้นมา เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ คือคนที่มีความรู้ ฉะนั้นก็ยังต้องมีครูและต้องมีลูกศิษย์ เมื่อมีคำว่าครูแล้ว ก็ต้องให้สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ คือให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ ในการที่ครูให้ความรู้แก่ลูกศิษย์นี้ ถ้าครูมีอภิสิทธิ์กัน ถือว่าไม่ประชาธิไตยแล้ว ถือว่าเป็นคนที่วางตัวสูงกว่าแล้ว ผิดหลักของประชาธิปไตยที่วางไว้ทุกวันนี้ ฉะนั้น ขอให้พิจารณาเพียงข้อนี้ ยังมีอีกมากจะพูดได้เป็นวัน ๆ แล้วก็ที่พูดอย่างนี้ ก็ไม่ได้หมายถึงว่าไม่ควรจะมีประชาธิปไตย แล้วก็ไม่หมายความว่าจะไม่ควรจะมีความก้าวหน้า แต่ว่าเพื่อความก้าวหน้านี้ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ให้ความรู้แก่อนุชนรุ่นหลัง สถาบันครูก็มีอยู่ แล้วก็ท่านทั้งหลาย รวมทั้งผู้ที่ได้รับทุนคือเป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ ทั้งผู้ที่เป็นคณาจารย์ เป็นผู้ที่ให้ความรู้อยู่ ทั้งหมดนี้จะต้องทำความเข้าใจ และทำจิตใจที่เข้มแข็งเพื่อหาความจริง

เพื่อหาวิธีปฏิบัติที่จริง ที่สมควรที่จะปฏิบัติ และก็วางตัวให้ถูกต้อง ซึ่งเชื่อว่าทุกคนเข้าใจและทุกคนก็มีความเข้มแข็งที่จะปฏิบัติตามปณิธาน ตามอุดมคติของตนที่มีอยู่

ฉะนั้น ก็ไม่ต้องขยายความไปอีกมากมาย ให้ช่วยกันคิดว่าธัมมะของครูมีอะไรบ้าง แล้วธัมมะของลูกศิษย์มีอะไรบ้าง ให้พยายามที่จะให้ปฏิบัติตามธัมมะนั้นให้ถูกต้อง จะทำให้บ้านเมืองอยู่รอด และบ้านเมืองก้าวหน้าได้ยังมีอีกนิดหนึ่ง ได้อ่านดู เขาพูดถึงสมัยก่อนนี้ว่า ต้องมีการกดขี่ ต้องมีความไม่เสมอภาค สมัยนี้ต้องมีเสมอภาค การนับถือไม่ใช่นับถือผู้ใหญ่แต่เป็นการนับถือสิทธิของผู้อื่น คำพูดแค่นี้ดูเผิน ๆ ก็คล้าย ๆ ว่าประชาธิปไตย แต่ว่าลืมอยู่อันเดียว เคารพสิทธิของผู้อื่นนี่น่ะคือถูกต้องแล้ว แต่ว่าลืมอยู่อย่างเดียวว่าทุกคนมีเสรีภาพ และเสรีภาพนี้ก็จำกัดก็จำกัดโดยเสรีภาพของผู้อื่น อันนี้เป็นหลักสำคัญที่จะต้องพิจารณาเหมือนกัน แล้วก็ควรค่อย ๆ พิจารณา มีแต่มาบอกว่า ให้มีเสรีภาพเต็มที่ถึงจะเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพไม่เคยมีเต็มที่ มีเต็มที่ไม่ได้ ไม่ใช่เพราะครูหรือผู้ใหญ่หรือผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ผู้โตจะมาจำกัดเสรีภาพของตน แต่แต่ละคนมีเสรีภาพในขอบเขตของเสรีภาพของผู้อื่น ข้อต่าง ๆ นี้ก็ขอให้ถือว่าเป็นสิ่งที่น่าคิด แล้วก็ถ้าคิดในเรื่องเหล่านี้ และเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องของชีวิต ก็จะทำให้สามารถปฏิบัติงานของตนได้ดี และจะมีผลดีในการศึกษาและผลดีในการปฏิบัติงานต่อไปในอนาคต

ขอให้ทุกคนมีกำลังใจ กำลังกาย พร้อมสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่งานการ และให้บรรลุผลตามที่ปรารถนาทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการเนติบัณฑิต สมัยที่ ๒๔[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจกรรมการเนติบัณฑิตที่ได้นำเงินมาให้ และขอแสดงความยินดี ความดีใจ ที่ได้เห็นผู้ที่ได้รับการอบรมได้กลับคืนไปรับหน้าที่ปฏิบัติงานตามที่ได้อบรมมา เข้าใจว่าจะเป็นผลดีแก่ตนเองและแก่ผู้อื่นด้วย และจะทำให้วิทยาการทางด้านกฎหมายได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนได้รับบริการทางด้านที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น การที่คนได้เรียนมาและปฏิบัติการด้วยความตั้งใจแน่วแน่ที่จะสนับสนุนวิชาให้ดีขึ้น ก้าวหน้าและมีความยุติธรรม ให้ดียิ่งขึ้นก็ได้ทำดังนี้

เมื่อได้ตกลงกันแล้ว และได้เริ่มทำดังนี้ ก็ได้เห็นถึงความจำเป็นของบ้านเมืองว่ามีอะไรบ้าง ก็ขอให้ปัญหาต่าง ๆ ที่ท่านทั้งหลายได้เผชิญและกำลังเผชิญอยู่นั้น ได้รับการพิจารณาด้วยความเป็นธรรม ด้วยความฉลาด จะทำให้ปัญหาเหล่านั้นได้ลดลงไปได้ ในปัจจุบันนี้ บ้านเมืองมีปัญหามาก มีเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในด้านทั้งการเมือง ทั้งการอาชีพ ทั้งความเป็นอยู่มากมาย ต้องการคนที่มีความรู้ มีความสามารถมาช่วยกันขจัด ถ้าทุกคนไร้ความรู้ทั้งในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งในฐานะที่เป็นบุคคลผู้มีความรู้และปัญญา ก็จะไม่สามารถขจัดปัญหาเหล่านั้นให้เบาบางลงไป ถ้าใช้ความรู้ประกอบด้วยปัญญาก็จะทำให้มีประสิทธิภาพสูง เพราะว่าที่เวลานี้มีปัญหามากก็เพราะโดยมากใช้ความรู้ในทางวิชาการส่วนหนึ่งและใช้ปัญญาอีกส่วนหนึ่งแยกกัน ซึ่งวิทยาการและปัญญานั้น แยกกันไม่ได้ ก็ขอให้ช่วยกันทำทั้งสองทาง ทั้งในด้านวิชาการและในด้านปัญญา ดังนั้นปัญญานี้ไม่ได้หมายถึงความเฉลียวฉลาดเท่านั้นเอง คือไม่ได้หมายถึงเฉลียวฉลาดในทางวิชาการ แต่เฉลียวฉลาดในทางธัมมะ คือมีความรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร เห็นการไกล เกือบจะเป็นผู้ที่มีปัญญาเห็นทางสว่าง แทบจะมองอนาคตได้ เพราะว่าใช้ปัญญาส่อง วิธีจะใช้ปัญญามาส่องทางของตนคืออาศัยเหตุผล ถ้าเราใช้ปัญญาในทางที่ถูกเท่ากับจะเห็นอนาคตได้ เพราะว่าเราเห็นที่ผ่านมาเป็นอย่างไรมีกฎเกณฑ์อย่างไร แล้วก็คนมีความสามารถอย่างไร ปัญหาเป็นอย่างไร เราสามารถที่จะดูว่าต่อไปเป็นอย่างไร ตามธรรมดาภาษาวิชาการเขาก็เรียกว่าวางแผน แต่ถ้าหากของเราเองก็พูดได้ว่า เมื่อวางแผนแล้ว

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย เลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา นำคณะกรรมการเนติบัณฑิตสมัยที่ ๒๔ จำนวน ๓๒ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงานเนติบัณฑิตสัมพันธ์เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย อีกทั้งทูลเกล้า ฯ ถวายหนังสือรุ่นด้วย

เราหวังตั้งแต่สมัยไหนเป็นต้น ถ้าวางแผนแล้วเราหวังว่าแผนนั้นจะลุล่วงไป แต่ถ้าใช้ปัญญาอย่างแท้จริง เราวางแผนเราหวังว่าแผนนั้นจะลุล่วง แต่ถ้าเรามีปัญญาจริง ๆ ส่องความไปข้างหน้า เรารู้ว่าแผนนั้นจะลุล่วงได้เพราะเรารอบคอบ เราพิจารณาตัวเองได้ทุกอย่าง ฉะนั้น ก็ขอให้ทุกคนมีความสามารถทางปัญญาอันนี้ที่จะเห็นอนาคตคือการวางแผนและใช้ความรอบคอบ และใช้เหตุผลที่แท้จริง จึงจะทำให้มีความสามารถอย่างยิ่ง พูดอย่างนี้พูดเหมือนเป็นปรัชญาด้วย

ปัญญานี้มีแรงมาก ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายช่วยกันปฏิบัติงานของตน และก็วางตัวทั้งในงานการทั้งในส่วนตัว ให้เหมาะสมกับเป็นผู้มีความรู้สูง มีจิตใจสูง และมีความปรารถนาสูง สามารถปฏิบัติเช่นนี้ต่อไปได้.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารทุนพระราชทาน โรงเรียนราชวินิตและนักเรียน[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๗

วันนี้มีความยินดีสามประการ ประการแรกคือได้เห็นนักเรียนที่เรียนดีและได้รับรางวัลสำหรับการสนับสนุน ความยินดีเป็นไปเพราะเห็นว่าผู้ที่เรียนดีเป็นคนที่ฉลาด เป็นคนที่มีปัญญา คือสามารถที่จะรับรู้ความรู้ที่ได้สั่งสอนมาโดยเร็ว และเข้าใจว่าความรู้นี้เป็นประโยชน์สำหรับชีวิตของตนที่จะนำไปปฏิบัติในอนาคต ผู้ที่มีปัญญาคือสามารถที่จะมองเห็นอะไรที่ดีที่งามก็เป็นผู้ที่จะมีชีวิตอยู่เจริญต่อไป อันนี้เป็นความยินดีที่ได้เห็นว่ามีนักเรียนที่ทำการสำเร็จทั้งด้านวิชาทั้งสร้างตนเองให้เป็นคนดีและรับความรู้ที่จะใช้ในอนาคตนับว่าจะมีอนาคตที่แจ่มใส

ประการที่สองก็เห็นทางโรงเรียนมีผู้สนับสนุนสนใจไปบริจาคทรัพย์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ก็เป็นที่น่ายินดี เพราะว่าการศึกษาของอนุชนเป็นการสร้างให้บ้านเมืองมีความผาสุกได้ และทำให้ผู้ที่ได้บริจาคนี้ได้รับความพอใจว่ามีส่วนในการสร้างบ้านเมือง ในการสร้างอนาคต ทั้งเป็นกุศลซึ่งอานิสงส์ คือจะได้รับความเจริญรุ่งเรือง

ประการที่สามก็เห็นผู้ที่เป็นครูและผู้บริหารงานของโรงเรียน ได้พยายามปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็งที่สุด เพื่อที่จะให้ลุล่วงไปตามที่ได้รับมอบหมาย การงานที่ได้ทำนี้ ก็เห็นได้ว่ามิได้ทำเฉพาะงานที่ได้รับมอบหมายเป็นหน้าที่บังคับเท่านั้นเอง แต่เห็นได้ว่าเพราะมีความเมตตา และมีความกระตือรือร้นที่จะแผ่ความรู้แก่อนุชนรุ่นหลัง

ฉะนั้น วันนี้ ความยินดีทั้งสามอย่างมาอยู่พร้อมกัน ก็ขอให้นักเรียนให้ช่วยรักษาความยินดีนี้ไว้ต่อไปด้วยการเรียนให้ดี หรือการวางตัวให้เหมาะสมเพื่ออนาคตตนเองและความชื่นใจของผู้ที่สนับสนุนทั้งที่เป็นครูบาอาจารย์ และขอให้ผู้ที่สนับสนุนได้รับความสุข ความก้าวหน้า ความเจริญด้วยอานิสงส์ของกุศลที่ได้ทำ ทั้งขอขอบใจและสนับสนุนผู้ที่เป็นครูและผู้ได้บริหารโรงเรียน ให้มีความสำเร็จในปณิธานทุกประการ และก็ขอให้ทุกคนมีกำลังใจและมีกำลังกายสมบูรณ์ทุกประการ เพื่อที่จะให้ได้รับความพอใจ และมีอนาคตอันสมบูรณ์และเจริญ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ดร.บุญสม มาร์ติน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นำคณะกรรมการบริหารทุนพระราชทานโรงเรียนราชวินิต เฝ้า ฯ เพื่อกราบบังคมทูลถวายรายงานและกราบบังคมทูลเบิกผู้บริจาคเงินสมทบทุนโดยเสด็จพระราชกุศล เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล จำนวน ๓ คน แล้วกราบบังคมทูลเบิกนักเรียนจำนวน ๑๗ คน เฝ้า ฯ รับพระราชทานทุนการศึกษา

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมพ่อค้าไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจสมาชิกสมาคมพ่อค้าไทยทุกคนที่ได้นำเงินมาบริจาคทำการกุศลร่วมกัน ซึ่งเงินบริจาคนั้นได้ช่วยสงเคราะห์ประชาชน และขอแสดงความยินดีที่สมาคมได้ตั้งเป็นปึกแผ่นและปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าร่วมกันของเหล่าพ่อค้า ซึ่งมีส่วนสำคัญในชีวิตของบ้านเมือง

ในเวลานี้ก็ทราบดีว่าสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปค่อนข้างจะวิกฤติ ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทย ในประเทศไทยยังดี ทั่วโลกมีความปั่นป่วนทั้งในด้านการค้า ในด้านการเมือง การที่ประเทศไทยยังอยู่ได้พอที่จะผ่านพ้นอุปสรรคได้ก็เพราะเหตุว่าทุกคนในชาติได้ร่วมมือกัน ทั้งด้านราชการทั้งด้านพ่อค้าประชาชน ร่วมแรงกันสร้างความมั่นคง ซึ่งถ้าละเว้นในการร่วมมือร่วมแรงกันเช่นนี้ ก็เข้าใจว่าบ้านเมืองของเราจะไปไม่ได้ดี

ฉะนั้น ที่ท่านทั้งหลาย ได้บริจาคเพื่อการกุศลบ่อย ๆ ก็นับว่าเป็นส่วนกุศลแท้ คือสร้างความมั่นคงแก่ส่วนรวม ทั้งที่ทุกคนปฏิบัติภารกิจของตนเพื่อความเจริญของตน ก็ต้องคำนึงถึงความเจริญและความมั่นคงของส่วนรวมด้วย และท่านก็จะเข้าใจดีว่า ถ้าแต่ละบุคคลจะเจริญ จะต้องอาศัยความเจริญของส่วนรวม

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มีจิตกุศลมีความตั้งใจอันดีต่อส่วนรวม เพื่อสร้างส่วนรวมให้แข็งแรง ก็ขอให้ประสบความสำเร็จในกิจการ มีความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ มีกำลังทั้งกายทั้งใจเข้มแข็ง ประสบความสำเร็จในสิ่งพึงปรารถนาทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายอาทร สังขะวัฒนะ นายกสมาคมพ่อค้าไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการและสมาชิกสมาคมพ่อค้าไทย ฯ จำนวน ๑๗ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขันกอล์ฟของการรถไฟแห่งประเทศไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจการที่ได้นำรูปเขียนมาให้และรายได้ของการแข่งขันกอล์ฟเป็นการกุศลในวันนี้ แล้วก็ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับรางวัลในการแข่งขันกอล์ฟของการรถไฟทุกคน

การที่ทางการรถไฟได้จัดการแข่งขันกอล์ฟขึ้นทุกปีที่สนามหัวหินก็นับว่าเป็นประโยชน์ในด้านของการรถไฟโดยตรง เพราะว่าเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเป็นการส่งเสริมการกีฬาซึ่งการรถไฟได้สนับสนุนมาตลอด ก็นับว่าเป็นกิจการที่ได้ประโยชน์ เพราะว่าการกีฬาก็เป็นสิ่งที่จะทำให้จิตใจของคนมักร่าเริง และมีพลานามัยแข็งแรงเท่าที่จะอำนวยให้ ก็ขอแสดงความยินดีแก่ทั้งผู้ที่ได้แข่งขันกันได้ผลดีและทั้งผู้ที่ได้จัดงานเป็นที่เรียบร้อย

ขอให้ทุกคนได้รับผลดีในการจัดงานครั้งนี้ได้รับส่วนกุศล ทั้งขอให้ประสบความเจริญรุ่งเรือง สิ่งใดที่ปรารถนาขอให้ประสบความสำเร็จทุกประการ มีกำลังกายใจแข็งแรง เพื่อที่จะปฏิบัติงานในส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนตลอดไป.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลโท ทวน สริกขกานนท์ ผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย นำคณะเจ้าหน้าที่การรถไฟแห่งประเทศไทย จำนวน ๑๗ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเฮียนด้วยสีน้ำมัน และในโอกาสเดียวกันนี้ ผู้ชนะเลิศและรองชนะเลิศการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้วยพระราชทานของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ถ้วยโคลส ฮีเนียร์ อเมเจอร์ และถ้วยบุรฉัตร ประจำปี ๒๕๑๖ ที่สนามกอล์ฟหัวหิน เฝ้า ฯ รับพระราชทานถ้วยรางวัล และทูลเกล้า ฯ ถวายเงินค่าสมัครในการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทาน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขันกอล์ฟโดยเสด็จพระราชกุศล สมทบทุนมูลนิธิ “อานันทมหิดล” ปี ๒๕๑๖[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๗

ขออนุโมทนาแก่สมาคมนักเรียนเก่าและคณะกรรมการสมาคม ที่ได้จัดการแข่งขันเพื่อการกุศล ซึ่งทุกคนทั้งผู้จัดและผู้ได้ร่วมก็เท่ากับได้ทำการกุศลตามส่วนของการปฏิบัติ

ที่ได้ตั้งมูลนิธิอานันทมหิดล ก็เพื่อการศึกษา และที่ได้มอบรายได้ครั้งนี้ก็เท่ากับเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับนักศึกษาที่ไปเรียน ณ ต่างประเทศ ซึ่งมีสองคนต่อไป หรือคนหนึ่งสองปีประมาณนั้น ก็เป็นการช่วยเหลือผู้ที่มีความสามารถที่จะรับความรู้ใส่ตัวและนำมาใช้เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย ได้สามารถที่จะนำความรู้มาช่วย ก็นับว่าเป็นกุศลที่สมควร ก็ขอขอบใจและขอชมเชยผู้ที่จัดการให้งานนี้ได้ลุล่วงไปโดยเรียบร้อย ทั้งขอบใจผู้ที่บริจาคเงินเพื่อให้สามารถที่จะช่วยมูลนิธิให้ดำเนินต่อไป

ขอให้ทุกท่านมีกำลังกาย กำลังใจแข็งแรงเข้มแข็ง ปฏิบัติงานที่ประจำอยู่ได้ผล มีความสำเร็จ สิ่งใดที่ปรารถนาที่ดีที่ชอบ ขอให้สำเร็จ และเป็นตามที่ตั้งใจเอาไว้ ขอทุกคนจงประสบความสำเร็จ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตำรวจเอก หลวงชาติตระการโกศล ประธานคณะกรรมการจัดการแข่งขันกอล์ฟโดยเสด็จพระราชกุศล ปี ๒๕๑๖ นำคณะกรรมการจัดการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทานครั้งที่ ๒ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้โดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิ “อานันทมหิดล” และนำทีมผู้ชนะเลิศรับพระราชทานถ้วยรางวัลและโล่ที่ระลึก พร้อมกับทีมชนะเลิศนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริการับพระราชทานถ้วยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในโอกาสเดียวกันนี้ นำผู้บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศล และกรรมการจัดงานเฝ้า ฯ รับพระราชโล่เกียรติยศด้วย

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะอนุกรรมการแผนกกีฬากอล์ฟทหารอากาศ[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอแสดงความยินดีกับกองทัพอากาศในการจัดการแข่งขันกอล์ฟครั้งนี้ กองทัพอากาศได้จัดการแข่งขันเป็นประจำตลอดมาด้วยความเรียบร้อย นับว่าเป็นการส่งเสริมการกีฬาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทำให้เกิดพลานามัยแข็งแรง และได้ทำงานสมาคมได้ และทำให้กิจการที่จะส่งเสริมการกีฬาได้ผลดี และขอให้ทุกคนมีกำลังที่จะปฏิบัติตนประจำได้ผลดี ขอให้มีความครบถ้วนในกิจการของตนที่ได้ดำเนินมา ขอให้ทุกคนมีกำลังกาย กำลังใจเข้มแข็งที่จะได้ทำงานทำการเพื่อให้ทุกคนได้มีความเจริญ และได้ผลดีเป็นพลังผลักดันส่วนรวมให้ก้าวหน้า ความเรียบร้อยและความก้าวหน้าของส่วนรวม ขอทุกคนจงมีความสำเร็จความเจริญรุ่งเรืองโดยทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลอากาศเอกบุญชู จันทรุเบกษา ผู้บัญชาการทหารอากาศ นำคณะอนุกรรมการแผนกกีฬากอล์ฟทหารอากาศ จำนวน ๕ คน กับผู้ชนะเลิศและรองชนะเลิศทั้งชายและหญิง จำนวน ๑๐ คน เฝ้า ฯ รับพระราชทานถ้วยรางวัลการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทาน ประจำปี ๒๕๑๖

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่สมาคมการค้าและสั่งปุ๋ยไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้นำปุ๋ยเคมีมามอบเพื่อที่จะดำเนินงานในโอกาสและโครงการต่าง ๆ ซึ่งจะรับไว้และจะนำไปให้เป็นประโยชน์ในด้านโครงการต่าง ๆ และในหลายสถานที่ โดยเฉพาะในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชลบุรี และสำหรับเชียงใหม่ เป็นต้น นอกจากนั้นก็ยังมีที่อื่นอีกที่จะต้องส่งเสริม

ปุ๋ยเคมีนี้ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการกสิกรรมที่ก้าวหน้า เพราะว่าประเทศไทยก็เป็นประเทศกสิกรรมและอุตสาหกรรมที่จะส่งเสริมให้ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ได้มีวิธีการที่จะเพาะปลูกให้มีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการครองชีพ การที่ท่านได้บริจาคเช่นนี้ก็เป็นทางที่จะช่วยให้กสิกรมีทางทำมาหากินในที่ดินของตน โดยให้ทั้งสิ่งของทั้งปัจจัยทั้งวิธีการ ทุกคนมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ที่อยากที่จะให้เขาปฏิบัติงานของตนเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้ ฉะนั้นก็ถือว่าเป็นการกุศลอย่างสูง ก็ขอให้ท่านได้รับพรว่า ท่านปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจดีเอื้อเฟื้อทางวิชาการในตนของท่าน ประกอบด้วยความเห็นใจผู้อื่น เห็นแก่ความเจริญรุ่งเรืองของผู้อื่น ท่านจะได้รับส่วนกุศลทำให้งานของท่านเองเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ขอให้พลังของความตั้งใจดีของท่านและเมตตาจิต ได้ส่งเสริมให้ท่านมีความเจริญรุ่งเรือง กิจการใด ๆ ให้มีสำเร็จเพื่อให้ท่านมีความสุข และร่วมกันสร้างส่วนรวมให้มีความมั่นคง ขอให้มีกำลังใจกำลังกายสมบูรณ์ตลอดไป ประสบแต่สิ่งที่ดีที่งามที่มีความเจริญ และมีความสำเร็จทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายยอดยิ่ง เอื้อวัฒนสกุล นำกรรมการสมาชิกของสมาคมการค้าและการสั่งปุ๋ยไทย และผู้แทนบริษัทห้างร้านต่าง ๆ จำนวน ๓๒ คน เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายปุ๋ยสำหรับพืชไร่ จำนวน ๒๖๐ เมตริกตัน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการธนาคารกรุงเทพ จำกัด[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจที่ธนาคารกรุงเทพนำเงินมาร่วมในเรื่องของการสร้างโรงเรียนตามวัดในชนบท ซึ่งได้ทราบความจริงว่าการสร้างโรงเรียนด้วยเงินสองแสนบาทไม่พอแน่ ที่ได้ทำแล้วก็มีหลายแห่ง เช่นที่หนองบัวลำพู ทางอยุธยา ดังนั้น การตั้งเป้า คือเสริมสร้างและช่วยให้โรงเรียนที่อยู่ตามวัดได้มีความเจริญขึ้น ถ้าจะทำจริง ๆ ก็ต้องใช้เงินมาก เช่นที่วัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ บัดนี้การก่อสร้างได้ประกอบขึ้นเป็นส่วนต่าง ๆ และมีผู้ที่บริจาคเพิ่มเติมและเดี๋ยวนี้ก็มูลนิธิประจำวัด ซึ่งก็นับว่าเป็นงานที่ได้รับผลดี เพราะว่าทำให้เป็นการริเริ่มดี และมีคนในท้องที่ได้ช่วยเพิ่มเติมความกระตือรือร้น และก็ที่ธนาคารกรุงเทพได้บริจาคนี้ เท่ากับได้เป็นเชื้อให้สร้างโรงเรียนขึ้นมาเป็นหลักเป็นแหล่งเป็นล่ำเป็นสัน ที่ไหนที่ประชาชนและคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่ได้สร้างกระตือรือร้นมาก ก็ได้โรงเรียนที่มั่นคง ที่ไหนที่ยังขาดความกระตือรือร้น ก็ยังคงลำบาก โรงเรียนที่สร้างแห่งนี้ ในวงเงินสามแสนกว่าบาท ความจริงก็สร้างได้แต่อาคาร และได้ดำเนินการไปเล็กน้อย ถ้าจะมีอุปกรณ์ก็จะเป็นมูลค่ามาก และถ้าไม่มีการช่วยเหลือเพิ่มเติมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตาม การที่ธนาคารกรุงเทพได้ช่วยก็เป็นผลมาแล้ว และเป็นกุศลที่กรรมการและธนาคารได้ทำเป็นที่น่าชื่นชม ช่วยให้บ้านเมืองได้มีสถานที่การเรียนสำหรับเด็ก ๆ ที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นแล้ว จึงขออนุโมทนาและขอบใจ และขอให้ธนาคารมีความรุ่งเรือง ทั้งเจ้าหน้าที่กรรมการทุกฝ่ายประสบผลสำเร็จความเจริญความร่มเย็นทุกประการ มีกำลังใจเข้มแข็งปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยเรียบร้อยทั่วกันทุกคน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายบุญชู โรจนเสถียร กรรมการรองผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด พร้อมด้วยคณะกรรมการธนาคารกรุงเทพ จำกัด จำนวน ๘ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล เพื่อสร้างโรงเรียนตามวัดในชนบท ประจำปี ๒๕๑๗ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะบัณฑิตสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ปีการศึกษา ๒๕๑๕[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจเหล่านิสิต และสถาบันเทคโนโลยี ที่ได้นำเงินมาช่วยในการกุศล ซึ่งจะนำเงินนี้ไปใช้สำหรับช่วยให้บ้านเมืองมีความสุข ความเจริญในส่วนที่ทำได้ และขอแสดงความยินดีกับท่านทั้งหลาย ที่ได้ศึกษาสำเร็จจากสถาบัน ทำให้มีความรู้และความสามารถที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งในส่วนรวมแล้วก็เป็นประโยชน์ในความมั่นคง ความก้าวหน้าของบ้านเมืองอย่างยิ่ง

ที่พูดถึงการนำเงินมาเพื่อการกุศล ก็เป็นเหตุสำคัญอีกอย่าง คือแสดงความสามัคคี ความตั้งใจร่วมกันที่จะทำสิ่งที่ดีที่งาม สิ่งที่สร้างสรรค์สำหรับส่วนรวม ซึ่งสิ่งที่ท่านทั้งหลายจะทำได้สำหรับส่วนรวมนั้นก็มีสองอย่าง งานการที่ทำตามอาชีพของแต่ละคน ถ้าทำดีที่สุดแล้วเท่ากับช่วยให้ส่วนรวมของเรามีการนำวิชาการ วิชาความรู้มาปฏิบัติโดยแท้ อีกอย่างหนึ่งก็คือเรื่องของวิชาการนั้นมาปฏิบัติโดยสอดคล้องกันในด้านนี้ บางเวลาจะใช้เป็นวิชาการที่เรียนมา แต่ที่สำคัญก็คือต้องนำคุณธรรมที่มีอยู่ในแต่ละคน ความสำนึกในความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่จะนำตนเองและบ้านเมืองสู่ความเจริญก้าวหน้ามั่นคงได้

ก็ขอให้ทราบว่าปลาบปลื้มมากที่เห็นท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติตนดี ใช้ความรู้ความสามารถและคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ถ้าทุกคนปฏิบัติงานด้วยความสำนึก ความรับผิดชอบอย่างนี้ ก็ไม่มีปัญหาว่าบ้านเมืองจะต้องเจริญ และแต่ละบุคคลที่ประกอบกันก็ต้องเจริญไป ก็ขอให้ทุกคนจงได้รับอานิสงส์จากการทำบุญคือการวางตัวที่ดี และการที่คิดดีขอให้ได้เป็นตามปรารถนานั้น ขอให้ทุกคนได้มีกำลังกาย กำลังใจปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของตนเองและของส่วนรวม ขอจงมีกำลังกายกำลังใจสมบูรณ์แข็งแรง.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ศาสตราจารย์พงษ์ศักดิ์ วรสุนทโรสถ อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า และ นายไพบูลย์ หังสพฤกษ์ รองอธิการบดี พร้อมด้วยคณะบัณฑิตสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าปีการศึกษา ๒๕๑๕ จำนวน ๒๐ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย นครราชสีมา[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจที่ทางสมาคมได้นำเงินมาเพื่อทำการกุศล และขอแสดงความยินดีที่เหล่านิสิตเก่าของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยได้ตั้งขึ้นเป็นสมาคมที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งนับว่าเป็นการดี ผู้ได้ศึกษามาจากสถาบันเดียวกันได้มาตั้งเป็นสมาคม ซึ่งร่วมกัน และเมื่อมีเวลาได้ประชุมกันเพื่อสังสรรค์ ซึ่งตอนนี้เป็นข้อสำคัญอยู่ที่เราเรียนมาจากสถาบันแห่งเดียวกันย่อมต้องมีความผูกพัน และเมื่อมีความผูกพันแล้วย่อมจะต้องพบปะกัน การพบปะนี้จะเกิดประโยชน์ที่จะร่วมกันคิดว่าจะใช้ความรู้ความสามารถต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ใด และช่วยกันปฏิบัติตามที่ตกลงกันได้ นอกจากนั้นก็เข้าใจว่าสมาคมประกอบด้วยนิสิตหลายรุ่นก็จะทำให้กระชับความตรึงไว้ระหว่างกัน ตลอดจนผู้ที่มีความรู้และผู้ที่อยู่ในท้องที่เดียวกัน ฉะนั้น การที่ตั้งเป็นสมาคมและมีการสังสรรค์เป็นครั้งเป็นคราว เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับแต่ละคน นอกจากประโยชน์ของแต่ละคน ก็เป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวม เพราะว่าผู้ที่มีความรู้ย่อมมีสิ่งที่จะช่วยให้บ้านเมืองมีความเรียบร้อย มีความก้าวหน้าได้ถ้ารวมแรงกันสร้างสิ่งที่ดีด้วยวิชาการแล้ว บ้านเมืองส่วนรวมย่อมจะก้าวหน้าได้

ฉะนั้น ที่ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติมาก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ละคนมีความรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ วิชาการต่าง ๆ แต่ลำพังก็จะไม่เกิดประโยชน์มากนัก ถ้าไม่มีการใช้วิชานั้นและการปฏิบัติเหล่านั้นให้สอดคล้องกัน จึงเห็นว่าที่ท่านปฏิบัติมาเป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผล ก็ขอให้ท่านสามารถที่จะปฏิบัติตามความตั้งใจ คือการสร้างตนเองและสร้างส่วนรวมให้มีความมั่นคง ในสมัยนี้เราจะต้องใช้วิชาการความรู้ประกอบด้วยการพิจารณาที่รอบคอบ เพื่อที่จะให้บ้านเมืองของเราไปสู่ความมั่นคง เพื่อความเจริญทั่วทั้งประเทศ ขอให้ท่านสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของแต่ละคนด้วยความมีความรู้วิชาการ ประกอบด้วยความสามัคคีและความร่วมมือ ขอให้ทุกคนสามารถกระทำด้วยกำลังกายกำลังใจของตนไปสู่เป้าหมายนี้โดยสมบูรณ์ ขอให้ท่านประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง ความดี ความงามทุกประการตลอดไป.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายประสิทธิ จันทรจำนง นายกสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย นครราชสีมา พร้อมด้วยคณะ จำนวน ๑๖ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระราชินูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๗

ขออนุโมทนาที่ท่านทั้งหลายได้ช่วยบริจาคเงินเพื่อช่วยมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ซึ่งเป็นส่วนที่นับว่าเป็นประโยชน์ จึงมีอานิสงส์ เพราะว่าช่วยผู้ที่ไม่สามารถช่วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ และขอชมเชยกรรมการจัดงานครั้งนี้ที่ได้ปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็ง

งานช่วยผู้ที่พิการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้ที่พิการไม่ได้เป็นผู้ที่อยากที่จะพิการ และอยากช่วยตัวเอง ถ้าเราไม่ช่วยเขา ไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานอะไรเพื่อมีชีวิตและมีเศรษฐกิจของครอบครัว จึงทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้น นโยบายที่จะทำก็คือ ช่วยเขาให้ช่วยตัวเองได้ เพื่อที่จะให้สามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นกำลังปฏิบัติ

การที่คณะท่านทั้งหลายได้ทำเช่นนี้ก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และสมควรที่จะได้รับคำชมเชย เพราะเป็นสิ่งยากและลำบากยิ่ง ทั้งในทางที่จะให้ความรู้และให้ความสมบูรณ์แก่ผู้ที่พิการ โดยเฉพาะเด็ก ๆ และถ้าสามารถที่จะปฏิบัติงานแล้วอย่างที่ทำอยู่ ก็เป็นกุศลอย่างสูงที่สุด เพราะว่าโดยมากผู้พิการก็เป็นผู้ที่มีสมองใช้การได้ เป็นผู้ที่มีความคิดและมีความสุขุม ฉะนั้น ถ้าช่วยเขาแล้วเท่ากับสร้างคนขึ้นมาเพื่อที่จะช่วยส่วนรวมได้

ขอให้ทุกคนมีกำลังใจปฏิบัติงานต่อไปด้วยความเข้มแข็ง ทั้งขอให้ทุกฝ่ายทำการกุศลจากทางฝ่ายนี้ปฏิบัติงานเพื่อการกุศล และปฏิบัติงานเพื่องานของมูลนิธิได้สำเร็จลุล่วงไป ขอให้มีกำลังใจกำลังกายเข้มแข็ง ประสบความสำเร็จในกิจการทั้งปวงที่ปรารถนาความสำเร็จ ก็ขอให้ประสบความเจริญทุก ๆ คน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นางกอบลาภ เย็นมะโนช ประธานกรรมการมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระราชินูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี นำคณะกรรมการหาทุนประจำปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ของมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ฯ เฝ้า ฯ เพื่อกราบบังคมทูลรายงานและนำผู้บริจาคเงินสมทบมูลนิธิ ฯ จำนวน ๑๗ คน เข้ารับพระราชทานอนุโมทนาบัตรของมูลนิธิ ฯ

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจสมาคมทนายความ ที่ได้จัดงานกุศลเพื่อได้นำรายได้สมทบในมูลนิธิอานันทมหิดล ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการส่งนักเรียนไปศึกษาความรู้เพิ่มเติม ก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และการที่ท่านได้มีความปรารถนาที่ได้จัดงานขึ้นสำหรับช่วยเหลือตำรวจชายแดนนั้น ก็เป็นการกุศลเหมือนกัน เพราะว่าตำรวจตระเวนชายแดนได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็งเพื่อสวัสดิภาพของประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารมาด้วยความลำบากยากเย็น ทั้งในด้านความปลอดภัย ทั้งในด้านการศึกษา และในด้านอนามัยด้าย การพัฒนาช่วยเหลือให้แก่ประชาชนในส่วนท้องที่โดยตรงแล้วนับว่าเป็นกุศลยิ่งใหญ่ กิจการของสมาคมก็ได้ปฏิบัติดังที่ได้ทราบว่ามีกิจการโดยตรงตามหน้าที่ของทนาย และตามหน้าที่ที่ได้ตั้งเอาไว้กับตัวเอง คือบริการประชาชนให้รู้ถึงกฎหมายสิทธิ และให้ความสะดวกแก่ประชาชนในความรู้เหล่านี้ ซึ่งถือว่าได้ทำหน้าที่ที่ดี เพราะว่าบ้านเมืองจะอยู่ได้ก็ด้วยการที่กฎหมายมีกำลัง สามารถที่จะคุ้มครองประชาชน สามารถที่จะให้ประชาชนพบปะเพื่อติดต่อกันด้วยความมีเหตุผล มีประโยชน์คือถ้าประเทศชาติอยู่ก็ต้องมีประชาชน มีประชาชนอยู่ก็ต้องมีการติดต่อระหว่างกัน เมื่อมีการติดต่อระหว่างกันย่อมต้องมีระเบียบการ ถ้าระเบียบการนั้นไม่ดี ก็จะมีการอลเวง ระเบียบการนั้นก็เป็นวิชาการซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ได้ไปชี้แจง

ท่านทั้งหลายได้ตั้งหน้าที่แก่ตนเองไว้ ให้การติดต่อระหว่างประชาชนเป็นไปโดยเรียบร้อย ด้วยวิชาการและทั้งในธรรมตามกำลังที่มีอยู่ นับว่าเป็นกุศลอย่างยิ่ง ขอชมเชยและขอให้ท่านพยายามทำเช่นนี้ต่อไปด้วยความตั้งใจ สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะว่าบ้านเมืองจะอยู่ได้ก็ด้วยความเรียบร้อย ความมีซื่อแป ฉะนั้นการที่ท่านทำหน้าที่นี้ก็เท่ากับชูบ้านเมืองให้มีความมั่นคง และถ้าบ้านเมืองอยู่ด้วยความมั่นคงแล้ว แต่ละคนก็จะอยู่ได้

ขอให้ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติตามหน้าที่ในอาชีพ และหน้าที่ในหน้าที่ที่ได้ตั้งแก่ตัวเองไว้ให้จงดี ขอให้มีกำลังกาย กำลังใจ พร้อมที่จะปฏิบัติงานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงของบ้านเมือง ขอจงประสบความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรารถนา.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายมารุต บุนนาค นายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยคณะกรรมการของสมาคม ฯ จำนวน ๒๒ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงาน “วันทนายความ” ปี ๒๕๑๖ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิอานันทมหิดล สาขานิติศาสตร์ กับทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการแข่งขันกอล์ฟชิงถ้วยพระราชทาน ณ สนามกอล์ฟกองทัพอากาศ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือตำรวจตระเวนชายแดน

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๕[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจคณะกรรมการที่ได้นำเงินมาเพื่อสมทบในการกุศล เพื่องานที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว และได้เอาเงินส่วนหนึ่งไปสำหรับช่วยในการอาสาพัฒนาของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นอย่างหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองและประเทศชาติ

ตามที่ได้หาตำราสำหรับมหาวิทยาลัยก็เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เราได้ความรู้มาก็เพราะอ่านจากตำรับตำราและที่อาจารย์ได้สอนมาบ้าง มาสมทบกับประสบการณ์ที่ได้หามาด้วยตนเอง เมื่อได้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ได้มีโอกาสที่จะปฏิบัติงานในสาขาอาชีพที่ตนได้เลือก ฉะนั้น การที่ได้นำเงินมาช่วยซึ่งเรียกว่าโดยเสด็จพระราชกุศลนั้น ก็เท่ากับเป็นการร่วมงานอย่างหนึ่ง เพราะว่าเงินนี้ที่ได้นำมาให้ ก็จะไปใช้ในจุดประสงค์อย่างเดียวกับที่ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติมา คือไปช่วยพัฒนาบ้านเมือง และช่วยเหลือประชาชน ซึ่งกิจการนี้เป็นกิจการที่ลำบาก เพราะว่าการที่ไปช่วยเหลือประชาชนนั้น ต้องรู้จักประชาชน ต้องรู้ว่าประชาชนต้องการอะไร ต้องอาศัยวิชาความรู้ในการช่วยเหลือ ทั้งหมดนี้ ก็เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะปฏิบัติ เพราะว่าบ้านเมืองของเราก็ประกอบด้วยประชาชน คือบุคคลที่เป็นชาติบ้านเมืองนี้เอง เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความสามารถคือมีวิชาการ มีความสามารถมีประสบการณ์ คือมีทรัพย์พอที่จะช่วยผู้ที่มีฐานะลำบากกว่ามีความรู้น้อยกว่า มีพลัง มีทรัพย์น้อยกว่า ฉะนั้น การที่ท่านทั้งหลายได้พยายามไปปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือส่วนรวมนั้น ก็เป็นสิ่งที่จัดเข้าในงานของเราทุกคน

เมื่อได้ปฏิบัติงานตามอาชีพแล้ว ก็ขอให้ได้ปฏิบัติงานตามที่ได้เรียนมาส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่ง เมื่อมีความปรารถนาที่จะช่วยส่วนรวม ก็ขอให้ได้คิดร่วมแรงกัน และคิดพิจารณาด้วยความรอบคอบเสียก่อนที่จะปฏิบัติไป เพราะว่าถ้าคิดรอบคอบแล้ว งานนั้นย่อมมีความสำเร็จ ถ้าปฏิบัติงานด้วยความหุนหัน จะทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นมาซึ่งเราจะต้องแก้อีก ถ้าทำงานใด ๆ ด้วยความรอบคอบ ด้วยวิชาการ ด้วยความสามารถที่ได้มาจากประสบการณ์ก็สามารถที่จะปฏิบัติงานนั้นให้มีความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และเมื่อทำงานอะไรไปแล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องแก้ไข

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายฉัตรชัย เทียมทอง ประธานคณะกรรมการบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๕ พร้อมด้วยคณะกรรมการ ฯ จำนวน ๒๐ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงานฉลองบัณฑิต เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย.

ถ้าทำด้วยความหุนหันหรือทำด้วยความไม่รอบคอบ งานนั้นย่อมต้องมีสิ่งที่บกพร่อง และเมื่อบกพร่องแล้ว ก็ต้องแก้ไข เป็นงานที่เพิ่มขึ้นมาใหม่โดยใช่เหตุ ฉะนั้น ความรอบคอบ ความใจเย็น ความเอาวิชาการและประสบการณ์มาพิจารณาก่อน จึงเป็นทางที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จ และไม่ต้องแก้ไข หมายความว่าสำเร็จเลย โดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ แนวความคิดนี้ก็ขอให้ไปพิจารณา และถ้าพิจารณารอบคอบแล้วปฏิบัติเชื่อว่า จะสำเร็จผลตามที่ปรารถนาทุกคน ตามหลักวิชาที่ได้เรียนมา ตามปณิธานที่ได้ตั้งไว้ และตามความต้องการของประชาชนทุกคนที่ประกอบเป็นประเทศชาติ คือความมั่นคง ความอยู่ดีกินดี และความปลอดภัย

ขอให้ทุกคนได้ประสบความสำเร็จในอาชีพ ในชีวิตของตน ให้มีกำลังทั้งวิชาความรู้ ทั้งกำลังของการพิจารณาที่รอบคอบอยู่ด้วย มีกำลังกายเข้มแข็ง เพื่อประสบความเจริญความสำเร็จทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา[๒]

ณ โรงเรียนจิตรลดา

วันเสาร์ ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๗

ในโอกาสนี้ ขอแสดงความยินดีกับนักเรียนทุกคน ที่ได้ประสบผลสำเร็จในการสอบไล่และในการศึกษา ทั้งโดยเฉพาะผู้ที่ได้รับรางวัลเรียนดี ซึ่งนับว่าเป็นการตอบแทนในการที่ได้ขะมักเขม้น ได้พยายามที่จะเล่าเรียนอย่างดีที่สุด เป็นผลที่เป็นที่ประจักษ์

การที่ได้เรียนมาเป็นลำดับจนได้ผลสำเร็จนี้ ก็นับว่าเป็นประโยชน์แก่ตนเองสำหรับปัจจุบันและอนาคต คือวิชาความรู้ที่ได้รับไป ก็จะทำให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคที่จะมีมาในชีวิตต่อไป ทั้งในด้านที่จะไปศึกษาต่อ และในด้านที่จะใช้ความรู้ต่าง ๆ นั้น ๆ ที่จะประกอบอาชีพปฏิบัติการงานของตน วิชาการนั้นเข้าใจว่าได้รับอย่างดีแล้วจากโรงเรียนและได้ตั้งใจที่จะรับเอาไว้เพื่อใช้ต่อไป ในด้านอื่น คือในด้านความคิด วิธีคิดและปฏิบัติซึ่งไม่ได้เรียนจากโรงเรียน จะต้องหาด้วยตนเองนั้น ก็ขอฝากข้อคิดอันเดียวสำหรับวันนี้ คือคำว่าเอาใจ เอาใจนี้ไม่ทราบว่าในโรงเรียนนี้ได้สอนหรือไม่ได้สอน แต่ควรจะสอน เอาใจนั้นคือนักเรียนเอาใจครู เพื่อที่จะให้ครูมีความต้องการมีความกระตือรือร้นที่จะให้ความรู้ การเอาใจครูก็นับว่าเป็นประโยชน์แก่ตน ครูก็ต้องเอาใจลูกศิษย์ในทางตรงข้าม เพราะว่าครูที่เอาใจลูกศิษย์ ทำให้ลูกศิษย์มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ทำให้การสอนและการเรียนสะดวกคล่องมาก ฉะนั้น การเอาใจเป็นสิ่งสำคัญ

เอาใจอย่างที่สามก็คือ เอาใจซึ่งกันและกัน ถ้าต่างคนต่างเอาใจกันในทางที่ถูกก็จะทำให้อยู่ได้ร่วมกันช่วยกันได้ การเอาใจนี้ผลที่ได้ก็คือมีความสามัคคีช่วยซึ่งกันและกัน ถ้าเอาใจในทางที่ถูกแล้ว ก็จะทำให้ทุกคนประสบผลสำเร็จได้อย่างมากทีเดียว จึงขอฝากคำว่าเอาใจไว้ไม่อธิบายเพิ่มเติม เพราะว่าทุกคนได้เล่าเรียนหลักวิชา ทั้งวิชาความคิดต่าง ๆ วิธีคิด ได้มามากแล้ว คงต้องไปวินิจฉัยคำว่าเอาใจในด้านภาษาศาสตร์ ในด้านปรัชญา และในด้านจิตวิทยาได้ พอใครคิดได้ดีก็จะได้ประโยชน์มาก ถ้าคิดไม่ออก ก็ขอให้ไปปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน และปรึกษาหารือ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในงานวันปิดภาคการศึกษา ปี ๒๕๑๖ และงานออกร้านการฝีมือของโรงเรียนจิตรลดา.

ผู้ที่นึกว่าจะให้ความรู้ได้ในคำนี้ ถ้าเอาใจใส่ในคำว่าเอาใจ จะประสบความเจริญรุ่งเรือง ความสุข ความสำเร็จทุกประการ

ขอให้นักเรียนทุกคน ตลอดจนครูอาจารย์ และผู้ปกครองได้นำคำว่าเอาใจไปพิจารณา และขอให้พิจารณาสำเร็จ ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้า ความสำเร็จทุกประการ ขอจงประสบแต่ความดีความงามทุกคน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานฤดูหนาวลพบุรี ประจำปี ๒๕๑๕[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๗

ขออนุโมทนาที่ท่านทั้งหลายได้จัดงานและได้นำเงินส่วนหนึ่งมาบริจาคเพื่อการกุศล และทั้งที่ได้ปฏิบัติมาแล้วเป็นการทำบุญกุศลและปฏิบัติทั้งปวงในสิ่งที่ควรจะคำนึง

การที่ได้รวบรวมเงินเพื่อการกุศลนั้นก็เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวมอย่างยิ่ง แต่ถ้าจะคิดการที่ทำนั้นสำคัญยิ่งขึ้นยิ่งกว่า เพราะว่าทั้งครูทั้งผู้ปกครองทั้งนักเรียนของโรงเรียนเป็นผู้อุปถัมภ์ คือได้ร่วมมือกันทำงานกุศล ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตดี เป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยิ่งนักที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนได้ร่วมมือในกิจการที่เป็นกุศล งานคราวนี้จะทำให้โรงเรียนมีความเจริญรุ่งเรือง และหมายถึงว่ากิจการต่าง ๆ จะสามารถที่จะก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายด้วยความรู้ความสามารถของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อที่จะให้สร้างเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถที่มีความสามัคคี รู้จักปฏิบัติงานเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม และสังคมที่มีความมั่นคง ผู้ที่มาในวันนี้ก็มีทั้งข้าราชการทั้งเป็นพลเรือนเป็นพ่อค้าประชาชน ทุก ๆ ฝ่ายก็ควรที่จะร่วมมือกันในงานของชาติและโดยเฉพาะในงานการศึกษาของบ้านเมือง ฉะนั้น ที่ท่านได้มาในวันนี้ก็มีความปลื้มใจและมีความพอใจที่เห็นความสามัคคีมีอยู่ในหมู่บุคคลที่มีความตั้งใจดี ที่จะสร้างความก้าวหน้าแก่การศึกษาให้แก่บ้านเมือง ก็ขออนุโมทนาที่ท่านทั้งหลายได้มีจิตใจกุศล มีความเข้มแข็ง มีความร่วมมือที่ดีระหว่างกัน ทั้งขอให้งานการใด ๆ ที่ปฏิบัติอยู่ได้มีความสำเร็จเรียบร้อย สมความปรารถนาสิ่งใดที่ถูกตามเหตุผลและชอบธรรม ขอให้สำเร็จโดยเร็ว และโดยเรียบร้อย ขอทุกคนจงประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีอนามัยทั้งกาย มีจิตใจเข้มแข็งทุกประการ ขอจงประสบความสำเร็จความเจริญทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นางประพาฬสิทธิ์ สิริสัมพันธ์ นายกสมาคมผู้ปกครอง และครูพิบูลวิทยาลัย ในฐานะประธานกรรมการจัดงานฤดูหนาวลพบุรี ประจำปี ๒๕๑๕ นำคณะกรรมการจัดงาน ฯ จำนวน ๒๗ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงานฯ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และราษฎรบ้านภู ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพุธ ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๑๗

เราทั้งสองดีใจมากที่ได้เห็นท่านทั้งหลายมา และก็อุตส่าห์นำผลิตผลที่ตนเองได้ทำมามาให้กันทุกคน

ผ้าที่ได้ทอนี่นับว่าเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้น เพราะว่าได้ทออย่างประณีต และอย่างสวยงาม ผู้ที่ได้เห็นผ้าที่ท่านทั้งหลายทอก็มีความชื่นชมทุกคน เลยทำให้เห็นนึกถึงว่าทุกคนที่ทอผ้าได้ถึงขนาดนี้แล้ว ก็ควรที่จะพยายามทอและทำให้เป็นรายได้สำหรับตน เพื่อที่จะให้มีความอยู่กินอย่างดี ฉะนั้น ก็ขอสนับสนุนการทอผ้า การทอผ้านี้ที่น่ายินดี เพราะว่าเป็นสิ่งที่ทำมาเป็นเวลานานแล้ว นับว่าเป็นงานที่ทุกคนได้สามารถที่จะทำด้วยตนเอง ไม่ได้หมายความว่าจะต้องมาพัฒนาหรือต้องมีการช่วยเหลืออะไร หมายถึงว่าท่านเองทุกคนมีความสามารถที่จะทำสิ่งที่น่าดูและน่าชื่นชม ด้วยเหตุนี้ เราทั้งสองจึงขอสนับสนุนการทอผ้าที่เป็นแบบวิธีที่ทำมาแต่โบราณกาล ตั้งแต่ปู่ยาตายายที่ได้สอนมา และทำเพื่อที่จะให้คนอื่นได้มีใช้ด้วย เพราะว่าทุกคนย่อมชอบของที่สวยงาม ของที่มีฝีมือดี ดังนี้จึงได้สนับสนุนให้การทอผ้าของชาวคำชะอีได้มีมากขึ้น แพร่หลายขึ้น และสามารถที่จะทอผ้าให้มีจำนวนพอกับความต้องการของคนที่ได้เห็น

ก็ขอให้ทุกคนช่วยกันส่งเสริม ให้มีจำนวนมากขึ้น และรักษาคุณภาพดังที่ได้ทำจนถึงทุกวันนี้ ทุกคนก็จะต้องร่วมมือกันทั้งฝ่ายประชาชน ฝ่ายราชการ และทั้งนี้จะทำให้การงานที่ได้ทำด้วยตนเองเกิดเป็นผลดีทำให้มีรายได้ดี มีความอยู่กินอย่างดียิ่งขึ้น และก็เป็นที่ชื่นชมกับทุกคน เราก็พร้อมที่จะร่วมมือในงานนี้ เพื่อที่จะให้กิจการที่เรียกว่าของเราร่วมกันได้ เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลโท สายหยุด เกิดผล ผู้บังคับศูนย์อำนวยการและประสานงานกองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ จำนวน ๔ คน นำ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และราษฎรบ้านภู ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม รวม ๑๖๓ คน เฝ้า ฯ กราบบังคมทูลถวายรายงาน ในโอกาสนี้ ราษฎรบ้านภู ได้น้อมเกล้า ฯ ถวายผ้าไหมและหมอนพื้นเมือง ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน.

ขอให้ทุกคนที่มาที่นี้ มาทัศนศึกษา หมายความว่ามาดูสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ในกรุงเทพ ฯ ขอให้การดูงานนี้เป็นประโยชน์ เกิดความคิดและเกิดความเข้าใจทั้งฝ่ายผู้ที่มาทั้งฝ่ายผู้ที่รับรอง เพื่อที่จะสามารถช่วยกันสร้างความเจริญแก่ตนเองและแก่บ้านเมืองให้อยู่ดีกินดี ให้มีความสงบสุขมีความมั่นคงร่วมกันทุกคน ขอให้ทุกคนปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีแรงกายแรงใจสมบูรณ์ และมีความสำเร็จทุกอย่าง.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศและพระราชทานสัญญาบัตรยศแก่นายตำรวจชั้นนายพล[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาทำพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในวาระนี้ เข้าใจว่าท่านทั้งหลายคงทราบดีถึงความรับผิดชอบที่นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีต่อกรมตำรวจและต่อประเทศชาติ ซึ่งยิ่งมียศสูงก็ต้องรับผิดชอบสูงยิ่งขึ้น แต่มีข้อหนึ่งที่สำคัญ คือ ในประเทศไทยตำรวจมียศเหมือนยศทหาร ซึ่งเป็นเกียรติอย่างหนึ่ง และก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ก็คือมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะว่าการปฏิบัติงานใด ๆ จะกลมกลืนเหมือนที่ตำรวจควรจะปฏิบัติมีความลำบากในการกลมกลืน

ผู้ที่มียศสูงจะยิ่งเด่น และไม่สามารถที่จะซ่อนความเด่นนั้นได้ ฉะนั้น จึงทำให้งานของท่านทั้งหลายมีความสำคัญยิ่ง แต่ถ้าปฏิบัติด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความสุจริต ด้วยความแน่วแน่แล้ว ก็เชื่อได้ว่าจะไม่มีข้อเสียหายใด ๆ ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความสามารถ ด้วยความอดทน เพื่อที่จะช่วยให้บ้านเมืองมีความเป็นปึกแผ่น ในงานของท่านทุกด้าน ซึ่งมีมากมาย ขอให้มีความสำเร็จ ความเรียบร้อย ความปลอดภัยทุกประการ ขอให้ท่านทั้งหลายประสบความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง ความสำเร็จทุกประการ มีกายและใจเข้มแข็ง ไม่มีอุปสรรค และมีความสำเร็จในงานการทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ประกอบพิธีประดับยศและพระราชทานสัญญาบัตรยศแก่ตำรวจชั้นนายพล จำนวน ๓๒ นาย

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานเหรียญส่วนพระองค์[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มอบเหรียญรัตนาภรณ์ให้ท่านทั้งหลาย และถือโอกาสนี้ขอบใจทุก ๆ คน ที่ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนด้วยความเข้มแข็ง มีผลดี และทั้งได้ทำงานเป็นพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งทำให้กิจการทั้งหมดนี้ได้ก้าวหน้า และสามารถปฏิบัติไปโดยถูกต้องทุกประการ จึงขอขอบใจทุกคนที่มีส่วนในการช่วยงานของส่วนรวม

ขอให้ทุกคนจงปฏิบัติงานในหน้าที่ของแต่ละคน ด้วยความตั้งใจเข้มแข็ง ใช้หลักวิชาให้ถูกต้อง เพื่อให้งานในหน้าที่เจริญรุดหน้าไปด้วยดี ถ้าแต่ละคนทำหน้าที่อย่างดีแล้ว จะทำให้งานของส่วนรวม ของบ้านเมืองไปได้ดี และจะทำให้บ้านเมืองมีความก้าวหน้า มีความมั่นคงได้

ฉะนั้น ก็ขอให้ช่วยกันปฏิบัติ แม้จะมีอุปสรรคหรือมีความลำบากใด ๆ ก็ขอให้ทำด้วยความขะมักเขม้นด้วยความไม่ย่อท้อ ด้วยความตั้งใจที่จะทำให้งานนั้นเจริญก้าวหน้าด้วยดี จะทำให้มีความมั่นคงแก่ส่วนรวม และในที่สุดแต่ละคนก็จะมีความพอใจที่ได้มีส่วนในงาน ทั้งจะทำให้แต่ละคน เป็นรายบุคคล มีความพอใจในตนเอง และมีความมั่นคงสำหรับตนเองด้วย

ขอให้ทุกคนจงมีกำลังใจกำลังกายแข็งแรงสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้มีความสำเร็จทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์แก่ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ พนักงานการประปานครหลวง และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยส่วนกลาง จำนวน ๕๕ คน

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก
ในงานพระราชทานเพลิงศพวีรชน

ผู้กล้าตายเพื่อชาติด้วยเจตนาบริสุทธิ์ เป็นตัวอย่างอันเลิศแก่ผู้ที่อยู่ข้างหลัง ผู้ที่อยู่ข้างหลังจะต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะรักษาเจตนาบริสุทธิ์ให้ดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไป.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๗

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานกระบี่แก่ว่าที่ร้อยตำรวจตรีจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๖ ณ ห้องประชุมกระทรวงมหาดไทย

วันเสาร์ ที่ ๖ เมษายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบกระบี่แก่บรรดาว่าที่ร้อยตำรวจตรี ผู้ซึ่งได้สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจอีกรุ่นหนึ่งในวาระนี้ และขอแสดงความชื่นชมยินดีกับนายตำรวจใหม่ทุก ๆ คน

ทุกวันนี้ ตำรวจทำหน้าที่ที่สำคัญ ๆ กว้างขวางมาก ต้องพิทักษ์รักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ต้องช่วยเหลือและสนับสนุนประชาชน ในการเสริมสร้างสวัสดิภาพให้แก่ตนแก่ท้องถิ่น นอกจากนั้นยังต้องปฏิบัติการป้องกันปราบปรามศัตรูของแผ่นดิน เพื่อรักษาความมั่นคงและอิสรภาพของประเทศด้วย นับว่ามีภารกิจหนักและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างใหญ่ยิ่ง ผู้ที่จะเป็นตำรวจ จำเป็นต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้แข็งแกร่งเสมอทั้งในด้านความรู้ กำลัง และจิตใจ พร้อมกับมีอุดมคติ มีความมั่นคงในความคิดอย่างสูง จึงจะสามารถปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพเต็มที่ได้

ท่านทั้งปวงที่สำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ชื่อว่าผ่านการศึกษาอบรมมาดีและครบถ้วนทุก ๆ ทาง ทั้งมีความเข้าใจในภาระหน้าที่โดยถี่ถ้วนแน่นแฟ้นแล้ว ขอให้เข้ารับงานสำคัญนั้นด้วยความมั่นใจ อาศัยความถูกต้องเที่ยงตรงและคุณธรรมความดีเป็นหลักเป็นพื้นฐานการปฏิบัติหน้าที่ พยายามนำความรู้ความสามารถทั้งมวลที่มีอยู่ มาอำนวยความผาสุกความยุติธรรมแก่คนทุกคน ด้วยความเข้มแข็ง อดทนและสุจริต ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าตำรวจนั้นคือหลักประกันความสงบสุขของชาติและประชาชน ที่ทุก ๆ คนจะเชื่อใจและยกย่องนับถือได้เต็มภาคภูมิ

ข้าพเจ้าขออวยพรให้นายตำรวจใหม่มีความสุขความสำเร็จทั้งในชีวิตและการงาน มีความปลอดภัยในกาลทุกเมื่อ และขอให้ท่านที่มาร่วมในพิธีนี้มีความสวัสดีทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานวุฒิบัตรและเข็มแสนยาธิปัตย์
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยการทัพบก
ณ ห้องรับรอง กองบัญชาการทหารสูงสุด

วันอาทิตย์ ที่ ๗ เมษายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบวุฒิบัตรและเข็มแสนยาธิปัตย์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยการทัพบก อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับท่านที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาโดยทั่วกัน

ท่านทั้งหลายทราบอยู่เป็นอย่างดีว่า ปัจจุบันนี้การป้องกันรักษาชาติและผืนแผ่นดินไทยของเรา เป็นงานที่สำคัญยิ่งใหญ่กว่างานอื่นใดทั้งสิ้น ปฏิบัติการด้านนี้ ไม่ว่าในทางทหาร ทางเศรษฐกิจ หรือทางอื่นใด จำเป็นต้องทำอย่างกวดขัน ให้มีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมอยู่ตลอดเวลา โดยจะยอมให้หยุดชะงักไม่ได้เลยเป็นอันขาด ดังนั้น เมื่อแต่ละท่านได้กลับเข้าประจำหน้าที่ในหน่วยงานแล้ว ขอให้มุ่งกระทำการโดยเต็มใจเต็มกำลัง ใช้สติปัญญา ความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งความสามัคคี ร่วมมือกันโดยประสานสอดคล้องกันทุกฝ่าย เร่งรัดปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ตรงตามจุดหมาย สิ่งใดที่ยังบกพร่อง ก็เพิ่มเติมเสริมขึ้นให้สมบูรณ์พร้อมกันทุก ๆ จุด เพื่อประเทศชาติและเอกราชอธิปไตยของไทยจักได้ตั้งมั่นอยู่ตลอดไป

ขออวยพรให้ทุกท่านประสบผลสำเร็จอันเลิศในการปฏิบัติงานทุกอย่าง สามารถเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติและกิจการทหารได้ครบถ้วนตามความปรารถนา มีความสุขความปลอดภัยในกาลทั้งปวง และมีความเจริญก้าวหน้าในราชการในชีวิตทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานกระบี่ ปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร แก่นักเรียนนายร้อยผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ณ หอประชุมกิตติขจร

วันพุธ ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบกระบี่ ปริญญาบัตร และประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในโอกาสนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

สิ่งแสดงความเป็นทหารที่สำคัญอย่างหนึ่งคือความมีวินัย วินัยนี้ ในปัจจุบันมีคนบางส่วนมองเห็นไปว่าไม่สู้จะมีความหมาย นึกว่าเป็นสิ่งทีสมมติตั้งขึ้น โดยปราศจากเหตุผลที่อิสรชนจะยอมรับได้เต็มที่ แท้จริง ไม่ว่าวินัยทหารหรือวินัยโดยทั่วไป เป็นของจำเป็นอย่างยิ่งยวด เพราะเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีอยู่สำหรับความเรียบร้อยเป็นปรกติของบุคคล ของการงาน ของสังคมและบ้านเมือง ไม่เป็นหมัน นับว่าเป็นปัจจัยและพลังส่วนหนึ่ง ซึ่งทำให้การทุกอย่างดำเนินไปได้โดยดี โดยสะดวกและบรรลุผลอย่างถูกต้อง

ผลเสียหรืออันตรายของวินัยจะมีอยู่ได้บ้าง ก็ต่อเมื่อนำไปอ้างในทางที่ผิดหรือไร้เหตุผล ไม่ใช้ความคิดพิจารณาควบคุมไว้ให้มั่นคง เพราะถ้าอ้างวินัยอย่างรู้ฉลาดหรือโดยความเขลา อาจก่อความเสียหาย เบียดเบียนกันหรือถ่วงความเจริญ ทำให้เสียงานก็ได้ นายทหารทุกคนจึงต้องศึกษาเรื่องวินัยให้กระจ่าง ทั้งต้องทราบตระหนักถึงความจำเป็นที่จะใช้วินัยประกอบกับสติและปัญญา ให้ถูกต้องและให้เกิดประโยชน์ เพื่อสามารถใช้วินัยนี้ให้บรรลุผลที่พึงประสงค์ ในการปฏิบัติงานและในการสร้างความเจริญก้าวหน้าในชีวิตของตัว ได้เต็มที่

ขออวยพรให้นายทหารใหม่ทุกคนมีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็งสมบูรณ์ มีความปลอดภัยในที่ทุกแห่งและในกาลทุกเมื่อ มีความสุข ความสำเร็จ และความเจริญในชีวิต ได้เป็นกำลังจรรโลงประเทศชาติ สมตามความตั้งใจทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกรระดับชาติ ในโอกาสเข้าเฝ้า ฯ[๒] ณ บริเวณนาสาธิต สวนจิตรลดา

วันพุธ ที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๑๗

ตามที่ได้มาประชุมกัน รู้สึกว่าได้พบปะกัน และก็ได้ความรู้ ได้เปลี่ยนความรู้ ได้รับนโยบายที่ทางรัฐบาลได้ตั้งเอาไว้ และก็สามารถที่จะปฏิบัติ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอให้ทุกคนได้ระลึกถึงว่า การที่มารวมกลุ่ม จะเป็นกลุ่มเกษตรกร หรือประมง หรือชลประทาน ในรูปสหกรณ์ ในรูปกลุ่ม ในรูปใดก็ตามนั้น จะต้องมีจุดประสงค์ แล้วก็จุดประสงค์ของแต่ละคนต้องแบ่งดูว่ามีส่วนอย่างไร ในชีวิตของเกษตรกร หรือของคนทุกคน เราต้องแบ่งเป็นสามส่วน ส่วนหนึ่งคือความเป็นอยู่ประจำวัน ให้มีอาหารกิน มีเสื้อใส่ แล้วก็มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค คือหมายความว่าจตุปัจจัยที่ทุกคนต้องมี ในด้านอาชีพของเกษตรกรต้องมีการเพาะปลูก ในข้อที่สองนี้ การเพาะปลูก หรือการทำมาหากินก็ต้องอาศัยหลักวิชา หลักวิชาตั้งแต่พืชพันธุ์ใดที่สมควร วิธีการใช้ปุ๋ยใช้เครื่องทุ่นแรง คือวิชาการนั่นเอง ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของชีวิต ส่วนอีกอันหนึ่งก็คือ เมื่อทำผลิตผลแล้วต้องสามารถที่จะให้ผลิตผลนั้นเป็นประโยชน์ทั้งในด้านบริโภคของตนเอง และทั้งในด้านการค้าขาย เพื่อที่จะได้เงินมาบำรุงชีวิตของตน ทั้งสามส่วนนี้จึงสัมพันธ์กันสำหรับทุกคน สามส่วนนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด แต่ละคนจะต้องทำมาหากิน แต่ละคนก็จะต้องมีรายได้เพื่อที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัว การที่เกษตรกรรวมกลุ่มกันเข้ามา ก็จะทำให้สามารถบรรลุถึงจุดประสงค์นี้ได้อย่างดี แต่ว่าที่รวมกลุ่มนี้ จะเป็นสหกรณ์ จะเป็นกลุ่ม จะเป็นสมาคมก็ตาม แต่ละคนที่เป็นสมาชิกจะต้องมีความคิดที่ดี แล้วก็ช่วยกันจริง ๆ ไม่ใช่เอาเปรียบเอารัดกัน และก็เมื่อมาเป็นสถาบันขึ้นมา มาแลกเปลี่ยนความคิดความเห็นเพื่อผนึกกำลังขึ้นมาเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของแต่ละคน ก็ยิ่งต้องใช้ความคิดให้รอบคอบ ไม่ใช่เพียงผิวเผินว่ารวมกลุ่มกันดีแล้ว แล้วก็มาตั้งเป็นสถาบันมีหน้ามีตา แล้วก็เพียงแต่ให้มีหน้ามีตาเท่านั้นเอง ต้องให้ได้ผลจริง ๆ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ บริเวณนาสาธิต สวนจิตรลดา พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้หม่อมเจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทรงนำคณะกรรมการผู้แทนสถาบันเกษตรกรระดับชาติ จำนวน ๑๔ คน เฝ้า ฯ ในโอกาสที่ได้เข้ามาประชุมสถาบันเกษตรกรระดับชาติ ประจำปี ๒๕๑๗

การที่จะให้ได้ผลจริง ๆ แต่ละคนจะต้องคิดในด้านหลักวิชา ในด้านความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความเป็นอยู่ประจำวันอย่างข้อที่หนึ่งนี้ เท่าที่เห็นมาตั้งแต่โบราณ แต่ว่าเวลาผ่านล่วงมาก็อาจแร้นแค้นเข้าทุกที เท่าที่ฟังดูชาวนาก็มีความเดือดร้อน เพราะว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่เพิ่งเปลี่ยนแปลงมา แล้วก็อาจไม่ทันต่อเหตุการณ์ คือแต่ก่อนนี้มีที่นาอยู่แล้ว ก็หาเมล็ดพันธุ์หรือเก็บเอาไว้เองมาหว่านมาทำก็พอทำได้ ต่อมาเมื่อวิทยาการมากขึ้น ก็จะต้องลงทุนมากขึ้นเพื่อให้ได้มากขึ้น การลงทุนมากขึ้น แต่ละคนก็ไม่มีเงิน ก็ต้องไปกู้เงินเขามา ไปกู้เงินเขามาทำได้ดีก็ดีไป แต่ถ้าเสียหายไป ใช้เงินใช้หนี้เขาไม่ได้ ใช้หนี้ไม่ได้ปีหนึ่ง ปีต่อไปก็ยิ่งต้องทบใช้หนี้มากขึ้น ในที่สุดก็ล่มจมกันไป อันนี้ทำให้ความเป็นอยู่ลำบาก แต่ว่าถ้าสามารถที่จะคิดดี ๆ การเป็นอยู่ช่วยกัน ร่วมแรงกัน ก็จะไม่เป็นเช่นนั้น ตามธรรมดาแต่ละคนทำของตัวก็ไปกู้หนี้เขามา แล้วก็ผู้ที่ให้กู้ก็เอาอาหารที่จะใช้ประจำวันมาให้ แล้วก็อยู่ในเงินที่กู้ แม้แต่ข้าวเอามาให้เพื่อที่จะยังชีพอยู่ ลงท้ายก็คิดบัญชี ในที่สุดเกษตรกรไม่สามารถที่จะใช้หนี้ ก็กู้เขาเพิ่มเติม ก็ติดหนี้นุงนังไปจนกระทั่งที่ดินที่มีจะต้องตกเป็นของผู้ที่เป็นเจ้าหนี้ แล้วก็ไม่มีทางที่จะทำให้เป็นอิสระขึ้นมา

ถ้าคิดดี ๆ แล้วก็ร่วมแรงกัน พยายามคิดให้มีชีวิตที่อยู่ในขอบเขตของกำลังของตัวแล้วเสริมกำลังเพิ่มขึ้นไปก็จะบรรลุผล ฉะนั้นการที่จะรวมกลุ่มแล้วก็จะต้องคิดถึงข้อนี้เป็นอันดับแรก ที่จะช่วยกันเพื่อหาทุนในการผลิต และทางราชการที่ท่านรัฐมนตรีพูดถึงว่าจะให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยไม่สูงอันนี้ ก็เป็นทางที่จะทำให้ฐานะของเกษตรกรดีขึ้น แต่ก็ต้องร่วมมือกัน แล้วตอนแรกก็ต้องประหยัด ต้องพยายามที่จะไม่ให้มีค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไป ในเรื่องของวิชาการก็เช่นเดียวกัน สมัยนี้เขาใช้เครื่องมือทุ่นแรง เขาใช้ปุ๋ย เขาใช้วิชาการ แต่ว่าวิชาการเหล่านี้มันก็แพง ฉะนั้นถ้าพยายามที่จะปฏิบัติให้อยู่ในขอบเขตของกำลังเสียก่อน แล้วก็ค่อยเสริมสร้างขึ้นมาให้ค่อย ๆ มีวิชาการมากขึ้นก็จะมั่นคง ในด้านการตลาด การขายก็เช่นเดียวกัน ที่ท่านรัฐมนตรีบอกว่าจะให้จนกระทั่งถึงการค้าภายนอก หมายความว่ากลุ่มจะขายจะส่งผลิตผลไปนอก เป็นการตัดคนกลางนั้น เป็นจุดประสงค์ที่เคยพูดกับกลุ่มชาวนาเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว ว่าสมควรที่จะทำเพื่อตัดคนกลาง แต่กิจการนี้ต้องระมัดระวังที่สุด เพราะว่าผู้ที่ผลิตเป็นผู้ส่งออกนั้น หลักการถูกต้องดี เพราะว่าผู้ที่ผลิตนั้นน่ะสมควรที่จะได้รับประโยชน์ แต่ว่าถ้าผู้ผลิตนึกว่าเป็นผู้ส่งออกไปนอกได้ ก็เป็นสิ่งที่ยากเหมือนกัน เพราะว่าการส่งไปนอกต้องมีวิชาความรู้ ต้องรู้จักตลาดนอก ไม่ใช่ดูถูกเกษตรกร

แต่ว่าทุกคน คนเราไม่มีความรู้รอบตัวทุกอย่าง แม้จะคนที่วิเศษที่สุดก็ไม่มีความรู้รอบตัวทุกอย่าง ต้องมีผู้ที่มีความรู้ในด้านการค้าภายนอกมาช่วย แต่ว่าผู้ที่มีความรู้ในการค้าภายนอกมาช่วยนั้น บางทีเป็นพ่อค้าซึ่งถือประโยชน์ของตน เรามารับเข้ามาในกลุ่มเกษตรกร ผู้ที่ไม่ได้เป็นเกษตรกรแท้ แต่มาช่วยเป็นผู้ที่จะค้าภายนอก เป็นคนละประเภทกัน เขาก็ต้องถือประโยชน์ของเขา ลงท้ายพ่อค้าที่มาแต่งตัวเป็นเกษตรกรกลายเป็นผู้ที่ได้กำไร และผู้ที่ได้อภิสิทธิ์ เพราะว่าเป็นกลุ่มเกษตรกรด้วย ถือว่าเป็นกลุ่มเกษตรกร ก็ไปหาท่านปลัดกระทรวง ไปหาท่านรัฐมนตรี บอกว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรขอกู้เงินในอัตราสองเปอร์เซ็นต์ ขอส่งสินค้าไปต่างประเทศโดยสะดวก เพราะว่าเป็นกลุ่มเกษตรกร แต่แท้จริงกำไรผลประโยชน์อยู่ที่พ่อค้า ไม่ได้อยู่ที่เกษตรกร มาอิงกลุ่มเกษตรกร พูดอย่างนี้อาจไม่เพราะ แต่ว่าเป็นความจริง ฉะนั้น กลุ่มเกษตรกรจะเป็นสหกรณ์ จะเป็นกลุ่ม จะเป็นสมาคมก็ตาม ผู้ที่เป็นผู้ผลิตแท้ ๆ ผู้ที่ทำงานกับดินแท้ ๆ ต้องสังวรไว้ ต้องระมัดระวังไว้ แล้วรวมกำลังกัน ไม่เห่อไม่เหิม ไม่เห็นในการวิชาการก้าวหน้ามากในการค้าที่จะดูเป็นการค้าอย่างขั้น ..... เรียกว่าขั้นสูงมากเกินไปก่อนที่จะมีแรง มีกำลังที่จะปฏิบัติโดยแท้ ต่อไปเมื่อฝึกฝนตนเอง เมื่อได้ปฏิบัติเป็นปึกแผ่น และสามัคคีกันจริง ๆ จึงจะทำได้ ฉะนั้น ที่มาประชุมมาแลกเปลี่ยนความคิดนี้ ก็คงเป็นก้าวต่อไป ไปสู่ความปึกแผ่น ความมั่นคงของเกษตรกร ซึ่งทุกคนต้องการ ประชาชนทั่วประเทศมีเกษตรกรมากมายเป็นส่วนใหญ่ และก็ที่เขาบอกว่าชาวนาเป็นกระดูกสันหลังของประเทศก็เป็นความจริง แต่ชาวนาฟังแล้วอย่าไปเห่อเหิม แล้วก็ลงท้ายจะกลายเป็นเครื่องมือของชนหมู่น้อยที่จะมาทำงานบนหลังของชาวนานั่นเอง

ฉะนั้น ก็ขอให้ผู้ที่เป็นเกษตรกรแท้ ๆ ที่ทำงานกับดินแท้ ๆ ได้พิจารณาฝึกฝนตนเองให้รู้จักความจริง จะเป็นผลประโยชน์ เป็นผลดีแก่ตนและแก่เพื่อนฝูงเกษตรกรทั่วไป ในที่สุดก็จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง เพราะว่าประชากรซึ่งเป็นเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีความก้าวหน้า มีความมั่นคงได้ ฉะนั้น ทางราชการเดี๋ยวนี้ ก็ท่านทั้งหลายที่เป็นอธิบดี เป็นปลัดกระทรวง เป็นรัฐมนตรี ก็มีความปรารถนาดีทั้งนั้น ที่จะให้ประเทศชาติมั่นคงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้วยวิชาการ ด้วยการช่วยในด้านบริหาร และในด้านชีวิตประจำวัน ก็เป็นนิมิตดีที่มาประชุมกัน และให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และขอให้พิจารณาโดยรอบคอบ และก้าวไปอย่างระมัดระวัง ถ้าเป็นเช่นนี้แล้ว

บ้านเมืองจะมีความเจริญ ประชาชนทั่วไปจะมีความกินดีอยู่ดีโดยแท้ เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ทั้งฝ่ายกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งตั้งขึ้นมาเป็นสถาบันได้พิจารณา และปฏิบัติงานต่อไป เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของตนและบ้านเมือง และขอให้ราชการได้ร่วมมืออย่างเต็มที่ด้วยหลักวิชา ด้วยการให้ความรู้ วิทยาการ และในด้านบริหารให้ดี การพบปะในวันนี้ ก็ทำให้มีโอกาสจะพูดอะไรที่อยู่ในใจมานานแล้ว ก็ขอให้ทุกฝ่ายได้ร่วมมือกัน ก็จะเป็นความพอใจอย่างยิ่ง ความสุขอย่างยิ่งที่จะเห็นความเจริญแก่เกษตรกรทุก ๆ คน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล[๒]
ณ ศาลาเริง พระราชวังไกลกังวล หัวหิน

วันศุกร์ ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗

วันนี้เป็นวันสำคัญและน่าชื่นชมอย่างยิ่งสำหรับครู นักเรียน พร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนวังไกลกังวลทั้งหมด เพราะเป็นโอกาสที่ทุกคนได้ทราบถึงผลความก้าวหน้า ของการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความอิ่มใจยินดี และมีกำลังใจ ในการที่จะเพียรพยายามทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับรางวัลการเรียนดี การได้รับรางวัลนี้ แสดงถึงความตั้งใจและความพากเพียร ที่จะเล่าเรียนหาความรู้ความสามารถใส่ตัว สำหรับดำรงชีพ และสร้างความสำเร็จความมั่นคงของตนในภายหน้า นักเรียนอื่น ๆ นั้น อยากจะเตือนไว้ทุก ๆ คนว่า การจะเล่าเรียนหรือทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยดีโดยตลอดนั้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงเป็นใหญ่ เพราะความตั้งใจจริงนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยกำจัดความเกียจคร้าน ความอ่อนแอ และความท้อถอย ได้อย่างดียิ่ง จะปลูกฝังความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียร และความเข้มแข็ง ให้เกิดเป็นนิสัย และนิสัยที่ดี ที่ปลูกไว้แต่เยาว์วัย จะเป็นคุณสมบัติติดตัวไปในวันข้างหน้า จะช่วยพาตัวให้องอาจ สามารถเอาชนะอุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ได้โดยตลอด และประสบความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในชีวิต

ในส่วนครูอาจารย์นั้น ขอให้ถือว่ามีหน้าที่สำคัญที่สุดที่จะต้องให้วิชาความรู้นักเรียน และสนับสนุนนักเรียนในทางดีทุกวิถีทาง ขอให้ตั้งใจทำหน้าที่ทั้งนี้ให้ดีที่สุด ด้วยความเมตตา ด้วยความหวังดี โดยใช้สติปัญญาและความใคร่ครวญตามเหตุและผลที่ถูกต้องอยู่เสมอ จะได้ชื่อว่าเป็นครูผู้สามารถอย่างแท้จริง

ขออวยพรให้คณะครู นักเรียน และผู้ที่มาร่วมในงานนี้ มีความสุขความเจริญ และประสบความสำเร็จในสิ่งพึงประสงค์ทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้อาจารย์ และครู โรงเรียนวังไกลกังวล เฝ้า ฯ พร้อมด้วยนักเรียน เพื่อรับพระราชทานรางวัลการเรียน รางวัลประเภทนักเรียนดี และรับพระราชทานทุนการศึกษาขั้นอุดมศึกษา ประจำปี ๒๕๑๖

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรีในโอกาสเข้าเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ[๒] ณ พระราชวังไกลกังวล

วันเสาร์ ที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่นายกรัฐมนตรีสามารถตั้งคณะรัฐมนตรี และขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการ การรับตำแหน่งของท่านทั้งหลายก็นับว่าเป็นการแสดงความตั้งใจแน่วแน่ที่จะช่วยบ้านเมือง เพื่อจะให้บ้านเมืองมีความก้าวหน้า และมีความปลอดภัย นับว่าเป็นการตั้งใจที่จะใช้กำลังทั้งกายทั้งใจเพื่อส่วนรวม ตามหน้าที่ของผู้ที่มีความรู้ และตามหน้าที่ของผู้ที่มีความตั้งใจที่จะช่วยส่วนรวมให้ดีขึ้นกว่าเดิม

งานของท่านที่จะลุล่วงไปได้จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง สิ่งที่เป็นธรรมดาก็คือต้องใช้กำลังกายกำลังใจ มีความตั้งใจที่จะใช้วิชาการที่มีอยู่ และสิ่งที่สำคัญยิ่งในสถาการณ์ปัจจุบัน คือต้องใช้ไหวพริบ ความสามารถที่จะนำวิชาการมาปฏิบัติในกรณีให้เหมาะสมให้ถูกต้อง การที่อยู่ในฐานะเช่นนี้ จึงทำให้ลำบากมากขึ้นในการปฏิบัติงาน แต่ด้วยวิชาการหรือกำลังใจ กำลังกาย และโดยเฉพาะด้วยไหวพริบที่จะต้องประกอบใช้ เข้าใจว่าท่านทั้งหลายจะสามารถปฏิบัติงานที่ยุ่งยากลำบากได้โดยเรียบร้อย

สถานการณ์ที่ว่าไม่ปรกติในปัจจุบันนี้ ความจริงก็นับว่าปรกติพอสมควร เพราะว่าในสถานการณ์ทั่วโลกก็มีความไม่ปรกติ ทั้งในเวลานี้หรือเวลาใดก็ลำบากทั้งนั้น ฉะนั้นถ้าสามารถที่จะพลิกแพลงทฤษฎีที่มีอยู่ในสมองเพื่อให้เหมาะกับสถานการณ์ในเวลานี้ ก็จะเป็นการดี งาน แรงงาน จะถือว่าตรงกับทฤษฎีทั้งนั้นก็ไม่ได้ เพราะส่วนมากทฤษฎีได้มาจากประสบการณ์ แต่ถ้ารู้เช่นนี้ ทฤษฎีก็คือเป็นการเฉลี่ยของประสบการณ์ ซึ่งสถานการณ์บางสถานการณ์ก็เป็นสถานการณ์ที่มาจากค่าเฉลี่ยของเหตุทั้งหลาย ฉะนั้น จะต้องใช้ทั้งทฤษฎีใช้ทั้งการพิจารณา

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ฯ พณ ฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี นำคณะรัฐมนตรีว่าการและช่วยว่าการกระทรวงต่าง ๆ รวม ๓๐ คน เฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนรับหน้าที่

ด้วยตนเองอย่างดี นอกจากการมีไหวพริบก็จะต้องมีความอดทน ซึ่งแต่ละคนจะต้องทราบว่า มีการขัดขวางเหล่านั้นก็อยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกัน จะต้องอดทนและจะต้องถือว่าเป็นอยู่ในงานที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งหมดนี้ถ้าแต่ละท่านร่วมแรงร่วมงานกัน ก็เชื่อว่าจะผ่านพ้นไปโดยดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับประเทศชาติ และก็ขอให้ทุกท่านสามารถปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อรักษาสถานการณ์ให้เรียบร้อย และการนั้นก็เป็นสิ่งที่คนไทยที่ระลึกว่าเป็นคนไทยทั้งชื่อทั้งกายทั้งใจ จะต้องปรารถนาที่จะให้บ้านเมืองของเราอยู่เย็นเป็นสุข มีความก้าวหน้า มีความปลอดภัย ขอให้ทุกท่านสามารถปฏิบัติหน้าที่สำคัญที่ได้ตั้งเอาไว้ ด้วยความเรียบร้อย ด้วยความมีสติกำลังพร้อมสมบูรณ์ ขอท่านมีความสำเร็จทุกประการ และมีกำลังทั้งใจทั้งกายเข้มแข็ง แข็งแรงตลอดไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง จำกัด[๒]

ณ สหกรณ์การเกษตรหุบกะพง จำกัด

วันเสาร์ ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๗

ในปีนี้มีโอกาสได้มาเยี่ยมหุบกะพงหลายครั้งหลายคราว ทั้งได้เห็นความเป็นอยู่ ผลิตผลและโครงการของสหกรณ์การเกษตรหุบกะพงนี้ ในวันนี้ได้มาเป็นทางการ และได้ฟังรายงานเกี่ยวข้องกับกิจการที่ได้ผ่านมา ก็นับว่าทั้งหมดที่ได้เห็นและที่ได้ฟังถือว่าเป็นสิ่งที่น่าพอใจสำหรับพวกเราทุกคน เพราะแสดงให้เห็นว่ามีความก้าวหน้า มีความก้าวหน้าในทางการผลิต และในการจัดงานให้เป็นระเบียบดีขึ้น

ทั้งนี้ต้องให้เข้าใจว่าที่มีความก้าวหน้านี้ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งในด้านของสมาชิกเอง ทั้งในด้านที่ทางราชการได้มาช่วย ส่วนของจังหวัดก็มาช่วย และส่วนกรมกองต่าง ๆ ได้มาทำให้กิจการต่าง ๆ ในหุบกะพงนี้ก้าวหน้าดี ตลอดจนสมาคมและเอกชนต่าง ๆ ที่ได้มาให้ความร่วมมือให้คำแนะนำ และให้ทรัพย์ที่จะส่งเสริมให้พวกเรามีความก้าวหน้า มีอาชีพมากและมีรายได้ดีขึ้น ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าใด ๆ ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าจะคอยอยู่เฉย ๆ ไม่มีความตั้งใจ ไม่มีความเพียร ความสามัคคีก็จะก้าวหน้าได้เอง ฉะนั้นเมื่อก้าวหน้าถึงขั้นนี้แล้วก็เข้าใจว่าสมาชิกทั้งหลาย จะรู้สึกว่ามีความเป็นไทยแก่ตนมากขึ้น เมื่อแต่ก่อนนี้เคยพูดมาหลายปีแล้วว่าเราจะต้องพัฒนาตัวเอง ถ้ามีผู้มาช่วยเราก็ยินดี แต่ว่าต้องรับการช่วยเหลือส่วนหนึ่งและสร้างด้วยตนเองอีกส่วนหนึ่ง ในที่สุดจะต้องสร้างตัวเองด้วยตนเองโดยแท้ สำหรับหมู่บ้านนี้ซึ่งถือว่าเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ หมายถึงว่าเป็นหมู่บ้านที่สมาชิกทุกคนอยู่ด้วยกันและเอาใจใส่ซึ่งกันและกันจึงมีความสำคัญที่สุดที่จะให้ทุกคนเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีเมตตาซึ่งกันและกัน ผู้ใดที่มีโอกาสมีรายได้มากกว่าผู้อื่น ก็ควรที่จะเอาใส่ผู้ที่มีโอกาสน้อยกว่า เพราะว่าถ้าแต่ละคนเอาใจใส่และทำให้ทุกคนมีความก้าวหน้าได้ จะทำให้ตนเองมีความก้าวหน้าได้โดยแท้ ด้วยความมั่นคง ผู้ใดที่มีความคิดก็ควรจะนำมาปรึกษาหารือกัน และเข้าใจว่าถ้าปรึกษาหารือกัน และนำความคิดมาร่วมกัน จะทำให้ความเป็นอยู่ของหมู่บ้านเป็นไปอย่างดีขึ้นและรวดเร็วขึ้น ความมั่นคงจะมา ความร่ำรวยจะมา

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ จากพระราชวังไกลกังวล ไปทรงเยี่ยมสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง จำกัด อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ฉะนั้น ในคราวนี้ก็ขอให้ทุกคนระลึกถึงที่ผ่านมาแล้ว คือความก้าวหน้าที่มีมาตั้งแต่ต้นมันมาอย่างไร และจะต้องใช้ความเพียรที่มีอยู่มาตลอดให้อนาคตยิ่งแจ่มใส และจะทำให้แต่ละคนทั้งหมดมีความรู้สึกว่า ได้สร้างตัวเอง การสร้างตัวเองนี้ก็เป็นไทแก่ตัวเอง มีเกียรติ มีความรู้สึกสบายใจ มีความรู้สึกว่าเป็นผู้ที่อยู่ด้วยความสบายและนับถือตัวเองได้ แต่ในการนี้ก็จะต้องช่วยกันสร้างความมั่นคง จึงฝากความคิดนี้ คือขอให้ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน เข้าหากัน มีความสามัคคีกัน เพื่อความก้าวหน้าของหมู่บ้านทั้งหมู่บ้าน ถ้าหมู่บ้านมีความก้าวหน้าดีแล้ว แต่ละคนก็จะมีความก้าวหน้าดีเหมือนกัน ขอให้ทุกคนมีความขยันหมั่นเพียร มีความตั้งใจที่จะขวนขวายหาความรู้ และปฏิบัติตนด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความตั้งอกตั้งใจจะทำงานเพื่อส่วนรวม จะได้มีความเจริญรุ่งเรือง จะได้มีชื่อว่าสร้างตนเองขึ้นมา คือมีเกียรติและมีอนาคตที่แจ่มใส ทั้งหมดนี้ก็หมายถึงว่าจะมีความสุขมีความสบาย ก็ขอให้ทุกคนจงมีกำลังใจ กำลังกาย กำลังความสามัคคีที่แน่นแฟ้น บรรลุเป้าหมายนี้โดยสมบูรณ์.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนามเนื่องในงานวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ ณ สนามศุภชลาศัย สนามกีฬาแห่งชาติ

วันจันทร์ ที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดีมาก ที่ได้มาอยู่ท่ามกลางลูกเสือ ในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนามของลูกเสือในวาระนี้ ทั้งมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการลูกเสือดำเนินมาด้วยดีทุก ๆ ด้าน และได้รับความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนจากวงการต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ

ในโอกาสอันสำคัญของคณะลูกเสือ ข้าพเจ้าใคร่จะกล่าวแก่ทุก ๆ คน ที่ได้ร่วมปฏิบัติในการบริหารกิจการลูกเสือว่า งานลูกเสือที่ร่วมกันทำมานั้น เกิดเป็นผลดีขึ้นแล้วอย่างแจ้งชัด เพราะปรากฏว่าลูกเสือสามารถทำประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ ได้มากมาย ควรจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำหน้าที่พลเมืองดีได้ครบถ้วน และจะเป็นผู้เกื้อกูลอุ้มชูสังคมให้สงบสุขมั่นคงได้จริงในกาลต่อไป แสดงว่าการฝึกหัดอบรมตามหลักการและวิธีการของลูกเสือนี้มีประสิทธิภาพ ถ้ายกไปปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้ตรงตามความมุ่งหมายที่แท้จริงและให้เหมาะแก่ท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ ตลอดจนฟื้นจิตใจที่ดีของประชาชนแล้ว จะได้ผลในทางสร้างความสามัคคี และสร้างความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ในการร่วมแรงร่วมใจกันเผชิญและแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนในการสงเคราะห์อนุเคราะห์แก่กันได้อย่างกว้างขวางและเป็นผลดียิ่ง

ขอให้ลูกเสือทั้งปวงเข้าใจและรำลึกไว้เสมอว่า การที่เข้ามาร่วมในคณะลูกเสือนี้ ทุกคนได้ทำถูกต้องและสมควรอย่างที่สุด เพราะเป็นการมุ่งเข้ามาสู่ความดีความเจริญ การตั้งใจเข้ามาสู่ความดีความเจริญเช่นนี้ เท่ากับได้ทำสำเร็จผลไปครึ่งหนึ่งแล้ว ถ้าทุกคนตั้งใจศึกษาฝึกหัดตนตามระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมของลูกเสือ ให้แน่วแน่ต่อไป ก็จะมีความรู้ความสามารถ มีความดีความเจริญอย่างเต็มที่ สามารถที่จะเป็นคนที่มีค่าสมบูรณ์ได้อย่างแน่นอนในที่สุด

ข้าพเจ้าขออวยพรให้งานของคณะลูกเสือดำเนินไปโดยราบรื่น ปราศจากอุปสรรคและให้บรรลุความมุ่งหมายที่ปรารถนาไว้ทุกประการ ขอให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ลูกเสือ ตลอดจนทุกท่านที่มาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ประสบความสุขความสวัสดีจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือและผู้มีอุปการคุณแก่กิจการลูกเสือ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

วันพุธ ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๗

เป็นการดียิ่ง ที่ได้พบกับผู้บังคับบัญชาลูกเสือซึ่งเป็นผู้แทนจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกับได้มอบเหรียญลูกเสือสดุดีแก่ผู้ทำประโยชน์เกื้อกูลคณะลูกเสือ ขอขอบใจในไมตรีจิตของท่าน และขอแสดงความชื่นชมยินดีกับผู้ที่ได้รับเกียรติในครั้งนี้ทุกคน

ข้าพเจ้าเคยได้กล่าวในที่ประชุมลูกเสือว่า หลักการของลูกเสือนี้มีคุณจริง ถ้ายกไปปฏิบัติด้วยบริสุทธิ์ใจ ให้ตรงตามความมุ่งหมายที่แท้ และให้เหมาะแก่กาลเทศะ โดยสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนพื้นจิตใจที่ดีของประชาชนแล้ว จะสามารถอุ้มชูเกื้อกูลสังคมให้เจริญเป็นผาสุกและมั่นคงได้

โอกาสนี้ ใคร่จะกล่าวเสริมแก่ท่านว่า วิธีที่จะนำหลักการของลูกเสือไปใช้นั้น เบื้องต้นตัวท่านจะต้องมีศรัทราอันมั่นคงในหลักการของลูกเสือเป็นพื้นฐานก่อน จึงจะมีกำลังกายกำลังใจพร้อมที่จะปฏิบัติงาน ขั้นต่อไปควรจะได้ถือเป็นข้อปฏิบัติว่า การนำหลักการของลูกเสือไปสู่ประชาชนนั้น ต้องทำด้วยความตั้งใจและเข้าใจอันดีต่อกัน ต้องแสดงเป้าหมายที่ชัดเจนของการลูกเสือให้เห็น เพื่อที่จะชักจูงให้ทุกคนเข้าใจและเลื่อมใส มีความยินดีและกระตือรือร้นที่จะเข้ามาร่วมกิจการโดยเต็มใจและเห็นประโยชน์ เมื่อเข้ามาร่วมกิจการกันแล้ว ก็ต้องพยายามพิจารณาหาทางขัดเกลาความประพฤติและจิตใจ พยายามดึงเอาสิ่งที่ดี บรรดาที่มีอยู่ในตัว ออกมาให้ครบถ้วน ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมอย่างสมบูรณ์ ถ้าแต่ละคนได้มองเห็นประโยชน์ที่แท้ของลูกเสือ เชื่อว่าจะสามารถใช้หลักการของลูกเสือให้มีประสิทธิภาพได้เต็มเปี่ยม ซึ่งจะเป็นคุณแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างใหญ่หลวง

ขออวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขสวัสดี มีความเจริญและความสำเร็จทั้งในราชการและในการส่วนตัว ทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ณ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยอีกวาระหนึ่ง และที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการของมหาวิทยาลัยดำเนินมาด้วยดี เป็นที่น่าพอใจ

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ที่ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ และที่ได้รับความสำเร็จในการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยทั่วกัน

การศึกษาขั้นอุดม กล่าวโดยย่อ คือการฝึกฝนสร้างเสริมความสามารถและความเจริญงอกงามในวิทยาการส่วนหนึ่ง ในวิธีใช้ความคิดส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าแล้วจะยังผลให้มีบุคคลมีความสามารถเต็มที่ อาจนำเอาวิทยาการทั้งปวงไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และบังเกิดประโยชน์อันสมบูรณ์ วิทยาการกับความคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญคู่กันจำเป็นต้องใช้ประกอบกัน และหากจะพิจารณาให้ลึกลงไป ก็จะเห็นได้ว่า ความคิดเป็นตัวนำวิชาการเพราะต้องมีความคิดก่อนจึงจะใช้วิชาการได้ ดังนั้น จะต้องใช้ความคิดโดยอิสระอย่างกว้างขวาง จึงจะทำงานได้สุดฝีมือ

อันการคิดโดยเป็นอิสระนั้น ทุกวันนี้ คนบางส่วนมักเข้าใจว่าคือการคิดให้ผิดแปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ ความเข้าใจเช่นนั้นยังไม่ถูกแท้ จุดประสงค์สำคัญโดยตรงของการคิด คือคิดให้ออก คิดให้เห็นชัดแจ้งว่าอะไรเป็นอะไร สมมติว่าจะคิดหาทางปฏิบัติสำหรับการหนึ่งการใด ก็ต้องคิดให้แยบคายอย่างละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผลจนเห็นแจ้งถึงจุดมุ่งหมายอันถูกต้องเที่ยงตรงของการที่จะทำนั้น รวมทั้งวิถีทางปฏิบัติครบทุกขั้นทุกตอนด้วย เป็นความจริงที่ความคิดดังนี้อาจเป็นการซ้ำกับของผู้อื่นบ้าง แต่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุประโยชน์อันพึงหวังได้แน่นอน ส่วนวิธีคิด ที่มีจุดมุ่งหมายจะให้แปลก แตกต่างจากผู้อื่นเป็นที่ตั้งแต่อย่างเดียวนั้น ก็ทำได้เหมือนกัน แต่เกรงว่าจะไม่ทำให้เกิดประโยชน์อื่นใดขึ้นมา นอกจากความแปลกประหลาดที่มุ่งหมายไว้ตั้งแต่ต้นนั้นประการเดียว ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้บัณฑิตได้พินิจพิจารณาดูจงดี ว่าจะควรใช้วิธีคิดอย่างไร ในการที่จะออกไปทำหน้าที่เพื่อประเทศชาติต่อไป

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความเจริญมั่นคงในหน้าที่การงานและในชีวิต ขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความสุขความสวัสดีทั่วหน้ากัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ณ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันศุกร์ ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยอีกวาระหนึ่ง และขอแสดงความชื่นชมด้วยกับท่านทุกคนในเกียรติยศและความสำเร็จที่ได้รับ

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่ที่ประชุมบัณฑิต ณ ที่นี้ว่า การศึกษาขั้นอุดมมีความมุ่งหมายสำคัญ ที่จะฝึกฝนส่งเสริมบุคคลให้มีความสามารถสูง ทั้งทางวิชาการทั้งทางความคิด และว่าความคิดนั้นเป็นตัวนำวิชาการทำให้วิชาการได้สมบูรณ์ แต่ละคนจำเป็นต้องใช้ความคิดอย่างกว้างขวางและเป็นอิสระ จึงจะสามารถนำวิทยาการไปใช้ปรับปรุงส่งเสริมงานด้านต่าง ๆ ให้เจริญและก้าวหน้าได้จริง นอกจากนั้นยังได้กล่าวว่า การคิดมุ่งแต่จะให้ผิดแปลกแตกต่างจากคนอื่นเป็นที่ตั้งเพียงประการเดียว จะไม่เกิดประโยชน์มากนัก

วันนี้ ใคร่จะชี้แจงแก่ท่านทั้งปวงว่า ความคิดที่เป็นอิสระแท้นั้น ได้แก่ความคิดที่มีความกระจ่างแจ่มใสปราศจากอคติใด ๆ โดยสิ้นเชิง มีเหตุผลที่ถูกต้องเป็นหลัก มีเป้าหมายเที่ยงตรงแน่นอน มุ่งให้สำเร็จผลประโยชน์ทั้งแก่ตนเองแก่ส่วนรวม อย่างครบถ้วนพร้อมมูลและถาวร ในทางตรงกันข้าม ความคิดที่มากด้วยอคติและความเห็นแก่ตัวไม่อาศัยเหตุผล เป็นความคิดอันแคบ เป็นพิษเป็นภัยแก่ทุก ๆ คน บัณฑิตจึงควรอย่างยิ่งที่จะพินิจพิจารณาให้ถี่ถ้วนในกระบวนการคิด แล้วร่วมกันใช้ความคิดที่เป็นอิสระแท้ ทำการงานอันเป็นภารกิจของตน ๆ โดยพร้อมเพรียงและหนักแน่น เพื่อจักได้ยังประโยชน์ตน ประโยชน์ส่วนรวม ให้บังเกิดมีขึ้นครบถ้วนสมตามที่มุ่งหวัง

ขอให้ทุกคนมีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็ง มีความคิดอันเที่ยงธรรมและใสสะอาด มีความสำเร็จและความเจริญมั่นคงในชีวิตพร้อมทุกประการ ทั่วหน้ากัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ณ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันเสาร์ ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ในวาระนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทุกคน

วันก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้ถึงการคิด ว่าการคิดอย่างอิสระนั้น ต้องคิดโดยไม่มีอคติและความเห็นแก่ตัวเป็นที่ตั้ง ต้องมีเหตุผลที่ถูกต้องเป็นหลัก มีจุดมุ่งหมายเที่ยงตรงแจ่มแจ้ง มุ่งหวังแต่ผลที่อันเป็นคุณอันมั่นคงถาวร ทั้งแก่ตนเองและแก่ส่วนรวม นอกจากนั้น ยังได้ขอให้บัณฑิตพยายามและร่วมกันใช้ความคิดที่เป็นอิสระแท้ ทำการงานสร้างประโยชน์โดยหนักแน่นและพร้อมเพรียงกัน

โอกาสนี้ ขอกล่าวเพิ่มเติมในเรื่องของประโยชน์ต่อไป สิ่งชอบใจต่าง ๆ ที่ได้มา ไม่ว่าทรัพย์สินเงินทอง ยศศักดิ์อำนาจ ความสุขสบายที่ปรารถนา ตลอดจนความสำเร็จประสงค์ในอุดมการณ์ รวมเรียกว่าประโยชน์ ประโยชน์ทั้งปวงนี้ ทุกคนต่างควรมีเสรีภาพที่จะแสวงหาและที่จะได้รับ แต่การแสวงหาและรับเอาประโยชน์นั้น จำต้องมีหลักการสำหรับปฏิบัติ เพื่อป้องกันกำจัดเหตุที่จะนำไปสู่ความยุ่งยากและความเสียหายทั้งมวล บุคคลจำต้องเรียนรู้และสำนึกได้เสมอว่า เสรีภาพของแต่ละคน จำกัดอยู่ด้วยเสรีภาพของผู้อื่น การแสวงหาประโยชน์ใด ๆ ถ้าละเมิดและก้าวก่ายกัน จะกลายเป็นการเบียดเบียนซึ่งมีอันตรายมาก ทันที จึงไม่เป็นการถูกต้องเลยที่ผู้ใดจะแสวงหาหรือได้มาโดยทำนองนั้น อีกประการหนึ่ง ควรจะต้องทราบให้แน่ตระหนักด้วย ถึงประโยชน์ส่วนรวม ว่าเป็นประโยชน์ที่ครอบคลุมถึงประโยชน์ทั้งหลายทั้งสิ้นในชาติ กล่าวคือเป็นทั้งประโยชน์ของประเทศทั้งประโยชน์ของแต่ละบุคคลนั่นเอง ข้าพเจ้าปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะได้เห็นผู้มีการศึกษาสูง ร่วมแรงร่วมใจกันใช้ศิลปวิทยาการและความคิดที่รอบคอบ สร้างสรรค์ตนเองและประเทศชาติให้สมบูรณ์มั่นคง

ขออวยพรให้ทุกคนประสบความสำเร็จและความสุขความเจริญในชีวิตพร้อมทุกประการ ตามที่ตั้งใจปรารถนา.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายทหารชั้นนายพล[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

พิธีประดับยศนี้เป็นโอกาสที่น่ายินดีมาก โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับยศสูงขึ้น และควรที่จะระลึกถึงว่าเมื่อยศสูงขึ้น ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อหน้าที่ราชการ ต่อกองทัพและต่อประเทศชาติก็ยิ่งมากขึ้น ที่เรียกว่าความรับผิดชอบนี้ ความจริงค่อนข้างจะเป็นความรับผิดมากกว่ารับชอบ แต่ทว่าทหารจะต้องยอมรับผิดมากกว่า เพราะว่าถ้ารับแต่ชอบก็ไม่ได้ทำให้บ้านเมืองก้าวหน้าไปประการใด ถ้ารับผิดจะเป็นประโยชน์มากกว่า รับผิดนี้เป็นสิ่งที่ไม่สบายเป็นสิ่งที่ลำบาก แต่ว่าถ้ารับผิดจะมีประโยชน์ต่อบ้านเมืองยิ่ง เพราะว่าหมายความว่าได้ทำหน้าที่สมบูรณ์ คนอื่นจะรับชอบก็ช่างเขาไป แต่ถ้าเรารับผิดและทำให้บ้านเมืองเจริญ บ้านเมืองมั่นคงแล้ว เท่ากับรับชอบในตัว

ปัจจุบันนี้ เราต้องมีความเสียสละ ต้องมีความเข้มแข็ง แข็งแรงที่สุด เพื่อที่จะได้รักษาบ้านเมืองให้อยู่คงทนและก้าวหน้า ความเข้มแข็งนี้ถ้าขาดไปในส่วนใดก็ตาม บ้านเมืองต้องล่มจมแน่ และเราไม่ต้องการให้ล่มจม มีผู้ที่จะทำให้ล่มจมมากหลายอยู่แล้ว เราจึงต้องไม่ไปเพิ่มจำนวนผู้ที่จะทำให้ล่มจม ฉะนั้นหน้าที่ของทหารและโดยเฉพาะทหารชั้นผู้ใหญ่ จึงต้องรับผิดอย่างมาก และย่อมมีความเข้มแข็งในการนี้ สำหรับนายทหารชั้นผู้ใหญ่หน้าที่นี้มีทวีขึ้น เพราะว่าจะต้องให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่มีหน้าที่จะต้องทำต่อบ้านเมืองเหมือนกัน เขาต้องการกำลังใจจากผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่มีความเสียสละ มีความหวังดีต่อส่วนรวมจริง ๆ และทำอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความรอบคอบ ด้วยความคิดพิจารณาที่เข้มแข็งที่มีเหตุผล เขาก็จะเกิดความคิดพิจารณาและจะวางตัวเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ยิ่งขึ้น ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมต้องเป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้สูง ฉะนั้นผู้ที่เป็นผู้ใหญ่จึงต้องนำผู้น้อย ผู้น้อยนั้นก็เป็นขั้น ๆ ลงไป จนกระทั่งจากขั้นนายพัน นายร้อย ถึงขั้นประทวน และถึงขั้นพลทหาร ทั้งหมดนี้เราเป็นผู้ที่นำให้ทุกคนมีกำลังใจ กำลังกายและกำลังปัญญา สำหรับความสามารถและวิทยาการที่จะทำหน้าที่สำคัญทั้งในด้านป้องกันประเทศโดยตรง และป้องกันประเทศทางอ้อมคือรักษาความสงบ รักษาความเรียบร้อยในประเทศ ฉะนั้นท่านทั้งหลายจึงมีหน้าที่ยิ่งใหญ่และก็ยิ่งยศสูงก็ยิ่งใหญ่มากขึ้น การที่ท่านได้รับยศสูง จึงเป็นสิ่งที่ท่านจะต้องคิดให้ดีว่าเกียรติที่ท่านได้รับในวันนี้ ประกอบด้วยความดีหนึ่ง เกียรติความพอใจในยศหนึ่ง พร้อมด้วย

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ประกอบพิธีประดับยศ และพระราชทานสัญญาบัตรยศ แก่นายทหารชั้นนายพล จำนวน ๓๔ ราย

ความหนักบ่า ไม่ใช่หนักที่เครื่องหมาย แต่หนักที่งานที่จะต้องทำ ต้องเป็นตัวอย่างต้องมีความเสียสละ ต้องมีความสามารถในตัวและให้เห็นประจักษ์แก่ผู้อื่น

ฉะนั้น ก็เข้าในว่าท่านทั้งหลายทุกคนที่เป็นนายพล ทั้งนายพลใหม่ ทั้งนายพลเก่า จะต้องมีกำลังใจ ก็ขอให้ทุกท่านมีกำลังใจกำลังกาย สามารถที่จะทำหน้าที่โดยสมบูรณ์ เพื่อความปลอดภัยมั่นคงของบ้านเมือง ขอให้ทุกท่านจงมีความสุขสวัสดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นจะตายของบ้านเมืองในปัจจุบัน ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความสำเร็จ ในหน้าที่งานการปราศจากอุปสรรค แม้จะพูดถึงว่าปราศจากอุปสรรคก็พูดไม่ได้ เพราะว่ามีอุปสรรคอยู่ตลอดเวลา แต่ขอให้ผ่านอุปสรรคได้โดยดีมีเกียรติ คือความสำเร็จทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการแข่งขันกระโดดร่มทหารสามเหล่าทัพ ประจำปี ๒๕๑๗[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๗

เป็นที่น่ายินดีชื่นชมมากที่ศูนย์สงครามพิเศษสามารถจัดการแข่งขันกระโดดร่มขึ้นมา โดยเฉพาะได้สามารถขยายการเข้าแข่งขันให้หน่วยต่าง ๆ ได้ร่วมมาแข่งขันแสดงฝีมือให้เป็นการส่งเสริมกีฬากระโดดร่ม ซึ่งก็นับว่ากีฬากระโดดร่มนี้ เป็นกีฬาที่มีประโยชน์ทั้งในด้านส่วนบุคคลและในด้านส่วนรวม ในด้านบุคคลทำให้มีความเข้มแข็งไหวพริบ และแข็งแรง มีความกล้าหาญ มีความสามารถต่าง ๆ สำหรับในส่วนรวม ความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้ที่บุคคลได้มี ก็จะทำให้แต่ละหน่วยมีความเข้มแข็งได้เพิ่มขึ้น ในเวลาที่โอกาสอันจำเป็นก็คงจะได้ใช้ความสามารถเหล่านี้มาเป็นประโยชน์แก่ทางการ ในด้านสงครามก็ตาม หรือในด้านช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยหรือในกิจการอื่น ๆ เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ นอกจากจะเป็นการฝึกให้บุคคลมีความเข้มแข็ง

ขอแสดงความยินดีแก่ผู้ที่ได้รับรางวัล ที่ได้สามารถแข่งขันมาด้วยความยอดเยี่ยมทั้งขออวยพรให้แก่ผู้ที่จะไปแข่งขันกีฬานานาชาติ ให้ได้สามารถแข่งขันด้วยความสำเร็จ แสดงฝีมือเต็มที่ เพื่อที่จะเป็นเกียรติแก่ตนเองและแก่ประเทศไทย โดยเฉพาะก็ขอให้ได้สามารถที่จะไปแข่งขันด้วยความปลอดภัย เพื่อที่จะให้สามารถนำเกียรติมาสู่นักกระโดดร่มเมืองไทยให้ได้ ขอให้ทั้งผู้จัดการฝ่ายกีฬาทั้งหลาย ผู้สนับสนุนทั้งหลาย และนักกีฬาทุกคน ประสบความสำเร็จและมีความปลอดภัยโดยทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พลตรี เทียนชัย ศิริสัมพันธ์ ผู้บัญชาการศูนย์สงครามพิเศษ พร้อมด้วยผู้แทนเหล่าทัพ คณะกรรมการการแข่งขันกระโดดร่มทหารสามเหล่าทัพ ประจำปี ๒๕๑๗ นำผู้ชนะการแข่งขันกระโดดร่มทหารสามเหล่าทัพ ประจำปี ๒๕๑๗ รวม ๕๓ คน เฝ้า ฯ รับพระราชทานถ้วยรางวัล

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ผู้บริจาคเงินและสิ่งของเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล พระราชทานแก่โรงเรียนราชประชาสมาสัย[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจที่ได้สนับสนุนเด็กนักเรียน และทั้งสองครอบครัวก็ได้สนับสนุนทั้งมูลนิธิราชประชาสมาสัย และโรงเรียนราชประชาสมาสัย ตลอดจนการกุศลต่าง ๆ อื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งน่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง การมีจิตใจกุศล ช่วยในงานที่ช่วยผู้อื่นที่มีความทุกข์นั้น ก็นับว่าได้กุศลทั้งในปัจจุบันทั้งในอนาคต ทำให้มีความสุขความเจริญได้ และจิตใจของเราก็สบาย และที่ดีที่สุดก็เพราะว่าทำให้ผู้ที่ได้รับสิ่งของและการสนับสนุนนี้สามารถมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างกว้างขวางจริง ๆ และในที่สุดก็จะทำให้ส่วนรวมได้พลเมืองที่ดี ได้พลเมืองที่มีความสามารถและสำนึกในความดีของผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับให้มนุษย์มีความดีในตัว มีกำลังใจ ดังนั้น ที่ได้สนับสนุนตลอดมาดังนี้ ทำให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอให้อานิสงส์ของบุญกุศลที่ได้ทำนี้ บันดาลให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีความสุขสบาย มีความสำเร็จทุกประการในกิจการใด ๆ ที่ทำ ทั้งประสบแต่ความดีความงามโดยทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้ท่านผู้หญิงดุษฎี มาลากุล ประธานกรรมการจัดโรงเรียนราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำนายถาวร พรประภา และครอบครัว เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล พระราชทานแก่โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฯ ต่อจากนั้น นำนางสมศรี เพ็ชรดี ผู้จัดการโรงงานเฮือกภาษีเจริญ และครอบครัว เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายเครื่องเล่นดนตรี จำนวน ๑๐ ชิ้น เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลพระราชทานแก่โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฯ

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกวาระหนึ่ง และได้ทราบรายงานว่ากิจการของมหาวิทยาลัยดำเนินมาด้วยดี มีผู้สำเร็จการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ

วิชาการที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวโดยส่วนรวมทั้งหมด เป็นวิชาการสำหรับพัฒนาส่งเสริมการประกอบอาชีพความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจทั่วไปโดยตรง บัณฑิตของมหาวิทยาลัยนี้ จึงเป็นความหวังของประเทศและของประชาชนทุกคน ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์ความมั่นคงและเศรษฐกิจของชาติ ท่านทั้งหลายจึงควรจะได้ทราบตระหนักถึงข้อนี้ และควรที่จะสำนึกเป็นหน้าที่ที่จะทำตนทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยสมบูรณ์

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้

บัณฑิตทั้งปวงจึงควรจะได้คิดพิจารณาอย่างละเอียดถ่องแท้และหนักแน่น ให้เห็นถึงหลักการและวิธีการอันถูกอันควรที่จะปฏิบัติงานของตน ๆ ในเบื้องหน้า เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจของชาติและการครองชีพของประชาชนดำเนินไปด้วยดี

ขออวยพรแก่ทุก ๆ คน ให้เป็นผู้มีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็ง มีความคิดความเห็นถูกต้อง มีปัญญาฉลาดรอบรู้ในเหตุ ในผล ในวิธีปฏิบัติ สามารถประกอบกิจของตนของชาติให้บรรลุผลเลิศ และให้ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันศุกร์ ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกวาระหนึ่ง

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่บัณฑิตในที่ประชุมนี้ว่า ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยมิได้คำนึงถึงความสมดุลและความสัมพันธ์อันสอดคล้องในองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเพียงพอ อาจทำให้เศรษฐกิจของประเทศล้มเหลวได้ จึงขอให้บัณฑิตช่วยกันคิดอ่านโดยถี่ถ้วน ให้ทราบชัดถึงวิถีทางที่จะปฏิบัติงานพัฒนาประเทศ

ในโอกาสนี้ ขอกล่าวเสริมแก่ท่านทั้งหลายว่า การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัว ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้น ต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์ เพราะหากไม่กระทำด้วยความระมัดระวัง ย่อมจะหวังผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยได้โดยยาก ยกตัวอย่างเช่นการปราบศัตรูพืช ถ้าทุ่มเททำไปโดยไม่มีจังหวะที่ถูกต้อง และโดยมิได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ให้กระจ่างชัดอย่างทั่วถึง ก็อาจสิ้นเปลืองแรงงาน ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ที่ล้วนมีราคาไปโดยได้รับผลไม่คุ้มค่า ยิ่งกว่านั้น การทำลายศัตรูพืช ยังอาจทำลายศัตรูของพืชที่มีอยู่บ้างแล้วตามธรรมชาติ และทำอันตรายแก่ชีวิตคนชีวิตสัตว์เลี้ยงอีกด้วย การพัฒนาอย่างถูกต้อง ซึ่งหวังผลอันยั่งยืนไพศาล จึงต้องวางแผนงานเป็นลำดับขั้นอย่างถี่ถ้วนทั่วถึง ให้องค์ประกอบของแผนงานทุกส่วนสัมพันธ์และสมดุลกันโดยสอดคล้อง

ข้าพเจ้าขอมอบข้อปฏิบัตินี้ไว้ สำหรับบัณฑิตได้วินิจฉัยในการที่จะไปร่วมงานของบ้านเมืองในวันหน้า และขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนมีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็ง มีความคิดความเห็นถูกต้อง มีปัญญาฉลาดรอบรู้ในเหตุในผลในวิธีปฏิบัติ สามารถประกอบกิจของตนของชาติให้บรรลุผลเลิศ ทั้งประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานคณะกรรมการราชกรีฑาสโมสร[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจคณะกรรมการราชกรีฑาสโมสร ซึ่งได้นำเงินรายได้จากการแข่งม้า เพื่อช่วยเหลือมูลนิธิอานันทมหิดล ซึ่งทางราชกรีฑาได้สนับสนุนมาเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน ทางมูลนิธิได้ให้ทุนนักเรียนจากสาขาวิชาต่าง ๆ และได้จบการศึกษากลับมาทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติหลายคนแล้ว ขอขอบใจที่ท่านให้ความสนับสนุนเสมอมา ขอให้ได้รับผลสำเร็จในกิจการต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวและทั้งหน้าที่ประจำ ขอให้ท่านประสบความเจริญรุ่งเรืองโดยทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตำรวจเอกจำรัส มัณฑุกานนท์ ประธานกรรมการอำนวยการทั่วไปราชกรีฑาสโมสร พร้อมด้วยคณะกรรมการราชกรีฑาสโมสร จำนวน ๑๒ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการแข่งม้าชิงถ้วยพระราชทาน เนื่องในวันจักรี เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิอานันทมหิดล.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการอำนวยการโครงการรายการมหาวิทยาลัยทางอากาศ[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจและชมเชยท่านทั้งหลายในโครงการนี้ และได้ปฏิบัติมาเพื่อให้เป็นผลตามที่ได้ตั้งใจไว้ คือถึงประชาชนให้สนใจในวิชาการต่าง ๆ สำหรับให้สามารถที่จะดำรงชีวิตให้ก้าวหน้า การที่มาบอกว่าขอโอวาทหรือแนวทางนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่คนที่ขอนั้นง่าย เพราะว่าพูดอยู่เสมอว่าทำโครงการแล้วก็ขอโอวาทแล้วก็ขอพระบรมราโชวาทต่าง ๆ ที่ได้มาจากพระยุคลบาท แต่พระยุคลบาทนั้นนะเดินไปลำบากเหมือนกัน แล้วก็จะเจริญรอยไปก็อาจผิด เพราะว่าการที่ให้ไปก็อย่างนั้น จะทำให้เห็นได้ว่าไปที่ไหนที่ไหน บางทีไปอย่างไม่ใช่ว่ามีแผนที่จะตั้งไว้ก่อน มีแผนอยู่อย่างหนึ่งว่าไปเห็นอะไรที่ขัดข้องตรงไหน เราพยายามจัดการ พยายามกระตุ้นให้ผู้มีหน้าที่โดยตรงปฏิบัติ และให้ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงมีกำลังใจที่จะปฏิบัติตามที่มีโครงการที่วางไว้อยู่แล้วในการปกครองตนเอง ฉะนั้นการที่จะเอารอยพระยุคลบาทมาเป็นมหาวิทยาลัยทางอากาศนั้น ก็จะผิดหวังเพราะว่าท่านรู้แล้วนั่นเอง แต่ถ้าพูดถึงหลักต่าง ๆ เมื่อฟังคำแถลงเมื่อตะกี้ ก็มีประเด็นสำคัญที่อยากจะพูดถึง คือโครงการใดถ้าทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ อยากให้ได้ผลตามที่มุ่งหวังนั้น ด้วยความตั้งใจแท้ ไม่มีแฝง ย่อมเป็นโครงการที่จะทำงานได้ผลมาก แต่ว่าโครงการมหาวิทยาลัยทางอากาศนี้แฝงง่าย แต่ละคนที่เป็นกรรมการไม่ใช่ว่าจะตำหนิติเตียน แต่แต่ละคนก็เป็นคน อาจนึกถึงว่าเป็นทางที่จะแพร่ความคิดของตน ส่วนตัวของตน ไม่ใช่หลักวิชา เป็นความคิดของตนเอง เป็นส่วนบุคคล ก็จะพยายามใช้มหาวิทยาลัยทางอากาศเป็นตลาดเป็นที่แพร่ความคิดของตน เพื่อความพอใจของตน ซึ่งข้อนี้ ถ้าความคิดนั้นดีก็ไม่เป็นไร แต่ความจริงคนเรานะไม่ใช่พระอรหันต์ เรามีความรู้สึกอยากที่จะให้คนอื่นมาคิดอย่างเรา ฉะนั้นอาจผิดพลาดขึ้นได้ข้อหนึ่ง

ข้อที่สอง สำหรับเรื่องอันตรายของการแพร่ความคิด อาจมีความคิดคนอื่นมาในด้านที่เรียกว่า..... ไม่อยากเรียกว่าลัทธิ..... เพราะว่าถ้าพูดถึงลัทธิแล้ว ก็จะเกิดถามว่าลัทธิคืออะไร แล้วก็เกิดจะต้องมีวิสัชนากันใหญ่.....ยาว

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ ประธานคณะกรรมการอำนวยการโครงการรายการมหาวิทยาลัยทางอากาศ พร้อมด้วยคณะกรรมการอำนวยการ ฯ จำนวน ๒๑ คน เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายเอกสารประกอบคำบรรยายวิชาต่าง ๆ และแถบบันทึกเสียงการบรรยายวิชา “หนังสือกับชีวิต” ทางวิทยุกระจายเสียง กับแถบบันทึกเสียงรายการ “สนทนาประชาธิปไตย” ทางวิทยุโทรทัศน์ เพื่อพระราชทานแก่ห้องสมุดโรงเรียนจิตรลดา ในการนี้ ได้เฝ้า ฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาทเพื่อเป็นแนวทางแก่การดำเนินของโครงการ ฯ ด้วย.

แต่ก็หมายความว่าจะต้อง..... จะเรียกว่าอะไร.....แนวความคิดที่จะโน้มใจให้คนคิดถึงเหมือนกันกับลัทธิเหมือนกัน ความคิดนั่นเกิดขึ้น บางทีความคิดหลักรากฐานของแนวความคิดนั้นถูกต้องแล้วคืออย่างประชาธิปไตย แต่ประชาธิปไตยมีหลายอย่างหลายวิธี แล้วก็มีทางดีทางเสียของลัทธิ ถ้าสมมุติว่าเราพูดออกไป ผู้ฟังไปเข้าใจในทางเสียของลัทธิ ก็แพร่คอนเซปท์เป็นพอลูชั่นไป ฉะนั้นต้องระวังเหมือนกัน แต่ถ้าทำด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้ว อย่างที่กล่าวข้างตน อันตรายนี้ก็น้อยลง น้อยมาก และควบคุมได้ก็ในขั้นแรกนี้ ถ้าเผื่อว่าความบริสุทธิ์ใจมีอยู่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็นับว่าโครงการนี้ได้ผลแน่นอน ต่อไปเรื่องมหาวิทยาลัยนี้ เราก็รู้ดีว่าในสมัยนี้ มหาวิทยาลัยคืออะไร ไม่ใช่สถานศึกษา เป็นสถานที่ที่จะรวมพลัง เพราะว่าเราเอาอย่าง เราไม่มีความเป็นตนของตนเอง ที่จะนึกว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่ศึกษา มาถือว่าเป็นที่ที่จะมารวมพบรวมคน เพื่อที่จะแสดงพลังทั้งครูทั้งนักเรียน ถ้ามีมหาวิทยาลัยทางอากาศ จะรวมคนทางอากาศได้อย่างไร แต่ถ้าถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่ง.....หรือเป็น..... การจัดการอะไรอย่างหนึ่ง สำหรับแพร่ความรู้ ก็เชื่อว่าจะได้เห็น แต่ว่าจะไม่ได้ผลในทางที่ต้องการว่ามหาวิทยาลัยนี้เป็นแหล่งรวมคน มีอิทธิพลหรือพลัง ฉะนั้นในลำดับที่สองนี้ก็คงไม่มีความสำเร็จ

ในลำดับต่อไป มหาวิทยาลัยหรือการให้ความรู้ทางอากาศนี้จะไม่ได้อย่างหนึ่งก็คือความใกล้ชิดระหว่างผู้ที่ให้วิชากับผู้ที่รับวิชา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่เดี๋ยวนี้ลืม เพราะว่าสมัยใหม่เขาไม่ทำกันแล้ว เดี๋ยวนี้เด็กเดินข้างหน้าผู้ใหญ่ นำหน้าไปไม่ใช่ผู้ใหญ่นำหน้าเด็ก เพราะว่าบอกว่าผู้ใหญ่เดินผิด หรือแม้แต่หลักวิชาก็ไม่นับถือกันแล้ว บอกว่าไม่จำเป็นที่จะเรียนหลักวิชาเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือย ฉะนั้นมหาวิทยาลัยทางอากาศจะไม่ได้ผลอะไรเลย เพราะว่ามีทางเดียวคือให้แต่หลักวิชา แต่ว่าในสมัยโบราณก็ขออภัยที่พูดเพราะว่าแม้แต่พูดนี้ ก็อยากจะพูดว่าตั้งแต่โบราณนี้ เพราะมีเหตุผลว่าผู้ที่อยากมีความรู้จะต้องไปหาอาจารย์ ไม่ใช่อาจารย์ต้องไปหาลูกศิษย์ เดี๋ยวนี้อาจารย์ต้องไปหาลูกศิษย์ ประจบประแจงลูกศิษย์ แต่ก่อนนี้ลูกศิษย์ต้องประจบประแจงอาจารย์ซึ่งมีเหตุผลเพราะว่าลูกศิษย์ต้องแสดงว่าตนมีความปรารถนา มีกำลังใจ มีความเพียรที่จะหาความรู้ ถึงไปหาอาจารย์ อาจารย์ก็แกล้งต่าง ๆ นา ๆ แต่ว่าลูกศิษย์ก็ยังขอมอบตัวเป็นลูกศิษย์ให้แก่อาจารย์ เมื่ออาจารย์เห็นกระจ่างแล้ว และโดยที่อาจารย์เป็นอาจารย์คือผู้ประเสริฐ ผู้มีความรู้ และไม่ใช่ความรู้ในทางวิชาเท่านั้นเอง แต่ความรู้ในทางชีวิต รู้จิตวิทยา รู้ว่าเด็กคนนี้หรือผู้นี้ มีความปรารถนาแท้จริงที่จะเรียน จึงรับเป็นลูกศิษย์ แต่เมื่อรับเป็นลูกศิษย์แล้วก็เป็นครูเป็นลูกศิษย์ ทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกศิษย์ได้ก้าวขึ้น ระบบลูกศิษย์อาจารย์แบบนี้โบราณ ขอถือว่าเป็นโบราณไม่ได้ถอยหลัง

เข้าคลอง เพราะอยู่ในคลองแล้วถือว่าเป็นของเก่า ถือว่าเป็นของผิดตามมาตรฐานหลักสมัยใหม่นี้ เป็นของไม่ดี แต่ว่าอีกหน่อยก็เป็นยังงี้อีกที เพราะว่าไม่สามารถจะใช้ระบบที่คนที่อยากได้ความรู้หันหลังกับคนรู้ คนที่อยากได้ความรู้ต้องหันหาความรู้ ฉะนั้นมหาวิทยาลัยทางอากาศนี้ จึงแสดงว่าเป็นการที่อาจารย์แสวงหาลูกศิษย์แบบอเมริกัน แบบโฆษณาชวนเชื่อบ้าง หรือโฆษณาทำการค้า ดังนั้นมหาวิทยาลัยทางอากาศนั้น เวลาฟังซื่อแล้ว รู้วิธีการถูกต้อง อาจมีการแข่งขันกัน

มาข้อที่สี่ ถ้าถือมหาวิทยาลัยทางอากาศนี้เป็นกิจการอย่างหนึ่งแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ที่มีความสนใจ เราเรียกมหาวิทยาลัยโก้ ๆ แต่ความจริงเป็นบทความเป็นสารคดี เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ส่วนรวม ผู้ที่สนใจได้มีความรู้ความสามารถ แต่ว่าสำหรับความรู้นะ ที่จะหาความรู้เพิ่มก็เห็นว่ามหาวิทยาลัยทางอากาศนี้เหมาะสมเป็นสิ่งที่ดี และผู้ที่ปฏิบัติการทั้งหลายก็ย่อมมีความดี ที่ตั้งใจแพร่ความรู้ ความเห็นให้แก่ผู้ที่จะสนใจ แต่ว่าไม่ใช่มหาวิทยาลัยเป็นสารคดีชั้นสูง แล้วก็ที่มีคู่มือส่งไปให้ เท่าที่สนับสนุนให้มีคู่มือก็เป็นสิ่งที่ดีเพราะว่าเท่ากับให้ผู้ที่สนใจเริ่มที่จะหันหน้ามาหาความรู้ ตอนนี้น่าจะกลายเป็นมหาวิทยาลัยตอนที่ผู้ที่ฟังหันหน้าเข้ามาหาความรู้ โดยที่ได้รับการกระตุ้นจากบทที่เป็นสาระ คือ สารคดีที่ออกอากาศไป

ทั้งหมดนี้ ที่พูดนี้ก็เป็นความคิดที่ได้มาจากที่ท่านประธานได้รายงาน แล้วก็มีข้อคิดแค่นี้ ไม่ใช่เป็นแนวทางปฏิบัติใด ๆ เป็นเพียงการสังเกตตามที่ได้เห็นเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร มหาวิทยาลัยทางอากาศที่ได้รายงานให้ทราบเป็นอย่างไร ถ้าพูดผิดพลาดไปประการใดก็ขอให้ชี้ให้ดู แล้วต่อไปก็อาจสามารถที่จะพูดอะไรต่อไปที่เป็นประโยชน์มากกว่านี้ ความจริงกิจการใด ๆ ต้องพยายามที่จะทำไป เมื่อทำไปแล้วก็พยายามที่จะวิจารณ์ จะแปลเป็นภาษาจีนว่า ภาษาจีนอเมริกันว่า.....ก็ควรจะทำ ควรจะดูว่าที่ได้ทำมาแล้วได้ผลแค่ไหน เพียงไร ไม่ใช่ชมตัวเอง แต่ต้องวิจารณ์ความจริงและเหตุผลได้ไม่ต้องให้คนอื่นมาช่วย ซึ่งท่านทั้งหลายก็มีความรู้ความสามารถพอที่จะทราบดีอยู่แก่ใจแล้วว่าโครงการของท่านมีค่าแค่ไหน มีบกพร่องที่ไหน มีความคิดเห็นอะไร อย่างไรควรแก้ไขก็จบแค่นี้.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ผู้แทนสมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย สมาคมผู้ส่งข้าวออกต่างประเทศ สมาคมพ่อค้าข้าวโพดและพืชพันธุ์ไทย และเจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจสมาชิกสมาคมต่าง ๆ ที่ได้นำเงินมาเพื่อสมทบในการทำฝนเทียม ซึ่งเป็นวิธีที่จะบรรเทาความเดือดร้อนของชาวนาชาวไร่ได้ส่วนหนึ่ง ดังที่กล่าวว่าได้บริจาคเพื่อที่จะสามารถขยายโครงการนี้ ก็ได้เป็นการช่วยอย่างมาก เพราะว่าการทำฝนนี้ไม่ใช่สิ่งที่ง่าย จะต้องมีเครื่องอุปกรณ์ วัสดุ และเจ้าหน้าที่ งานที่ทำนี้ก็ต้องสิ้นเปลืองไม่ใช่น้อย แต่ถ้าผลที่ได้ก็คือจะเป็นผลที่น่าพอใจ การทำฝนนี้เป็นสิ่งที่ลำบากหลาย ๆ ประการ ทางด้านเทคนิคและในด้านจังหวะที่จะทำ เพราะว่าถ้าพูดถึงด้านเทคนิค ฝนที่ทำนี้จะพลิกฤดูกาลไม่ได้ ไม่ใช่ว่าเวลาฝนแล้งจะบันดาลอย่างปาฏิหาริย์ ให้มีฝนพอเพียงกับการเพาะปลูกมิได้ หรือจะแทนการขุดประทานที่ขุดเรียบร้อยกว้างขวางก็ไม่ได้ แต่เป็นทางหนึ่งที่มีหวังสำหรับในฤดูกาลที่ควรจะมีฝน และฝนเทียมจะช่วยให้ประคองพืชผลไม่ให้สิ้นไปพอได้ ก็ได้ประมาณสักเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ แต่การที่ฝนนี้เป็นสิ่งที่ใหม่ นับว่าใหม่ จึงต้องทำโครงการอย่างระมัดระวัง เพราะว่าสิ้นเปลือง ถ้าทำแล้วไม่ได้ผลจะสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ เท่าที่ทำมาเป็นลำดับมาเป็นเวลา ๔ – ๕ ปีนี้ ก็เพราะค่อยทำขึ้นได้รับการสนับสนุนจากทางราชการและจากทางประชาชนอย่างดี จึงขยายขึ้นมาเป็นลำดับ

เวลานี้กำลังทำฝนในภาคอีสาน ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำที่ใหญ่หลวงที่สุดในบรรดาโครงการฝนหลวงจนถึงบัดนี้ เป็นการทำฝนสำหรับทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วย ๑๖ จังหวัด และเป็นข่าวครึกโครมว่าชาวอีสานได้มีความเดือดร้อนจนกระทั่งจะต้องอพยพเข้าในกรุงเป็นแสน ซึ่งก็ไม่ทราบว่าความจริงอยู่ที่ไหนอย่างไรแน่นอน แต่ตามที่ได้รับรายงานมา เวลานี้ฝนได้ลงแล้ว ในวันที่เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๔ ซึ่งเริ่มการปฏิบัติงานในวันที่ ๑๔ นั้น กรมอุตุนิยมรายงานว่าเป็นฝนที่ทางสภาพอากาศปรกติได้อำนวยให้มีขึ้นบ้าง แต่ในวันที่

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายวิจารณ์ นิวาตวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นำคณะผู้แทนสมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย สมาคมผู้ส่งข้าวออกต่างประเทศ และสมาคมพ่อค้าข้าวโพดและพืชพันธุ์ไทย พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ จำนวน ๒๘ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการทำฝนเทียม

๑๖ ถึงวันที่ ๒๒ เป็นสภาพตามปรกติจะไม่มีฝน แต่ปรากฏว่ามีฝนจำนวนไม่น้อย ในการทำฝนนี้ ได้รับการสนับสนุนทางหลายกระทรวง โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรเจ้าของเรื่อง ทางกองบินตำรวจ กองบินของกองทัพอากาศได้ร่วมให้เครื่องบิน และทางกรมตำรวจได้ช่วยการสื่อสาร ทางกระทรวงมหาดไทยได้ประสานงานในด้านเครื่องบิน กรมอุตุนิยมช่วยทุกครั้งในการให้ข่าวอากาศ ฉะนั้นเป็นงานที่ร่วมมือระหว่างหลายฝ่าย เรื่องอุปกรณ์นอกจากกองบินเกษตร กองบินตำรวจ และกองทัพอากาศ ก็มีเครื่องบินอยู่ที่ในกองบินเกษตรและกองบินตำรวจ ซึ่งเป็นเครื่องบินที่ประชาชนได้บริจาค ฉะนั้นประชาชนพ่อค้า เอกชน ก็ได้ร่วมในงานนี้ด้วย นอกจากนี้ก็มีผู้บริจาควัสดุและน้ำมันเพื่อเครื่องบินมาแล้วเป็นจำนวนมาก ถ้าได้ความร่วมมือโดยทั่วถึง ก็เข้าใจว่าฝนนี้จะสามารถบรรเทาความเดือดร้อนอย่างยิ่ง แต่ในเวลาที่แห้งแล้งมาก ฝนลงมาก็ดูดซึมไปหมด จึงต้องทำเป็นเวลานาน ตั้งแต่วันที่ ๑๔ แล้ว จะต่อไปถึงปลายเดือนหรือต้นเดือนหน้า ฉะนั้นค่าใช้จ่ายประจำวันซึ่งเป็นงบประมาณของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ต้องใช้จ่ายไปจำนวนมิใช่น้อย ถ้านับเฉพาะค่าวัสดุเคมีก็ประมาณสามหมื่นบาท นอกจากนั้นค่าน้ำมัน ค่าเบี้ยเลี้ยงของเจ้าหน้าที่และอื่น ๆ ก็คงเป็นประมาณวันละห้าหมื่นกว่าบาทขึ้นไป ซึ่งเป็นเงินมิใช่น้อย ในวันนี้เองซึ่งท่านทั้งหลายได้มา ก็เป็นการเริ่มต้นของการปฏิบัติด้วยเครื่องบินกองทัพอากาศสองลำ เครื่องบินบรรทุกขนาดนับว่าใหญ่ บรรทุกได้ ๓๕๐๐ กิโลแต่ละเที่ยว ก็นับว่าวันนี้เป็นปฐมฤกษ์ของการปฏิบัติฝนเทียม เป็นวันเรียกว่าประวัติศาสตร์ของฝนหลวง เพราะว่าไม่เคยทำมาแต่ก่อน เคยแต่ทำด้วยเครื่องบินเล็ก ๆ สองลำไม่เคย เคยแต่เครื่องบินใหญ่ ๑ ลำ และนอกนั้นก็เป็นเครื่องบินเล็ก จึงเป็นวันที่สำคัญ และวันที่มีความหมายสำหรับอนาคต และก็ตื่นเต้นเพราะว่ายังไม่ทราบผล

ฉะนั้น ที่ท่านทั้งหลายได้มาในวันนี้ ก็เป็นการช่วยในทางค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งและเป็นการช่วยในทางกำลังใจส่วนหนึ่ง ก็ขอให้ท่านช่วยกำลังใจให้ผลของการปฏิบัติเป็นผลสำเร็จ ต้องช่วยกำลังใจทางเจ้าหน้าที่ซึ่งได้ปฏิบัติเหน็ดเหนื่อยมาก และมีความลำบากอยู่ ถ้าทราบว่ามีคนสนับสนุนและช่วยเหลือทั้งด้านปัจจัย ทั้งด้านจิตใจก็จะทำให้เป็นผลดีขึ้น ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้มาในวันนี้ และได้บริจาค ขอให้มีความสุขสวัสดี มีความเจริญก้าวหน้าทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานคณะบุคคลผู้สนใจกิจการลูกเสือชาวบ้าน[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

กิจการลูกเสือชาวบ้านนี้เป็นกิจการอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงความสามัคคีของประชาชนทั่วประเทศ ด้วยการฝึกฝนคนในท้องที่ให้มีความรู้พอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ การสนับสนุนนี้ ก็ได้มาจากพ่อค้าประชาชน เอกชน รวมทั้งชาวต่างประเทศ ทั้งได้จากผู้ที่เป็นผู้ฝึกและเจ้าหน้าที่กระทรวง มีทั้งในด้านทางกระทรวงศึกษา ทางกระทรวงมหาดไทย นับว่าเป็นการร่วมมืออย่างกว้างขวางที่สุด และได้ถึงประชาชนได้อย่างใกล้ชิดที่สุด การฝึกทั้งหลายที่ได้ทำมาเป็นเวลาจวนสามปีนี้ ก็เป็นการฝึกให้ประชาชนได้รู้จักวิธีการของการลูกเสือ คือความเสียสละและความร่วมมือกัน ทำในสิ่งที่คนเราจะต้องทำ คือสร้างความมั่นคง ความเจริญให้แก่ตนเองก่อน ต่อจากนั้น ก็ทำความเจริญมั่นคงปลอดภัยแก่หมู่ของตน คือหมู่บ้านของตน ถึงเรียกว่าลูกเสือชาวบ้าน ไม่มีความคิดอื่นมาแอบแฝงในด้านที่จะเป็นการเมือง หรือจะให้เป็นกำลังเพื่อต่อสู้อะไร ถ้าเรียกว่าเป็นกำลังหรือพลัง ก็เป็นพลังที่จะร่วมแรงกันสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ตนเอง ซึ่งถ้าดูในประวัติของมนุษย์มาแต่โบราณกาลหรือแต่ต้น ก็คือมนุษย์มีความปรารถนาที่จะอยู่ดีกินดี มีความปลอดภัย มีความสุขในทางจิตใจ ฉะนั้น ลูกเสือชาวบ้านจึงมีจุดประสงค์อย่างนั้น เท่านั้นเอง แต่ว่าเมื่อมนุษย์มีความก้าวหน้ามา ก็มีความเดือดร้อนตามมามากขึ้นทุกที เมื่อมนุษย์แพร่พันธุ์ออกมาเป็นจำนวนมาก ย่อมมีความเบียดเบียน เมื่อคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่จะทำให้การพบปะใกล้ชิดรวดเร็วมากขึ้น การกระทบกระแทกจึงมีมากขึ้นตามลำดับ ฉะนั้น เราจะต้องฝึกตนเองให้สามารถที่จะเผชิญแก่ปัญหาเหล่านั้น วิธีเผชิญแก่ปัญหาเหล่านั้นก็คือฝึกตนเองให้มีความเข้มแข็ง มีความยุติธรรม และมีความเมตตาซึ่งกันและกัน ถ้าประกอบด้วยความยุติธรรมและเมตตาซึ่งมีต่อกันและกันนั้น จะทำให้โลกเราเป็นสุขได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ดีได้ ความหมายของ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้นายรักษ์ ลิ้มธนากุล ประธานกรรมการบริษัท เดนซ่าอุตสาหกรรม จำกัด และคณะ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดทำหนังสือ “บุคคลที่น่ารู้จัก” เพื่อสมทบทุนการจัดทำผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้าน พร้อมกันนี้ นายสุวัตร จันทรประเสริฐ และคณะกรรมการบริษัทจันทาภาอุตสาหกรรม จำกัด เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายเครื่องรับวิทยุแบบ ๓๐๐๐ พร้อมไมโครโฟน จำนวน ๒๐๐ เครื่อง เพื่อพระราชทานสำหรับใช้ในกิจการของลูกเสือชาวบ้าน ในโอกาสเดียวกันนี้ พลเรือเอก มา ซี ชวง เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐจีนประจำประเทศไทย เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้าน ต่อจากนั้น พลตำรวจตรี เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน นำคณะบุคคลผู้บริจาคเงินและผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้าน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินและน้อมเกล้าฯ ถวายผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้าน โดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อกิจการลูกเสือชาวบ้าน.

ลูกเสือชาวบ้านมีอยู่ จะเรียกว่าแค่นี้ก็ได้ หรือมากใหญ่หลวงกว่านี้ก็ได้ทั้งสองทาง ฉะนั้นที่ทุก ๆ ท่านได้สนับสนุนโดยประการต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่น่าปลื้มยินดี และขอขอบในทุก ๆ ฝ่ายที่สนับสนุน ที่ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจให้กิจการเหล่านี้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขอทุกท่านจงมีความสำเร็จในกิจการนี้ และขอให้ประสบความสำเร็จในกิจการต่าง ๆ ที่กำลังทำอยู่ สิ่งไรที่พึงประสงค์ที่เป็นสิ่งที่ดีที่ชอบที่งามขอจงเป็นผลสำเร็จ ขอท่านจงประสบความเจริญรุ่งเรือง มีกำลังใจ กำลังกายสมบูรณ์มีความสำเร็จทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

จุดประสงค์ครั้งนี้ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์คงได้ทราบทั่วถึงดีแล้วว่า หลักมีอยู่ที่ใครเดือดร้อนควรที่จะได้รับการช่วยเหลือ ผู้ที่ไม่เดือดร้อนก็ควรจะมีความเมตตาแก่ผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติ เพราะว่าวันหนึ่งอาจประสบภัยด้วยตนเองเหมือนกัน ถ้าหากมีผู้ที่เมตตาเหมือนกัน เท่ากับเป็นการอาศัยซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นเสมือนบริษัทประกันภัยใหญ่ แต่ว่าไม่มีหลักอยู่ที่การเงิน มีหลักอยู่ที่ใจเมตตา และผู้ที่ได้รายงานพูดถึงหลักที่ได้ให้ไว้ในการหาเงินและใช้เงินนั้น ก็เห็นใจกรรมการหาทุนว่าเป็นหลักยากลำบากที่สุด เพราะว่าตามปรกติการหาเงินนั้นก็จะต้องไปเคี่ยวเข็ญให้ผู้บริจาคบริจาคเงิน ขอให้ทราบว่าหลักนี้ตั้งไว้และยังคงไว้ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้มูลนิธิดำเนินงานได้ตามหลักใหญ่ คือหลักของเมตตา ผู้ใดที่ทราบผลงานของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ก็จะเห็นใจมูลนิธิและเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่ได้เสียสละ ที่ได้ทำงานด้วยความเข้มแข็ง เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของบรรดาประชาชนทั้งประเทศ จึงเข้าใจว่าหลักนี้เป็นหลักที่ดีที่สุด และจะเป็นหลักที่แสดงว่ามูลนิธินี้ดำเนินงานได้ ถ้าหลักนี้ใช้การไม่ได้แล้ว ก็เข้าใจว่ามูลนิธิราชประชานุเคราะห์จะไม่มีความหมาย ดังที่ว่าคณะกรรมการหาทุนนี้มีความลำบากถ้าเปรียบเทียบกับมูลนิธิบ้างสักอัน และกรรมการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานของมูลนิธินั้น ความลำบากก็พอ ๆ กัน หรือยังไม่มากเท่า เพราะว่ามูลนิธินี้ ดังที่ได้กล่าวว่าต้องช่วยบรรเทาภัยทุกชนิดที่มาโดยธรรมชาติ ถึงแม้บางทีจะไม่ใช่ธรรมชาตินัก ก็ต้องช่วยเหลือ ภัยที่กล่าวกันมากก็เช่นอุทกภัย วาตภัย ภัยจากความเดือดร้อน ความแห้งแล้ง เป็นต้น ความแห้งแล้งกับอุทกภัยดูจะเป็นตรงข้ามกัน ที่ไหนมีความแห้งแล้ง ย่อมไม่มีน้ำ ที่ไหนมีอุทกภัยก็มีน้ำมาก ฉะนั้น ภัยทั้งหลายต่างกันมาก และความจริงมีความแตกต่าง และจะต้องปฏิบัติให้สมกับเหตุการณ์ บางทีก็เกิดปัญหา เช่นที่กล่าวถึงว่าแห้งแล้ง ที่ไหนไปบันดาลให้ฝนตก บันดาลให้ฝนตกนั่นนะก็ไม่ใช่บันดาล เป็นการชักชวน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้นายปกรณ์ อังศุสิงห์ นายกมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของบริษัทบัตเล่อร์ แอนด์ เว็บสเตอร์ ประเทศไทย จำกัด จำนวน ๓ คน เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายรถยนต์บรรทุก เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ในโอกาสเดียวกันนี้ ได้นำคณะกรรมการฝ่ายหาทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ฯ และผู้มีจิตศรัทราบริจาคเงินสมทบทุนมูลนิธิ ฯ รวม ๒๐ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล เพื่อพระราชทานสมทบทุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ฯ

ให้ฝนตกลงในที่ที่ควรลง แต่การทำนั้นมีผู้ที่เกรง และก็อาจเป็นได้ที่จะทำให้เกิดอุทกภัยหรือวาตภัยก็ได้ เพราะว่าธรรมชาติเล่นด้วยไม่ได้ แต่ว่าข้อนี้เองเป็นสิ่งที่เราจะต้องคิด และพยายามดัดแปลงหรือช่วยธรรมชาติตามควร การตัดสินใจหรือการทำงานจึงลำบาก ที่ไหนมีความเดือดร้อนในทางวาตภัย ถ้าไประบายน้ำออกให้เร็วเกินไป เดี๋ยวต่อไปก็เกิดแห้งแล้งขึ้นมาก็ถูกว่ากล่าวอยู่เสมอ ฉะนั้น งานที่ต้องทำนั้นก็ยากลำบาก

อีกประการหนึ่งที่ว่า คือการใช้ทุน ถ้าได้ทุนมามากน้อยประการใด สำคัญอยู่ที่การใช้ทุน ถ้าการใช้ทุนนั้นไม่เกินตัว พอประมาณ แต่มีน้ำใจ จะได้ผลมากดังที่เคยได้ยินจากบุคคลที่ถูกภัยไฟไหม้ เขาแจ้งมาว่า ที่เขาฟื้นตัวขึ้นมาได้เร็วเพราะกำลังใจ เขาเองเขาถูกไฟไหม้เสียหายไปมาก แต่ว่าเขามีกำลังใจที่จะทำ เพราะว่าเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ได้ไปถึงเร็ว และไปถามเขาว่าเขาต้องการความช่วยเหลืออะไร ได้ให้ความช่วยเหลือพอประมาณแต่ต้น ทำให้เกิดกำลังใจที่จะช่วยตัว และที่เขามาเล่าให้ฟัง เขาฟื้นตัวแล้ว พร้อมที่จะดำเนินกิจการได้ตามปรกติไม่เดือดร้อน ข้อนี้เป็นข้อสำคัญคือความเมตตา ถ้ามีความเมตตาแล้ว ผู้ที่ได้รับความเมตตานั้นรู้สึกจะมีกำลังใจ ถ้าแต่ละคนทั้งผู้บริจาคทั้งผู้ดำเนินงานทุกด้านมีความเมตตาอยู่ในใจ เชื่อได้ว่ากิจการของมูลนิธิจะบรรลุผล แม้จะมิได้ให้ความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่อย่างมากที่สุดอย่างครบถ้วน ก็นับว่าครบถ้วนตอนนี้ เพราะความเมตตานี้เองให้กำลังใจ ข้อนี้ถ้าไม่มีก็จะมีมูลนิธิไม่ได้ และมูลนิธิไม่เป็นประโยชน์ ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านเข้าใจว่างานที่ทำนั้นมีความสำคัญอยู่ที่จิตใจไม่ใช่น้อย และนอกจากนั้น ถ้าพูดในทางวัตถุแท้ ๆ ถ้าหากว่ามีความทุกข์ที่ไหน และเราได้สามารถไปบรรเทาความเดือดร้อนเขาได้ทันที ดังที่ปฏิบัติมาจนทุกวันนี้ ก็ทำให้ฟื้นตัวได้ดีขึ้น และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้จริง ๆ คือเช่น ถ้าเขาผู้ที่ประสบภัยเสียหายหมด เช่น ไฟไหม้บ้านทั้งหมด เขาก็ต้องหิว เขาจะต้องหาต้องลำบาก ในเรื่องที่อยู่อาศัยนี้ ถ้าทางมูลนิธิไปได้ทันที บรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าได้เร็วที่สุด เขาก็สามารถที่จะระงับความทุกข์ ระงับความหัวเสียของเขาได้ทันที และคิดอ่านที่จะสร้างตนต่อไปได้ ถ้าใช้วิธีการที่จะคิดว่าเขามีความทุกข์เราต้องมาตั้งโครงการ แม้แต่โครงการด่วนที่สุดอย่างที่เขาประทับตราด่วนที่สุด ก็กินเวลาสามวันสี่วัน ในเวลาสามวัน สี่วัน ความเดือดร้อนนั้นเพิ่มขึ้นเป็นสิบเท่าร้อยเท่า แต่ถ้าไปโดยไม่ต้องประทับตราด่วนที่สุดไปเลย ภายในไม่กี่ชั่วโมงถึงแล้ว ความเดือดร้อนยังคงอยู่ในระดับที่ยังพอทนได้และบรรเทาได้ เวลาต่อมา

เขาก็จะคิดออก เป็นแรง เป็นกำลังที่จะแก้ไขสถานการณ์ได้ ฉะนั้น ประโยชน์ของมูลนิธิอยู่ที่ความรวดเร็ว ความเมตตา และความเสียสละ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติก็ได้ปฏิบัติตามนี้ได้ดีมาก โดยอาศัยความสนับสนุนของผู้ที่มีจิตใจกุศลต่าง ๆ ได้มาสนับสนุนมูลนิธิ ผู้ที่สนับสนุนมูลนิธิด้วยปัจจัยต่าง ๆ ด้วยวัตถุ ด้วยทรัพย์ จึงได้ช่วยทำกำลังใจ และผู้ที่ปฏิบัติทางกำลังกายด้วยตนเองทุกคน จะต้องได้รับความชมเชยและขอบใจจากผู้ที่ได้รับภัย

ขอขอบใจท่านทั้งหลายทุกฝ่าย ที่ได้ปฏิบัติงานที่ได้สนับสนุนให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ได้ดำเนินงานด้วยดี และจะดำเนินงานได้ต่อไปอีกเพื่อความสงบสุข ความเรียบร้อยของบ้านเมือง ในยามที่มีความวุ่นวาย มีความเดือดร้อน ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีความเจริญรุ่งเรือง พ้นภัยพิบัติทั้งหลาย จะมีกิจการใดที่ถูกชอบธรรม ขอให้สำเร็จผลทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะบัณฑิตอาสาสมัครจากสาขาวิชาและสถาบันต่าง ๆ[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๗

เป็นที่น่ายินดีที่ทราบว่าโครงการนี้ได้ปฏิบัติมาห้าปีแล้ว ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ บัณฑิตอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมและออกไปปฏิบัติงานในชนบทกลับมาวิจัย และหลังจากเมื่อได้ประกาศนียบัตรแล้ว ได้ออกไปปฏิบัติงานในชนบทกว่าครึ่ง เพราะฉะนั้นนับว่าเป็นนิมิตรที่ดี และตรงตามจุดประสงค์ของโครงการที่แท้จริง

เมื่อราวปีที่แล้ว บัณฑิตอาสาสมัครที่จะออกไปปฏิบัติงานก็ได้มาและได้มีข้อสังเกตไว้ว่า ประโยชน์ของโครงการนี้มีหลายทาง ทางสำคัญมีสองทาง ทางหนึ่งคือสำหรับตัวบัณฑิตอาสาสมัครเอง เป็นประโยชน์ในทางให้การศึกษาครบสมบูรณ์ และข้อที่สอง ก็เป็นประโยชน์แก่หน่วยราชการและประชาชนในชนบทที่จะได้รับการช่วยเหลือและความรู้จากท่านทั้งหลาย ยังมีประโยชน์อันที่สามที่ได้กล่าวไว้เหมือนกันว่า ไม่ใช่งานที่ได้ไปทำในคราวนี้จะออกไปเองเท่านั้น แต่เป็นประโยชน์ยั่งยืนต่อไป สำหรับไปเห็นวิธีที่จะปฏิบัติสำหรับผู้มีความรู้โดยทั่วไป และการปรับปรุงหรือทำให้การดำเนินงานในชนบทมีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งก็ไม่หมายความว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมและไปปฏิบัตินี้จะเป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผลของอบรม และของการปฏิบัตินี้เอง ที่จะสรุปดูได้ว่าประโยชน์ที่ได้มากที่สุดจากโครงการนี้ ก็คือประโยชน์แก่บัณฑิตเอง เพราะว่าผู้ที่ได้เรียนรู้ในมหาวิทยาลัยในสาขาต่าง ๆ ก็ได้มีความรู้ในทางวิชาการ และการปฏิบัติเล็กน้อย เมื่อได้รับวิชาการตามหลักสูตรในมหาวิทยาลัย และได้รับความรู้ในทางวิชาการโดยอบรมมา ก็ได้มีโอกาสออกไปปฏิบัติในท้องที่จริง ๆ ในสภาพจริง ๆ จะดูได้ว่าที่ได้เรียนมาที่ได้อบรมนั้นถูกต้องตามสภาพหรือไม่ เพราะการงานของแต่ละคนจะบรรลุผลได้ ก็ต่อเมื่อมีความรู้หนึ่ง และสามารถที่จะนำความรู้นั้นไปปฏิบัติหนึ่ง และสามารถที่จะประสานให้สอดคล้องกับวิชาการอื่นและผู้อื่นหนึ่ง ฉะนั้น ประโยชน์ที่จะได้มากที่สุดก็คือตัวบัณฑิตเอง เพราะว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างตนเองให้มีประสิทธิภาพการที่จะออกไปนี้ จุดที่สำคัญมากคือความรู้ว่าวิชาการที่ได้เรียนมา กับการปฏิบัตินั้น บางทีไม่สอดคล้องกัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายอดุล วิเชียรเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการรักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมด้วยนายนิพัทธ์ จิตรประสงค์ อาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี นำบัณฑิตอาสาสมัครจากสาขาวิชาและสถาบันต่าง ๆ จำนวน ๔๓ คน เฝ้า ฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาทก่อนออกเดินทางไปปฏิบัติงานในชนบท

แล้วก็บางทีผู้ที่มีวิชาการอยากที่จะไปปฏิบัติให้ถูกหลักวิชาเต็มที่ประสบปัญหาต่าง ๆ และน้อยใจว่า ผู้ที่ปฏิบัติอยู่ในท้องที่ไม่ได้ปฏิบัติตามวิชาการ เราอยากที่จะให้เขาปฏิบัติตามวิชาการนั้น แล้วก็เกิดโทมนัสใจว่า ทำไมเจ้าหน้าที่ในท้องที่หรือประชาชนไม่ได้ปฏิบัติตามวิชาการ เราอยากที่จะให้เขาปฏิบัติตามวิชาการด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ อยากให้เขาทำให้ดีที่สุดเท่าที่มีอุปกรณ์ แต่ทางฝ่ายที่เขาปฏิบัติในท้องที่ ขออย่าพูดถึงเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต เพราะว่าถ้าเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งจะต้องปราบปราม แต่เจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญ มีความบริสุทธิ์ใจ บางทีไม่ปฏิบัติตามวิชาการเพราะความจำเป็น เพราะว่าอุปกรณ์ก็ตาม ความรู้ของผู้ทำงานก็ตาม อาจไม่ครบถ้วน และถ้าจะทำตามวิชาการตรงเป๊ะตามวิชาการ จะต้องหาอุปกรณ์หาเจ้าหน้าที่มาเสริมกำลังจึงจะทำได้ แต่ในเวลานั้น จำต้องตัดทอนวิชาการลง ฉะนั้นบัณฑิตอาสาสมัครจะได้ประสบเหตุนี้อย่างสำคัญที่สุด และจะต้องพิจารณาด้วยสติปัญญาที่เฉียบแหลมว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร

ขอยกตัวอย่างอย่างหนึ่งที่จะเห็นว่าควรที่จะชี้ปัญหานี้ เช่นมีจุดหนึ่งที่อยู่ห่างจากสนามบิน ที่มีเครื่องบินลำหนึ่งร้อยห้าสิบกิโลเมตร สมรรถนะของเครื่องบินนั้นจะบินได้สามร้อยกิโลเมตร จุดหนึ่งนั้นมีผู้ที่เจ็บป่วยต้องการเลือดโดยด่วนจากสนามบิน เลือดมีแล้วเครื่องมือสำหรับถ่ายเลือดมีแล้วครบถ้วน เครื่องมือสำหรับทิ้งร่มลงไปในจุดที่จำเป็นนั้นมีพร้อมแล้ว แต่นักบินบอกว่าไม่สามารถไป เพราะว่าสมรรถนะเครื่องบินเพียงสามร้อยกิโลเมตร ถ้าไปและกลับได้ แต่ว่าแล้วต้องไปทิ้งร่ม ซึ่งจะต้องใช้เวลาวนไปวนมาอีก จะไม่สามารถที่จะกลับมาที่สนามบินโดยปลอดภัย ถ้าผู้บังคับบัญชาอยู่ที่นั่น ฟังนักบินซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ ก็บอกว่าทำไม่ได้ ถามนักบินว่าจะทำอย่างไร นักบินก็บอกว่าต้องหาเครื่องบินที่มีสมรรถนะบินได้สี่ร้อยกิโลเมตร ถ้าผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่บังคับบัญชานั้นเห็นด้วยก็จะสั่งเครื่องบินมาที่มีสมรรถนะสูงกว่า แต่ว่าหากหาไม่ได้ คนที่ต้องการเลือดอยู่ในจุดห่างจากสนามบินร้อยห้าสิบกิโลเมตรจึงจะต้องตาย ฉะนั้นจะต้องหาทางที่จะทำให้ผิดวิชาการไปบ้าง อาจหาในแผนที่ว่ามีที่ไหนมีถนนที่จะใช้เป็นสนามบินฉุกเฉินได้ หรือมีสนามบินฉุกเฉินที่ไม่สู้จะเรียบร้อยนัก แต่ว่าใกล้จากจุดที่จะเป็นที่จะไปช่วยนั้นได้ และเมื่อเป็นเช่นนั้นนักบินไปแล้วขากลับก็มาลงที่สนามบินฉุกเฉินนั้น ซึ่งไม่ถูกหลักวิชาเพราะว่าเครื่องบินอาจชำรุดได้ หรืออาจทำให้มีความลำบากบ้าง แต่เพื่อช่วยชีวิตผู้ที่กำลังต้องการช่วยเหลือ หรืออีกนัยหนึ่ง เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายก็จะต้องทำผิดหลักวิชาบ้าง หรืออีกอย่างหนึ่ง นักบินและผู้บังคับบัญชารับผิดชอบยอมให้นำเครื่องบินไปปฏิบัติการและถ้าขากลับมีที่นาหรือที่ไหนที่พอจะลงได้ก็ลง หรือถ้าปฏิบัติกิจได้โดยไม่ชักช้า และสามารถ

จะกลับมาที่สนามบินเสี่ยงเอาบ้าง ผิดหลักวิชาแต่ว่าอาจทำได้ ฉะนั้นการคิดก็ต้องคิดเร็ว ๆ และยอมผิดหลักวิชาบ้าง แต่อันนี้จะเป็นตัวอย่างอย่างหนึ่ง สมมุติว่าอย่างเดี๋ยวนี้ฝนเทียมหรือฝนหลวงเป็นฮิทอยู่ ต้องไปปฏิบัติการในระยะร้อยห้าสิบกิโลเมตร จึงจะได้ผล ทางผู้สั่งก็สั่งร้อยห้าสิบกิโลเมตร แต่ทางนักบินบอกว่าไปแล้วกลับไม่ต้องทำอะไร จึงเห็นได้ว่าการมีคำสั่งนั้นเขาก็ทำได้ เขาไปแล้วกลับมา ไม่ได้ปฏิบัติอะไร ไม่ได้ผลอะไร จึงต้องทำผิดหลักวิชาบ้าง คือร่นระยะลงมาเหลือเพียงร้อยยี่สิบกิโลเมตร และสามารถที่จะปฏิบัติการเพื่อทำการฝนเทียมนั้นในระยะหกสิบกิโลเมตรที่ได้กำลังมา ผลจะได้ไม่ตามจุดประสงค์ แต่ก็ได้อย่างนั้น ก็ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ถ้าถือหลักปฏิบัติที่เคร่งครัดเกินไป หรือเรียกว่าตรงต่อวิชาการมากเกินไปก็อาจเสียภารกิจทั้งหมดก็ได้ อันนี้ก็อย่างที่ว่าเมื่อกี้ไม่ได้เกี่ยวกับทุจริตใด ๆ แต่ก็เกี่ยวข้องกับสภาพ เพราะว่าไม่มีอุปกรณ์ที่จะไปได้ ที่จะใช้ได้เต็มที่ตามหลักวิชา นอกจากนี้ความสามารถของบุคคล ถ้าสมมุติว่านักบินนั้นเขาเป็นนักบินที่ตั้งใจดี แต่ว่ายังไม่มีความชำนิชำนาญพอ เขาก็อาจเกรงเหมือนกันว่าจะเกิดอันตรายจึงจะขอลดภารกิจลงไปได้เหมือนกัน หากผู้บังคับบัญชาหรือผู้วางแผนก็จะต้องยอมตามนั้น ตามคุณภาพของบุคคลที่ปฏิบัติ

ฉะนั้น ท่านทั้งหลายที่ออกไปปฏิบัติงานจะได้จุดประสงค์ของความรู้แปลก ๆ ต่าง ๆ ที่จะมาเป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างมาก แต่ก็จะต้องอาศัยตลอดระยะเวลาที่ไปปฏิบัติงานต้องอาศัยความคิด โดยมีสติที่เคร่งครัดที่มีความคิดเฉียบแหลมและว่องไว จะได้ประโยชน์จากการออกไปปฏิบัติงานตามโครงการ และประโยชน์นี้จะได้แก่ตัวและต่อไปจะได้แก่ส่วนรวม เพราะว่ามีบุคคลที่เข้าใจใช้วิชาการที่ได้เรียนมาอย่างดีแล้ว และสามารถที่จะใช้อย่างดีด้วย ก็ขอให้ทุกคนออกไปปฏิบัติด้วยความคิดเหล่านี้ และเชื่อว่าในใจของแต่ละคน ในสมองของแต่ละคน คงจะต้องมีความคิดอื่น ๆ มากมาย ขอให้ใช้เพื่อที่จะเป็นประโยชน์แก่ตน เป็นประโยชน์แก่งานการ และเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในที่สุด ขอให้ทุกท่านที่มามีความเกี่ยวข้องในวงการนี้ จงได้ผลสำเร็จ ขอให้เดินทางไป และปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จด้วยความปลอดภัยทุกประการ จะเป็นความเจริญแก่ตนเองและแก่ส่วนรวมอย่างยิ่ง ขอจงมีโชคดี.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจสมาคมนิสิตเก่าเกษตรศาสตร์ ที่ได้นำสิ่งของเหล่านี้มาเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้นับว่าเป็นสิ่งที่น่าอนุโมทนา

การที่นิสิตเก่าของมหาวิทยาลัยเกษตรได้ตั้งขึ้นมาเป็นสมาคม และได้บำเพ็ญประโยชน์เช่นนี้ก็เป็นประโยชน์อย่างหนึ่ง ประโยชน์ของการตั้งสมาคมขึ้นมีอยู่ว่า ผู้ที่เรียนจากสถาบันเดียวกัน ได้มีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กัน และแลกเปลี่ยนความคิด เพราะว่าความรู้ที่ได้เรียนมาจากมหาวิทยาลัยก็มีแตกต่าง มีหลายสาขา และล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองได้อย่างยิ่งถ้าจะทำ ท่านทั้งหลายได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัย ในเวลาที่รับปริญญานั้นก็ได้ฟังที่ได้ให้ความคิดเห็นทุกครั้ง ก็คงจะเป็นประโยชน์ได้ แต่เวลารับปริญญานั้น ส่วนมากก็เป็นเวลาที่เพิ่งสำเร็จจากการศึกษา ได้เรียนรู้มาหลักในทางวิชาการหลักในทางทฤษฎี และยังไม่ได้ออกไปปฏิบัติมากนัก นอกจากปฏิบัติเป็นการทดลองหรือออกไปปฏิบัติชั่วระยะเวลาสั้น เวลาออกมาเป็นเวลาอันสมควร เป็นนิสิตเก่าแล้ว และได้ทำอาชีพการงานตามที่ได้เรียนมาเป็นล่ำเป็นสัน ก็คงได้เพิ่มความรู้และเพิ่มประสบการณ์ มาประสานกับความรู้ที่ได้จากมหาวิทยาลัย เข้าใจว่าเหตุเช่นนี้ ท่านทั้งหลายจึงคงมีความรู้มากกว่าเดิมมิใช่น้อย การที่ออกไปทำงานตามหน้าที่ และได้ความรู้นี้จะเกิดประโยชน์ได้หลายอย่างนอกจากประโยชน์ที่แน่ชัดว่า การงานที่เราไปทำนั้นเป็นประโยชน์ แต่ที่เป็นประโยชน์ได้อีกมากหลาย ถ้าถือว่าตนมาจากสถาบันการศึกษาอันมีเกียรติ และในปัจจุบันเอง ก็มีนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ก็คล้าย ๆ กับที่เราศึกษามา นักศึกษาเหล่านั้นก็ได้รับการอุ้มชูและได้รับความรู้จากคณะอาจารย์ต่าง ๆ ที่มีอยู่นั่นเอง แต่ว่าที่จะช่วยได้มากก็คือประสบการณ์จากผู้ที่ได้เคยผ่านมหาวิทยาลัยมาและได้ทำงาน พยายามเอาใจใส่เขา พยายามที่จะไป..... ก็ไม่อยากจะใช้คำว่าชักจูง ประเดี๋ยวกลับกลายเป็นหาเรื่องว่ากดขี่..... แต่ว่าไปแนะนำ หรือว่าไปสังสรรค์กับผู้ที่กำลังเรียน ไปเล่าให้เขาฟังว่า เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีอะไรบ้าง บอกไปเป็น

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ร้อยตรี อวยชัย วีรวรรณ นายกสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และนางชูจิตต์ วีรวรรณ พร้อมทั้งคณะกรรมการสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน ๒๐ คน เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายเสื้อ กางเกงสำเร็จรูป จำนวน ๕๐๐ ชุด โดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อพระราชทานแก่ชาวนาชาวประมง พร้อมกับทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล และเฝ้า ฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาทเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงาน

ประโยชน์อย่างไร และควรจะเตรียมจิตใจอย่างไรสำหรับปฏิบัติงาน ไม่ใช่ว่าการเรียนนั้นเรียนเพื่อวิชาการเท่านั้นเอง หรือเรียนเพื่อที่จะถือว่าตนเป็นนักศึกษา ถ้าถือว่าการเรียนนั้นเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อจุดประสงค์สำคัญว่าต้องการเป็นนักศึกษา ก็ไม่ถูกต้องนัก ที่เข้ามหาวิทยาลัยก็เพื่อจะได้ศึกษา ไม่ใช่เพื่อจะเป็นนักศึกษา เท่านี้ ไม่มีผู้ใดที่จะไปเล่าให้ฟัง และอธิบายหรือทำให้เขาแจ้ง ให้สว่าง..... ได้ดีกว่าผู้ที่ได้เคยศึกษามาจากสถาบันการศึกษาอันเดียวกัน เป็นที่แน่นอนว่านักศึกษาในปัจจุบัน เขาก็ไม่บอกว่าท่านทั้งหลายเป็นนักศึกษาเก่าแก่พันสมัยแล้ว แต่ว่าสมาคมนิสิตเก่านี้ก็ไม่ใช่เก่าแก่ มีบางคนได้สำเร็จมาหลายปีแล้วจริงแต่บางคนก็เพิ่งสำเร็จมาไม่นานนักก็เกิด ฉะนั้นให้เห็นว่าผู้ที่สำเร็จมานานแล้วได้ทำอาชีพมานานแล้ว กับผู้ที่เพิ่งสำเร็จ ก็เข้ามาอยู่ในสมาคมเดียวกัน แลกเปลี่ยนความคิดกันได้อย่างเป็นเพื่อนกัน อย่างเป็นผู้ที่หวังดีซึ่งกันและกัน มีหลายรุ่น ไม่ใช่เป็นสมาคมที่มีเป็นรุ่น ๆ เท่านั้นเอง มีตั้งหลายรุ่น ถ้านับปีก็คงต้องนับมากกว่าสี่ปีหรือห้าปีที่ศึกษากันอยู่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งในมหาวิทยาลัยก็แบ่งเป็นรุ่น เป็นปี ปีหนึ่ง ปีสอง ปีสาม ปีสี่ ก็ยังแบ่งแยกออกไปว่า แต่ละคนมีสิทธิหรือมี..... เขาเรียกชั้นวรรณะต่างกัน แต่ว่าในสมาคมนิสิตเก่า แม้จะเป็นรุ่นปีไหนก็ตาม ต้องไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ข้อนี้เป็นข้อสำคัญ

ฉะนั้น ถ้าแต่ละคนได้ถือหลักนี้ว่า การที่ได้มาอยู่เป็นสมาคม และมีจิตใจบริสุทธิ์ แน่วแน่ ที่จะทำประโยชน์ก็อยู่กันได้ และทำประโยชน์ได้ นอกเหนือจากวิชาที่ตนได้เรียน ก็มีทางที่จะช่วยอนุชนรุ่นหลังซึ่งกำลังเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาที่ตนได้เคยเรียนมา อันนี้ เป็นประโยชน์อย่างหนึ่งของสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งก็ต้องฟังเอาไว้เป็นความคิด ประโยชน์นอกเหนือจากนี้ก็เข้าใจว่าท่านทั้งหลายคงไปปฏิบัติอยู่แล้ว ประโยชน์เช่น ร่วมกันทำประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือร่วมกันคิดอ่าน คิดค้นที่จะปฏิบัติให้วิชาการของตนงอกงามดีขึ้น และสามารถที่จะมีความสุข ประโยชน์เหล่านี้ก็เข้าใจว่าท่านทั้งหลายคงได้คิดอย่างรอบคอบแล้วจึงได้ตั้งขึ้นมา แต่อย่างไรก็ตาม ขอฝากว่าทุกคนที่ได้เรียนมาจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงซึ่งมีประสิทธิภาพ ควรที่จะถือตัว..... ในที่นี้คำนี้ก็มีความหมายได้หลายทาง ถือตัวอย่างหนึ่ง ก็หมายความว่าบำเพ็ญตนหรือสำนึกตนว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ควรที่จะเป็นผู้ที่น่านับถือแก่ผู้อื่นโดยแท้ ถือตัวอีกอย่างหนึ่ง ก็แปลว่าอวดดีหรือแสดงตนว่าตัวเป็นบัณฑิต ตนเป็นผู้รู้เหนือเมฆ ไม่ใช่เหนือเมฆแต่ก็เหนือคนอื่น จนกระทั่งในที่สุดก็เหนือเมฆ แล้วก็เหนือเมฆจะทำอะไรก็ไม่ได้ หมายความว่างั้นก็ต้องขอให้ท่านถือตัวว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทำเองได้ต่อส่วนรวมในด้านทางวิชาการ ถ้าทำเช่นนี้ได้แล้วจะเป็นการ

แบ่งเบาภาระของผู้ที่มีความปรารถนาดีต่อบ้านเมืองโดยแท้ แล้วยิ่งถ้าทำด้วยความพิจารณาที่รอบคอบ ที่บริสุทธิ์ ที่ฉลาดและเฉียบแหลม ไม่ลุแก่โทษ ไม่นึกถึงสิ่งที่เป็นหยุมหยิม แต่หาประโยชน์แท้จริงของส่วนรวมได้แล้ว ท่านก็จะเป็นผู้มีเกียรติโดยแท้อย่างยิ่ง และน่านับถือจริง ๆ

ขอให้ท่านทั้งหลายมีกำลังกาย กำลังใจ โดยเฉพาะกำลังใจที่จะปฏิบัติให้ดี แล้วจะเป็นเกียรติแก่ตน เป็นเกียรติแก่สถาบันที่ตนได้เรียน เป็นเกียรติต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม และจะทำให้ภูมิใจได้ว่าเป็นอย่างนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้มีความสุข ความเจริญ ความสำเร็จทุกประการ ทั้งในหน้าที่งานการ ทั้งในชีวิต มีกำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ทุกคน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันอังคาร ที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ โอกาสนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับทุก ๆ คนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาโดยทั่วกัน

รายงานของอธิการบดีที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความตั้งใจอยู่ ที่จะรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของการศึกษา กับจะมุ่งดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเพื่อคุณภาพของการศึกษาอย่างแท้จริงนั้น เป็นที่น่านิยมยินดีอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นหลักประกันสำคัญที่สุด สำหรับประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัย และสำหรับนักศึกษาทั้งปวงในการที่จะได้รับการศึกษาที่ดีพอเพียง หรืออีกอย่างหนึ่งคือจะได้หลักวิชาที่ถูกต้องแน่นอน เพื่อนำมาใช้ปฏิบัติภารกิจการงานของแต่ละคน

บัณฑิตควรจะมีความพอใจและภูมิใจ ที่มีความรู้ความชำนาญทางวิชาการเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของการงานในทางปฏิบัติ ทุกคนควรถือเป็นหน้าที่จำเป็น ที่จะต้องพยายามหยิบยกเอาความรู้มาพิจารณาใช้ ให้ถูกต้องเหมาะสมแก่งาน แก่เวลา และแก่สภาพการณ์ทั่วไป ทั้งให้สัมพันธ์กับงานด้านอื่น ๆ โดยสมดุลและโดยสอดคล้องเพื่อให้การปฏิบัติอำนวยผลสมบูรณ์แท้จริง สามารถอำนวยประโยชน์อันพึงปรารถนาแก่ตนแก่ประเทศชาติให้ยั่งยืนมั่นคง

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกายกำลังใจพร้อม มีความคิดเที่ยงตรงถูกต้อง มีความสามารถเต็มเปี่ยมและประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตและการงาน สมตามที่ปรารถนาทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์[๒]

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพุธ ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมด้วย กับบรรดาบัณฑิตทุก ๆ คนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่บัณฑิตในที่ประชุมนี้ว่า แต่ละคนมีวิชาความรู้ที่ได้จากการศึกษาขั้นมหาวิทยาลัย เป็นพื้นฐานอันมั่นคงสำหรับการงานพร้อมแล้ว ในทางปฏิบัติ ควรจะต้องถือเป็นหน้าที่ ที่จะต้องพยายามหยิบยกวิชาการนั้นขึ้นมาพิจารณาใช้ ให้ถูกต้องเหมาะสมแก่งาน แก่กาลเทศะ และแก่สภาพการณ์ทั่วไป โดยให้สัมพันธ์กับงานด้านอื่น ๆ อย่างสอดคล้องสมดุลกัน เพื่อให้งานที่ทำสัมฤทธิ์ผลอันแน่นอนสมบูรณ์ สามารถอำนวยประโยชน์แก่ตนแก่บ้านเมืองได้ยั่งยืนและมั่นคง

การทำงานของตนให้สัมพันธ์กับงานด้านอื่น ของผู้อื่น โดยสอดคล้องและได้สมดุลนั้น แต่ละคนจะต้องใช้วิจารณญาณที่ละเอียดทั่วถึง และมีเหตุผล จึงจะพิจารณาเห็นได้ว่างานมีขอบเขตกว้างขวางเพียงไหน ส่วนใดไปเกี่ยวพันกับงานอื่นมากน้อยเพียงใด อย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาเห็นโดยถ้วนทั่วแล้ว ก็ย่อมจะมีความกระจ่างแจ่มชัดว่างานส่วนใดสอดคล้องส่งเสริมกัน หรือส่วนใดยังแย้งกัน ช่วยให้สามารถแก้อุปสรรคและแก้ปัญหาความขัดข้องให้ตกไปได้ อีกประการหนึ่ง การติดต่อร่วมมือกันนั้น ก็จะต้องกระทำด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน ด้วยเหตุและผล ด้วยความเป็นธรรมและความหนักแน่น โดยเที่ยงตรงสม่ำเสมอ วิธีการนั้นจึงจะส่งเสริมวิจารณญาณอันถูกต้องของท่านได้แท้จริง และจะยังประโยชน์ที่มุ่งหมายให้บังเกิดขึ้นในที่สุด

ขออวยพรให้ทุกคนมีกำลังกายใจอันสมบูรณ์ มีความคิดพิจารณาอันถูกต้อง มีความสามารถอันเต็มเปี่ยม และให้ประสบความสุข ความเจริญ ความสำเร็จในสิ่งที่พึงประสงค์จงทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่เจ้าหน้าที่องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ฯ[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๗

องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกนี้ มีหน้าที่หลายอย่างหลายประการ แต่ว่าหน้าที่ ตรง ๆ เหล่านี้ ต้องการความสามารถและเป็นงานที่ยากลำบากเหน็ดเหนื่อย ต้องขอชมเชย ที่ต่างคนต่างพยายามที่จะปฏิบัติให้กับทหารที่เคยปฏิบัติงานและได้รับบาดเจ็บ ที่ควรจะต้องช่วยควรจะได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งในทางกายและใจ

ส่วนที่เป็นทหารผ่านศึกที่ได้ผ่านศึกมาจนตัวเองได้รับบาดเจ็บนั้น การสงเคราะห์ควรจะช่วยเหลือตามควร และโดยเฉพาะผู้ที่ทุพลภาพนั้น ที่เป็นส่วนสำคัญที่เราจะต้องช่วยอย่างมาก ถ้าหากคนเราได้มีความทุพลภาพและมีความลำบากในอาชีพ หากฐานะมิใช่อยู่ในฐานะที่มีอันจะกินอย่างผู้อื่น โดยที่ไม่ต้องทำงานอะไรเลยก็จะต้องเพิ่มความเดือดร้อน ความเดือดร้อนนั้นคืออาชีพเดิมที่เคยทำในเวลาทุพลภาพก็ปฏิบัติไม่ได้ทันที ในการนี้ก็เกิดความเดือดร้อนในทางกายปฏิบัติงานไม่เดินคือไม่ได้เต็มที่ เกิดปัญหาทางจิตใจมิสามารถที่จะช่วยเหลือหรือที่จะหาเลี้ยงชีพทั้งสองอย่างนี้แก้ไขได้ โดยที่ทางการและผู้ที่มีจิตใจสูง ๆ ช่วยกันที่จะฝึกอาชีพในสิ่งที่ผู้นั้นจะสามารถและยินดีทำ สำหรับเฉพาะด้านนี้ก็เป็นสิ่งที่ยากยิ่งที่จะเลือกว่าจะฝึกอะไรเรียนอะไร และผู้ที่เลือกในทางอาชีพที่จะมีฝีมือ ก็ควรจะส่งเสริมและควรที่จะให้กำลังใจ การส่งเสริมนั้นก็ต้องการช่างหรือครูที่ดีมาฝึกสอน เพื่อที่จะให้ได้ดี ให้ผู้นั้นสามารถที่จะทำได้ดีจริง ๆ คือมิใช่เพียงแต่ทำของไม่ค่อยดีถือว่าเป็นงานของผู้ที่พิการหรือทุพลภาพ ดังนั้นจะไม่ให้ประโยชน์อะไรเลย ทั้งไม่มีค่าเลย แต่ภาพที่นำมานี้แสดงว่าฝีมือถึงขนาดได้ และก็ถ้าฝีมือถึงขนาดแล้วจึงจะได้เป็นผลสำเร็จที่แน่นอน เพราะว่าผู้ที่ปฏิบัติแม้แต่ตัวพิการก็ได้ทำสิ่งที่คนดี ๆ ทำไม่ได้ และก็มีคุณค่าจริง ๆ ในตัวเอง มิใช่คุณค่าเพราะเป็นของคนพิการ และเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ที่เห็น เห็นคุณค่าในตัวเองเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ผู้ที่ทำก็ไม่ใช่คนพิการ เมื่อไม่พิการทางกายแล้วจิตใจก็ไม่พิการ ดังนั้นจึงบอกว่า ที่ได้นำมาเป็นสิ่งที่เป็นความหมายสลักสำคัญแก่งานด้านนี้ของโครงการสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ที่พูดถึงความพิการนี้ต่อหน้าคนที่มีความพิการ ยังไม่มีเหตุผล

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลโท ประชุม ประสิทธิ์สรจักร์ ผู้อำนวยการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่องค์การ ฯ จำนวน ๘ คน เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายภาพแกะสลักวิจิตรศิลป์ซึ่งเป็นฝีมือของทหารผ่านศึกที่ได้รับการฝึกจากศูนย์ฝึกพระราชทานโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

ตามจิตวิทยาทางแพทย์ แต่เราพูดได้เพราะว่าอะไรพูดได้ คนไหนที่พิการแล้วก็สามารถทำสิ่งที่คนอื่น ๆ ทำไม่ได้ ได้ชนะความพิการแล้วนับว่าดีกว่าคนอื่น เป็นคนที่มีเกียรติมีความสามารถ จุดหมายของส่วนนี้ขององค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกก็คือที่จะช่วยให้บุคคลที่ได้ช่วยชาติด้วยการเสียสละ แม้แต่ชีพของตนก็ยอมเสีย รัฐต้องช่วยให้บุคคลเหล่านั้นที่ได้บาดเจ็บมาโดยความเสียสละของเขาเพื่อชาติ ให้เขาได้มีโอกาสได้ก้าวหน้าไป ฉะนั้นงานนี้และโครงการนี้ จึงจะต้องเหลียวแลอย่างดี เริ่มต้นต้องรักษาบาดแผลเต็มที่ ต่อไปก็จะต้องเสริมสร้างให้ร่างกายและจิตใจเข้มแข็งสมบูรณ์ดังที่ได้ทำมาสำเร็จแล้วเกือบทุกอย่าง

ขอขอบใจเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่ได้เอาใจใส่ รวมทั้งผู้ที่เสียสละโดยไม่เห็นแก่สินจ้างหรือสิ่งตอบแทนใด ๆ ที่ได้ช่วยให้ความคิดนี้เป็นผลสำเร็จ ก็ขอให้ทุกคนได้ร่วมงานนี้จงมีกำลังใจที่จะปฏิบัติต่อไป หรือแม้แต่ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการฝึกฝนจากงานสงเคราะห์นี้ เมื่อเห็นตัวอย่างแล้วก็ช่วยกันทำต่อไป จึงจะเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ที่ยังกำลังรับการฝึกอยู่หรือที่ควรจะให้การฝึกได้รับประโยชน์จากผลสำเร็จนี้ ขอให้ทุกคนจงมีกำลังเข้มแข็ง ร่วมใจกันปฏิบัติงานนี้ต่อไป ขอจงประสบความสำเร็จทุกคน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๗

ก่อนอื่นขอขอบใจที่มีผู้ที่สนับสนุนในกิจการของมูลนิธิราชประชาสมาสัยโดยดีมาตลอด และทำให้มูลนิธินี้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างกว้างขวางและเป็นผลดีมาหลายเรื่องหลายราวแล้ว

แต่เดิม มูลนิธินี้ที่ตั้งขึ้นก็มีประวัติย่อ ๆ ว่า เริ่มเมื่อประมาณยี่สิบปีมาแล้ว ตอนนั้นโรงพยาบาลโรคเรื้อนได้ตั้งขึ้นมาแล้ว และอธิบดีกรมอนามัยได้มาปรารภว่าโรคเรื้อนนี้ต้องมีโครงการที่จะช่วยเหลือผู้ที่เป็นโรคนี้ เพื่อที่จะได้กำจัดโรคนี้ให้หมดจากแผ่นดินไทยและได้ตั้งโครงการไว้ จึงได้ถามอธิบดีในขณะนั้นว่าจะทำอย่างไรสำหรับให้โรคเรื้อนได้หมดสิ้นไปได้โดยเร็ว ก็ได้รับคำตอบว่า ความจริงการรักษาโรคเรื้อนนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ด้วยยาในปัจจุบัน แต่จะต้องมีเจ้าหน้าที่และจะต้องมีการดูแลอย่างจริงจัง และโรคเรื้อนจะถูกควบคุมได้ ฉะนั้นก็ได้เริ่มพิจารณากันส่งเสริมโครงการของกระทรวงสาธารณสุขของกรมอนามัย ก็ได้หาทุนมาสำหรับสร้างสถาบันราชประชาสมาสัย ซึ่งเป็นสถาบันที่มีจุดประสงค์ที่จะฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่จะไปช่วยตามโรงพยาบาลโรคเรื้อนทั่วประเทศ ให้ไปช่วยในด้านแรงเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้พอควร ก็ไปสร้างที่สำหรับอบรมที่พระประแดงนั่น ต่อมาเมื่อสร้างเสร็จแล้วมีเงินทุนเหลือสำหรับกิจการในสถาบันนั้น โรงพยาบาลจึงได้ตั้งขึ้นมาเป็นมูลนิธิ มูลนิธิมีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมงานการของสถาบันรวมทั้งงานการของกรมอนามัยและโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่รักษาคนเป็นโรคเรื้อน เพื่อกำจัดโรคเรื้อน ต่อมามีนโยบายอย่างหนึ่งว่าโรคเรื้อนนี้เป็นโรคที่ติดต่อ แต่ว่าไม่ใช่เป็นโรคที่อยู่ในกรรมพันธุ์โดยแท้ จึงเห็นว่าบุตรของผู้ที่เป็นโรคเรื้อนควรที่จะได้รับโอกาสที่จะไม่เป็นคนที่ติดโรค และสามารถที่จะเรียนเหมือนเด็กอื่น ๆ จึงได้ตั้งโครงการโรงเรียนราชประชาสมาสัย ซึ่งมีโรงเรียนเช่นนี้เป็นตัวอย่างที่ลำปางอยู่แล้ว และมีนโยบายที่จะขยายโรงเรียนนี้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้ท่านผู้หญิง ดุษฎี มาลากุล ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมด้วยนายแพทย์อุดม โปษะกฤษณะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ที่ปรึกษามูลนิธิ ฯ และนายก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ปรึกษาฝ่ายโรงเรียน นำคณะกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชาสมาสัย ฯ ชุดใหม่ จำนวน ๑๖ คน เฝ้า ฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาท ในโอกาสนี้ นายบรรเจิด ชลวิจารณ์ กรรมการบริหารมูลนิธิ ฯ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุนมูลนิธิราชประชาสมาสัย ฯ ในนามของสหธนาคาร.

ให้ชีวิตแก่บุตรผู้เป็นโรคเรื้อน โดยที่ไม่ทำให้จิตใจของเด็กเหล่านี้เสื่อมลงไปหรือมีด่างพร้อยว่าเป็นลูกคนโรคเรื้อน และไม่ให้มีทางที่จะให้โรคเรื้อนเผยแพร่ออกไปเป็นโครงการสำคัญ

มูลนิธิและโรงเรียนก็ได้ดำเนินมาด้วยความเข้มแข็ง อาศัยผู้ที่เป็นกรรมการและผู้ที่ส่งเสริมอุดหนุนอย่างดี มาด้วยความเหน็ดเหนื่อยและด้วยความเสียสละ น่าชมเชย ต่อมาก็มีการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ไปตามนิคมและตามโรงพยาบาลโรคเรื้อนทั่วประเทศ ซึ่งแม้จะมีการช่วยเหลือแล้วก็ยังไม่สามารถที่จะควบคุมโรคเรื้อนโดยเด็ดขาด แต่ก็เข้าใจว่าเป็นการช่วยที่ไม่ทำให้โรคเรื้อนนี้แพร่ออกไปมากกว่าถ้าเราไม่ได้ทำโครงการนี้ ฉะนั้นกรรมการของมูลนิธิก็มีหน้าที่ตามเป้าหมายเดิมที่จะปฏิบัติเพื่อที่จะควบคุมโรคเรื้อนให้อยู่ในความควบคุมและลดน้อยลงไปตามลำดับ แม้จะเลยเวลาที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ที่จะควบคุมได้ ซึ่งเวลานั้นอธิบดีได้แจ้งว่าสิบสองปี ล่วงมาเป็นเวลาเกินมากมายแล้ว แต่ก็เป็นธรรมดาเพราะว่าโรคเรื้อนเป็นโรคที่แม้ว่าจะรักษาได้ก็มีความลำบากในการควบคุม ทำให้การควบคุมโรคเรื้อนนี้ไม่ได้ตามเป้าหมาย และยากที่จะได้ตามเป้าหมายแท้ ๆ แต่เราจะต้องปฏิบัติด้วยความเข้มแข็งอดทน แม้จะมีอุปสรรคตามนี้ อุปสรรคอย่างเช่นต้นทุเรียนนั้น ก็ไม่ใช่อยู่ในความควบคุมของเรา คือถึงเราจะไปควบคุมห้ามบอกว่าไม่ให้ลมพัดโค่นต้นทุเรียนของนิคมก็ยาก แต่ก็การช่วยเหลือพอควรโดยอาศัยคนที่อื่น เช่นมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ หรือกรมกองของทางราชการเช่น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตร ก็คงบรรเทาความเดือดร้อนเหล่านี้ได้ ส่วนเรื่องว่าคนไข้ที่หายแล้วแล้วก็เข้ามารักษานั้น ไม่ต้องรักษาแล้ว เข้ามาอาศัย อันนี้ก็เช่นเดียวกัน เป็นปัญหาปัจจุบันที่คนต้องการที่จะมีที่อยู่อาศัยรักษายาก เป็นความเดือดร้อนที่มีอยู่ทั่วไป แม้จะไม่ใช่เป็นคนโรคเรื้อนก็เกิดปัญหา เช่นปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งผู้ที่ไปอาศัยอยู่ในที่นั้นไม่มีสิทธิเลย แต่ก็มาอยู่แล้ว จะไล่ออกไปก็เกิดหาว่าทารุณคนจนบ้าง ก็เป็นปัญหาของกรมประชาสงเคราะห์ ที่จะต้องพยายามที่จะหาทางที่จะขยับขยาย หรือสร้างที่อยู่อาศัยให้ดี นอกจากประชาสงเคราะห์ ก็ยังมีหน่วยราชการอื่น ๆ ที่จะต้องร่วมมือด้วย แม้จะไม่ใช่คนโรคเรื้อนก็ต้องทำยิ่งเป็นคนโรคเรื้อนที่เคยอยู่ในโรงพยาบาลและจะเข้ามาอาศัย เราจะไล่ตะเพิดไปก็หาว่าเราทารุณ อันนี้ก็เป็นปัญหาที่จะแก้ไขได้โดยพยายามที่จะร่วมมือกับหน่วยราชการอื่น ๆ ด้านโรงเรียนก็เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่าเดี๋ยวนี้เด็กเก่งกว่าผู้ใหญ่ และมีกำลังมากกว่าผู้ใหญ่ ท่านรัฐมนตรีก็ทราบดีอยู่แล้วว่าเป็นปัญหาปวดเศียรเวียนเกล้า ต้องเป็นปัญหาไม่แต่เฉพาะโรงเรียนราชประชาสมาสัยที่จะต้องแก้ไข โรงเรียนอื่นก็มี

เหมือนกัน แต่ก็ด้วยอาศัยความจริงใจของกรรมการของมูลนิธิและกรรมการและคณะครูของโรงเรียน ก็คงอธิบายแก่เด็กที่เป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียนราชประชาสมาสัยได้ว่าบุญหลายแล้วที่ได้เข้ามาเรียนได้อย่างนี้ อย่าวุ่นวาย เพราะเป็นการเบียดเบียนเพื่อนฝูงร่วมโรงเรียน ซึ่งเป็นการเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และกลายเป็นการเบียดเบียนประชาธิปไตย ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมีสิทธิที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ตามชอบใจของตนก็จริง แต่ก็เมื่อทุกคนมีสิทธิที่จะทำอะไรตามชอบใจจึงต้องมีขอบเขต ถ้าทุกคนทำตามความชอบใจของตนแล้ว ก็ต้องไปเบียดเบียนความชอบใจของคนอื่น ถ้าเด็กเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ แล้ว ก็ควรจะให้เข้าใจด้วยว่ามีสิทธิแล้วก็ต้องมีขอบเขตและหน้าที่ ถ้าไม่พิจารณาอย่างนั้นแล้ว ก็เท่ากับเป็นคนที่ไม่มีสิทธิเลย ซึ่งหมายความว่าเป็นคนที่ไม่มีเสรีภาพทางความคิดเลย เพราะว่าถูกอคติมาครอบงำตนเอง จนกลายเป็นทาสของอคติ ตนเองเป็นทาสของสิ่งที่เลวทราม เลวร้ายที่สุดคือความหลงความไม่รู้นั่นเอง ฉะนั้นก็ถ้าพยายามที่จะอธิบายและพยายามที่จะ ก็คงไม่ชอบคำนี้ การฝึกอบรม ก็ชี้แจงนั่นละว่าเพื่อความดีของเขาเองจะต้องรู้จักเสรีภาพของตน เสรีภาพของผู้อื่น ก็คงแก้ปัญหาได้บ้าง

ฉะนั้นงานของมูลนิธิและโรงเรียนจึงยังมีอีกมาก และท่านทั้งหลายเป็นผู้สนับสนุนมูลนิธิได้ผ่านงานหลายด้าน ได้มีความชำนาญและมีความเสียสละที่จะมาร่วมงานของมูลนิธิราชประชาสมาสัยนี้แล้ว ก็หมายความว่าเชื่อได้ว่า เมื่อมีเจตนาที่จะมาร่วมงานในมูลนิธิ ก็หมายความว่าเป็นคนเข้มแข็ง เป็นคนอดทน เป็นคนที่ไม่คิดแต่ความดีความชอบ มีความรับผิดชอบ คือหมายถึงว่ารู้ว่าโลกนี้เป็นอย่างไร แล้วก็ปัญหาเป็นอย่างไร ก็เชื่อว่าคงต้องทราบว่าควรจะแก้อย่างไร เพราะความเข้มแข็งความแน่วแน่ ความมีเหตุผล เป็นอาวุธสำคัญที่สำหรับปฏิบัติงาน และเชื่อได้ว่ามูลนิธินี้ เมื่อตั้งมาแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายนี้ก็ขอยืนยันว่ายังไม่เปลี่ยนแปลง บางทีสถานการณ์เปลี่ยนแปลง แต่ก็ถ้าเรามีเป้าหมายและมีความแน่วแน่โดยไม่เปลี่ยนแปลง ก็อาจลุไปได้และชนะและบรรลุเป้าหมายได้

ความจริงที่พูดนี้ก็เท่ากับเพียงแต่ยืนยันเป้าหมาย และขอร้องในความเข้มแข็งของท่านทั้งหลาย และในที่สุดก็เมื่อขอร้องแล้ว ก็เชื่อว่าท่านทั้งหลายมีความเข้มแข็ง และจะปฏิบัติด้วยความเข้มแข็ง ก็ขอบใจท่านทั้งหลายที่อุทิศตัว อุทิศแรง อุทิศสมอง อุทิศเวลาในงานที่สำคัญ ขอให้ได้รับความสำเร็จ ทั้งมีกำลังกายกำลังใจเข้มแข็ง มีความเจริญรุ่งเรืองทุกด้าน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

วันจันทร์ ที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาเยี่ยมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา เป็นครั้งแรก พร้อมกับมามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยในโอกาสเดียวกัน ทั้งมีความพอใจมากที่ได้ทราบรายงานว่า กิจการต่าง ๆ ดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี และมหาวิทยาลัยจัดให้มีการศึกษาเรื่องขนบธรรมเนียมตลอดจนศิลปะวัฒนธรรมในท้องถิ่นด้วยเป็นพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตมีความรอบรู้ และสามารถช่วยเหลือส่งเสริมการสร้างความเข้าใจอันดี รวมทั้งความมั่นคงก้าวหน้าในภูมิภาคส่วนนี้ ได้เป็นอย่างดีและกว้างขวาง

บัณฑิตทั้งหลายได้รับการอบรมศึกษามาพรักพร้อมแล้ว เชื่อว่าทุกคนมีความต้องการที่จะทำงาน ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างความสำเร็จให้แก่งานและแก่ตนเอง อันการทำงานนั้นกล่าวโดยสรุป ขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างเป็นสำคัญ คือความสามารถในการใช้วิชาการอย่างหนึ่ง กับความสามารถในการสัมพันธ์ติดต่อและประสานกับผู้อื่น ไม่ว่าจะในวงงานเดียวกันหรือต่างวงงานกัน อีกอย่างหนึ่งทั้งสองประการนี้ย่อมดำเนินควบคู่ไปด้วยกัน และจำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยจิตใจที่ใสสะอาดปราศจากอคติ ต้องกระทำด้วยความคิดความเห็นที่อิสระ เป็นกลาง ถูกต้องตามหลักเหตุผล จึงจะมีความกระจ่างแจ่มแจ้งเกิดขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการปฏิบัติทั้งปวงได้โดยตลอด ซึ่งจะยังผลให้งานทุกอย่างลุล่วงถึงจุดประสงค์ และบรรลุประโยชน์ที่ต้องการโดยครบถ้วนแท้จริงในที่สุด

ขออวยพรให้บัณฑิตทางการศึกษาทุกคน สมบูรณ์ด้วยกำลังกายกำลังใจ พร้อมทั้งกำลังสติปัญญาและความพร้อมเพรียง ให้สามารถจัดการศึกษาของชาติ ให้ดำเนินถึงความสำเร็จได้โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ ทั้งประสบความเจริญก้าวหน้าและความสุขในชีวิตครบทุกประการโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

ของ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันศุกร์ ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการของมหาวิทยาลัยดำเนินก้าวหน้าไปได้มากทุกด้าน รวมทั้งด้านการบริหารท้องถิ่นร่วมกับทางราชการและเอกชนต่าง ๆ ซึ่งนับว่าสำคัญยิ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปวงโดยทั่วกัน

ข้าพเจ้าเชื่อว่าบัณฑิตผู้สำเร็จการอบรมศึกษาวิชาต่าง ๆ แล้ว ต่างก็ตั้งใจที่จะนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ไปใช้ทำการงานให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จและความก้าวหน้า การทำการงานทุกประเภทกล่าวโดยสรุป ต้องอาศัยความสามารถในการปฏิบัติสองอย่างเป็นข้อใหญ่ คือความสามารถปฏิบัติงานเฉพาะของตนเองอย่างหนึ่ง กับความสามารถในการปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง ในการปฏิบัติงานเฉพาะของตนเองบุคคลจำเป็นต้องมีความรู้อันถูกต้องและแม่นยำในวิชาการเป็นพื้นฐาน มีความตั้งใจจริง ความเพียรพยายาม ความละเอียดรอบคอบและความอดทนเข้มแข็งเป็นปัจจัยในการกระทำ ส่วนการปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นนั้น เบื้องต้นต้องมีความสำนึกอันแน่วแน่ว่าการงานทุกอย่างทุกฝ่ายเกี่ยวโยงถึงกัน ไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อม จึงจำเป็นต้องศึกษางานของผู้อื่นและติดต่อประสานกับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา และจำเป็นต้องมีความเข้าใจอันดี ทั้งในงานทั้งในจิตใจของผู้อื่น เพื่อให้มีความปรองดองกันเป็นเครื่องช่วย

ทั้งสองทางนี้ แต่ละคนยังจะต้องกระทำด้วยจิตใจที่สะอาด ปราศจากอคติ และต้องถือเอาความถูกต้องตามเหตุผลเป็นหลัก จึงจะมีความราบรื่นและความกระจ่างแจ่มแจ้ง สามารถวินิจฉัยข้อปัญหาต่าง ๆ ได้โดยถูกต้อง สามารถมองเห็นแนวทางและวิธีที่จะปฏิบัติได้โดยตลอด ทำให้งานทั้งปวงดำเนินถึงจุดประสงค์ และบรรลุประโยชน์ที่ต้องการได้โดยครบถ้วน

ขออวยพรให้บัณฑิตทั้งหลาย มีความสมบูรณ์ด้วยกำลังกายกำลังใจ พร้อมทั้งกำลังสติปัญญาและความพร้อมเพรียง ให้สามารถปฏิบัติบริหารงานในหน้าที่ให้ดำเนินถึงความเจริญความสำเร็จได้โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ ทั้งให้ประสบความสุขความก้าวหน้าในชีวิตครบทุกประการ.

พระราชดำรัส

ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันจันทร์ ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ณ โอกาสนี้

การตั้งพิพิธภัณฑสถานขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดสำคัญอันเป็นศูนย์กลางความเจริญมาแล้วตั้งแต่โบราณสมัยนั้น เป็นการที่เหมาะและชอบด้วยเหตุผลทุกด้าน ศิลปโบราณวัตถุในเขตจังหวัดต่าง ๆ ที่นำมารวบรวมไว้ แต่ละชิ้นมีความสำคัญและมีคุณค่ามาก ในเหตุที่เป็นวัตถุพยาน ที่จะใช้พิจารณาศึกษาเรื่องราวของอดีตได้อย่างไม่รู้จบ จึงเป็นกิจเบื้องต้น ที่ทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะกรมศิลปากร จะต้องบำรุงรักษาไว้ให้มั่นคง จะปล่อยให้ทำลายสูญไปไม่ได้ เพราะไม่มีทางจะหาวัตถุชิ้นใหม่อันใดมาทดแทนกัน พร้อมกันนั้น ก็จะต้องพยายามแนะนำชักจูงคนทั่วไป ให้ทราบถึงกิจการ บริการ รวมทั้งประโยชน์ที่จะพึงได้รับจากพิพิธภัณฑสถาน เมื่อประชาชนได้รู้จัก ได้ใช้ และได้รับประโยชน์จากพิพิธภัณฑสถานโดยกว้างขวางแล้ว จึงจะนับว่าเกิดเป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์

ได้เวลาอันเป็นมงคลแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ณ บัดนี้ ขอให้กิจการของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ มีความมั่นคงและจำเริญก้าวหน้า สามารถอำนวยประโยชน์แก่นักเรียนนักศึกษา และประชาชนได้สมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย ขอให้ผู้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งดำเนินการทุกฝ่าย และบรรดาผู้ที่มาร่วมในพิธี มีความเจริญสวัสดีจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่นักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรม นครศรีธรรมราช[๒] ณ ที่ประทับรับรองของวิทยาลัย

วันจันทร์ ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๗

ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรนครศรีธรรมราชต้องการให้โอวาท และก็ขอบอกก่อนว่าการที่มาครั้งนี้ก็ไม่ได้นึกว่าจะมา แล้วก็เห็นว่าทุกคนพร้อมต้อนรับ ก็เกิดความปลาบปลื้มยินดีเหมือนกัน ตะกี้ไปดูที่น้ำตกและก็ขากลับมา เมื่อเห็นว่าทุกคนพร้อมเพรียงอยากที่จะให้มาเยี่ยมก็เลยมา

ในโอกาสนี้ก็ขอบอกว่า ผู้ที่ได้มีโอกาสมาเรียนในวิทยาลัยเกษตรกรรมนี้ เป็นผู้ที่มีทั้งโชคดี ทั้งเกิดเป็นหน้าที่ด้วย คือโชคดีที่ได้สามารถที่จะมีที่เล่าเรียนหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและแก่ส่วนรวม ทั้งเกิดเป็นหน้าที่ด้วย หน้าที่ที่จะสามารถที่จะรับความรู้ที่ได้รับ ที่ได้จากครูบาอาจารย์ คือเป็นสิ่งที่จะไปใช้ในชีวิตข้างหน้า ก็มีหน้าที่ที่จะเรียน และต่อไปเมื่อเรียนรู้ มีความสามารถในตัวแล้ว ก็มีหน้าที่ที่จะใช้ความสามารถนี้ไปปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมนี้ หมายถึงความก้าวหน้า ในทางอาชีพของผู้มีความรู้น้อยกว่าเรา เรามีความรู้มากกว่า เราจะต้องพยายามที่จะนำความรู้นี้ไปแผ่ให้ผู้อื่น คนที่มีความรู้มากขึ้น มีหน้าที่ที่จะแผ่ความรู้ไปสู่คนที่มีความรู้น้อยกว่า และการที่แผ่ความรู้ไปให้ผู้ที่มีความรู้น้อยกว่านั้น อย่าไปนึกว่าเป็นการเสียสิ่งของหรืออะไรในตัว ตรงข้ามเป็นการสร้างความดี การสร้างความนี้ดีก็หมายถึงว่าสร้างตัวเองยิ่งแข็งแรงขึ้น ฉะนั้น การที่ได้มาเรียนในวิทยาลัยเกษตรนครศรีธรรมราชนี้ ก็ขอให้ถือว่าเป็นทั้งโชคดีทั้งมีหน้าที่ และขอให้การศึกษาและการปฏิบัติ ได้ผลดีตามที่มุ่งหมายทุกประการ และสามารถที่จะสำเร็จการศึกษาอย่างดี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและแก่ส่วนรวม อย่างเต็มเปี่ยม

ขอให้ทุกคนได้มีความสามารถ มีความแข็งแรงในจิตใจและร่างกาย เพื่อปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญของตน ขอจงประสบโชคดี ประสบความสำเร็จทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงเยี่ยมนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรม นครศรีธรรมราช

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และพลเรือน ในโอกาสเข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ส่วนพระองค์[๒] ณ เรือนรับรอง ทักษิณราชนิเวศน์

วันศุกร์ ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้ขอบใจทุกคนที่ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่และนอกหน้าที่ ทำให้การมานราธิวาสครั้งนี้เป็นผลดีสำหรับทุกฝ่าย ที่ว่าในหน้าที่และนอกหน้าที่นั้น ก็หมายถึงว่า แต่ละท่านก็มีหน้าที่การงานประจำอยู่ และที่ได้มาช่วยปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งที่มีอยู่ในหน้าที่และนอกหน้าที่ อันที่จริงงานการของท่านที่อยู่ในหน้าที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในงานที่เจาะจงเท่านั้นเอง มีข้อสำคัญอยู่ที่จะต้องร่วมกันปฏิบัติงานจะเป็นแขนงใดงานใดก็จะต้องร่วมมือร่วมแรงกันทั้งนั้น เพื่อที่จะให้งานนั้นมีผลสำเร็จ และเป็นตามจุดประสงค์โดยแท้จริงของงานการ ฉะนั้นการที่ท่านทั้งหลายได้ร่วมแรงร่วมงานกันอย่างดีเป็นผลสำเร็จที่น่าชื่นชม ก็เป็นนิมิตดีสำหรับอนาคต ซึ่งต่อไปทุกท่านก็จะต้องปฏิบัติงานต่อไปอีกด้วยความเข้มแข็ง ต้องมีความเข้มแข็งอย่างมาก เพราะว่าปัจจุบันนี้สถานการณ์ทั่วประเทศก็มีความวุ่นวายและไม่สงบ ทั้งจะต้องพยายามร่วมกันอุ้มชูประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุข คือพยายามที่จะทำให้ประชาชนสามารถที่จะมีชีวิตที่ราบรื่น โดยที่พวกที่มีความรู้ นำความรู้ต่าง ๆ และความสามารถต่าง ๆ ที่มีมาช่วยเพื่อให้ผู้ที่อาจยังไม่ทราบจะทำอย่างไร สามารถที่จะตั้งตัวมีชีวิตที่เจริญและมั่นคง แม้จะมีเหตุการณ์ใด ๆ ที่ขัดขวางก็จะต้องทำงานด้วยความแน่วแน่ไม่ท้อถอย ถ้าผู้ที่มีหน้าที่ และผู้ที่มีความรู้ความสามารถตั้งใจเช่นนี้ ก็จะทำให้บ้านเมืองอยู่รอดได้ มิฉะนั้น จะเป็นเหยื่อของคนที่ตั้งใจที่จะทำลายเพื่อมาครอบครอง ฉะนั้น ท่านทั้งหลายย่อมต้องมีกำลังใจ มีความเพียร และมีความแน่วแน่

ขอให้ทุกท่าน จะมีหน้าที่ใดก็ตาม ทำด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความตั้งใจแน่วแน่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่ท้อถอย จึงจะทำให้บ้านเมืองของเรามีความมั่นคง มีความก้าวหน้าได้ ขอทุกท่านจงมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความสามารถสมบูรณ์ดี และรักษาไว้ซึ่งความแน่วแน่นี้ตลอดไป จงประสบผลสำเร็จในงานในสิ่งที่ดีที่ชอบทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และพลเรือน เฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ส่วนพระองค์

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร และอนุปริญญาบัตร
แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล
ณ มหาวิทยาลัยมหิดล

วันอังคาร ที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดลอีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานกิจการของมหาวิทยาลัยว่าดำเนินการก้าวหน้าและขยายตัวกว้างขวางออกไปได้ทุกด้าน

ขอแสดงความชื่นชมกับบรรดาผู้ที่สำเร็จวิชาสาขาต่าง ๆ ทั่วกัน ในการที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จตามที่มุ่งหมาย

วิชาการแพทย์ พร้อมทั้งวิชาสาขาอื่น ๆ ที่จัดดำเนินการสอนในมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นปัจจัยอันสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุก และความมั่นคงของประเทศและประชาชน บัณฑิตผู้ศึกษาสำเร็จวิทยาการทั้งนี้ จึงจัดเป็นบุคคลสำคัญของชาติ เพราะเป็นผู้ที่จะนำเอาวิทยาการไปปฏิบัติให้บังเกิดผลขึ้นมา ในฐานะเป็นบุคคลที่มีกำลังกายใจ และกำลังสติปัญญาอยู่แล้วโดยพร้อมมูล

ในโอกาสที่ท่านทั้งหลายศึกษาสำเร็จ และจะได้เริ่มชีวิตการงานต่อไปนี้ สมควรอย่างยิ่ง ที่แต่ละคนได้คิดพิจารณาให้เห็นถ่องแท้ ถึงความสำคัญในตนเองและหน้าที่ของตนเอง ที่มีอยู่ต่อส่วนรวม แล้วตั้งใจให้แน่วแน่ที่จะใช้ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในทางวิชาการซึ่งได้อุตส่าห์พากเพียรศึกษามาด้วยความยากลำบากนั้น ให้เป็นประโยชน์แก่การสร้างสรรค์ของชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง โดยสุดกำลัง เพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกันของเรา ในการที่จะใช้วิชาการเพื่อความวัฒนาของชาติ จักได้บรรลุถึงเป้าหมายได้ประจักษ์จริง

ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสุข ความสำเร็จ และความก้าวหน้าในชีวิต หน้าที่และการงาน และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมชุมนุมในพิธีนี้ มีความเจริญสวัสดีจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก
เนื่องในโอกาสวันมหาจุฬาลงกรณ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๗
ซึ่งชุมนุมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักร
ร่วมกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน จัดขึ้น

การชุมนุมของนิสิตเก่าจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักรครั้งนี้ เป็นการชุนนุมพร้อมเพื่อสำแดงความมีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความรักสามัคคีกันอย่างมั่นคงของเหล่าผู้มีการศึกษา มีสติปัญญาสูง ควรจะถือเป็นนิมิตอันดียิ่งอย่างหนึ่งสำหรับชาติบ้านเมือง

ขออวยพรให้สำเร็จประโยชน์ในการชุมนุมทุกประการตามความมุ่งประสงค์ และให้ประสบแต่ความเจริญผาสุกจงทุกเมื่อ.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะ แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยการทัพเรือ วิทยาลัยการทัพอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหาร โรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ณ หอประชุมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

วันศุกร์ ที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะ แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยการทัพเรือ วิทยาลัยการทัพอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหาร โรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ อีกวาระหนึ่ง

ขอแสดงความชื่นชมกับทุก ๆ ท่าน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จครั้งนี้

การที่ทางราชการจัดให้ท่านเข้ารับการอบรมศึกษาเป็นพิเศษในสถาบันชั้นสูงของชาตินับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะเป็นการส่งเสริมให้แต่ละท่านได้มีความรอบรู้และความชำนิชำนาญในวิชาการต่าง ๆ อย่างเพียงพอสำหรับนำไปปฏิบัติงานทั้งปวงในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพอันแน่นอน ซึ่งในที่สุด จะเป็นผลดีในการรักษาและเสริมสร้างความเจริญมั่นคงของบ้านเมือง

การนำความรู้ความสามารถทางวิชาการไปปฏิบัติเพื่อประเทศชาติ ท่านทั้งหลายจำเป็นต้องมีพื้นฐานอันมั่นคงทางจิตใจเป็นเครื่องรองรับ รากฐานทางจิตใจนั้น ได้แก่ความรู้แจ้งด้วยเหตุด้วยผลถึงความสำคัญของแผ่นดินและความสำนึกตระหนักว่าแผ่นดินอันเป็นที่เกิดที่อาศัยของเรานี้ มีคุณค่าควรแก่การที่จะต้องรัก ต้องหวงแหน จะต้องปกปักรักษาทำนุบำรุง ให้คงเป็นถิ่นที่อยู่อันผาสุกของเราตลอดสืบไป มิฉะนั้น ท่านจะไม่อาจใช้วิชาความรู้คุณวิเศษใด ๆ ในตัว ทำความเจริญให้แก่ประเทศชาติได้ดังประสงค์ ต่อเมื่อท่านมีความรู้ความสามารถ ประกอบทั้งมีรากฐานทางจิตใจพร้อมแล้วดังนี้ ท่านจึงจะสามารถอุ้มชูจรรโลงชาติบ้านเมืองให้ธำรงอยู่ได้โดยสวัสดี

ขออวยพรให้ทุกท่านมีความเข้มแข็งและแน่วแน่ ทั้งในความคิด ทั้งในการกระทำ ทั้งประสบความสุข ความสำเร็จ พร้อมทั้งความปลอดภัยในการทั้งปวง.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๖
ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

วันเสาร์ ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากรอีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานกิจการของมหาวิทยาลัย ว่าดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดีทุกด้าน

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ และกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ทุกคน

วิชาที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยศิลปากร มีวิชารากฐานอยู่หลายแขนง ซึ่งเมื่อได้ศึกษาค้นคว้าแล้ว จะเป็นพื้นอย่างดีรองรับความรู้ วิทยาการ ที่ท่านทั้งหลายจะได้นำไปเสริมและสร้างความเจริญต่าง ๆ ในปัจจุบัน และตลอดต่อไปถึงในอนาคต ทุกคนจึงควรจะเข้าใจให้ถูกต้องว่าการได้เรียนวิชารากฐานเหล่านี้โดยถูกต้องครบถ้วน เท่ากับได้พิจารณาทบทวน และวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่พื้นฐานขึ้นมา พร้อมกับวิวัฒนาการของสิ่งนั้น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มพูนต่อเนื่องกันมาทุกระยะไม่ขาดสาย จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ทั้งที่จะพัฒนาให้ดีให้แจ่มใสยิ่งขึ้นไปในอนาคต เพราะฉะนั้น วิชาการของท่านที่ได้อุตส่าห์เล่าเรียนมา จึงต้องจัดว่าทรงคุณค่ามาก และท่านทั้งหลายควรจะต้องพยายามอย่างสุดฝีมือ ที่จะให้ความรู้ความสามารถทางวิชาการให้เป็นประโยชน์ต่อไปให้ได้จริง ๆ

ขออวยพรให้ทุกคนมีกำลังกายกำลังใจและกำลังปัญญาอันสมบูรณ์ที่จะทำงาน และให้ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิต พร้อมทั้งความเจริญรุ่งเรืองทุกประการจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันศุกร์ ที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าอีกวาระหนึ่ง และที่ได้ทราบรายงานกิจการของสถาบัน ว่าดำเนินก้าวหน้ามาเป็นที่น่าพอใจ โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุน ทั้งจากภายในภายนอกประเทศ เป็นอย่างดี

ขอแสดงความชื่นชมด้วย กับผู้สำเร็จการศึกษาทุก ๆ คน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

การที่บัณฑิตของสถาบันเทคโนโลยีแห่งนี้ได้รับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ทางวิชาการอย่างดี และได้รับการฝึกฝนในทางปฏิบัติอย่างจัดเจนพร้อมกันไป นับว่าเป็นการสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการมีความรู้ความถนัดทางทฤษฎีประการเดียว ไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ ผู้ที่ฉลาดสามารถแต่ในหลักวิชาโดยปรกติวิสัย จะได้แต่เพียงชี้นิ้วให้ผู้อื่นทำ ซึ่งเป็นการไม่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่อาจทำให้ผู้ใดเชื่อถือหรือเชื่อฟังอย่างสนิทใจได้ เหตุด้วยไม่แน่ใจว่าผู้ชี้นิ้วเองจะรู้จริง ทำได้จริงหรือหาไม่ ความสำเร็จทั้งสิ้นเกิดขึ้นได้เพราะการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ที่ชำนิชำนาญทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ จึงจัดว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน และมีขีดความสามารถสูง เป็นที่เชื่อใจและวางใจได้ว่าจะดำเนินงานทั้งปวงอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำงาน สั่งงาน และสั่งคนได้อย่างถูกต้องแท้จริง ท่านทั้งหลายควรจะภาคภูมิใจในความสามารถของตน ที่ เมื่อมีความคิดอย่างใดขึ้นแล้ว ก็ “ลงมือ” และ ”ใช้ฝีมือ” กระทำได้ทันที ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ ในการทำความเจริญแก่ตนและแก่ประเทศชาติ อย่างที่ได้ตั้งปณิธานไว้

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความสุข ความสำเร็จ และความเจริญมั่นคง ทั้งในชีวิตทั้งในหน้าที่การงาน และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ มีความสวัสดีจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารทุนพระราชทาน ครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๗

เป็นที่น่ายินดีที่โรงเรียนราชวินิตได้ดำเนินมาด้วยดีในทุกทาง ในด้านนักเรียน ก็มีทางที่จะมีความรู้ถึงวิชาการ และมีชีวิตซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับอนาคต สำหรับผู้ที่เป็นครู ก็ได้ดำเนินงานมาด้วยดี คือมีความตั้งอกตั้งใจที่จะให้ความรู้นี้แก่นักเรียน ทั้งได้มีความเมตตาต่อเด็ก ๆ ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดการ ก็ได้ทำไปได้ด้วยดี ทั้งมีผู้สนับสนุนให้กำลังใจแก่นักเรียน ทั้งหมดนี้ก็คือที่กิจการนี้ดำเนินไป

เราจะต้องมาทบทวนดูว่าความหมายของการศึกษานี้มีอย่างไร และควรที่จะทำด้วยความแน่วแน่โดยปฏิบัติด้วยความเข้มแข็งอย่างไร และแนะแนวควรแก้ไขอย่างไร ปัญหาในปัจจุบันนี้มีอยู่มาก อย่างนักเรียนเพิ่มขึ้นมากทั่ว ๆ ไป ทั้งในโรงเรียนราชวินิตเองก็เพิ่มจำนวน และทั่ว ๆ ไปโรงเรียนอื่น ๆ สร้างขึ้นอีกไม่พอ และครูจึงมีความขาดแคลน ปัญหาที่เกิดนี้ก็สะท้อนไปสู่เป้าหมายของการให้การศึกษา การศึกษาคือการให้ความรู้ในทางวิชาการ เพื่อให้ความหมายนี้ขยายขึ้นมา และความรู้ในทางชีวิตหรือความรู้ในการวางตัวประพฤติตน วางวิธีคิดเพื่อที่จะให้ไปอยู่รอดในโลก

เมื่อมีจำนวนเยาวชนมากขึ้น ผู้ที่มีอายุมาก โดยเฉพาะอย่างครูก็เท่ากับน้อยลง วิธีการจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ถ้ามานึกดูว่าการเปลี่ยนแปลงวิธีการดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ยอมไม่ได้ ก็เป็นความคิดที่ไม่ถูก แต่ถ้าคิดอีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อเยาวชนมีมากขึ้น เยาวชนจะต้องเป็นผู้เดินการศึกษาเอง ก็จะทำไม่ได้ เพราะว่าทางฝ่ายเยาวชนไม่มีประสบการณ์พอที่จะมีวิชาที่จะมาเปลี่ยนแปลงโดยสมบูรณ์ สรุปแล้วก็ควรที่จะดัดแปลงการศึกษา วิธีการศึกษาให้สอดคล้องกันโดยอาศัยซึ่งกันและกัน และให้ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ในทางด้านที่เรียกว่าการวิชาการศึกษาสนใจในปัญหานี้ และหาทางแก้ไข.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้นายเกรียง กีรติกร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นำคณะกรรมการบริหารทุนพระราชทานโรงเรียนราชวินิต ครู นักเรียน และผู้บริจาคเงินสมทบทุนโดยเสด็จพระราชกุศล จำนวน ๔๒ คน เฝ้า ฯ กราบบังคมทูลถวายรายงาน รับพระราชทานทุนการศึกษา รับพระราชทานเข็มที่ช่วยเหลือส่วนรวมดีและความประพฤติเรียบร้อย รับพระราชทานโล่ที่ปฏิบัติงานดีเด่น และทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล.

โรงเรียนราชวินิตนี้เป็นโรงเรียนที่ทำให้มีความปลาบปลื้ม เพราะว่าดำเนินการศึกษามาด้วยดี ได้ผลดี มีจำนวนนักเรียนมากขึ้นทุกปี มีระเบียบเรียบร้อย และวิชาการก็ดีขึ้น ฉะนั้นก็ขอให้ช่วยกันทำให้โรงเรียนนี้เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับโรงเรียนอื่น ครูและผู้จัดการการศึกษาในโรงเรียนนี้ ก็ขอให้มีกำลังใจที่จะปฏิบัติ เพราะเป็นหน้าที่สำคัญ และนักเรียนก็ขอให้พยายามศึกษาเล่าเรียนให้ดีอย่างนี้ตลอดไป เพื่อประโยชน์ของตนเองในปัจจุบันและอนาคต

ขอให้ทุกฝ่ายได้พยายามด้วยความเข้มแข็งและด้วยความตั้งใจที่จะให้โรงเรียนนี้มีชื่อเสียงดีตลอดไป เป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง ขอบใจและชมเชยทุกฝ่ายที่ร่วมมือกัน คือผู้ที่สนับสนุนในทางกำลังใจและปัจจัย ก็ได้ช่วย ผู้ที่จัดการก็ช่วย ทั้งครูอาจารย์ที่สอนก็ช่วยอย่างยิ่ง รวมทั้งนักเรียนด้วยที่ได้ช่วยกันรักษาสภาพที่ดี ทุกฝ่ายควรได้รับความชมเชยและขอร้องให้ปฏิบัติด้วยความเข้มแข็งอย่างนี้ต่อไป ขอให้ทุกคนประสบความเจริญมีความสุขทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันอังคาร ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๑๗

ขอแสดงความยินดีกับท่านทั้งหลายที่ได้รับอิสริยาภรณ์ชั้นสูงในวันนี้ และขอให้ถือว่าเป็นกำลังใจสำหรับปฏิบัติงาน สำหรับให้บ้านเมืองไปโดยดี สู่ความมั่นคง

ท่านทั้งหลายย่อมทราบดีว่า เวลานี้บ้านเมืองอยู่ในภาวะที่ค่อนข้างจะคับขันทุกด้าน เราจำเป็นต้องร่วมมือกันทำงานเพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศชาติ ที่จะทำให้บ้านเมืองมีความมั่นคงนั้น ทุกคนจะต้องใช้หลักวิชาที่ถูกต้องใช้ความสามัคคีร่วมมือร่วมแรงกัน ไม่เกี่ยงงอนกันและใช้ความบริสุทธิ์ใจ คือทำงานด้วยความตั้งใจจริง บางคนอาจคัดค้านว่า ความสามัคคีนั้นอาจหมายความถึงเห็นชอบเห็นพ้องกันโดยไม่แย้งกัน ความจริงงานทุกอย่างหรือการอยู่เป็นสังคมย่อมต้องมีความแย้งกัน ความคิดต่างกันซึ่งไม่เสียหาย แต่อยู่ที่จิตใจของเรา ถ้าเราใช้หลักวิชาและความปรองดองด้วยการใช้ปัญญา การแย้งต่าง ๆ ย่อมเป็นประโยชน์ ถ้ามีรากฐานของความคิดอย่างเดียวกัน รากฐานของความคิดนั้นคือแต่ละคนจะต้องทำให้บ้านเมืองมีความสุขมีความปึกแผ่น ถ้าถือรากฐานว่าเราทุกคนเป็นคนไทยทั้งนั้น จะต้องรักษาความเป็นไทยอยู่ โดยที่ถือว่าชาติไทยเป็นที่พักอาศัยของเรา เป็นที่ยืนของเรา เป็นที่นั่งของเรา เป็นที่นอนของเรา ย่อมต้องมีรากฐานของความสามัคคีได้ แม้จะหลักวิชาหรือความคิดในทางการเมือง ความคิดในทางส่วนตัวจะแตกต่างกัน ผลประโยชน์อันส่วนรวมคือที่ที่เรายืนอยู่นั้นที่ที่เราอยู่ยังมั่นคงอยู่นั้นเป็นรากฐานอันเดียวกัน ก็ขอให้ท่านระลึกถึงว่าการทำงานจะต้องช่วยกันทำ แม้ระเบียบการจะมีความยุ่งยากปานใด แต่ละคนก็จะต้องเข้าหากันเพื่อให้หน้าที่ของตนลุล่วงไปด้วยดี บางคนก็บอกว่าไม่มีหน้าที่แล้วหรือไม่ใช่หน้าที่ จะคิดอย่างนั้นไม่ได้ เพราะหน้าที่ในทางวิชาของตนก็ต้องทำ แต่หน้าที่สำคัญคือความปึกแผ่นของบ้านเมือง ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ต้องทำต้องคิดต้องช่วยกัน การแตกแยกในทางความคิดมีบ้างก็เป็นการลับสมองเป็นการหาความจริงหาความรู้ แต่ถ้าการแตกแยกหรือการแตกความคิดกันเป็นที่เสียหายต่อบ้านเมือง การทะเลาะเบาะแว้งกันเพื่อสนุกเท่านั้นเอง ก็ไม่ควรทำ ทั้งหมดนี้ก็ต้องอาศัยความคิดพิจารณาที่รอบคอบใช้ปัญญาที่แท้จริง อย่าทำลายตัวเอง เพราะว่าถ้าการที่จะให้ชนะในความคิดอย่างเดียวและไม่นึกถึงส่วนรวม เป็นการทำลายตัวเอง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย แก่ผู้ที่ค้างรับพระราชทานเนื่องในโอกาสวันพระราชพิธีฉัตรมงคล ประจำปี ๒๕๑๗ จำนวน ๑๙๖ ราย

เพราะว่าทำลายที่ที่เรายืนอยู่ อยู่ไม่ได้ เราก็ตกหลุมลงไป ก็ขอให้ท่านพิจารณาโดยรอบคอบและช่วยกันปฏิบัติให้ที่ยืนของเราคงอยู่ตลอดไปอย่างที่เราเคยอยู่มาตลอดตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ

ขอให้ท่านทั้งหลาย ต่างมีกำลังกาย กำลังใจแข็งแรง เพื่อทำหน้าที่ซึ่งเป็นหน้าที่ของแต่ละคนและหน้าที่ซึ่งมีอยู่แก่ตนเองและชาติบ้านเมือง ขอให้ท่านประสบความสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่างที่พึงปรารถนา และที่ดีที่ชอบ ขอให้ประสบความเจริญรุ่งเรืองโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

ขอแสดงความยินดีด้วยอย่างมากกับเนติบัณฑิตทุกคน ผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

ท่านทั้งหลายคงจะได้ใช้วิชาการด้านกฎหมาย ดำเนินอาชีพและการงานต่อไปในเบื้องหน้า และส่วนใหญ่ก็คงจะได้มีตำแหน่งหน้าที่ ที่ต้องใช้กฎหมายเพื่อดำรงความยุติธรรมในบ้านเมือง อันจัดว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องกระทำอย่างถูกต้องเที่ยงตรง ทั้งจะปล่อยให้บกพร่องผิดพลาดไม่ได้เลยเป็นอันขาด

หน้าที่ของท่านนั้น กล่าวโดยสาระมีสองทางสำคัญ คือในฐานะผู้ปฏิบัติใช้กฎหมายทางหนึ่ง กับในฐานะบุคคลผู้รู้กฎหมายอีกทางหนึ่ง ในฐานะผู้ใช้กฎหมาย ท่านจะต้องมั่นคงและเพียรพยายามอย่างที่สุด ทั้งในความเห็นทั้งในการปฏิบัติ ที่จะใช้กฎหมายเพื่อรักษาและผดุงความยุติธรรมโดยเคร่งครัด มิใช่เพื่อผลพลอยได้อย่างอื่น โดยสังวรระวังอยู่ตลอดเวลา ที่จะใช้ความถูกต้องเป็นธรรมควบคู่กันไปกับตัวบทกฎหมาย ให้ความเป็นธรรมนั้นเป็นพื้นฐานรองรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่นำมาใช้ ในฐานะบุคคลผู้รู้กฎหมายนั้น ท่านจะต้องมีความสำนึกและความขวนขวายอยู่เสมอ ที่จะค้นคว้า ทั้งที่จะเอื้อเฟื้อช่วยเหลือประชาชนทั่วไป ให้ได้มีความรู้ความเข้าใจในกลไกของการใช้กฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเบียดเบียนกัน และเพื่อคุ้มครองรักษาความเที่ยงธรรม ความสงบสุขในแผ่นดิน

ข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งว่า เนติบัณฑิตจะทราบตระหนักในหน้าที่ทั้งนี้ จะเป็นผู้ขยันหมั่นสำรวจตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ และจะประพฤติปฏิบัติตนปฏิบัติงานโดยเที่ยงตรงถูกต้อง

ขออวยพรให้ทุกท่านประสบความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ทั้งมีความสุขความสวัสดีทุกเมื่อไป.

พระบรมราโชวาท

ในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้า ฯ
รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือ
ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันศุกร์ ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ายินดีมาก ที่ได้พบกับคณะครูอาวุโส และได้มอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติให้ในโอกาสเดียวกัน

เครื่องหมายเชิดชูเกียรตินี้ เป็นเครื่องหมายแสดงความสำเร็จ ความอุตสาหะพยายามของท่าน ในการที่ได้ทำงานครูมาด้วยความมั่นคงไม่ย่อท้อ ถือหน้าที่ไว้เหนืออื่นใด จนได้บรรลุผลที่งดงาม ท่านทั้งหลายจึงควรภาคภูมิใจที่ได้รับ

การปฏิบัติบริหารงานทุกอย่าง จำเป็นต้องมีโครงการ มีระเบียบแบบแผนที่เหมาะที่ถูกต้องวางไว้อย่างเรียบร้อยครบถ้วน งานจึงจะเจริญก้าวหน้าไปได้ การจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกันจะต้องจัดวางแผน วางระเบียบปฏิบัติให้มั่นคงพร้อมมูล ทั้งในระดับชาติและระดับรองลงมาทุกระดับ ทุกวันนี้สถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกและในบ้านเมืองของเราเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้มีความคิดความเห็นและหลักการอย่างใหม่เกิดขึ้นมามาก การจัดวางหลักการ วางระเบียบปฏิบัติในการบริหารและดำเนินการศึกษา ก็จำต้องกระทำให้สอดคล้อง ให้ถูก ให้เหมาะกับสภาพที่เปลี่ยนมาด้วยเพื่อที่จะได้ก้าวหน้าไปในทางเจริญ ดังนั้นผู้บริหารก็ดี ครูและเจ้าหน้าที่ทุกระดับก็ดี จึงไม่ควรปฏิเสธความคิดความเห็นอย่างใหม่ หากแต่ต้องกล้ารับฟังไว้ด้วยใจหนักแน่นไม่หวั่นไหว แล้วนำความคิดความเห็นทั้งนั้นมาพิจารณาวิเคราะห์โดยละเอียดถี่ถ้วนกว้างขวาง ใช้กำลังความรู้ ความเพ่งพินิจ ความศรัทธา ความมีเหตุผล ความเพียรพยายาม แยกแยะ นำเอาส่วนที่ถูกที่ดีมาใช้ปฏิบัติ เพื่อให้งานของแต่ละคน แต่ละส่วน ซึ่งรวมกันเข้าเป็นของชาติ ได้บรรลุผลที่แท้จริงซึ่งเป็นที่ควรปรารถนา

ท่านทั้งหลาย แม้จะพ้นหน้าที่ตามทางการแล้ว แต่ก็ยังมีความเป็นครูอยู่สมบูรณ์ทั้งกายใจ ทั้งได้ประสบความสำเร็จในงานอันยากยิ่งมาแล้ว เชื่อว่าได้เคยพิจารณาวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ มากมายมาได้ด้วยดี ขอให้ร่วมกันช่วยงานการศึกษาของชาติต่อไป เท่าที่จะสามารถทำได้ อย่างน้อยก็ขอให้เป็นแบบอย่างแก่ครูรุ่นหลัง ที่จะยึดถือต่อไป ทั้งในการประพฤติปฏิบัติตนปฏิบัติงาน ทั้งในการรักษาความบริสุทธิ์สะอาดและความศักดิ์สิทธิ์ของความเป็นครูไว้ ให้คงอยู่คู่กับชาติบ้านเมืองของเรา

ขออวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขความสวัสดี เป็นที่เคารพระลึกถึงในใจของบรรดาผู้ที่ได้รับความเมตตากรุณาจากท่านอยู่เป็นนิตย์.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานเนื่องในงานวันราชวัลลภ ประจำปี ๒๕๑๗[๒]

วันจันทร์ ที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ชาติประเทศประกอบด้วยบุคคลและแผ่นดิน บุคคลนั้นก็คือประชาชนทุกคน และแผ่นดินนั้นคือบ้านเมือง บุคคลที่เป็นผู้ประกอบชาติประเทศนั้นมีหน้าที่ทุกคน ที่จะรักษาและส่งเสริมความมั่นคงของชาติประเทศ เพื่อให้มีแผ่นดินอยู่ด้วยความมั่นคง โดยเฉพาะทหารก็มีหน้าที่ยิ่งใหญ่ที่จะรักษาด้วยชีวิต ให้ประเทศชาติอยู่ยงตลอดไป รักษามรดกที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ และยิ่งเป็นทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์นั้น หน้าที่นี้ยิ่งทวีขึ้นมามีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะเป็นหน่วยที่เป็นตัวอย่างของกองทัพ ทุกคนจะต้องทำหน้าที่ด้วยการประพฤติ ปฏิบัติงานของตนโดยเฉพาะ และประพฤติตนในทุกโอกาสให้เหมาะสมกับเกียรติที่มีอยู่ ฉะนั้น นายทหาร นายสิบ พลทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ทุกคน จึงมีหน้าที่อันสำคัญ ความรับผิดชอบอันสำคัญ ที่จะเป็นตัวอย่างของทหารทั้งหลาย และของบุคคลทั้งประเทศว่ามีหน้าที่ที่จะรักษา ไม่ใช่ว่ารักษาเกียรติเฉย ๆ แต่ต้องรักษาความสงบ ความมั่นคงของบ้านเมืองโดยการทำตัวอย่างที่ดีของผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง และมีความฉลาด ที่จะรักษาสิ่งที่เราจะต้องหวงแหนคือแผ่นดินไทย

ขอให้ทหารทั้งหลายมีกำลังใจกายสมบูรณ์ แข็งแรง เพื่อที่จะรักษาหน้าที่นี้โดยสมบูรณ์ ขอให้ได้ประสบความสำเร็จในทุกกิจการที่เหมาะที่สม ขอประสบความเจริญรุ่งเรืองโดยทั่วกัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ จากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ไปทรงเป็นประธานในงานวันราชวัลลภ ประจำปี ๒๕๑๗ ณ กองบังคับการกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสภามวยอาชีพแห่งประเทศไทย[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มาในวันนี้ และแสดงความปรารถนาดีทั้งในทางเงิน เพื่อสมทบในมูลนิธิอานันทมหิดล ซึ่งได้ทำมาแล้วหลายครั้งหลายคราวต่อเนื่องกัน และผลของการได้สมทบทุนในมูลนิธินี้ก็ได้เกิดขึ้นมาแล้ว โดยที่มีผู้ได้รับทุนการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ได้ศึกษาและสำเร็จการศึกษากลับมาทำประโยชน์แก่ประเทศได้หลายคนแล้ว แต่ละคนที่ได้บริจาคอาจได้รับผลดีของการศึกษาของผู้ที่ได้รับทุนไปก็เป็นได้ เพราะว่ามีบางคนที่ไปและกลับมาศึกษาแล้วทำการค้นคว้า เช่น เกี่ยวข้องกับการแพทย์ ทำให้การแพทย์ในประเทศเจริญขึ้น หรืออาจได้รับการผลทางอ้อม ฉะนั้น การที่นักมวยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมวยได้สนับสนุนมาเป็นลำเป็นสัน จึงได้ประโยชน์โดยแท้ต่อบ้านเมืองและต่อผู้ที่อาศัยในบ้านเมืองคือประชาชนทั้งหลาย ก็ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้ปฏิบัติงานในด้านนี้และได้มีจิตใจเป็นกุศลมุ่งที่จะทำสิ่งที่ดีที่งามเพื่อส่วนรวม การทำสิ่งที่ดีที่งามเช่นการสมทบในการกุศลนี้ก็เป็นสิ่งที่ดีงามซึ่งเห็นได้โดยชัด แต่สิ่งที่ดีที่งามที่ควรจะทำอยู่ก็คือ แต่ละฝ่ายแต่ละคนทำหน้าที่ของแต่ละคนให้ดีด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความสุจริต และแม้จะเป็นในงานที่เรียกว่างานส่วนตัวของแต่ละคน ถ้าปฏิบัติด้วยความแน่วแน่ด้วยความตั้งใจจริง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ก็เชื่อว่าเป็นการช่วยส่วนรวมแน่นอน

ขอขอบใจท่านทั้งหลาย และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายที่ได้มาในวันนี้ที่ได้ตั้งใจทำงาน ทำการ มีจิตใจสูง ทำให้เป็นกำลังสำหรับช่วยส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุขได้ และขอขอบใจอีกครั้งที่ได้แสดงจิตใจที่แน่วแน่ว่าจะต้องรักษาความดีของบ้านเมืองให้อยู่ยง เพราะว่าแต่ละคนแต่ละบุคคลถ้าตั้งจิตใจที่แรงกล้าเพื่อความอยู่เป็น อยู่รอดของบ้านเมือง เชื่อว่าจิตนี้มีกำลังมากเพราะว่ารวมกันเป็นพลังอย่างที่เขาชอบใช้คำว่าพลัง เป็นพลังที่ดีสำหรับรักษาพวกเราทั้งหมด ก็ขออวยพรให้ทุกคนสามารถที่จะปฏิบัติงานและปฏิบัติตน ประสบความเจริญรุ่งเรือง มีพลานามัยแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีความปรารถนาใดที่ถูกต้องที่ชอบธรรม จงได้ผลสำเร็จ ทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตำรวจโท พจน์ เภกะนันท์ ประธานกรรมการอำนวยการกลางจัดมวยโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุน “นักมวยไทยในมูลนิธิอานันทมหิดล” นายอุเทน เตชะไพบูลย์ ประธานกรรมการดำเนินงาน ฯ และนายเทียมบุญ อินทรบุตร ประธานสภามวยอาชีพแห่งประเทศไทย นำคณะกรรมการอำนวยการกลางและกรรมการสนามมวยต่างจังหวัดจำนวน ๒๖๐ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินจากการจัดมวยโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุน “นักมวยไทยในมูลนิธิอานันทมหิดล” ณ สนามมวยต่างจังหวัด รวม ๒๑ จังหวัด และพระราชทานเข็มกลัดปกเสื้อ “อปร” แก่กรรมการสนามมวยต่างจังหวัดซึ่งพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คณะกรรมการอำนวยการกลางจัดสร้างไว้

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

การสร้างสารานุกรมเพื่อเยาวชนของไทย สโมสรไลออนส์ทั้งหลายได้ร่วมมือเป็นอย่างดีเสมอมา เพื่อให้งานนี้ได้ลุล่วงไปตั้งแต่ต้นจนได้ผลเป็นที่ประจักษ์มาแล้วและกำลังทำ ทำให้ผู้ที่ร่วมงานทั้งหลายที่กำลังจะปฏิบัติงานได้เห็นช่องทาง ข้อสำคัญที่สุดคือผู้ที่เป็นวิทยากรต่าง ๆ ได้สามารถที่จะรวบรวมเรื่องมาช่วยสร้างงานอันสำคัญนี้ ขอขอบใจทุกคนที่เอาใจใส่และช่วยงาน ผลงานที่ได้มานั้นก็นับว่าเป็นประโยชน์อยู่มากแล้วตามจุดประสงค์ที่ได้บอกเอาไว้ใกล้จะได้เห็นเป็นผลออกมา บางทีสำหรับเรื่องการสร้างนี้ ก็ลำบากยากเย็นในด้านวิชาการก็มีมาก จึงทำให้โครงการนี้ต้องล่าช้าและค่อย ๆ ไป และเข้าใจว่าสมาชิกไลออนส์ทั้งหลายก็คงเข้าใจ เพราะว่าได้สนับสนุนเป็นอย่างดีมาตลอด ส่วนทางนักวิชาการก็พยายามอย่างยิ่งที่จะเขียนบทให้เข้ากับจุดประสงค์อย่างขะมักเขม้นที่สุด อย่างไรก็ดี สำหรับเรื่องในด้านวิชาการนี้เป็นสิ่งที่ลำบาก เพราะว่าจุดประสงค์นั้นเป็นสิ่งที่ยาก ถ้าสรุปอีกครั้งหนึ่งว่าสารานุกรมนี้สร้างขึ้นเพื่ออะไร ก็จะเห็นว่าเป็นหนังสือเกี่ยวข้องกับวิชาทั้งหลายที่มนุษย์ได้ขวนขวายมาตั้งแต่เมื่อโบราณกาล และประมวลขึ้นมาเพื่อที่จะให้อนุชนรุ่นหลังสามารถที่จะรับความรู้ต่าง ๆ ที่สะสมเอาไว้ ตามปกติต้องเรียนในโรงเรียน หรือตามสำนักอาจารย์ต่าง ๆ และโดยที่ครูและอาจารย์ต่าง ๆ ขาดแคลน สำนักเรียนโรงเรียนค่อนข้างจะน้อย เมื่อเปรียบเทียบจำนวนของเยาวชนที่เกิดมา จำต้องให้มีแหล่งวิชาการที่ผู้ที่จะขวนขวายหาความรู้สามารถที่จะหาความรู้ด้วยตนเองหรือญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงที่มีความรู้มากกว่าหน่อยสามารถที่จะสอนต่อ ๆ กันไป ไม่จำเป็นที่จะไปเข้าโรงเรียนก็ยังได้ความรู้ได้

ฉะนั้นหลักใหญ่ของสารานุกรมนี้คือ แบ่งเป็นส่วนที่ให้เยาวชนทุกรุ่นหรือทุกอายุสามารถที่จะได้ความรู้ด้วยตนเองจากหนังสือนี้ ทั้งสามารถที่จะให้รุ่นพี่หรือรุ่นพ่อรุ่นผู้ใหญ่กว่าสอนให้กับผู้ที่เป็นรุ่นน้องหรือรุ่นลูกโดยที่ไม่ต้องเป็นครูก็ได้ ฉะนั้นที่ได้ตั้งนโยบายเอาไว้ให้มีแบ่งเป็น ๓ ส่วน ทุกวิชาแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือส่วนแรกเป็นหัวข้อ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลโท พระยาศัลวิธานนิเทศ ประธานโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน นำคณะกรรมการโครงการ ฯ และวิทยากร ผู้เขียนสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน สาขาเกษตรศาสตร์ การแพทย์และคณิตศาสตร์ รวม ๘๑ คน เฝ้า ฯ รับพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง และโครงเรื่องของสาขาต่าง ๆ ในการนี้ หม่อมหลวงจิตรสารสุมสาย นำผู้แทนสโมสรไลออนส์ จำนวน ๗ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อสมทบทุนการจัดทำโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

ซึ่งอ่านได้ง่าย เขียนด้วยตัวโต มีรูปประกอบที่เห็นได้ง่ายมาก เรื่องนี้เรื่องอะไร แล้วก็ส่วนที่สองเป็นส่วนที่สำหรับนักเรียนหรือสำหรับผู้ที่มีความรู้มีความเข้าใจได้มากขึ้นที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ไม่ค่อยละเอียดนัก เพราะว่ายังเยาว์วัยหรือยังมีความรู้พื้นฐานน้อย และส่วนที่สาม คือความรู้ที่แท้จริงซึ่งยากที่จะรู้ถ้าไม่มีพื้นฐาน หรือไม่มีผู้ใดอธิบายหรือยังเยาว์วัยเกินไป แต่ก็จำเป็นเพราะว่าเราสร้างสารานุกรมนี้ไว้สำหรับเด็กทุกรุ่นจนกระทั่งขึ้นมาเป็นหนุ่มเป็นสาวและถือนโยบายว่า เรื่องนี้ถ้าผู้ใดเข้าใจหมดจะสามารถเรียนชั้นมหาวิทยาลัย ปี ๑ หรือ ปี ๒ ได้โดยง่าย ฉะนั้นจุดสำคัญอยู่ที่การแบ่ง การแบ่งนี้มีจุดประสงค์อีกอย่างไม่ใช่สำหรับแบ่งอายุเท่านั้นเอง แต่สำหรับผู้ที่แม้จะมีความรู้หรือพื้นฐานพอสมควรได้อ่านแล้วสามารถที่จะเห็นได้ง่ายโดยที่เป็นเหมือนอ่านหนังสือพิมพ์ เคยบอกแล้วว่าเปรียบเทียบเหมือนหนังสือพิมพ์ที่ดี มีพาดหัวใหญ่เพื่อที่จะให้เรียกความสนใจของคนว่าพูดถึงเรื่องอะไรมีอะไรเกิดขึ้น และมีพาดหัวตัวเล็กหรือต้นเรื่องเป็นสรุปของวิชาการนั้นหรือของเรื่องนั้น ในกรณีของเรานี้ในวิชาการที่เกี่ยวข้องสรุปเอาไว้ว่าเกี่ยวข้องกับอะไร มีหลักว่าอะไรด้วยภาษาที่ง่าย และตอนที่สามคือวิชาการนั่นเองที่ละเอียดพอสมควร ไม่ใช่เป็นวิชาที่ละเอียดจนกระทั่งยิบ เพราะว่าวิชาการที่ละเอียดมากนั้นโดยมากเขาต้องเรียนกันเป็นปี ๆ ฉะนั้นเท่าที่ได้เห็นที่สร้างมาส่วนมากยังบกพร่องในข้อที่เห็นพาดหัว และเรื่องย่อ เพราะว่ายากเกินไปบ้างไม่ดึงดูดความสนใจบ้าง ที่มีบกพร่องในวิธีอธิบายอาจมีบ้าง คือการใช้ภาษา เป็นวิชาการเสียส่วนมาก ผู้ที่เขียนเป็นผู้เชี่ยวชาญต้องเป็นวิชาการที่ถูกต้อง และมีการอธิบายที่ดี ฉะนั้นในคราวนี้ก็มีข้อสังเกตอยู่อย่างหนักอยู่ที่หัวข้อหมายถึงสำหรับเด็กเยาว์วัยที่จะเมื่อเห็นภาคหนึ่งหรือพาดหัวว่าเป็นวิชาใด อ่านแล้วก็พอเข้าใจว่าวิชานี้คืออะไร อันนี้ไม่ค่อย..... ไม่ค่อยดีนัก คือเด็กจะไม่เข้าใจหรือแม้แต่ผู้ใหญ่เองถ้าไม่รู้เรื่องอะไรเลย มาดูวิชานี้หรือข้อนี้เกี่ยวข้องกับอะไรก็ไม่สามารถที่จะรู้เรื่องได้พอ ในหัวข้อที่สองคือ ขยายวิชาขึ้นไปหน่อยก็เช่นเดียวกัน คำพูดอาจยากเกินไปและวกวนทำให้อ่านไม่แจ่มแจ้ง ฉะนั้นก็ขอให้ผู้ที่เป็นผู้เขียนทั้งหลายพยายามหาทางที่จะปรับปรุงให้สองตอนนี้ของเรื่องของตนให้ใหญ่ได้ตามจุดประสงค์ จุดประสงค์ของอันนี้ก็เป็นเรื่องของ.....ที่พูดมาเป็นเรื่องของแต่ละวิชา

จุดประสงค์อีกอย่างของสารานุกรมนี้ ซึ่งในขณะนี้อาจทำยาก จะต้องปรับปรุงเมื่อจบครั้งแรกนี้จะต้องทำต่อไปคือการประสานวิชาต่าง ๆ วิชาการทั้งหลายทุกศาสตร์ทุกแขนงย่อมต้องมีการพัวพันกันร่วมกัน แม้จะเป็นสาขาทางวิทยาศาสตร์กับสาขาทางศิลปะก็ต้องมีการรวมกันแน่นอน จุดประสงค์ของสารานุกรมนี้จะพยายามที่จะให้ผู้อ่านผู้ใช้เห็นว่าวิชาการทั้งหลายโยงกันทั้งนั้น มีความเกี่ยวโยงกันทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าคนไหนเรียนวิชาในด้านหนึ่ง

โดยเฉพาะ จะปฏิบัติงานของตนได้โดยเอกเทศหรือถ้าไปไกลกว่าจะแสดงให้เห็นว่าคนเราทุกคนต้องมาอาศัยอีกคนหนึ่ง หรือวิชาหนึ่งต้องอาศัยวิชาอื่นมาประกอบด้วยจึงจะได้ผลสำเร็จ และถ้าทำเป็นในทางจิตวิทยา ในทางธรรมคือ คนเราอยู่ในสังคม อยู่เป็นหมู่ อยู่เป็นหมู่บ้าน เป็นเมือง เป็นประเทศ ในที่สุดก็เป็น.....เป็นโลก อยู่ด้วยกันได้ โดยอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้เป็นความคิดอาจหาว่าสูงส่งหรือค่อนข้างจะฟุ้ง จะเป็นเรื่องของการเทศนาเกินไปว่าคนเรา จะต้องอยู่โดยสันติ อยู่ร่วมกันโดยสันติได้ ก็โดยที่อาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ความคิดที่จะมี การคัดค้านไม่ใช่โดยบุคคลเท่านั้นเอง แต่โดยเหตุการณ์เพราะเห็นมาทั้งระหว่างประเทศทั้งในประเทศ ก็เห็นว่ามี การเบียดเบียนกันอย่างหนักตลอดเวลา เป็นตัวอย่างอันเลวสำหรับเยาวชนที่เกิดขึ้นมาและเติบโตขึ้นมาในสมัยนี้ เพราะว่าสมัยนี้เห็นมีวิชาการสูงขึ้นไป มีสื่อมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การข่าว การแสดงต่าง ๆ ที่เห็น ข้อนี้เป็นประจักษ์ได้ง่ายที่สุด ดังนั้นเราถ้าถือว่าเราเป็นคนที่อยากจะเห็นสันติภาพที่แท้ไม่ใช่สันติภาพการเมืองเกิดขึ้น ความยุติธรรมที่แท้ไม่ใช่ยุติธรรมการเมือง ประชาธิปไตยที่แท้ไม่ใช่ประชาธิปไตยด้วยปาก และประโยชน์ของตัว ประโยชน์ทั้งในทางวัตถุทั้งในทางความพอใจที่ตัวจะแสดงอวดขึ้นมาได้ว่าประชาธิปไตยหรือแสดงประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ของตัวมีมากเหลือเกิน จึงต้องการให้มีสิ่งใดอย่างหนึ่งซึ่งจะชี้ว่า ความสามัคคี ความร่วมมือช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเป็นสำคัญ และจุดที่สำคัญและที่จะพิสูจน์ให้เห็นก็คือวิชาการนั่นเอง ฉะนั้นจุดประสงค์ของสารานุกรมนี้ ที่จะเป็นจุดประสงค์ในขั้นสูงที่สุด ในขั้นสูงส่ง ก็คือแสดงให้ทั้งเยาวชน ทั้งผู้ใหญ่เห็นว่าวิชาการต่าง ๆ ต้องแบ่ง ออกไปเป็นศาสตร์ แต่ว่าทุกสาขาต้องมารวมกัน จะเป็นข้อพิสูจน์ว่าคนเราต้องอยู่ร่วมกัน ร่วมแรงกัน ร่วมวิชากัน ไม่ใช่แบ่งแยกออกเป็นพรรคเป็นพวก ฉะนั้นที่ได้เคี่ยวเข็ญหรือได้พูดว่าสารานุกรมนี้ ต้องทำด้วยความรอบคอบ ความละเอียด จึงมีความสำคัญมากอาจจะ..... ท่านนักวิชาการทั้งหลายอาจรำคาญที่เคยพูดมาคราวก่อน ๆ นี้ ติเตียนบ้าง หาว่าติเตียน หาว่าไม่พร้อมใจ ถ้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินไม่พอใจก็กลายเป็นกริ้ว คำว่ากริ้วนี้ก็โยงไปกลายเป็น คำว่าโกรธ โมโหอะไรพรรค์อย่างนั้น ที่เคี่ยวเข็ญก็คืออยากให้เห็นจุดประสงค์ที่สูงนี้บรรลุผล และเชื่อว่าทุกคนจะเป็น นักวิชาการในสาขาใดก็ตาม ก็ควรจะนึกว่าเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญและต้องเคี่ยวเข็ญตนเองให้สามารถทำให้ได้ตาม จุดประสงค์ ซึ่งไม่ใช่เป็นพระราชประสงค์ ควรจะเป็นจุดประสงค์ของผู้ที่หวังดีต่อเพื่อนมนุษย์ หวังดีต่อวิชาการ ของตนและวิชาการของผู้อื่นเพื่อความเจริญมั่นคงของมวลมนุษย์ แต่ถ้าเราบอกว่ามวลมนุษย์ก็ค่อนข้างสูงเกินไป ของประเทศชาติเพราะว่าเป็นสารานุกรมภาษาไทย สำหรับที่เคยติเตียนได้..... ไว้บ้างว่าต้องระมัดระวังที่สุด

คือวิชาที่มีอยู่มันเป็นวิชาการไม่ใช่การเมือง ไม่ใช่ลัทธิ บางทีอาจจะต้องพูดถึงลัทธิ ถ้าสาขาวิชา แต่ว่าลัทธินั้นต้องปูด้วยเรียกว่าจิตว่าง นี่แหละอาจหาว่าเป็นการเทศนาแบบจำ ต้องให้มีจิตว่างและก็อาจเห็นว่าไม่เข้าใจว่า “จิตว่าง” คืออะไร อาจไม่เข้าใจ แต่ว่า “จิตว่าง” นั้นเป็นความคิดส่วนตัวแปลว่าถ้าพูดเป็นภาษาฝรั่งว่า “มีจิตว่างหมายถึงว่าสามารถที่จะมองอะไรก็ตาม เหตุการณ์อะไรก็ตาม อย่างภาษาฝรั่ง objectively คือไม่เอาตัวเข้าไป ไม่เอาลัทธิของตัว ไม่เอาความคิดของตัว ส่วนตัวไปใส่ในเรื่องที่กำลังพิจารณา คือยกตัวออกไปจากสิ่งที่เรากำลังพิจารณา ถ้าสำหรับแพทย์ ถ้าศึกษาเรื่องกายของตัวของมนุษย์ ของคน ให้เอาตัวออกจากตัวเองไป ก็คงเสียวมาก เพราะว่าจะต้องผ่าตัวเอง จะต้องตัดตัวเองเป็นชิ้น ๆ จึงต้องเรียกว่า “จิตว่าง” ไม่งั้นก็ไม่สามารถจะทำได้ อาจเกิดความหวาดกลัวก็ได้ว่าทำไมหัวเราไปทาง แขนเราไปทาง ก็แยกธาตุออกไปก็ค่อนข้างจะน่ากลัว แต่ว่าถ้าสามารถที่จะดูอย่างจิตว่างเป็นวิชาการว่าเราประกอบด้วยอะไร สามารถที่จะแยกออกไปแล้วทีหลังประกอบเข้ามา อ้อ นี่ก็คือเป็นร่างของมนุษย์ มันก็เท่านั้น แต่ที่พูดนี้อาจเป็นสิ่งที่เป็นธรรมดาถ้าหากผู้ที่จะศึกษากายวิภาควิทยารู้ว่าเป็นร่างกายของคน แต่ว่าของคนเฉย ๆ ไม่ใช่ของตัว แยกออกไป แต่ถ้าเราสามารถที่จะแยกจิตให้มีจิตว่างที่จะดู เราก็รู้ได้ว่าตัวเราเองนะเป็นอย่างไร ตัวเราเองเป็นโครงกระดูกเดินได้ ตัวเราเองมีสารอะไรประกอบ แล้วก็เกิดเป็นสิ่งที่แล่นได้ ที่เดินได้ ที่คิดได้ แต่ว่าถ้าไม่มีจิตว่างไม่สามารถที่จะพิจารณาสิ่งเหล่านี้ได้ ฉะนั้น จะต้องขอให้ท่านนักวิชาการทั้งหลายโดยเฉพาะในทางวิชาการ ในทางสังคม และจะต้องพยายามที่จะศึกษาและให้คนอื่นมีโอกาสที่จะศึกษาวิชาการนั้นโดยมีจิตว่าง ไม่ใช่เพราะว่า.....เออนี่.....เป็นโอกาสง่ายที่จะล้างสมองเด็ก ๆ ให้คิดคล้อยตามเรา ไม่ใช่ สารานุกรมนี้อยากที่จะให้ได้ออกมาเป็นหนังสือที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่ใช่เป็นหนังสือของนายทุนจักรวรรดินิยม ศักดินา หรือของสังคมนิยมจะอย่างอ่อนหรืออย่างแก่ก็ตาม ไม่ให้เป็นคอมมิวนิสต์หรือเป็น.....หรือเป็นลัทธิใด ๆ ต้องเป็นวิชาการ ฉะนั้น สำหรับบางคนอาจยากมากที่จะเขียน เขาก็บอกมันต้องมีความเห็นบ้าง แต่รู้สึกว่าสารานุกรมไม่ใช่ตลาด หรือเป็นเวทีที่จะต่อสู้ในทางลัทธิ หรือต่อสู้ในทางการเมือง ฉะนั้น ขอร้องให้เข้าใจที่พูดนี้ไม่ใช่พูดในฐานะเป็นยอดศักดินา แบบที่เขาด่าอยู่ แต่ว่าในฐานะที่หวัง.....หวังจะมีหนังสือที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ว่า โดยเฉพาะเยาวชน เยาวชนเวลานี้หัวหมุนไม่มีที่พึ่ง ไม่รู้อะไรดีอะไรไม่ดี ถ้าได้เห็นหนังสือเช่นนี้แล้ว สนใจในหนังสือเช่นนี้แล้ว จะทำให้มีจุดมุ่งหมายในชีวิต จะทำให้มีความคิดที่เห็นว่าชีวิตมีหลายอย่างที่น่ารู้น่าเรียนและน่าปฏิบัติทั้งความรู้เรียนรู้สิ่งที่เป็นจริงทั้งหลายนี้ ในที่สุดก็จะพยายามเป็นคนที่ดี เป็นคนที่มีประโยชน์ พูดมามากอย่างนี้

ตอนนี้พูดอาจไกลไปดูเหมือนไกลจากจุดประสงค์แห่งการสร้างสารานุกรม แต่ว่าที่สุดคืออย่างนี้ เป็นหนังสือที่จะช่วยพยุงวิชาการที่แท้ และเป็นที่พึ่งในทางวิชาการแก่เยาวชนซึ่งไร้ที่พึ่งในปัจจุบัน

ฉะนั้น ก็ต้องขอให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ได้พยายามที่จะคิดในแนวนี้ ถ้ามีการค้านแนวความคิดนี้ก็ขอให้คัดค้านโดยมีวิชาการ เพราะว่าความคิดที่ว่านี้มิได้เป็นคำสั่งเป็นแนวนโยบาย คำว่านโยบายมันจะฟังเป็นการดุไปเสียแล้ว แต่ว่าเป็นแนวทางที่จะสร้างอะไรร่วมกัน ทุกฝ่ายผู้มีความรู้ทั้งหลายสร้างอะไรที่เป็นทางสร้างสรรค์แท้ ที่จะนำเข้ามาสู่ความเจริญจริง ๆ แต่ละคนก็มีแนวโน้มความคิดไปต่าง ๆ กัน แต่ย่อมอยู่ด้วยกันได้ถ้ามีความสุจริตใจ ก็ขอร้องให้ท่านทั้งหลายได้พยายามทำให้จุดประสงค์นี้บรรลุผล คือถ้าผู้ใดคัดค้านก็คัดค้านได้ แต่ก็ขอให้พูดออกมา เหตุผลที่จะคัดค้าน แล้วก็ทางแก้ไขที่จะให้เข้ากับแนวความคิดของตน แต่ว่าเข้าใจว่าแนวความคิดที่ว่า วางไว้เป็นเบื้องต้นนี้ก็คงไม่ผิดนัก ฉะนั้นก็ขอให้ไปพิจารณาแล้วก็ถ้าเห็นชอบด้วย ก็ขอให้ช่วยกันปฏิบัติต่อไป ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่นี้ที่ส่วนมากก็ส่งมา ไม่ได้อ่าน รับโดยดีว่าไม่ได้อ่านก็เพราะว่ามากนักแล้วก็มากระทันหัน แต่ก็เท่าที่ผ่าน ๆ ไปก็เป็นอย่างที่ได้มีข้อสังเกต ส่วนใหญ่ไม่ได้แบ่ง และถ้าแบ่งก็ยังไม่ชัดพออยู่นั่นเอง ไม่เป็นตามจุดประสงค์เท่าไรนัก อ่านแล้วแก้ไขปรับปรุงได้บ้าง ถ้ามีอะไรที่นึกว่าตัวเองควรที่จะพูดถึงก็แจ้งมาให้ทราบอีกที.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษา
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

วันพุธ ที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก อีกครั้งหนึ่ง และพอใจมากที่ได้ทราบตามรายงานว่า นอกเหนือจากหน้าที่ตามปรกติ มหาวิทยาลัยยังได้ถือเป็นภาระอีกอย่างหนึ่ง ที่จะสร้างเสริมความเจริญและความมั่นคงของท้องถิ่นพร้อมกันไปด้วย

ขอแสดงความชื่นชมด้วย กับทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

ท่านทั้งหลายต่างมีงานรอให้ทำอยู่มากมายตามสาขาวิชาที่เล่าเรียนมา งานทั้งนี้ส่วนใหญ่จะได้แก่งานฝ่ายการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับสร้างความมั่นคง และความเจริญให้แก่ประเทศและประชาชน ในการดำเนินงานด้านการศึกษานั้น ปัจจุบันมีความคิดทฤษฎีอยู่มาก ทั้งเก่าและใหม่สำหรับให้ปฏิบัติ ผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งเป็นบัณฑิต เป็นผู้รู้ ควรจะมีหลักในการเลือก การประสม และการปฏิบัติทฤษฎีนั้น ๆ อย่างมีเหตุผล เช่นไม่นำทฤษฎีนั้นมาใช้เพื่อทฤษฎี โดยมุ่งจะให้สำเร็จผลแห่งทฤษฎีนั้นเป็นที่ตั้งเพียงประการเดียว เพราะผลที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลที่ไม่พึงประสงค์ก็ได้ ทางที่ถูก จะต้องใช้ความเป็นบัณฑิต ผู้รู้ดีรู้ชั่ว และความรู้จักศึกษาพิจารณา เลือกเฟ้นทฤษฎีเหล่านั้นก่อน แล้วนำเอาแต่ส่วนที่เชื่อได้แน่ว่าดีว่าถูกต้องมาใช้การ ให้ได้ผลที่พึงประสงค์ จึงจะเกิดเป็นผลดีแก่การศึกษาของชาติ ทำให้การศึกษาเจริญงอกงามและมั่นคง ทั้งเหมาะและสอดคล้องแก่สภาพการณ์ทุกอย่างของประเทศของโลกอย่างสมบูรณ์

ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตทางการศึกษาทุกคนประสบความสุขความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงานทุกประการ ทั้งขอให้ทุกท่าน ที่มาร่วมประชุมในงานนี้ มีความสวัสดีโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษา
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

วันพุธ ที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ในโอกาสนี้ และมีความพอใจมากที่ได้ทราบตามรายงานว่า นอกเหนือจากหน้าที่โดยปรกติ มหาวิทยาลัยยังได้เอาใจใส่และถือเป็นภาระ ที่จะปฏิบัติการทุกวิถีทาง ในอันที่จะเข้าถึงประชาชนทุกหมู่ทุกเหล่า เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างผู้ร่วมชาติ ซึ่งที่สุดจะเป็นผลให้เกิดความมั่นคงทั่วทั้งประเทศโดยไม่เสื่อมคลาย

การที่จำเป็นต้องสร้างและเสริมความมั่นคงทั้งประเทศ ก็เพื่อที่จะธำรงรักษาชาติ รักษาแผ่นดิน รักษาจิตใจ พร้อมทั้งความสุขความร่มเย็น ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของชีวิตไว้ ให้เราทุกคนมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความหมาย มีความสำคัญ มีความเป็นอิสระ และการรู้ซึ้งถึงจุดมุ่งหมายของชีวิตนี้ จะทำให้มีพลัง ทั้งทางใจทางกาย ที่จะทำการงานของตนของชาติให้ลุล่วงได้

การทำงานด้านการศึกษานั้น ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า ปัจจุบันนี้มีแนวความคิดและทฤษฎีทั้งเก่าและใหม่ สำหรับให้เลือกปฏิบัติอยู่มากมาย นักการศึกษาจำเป็นจะต้องศึกษา วิเคราะห์วิจัยทฤษฎีเหล่านั้นอย่างละเอียดสุขุมและมีเหตุผล ให้เห็นส่วนที่เป็นประโยชน์และส่วนที่มิใช่ประโยชน์ เพื่อเลือกเฟ้นส่วนที่ดี ที่ถูกต้องนำมาประกอบกัน ใช้การให้ได้ผลอันสมบูรณ์ที่พึงประสงค์ ทั้งต้องระวังไม่นำทฤษฎีมาใช้เพื่อผลแห่งทฤษฎีเพียงประการเดียว เพราะอาจก็ให้เกิดความเสียหายได้โดยง่าย การปฏิบัติตนปฏิบัติงานนั้น ยังจะต้องมีความเพียรพยายามที่มั่นคงโดยไม่ขาดสายด้วย ความสำเร็จในภารกิจทั้งปวงจึงจะบังเกิดขึ้นโดยบริสุทธิ์บริบูรณ์แท้จริง

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมด้วย กับบัณฑิตทุกคน และขออวยพรให้ประสบความสำเร็จทุกประการในหน้าที่การงาน มีความสุขสวัสดีและความก้าวหน้ารุ่งเรืองในชีวิตโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ทหารรักษาพระองค์
ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์
เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

วันอังคาร ที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความปลาบปลื้มปิติเต็มใจ ที่ได้เห็นความพรักพร้อมและความสง่างามของทหารทั้งหลายในพิธีตรวจพลสวนสนามของหน่วยทหารรักษาพระองค์ในครั้งนี้ ขอขอบใจในไมตรีพร้อมทั้งคำอวยพรด้วยจริงใจ

คำมั่นสัญญาที่ได้กล่าวอย่างหนักแน่นนั้น ถือได้ว่าเป็นวาจาจริง ที่แสดงความภักดีต่อชาติบ้านเมือง และแสดงเจตนาอันแน่นอน ที่จะปกป้องคุ้มครองบ้านเมืองไว้ด้วยชีวิต ทุกคนจึงควรที่จะตั้งใจรักษาไว้อย่างมั่นคงเคร่งครัด เพื่อความเจริญความสามัคคีของตนเอง และเพื่อความสถาพรปลอดภัยของประเทศชาติอันเป็นที่รักของเรา

ประเทศชาติประกอบด้วยผืนแผ่นดินกับประชาชน และผืนแผ่นดินนั้นเป็นที่เกิดที่อาศัย ที่อำนวยประโยชน์สุขความมั่นคงร่มเย็นแก่ประชาชน ให้สามารถรวมกันอยู่เป็นปึกแผ่นเป็นชาติได้ มตินี้เป็นที่ตระหนักในใจและยอมรับนับถือกันทั่วไป มาแล้วแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และน่าจะยังเป็นเช่นนั้นต่อไปได้ในวันข้างหน้า ด้วยเหตุนี้ประชาชนผู้อยู่ในแผ่นดิน จึงต้องมีหน้าที่ที่จะร่วมกันประกอบกรณียกิจ เพื่อป้องกันรักษาแผ่นดินไว้ให้ดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไป

ผู้เป็นทหารนั้น ถือว่ามีหน้าที่ในการป้องกันรักษาประเทศโดยตรง ต้องรับผิดชอบและรักษาหน้าที่ไว้ด้วยชีวิต ยิ่งเป็นทหารรักษาพระองค์ หน้าที่และความรับผิดชอบจะต้องเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะเป็นผู้อยู่ในหน่วยที่เป็นตัวอย่างและเป็นแบบฉบับในกองทัพทหารรักษาพระองค์ ไม่ว่าจะมียศมีตำแหน่งชั้นใด ขอบที่จะต้องปฏิบัติงานทุกอย่าง อย่างเคร่งครัด อย่างถูกต้องเป็นระเบียบ และอย่างฉลาดรอบคอบอยู่เสมอ โดยมุ่งหวังอย่างแน่วแน่ที่จะรักษาความสงบ ความมั่นคง อิสรภาพ และเกียรติภูมิของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ให้สมกับเกียรติยศและความสำคัญของตน ตามที่คนทั้งปวงนิยมยกย่อง

ขอให้ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ทุกคน มีความสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด สามารถปฏิบัติภารกิจทั้งปวงในราชการและในส่วนตัวได้ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์ที่มุ่งหมายไว้ทุกอย่าง ทั้งจงมีความสุข ความเจริญ ความปลอดภัย ความสวัสดีมีชัยตลอดทุกเมื่อ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะผู้แทนสมาคม องค์การเกี่ยวกับศาสนา ครู นักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ นักศึกษามหาวิทยาลัย ในโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพุธ ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มาให้พรในวันนี้ เนื่องในโอกาสวันเกิด พรที่ได้เปล่งออกมาเป็นวาจานั้นก็เป็นที่ซาบซึ้งมาก รู้สึกว่าทำให้มีกำลังใจที่ปฏิบัติ นับว่าเป็นของขวัญวันเกิดตามที่เขามีประเพณีกันว่าที่ควรจะให้ของขวัญวันเกิด แต่ของขวัญวันเกิดอันนี้เป็นของขวัญที่ประมาณค่ามิได้ ทำให้เกิดความปิติยินดี และเกิดกำลังใจอย่างยิ่ง ถ้ามาดูอีกแง่หนึ่ง ในแง่สถิติและในแง่ที่จะขัดคอก็คือ จำนวนท่านที่มาในวันนี้ก็มิใช่น้อย ถ้าดูตามสถิติแล้วก็นับว่าเป็นประมาณ .๐๐๓ เปอร์เซนต์ของจำนวนประชากรในประเทศไทย ซึ่งข้าพเจ้าก็ไม่ได้จะขัดคอผู้ที่ได้กล่าวเมื่อกี้ แต่ว่ามีคนอื่นเขาจะขัดคอว่าคำกล่าวนั้นเป็นความคิดของคน .๐๐๓ เปอร์เซ็นต์ ถ้าคิดอีกอย่างหนึ่ง ท่านก็ได้กล่าวว่าท่านทั้งหลายที่มานับเป็นผู้แทนคณะทั้งสมาคม มูลนิธิ องค์การ โรงเรียน ทั้งโรงเรียนทุกวัย ทุกระดับ คนทุกเพศทุกวัย ทุกศาสนา รวม ๑๐๕ คณะ ข้าพเจ้าก็ถือว่าที่ท่านมานี้ก็เป็นผู้แทนของผู้อื่นที่กล่าวว่าถือว่าท่านเป็นผู้แทนของคณะของท่านหมายถึงว่าเป็นผู้แทนของคนอื่นที่อาจมีความคิดเหมือนกับท่านเป็นจำนวนมาก ก็เพราะว่าให้ถือว่าท่านถูกบังคับให้มาเป็นจำนวนน้อย เพราะว่าถ้ามาเป็นจำนวนมากก็จะลำบาก ทั้งไม่สามารถที่จะมาพบกันจริง ๆ

ที่ตั้งใจจะพูดแต่เดิมแท้ ๆ ก็ตั้งใจจะพูดถึงว่า เมืองไทยเราประกอบด้วยคนหลายชนิดหลายวัยหลายความคิดหลายหน้าที่ ซึ่งทั้งหมดจะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ว่าคนหนึ่งคนใดจะอยู่โดยลำพังได้ คนหนึ่งยืนอยู่ได้แต่อีกคนล้ม ก็ล้มกันหมดเหมือนกัน อย่างเช่นในขณะนี้ท่านยืนอยู่ใกล้ชิดกัน ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะล้มลงหรืออาละวาดก็เดือดร้อนกันหมดเพราะว่าคนที่อยู่ข้าง ๆ ก็จะต้องรับความเดือดร้อน ถ้าล้มลงไปเพราะว่าเหน็ดเหนื่อยหรือ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้คณะกรรมการและผู้แทนองค์การสมาคมต่าง ๆ ทางศาสนา และผู้แทนสถาบันทางการศึกษา ผู้แทนนักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวาระดิถีวันเฉลิมพระชนมพรรษา ฯ.

จะเป็นลม คนที่อยู่ข้าง ๆ ย่อมจะต้องช่วย จะต้องอุ้มชู และทำให้ผู้ที่เป็นลมนั้นฟื้น สบายกลับคืนพลังอย่างเดิม แต่ถ้าผู้นั้นถือตัวว่าตัวอยู่คนเดียวในโลกนี้ เกิดจะบอกว่าจะต้องมีการแสดงกายกรรมนิดหน่อย ยืดแขนยืดขาออกไปมากเกินไปด้วยความแรง ก็จะเกิดการปะทะกัน และถ้าเกิดการปะทะคนอื่นเขาก็จะมีสิทธิเหมือนกันที่จะปะทะ ก็จะเกิดเป็นการปะทะอย่างเบ็ดเสร็จ ฉะนั้น ที่นี้ ซึ่งสร้างขึ้นมาสำหรับรับแขก รับผู้ที่มาด้วยความสามัคคีก็จะกลายเป็นเวทีมวย ซึ่งผิดจุดประสงค์ของการสร้างอาคารนี้ ที่ท่านมาในวันนี้มีความหมายมาก และที่ท่านได้แสดงก็มีความหมายมาก ไม่ใช่เฉพาะในความรู้สึกที่เต็มด้วยความปลื้มใจที่ได้เห็นท่านทั้งหลายมาให้พร แต่ว่าเป็นนิมิตที่ดีว่าบุคคลที่เป็นผู้แทนของคณะต่าง ๆ ก็หมายถึง สมาคม องค์การ มูลนิธิ สหกรณ์ โรงเรียนทุกระดับ ทุกแขนง ตลอดจนสมาคมและคณะในทางศาสนา มาในวันนี้ ความหมายก็คือ เราอยู่ด้วยกัน เราช่วยกัน และขอให้ทุกคนช่วยรักษาความเรียบร้อยด้วยเหตุผล เพื่อความเป็นอยู่ของประเทศไทย ซึ่งถ้าในที่ประชุมนี้แสดงให้เห็นว่ามีความสงบเรียบร้อยและมีความปลาบปลื้ม ก็ขอให้ประเทศไทยมีความสงบเรียบร้อย มีความปลาบปลื้มได้ตลอดไป

ทั้งนี้ คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราพออยู่พอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานปณิธาน จุดมุ่งหมายในแง่นี้ ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่พออยู่พอกิน ไม่ใช่รุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่าการพออยู่พอกินมีความสงบนั้น ถ้าจะเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้ารักษาความพออยู่พอกินนั้นได้ เราจะยอดยิ่งยวด เพราะประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้กำลังตก กำลังแย่ กำลังยุ่ง เพราะจะแสวงหาความยิ่งยวดทั้งในอำนาจ ทั้งในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางอุตสาหกรรม ทางลัทธิ ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดแต่ละท่าน แต่ละบุคคล และมีความคิด มีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอย้ำ พอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล

วันนี้ ท่านทั้งหลายอาจอึดอัดใจ เพราะว่าทางเจ้าหน้าที่ได้ย้ำแล้วย้ำอีกว่าห้ามไม่ให้นำสิ่งของมาให้ ห้ามเด็ดขาด แม้ดอกไม้ดอกเดียวก็ไม่ได้ ใบไม้เหี่ยวหนึ่งใบก็ไม่ได้ เพราะเหตุว่าสิ่งนั้นไม่มีความจำเป็น ถ้าแต่ละคนทำหน้าที่ทั้งในหน้าที่ที่มี ทางหน้าที่ที่ได้ตั้งไว้กับตัวหรืออาชีพ ทั้งในหน้าที่ที่มีในทางที่เป็นคนไทยเป็นมนุษย์ที่จะต้องมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ถ้ามีความคิดที่เที่ยงตรง ที่มีเหตุผล ไม่ได้หมายความว่าจะต้องเห็นด้วยเห็นพ้องกันเสมอ ไม่หมายความว่าถ้าใครพูดอะไรไปจะต้องถือว่าใช่แล้ว ยกมือเป็นแบบในที่เขาล้อกันในสภา มีความคิดความเห็นต่างกันได้ แต่ก็ถ้าพูดกันด้วยเหตุผลแล้ว ไม่ใช่มิจฉาทิฐิคือไม่ถือเอาเหตุผลลับ ๆ ล่อ ๆ มาใช้ เชื่อว่าเราอยู่ด้วยกันได้อย่างดี แต่โดยมากที่เกิดเรื่องขึ้นมาในระยะนี้ ก็เพราะว่ามีความคิดที่ไม่ถูกต้อง อ้างสิ่งหนึ่งเพื่ออีกสิ่งหนึ่ง อ้างความดีเพื่อความไม่ดี อ้างผลประโยชน์ของคนหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง อ้างผู้ที่ดูน่าสงสารเพื่ออำนาจของตน อ้างทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อทฤษฎีของตนและความยิ่งใหญ่ของตน ยิ่งใหญ่นั้นไม่ใช่ยิ่งใหญ่ในทางอำนาจบริหาร หรืออำนาจเงินเท่านั้นเอง ยิ่งใหญ่ในทางอำนาจที่ว่าทฤษฎีของตัวเป็นใหญ่ถูกต้องของตัว อันนี้ ถ้าท่านทั้งหลายช่วยกันคิดช่วยกันทำ แม้จะมีการเถียงกันบ้างก็เถียงกันแต่เถียงด้วยรากฐานของเหตุผลและเมตตาซึ่งกันและกัน และสิ่งที่สูงสุดก็คือประโยชน์ร่วมกัน คือความพอมีพอกินพออยู่ปลอดภัยของประเทศชาติ ทั้งนี้ ถ้าทำไปตามที่ว่านี้ก็เป็นของขวัญวันเกิดที่ล้ำค่า และขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้อุตส่าห์มาในวันนี้ที่ได้มาให้พรได้ส่งกำลังใจมาให้ ก็ขอให้สะท้อนกำลังใจนี้ไปให้ท่านทั้งหลาย และตลอดจนให้คุ้มครองทุกคนที่ปรารถนาดีต่อส่วนรวมโดยแท้ เพื่อให้ส่วนรวมอยู่เป็นปึกแผ่น และประเทศไทยยังคงอยู่ ไม่ได้หมายความว่าจะให้อยู่เหนือโลก ให้อยู่ในโลกอย่างดีอย่างร่มเย็นเป็นสุข

ขอท่านทั้งหลายจงประสบความสำเร็จทุกประการในสิ่งที่สมควร และมีพลังจิต พลังกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ทุกท่าน.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่าน
ในโอกาสที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
และบรรดาพุทธสมาคมในเครือทั่วราชอาณาจักร
จะได้จัดให้มีการประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ ๒๒
ณ หอประชุมวัดโสธร ฯ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ระหว่างวันที่ ๗ – ๙ ธันวาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมและความนิยม ในการที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย จัดให้มีการชุมนุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร อีกครั้งหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์ที่จะร่วมกันจรรโลงพระพุทธศาสนาและส่งเสริมจริยธรรมในเยาวชน

พระพุทธศาสนามีคำสั่งสอนที่เป็นสัจธรรมและเป็นไปตามเหตุผล ดังนั้น ผู้มีปัญญาตริตรองจึงเห็นจริงและมีศรัทราเกิดขึ้นอย่างมั่นคง การส่งเสริมเผยแพร่พระศาสนา กล่าวได้ว่าควรจะเน้นที่การสร้างศรัทธาเป็นข้อสำคัญ

ศรัทธาความเชื่อนั้น กล่าวได้ว่ามีสองอย่าง ได้แก่ศรัทธาที่มีผู้อื่นชักนำ กับศรัทธาที่เกิดขึ้นในตนเอง ศรัทธาอย่างไหนก็ตาม อาจให้ผลได้ทั้งทางดีและทางเสื่อม ขึ้นอยู่กับวิธีการที่สร้างขึ้น ถ้าสักแต่ว่าเชื่อ ไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาแล้ว ก็ไม่ได้ประโยชน์จากศรัทธานั้น อาจเกิดโทษก็ได้ จำเป็นต้องใช้ปัญญาความรู้เหตุรู้ผลพิจารณาวิเคราะห์ให้เห็นถ่องแท้ก่อน ว่าเรื่องใด สิ่งใดมาจากความคิดที่ดีหรือจากความคิดที่ชั่ว แล้วปลูกศรัทธาลงแต่ในส่วนที่เกิดจากความคิดที่ดี จึงจะได้ประโยชน์เต็มเปี่ยม

ผู้ที่จะเผยแพร่พุทธธรรม ควรอย่างยิ่งที่จะถือเป็นภาระเบื้องต้น ในการชี้แจงให้ผู้ฟังเห็นคุณเห็นโทษของสิ่งต่าง ๆ โดยชัดแจ้ง จึงจะสามารถสร้างศรัทธาที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นได้ และสามารถจรรโลงพระศาสนา ส่งเสริมจริยธรรมได้เป็นผลสำเร็จ

ขออวยพรให้การชุมนุมสมาคมพุทธศาสนาครั้งนี้ประสบผลอันพึงประสงค์ทุกประการ และให้ผู้ที่เข้าร่วมชุมนุมประสบแต่ความสุขความสวัสดีทุกเมื่อ.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือ “วันเด็ก” พ.ศ. ๒๕๑๗

เด็กควรขวนขวายหาวิชา พร้อมทั้งฝึกความเป็นระเบียบรู้เหตุรู้ผล ให้แก่ตัว เพราะวิชาและความเป็นระเบียบนั้นจะช่วยให้คิดถูก ทำถูก พูดถูก จะทำให้เป็นคนมีอิสรภาพแท้อย่างเต็มเปี่ยมในวันข้างหน้า.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๑๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศและพระราชทานสัญญาบัตรยศแก่ทหารชั้นนายพล[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีกับท่านที่ได้รับยศชั้นนายพลในวันนี้ การได้ชั้นยศสูงนั้นย่อมเป็นเกียรติแก่ตนและคนอื่น ๆ และทั้งเป็นความรับผิดชอบที่เพิ่มอย่างมาก จึงต้องสามารถที่จะรักษาความรับผิดชอบในงานที่จะต้องปฏิบัติดีขึ้น

งานของนายทหารชั้นผู้ใหญ่นั้นมีส่วนหนึ่งที่จะระลึกอยู่เสมอว่าเกียรติยศสูง มีความรับผิดชอบสูง และเพื่อให้เป็นเกียรติและให้บางท่านมีประสิทธิภาพ ผู้ที่มียศสูงนั้นจะต้องระมัดระวังว่าเราอยู่สูงเราจะต้องไม่ทำการติดต่อกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ฉะนั้นผู้ที่สูงจริงไม่ใช่สูงพลอยอยู่เฉย ๆ จะต้องสามารถที่จะมีการติดต่อ มีการรู้จิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ทุกครั้งทุกท่านจึงจะเป็นผู้ที่มียศสูงและผู้บังคับบัญชามีประสิทธิภาพ และในการนี้ก็จะเป็นผู้ที่ได้สร้าง ได้รักษาความแข็งแรงของชาวไทย เพราะกองทัพไทยนั้นต่อเนื่องมาแต่โบราณกาลจนทุกวันนี้มีชื่อเสียงดีว่าคนไทยเราเป็นนักรบ เป็นผู้ที่สามารถในการป้องกันประเทศมาจนทุกวันนี้ การที่ได้รักษาประเทศได้จนทุกวันนี้ได้ก็เพราะเหตุต่อเนื่องกันมา ผู้ที่บังคับบัญชาชั้นสูงสามารถที่จะเลือกเฟ้นและสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถและรู้จักผู้ที่มีความสามารถใน.....ผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชา ฉะนั้นการไม่ขาด.....ไม่ให้ขาดการติดต่อระหว่างผู้บังคับบัญชาชั้นสูงกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ต้องให้รู้จักและให้การบังคับบัญชานั้นมีความเป็นธรรมมีความเมตตาและมีความเข้มแข็งพร้อมกันไป ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ได้ปฏิบัติให้ดีตามหน้าที่เวลามอบหมายและไม่ละเลยที่จะปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม อย่างเห็นอกเห็นใจ และอย่างเป็นผู้ที่เป็นที่นับถือแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้สอดส่องถึงความเป็นอยู่ สอดส่องถึงภารกิจของผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดเวลา จึงจะทำให้กองทัพของเรามีประสิทธิภาพ ส่งให้กองทัพไทยในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ยิ่งมีความสำคัญกว่าในสมัยใด ๆ เพราะเหตุว่าเรากำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ฉุกเฉิน มีความวุ่นวายทั่วไปทั้งในประเทศทั้งสิ่งที่กระทบกระเทือนมาจากต่างประเทศ ทั่วโลกมีความวุ่นวาย ปั่นป่วน ถ้าเราสามารถที่จะรักษาความเข้มแข็ง ความดี สมรรถภาพของกองทัพไทยทุกเหล่าให้กลมเกลียวกันและให้ทำหน้าที่ได้เต็มเปี่ยมสมบูรณ์พร้อมจะรักษาความเป็นอยู่ของเราได้ ที่ใดจะมี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ประกอบพิธีประดับยศ และพระราชทานสัญญาบัตรยศ นายทหารชั้นนายพล จำนวน ๗๐ นาย

ความปั่นป่วนก็ตาม ขอให้ประเทศไทยได้คงอยู่ และรักษาอิสรภาพความเป็นไทยต่อไป การรักษาอิสรภาพและความเป็นไทยต่อไปนี้ ก็ขึ้นอยู่กับท่านทั้งหลายผู้เป็นผู้บังคับบัญชาทั้งปวง และได้เพราะความเข้มแข็งความรู้สึกมีเกียรติเหนือสิ่งใด เพราะว่าความรู้สึกมีเกียรตินี้เป็นสิ่งที่จะทำให้คนเราเป็นคน และคนเราทำหน้าที่ได้

ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีร่างกายและสติกำลังในทางจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้ ฉะนั้นอนาคตของประเทศก็จะพินาศด้วยตามที่เขาวาดไว้ ความจริงประเทศไทยยังคงอยู่ได้ชั่วกาลนิรันดร เพราะพวกเรายังมีเลือดไทยอยู่ ก็ขอให้รักษาหน้าที่นี้ไว้ด้วยดี ขอให้ทุกท่านมีความตั้งใจที่ซื่อตรงด้วยความตั้งใจที่เข้มแข็ง จงประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานทุกประการ สิ่งใดที่พึงประสงค์ให้สัมฤทธิ์ผลทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศและพระราชทานสัญญาบัตรยศแก่นายตำรวจชั้นนายพล[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีกับท่านที่ได้รับยศในคราวนี้ ทั้งขอแสดงความเห็นใจแทนด้วย เพราะเหตุว่าผู้ที่มีหน้าที่สูงมียศย่อมมีความรับผิดชอบสูง โดยเฉพาะผู้ที่เป็นนายตำรวจชั้นสูงนี้มีความรับผิดชอบกว้างขวางมาก เพราะการตำรวจมีงานที่กว้างขวางหลายฝ่าย หลายด้าน และมีปัญหาที่ทำให้มีความหนักใจที่จะคลี่คลายปัญหานั้น จะต้องมีความเข้มแข็งอย่างยิ่ง ความเข้มแข็งนั้นจะต้องมีความเข้มแข็งในทางร่างกายและในทางจิตใจ โดยเฉพาะในด้านทางจิตใจนั้นก็แบ่งเป็น ๒ ทางสำคัญ คือ วิชาการและความเข้มแข็ง แข็งแกร่งในจิตใจที่จะทนสิ่งที่ทำให้งานการดำเนินไปได้หรือไม่ได้ ฉะนั้นท่านทั้งหลายขอให้ได้พิจารณาดูว่าหน้าที่ของนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่นั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ยากลำบาก แต่ว่าถ้าปฏิบัติครบถ้วน คือความเข้มแข็งทั้งกายทั้งใจ ทั้งมีความบริสุทธิ์ใจ มีความฉลาดรอบรู้ดีจะทำให้ทำหน้าที่ได้ดี เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ได้รักษาความสงบและรักษาชาติบ้านเมืองให้มั่นคงให้อยู่ได้ถ้าทำหน้าที่โดยครบถ้วน โดยผ่านอุปสรรคทั้งหลายที่จะมี ท่านก็จะถือได้ว่ามีเกียรติทั้งมีความภูมิใจในตนเองได้ ความภูมิใจในตนเองนั้น ถ้าทุกคนมีได้โดยแท้จริง โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ เท่ากับบ้านเมืองของเรามีผู้มีเกียรติ มีผู้มีความสามารถค้ำจุนและจะมั่นคง จะรอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง

ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลาย พร้อมด้วยกำลังกายกำลังใจ กำลังปัญญา ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็งอดทน และผ่านอุปสรรคทั้งหลายด้วยดี เพื่อความอยู่เย็นของประชากรในประเทศไทย ขอให้สิ่งใดที่คิดที่ทำที่ถูกต้องชอบธรรมมีผลให้สัมฤทธิ์ตามประสงค์ทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ประกอบพิธีประดับยศ และพระราชทานสัญญาบัตรยศ นายตำรวจชั้นนายพล จำนวน ๑๖ นาย

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วันศุกร์ ที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ณ โอกาสนี้ และมีความชื่นชมด้วย ในการที่มหาวิทยาลัยดำเนินกิจการมาได้ครบ ๑๐ ปี มีผลงานอันควรนิยม ทั้งมีบัณฑิตสาขาต่าง ๆ สำเร็จออกไปเป็นกำลังช่วยบ้านเมืองอยู่ทั่วประเทศ

ข้าพเจ้าได้กล่าวกับผู้สำเร็จวิชาการชั้นสูงอยู่เสมอ ถึงเรื่องการทำงานเพื่อบ้านเมืองและส่วนรวม การที่กล่าวย้ำถึงเรื่องนี้ก็ด้วยมีความเห็นว่า การที่คนทุกคนจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้า มีความสุขความสำเร็จแท้จริงได้นั้น ชาติบ้านเมืองและส่วนรวม อันเป็นที่กำเนิดที่อาศัย จะต้องมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น ปราศจากภัยอันตรายคุกคาม เป็นเบื้องต้นก่อนหาไม่ จะตกอยู่ในสภาพที่ต้องถูกอิทธิพลของผู้อื่นครอบงำ จะไร้ความเป็นไท ไร้อิสรภาพทุกอย่าง ทุกคนจึงต้องคิดพิจารณาให้เข้าใจให้แน่ตระหนัก ในเหตุที่จะต้องร่วมกันทำงานเพื่อชาติบ้านเมือง แล้วถือเหตุนั้นเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงานและในชีวิต

บัณฑิตทั้งหลายเป็นผู้มีขีดความสามารถสูงในการปฏิบัติงาน ในการสร้างเสริม ความรู้ ความคิด และศรัทธา สมควรอย่างยิ่งที่จะรับ เป็นภาระ ในอันที่จะใช้สติปัญญาความรู้ความสามารถ ประสมประสานกันโดยพร้อมเพรียง ทั้งในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของชาติ และในการปลูกฝังความคิดความเชื่อที่ถูกต้อง ให้เกิดมีในประชาชาติไทยอย่างกว้างขวางหนักแน่น จักได้สามารถจรรโลงประเทศชาติของเราให้ดำรงวัฒนาตลอดไป

ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้โดยทั่วกัน ขอให้ทุกคนประสบแต่ความสุขความสวัสดี มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตและในหน้าที่การงาน สำเร็จผลในสิ่งพึงประสงค์จงทุกประการ.

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก ในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าหน้าที่ผู้เสียชีวิต ในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ครั้งที่ ๗

ผู้สามารถสละเลือดเนื้อและร่างกายเป็นชาติพลีมีมาทุกกาลสมัย ประเทศชาติไทยของเราจึงดำรงเอกราชมั่นคงอยู่ได้ อย่างเป็นอิสระแท้จนถึงบัดนี้ วีรกรรมของบุคคลเหล่านั้น สมควรอย่างยิ่งที่จะอยู่ในจิตใจ คนไทยทุกคน เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้รักบ้านเมือง และกล้าพอที่จะรักษาชาติไทยไว้ด้วยชีวิต.

ภูพิงคราชนิเวศน์

วันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันพฤหัสบดี ที่ ๙ มกราคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกวาระหนึ่ง และที่ได้ทราบตามรายงานว่า กิจกรรมของมหาวิทยาลัยทุก ๆ ด้านดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี โดยเฉพาะการที่สนับสนุนให้นักศึกษาคณะต่าง ๆ ได้ร่วมปฏิบัติ งานสนามกับส่วนราชการในโอกาสที่ควรนั้น เป็นการส่งเสริมการ ศึกษาภาคปฏิบัติอย่างดียิ่ง

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับเกียรติอย่างสูงจากมหาวิทยาลัย และ กับบัณฑิตทั้งปวงที่ได้รับความสำเร็จในการศึกษา

บัณฑิตผู้มีความรู้ เป็นส่วนหนึ่งของกำลังของชาติ จึงน่าจะถือตนว่ามีหน้าที่อันสำคัญยิ่งที่จะต้องปฏิบัติการร่วมกับกำลังส่วนอื่น ๆ โดยประสานสอดคล้อง ทั้งส่งเสริมกันและกันอย่างเหมาะสมพร้อมเพรียง และเข้มแข็ง เพื่อให้กำลังปฏิบัติการส่วนรวมทั้งประเทศ มีประสิทธิภาพบริบูรณ์เต็มเปี่ยม

การทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับผู้ที่มีหน้าที่อย่างอื่น ๆ นั้น บัณฑิตหรือนักวิชาการจำเป็นจะต้องไม่ประมาทความรู้ความสามารถของผู้อื่น ทั้งนักวิชาการด้วยกัน ทั้งผู้ที่มีความชำนาญทางการปฏิบัติ ทั้งหมดจะต้องใช้ความรู้ความจัดเจนของตน ๆ ร่วมงานกันด้วยความคิดความเห็นที่ถูกต้องตามเหตุผล สุจริต เที่ยงตรง เป็นอิสระจากอคติกลอุบายและความเห็นแก่ตัว ให้ภารกิจทั้งมวลบรรลุผลสำเร็จได้โดยครบถ้วน

ขออวยพรให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน มีความสุข ความสวัสดี ความเจริญก้าวหน้า ตามที่ตั้งใจปรารถนาทุกคน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรี[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๑๘

คำปฏิญาณที่ท่านได้กล่าวมานี้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ฯ โดยแท้ที่จะต้องปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ปฏิบัติตามคำปฏิญาณอย่างเคร่งครัดนั้นก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมอยู่ในตัวเอง และเป็นความดีสำหรับตัวเองและสำหรับประเทศ นอกจากนี้ถ้าปฏิบัติดี ก็จะเป็นผลดี

ขอให้มีความสำเร็จ สามารถปฏิบัติงานสำเร็จให้มีประโยชน์เพื่อประเทศชาติ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี นำคณะรัฐมนตรีเข้าเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๗๘

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายทหารชั้นนายพล[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๗ เมษายน ๒๕๑๘

ขอแสดงความยินดีแก่ท่านที่ได้รับเลื่อนยศเป็นนายทหารชั้นนายพล การที่ได้เลื่อนยศนั้นก็นับว่าเป็นเกียรติแก่ตนอย่างแน่นอน และแสดงถึงความสำคัญของตนในกองทัพและเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบขึ้นมา ก็เห็นว่ายิ่งมียศสูงก็ยิ่งต้องปฏิบัติตนให้สมกับยศที่มีอยู่ ข้อนี้ก็มีอยู่แล้วในสัญญาบัตรทุกครั้งที่ท่านได้รับ ว่าให้ปฏิบัติทุกอย่างให้ถูกต้อง ให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชา และให้บังคับบัญชาโดยเป็นธรรม ในข้อนี้ก็สำคัญที่ต้องถือว่าถ้าเรามียศสูงขึ้นไปก็ห่างจากชั้นล่างมากขึ้น ต้องพิจารณาว่าเมื่ออยู่ข้างบนแล้ว อยู่ในที่สูงในยศสูง ก็ต้องไม่ละเลยยศต่ำ หมายความว่าจะต้องพยายามอยู่เสมอที่จะมีการติดต่อรู้ซึ้งถึงความต้องการและหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกยศทุกตำแหน่ง ฉะนั้น ขอให้ท่านได้รักษาความเข้มแข็งและมีความเพียรในการสอดส่องผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเพื่อที่จะให้ไม่ขาดตอน และให้กองทัพไทยมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงสมกับที่เป็นกองทัพไทยที่ได้รักษาเอกราช รักษาความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมืองมาตลอดตั้งแต่โบราณจนถึงกาลทุกวันนี้ ซึ่งอยู่ในเวลาที่คับขันอย่างยิ่ง มีความยุ่งยากทั่วประเทศและมีความกดดันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ฉะนั้น กองทัพไทยซึ่งจะต้องมีหน้าที่หนัก ในการรักษาความสงบและความปลอดภัยของประเทศ ก็ต้องการผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นผู้ใหญ่ที่สอดส่องความต้องการของผู้น้อย ไม่ใช่เฉพาะที่จะปกครองเป็นวัน ๆ จะต้องพยายามที่จะหาทางที่จะสร้างประสิทธิภาพให้ส่วนรวมของกองทัพ เพื่อให้กองทัพสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีอยู่ ฉะนั้นงานที่นายทหารชั้นผู้ใหญ่ทุกคนมีอยู่นี้ เป็นงานที่มิใช่ง่าย ไม่ใช่ที่จะทำอย่างอยู่เฉย ๆ จะต้องปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง อย่างเสียสละ อย่างไม่ยอมที่จะอยู่นิ่ง จะต้องมีความเฉลียวฉลาด คิดถึงเหตุผล คิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ในงานหนักนี้ก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีกำลังใจ กำลังกายสมบูรณ์และมีความสุจริตซื่อตรง แน่วแน่ ไม่ยอมทิ้งความจริง ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์ ขอให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านมีหน้าที่เป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้สิ่งใดที่คิด ที่ถูก ที่ชอบธรรม ขอให้เป็นผลสัมฤทธิ์ทุกประการ ขอให้ท่านได้ประสบความรุ่งเรืองตลอดไป.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายทหารชั้นนายพล จำนวน ๗ ราย เฝ้า ฯ รับพระราชทานประดับยศและสัญญาบัตรยศ

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายทหารและนายตำรวจชั้นนายพล[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๑๘

ขอแสดงความยินดีกับท่านทั้งหลาย ที่ได้รับการประดับยศในวันนี้ และถือว่าการเลื่อนยศนี้เป็นเกียรติอย่างสูง ที่ได้แสดงว่าท่านทั้งหลายได้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ความรับผิดชอบของทหารนี้มีมากมาย เช่น ความมั่นคง อยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ยิ่งในสมัยปัจจุบันซึ่งมีการรุกรานจากภายนอก ทั้งโดยตรงทั้งทางอ้อม หน้าที่ของทหารทั้งหลายจึงมีมากขึ้น และจะต้องไม่ท้อถอยในการที่จะปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็งและด้วยความมั่นคง ต้องไม่ท้อถอยถ้าอยู่ในสนามรบ ตามที่ผ่านมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ทหารต่อสู้ซึ่ง ๆ หน้า ก็ยังพอที่จะเห็นว่ามาจากไหน ในสมัยปัจจุบันนี้ มีทั้งซึ่ง ๆ หน้า และทั้งจากทางอ้อมซึ่งเราเรียกว่าลอบกัดแทงข้างหลังก็มีมาก ฉะนั้นจะต้องมีความเฉลียวฉลาด ความเข้มแข็งและพยายามที่จะระวังระแวดรอบด้าน สำหรับให้บ้านเมืองรอดพ้นอันตรายด้วยอำนาจของความตั้งใจดี ด้วยอุตสาหะตั้งใจแน่วแน่ในหน้าที่ และสำนึกในความสำคัญของสถานการณ์ในบ้านเมือง ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเฉลียวฉลาดที่สุดด้วยความเข้มเข็งที่สุด ด้วยความเสียสละที่สุด และถ้าปฏิบัติได้ ทั้งประเทศทั้งชาติจะอยู่รอดเป็นที่อยู่อาศัยอย่างที่เราเคยได้อาศัยกันมาแล้วทุกครั้งที่ถูกรุกราน

โอกาสนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายรวมทั้งทหารทุกยศ ทุกเหล่า ได้มีโชคดี มีความปลอดภัย สามารถที่จะปฏิบัติในหน้าที่ให้ลุล่วงพ้นไปเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศชาติ ขอท่านทั้งหลายประสบความสำเร็จ ความดีทุกประการที่พึงปรารถนา และสามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นทหารของชาติ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายทหารและนายตำรวจชั้นนายพล จำนวน ๓๕ ราย เฝ้า ฯ รับพระราชทานประดับยศและสัญญาบัตรยศ

พระราชดำรัส

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี

วันพุธ ที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียในวาระนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน และขอขอบใจสถาบัน ที่ให้ปริญญาวิศวกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่ข้าพเจ้า

เมื่อครั้งที่มาทำพิธีเปิดสถาบันเมื่อสองปีก่อน ข้าพเจ้าได้เห็นการวิจัยของสถาบันเกี่ยวกับการสร้างพนังกั้นน้ำในลุ่มแม่น้ำโขงบริเวณจังหวัดหนองคาย โดยใช้หุ่นจำลองสภาพภูมิประเทศตามที่เป็นจริง ทำให้เกิดความคิดความเข้าใจในเรื่องระบบระบายน้ำอย่างแจ่มแจ้ง จนจำติดใจ ต่อมาข้าพเจ้าไปพบสภาพการณ์อันเป็นปัญหา ซึ่งเป็นไปตามหลักการทำนองเดียวกัน ที่จังหวัดนราธิวาส จึงได้นำมาพิจารณาเทียบเคียง ก็คิดวิธีการแก้ไขปัญหาได้ จึงได้นำไปปรึกษาหารือกับนักวิชาการ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่าย ที่สุดได้เริ่มทำโครงการชลประทานขึ้นที่นราธิวาสเมื่อเร็ว ๆ นี้ ขณะนี้ได้ลงมือขุดคลองระบายน้ำและลอกทางน้ำ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์แล้ว เชื่อว่าจะได้ประโยชน์ที่น่าพึงพอใจทั้งในการบรรเทาอุทกภัย การระบายน้ำ การชลประทาน การป้องกันน้ำเค็ม และการปรับปรุงที่ดินเพื่อการเกษตรตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ ที่ข้าพเจ้าได้มาเห็นการวิจัยของสถาบัน ในคราวเดียวนั้นเป็นประโยชน์มาก ทำให้เข้าใจปัญหาตรงจุด แม้ท้องที่จะมีสภาพแตกต่างกันอยู่ ก็ยังพอคิดวิธีแก้ไขที่ถูกต้องได้ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงเชื่อว่า ผู้ที่ได้เข้าศึกษาอบรมครบถ้วนตามหลักสูตรของสถาบัน จะสามารถนำวิชาการและวิธีการวิจัยไปปฏิบัติในกรณีและในพื้นภูมิประเทศต่าง ๆ ให้บังเกิดประโยชน์ที่พึงประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์และแน่นอน

ข้าพเจ้าขออวยพรให้ผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลชั้นนำจากประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชีย ประสบความสำเร็จและความรุ่งเรืองก้าวหน้าทั้งในชีวิตและในหน้าที่การงาน พร้อมทั้งมีความสุขความสวัสดีทุกประการ.

พระราชดำรัส

สำหรับเชิญไปอ่านในการเปิดประชุมยุวพุทธิกสมาคม ทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๔ ณ วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

วันเสาร์ ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมยินดีด้วย ที่สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติจัดให้มีการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อประชุมปรึกษาหารือกันในการปฏิบัติงานของสมาคม โดยยกเอาเรื่อง “สถานการณ์ของพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน” ขึ้นเป็นหัวข้อของการประชุม

จุดหมายโดยตรงแท้ของศาสนาทั้งปวง และโดยเฉพาะของพระพุทธศาสนา มุ่งจะให้บุคคลศึกษาพิจารณาหลักการและแนวความคิดในศาสนธรรม แล้วน้อมนำมาเป็นที่ยึดเหนี่ยวและปฏิบัติด้วยตนตามความสามารถ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการครองชีวิต คือ ให้เกิดความผาสุกร่มเย็นและความเจริญในแต่ละบุคคล ในส่วนรวมและให้เกิดความบริสุทธิ์หลุดพ้นอันเป็นปรมัตถประโยชน์ ดังนั้น การบำรุงส่งเสริมพระศาสนาจึงควรจะได้กระทำให้ถูกเป้าหมาย

วิธีศึกษาพิจารณาหลักการและแนวความคิดแห่งศาสนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ดังกล่าวนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจ และด้วยหลักเหตุผล การพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจหมายความถึงศึกษาพิจารณาและปฏิบัติธรรมเพื่อธรรม เพื่อประโยชน์ที่จะพึงเกิดมีได้ ไม่ใช่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อย่างอื่นนอกจากนั้นหรือเพื่อประโยชน์ที่จะกลับเป็นโทษในภายหลัง ส่วนการพิจารณาด้วยเหตุผลนั้นหมายความถึงพิจารณาตามเหตุที่แท้ ผลที่แท้ มิใช่เหตุผลอันสับปลับ รวมทั้งพิจารณาด้วยหลักวิชา ตรรกศาสตร์ จิตวิทยา และหลักการอื่น ๆ ด้วย

หากยุวพุทธิกสมาคมตั้งใจและพยายามปฏิบัติงานด้านพระศาสนาด้วยการปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างอย่างหนักแน่นสม่ำเสมอโดยตลอดแล้ว เชื่อว่าจะสามารถจรรโลงพระศาสนาและแก้ปัญหาที่กำลังคุกรุ่นอยู่ในใจของบุคคลได้ทุกระดับ ตั้งแต่ขั้นสมมุติสัจจะจนถึงขั้นปรมัตถสัจจะ

ขออวยพรให้การประชุมยุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติดำเนินลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย สำเร็จประโยชน์สมตามความมุ่งหมายทุกประการ และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมการประชุมมีความเจริญสวัสดีโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะครูฝึกตำรวจตระเวนชายแดน[๒]

ณ ศาลาเริง พระราชวังไกลกังวล

วันพุธ ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีมากที่ได้ทราบว่าการฝึกทบทวนครูฝึกครั้งนี้ได้ผลดีในทางวิชาการและท่านทั้งหลายได้รับความรู้ที่จะไปปฏิบัติต่อไปได้อย่างดี และนอกจากนี้ก็ได้ประสบความรู้อีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ทางวิชาการ ซึ่งเป็นทางจิตใจที่จะปฏิบัติได้ต่อไป คือความสามัคคีที่ได้แสดง

การที่ท่านทั้งหลายได้รับความรู้และได้ประสบการณ์นี้ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าจะต้องไปถ่ายทอดต่อไปแก่ผู้ที่เป็นตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ และโดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งเราย่อมทราบดีอยู่ว่าประเทศไทยจะต้องสร้างตัวเองให้เข้มแข็ง เพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถที่จะมีชีวิตอยู่อย่างผาสุกและอย่างมั่นคง วิชาการต่าง ๆ ที่ได้รับและการฝึกที่ได้ฝึกตนจึงเป็นสิ่งสำคัญ การรักษาบ้านเมืองนั้นมีแบ่งได้เป็นภารกิจหลายอย่าง ภารกิจอย่างหนึ่งก็คือการต่อสู้เชิงรบซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญ และวิชาที่ครบถ้วนในตัวเป็นหน้าที่เต็มเวลาอยู่แล้ว แต่ว่าคนไทยเราจะต้องทำหน้าที่ครบถ้วนยิ่งกว่านี้อีก คือจะต้องเป็นผู้ที่เป็นคนไทย คนไทยนั้นคือคนที่จะป้องกันอธิปไตยของตัวและจะต้องส่งเสริมให้ทุกคนร่วมกันในการป้องกันอธิปไตย จะต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้คนในชาติมีความอยู่ดีกินดี และจะต้องพยายามถ่ายทอดวิชาการ วิธีความคิดให้แก่ทุกคนที่มีหน้าที่ที่จะสร้างความอยู่ดีกินดีนี้ ฉะนั้นที่ท่านทั้งหลายได้ผ่านการฝึกเพิ่มเติมก็เป็นการดี

ในด้านที่สองที่ได้กล่าวคือความมั่นคงของประชาชน ก็คือจะต้องสามารถที่จะอุ้มชูประชาชนด้วยหลักวิชาเพื่อที่จะให้ประชาชนได้สามารถที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพให้ดีฉะนั้นครูฝึกต้องไปถ่ายทอดวิชานี้แก่ผู้ที่จะเป็นลูกศิษย์ว่านอกจากเชิงรบแล้วก็ต้องมีความรู้ในทางช่วยทางอาชีพแก่ประชาชน เพื่อการนี้จะต้องฝึกฝนและจะต้องรักษาความฝึกฝนของตนให้ดีด้วยปัจจัยที่สำคัญสองอย่าง คือความเพียรและวินัย ความเพียรนั้นคือไม่ท้อถอยในการฝึกตนเอง ไม่ท้อถอยในการแผ่ความรู้ ไม่ท้อถอยในการช่วยผู้อื่น วินัยก็คือระเบียบที่มีอยู่ในใจของตัวเอง เพื่อที่จะเลือกเฟ้นวิชาการมาใช้ในที่ ๆ เหมาะสม ที่ถูกต้องและวินัยคือควบคุมตัวเองให้อยู่ในร่องในรอย ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตำรวจโทสุรพล จุลละพราหมณ์ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน พร้อมทั้งผู้ผ่านการฝึกทบทวนครูฝึกตำรวจตระเวนชายแดน รุ่นที่ ๑ จำนวน ๑๒๙ นาย ที่กองกำกับการ ๒ การฝึกพิเศษตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เฝ้า ฯ ณ ศาลาเริง พระราชวังไกลกังวล

ต่อตนเอง ซึ่งจะนำพาสู่ความเสียหายของตนเอง และเป็นตัวอย่างที่เลวแก่ผู้ที่ได้รับการฝึกซึ่งเป็นลูกศิษย์ และตลอดจนประชาชนทั่วไป ทำให้เกิดความสงสัย ทำให้เกิดความไม่ไว้ใจ ฉะนั้น ก็จะต้องมีทั้งวิชาการและทั้งวินัย

ข้าพเจ้าแน่ใจว่าทุกคนที่ได้มาอยู่ ณ ที่นี้ จะปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มฝีมือ เพราะว่าทราบว่าบ้านเมืองเรายังอยู่ดีและจะต้องรักษาให้อยู่ดีต่อไป มีตัวอย่างซึ่งสด ๆ ร้อน ๆ ซึ่งแต่ละคนจะต้องได้พิจารณาเกิดขึ้นแล้วในประเทศข้างเคียงของเรา และเป็นตัวอย่างที่เราทุกคนย่อมต้องถือว่าเป็นตัวอย่างที่น่ากลัว ที่น่าจะเป็นไปได้สำหรับประเทศไทย แต่ที่กล่าวว่าน่าจะเป็นไปได้นี้ จะกลับกลายไป จะเป็นไปไม่ได้สำหรับประเทศไทย ถ้าทุกคนทำตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้ และตั้งปณิธานเอาไว้ และได้ฝึกเอาไว้ และยิ่งได้ถ่ายทอดวิชาและความรู้สึกความคิดความมั่นใจของตัวให้แก่ผู้อื่น ซึ่งในที่สุดจะเป็นการถ่ายทอดไปสู่ประชาชนทั้งชาติ เหตุการณ์ดังที่เกิดขึ้นในประเทศใกล้เคียงของเรา จะไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย เหตุการณ์เหล่านั้นเป็นที่น่าเศร้าสลด และเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าปล่อยให้เป็นอย่างนั้นไม่ได้ ความมั่นใจของท่านคือความมั่นใจของประชาชนทั้งชาติ ก็ขอให้รักษาความมั่นใจนี้ไว้ ดังที่สาบานเอาไว้ว่าจะใช้ความรู้ที่ได้และที่จะได้ด้วยตนเองคือฝึกตนเองด้วยใช้ในทางที่ดีในทางที่จะสร้างความมั่นคง เห็นอะไรที่ไหนที่ต้องช่วยต้องทำ ต้องไม่เฉยเมยต่อสถานการณ์ เพราะว่าทุกอย่างที่จะต้องทำนั้นมันจะกลับมาสู่เราเอง ถ้าบ้านเมืองไม่มี เราตกทะเล เราก็จมน้ำตาย ถ้าเราสู้เราอาจตายก็ได้ แต่เราตายอย่างนักสู้และบ้านเมืองก็อยู่ ถ้าเราหนี เราจะหนีไปไหน เราหนีไปเป็นขอทานไม่มีเกียรติ ไม่มีที่จะเป็นความพอใจสำหรับมนุษย์อย่างใดเหลือเลย ก็จะเป็นสิ่งที่ทุกคนเชื่อว่าทุกคนไม่ปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่โดยไม่มีเกียรติ โดยไม่มีสิ่งที่น่าภูมิใจ ฉะนั้นที่ท่านได้สาบานว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยวิชาความรู้นั้นเป็นสิ่งที่ชอบแล้ว และเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ถ้าท่านปฏิบัติดีอย่างนี้ เราอยู่ เราไม่ตาย เราอาจเผชิญต่ออันตรายใหญ่หลวง แต่เราไม่เสียสูญทุกอย่าง นอกจากนี้ในด้านเรื่องของประเทศไทยเรานี้ เราอยู่มาตลอดก็ด้วยอาศัยจิตใจเข้มแข็งมั่นคงอย่างนี้ตั้งแต่บรรพบุรุษของเรา และต้องเชื่อว่าบรรพบุรุษของเราที่ได้ต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของบ้านเมือง มีวิญญาณยังอยู่ปกป้องพวกเราถ้าเราคิดถึงและเราตั้งใจดี ถ้าเราปฏิบัติดีชอบถูกต้องตามหลักวิชาและถูกต้องตามหลักธัมมะ คือถูกต้องตามเหตุผล เราอยู่ได้เพราะได้เคยปรากฏมาแล้วแก่บรรพบุรุษของเราว่าผู้ใดระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั่นจะปกป้องเรา

ก็ขอให้ทุกคนรักษาความเข้มแข็งที่ได้ตั้งปณิธานเอาไว้ ฝึกฝนวิชาการที่ได้รับมาแล้ว พยายามขวนขวายวิชาการเพิ่มเติม วิชาการนี้ก็หมายความว่ามีสถานการณ์อะไร มีข้อขัดข้องอะไร สามารถที่จะแก้ไขให้ดีด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยความตั้งใจ ด้วยวิริยะอุตสาหะ ขอให้ทุกท่านได้สามารถทำหน้าที่โดยครบถ้วนสมบูรณ์ ประสบความสำเร็จ มีความปลอดภัยทุกประการเพื่อที่จะให้ส่วนรวมของเราอยู่เย็นเป็นสุข และแต่ละคนประสบความอยู่เย็นเป็นสุขด้วย ขอให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรารถนาที่ดีที่ชอบจงเป็นผลสำเร็จทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

ในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม[๒] ณ สนามฟุตบอลพระราชวังไกลกังวล

วันอาทิตย์ ที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๑๘

การมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านทุกครั้ง ก็เป็นโอกาสให้รื่นเริงในความสามัคคีที่มีอยู่ในหมู่ของลูกเสือชาวบ้าน และโดยเฉพาะในวันนี้ ทั้งผู้ที่ได้รับธงใหม่ ทั้งผู้ที่ได้รับธงแล้ว ก็ได้มาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการแสดงความสามัคคีอันยิ่งใหญ่ของผู้ที่เป็นลูกเสือชาวบ้าน

การลูกเสือนั้นมีจุดประสงค์ที่จะฝึกฝนให้บุคคลได้สามารถสร้างตนเอง โดยมีวิชาและวินัยมาเกื้อกูลให้ตนสามารถตั้งตัวให้มีความมั่นคงต่อไป เมื่อตนเองมีความมั่นคงแล้วก็เข้าช่วยเหลือผู้อื่น เกื้อกูลผู้อื่นให้เจริญรุ่งเรืองกันพร้อมกัน ฉะนั้น การลูกเสือเป็นการฝึกให้รู้จักความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ลูกเสือชาวบ้านคือเป็นการนำหลักการของลูกเสือนี้มาใช้ และประชาชนนับจำนวนหลายพันหลายหมื่น เป็นแสน ได้เข้ารับการอบรมในหลักการเหล่านี้ ซึ่งทำให้แต่ละคนมีวิชาความรู้เพิ่มขึ้น สามารถที่จะดำรงชีพสามารถที่จะปฏิบัติงานของตนได้ดีขึ้น และแต่ละหมู่แต่ละรุ่นก็มีความสามัคคีอย่างดีนอกจากนี้เมื่อการลูกเสือชาวบ้านได้แพร่หลายออกไป ก็ทำให้รุ่นต่าง ๆ ได้พบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดกัน ทำให้เกิดความสามัคคีอันใหญ่หลวงในประเทศชาติ ซึ่งจะทำให้ประชาชนทั้งหมดสามารถที่จะร่วมแรงกัน สร้างความเจริญแก่ตน สร้างความเจริญแก่ส่วนรวมด้วยตนเอง ด้วยวิชาที่ตนได้รับมา และด้วยพลังของสามัคคีที่ได้สร้างขึ้นมา

ลูกเสือชาวบ้านนั้นไม่ใช่ที่จะเป็นกำลังที่จะไปบุกอะไร เป็นกำลังที่จะสร้างสรรค์ความอยู่ดีกินดีของตน ไม่ได้มีเครื่องแบบใด ๆ มีผ้าผูกคอเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งในผ้าผูกคอนั้นก็มีสัญลักษณ์ว่าเป็นคนไทยด้วยกัน เราเป็นคนไทยทุกคน เราจึงต้องช่วยกันสร้างให้เมืองไทยมีความมั่นคง มีความสามัคคี ไม่ต้องมีเครื่องแบบ ไม่ต้องมีเครื่องหมายแสดงว่าเป็นเหล่าใด เพราะว่าลูกเสือชาวบ้านทุกคนก็เป็นประชาชน เป็นคนไทยที่จะอุ้มชูชาติไทยให้อยู่ยง ฉะนั้น การที่ลูกเสือชาวบ้านได้มาชุมนุมกันอย่างนี้ก็เป็นการแสดงอย่างแน่วแน่ให้ตนเอง ให้หมู่คณะ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปในการพระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ณ สนามฟุตบอล พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

และให้ประเทศ ประชาชนทั่วประเทศ ทั้งต่างประเทศ ชาบซึ้งในความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวของประเทศชาติไทย ซึ่งอย่างที่ได้รายงานเมื่อตะกี้ กำลังอยู่ในภาวะที่จะต้องเผชิญต่อสถานการณ์ที่ลำบาก แต่เชื่อได้แน่ว่าด้วยความสามัคคี ความเมตตาซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี้ เราผ่านพ้นได้แน่อย่างดีและอย่างปลอดภัย

ที่กิจการลูกเสือชาวบ้านนี้ได้ดำเนินมาได้ ก็เพราะว่าได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายทางราชการ ทั้งฝ่ายทางเอกชน ที่ได้สนับสนุนในปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนวิชาการซึ่งเป็นสิ่งที่น่าชมเชยและขอบใจ ในโอกาสนี้ขอให้ทุกคนได้ตั้งจิตอธิษฐานดังที่ได้ปฏิญาณให้ทำประโยชน์แก่ตน ให้ทำประโยชน์แก่รุ่น แก่หมู่บ้านของตนและแก่ประเทศ ชาติอย่างแน่วแน่ อย่างไม่ท้อใจ อย่างแน่ใจว่าความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนไทย ความสามัคคีของคนไทย จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ให้ได้ทั่วถึงทุกคนและทุกแห่งในประเทศไทย

ก็ขอให้ทุกคนที่มาชุมนุม ณ ที่นี้ ได้ประสบความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ พร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ เพื่อให้ยืนอยู่พร้อมกัน ป้องกันความไม่ดีต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ส่งเสริมความดีทุกอย่างที่ควรจะมีให้ประเทศไทยมีความเจริญมั่นคงรุ่งเรือง ขอทุกท่านจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ครูใหญ่โรงเรียนและนักเรียนที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัล ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๖ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้พบกับคณะครูและนักเรียน ทั้งได้มอบรางวัลเรียนดีประจำปีการศึกษา ๒๕๑๖ พร้อมกันในโอกาสนี้

ขอชมเชยแต่ละโรงเรียนที่พยายามจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมาโดยตลอด และขอแสดงความชื่นชมกับนักเรียนแต่ละคนที่อุตส่าห์ตั้งใจเล่าเรียนด้วยความขะมักเขม้น จนได้รับผลอันน่าภูมิใจยิ่ง

ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ทั้งของชีวิตและส่วนรวม คือการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานส่งเสริมความเจริญความมั่นคงเกือบทุกอย่างในบุคคลและประเทศชาติ ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาของอนุชนทุกระดับ จึงควรได้ทราบตระหนักในความสำคัญของงานที่ตนทำ ทั้งต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ผลสมบูรณ์เต็มตามความมุ่งหมาย เจตนาของการศึกษานั้น กล่าวโดยสรุป ก็คือการวางรากฐานที่ดีที่ถูกต้องในตัวบุคคล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและความรู้ทั้งปวง สำคัญที่สุด คือรากฐานด้านความรู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักคิดตัดสินใจตามทางที่ถูกที่เป็นธรรม ที่สร้างสรรค์ ผู้จัดการศึกษาต้องดำเนินงานให้ได้ประโยชน์พร้อมดังนี้ จึงจะเรียกได้ว่าปฏิบัติการถูกต้องครบถ้วน เป็นนักการศึกษาแท้

สำหรับนักเรียนที่ได้รับรางวัลนั้น ควรจะได้ทำความเข้าใจให้แน่ชัดว่า ผู้ที่เรียนได้ดี จะเป็นในระบบการศึกษาใด ๆ ก็ตาม นับว่ามีปัญญาความสามารถและความขยันหมั่นเพียรอย่างแน่นอน พอที่จะรับประกันได้ว่าจะไม่ละทิ้งหรือคลายจากคุณสมบัติทั้งนั้นในวันข้างหน้า รางวัลที่ได้รับนับเป็นเกียรติอันควรแก่ความภาคภูมิใจยิ่ง ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่าเกิดเป็นความรับผิดชอบขึ้นมาแล้ว คือความรับผิดชอบที่จะต้องบากบั่นปั้นตัวเองให้ดี ให้เป็นตัวอย่างเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่น ให้เห็นว่าต้องใช้ความรู้ความคิดประกอบด้วยเหตุผลและความรู้ผิดรู้ชอบ จึงจะนำความสำเร็จความเจริญมาให้แก่ตนและสังคมได้

ขออวยพรให้คณะครู นักเรียน พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกคน มีความสุขทั้งด้วยกายด้วยใจ มีพลานามัยอันสมบูรณ์ สามารถกระทำหน้าที่ให้เกิดความมั่นคงและความก้าวหน้าแก่ตนเอง แก่ส่วนรวมและประเทศชาติได้สมตามความตั้งใจทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ผู้แทนสมาคม บริษัท โรงงาน คณะกรรมการบริหารสมาคมรัฐศาสตร์ [๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๘

วาระนี้เป็นโอกาสดีที่จะขอบใจท่านทั้งหลายที่สนับสนุนกิจการลูกเสือชาวบ้าน ด้วยการช่วยซื้อหาผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้านมา เพราะว่ามีความจำเป็นที่จะใช้อย่างมาก ดังที่ได้รายงานว่าจำนวนลูกเสือชาวบ้านเพิ่มขึ้นรวดเร็ว และความสำคัญนั้นเป็นความสำคัญยิ่งตามที่ได้กล่าวเอาไว้แล้วเมื่อคราวที่ไปมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านที่อำเภอหัวหิน เมื่อวันที่ ๑ มิถุนานี้ว่า ลูกเสือชาวบ้านนั้นไม่มีเครื่องแบบ ไม่ใช่บุคคลในเครื่องแบบ มีแต่ผ้าผูกคอเป็นสัญลักษณ์ และสัญลักษณ์นั้นแสดงว่าเป็นผู้ที่ได้ฝึกฝนตนเองแล้ว และเข้าใจในการฝึกฝนว่าเป็นคนไทย ความสามัคคีได้เกิดขึ้นในรุ่นต่าง ๆ และระหว่างรุ่นนั้นก็ได้เห็นประจักษ์อยู่แล้ว ตลอดจนระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ทุกภาคก็รู้จักกันดีขึ้น ทำให้คนไทยด้วยกันรู้จักกันและสนับสนุนกัน

อันนี้เป็นผลซึ่งไม่เป็นตัวเลข เมื่อก็ได้รายงานเป็นตัวเลข ก็น่าทึ่งอยู่ แต่การช่วยเหลือที่เป็นมูลค่ากว่าล้านบาท ของลูกเสือชาวบ้านที่ได้ช่วยทางราชการนั้น ถ้ามาเปรียบเทียบกับความช่วยเหลือหรือประโยชน์ที่นับไม่ได้นั้นนับว่าเป็นจำนวนที่เป็นขี้ผง ที่สำคัญมากคือ ได้เพราะความสามัคคีที่แท้จริง ความสามัคคีที่ไม่ใช่ว่าบังคับด้วยการขู่เข็ญหรือเอาปืนมาจ่อหลัง เป็นความสามัคคีที่มาด้วยจิตใจบริสุทธิ์ ข้อพิสูจน์คือเวลาเขาฝึกหลังจากจบและลาจากกันไปก็มีการร้องไห้ ซึ่งบางคนก็บอกว่าแกล้งร้องไห้ แต่ได้ถามหลายแห่งแล้ว มันไม่ใช่แกล้งร้องไห้ เพราะอาลัยกันจริง ๆ เพราะว่าได้มาอยู่และได้มาค้นพบสิ่งที่เราลืม สิ่งที่เป็นคุณสมบัติของคนไทยแต่โบราณกาล แต่ตนชักจะลืมว่าคนไทยด้วยกัน ช่วยกัน มีความเอื้ออารีซึ่งกันและกัน อย่างเดียวกับที่เมื่อสมัยโบราณในป่ามีศาลาที่ใครไม่ทราบสร้างขึ้น และในศาลานั้นจะต้องมีข้าว มีหม้อข้าว มีเครื่องครบ และมีกับบางชนิดที่จำเป็น สิ่งของที่จำเป็น

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตำรวจตรี เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน นำผู้แทนราชตฤณมัยสมาคม ผู้แทนโรงงานยาสูบ ผู้แทนบริษัทยูไนเต็ด แมชีเนอรี่ จำกัด และผู้แทนโรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้านโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือกิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน และในโอกาสเดียวกันนี้ พลตำรวจโท กริช ปัจฉิมสวัสดิ์ นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย นำคณะกรรมการบริหารของสมาคม ฯ และผู้แทนบริษัทต่าง ๆ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลในกิจการลูกเสือชาวบ้าน

ในการพักแรม ใครมาก็อาศัย ถ้านำสิ่งของอะไรมาด้วยก็ได้ปันไปให้ไว้ที่ศาลานั้น และเดินทางไป มาเวลานี้ สมัยนี้หาไม่ได้แล้ว เพราะว่าถ้าใครสร้างศาลาขึ้น แล้วก็ใส่สิ่งของที่จำเป็นสำหรับผู้เดินทางไว้ ก็มีหวังถูกขโมยไปหมด สมัยนี้แม้จะเป็นสิ่งที่เป็นสาธารณูปโภคก็ยังขโมยกันไปได้ สายไฟฟ้าหรือราวสะพานก็ยังขโมย แม้แต่ฝาสำหรับปิดท่อก็ยังขโมยกันไปได้

แต่ว่าจิตใจที่เอื้ออารี ที่สุจริต ของคนไทยแท้ ๆ ยังไม่หมดไป เพียงแต่ถูกพรางไว้ ถูกกดขี่จากอิทธิพลต่าง ๆ ทำให้เหมือนว่าไม่มีแล้ว ลูกเสือชาวบ้านได้มาปลุกความรู้สึกรับผิดชอบและความสามัคคี เอื้ออารีซึ่งกันและกันนี้ขึ้นมา ถึงทำให้การสอนอบรมการฝึกเป็นไปโดยนับว่าโดยง่าย บางคนก็ว่าเป็นจอมปลอม เพราะว่ามาฝึกกันเพียง ๕ วันทำไมจะมีความรู้ได้ ก็ห้าวันนั้นได้มาใช้สำหรับฝึกสิ่งที่ดีที่มีอยู่แล้วในคนไทยทุกคนที่เรียกตัวได้ว่าเป็นคนไทย ให้มาใช้เป็นประโยชน์ในสถานการณ์ในปัจจุบันนี้ ซึ่งทุกคนคงทราบดีว่าเป็นสถานการณ์ที่น่ากลัว เหมือนว่าเราจะจมน้ำตาย แต่แท้จริงคนไทยเราไม่จมน้ำตายเพราะว่าเรามีความคิด ความรู้สึก มีคุณสมบัติ เหล่านี้อยู่ในตัว เพียงแต่ไม่ได้ปลุกขึ้นมาสิ่งที่เลว ที่ร้าย ที่น่าเกลียดต่าง ๆ ที่แสดงออกมาไม่ใช่ไทย ฉะนั้นการที่ท่านทั้งหลายผู้ได้มาสนับสนุนกิจการของลูกเสือชาวบ้านจึงได้ทำสิ่งที่น่าจะเป็นสิ่งที่จะช่วยบ้านเมืองให้อยู่รอดได้ เพราะว่าปลุกความดี ปลุกความสามัคคี ความเอื้ออารี ความสุจริตของคนไทยรวมทั้งปลุกความคิดที่เป็นคนที่หวงความเป็นไทในตัว

อันนี้ก็อาจจะนอกเรื่องไปสักนิด แต่ว่าเมื่อไปอยู่หัวหิน ไปเยี่ยมโครงการแห่งหนึ่งแล้วกลับมามืดแล้ว มีคนเขาหยุดรถและเอาสับปะรดมาให้สิบลูก ก็พยายามที่จะถามเขาว่า มีสับปะรดกี่ไร่ ได้รายได้เท่าไร เป็นต้น เราไม่ทันที่จะได้ถามเขา เขาตะโกนออกมาว่า “ท่านไม่ต้องเป็นห่วง ผมไม่ยอม” ยังฉงนว่าไม่อะไร “ผมไม่ยอมสักกระเบียดนิ้วก็ไม่ยอม” หมายความว่าไม่ยอมให้ใครมาย่ำยีประเทศไทยสักกระเบียดนิ้ว เขาบอกว่าเขาอายุมากแล้ว แต่เขายังสู้ ถ้าเขาตายไปแล้วก็แล้วไป หรือถ้าเขาสู้แล้วตายไปก็ช่วยไม่ได้และพูดเป็นส่วนรวมว่าถ้าตราบใดที่ยังมีคนไทยอยู่ในเมืองไทย เมืองไทยไม่ใช่ของคนอื่นแต่ถ้าคนไทยตายหมด หรืออีกนัยหนึ่งว่าถ้าหากคนไทยถอดคราบออกมาเป็นต่างชาติก็ช่วยไม่ได้ เมืองไทยต้องไม่ใช่ของไทยแล้ว แต่เขาย้ำหนักแน่นว่า “ท่านไม่ต้องเป็นห่วง” ทุกคนก็ได้ยินหมด คนนั้นก็เป็นคนจน เขาเป็นประชาชนธรรมดาที่ปลูกไร่สับปะรดเพื่อครองชีพ ไม่เป็นคนรวย แต่เขาก็มีจิตใจเป็นไทย ทุกแห่งที่ไปได้เห็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นอย่างหนึ่ง

มาพูดถึงเรื่องตามที่สมาคมรัฐศาสตร์ได้พูดถึงก็ขอแย้งนิดหน่อยว่า ท่านทั้งหลายไปศึกษาหาข้อมูลเพื่อมาประกอบตำรา ก็เป็นของที่ถูกต้องสำหรับนักศึกษาผู้ที่ศึกษาวิชารัฐศาสตร์ แต่ศึกษาทางรัฐศาสตร์มาแล้วก็ต้องศึกษาต่อ ทั้งต้องมาใช้วิชารัฐศาสตร์ในทางที่ถูก คือให้เห็นว่าประชาชนจะอยู่ดีกินดีด้วยวิธีใด ซึ่งเรียนมาแล้วตำรามีเยอะแยะ บางทีท่านได้ไปดูงานอย่างที่ท่านได้กล่าวว่าไปดูงานเพื่อมาศึกษาต่อ ไปดูงานแล้วจะได้เห็นว่าวิธีอยู่ ความเป็นอยู่ของประชาชนไม่เข้าตำรา ก็ต้องแก้ไขอย่างไม่ให้ต้องเข้าตำราเหมือนกัน ไม่ใช่แหวกแนวเพื่อการแหวกแนวเท่านั้นเอง แต่เพื่อให้เข้ากับจิตใจของสภาพของประชาชนที่แท้ ซึ่งเดี๋ยวนี้เมืองไทยจำต้องปฏิบัติอย่างไร ไม่ใช่ไปลอกตำราจากต่างประเทศ มีความรู้มาจากไหน ๆ แล้วมาปฏิบัติสิ่งที่ไม่เข้ากับสภาพของภูมิประเทศและสภาพของสถานการณ์ปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม ที่มารวมกลุ่มขึ้นมาเป็นสมาคมรัฐศาสตร์ก็เป็นการดียิ่ง เพราะว่าสามารถที่จะรวบรวมตำราต่าง ๆ จากที่ได้เรียนมาจากมหาวิทยาลัยทั้งธรรมศาสตร์และอื่น ๆ ทั้งจากต่างประเทศทุกประเทศมารวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า “มารวมพลัง” สมัยนี้เขาชอบใช้คำว่า “รวมพลัง” มารวมพลังความรู้เพื่อที่จะมาเปรียบเทียบเคียงกับความเป็นจริงว่า ความรู้ในตำรานั้นถูกต้องหรือไม่และปฏิบัติให้ได้ผลดีอย่างเห็นแก่คนไม่ใช่เห็นแก่ตำรา ฉะนั้น ก้าวหนึ่งที่ได้มาร่วมปฏิบัติในเรื่องของลูกเสือชาวบ้านนี่ก็เป็นก้าวหนึ่งที่สำคัญ เพราะว่าอย่างที่ว่า อบรมมา ๕ วันแล้ว สามารถที่จะสร้างให้ลูกเสือมีความดี ซึ่งเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ และเคล็ดลับคือ ของดีนั้นมีอยู่แล้ว เพียงแต่เปิดฝาดู ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายไปพิจารณาว่า ไม่ใช่แต่เฉพาะลูกเสือชาวบ้าน แต่ทุกคนจะต้องปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอด คือรวมความตามที่เคยพูดอยู่เสมอ ท่านผู้ใหญ่ทุกคนก็พูด ขอให้ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความตั้งใจสุดกำลังกาย กำลังใจ เท่านั้น แต่ว่าเพียงแต่บอกว่าคำเหล่านี้ไม่มีความหมายถ้าไม่ปฏิบัติ ฉะนั้น ก็อยากที่จะให้ท่านทั้งหลายพิจารณาให้รอบคอบด้วยสมองของท่านเอง ไม่ใช่ว่าจะมาคอยรอคอยให้ให้โอวาท เพราะโอวาทอยู่ในสมองเหมือนกัน ไม่ใช่ที่จะรับคำสั่งพระบรมราโชวาทเป็นแนวนโยบาย ไม่ใช่ แนวนโยบายอยู่ในคนไทย ทุกคนที่ถือตัวเป็นคนไทยและที่ตัวเป็นคนไทยแท้ มีทั้งนั้น ไม่ต้องค้นหาอีก แต่ว่าก็ต้องแสดงความยินดีว่าทุกคนให้ช่วยกันด้วยความตั้งใจที่แท้จริง ด้วยความบากบั่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ถ้ามีอะไรผิดพลาดบ้างก็ยอมแก้ ยอมคิดว่าทำไมผิดพลาดและไม่เอาโทษกัน ช่วยกัน ไม่ให้ถูกปั่นหูไม่เป็นเครื่องมือของคนอื่น อันนี้เป็นสาระสำคัญของการที่ดีใจที่การลูกเสือชาวบ้านเจริญก้าวหน้าและมีหวังก้าวหน้าต่อไปและขอย้ำว่า ที่ว่าลูกเสือชาวบ้านก้าวหน้านี้ ก้าวหน้าเพื่อสร้างความดีในบุคคล เมื่อมีความดีอยู่ในบุคคลแล้ว ถ้าร้อ

เปิดฝาให้เห็นความดีในตัวบุคคล เมื่อมีความดีแล้วแผ่เมตตาให้ผู้อื่น หมายถึงลูกเสือชาวบ้านก็แผ่เมตตาให้เพื่อนรุ่นแล้วแผ่เมตตาต่อไปต่อรุ่นอื่น ตลอดจนทำให้คนไทยด้วยกันแผ่เมตตาซึ่งกันและกัน

ขอให้ท่านทั้งหลายได้ไปพิจารณาแล้วก็ขอขอบใจท่านที่ได้สนับสนุน ตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่เหน็ดเหนื่อย ทั้งกาย ทั้งใจ ในกิจการนี้ เข้าใจว่าท่านใจจะเหนื่อยมากเพราะว่ากลัวจะถูกติ กลัวจะผิดวัตถุประสงค์ กลัวจะไม่ได้เห็นผลลัพธ์ ไม่ต้องกลัว ผิดก็แก้ แต่ถ้าผิดแล้วไม่แก้นั้น ไม่ได้ ผลไม่เห็นแต่ถ้าทราบก็ดีแล้ว แล้วก็ขอย้ำว่าทุกคน ทุกท่านที่ประชุม ณ ที่นี้และผู้ที่เป็นผู้แทนมาทุกคนก็เป็นคนไทย ขอท่านจงประสบความสำเร็จในการคิด ให้คิดให้ตก ให้มีความดี และขอให้มีกำลังกาย กำลังใจ ปฏิบัติหน้าที่ที่ตั้งเอาไว้แต่เดิมให้มีผลสำเร็จ มีความเจริญรุ่งเรืองสัมฤทธิ์ผลทุกประการทั่วกันตลอดเวลา ตลอดกาล.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตร แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๘

การขอโอวาทนั้นก็เป็นสิ่งที่ลำบากอยู่ เพราะจะให้โอวาทแก่นักวิชาการทั้งหลายแต่จะสรุปได้เพียงแต่ว่าที่ได้รายงานเมื่อกี้ถูกต้องแล้ว คือท่านทั้งหลายเป็นผู้มีความรู้ในด้านที่จะเป็นประโยชน์ต่อกสิกรและประเทศชาติอย่างยิ่ง ก็สมควรที่ช่วยกันหาทางที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่น้อย ใช้วิชาการและใช้ความคิด สามัญสำนึกปฏิบัติโดยที่ไม่ใจร้อนเกินไป และไม่นึกถึงว่าตำราเป็นเอก แต่ถือว่าความเป็นอยู่ของประชาชนหรือของบ้านเมืองเป็นเอก อย่างที่รายงานก็บอกเรื่องของการสำรวจนี้ ก็คงได้เห็นว่าสหกรณ์หุบกะพงนั่นมิใช่ว่าเกิดขึ้นมาในวันเดียว ใช้เวลาเป็นเวลานานสิบกว่าปีกว่าจะได้มาถึงขนาดนี้ที่นับว่าอยู่ดีกินดีพอสมควรแล้ว เริ่มด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่มาประกอบเป็นหมู่บ้านสหกรณ์นั้นเป็นคนที่มีความรู้น้อย มีรายได้น้อย ไม่มีวิชาเลย และบางคนก็ไม่มีที่อยู่เลย ไม่มีรายได้ประจำ แต่เข้ามาแล้วก็ฝึกอบรมด้วยทำการปฏิบัติ และค่อย ๆ สั่งสอนแนะนำทางวิชาการบ้าง ทางปฏิบัติบ้าง และเขาปฏิบัติเองด้วยความตั้งใจ จึงได้ขึ้นมาเป็นผลสำเร็จดังนี้

ก็เป็นตัวอย่างที่ดีว่า เกษตรกรรมนี้ หรือความเป็นอยู่ของเกษตรกรนั้น จะแก้ไขด้วยตำราเล่มเดียวหรือหลายเล่ม แม้จะบรรดาตำราทั้งหลายมาผสมกันหมด ก็เป็นสิ่งที่ยากที่จะทำด้วยความรวดเร็วในวันเดียว จะต้องใช้เวลา เวลานั้นเป็นปัจจัยสำคัญ แต่ที่สำคัญคือที่เคยย้ำอยู่เสมอว่า ขอให้ปฏิบัติ ไม่ใช่ถือว่าตำราเป็นสำคัญอย่างเดียวเพราะว่าตำรานั้นมันมีมากหลาย และตำราก็ทำขึ้นมาจากข้อมูล ข้อมูลเราไม่มี เราก็ต้องเอาข้อมูลจากประเทศต่าง ๆ อื่น ๆ ไม่ใช่ประเทศไทย แม้แต่สถิติในเมืองไทยก็เพิ่งมาทำกันอย่างจริงจังในระยะหลังนี้ ก็ไม่เป็นสิ่งที่แน่นอนนัก ฉะนั้น ก็ไม่มีตำราตายตัวสำหรับทำการพัฒนาช่วยเกษตรกร แต่รวบรวมความคิดและปฏิบัติในเวลาเดียวกัน ก็จะทันการ เช่น โครงการที่เอ่ยถึง หุบกะพงนี่นะ ก็ทำไปในแบบหนึ่ง โครงการอื่น ๆ ก็มี ที่ทำอยู่ทำในแบบต่าง ๆ โครงการที่สอง คือโครงการที่ดอนขุนห้วย อยู่ใกล้ ๆ หุบกะพง ใช้วิชาการใกล้เคียงกับวิชาการวิธีการของ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายแสวง กุลทองคำ นายกสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการของสมาคม ฯ จำนวน ๑๑ คน เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเครื่องหมายของสมาคม ฯ และวารสารของสมาคม ฯ พร้อมทั้งกราบบังคมทูลรายงานกิจการต่าง ๆ ของสมาคมฯ ที่จะกระทำในปี ๒๕๑๘

หุบกะพง โครงการที่สามคือโครงการที่หนองพลับ ซึ่งทำไปเริ่มตั้งแต่เริ่มต้นอย่างไม่สู้ดีนัก คือเริ่มต้นด้วยหลักก่อน แล้วค่อยไปถึงที่ดินจะจัดสรรคือบุกเบิก แล้วก็ให้ทำทำนองว่าเช่าที่ดิน โครงการที่สี่ก็มีที่นิคมซึ่งกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งขึ้นมาแล้วที่ประจวบคีรีขันธ์ ก็ไปช่วยให้ความคิดที่นั่น โครงการต่อ ๆ ไปก็มี อย่างที่จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ทางภาคเหนือ และยังมีโครงการอื่น ๆ ที่กำลังก่อตั้งขึ้น ซึ่งเรียกว่าเป็น “ลูกเล็ก” ที่จะทำต่อไปที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และที่อำเภอทับสะแก ซึ่งอยู่ในเขตของนิคมประจวบ ฯ ทุกแห่งที่ได้เห็นมีปัญหาต่างกัน แล้วก็มีภูมิหลังต่างกัน เช่น นิคมประจวบ ฯ ก็ตั้งเป็นนิคมแล้ว แต่ก็ยังขาดความเป็นสหกรณ์ ก็ได้แนะนำข้อแรกที่ได้วิชามาจากหุบกะพง คือคนทุกคนต้องมีอาหารบริโภค มีข้าวสาร เมื่อตนไม่ได้ผลิตข้าวก็ต้องไปซื้อ แต่ถ้าแต่ละคนไปซื้อก็เสียเวลาคือเสียกำลัง เสียเงินมากกว่าที่จะให้คนเดียวซื้อและเก็บเอาไว้และเอามาขายแก่ส่วนรวมของสหกรณ์ ที่หุบกะพงนี่เป็นเวลาหลายปีที่มีผู้ที่เพิ่งเข้าในกลุ่มลุกขึ้นในที่ประชุมบอกว่าผมขอเงิน ก็เลยถามเขาว่าจะเอาเงินไปทำอะไร ก็บอกว่าผมหิวผมไม่มีกิน ก็บอกว่าไม่มีกินก็ทำงานซี เขาบอกว่าเขาทำ แต่ว่าผักที่เขาปลูกมันยังเล็กยังขายไม่ได้ เพราะเขาเพิ่งมารับทำ ก็ขาดข้าว ก็ไม่มีอะไรทาน ก็เลยเข้าใจเหตุผลที่เขาขอเงิน และอยากทราบว่าเขาเข้าใจจริงหรือไม่ ก็เลยถามว่าถ้าให้ข้าวจะเอาไหม เขาบอกว่าเขาชอบ ก็เลยบอกว่าจะให้เงินแก่กลุ่มเป็นส่วนรวม และให้กลุ่มไปซื้อข้าวเป็นจำนวนมากพอสมควรที่จะมาจ่ายให้แก่สมาชิก และสมาชิกก็จะมาซื้อข้าวโดยใช้วิธีเชื่อก่อน มาเอาข้าวไปแล้วจดเอาไว้เมื่อมีรายได้มาก็ใช้คืน เท่ากับเป็นธนาคารแห่งหนึ่ง เป็นสวัสดิการ วิธีนี้พิสูจน์ว่าได้ผล เพราะปีต่อไปไปเยี่ยมเขาเป็นทางการ ก็ถามนายคนนั้นว่าเป็นยังไง เขาบอกว่าสบายแล้ว..... ต้องการเงินหรือเปล่า.....ไม่ต้องการเพราะว่าวิธีการถูกต้อง เขาเอาข้าวไปแล้วก็พอทำงานแล้วก็เอาเงินมาคืน หรืออีกอย่างหนึ่งก็คือ เขามีผลิตผลแล้วก็หักค่าใช้จ่าย ผู้นำกลุ่มเป็นผู้นำผลิตผลไปขายและหักค่าข้าวไว้แล้วที่เหลือก็ให้กับเจ้าของ เขาก็พอใจ วิธีนี้ได้นำไปใช้ที่นิคมที่ประจวบ ฯ จนไปถามเขาว่าเรื่องข้าวเป็นยังไง เพราะข้าวมันแพงเขาก็บอกว่ามีแม่ค้ามาขายที่ศูนย์ของนิคม ฯ เป็นตลาด แม่ค้าบอกว่ามาเช่าแผง แต่แล้วก็ผู้ที่เป็นสมาชิกนิคมไปซื้อเลยบอกว่า บอกกับหัวหน้านิคม ฯ ผู้ปกครองนิคมบอกว่าก็ควรที่จะหาทางที่จะให้ข้าวมีราคาถูกลงแล้วก็มีรายได้แก่กลุ่ม เขาก็เสนอว่าก็ควรที่จะให้แผงหรือเช่าแผงในราคาแพงขึ้น จะได้มีกำไรสำหรับนิคมมาช่วยชาวนิคม ฯ คำตอบนี้ไม่เป็นที่น่าพอใจเลยเพราะว่าถ้าเช่าแผงแพงขึ้น ข้าวก็จะต้องแพงขึ้น นี่เป็นเศรษฐกิจ

ธรรมดา ก็เลยบอกเขาว่าวิธีที่ดีที่สุดก็คือให้สมาชิกนิคมผู้มีความสามารถไปเป็นเจ้าหน้าที่ ไม่ใช้เจ้าหน้าที่รัฐบาลแต่เป็นสมาชิกนิคม ฯ ไปซื้อข้าวโดยไปเช่ารถไปซื้อข้าวที่ไหนที่ราคาไม่แพงเกินไป เพราะนำมาเป็นจำนวนมากแล้วเก็บเอาไว้ เขาก็มีที่แล้วเป็นโรงเก็บ และขายแก่สมาชิกโดยเป็นอัตราเฮื่ออย่างเดียวกับที่ทำอยู่หุบกะพง เขาก็ไปปฏิบัติแล้วก็เป็นผลทำให้ราคาข้าวที่นิคม ฯ ไม่แพง ถูกกว่าแต่เดิม ทั้งนี้ก็เป็นสิ่งปลีกย่อยอย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าเราต้องนึกถึงว่าจะเป็นเกษตรกร จะเป็นข้าราชการ จะเป็นอธิบดีหรือเป็นอาจารย์ก็ตาม ทุกคนก็ต้องมีสิ่งบริโภค สำหรับคนไทยโดยมากสิ่งที่เป็นหลักก็คือข้าว บางคนอาจจะบอกว่าข้าวไม่มีกิน กินอย่างอื่นก็ได้ แต่ว่าเราต้องถือว่าข้าวนี่เป็นสิ่งสำคัญเป็นหลักก็ต้องซื้อ ก็ต้องเป็นเงินเป็นทอง หรือไม่จริง ทีนี้ก็เลยไปก้าวต่อไปที่นิคมประจวบ ฯ ก็ส่งเสริมให้ปลูกข้าวไร่ เพราะว่ามีที่ที่สามารถที่จะปลูกข้าว ข้าวไร่ เขาก็ปฏิบัติมา เมื่อไปเยี่ยมที่นิคม ฯ ก็เห็นข้าวที่ได้เป็นผล ข้าวไร่น่ะ ก็นับว่าเป็นที่น่าพอใจพอสมควร ข้าวก็มีคุณภาพดีพอควร

ฉะนั้น ที่รวมความจากโครงการต่าง ๆ นี่ก็ยังมีเรื่องข้าว ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่ทางภาคเหนือที่ทำธนาคารข้าวให้แก่ชาวเขา ซึ่งวิธีการธนาคารข้าวนี้มีผู้อื่นนำไปใช้ในที่อื่นด้วยแล้วเราก็เป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติบ้างในภาคอีสานนี้เอง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้เอง คือธนาคารข้าว ธนาคารข้าวนั้นเราได้ทุนก่อนที่จะหาข้าวจากที่ใดที่เหมาะสมที่สุดมาไว้ในที่เก็บข้าวที่ประชาชนเขาจะสร้างเองก็ได้ คือที่เขามีอยู่แล้ว แล้วก็เวลาเขามีความเดือดร้อน เขาก็มายืมข้าวไป ถึงเวลามีรายได้หรือปลูกข้าวได้ก็เอามาคืนไม่มีดอกเบี้ย เขาก็ตั้งดอกเบี้ยเอง เราไม่ได้เป็นคนไปขุดดอกเบี้ยเขาเอามาทดแทนในที่ยืมนั้น ก็เป็นวิธีที่รวมความเป็นว่าสิ่งอุปโภคสำคัญ ผู้ที่เป็นประชาชนควรจะมีได้มากที่สุดที่จะได้ด้วยตนเอง ด้วยการหาซื้อหรือวิธีการใดที่สะดวกที่สุดและถูกหลักเศรษฐกิจที่สุด คือราคาถูกและคุณภาพดีที่เราจะบริโภคได้ในทุกวันนี้ อย่างชาวนาที่เกิดเป็นปัญหายุ่งยาก ชาวนาของเมืองไทยนี้น่าสงสารก็เพราะว่าเขาต้องผลิตข้าวเองแต่เขาอดข้าว ที่พูดกันอย่างตรง ๆ ว่า ถ้าเอาคำพูดเช่นนี้ไปเป็นคำโฆษณา แต่ว่าการโฆษณาเฉย ๆ ไม่ใช่ชวนเชื่อให้เอะอะ แล้วก็ทำให้เกิดปัญหาในทางสังคม เกิดสร้างสถานการณ์ มันไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาสถานการณ์มีอยู่ว่าประชาชนที่เป็นชาวนาปลูกข้าวเสร็จแล้ววิธีเศรษฐกิจของเขาไม่ถูกต้องที่ซื้อของ..... เอาต้นทุนในการปลูกข้าวก่อน และซื้อของระหว่างปีนั้น เขาไปกู้เงินมาจากพ่อค้า ส่วนมากก็เป็นพ่อค้าชำที่อยู่ในแถวนั้น ไม่ได้เป็นพ่อค้าใหญ่อะไร แล้วก็ไปกู้แบบที่เคยแต่โบราณกาลมา กู้พันบาทก็ต้องเซ็นไปสองพันสามพัน

แล้วพ่อค้าก็อ้างว่าเป็นวิธีการต้องเก็บค่าดอกเบี้ยเสียก่อนเป็นประกัน ก็ลงท้ายก็ได้พันบาทมาลงทุน ระหว่างการทำข้าวในฤดูกาลตลอดไปก็ไม่มีรายได้อย่างอื่น นอกจากไปรับจ้างเขาบ้าง แต่ก็ไม่ค่อยมีเวลารับจ้างเท่าไหร่ หรือถ้ามีเวลาโดยมากก็ไม่ถนัด หรือไม่ก็ขี้เกียจ เมื่อทำข้าวเสร็จแล้วระหว่างปีก็ต้องซื้อของกิน แม้แต่ข้าวสารและเครื่องอุปโภคบริโภคก็ไปเชื่อเขา ในที่สุดปลายปีก็อาจติดหนี้เขาที่เซ็นน่ะเซ็นเอาไว้สามพันบาท แล้วก็ไปเซ็นเกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภคอีก เป็นว่าสักห้าพันบาทรายได้ที่จะได้มาก็เป็นข้าว ก็ให้เป็นข้าว แต่เป็นในราคาขายส่ง ก็อาจยังมีกำไรได้บ้างเล็กน้อย ก็เอากำไรนี่น่ะได้มา ก็เอาไปเล่นการพนันบ้าง หรือเกิดเห็นว่ามีกำไรก็รู้สึกว่าครึกครื้นก็ไปซื้อของอะไรที่ไม่มีความจำเป็นนัก คือเสียเศรษฐกิจไป เพราะว่าปีใหม่ก็เอาใหม่ไปกู้เขาใหม่ มันเป็นประจำคือเป็นเรื่องของความเคยชินไป แต่ถ้าบังเอิญปีไหนแย่ หนี้นั่นมันติด ไปให้เขาไม่ได้ก็ติดหนี้ต่อไป ดอกเบี้ยตอนนี้มันพอกขึ้นเร็ว พอกขึ้นไปจากห้าพันบาทขึ้นไปเป็นหมื่นแล้ว ลงท้ายถ้ามีที่ดินของตัวก็หลุดไป แล้วก็ทำถูกต้องตามกฎหมาย อันนี้ทำมานานแล้ว แล้วบางทีก็ถูกต้องตามกฎหมาย นายทุนเดิมอาจขูดรีดก็เป็นได้ แต่ว่าก็ด้วยความเห็นชอบแล้วก็เคยชิน แต่ก่อนนี้อาจเป็นผู้ที่เขาคุ้นเคยเขาก็ไม่เอาเรื่อง เขาก็ช่วยเหลือกันไม่ได้หน้าเลือดแต่ทายาท ลูกหลานเขาอาจเกิดหน้าเลือดขึ้นมาก็ได้ ถ้าความคิดเขาเปลี่ยนไปจนกระทั่งผู้ที่เป็นนายทุนนั้นอาจล้มไปก็ได้อยู่แล้ว แล้วก็ไปขายให้คนอื่น คนอื่นก็ไปขายต่อหรือไปทำอะไรอื่น ๆ จนกระทั่งสถานการณ์มันเปลี่ยนไปมาเดี๋ยวนี้ก็เป็นสมัยเดินขบวน ก็เดินขบวนกันมา มาอาศัยที่ธรรมศาสตร์อยู่นั่น ก็มาอยู่ข้าวก็ไม่พอกิน ลงท้ายทางรัฐบาลคุณสัญญา[๓] นายกสัญญาก็ได้เช่ารถเมล์ส่งกลับไปภูมิลำเนา ค่าธรรมเนียมสำหรับผ่านด่านของทางหลวงก็อาจารย์สัญญาท่านเสียให้เพราะว่าอาจารย์สัญญารู้ขึ้นมาว่าเขาไม่ให้ผ่านด่านเพราะไม่มีเงินเสีย อาจารย์สัญญาก็เสียให้แล้วทีนี้ก็เกิดสถานการณ์ขึ้นมา เกิดจะต่อสู้ขึ้นมา เกิดจะอะไรขึ้นมา มันไม่ใช่สิ่งควรจะเป็น

การที่ท่านทั้งหลายมีความปรารถนาที่จะแก้ไขปัญหาก็จะต้องพยายามที่จะดูรากของปัญหา ไม่ใช่เพียงแต่เป็นปลายปัญหา ความจริงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจารย์ประกอบ[๔] ได้แก้ไขมาถวาย กว่าครึ่งของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

---

(๓) ฯ พณ ฯ สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี เวลานั้นเป็นนายกรัฐมนตรี

(๔) ฯ พณ ฯ ประกอบ หุตะสิงห์ เวลานั้นเป็นรองนายกรัฐมนตรี

มาจริงบ้างไม่จริงบ้าง แต่ว่ากว่าครึ่งเรียบร้อยไปจริง ๆ ซึ่งเป็นผลงานที่ถ้าได้เป็นถือว่าอาจารย์ประกอบเป็นนักเรียนแล้วก็สอบไล่ก็สอบไล่ได้ ฉะนั้นก็ถ้าเราอยากจะทำ เราก็ต้องเสียสละ ต้องเหน็ดเหนื่อย ที่จะคิดวิธี และค่อย ๆ ทำทีละอย่าง มาบัดนี้มีกฎหมายจัดสรรที่ดิน ซึ่งผ่านสภาโน้นมาแล้วและได้รัฐบาลนี้ก็รับสนองไปแล้ว แต่ว่าในกฎหมายนั้นก็มีช่องโหว่ที่จะต้องปฏิบัติต้องแก้ไขอยู่ไม่ใช่น้อย เช่นการสำรวจ จะสำรวจภายใน ๒-๓ ปีนี่มันไม่ไหวไม่ทัน ก่อนที่จะสำรวจเสร็จก็จะต้องมีคนลุกขึ้นมาโหวกเหวก ๆ ว่าไม่จริงว่าไม่ถูก ว่ายังงั้นยังงี้ ยิ่งทำให้การสำรวจช้าลงอีกและมีช่องโหว่อยู่ที่ว่ากสิกรต้องมีที่ ๕๐ ไร่ สำหรับทำกสิกรรม แต่กสิกรรมบางชนิดก็ไม่ถึง ๕๐ กสิกรรมบางชนิดก็ต้องมากกว่า ๕๐ ไร่ ดังที่เห็น แม้แต่กสิกรรมแบบการทำนานี่ บางรายเอกชนชาวนาธรรมดาที่เรียกว่าชาวนาธรรมดานั่นเอง คือไม่ได้หมายถึงชาวนากิตติมศักดิ์ ชาวนาจริง ๆ บางรายทำ ๒๐ ไร่ ก็พอ พอถมเถ อยู่ได้กินดีพอสมควร ถ้าบอกว่า ๕๐ ไร่ ผู้นั้นก็จะบอกว่าเขามีสิทธิ์ทำ ๕๐ ไร่ เขาจะเรียกร้อง ๕๐ ไร่ แต่ว่าทุนก็จะไม่มีไม่มีกำลังที่จะทำ ๕๐ ไร่ทำ ๒๐ ไร่แล้วก็พอ อีก ๓๐ ไร่นั่นทำอะไรก็ไม่รู้ อาจไปให้เช่าช่วงทำ ก็เกิดเรื่องใหม่ ก็เกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันแน่นอน แต่บางครอบครัวเขาทำได้ถึง ๘๐ ไร่ มาจำกัดเป็น ๕๐ ไร่ ก็เสียแรงงานตามที่เป็นธรรม ฉะนั้นปีหนึ่ง ๆ ถ้าคำนวณตามนี้แล้วก็เป็นตัวอย่างที่เป็นธรรมดา ถ้ามีสองรายอย่างนี้จะเสียต่อส่วนรวม ๓๐ ไร่ ในปีหนึ่งที่ไปทำกันอย่างนี้คือทิ้งไว้ให้ว่างเปล่า และ ๓๐ ไร่เป็นแรงงานบวกเข้าไปก็เป็น ๖๐ ไร่ ๖๐ ไร่แรงงานคือ ๓๐ ไร่ ที่ไม่ได้ใส่แรงงานก็เสียไปไม่ได้ผลิตผล และ ๓๐ ไร่แรงงานที่จะกระจายกันไปที่ไม่ได้ผลิตผลก็เท่ากับไม่ได้ ๖๐ ไร่ คือมูลค่า ๖๐ ไร่ไม่ได้ ฉะนั้นก็ทำให้เศรษฐกิจและผลิตผลของบ้านเมืองตกลงไปโดยใช่เหตุ วิธีที่จะแก้ไขก็คือการส่งเสริมสหกรณ์ แล้วส่งเสริมสหกรณ์แบบที่ยังไม่มีในตำรา คือแบบที่คิดขึ้นมา มีพื้นที่แห่งหนึ่งซึ่งเคยอยู่ภายใต้นายทุน ๑ คน หรือหลายคนร่วมไปเป็นกลุ่มจำนวน ๒,๐๐๐ ไร่ ๓,๐๐๐ ไร่ และในที่นั้นสหกรณ์จะเข้ามาแทนนายทุน แต่ก่อนนี้นายทุนไปเก็บค่าเช่านาและช่วยในด้านที่จะทำ เช่นหาทางที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับเรื่องชลประทานและวิชาการเป็นต้น บัดนี้สหกรณ์ก็เป็นผู้ทำโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นเจ้าหน้าที่ มีเจ้าหน้าที่ครบไปตั้งศูนย์แห่งหนึ่งใกล้ ๆ เคียง ๆ กับแถวนั้น และถ้าชาวนาจะต้องการทำในปีนั้นหรือในฤดูกาลนั้นจำนวนเท่าใด ก็ให้เข้าประชุมกัน กลุ่มสหกรณ์นั้นก็อาจตั้งกรรมการขึ้นมาเป็นจำนวนสักสิบคนหรืออะไรก็ได้ กรรมการของสมาคมมาบริหารงานโดยที่มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายสหกรณ์มาช่วยตอนแรก และตกลงใจจัดสรรที่ว่าปีนี้ครอบครัวนี้จะทำ

เท่าไหร่ ๆ ที่ไหน และจะช่วยในด้านเงินทุน คือสหกรณ์ก็ต้องระสมเงินทุนและก็ทำเหมือนว่าสหกรณ์นั้นเป็นนายทุน เมื่อมีกำไรแล้วก็มาแบ่งตามส่วนได้ อันนี้ก็จะเกิดสวัสดิการด้วยเพราะว่าคนที่ทำน้อยก็มีสิทธิในสวัสดิการเหมือนกัน ก็คล้าย ๆ ห้ามไม่ยอมให้ช่วยกันเพราะว่าเป็นยุคสมัยใหม่ แต่ว่าสมัยใหม่แท้ก็ต้องช่วยกัน ช่วยกันด้วยสหกรณ์ ผู้ที่ไม่สบายหรือเดือดร้อนอาจให้เงินส่งเสริมเป็นสวัสดิการ ให้ไปเลยก็ได้ หรือให้มาติดต่อทางโรงพยาบาลให้แพทย์เคลื่อนที่ไปช่วย ความจริงมีอีกทาง ไม่ใช่เรื่องของสหกรณ์หรือของการเกษตรแท้ ๆ แต่เรื่องสวัสดิการนี้เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นเมืองไทยนี่น่ะความจริงเป็นที่ ๆ เขาเรียกว่าเป็นสังคมนิยมไม่ใช่เล่นมาแต่โบราณ ก็โรงพยาบาลถ้าทำดีจริง ๆ มีหลายแห่งที่เขาทำดีจริง ๆ เหมือนกันที่เขาเลือกคน แต่ว่าส่วนมากตามหลักโรงพาบาลสำหรับคนจนฟรีก็เพียงแต่ให้ช่วยกัน เพื่อนฝูงช่วยกันให้สามารถมารับการรักษาฟรี อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์อยู่เหมือนกัน สหกรณ์อย่างนี้ก็จะหาสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาไว้สำหรับจ่ายให้แก่สมาชิกไม่ต้องไปเป็นทาสของผู้ที่เป็นนายทุน แต่ในเวลาเดียวกันก็ต้องเห็นว่าพวกนายทุนเล็ก ๆ เขาก็ต้องทำมาหากิน ก็อาจจะเอาเขามาช่วยในด้านธุรการด้วย คือรวมความทั้งหมดนี้สหกรณ์นี้ก็จะได้เรียกว่า “สหกรณ์อเนกประสงค์” โดยแท้มาตามแบบนี้ สำหรับหุบกะพงนั้นเป็นสหกรณ์เอนกประสงค์แบบไม่ได้ปลูกข้าวแบบปลูกผักหรือปลูกสินค้าที่จะขายโรงงานอย่างเช่นอ้อยให้โรงงานน้ำตาลเป็นผลิตผลที่ไม่ใช่ข้าว แต่มาปฏิบัติสำหรับชาวนาก็ได้ แต่ต้องดัดแปลงข้าว จะต้องให้สามารถสร้างยุ้งฉางกลางของสหกรณ์เพื่อที่จะเก็บข้าวส่วนหนึ่งเป็นส่วนข้าวบริโภค ไม่ต้องไปซื้อข้าวแล้วก็ถ้ามีโรงสีเล็ก ๆ ก็สีข้าวทุกวันเป็นข้าวบริโภคแก่สมาชิก ส่วนที่เหลือก็เป็นข้าวขายได้ข้าวขายนี้มียุ้งที่เก็บแล้วก็ไม่ต้องไปผ่านพ่อค้าหรือโรงสีใหญ่ กำไรก็จะดีขึ้น ความเป็นอยู่ก็ดี ถ้าอาศัยความขยันหมั่นเพียร ความเข้าใจในวิทยาการความเป็นอยู่จะขึ้น จะขึ้นสู่ระดับดี ตอนแรกที่ลำบากที่เป็นปัญหาคือทุน ทุนนี่เชื่อได้ว่าถ้าเอาจริงทุนนี่ก็ไม่หาย ไม่สูญ คืออย่างที่รัฐบาลเขาจะเอาเงิน ๓,๕๐๐ ล้านมาทำเรื่องพวกชาวนา โดยที่ไปขอความร่วมมือ จากธนาคารต่าง ๆ มาตั้งสหกรณ์อย่างนี้ก็ภายในปีหนึ่งก็จะพลิกหน้าเป็นหลังเลย เพียงปีเดียว คือจัดให้สามารถที่จะให้จากเงินเชื่อเป็นเงินสด คือหมายความว่าชาวนาลงทุนตอนแรก และอาหารบริโภคที่มีอยู่จะมีอยู่ในมือแล้ว ไม่ใช่เป็นเงินกู้ เงินกู้นี่นะสึกหรอมากสำหรับชาวนา แต่ถ้าเงินที่อยู่ในมือถือเป็นของตัวแล้ว ก็ไม่ต้องไปหนักใจเรื่องดอกเบี้ยเรื่องที่จะต้อง

เป็นหนี้เขาเป็นทาสเขา ทีนี้กลไกต่าง ๆ ก็ต้องศึกษา แล้วอย่างที่แสวง[๕] ก็ทราบดีแล้วว่าโรงสีนี้ตั้งขึ้นมานานแล้ว เป็นการค้นคว้า อาจแพงเพราะว่าเป็นการค้นคว้าแต่ว่าถ้าเรามาดูตัวเลขตามที่ค้นคว้าเสร็จแล้ว มันจะเป็นสิ่งที่เห็นได้ว่า ตามคาดคะเนว่ามีกำไร คือซื้อข้าวเรามียุ้งเดี๋ยวนี้เรียบร้อย ยุ้งที่ใหญ่พอสำหรับข้าวสำหรับใช้ตลอดปี คือ ๕๐๐ ตัน แล้วโรงสีที่มีอยู่เป็นโรงสีเล็กที่ผลิตได้วันละ ๒ ตัน แต่ก็ไม่ได้ต้องทำงานตลอดทุกวัน ห้าร้อยตันบวกกับยุ้งที่ทดลองต่าง ๆ นานาวิธี ชนิดต่าง ๆ ก็มีเป็นจำนวนพอสำหรับใช้ตลอดปี ในนี้เพราะว่าในนี้ใช้กันมาก ถ้าดูในบัญชีเครื่องเสวยละก็เสวยเป็นล้าน ๆ บาททีเดียว บางทีจุไม่ได้เรื่องวันละ ๕ กระสอบ

ผู้กราบบังคมทูล ฯ ของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทนี่เดือนละ ๓ กระสอบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้สึกว่าจุมากนะ ก็เพราะว่าต้องเลี้ยงผู้ที่อยู่ในนี้ ต้องเลี้ยงทหาร ต้องเลี้ยงแขกเหรื่อ แล้วยังมีที่จะเป็นสมาชิกของ.....คล้าย ๆ เป็น..... อันนี้จะทำเป็นคล้าย ๆ สหกรณ์ผู้บริโภค แต่ว่าเวลาเราไปซื้อข้าว เราก็ไปซื้อข้าวในราคาที่เป็นธรรม ที่ชาวนาเราก็ให้เงินสด มิได้บอกว่าจะให้เงินตั้งเยอะแยะ แต่ว่าไม่ให้เลยทีหลัง นี่ก็จนชาวนาเขาบอกว่าขายอย่างนี้เขาสบายใจ เขาได้เงินสดทันที แล้วก็เรียบร้อย ที่เขาขายแพงกว่านั้นเสี่ยงมาก เพราะว่าบางทีเขามาซื้อ แล้วก็ขนของเอาไป แล้วไม่จ่ายเหมือนบางประเทศเขาทำ เขาไปบีบคนโน้นคนนี้บอกว่าจะขอสิ่งของ ขอเครื่องจักร หรือขอวัตถุดิบ แล้วก็เมื่อแปลงวัตถุดิบแล้วก็จะให้ไป.....เครื่องจักรที่ทราบแล้วว่าเขาขอซื้อมา เมื่อผลิตผลของเขาจะดี ก็จะคืนมันก็เชิดไปแล้วไม่ให้ ก็นายทุนบางคนเขาทำอย่างนั้น ไปซื้อข้าวมาเยอะแยะแล้วก็ไม่จ่ายเงิน หายไปเลย แล้วชาวนาจะไปฟ้องอะไรกันที่ไหนก็ไม่ได้ไปเชื่อเขามาแล้ว ที่นี้ที่เราทำเราก็ซื้อมาในเวลาที่ราคาข้าวไม่แพง เพราะว่าเป็นเวลาที่เขามีอยู่ เขาจำเป็นที่จะต้องขาย แต่ว่าไม่ใช่เรากดราคา ถ้าทำเฉพาะครั้งนี้คือยกเงิน แทนที่จะต้องจ่ายตอนปลายปีมาจ่ายตอนต้นปีโดยเงินที่ได้มาจากทางราชการหรือตั้งขึ้นมาเป็นองค์การหรือกองทุนเอกชนก็ได้ที่ไม่หวังกำไร ก็แก้ปัญหาได้ แต่อย่างนี้ก็ต้องดูกำหนดแล้วก็ต้องหาคนที่มีสปิริตไปบริหาร ไปช่วยให้คำแนะนำ อันนี้ถ้าเอาคนเลว ๆ เข้าไปละก็ มันก็เสร็จเหมือนกัน บางทีก็เอาคนดี ๆ แต่ว่า

---

(๕) นายแสวง กุลทองคำ นายกมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย ฯ

ทำเลวเพื่อประโยชน์อย่างอื่น หรือเรียกว่าถูกจ้างให้เป็นคนเลว คนดีนั่นน่ะถูกจ้างให้ไปทำเลอะเทอะเพื่อให้ไปพังบ้านแก นี่มันเป็นถึงเศรษฐกิจ หรือเฉพาะเรื่องของช่วยชาวนาหรือจากเกษตรกรมันก็ต้องไปถึงเศรษฐกิจ จากเศรษฐกิจต้องไปถึงบ้านเมือง เรื่องมันเป็นปัญหาทั้งข้อ..... เราจะทำอยู่ก็ทำในส่วนของเราได้แต่จะต้องคิดให้รอบคอบ แล้วก็ที่มารวมกลุ่มรวมทุน รวมความคิด และรวมความตั้งใจ แน่วแน่ด้วยการกระทำดีเป็นการดีที่สุด เพราะได้ช่วยกันคิดได้ช่วยกันทำได้ แต่ก็เวลานี้สมัยนี้ สถานการณ์ของโลกเดี๋ยวนี้เราไม่มีทางเลือก ถ้าเราอยากอยู่เราก็ต้องสร้างให้ดีให้แข็งแกร่ง ถ้าเราไม่อยากอยู่ก็แล้วไป เหมือนคนนั้นน่ะ ที่ไปหัวหินเอาสับปะรดมาให้ เรายังไม่ทันถามว่าทำสับปะรดได้กำไรดีไหมหรือเป็นยังไง ผลเป็นยังไง ก็บอก “ผมไม่ยอม” ก็ถามไม่ยอมอะไร บอก “ไม่ยอม สักกระเบียดนิ้วก็ไม่ยอม” หมายถึงไม่ยอมให้ใครมารุกรานเมืองไทยสักกระเบียดนิ้ว แต่ฟังแล้วก็ปลื้มใจอย่างหนึ่ง ว่าเขาไม่ใช่คนมีเงินเขามีที่สิบไร่ที่แร้นแค้น แต่ก็ทำการเพาะปลูก เขาทำด้วยความสุจริต เขาบอกเขาไม่ยอมตราบใดที่มีคนไทยอยู่ในแผ่นดินไทย คนอื่นมาทำอะไรไม่ได้ แล้วก็เขาพูดในทำนองว่าสู้ด้วยมือเปล่าก็ยังสู้ได้ แต่ว่าสมัยนี้การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดมันต้องนึกถึงทางเศรษฐกิจด้วย แล้วก็วิชาการด้วย แต่ถ้ามาเร่งวิชาการแล้วไม่มีทางรอด เร่งว่าให้วิชาการนี้ชนะ ในทฤษฎีนี้ชนะ ไม่มีทาง ต้องทำให้ได้ผลไม่งั้นอยู่ไม่รอด เพราะว่าสงครามเดี๋ยวนี้ไม่ใช่สงครามด้วยอาวุธเหมือนแต่ก่อน สงครามด้วยอาวุธได้สิ้นสุด เมืองไทยแต่เดิมก็เจอเหมือนกัน เดี๋ยวนี้ก็กำลังเจอ แต่ว่ายังดึงเอาไว้อยู่ แต่ว่าถ้าทุกคนมัวแต่มานึกถึงว่าจะให้ตำราของตนชนะ ทั้งทางตำราเศรษฐกิจตำราการเมืองชนะ แล้วก็ล่มจม เขาอาจไม่ถูกกระทบหนักเพราะว่าเขาไม่ใช่คนไทย เขาอยู่ที่ไหนก็ได้สุดแล้วแต่เขาจะอยู่ เขาอาจเป็นใหญ่ในแผ่นดินต่อไป แต่ว่าอยู่ไม่ได้ เพราะว่ายังไง ๆ ถูกเฮือดคอ มีตัวอย่างในประวัติศาสตร์คนที่ลูก ๆ หลาน ๆ ของตัวเขาเองก็ฆ่าเสียเป็นทอด ๆ แต่ว่าถ้าพวกเราร่วมแรงกันสร้างความแข็งแกร่งแล้วไม่มีทางที่ใครจะมาทำลายบ้านเมืองของเราให้พัง ไม่มีทาง แล้วเราก็จะสามารถอยู่ได้

ทีนี้หลักใหญ่ที่คนโดยมาก โดยเฉพาะนักวิชาการ ไม่ค่อยชอบคือ การถอยหลังเข้าคลองหรือนึกว่าถอยหลังเข้าคลอง แล้วตัวเองก็พูดไปพูดมา ในสมัยที่ไปขอนแก่นก็ได้ไปพูดที่นั่นอย่างนี้ บอกว่าเดี๋ยวนี้เราถอยหลังเข้าคลองไม่ได้แล้ว เพราะไม่มีคลองแล้วได้ถมเป็นถนนหมด แต่ยังถอยหลัง ไม่จำเป็นต้องถอยหลัง ขอให้อยู่ ไม่ใช่อยู่อย่างแร้นแค้น อยู่กับที่ แต่ไม่ใช่ว่าตกต่ำลงอีก อย่างที่ไปภาคใต้ แต่ละบ้านเขามียุ้งข้าว แล้วเขาก็มีวิธีอย่างที่กระทรวง

เกษตร ฯ แต่ก่อนนี้ทำ เขาจะทำลานพื้นดินที่เก็บให้แกร่ง แล้วเก็บข้าวมาวางเรียงในยุ้งของเขา ปีไหนมีข้าวดีเก็บได้มากก็เก็บเอาไว้ ปีไหนที่ข้าวไม่ดีเขาก็กินที่อยู่ไปเรื่อย ๆ แล้วเคยถามเขา ทั้งไทยมุสลิม ไทยพุทธ ถามว่าขายข้าวหรือเปล่า บอกขายทำไม ถ้าขายก็ไม่มีจะกิน นี่ถ้าหากนักเศรษฐกิจจะบอกว่า อย่างนี้มันผิด ต่ำต้อยมาก คือต้องหมุนซิถึงจะรวย เขาบอกข้าวนี่ไม่พอขาย เป็นสิ่งที่เขาพูดถูก มีกินแล้วทำไมจะต้องทำอะไรกันอีก อาจไม่รู้ก็ได้ แต่ความเป็นอยู่เขาเองเป็นอย่างนี้ ทีนี้เราก็ต้องช่วยด้วยวิชาการ อย่างที่ก็ได้เห็นใน ที. วี. ในหนังสือพิมพ์ไม่ค่อยลง แต่มีเรื่องเมื่อปีที่แล้ว ที่ไปที่อำเภอบาเจาะ ตำบลบาเระใต้ เข้าไปดูแล้วก็นึกว่าจะไปเยี่ยม ไปดูเฉย ๆ ว่าอะไรเป็นอะไร ก็ไปเห็นเข้า มีข้าวเหลือในยุ้งนิดเดียว ถามเป็นไงทำปีนี้ดูทำข้าวได้ดีนี่ เขาบอกทำข้าวไม่ได้มาสามปีแล้ว ที่เหลือน่ะคือของเก่า แล้วก็ถามเขาทำไมมันแห้งนัก เขาบอกว่าน้ำท่วมเกือบปี ก็น่าฉงน เพราะว่าดู ๆ แล้วมันควรจะเข้าหน้าฝนแล้ว น้ำมันก็ยังค่อนข้างแห้ง ข้าวมันขึ้นมาแต่ว่าน้ำไม่หล่อ ทำไมน้ำจึงท่วม ก็มาดูแผน มาสัมภาษณ์สืบกับนายอำเภอ สืบกับผู้ว่าราชการจังหวัด จนถึงสืบกับผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นของธรรมดาที่จะต้องท่วม เพราะว่าน้ำลงมาจากเขาไม่มีทางระบาย มีแต่ทางระบายจากอำเภอบาเจาะมาอำเภอเมืองกับอำเภอใกล้ ๆ ลงไปถึงอำเภอสายบุรีนั่น ถึงจะระบายได้แล้ว ระหว่างทางก็ยังมีที่เขาดักปลา ซึ่งถ้าเราบอกว่าจะทำให้เรียบร้อยต้องลอกที่ทำเป็นคลองออก แต่ว่าถ้าเราลอกคลองก็ต้องห้ามไม่ให้ดักปลา เมื่อห้ามดักปลาแล้วเกิดเสียดสีในทางจิตใจของประชาชน ก็ทำให้เกิดฆ่ากันใหญ่ วิธีการที่ดีที่สุดก็คือให้ทางชลประทานเขาขุดเป็นคลองตัดตรงลงทะเลไป

ปีที่แล้ว ไปเดือนสิงหา แต่ก็ที่เริ่มไปดูที่นั่นก็เข้าไปเดือนกันยาแล้ว แต่ทางอธิบดีกรมชลประทานก็ร่วมมือดี โดยครั้งแรกก็ส่งนายช่างปัตตานีมาร่วมกับทางฝ่ายอำเภอและจังหวัด ก็ทำโครงการภายใน ๗ วัน ได้มีแผนกึ่งหนึ่งมีโครงการที่จะทำคลอง แล้วก็เขาก็เริ่มไปวัดระดับแล้ว ในสองอาทิตย์เริ่มขุดแล้ว เริ่มขุดคือเดือนกันยา ขุดคลอง ๖ กิโลเมตรลงทะเล ถึงเดือนธันวาก็เรียบร้อยแล้ว คือหมายความว่าในขั้นนี้ที่จะขุดคลองเรียบร้อย มาถึงเดือนมกราน้ำท่วมใหญ่ นครศรีธรรมราชหนักมาก แล้วก็นราธิวาสก็เหมือนกัน เพราะว่าดูทั้งตามแผนที่อากาศและดูตามที่เขาวัดน้ำฝน ฝนตกมาก ก็เป็นห่วงมากเหมือนกัน ก็เรียกว่าเราไปทำให้เกิดอย่างนี้ จากนี้แล้วก็มาเจอมรสุมหนักซาวนาจะแย่มาตอนเดือนมกรา อธิบดีกรมชลประทานมาแล้วบอกว่าได้ทราบจากรายงานทางนราธิวาสว่า ข้าวที่เหลืออยู่ในที่ทำโครงการ ก็เกือบจะไม่เชื่อ ต่อมาได้รับรายงานจากนายอำเภอเมือง และได้รับรายงานจากคนของเรา

ที่ไปดูเอง ก็บอกจริง ข้าวมีเหลือ ก็ยังไม่เชื่อ ถึงต้องไปในเดือนเมษา ก็หมอเขาห้ามไม่ให้ไปไหนกี่เดือนไม่รู้ที่ไม่สบายน่ะ เขาห้ามก็หมดเขตวันที่ ๒๐ นี่วันที่ ๑๙ ก็ไปแล้วไปภาคใต้ไปปักษ์ใต้วันที่ ๒๐ ไปดูโครงการ พอ ๒๑ ไปดูที่ยุ้ง ๔-๕ ยุ้ง เต็ม เพราะเหตุว่าน้ำลงมาแล้วได้ระบายลงทะเล จริง ที่ขุดนั่นน่ะมันมีพังทลายลงมาเพียงเล็ก ๆ น้อย ก็แก้ไขได้ แต่ว่าที่ลงทุนนั้น โครงการทั้งหมดทั้งประตูระบายทั้งที่ทำที่จะลงทะเล ๙ ล้านบาท แต่ที่ลงทุนนั้นประมาณสักสามล้านสี่ล้านบาท มีประตูน้ำทุกแห่ง ทำเพียงเท่านี้ทันทีทันควันประชาชนแถวนั้นก็รอดตัว ก็หมายความว่าเอาวิชาการทั้งในด้านกสิกรรม ชลประทาน วิศวกรรม ปกครอง ทุกอย่างมารวมกัน เสร็จแล้วก็ได้ผลออกมาว่า มีข้าวในยุ้ง ยุ้งที่เคยมีข้าวอยู่ในยุ้งนิดเดียวเต็มยุ้งหมด ก็พอมีกินมีเก็บ แล้วก็ไปสัมภาษณ์เขา ถามเขาว่าเช้าตื่นมาสวดมนต์หรือยัง เขาบอกว่ายังไม่ได้สวดมนต์ เขาเป็นมุสลิมก็สวดมนต์ทุกวัน แต่ว่าถามเขาก่อนว่าจะกินข้าวนี่น่ะทำยังไง เขาบอกว่าก็ตำ ก็ตำไปมื้อหนึ่ง ๆ วันหนึ่ง ๆ ขอดูหน่อยได้ไหม บอกว่าครกไปอยู่ที่บ้านโน้น สากมันไปอยู่บ้านนี้อะไรทำนองนี้ เพราะอะไร เพราะคล้าย ๆ ว่า เขายังมีความรู้สึกอายว่าเขามันโบราณจัด แต่ที่จริงบอกว่าไม่ต้องอาย ขอดูเขาก็โมเม ๆ ไปจนกระทั่งรู้สึกว่าถ้าจะซักช้าเพราะว่ายังต้องไปเยี่ยมที่อื่นด้วย แล้วก็ทางเขาเองเขาก็อาจอยากไปสวดมนต์เพราะถึงเวลา ก็เลยไม่เห็นเขาตำ แต่ว่าอย่างนี้ยังเก่าอยู่ที่เขาทำ ถ้าเราช่วยทางวิชาการที่นี้ต่อไป ก็ได้พูดกับอธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีว่าเอาเครื่องมือเครื่องจักรไปทำวันละ ๑๘ ชั่วโมง แล้วต่อไปเมื่อทำคลองแล้ว ทำประตูน้ำเรียบร้อยแล้ว มันต้องนำกลับ จะเอาเครื่องจักรไปมันสิ้นเปลือง ก็เลยขอให้หาวิธีชาวบ้านขุดลองเองได้ทุกเวลา ถ้ามีโอกาสขุดให้ขุดลอกเอง อันนี้ก็อาจหาว่าถอยหลังเข้าคลอง แต่นี่ให้ถอยหลังเข้าคลองเพื่อที่จะให้คลองได้มีอยู่ ขุดคลองเอาไว้ ให้รักษาคลองไว้ให้ใช้ได้ประโยชน์ตลอดไป จะได้มีกินทุกปี แต่เราสงสัย หกหมื่นไร่น่ะ เอ....หกหมื่นไร่นี่ไม่ได้เลย หรือได้นิดเดียว ถ้าอยากทำโครงการนี้เพิ่มเติมให้ก้าวหน้าขึ้นไปจะทำได้ให้ทำนาได้ขึ้นไปเป็นจำนวนขึ้นไปอีกหกหมื่นไร่ แต่ว่ายังไม่ทำเพราะว่าถ้าทำแล้วจะเกิดปัญหาสังคม เพราะว่าการครองที่ดินการอะไรต่ออะไรยุ่งกันใหญ่ แล้วก็ยังมีปัญหาอีกปัญหาหนึ่ง เมื่อปีที่แล้วทุกคืนถูกด่า บอกว่าพระเจ้าอยู่หัวน่ะทำโดยพลการ

ผู้เข้าเฝ้า ฯ “ใครด่าพ่ะย่ะค่ะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นัยว่าประชาชนที่บ้านทอนที่อยู่ทางอำเภอเมือง เขาไม่เข้าใจเขากลัวว่าพรุ

ที่มีน้ำนั่นน่ะจะตื้นเขิน น้ำจะหมด แต่แท้จริงมันมีพรุ ๒ พรุ พรุบนที่อยู่เขตอำเภอบาเจาะ แล้วพรุล่างที่เป็นเขตระหว่างบาเจาะกับอำเภอเมือง ก็เวลาไปเยี่ยมเขา วันนั้นไปเยี่ยมเอาแกะไปให้เขา เพื่อที่จะให้เขาทดลองเลี้ยงแกะที่มีคุณภาพที่ดี คือเป็นลูกครึ่ง โตกว่า แล้วก็มีคุณภาพดีกว่า ไปถึงเขาทำหน้าเศร้า.....เขาบอกใบ้แต่ว่าเขาว่ามีคนไปพูด หนุ่ม ๆ ไปพูด ลูกคนเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน เสียงว่าเป็นนักศึกษา ไปบอกว่าพระเจ้าอยู่หัวทำผิด ทำโดยพลการทำผิด ๆ ไม่มีวิชาการ ก็เลยได้บอกกับผู้ใหญ่บ้านปัจจุบันว่ารับรอง ถ้าไม่อยากแห้ง อยากมีฝน แต่ในเวลาเดียวกันน้ำท่วม อย่าไปขุดเอาไหม

หลังจากนั้นก็ไปที่โครงการ กำลังทำ ไปหานายช่างใหญ่ปัตตานี ชื่อจรรยา ปีนี้ที่ที่ไปเมื่อเดือนเมษาที่ผ่านมาไม่ได้ไปเยี่ยมราษฎรที่หมู่บ้าน แต่ผ่านไปผ่านมาหน้าดำทีเดียว ทุกคนไม่มีสุข แล้วก็ลูกผู้ใหญ่บ้านที่มาเอะอะ ตั้งแต่ปีที่แล้วรวมทั้งพ่อด้วยเขาบอกอย่ามาโผล่หน้าอีก ถ้าโผล่หน้าอีกเมื่อไรเขาจะฆ่า คือฆ่าน่ะ เพราะเขาแค้นเพราะลงท้ายเขาก็บอกว่ามีชาวบ้านที่อยู่ในตำบลบ้านทอนนั้นถามเขาว่าข้าวเป็นไง เขาก็บอกข้าวดี โครงการนี้ได้ใช้วิชาการเข้าช่วยก็เกิดประโยชน์ เราได้อะไร ก็ไม่ได้อะไรเราไม่มีข้าว ไม่มีนา ไม่มีผลประโยชน์ ไม่มีญาติโกโหติกาอะไรแถวนั้นเลย แต่ส่วนรวมคนเขาอยู่กินได้นี้สำคัญ แล้วที่นั่นน่ะ ปีที่แล้วเกิดเดินไปถึงที่ ลงไปในที่ดินที่ทำพรุข้ามสะพานที่เป็นไม้กระดานเก่า ยาวตั้งหลายสิบเมตร เสี่ยงว่าจะตก ก็เดินไปอีก ประมาณกิโลเมตรครึ่งแล้วกลับมามืดแล้วน่ากลัว เพื่อแสดงให้เห็นว่าเราต้องไปถึง ไปจริง ไปเห็นที่จริง ไปสัมผัสที่จริง ไปสัมผัสแท้ ๆ อยากดูของจริงทำให้มันได้ผล ถ้าไปแล้วไม่ทำ ด่าคนโน้นคนนี้ มันก็ไม่ได้ผล คือทำให้มีความแตกแยก แทนที่จะเกิดพลังก็ไม่เกิดมันทำให้เกิดความแตกแยกความหายนะเท่านั้นเอง ถ้าเราอยากให้เกิดเป็นเช่นนั้น ก็แล้วแต่เราจะหาเหตุ อันนี้ก็เป็นเพียงตัวอย่าง ได้ทำอย่างนี้ หกล้านหรือเก้าล้านบาท ทำภายในสองปีเท่านั้น ตอนนี้มัน ๘๕ ล้าน ถ้า ๙ ล้านนั่นน่ะเขาจ่ายได้ เพราะว่าอยู่ในงบประมาณที่เขาสามารถที่จะผันมาจากโครงการปัตตานี ๘๕ – ๘๖ ล้าน วันที่ ๑๖ - ๑๗ ขนเครื่องมือไป วันที่ ๒๒ เมษา ไปดูเขาขุดแล้ว เขาขุดพร้อมกับหยั่งดินว่าเป็นยังไง รวบรวมข้อมูลด้วยแล้วก็ดูเส้นทางครบทุกอย่างพร้อมหมด มาตอนหลังสุดก็เห็นจะหลายวันมาแล้วป่านนี้คงขุดได้หลายกิโลเมตรแล้วทั้งหมดที่จะเป็นคลองอันนั้น ๑๔ กิโลเมตร ไม่กว้างเท่าไหร่ แต่ว่าจะรับน้ำได้ร้อยคิวต่อวินาที ก็ไม่ทราบละ แต่ว่าอย่างไรก็ตามตามหลักเอาน้ำลงไปสักสี่ร้อยห้าร้อย แล้วอีกคลองหนึ่งหกร้อยเหลือหนึ่งร้อยเท่านั้นเองที่จะแผ่ไปยัง

คลองอื่นได้ตลอดปี และจะมีประโยชน์ทั้งในการระบายน้ำในการกักน้ำ อันนี้ก็ได้ความคิดมาจากที่ไปเยี่ยมพวกเขา ไปเยี่ยมแล้วไปเจอมา เรื่องว่าผนังสองข้างนี่พังเหมือนที่สระบุรีของอย่างนี้ทุกอย่างมันต้องร่วมมือกัน แล้วก็ทีหลังต้องดูสิ่งของทำการเพาะปลูกที่เหมาะสมไปดูดิน ไปพัฒนาว่าเป็นอย่างไร แล้วก็สหกรณ์นี่สำคัญ รวบรวมมาในหมู่บ้านนี้เขามีเขตกันเป็นเขตเท่าไร ให้เขาจัดสรรกันเอง เป็นหมู่บ้าน หมู่บ้านหนึ่งเรียกสหกรณ์ ตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ไม่ใช่ว่าเป็นนิคม ที่ตัด ๆ ๆ ๆ แล้วก็เวลาถึงเท่าไรปีที่จะเป็นเจ้าของก็ได้เป็นเจ้าของ อันนี้หลักสำคัญเป็นสหกรณ์ ซึ่งได้บอกแล้วว่าหมู่บ้านสหกรณ์ นี่หลักสำคัญอันหนึ่งก็คือกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของหมู่บ้าน ถ้าเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนบุคคลแล้วก็เกิดไม่ได้ นอกจากจะแก้ปัญหานี่ให้เขาเอาอย่างที่เขาทำแล้ว ในเมืองไทยนี้ถ้าเราทำเมื่อห้าปีกว่ามาแล้ว เขารับเอาเด็กอายุ ๘ – ๙ ขวบ ไปแล้วไปอบรม เดี๋ยวนี้ก็ยังทำ มาปลดแอกละ แล้วที่พวกเราพวกไดโนเสาร์ต่าง ๆ นี่ก็ไม่เหลือ เหลือแต่พวกเขา ก็แก้ปัญหาแบบที่คนที่ขายสับปะรดบอกว่าไม่ยอมสักกระเบียดนิ้วเขาว่าคนยังงั้นก็ตายหมด ก็ต้องได้วันยังค่ำ ไม่มีคนไทยเหลืออยู่ก็ไม่มีปัญหา แล้วก็มี ๒ ทาง คือเราทำของเราเองหรือไม่แก้ก็ตายให้หมด

ฉะนั้นเรื่องเศรษฐศาสตร์ทางเกษตรสำคัญยิ่ง แต่ว่าต้องรู้ทั้งเศรษฐศาสตร์ ทั้งเกษตร ทั้งการปกครอง ทั้งวิชาการ วิทยาการ กฎหมาย การปกครอง แล้วก็สำคัญที่สุดที่ขอย้ำเป็นอันดับสุดท้ายและเป็นอันดับสำคัญคือศึกเดี๋ยวนี้รอบด้านแล้ว มีที่เป็นกันมานานแล้ว เช่น เขมร ลาว แล้วก็ต่อไปทางโน้นเป็นญวณก็เหมือนกัน ล้อมอยู่อย่างนี้ เราอยู่ตรงกลางนี่ประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นแสดงให้เห็นแล้วว่าอย่างที่ชาวนาว่าผลิตข้าวไม่ได้ในระบอบประชาธิปไตยแบบโซเชียลลิสต์ของเขามีเสรีภาพทุกอย่างที่จะเลือกผู้แทนราษฎรแต่เลือกได้พรรคเดียว เลือกอะไรก็ได้มีแต่ขาวและดำ ถ้าใครเป็นขาวก็เห็นด้วยกับรัฐบาลถ้าใครเป็นดำก็ใส่เข้าไป รัฐบาล ถ้าใครใส่ดำนะทีหลังก็ปล่อยอีกแล้วก็ทุกแห่งทุกกระป๋องจะมี ๙๕ เปอร์เซนต์ที่โหวตให้รัฐบาลหรือเขาว่ามีสัก ๕ เปอร์เซนต์ที่เลือกประชาธิปไตย แต่เขาผลิตข้าวไม่ได้ ก่อนนี้พม่าเป็นคู่แข่งสำคัญ เอ็กซ์ปอร์ตปีละสองล้านสามล้านตัน ของเราเคยเป็นเอ็กซ์ปอร์ตปีละเท่าไรไม่ทราบ เอ็กซ์ปอร์ตนี่นะความจริงเป็นการคำนวณตัวเลขเป็นไม่ถึง ๑๐ เปอร์เซนต์ ของผลิตผลที่เราทำได้ไม่นับที่ไปอยู่ในยุ้งของพวกที่เก็บเป็นข้าวที่แจกให้รายเดือน วันนี้ของประชาชน ของเอกชน ซึ่งมีแยะ ทางภาคเหนือภาคใต้ที่ไปดู ภาคกลางนี่ก็ไปดู เมื่อเร็ว ๆ นี้ไปดูที่สระบุรีเขาก็มีข้าวเหลืออยู่ แล้วก็ปีหนึ่งเราต้องเก็บผลิตผลสัก

๒๐ ล้านตัน แต่เอ็กซ์ปอร์ตเพียงล้านกว่าตัน แต่ประเทศเวียตนามเหนือเดี๋ยวนี้ก็ยังต้องเรียกเวียตนามเหนือ เพราะว่าเขายังไม่เปลี่ยน เวียตนามเหนือเขาเลี้ยงตัวเองรอด เวียตนามใต้หรือญี่ปุ่นเรียกว่าถ้ามีสงครามก็เห็นจะแย่ รัสเซียต้องซื้อต้องไปขอข้าวสาลีจากอเมริกา แม้จะมีทุ่งนาตั้งแยะ เมืองจีนก็มีเหมือนกัน เมืองไทยนี่เรามีอยู่แล้วแล้วถ้าเราส่งเสริมขึ้นมา เราเลี้ยงตัวได้แล้ว เราก็มีผลิตผลที่จะไปแลกกับสิ่งของที่เราต้องการ แล้วตามเศรษฐกิจสมัยใหม่นี้ สิ่งของจากเกษตรนี่จะแพงขึ้นตลอดเวลา เป็นอินเดกซ์ของราคาสิ่งของที่เป็นวัตถุดิบ วัตถุดิบที่มาจากเกษตรกรรม เช่นผ้าไหม ฝ้าย ราคาจะแพงขึ้นทุกที ส่วนสิ่งของอื่นเช่นวิทยุ รถยนต์ ราคาจะคงที่อยู่นาน เปรียบเทียบแล้วก็เป็นอินเดกซ์ของการที่จะขึ้นลง มันขึ้นตามเรื่องของเกษตร แต่ว่าสิ่งที่เป็นเกษตรกรรมนี่ขึ้นสูง สูงขึ้นทุกที ราคาวิทยุ ที.วี.เดี๋ยวนี้ราคาเปรียบเทียบแล้วถูกมาก เพราะว่าทำได้อย่างพวกเกี่ยวข้องกับทางเทคนิคหรือโรงงาน ถ้าเปรียบเทียบดูว่าจะเอาปืนมาจ่อหลังให้ปลูกข้าว ให้ได้ผลิตผลทางเกษตร เอาปืนมาจ่อหลังต้นไม้ยังไงก็ไม่ได้ผล ไม่มีทาง แต่เอาปืนมาจ่อหลังให้คนขายตะปูนี่ ถ้าไม่ขายจะยิง ก็ขาย ขายแล้วก็ไม่มีความรู้สึกอะไรขายไป แต่ชาวนาที่มาเลี้ยงดูข้าวเลี้ยงดูพืชผลเขาต้องมีความรักมัน ก็ต้องมีจิตใจแล้วอย่างที่บางคนเขาบอกว่า เปิดเพลงให้ต้นไม้ฟัง อดีตรัฐมนตรีพันธุ์เลิศ[๖] ก็บอกว่าต้นไม้นี่น่ะต้องรักต้องแผ่เมตตาให้ถึงจะได้ผล เป็นเรื่องที่สมัยใหม่จะเชื่อหรือไม่ก็ช่างเถอะ แต่ว่าข้อสำคัญที่แฝงอยู่ก็คือมันต้องมีจิตใจที่จะทำ ถ้าเอาปืนมาจ่อหลังนี่น่ะ มันทำไม่ได้มือมันสั่นหมด ขุดอะไรก็ไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้ ไม่มีทาง แล้วเร่งเอาปุ๋ยใส่ เร่งก็ออกมาเป็นผลไม่ดี มันมีเหตุผล แล้วเอาปุ๋ยมาจากไหนล่ะ ในเมืองไทยนี่น่ะมีทาง ขอให้ช่วยกันสร้างความแข็งแกร่งทางเกษตร โดยให้ราคาสินค้าทางเกษตรกรรมนี่มันจะมีแต่ได้กำไรดีขึ้น เปรียบเทียบกับทางเกษตรอาจรู้ช้าไป เรามาทำเป็นขนาดย่อก็ได้ ต้องเป็นเอกชนที่จะต้องพร้อมอยู่เสมอด้วยเหตุผลนี้ แล้วก็ด้วยเหตุผลที่ว่าคนเราต้องมีอาหาร ต้องมีปัจจัย ๔ ที่นี้จากที่พูดมา ๔ อันในทางวิชาการแล้ว เมื่อวานนี้เองเกิดครึ้มขึ้นมา แล้วปรากฏข้าวมันมาจากไหน แล้ววัตถุดิบนั่นจะเอามาจากไหน ก็ต้องบวกค่าขนส่ง ค่าแรงงานเสร็จ นำจากสินค้าจากวัตถุดิบให้มาใช้ได้ในการผลิต แล้วก็รวมทั้งด้านในรายการวัตถุดิบนี้น่ะก็ต้องดัดแปลงแปรรูป ให้ได้ผลเป็นวัตถุดิบที่เหมาะสมในกิจการนั้นให้มาเข้ากับสินค้าแรงงานคืออะไรแรงงาน

---

(๖) นายพันธ์เลิศ บูรณศิลปิน

ของผู้ที่ขยันหมั่นเพียรทำด้วยความพยายามและฝ่ายบริหารคือจัดการให้แรงงานนั้นมาใช้ได้ถูกต้อง ทั้งนี้หลักการแบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ คือฝ่ายค้นคว้าให้สินค้านั้นมีคุณภาพ หรือมีลักษณะยังไงที่จะเหมาะสม รวมทั้งค้นคว้าว่าวัตถุดิบไหนที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ และด้านควบคุมคุณภาพซึ่งต้องการแรงงาน คือทำให้เห็นเป็นภาพอย่างนี้ก็อยากให้ท่านผู้ที่มีความรู้วิชาการ ท่านเป็นชาติแรงงาน คือวิถีทางอัดเข้ามาพร้อมกันหมด ก็เป็นตำรา อย่างเรื่องการพัฒนาเรื่องอะไรทั้งหมดนี่น่ะ แต่ตามความที่เป็นจริงไม่ใช่ไปค้นตำรามา ที่พูดอะไรต่าง ๆ เหล่านี้น่ะ ต้องขอรับสารภาพไม่ใช่ตามตำราเปี๊ยบ เพราะว่าชื่อภูมิพลนี่น่ะไปเอากำลังมาจากพวกนี้ เพราะเป็นอย่างนี้ แม่ฉันเคยเตือนอย่าลอยขึ้นไป เดินบนดิน ชื่นชมชื่อก็เลยเดิน ถ้าทำได้ช่วยกันทางวิชาการ ช่วยกันทำอะไรที่ง่าย ๆ อย่าให้ผิดว่าจะแก้ยังไง แล้วกำลังกายกำลังความคิดมีเท่าไรก็ทุ่มเทลงไป ไม่ต้องเสียหลาย มีอยู่ในตัว อยากจะให้แต่ละคนที่จะนำไปคิดเพิ่มเติมหรือตัดทอนดู หาอะไรใหม่ ๆ แต่ไม่ใช่แต่คิด เราต้องช่วยกัน สามัคคีกันทำจะได้เป็นผลดี และขึ้นตั้งเป็นกลุ่มเป็นก้อนอย่างที่ทำอยู่นี่น่ะ ให้เกิดประโยชน์แก่แผ่นดิน.

พระราชดำรัส[๑]

ในโอกาสที่พระครูวิบูลสารธรรม เจ้าอาวาสวัดคลอง ๑๘ และคณะ เฝ้า[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๘

เพื่อที่จะให้อุโบสถของวัดได้มีเงินทุนที่จะก่อสร้างต่อไป อยากจะมอบเงิน จำนวนนี้ให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดไปดำเนินการก่อสร้างให้เสร็จเรียบร้อยโดยเร็วยิ่งขึ้น เพราะว่าถ้าไม่ทำโดยเร็วก็จะขาดที่อาศัย อยากจะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดการต่อไป และขอว่าถ้ามีเงินที่รวบรวมเพิ่มเติมขึ้นมาจะสร้างเป็นมูลนิธิของวัด สำหรับเพื่อที่จะให้วัดได้สามารถที่จะส่ง สามารถที่จะปฏิสังขรณ์ต่อไป เพื่อรักษาวัดให้เรียบร้อย อีกส่วนหนึ่งสำหรับให้พระสงฆ์ให้สามารถจะช่วยในการศึกษาของโรงเรียนที่จะอยู่ใกล้วัด คงจะมีโรงเรียนที่อยู่ใกล้วัด อาจไม่ใช่โรงเรียนวัดก็ตาม แต่ก็เป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้วัด เป็นส่วนของวัดที่ช่วยโรงเรียน หมายถึงว่าถ้าทางพระสงฆ์เห็นว่าควรจะช่วยอย่างไรก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของพระสงฆ์ของวัดนั้น แล้วก็ถ้าพระได้ไปมีส่วนในการช่วยในทางศีลธรรมจรรยากับนักเรียนเป็นครั้งคราว อาจเมื่อไปแสดงธรรมเทศนา อธิบายคุณประโยชน์ของพุทธศาสนาให้เข้าใจลึกซึ้ง คือไม่ใช่ว่าจะไปเทศน์ให้ไปขึ้นที่สูงมาก แต่ว่าให้เข้าใจความเป็นอยู่ของคน วิธีคิดโดยเหตุผล อันนี้จะเป็นประโยชน์ จะได้ผลมากกว่าที่เทศน์อย่างเต็มยศ มีปัญหาอะไรที่นักเรียนหรือผู้ใหญ่มีปัญหาอะไรควรถามพระ ในเมืองไทยก็อย่างนี้ ถ้าคนเรามีปัญหามีความเดือดร้อนอะไรส่วนมากก็ไปอย่างที่เขาเรียกว่า “ไปคุยกับพระ” แล้วก็จะสบายใจ เพราะว่าพระสามารถที่จะนำบทต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนามาชี้แจงและเปรียบเทียบให้ดู ให้ฟัง แล้วก็สบายใจขึ้น พูดด้วยใจจริงอย่างในต่างประเทศ ที่เราเรียกว่า ประเทศที่เจริญแล้ว บุคคลใดมีปัญหา มีความเดือดร้อน ก็ไปหาจิตแพทย์บอกว่า “ไม่สบาย ไม่สบายใจ” แล้วก็หาเหตุผล แต่พระสามารถที่จะอธิบายโดยใช้หลักเหตุผลของพุทธศาสนาไปอธิบายให้แก่ผู้ที่เดือดร้อน หรือว่าถ้าสามารถที่จะให้พระได้ไปปาฐกถา หรือใช้ปาฐกถาไปแสดงธรรม หรือไปแนะนำทั้งครู ทั้งนักเรียน หรืออาจมีประชาชนทั่ว ๆ ไปเข้าฟังเป็นประจักษ์ก็จะเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด

ในเรื่องของพระพุทธศาสนานั้น เราแปลภาษาฝรั่งมาเป็นภาษาไทยว่าศาสนา ก็ไม่ตรงนัก ศาสนาเป็นคำสอน เป็นคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์ สำหรับบาลี ศาสนาเห็นจะแปลว่าพระธรรมคำสอน เป็นคำสอน ซึ่งทางภาษาฝรั่ง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสุจินต์ กิตยารักษ์ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา นำพระครูวิบูลสารธรรม เจ้าอาวาสวัดคลอง ๑๘ และคณะเฝ้า ฯ ถวายพระพุทธสิหิงค์จำลองที่จะประดิษฐานเป็นพระประธาน ณ พระอุโบสถวัดคลอง ๑๘ เพื่อทรงพระสุหร่ายและทรงเจิม และถวายพระพุทธสิหิงค์จำลองขนาดหน้าตักกว้าง ๙ นิ้ว และพระกริ่งทองคำขนาดหน้าตักกว้าง ๒ เซนติเมตร

เรียก RELIGION ความจริงแต่เดิมก็เป็นคำสั่งสอน แต่ว่ามามีความหมายในทางที่ต้องเชื่อ ต้องเชื่อ เป็นเบื้องต้น ศาสนาในต่างประเทศ อย่างศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่สอนจริง แต่ว่าสอนให้เชื่อ ถ้าคนไหนไม่เชื่อเป็นบาปที่สุด ศาสนาอิสลามก็ต้องเชื่อก่อน เพราะว่าผู้ที่เป็นศาสดาของเขาเป็นผู้นำผู้นำทาง ส่วนพุทธศาสนา ศาสดาของเรา พระพุทธเจ้าเป็นผู้นำจริง แต่เป็นผู้นำในทางจิตใจ นำไปไหน นำไปสู่ความสงบสุข ถูกต้อง ฉะนั้น ความสงบสุขแต่สมัยโบราณเมื่อพุทธกาลก็เป็นสิ่งที่ปรารถนา ความสงบสุขในสมัยปัจจุบันก็เป็นสิ่งปรารถนา ในสมัยโบราณครั้งพุทธกาลก็มีความเดือดร้อน เดือดร้อนจากสิ่งที่อยู่ในโลก สมัยปัจจุบันก็มีความเดือดร้อนจากสิ่งที่อยู่ในโลก ก็ถือได้ว่าศาสนาพุทธไม่มีวันเสื่อม ไม่มีวันเสีย ไม่มีวันล้าสมัย เพราะว่าไม่ใช่การสอนเพื่อที่จะให้อยู่หมัดอยู่ใต้บังคับบัญชา สอนว่าให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ แต่ละคนที่มีความสุขพ้นจากความทุกข์ แต่ความสุขกับความทุกข์นั้นแต่ละคนก็มีต่างกัน บางคนเกิดมามีสมองที่ดี บางคนเกิดมามีสมองที่ว่าง บางคนเกิดมามีร่างกายที่ดี ที่จะเติบโตจากทารกขึ้นมาเป็นเด็ก ขึ้นมาเป็นวัยรุ่น และขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ รูปร่างหน้าตาความเฉลียวฉลาดก็แตกต่างกัน ฉะนั้นต้องมีพุทธศาสนาหรือมีวิธีปฏิบัติต่อกัน ที่จะสอนเหมือนกันหมดทุกอย่าง ให้มีความเสมอภาคแท้ก็ไม่ได้ มีตำราเดียวก็ไม่ได้ และแต่ละคนต้องมีตำราของตนเพื่อขัดเกลาตนให้ดีขึ้นในโลกนี้ ในชาตินี้ หรือในชาติหน้า ถึงทำให้เราต้องเชื่อว่ามีชาตินี้ ชาติหน้า แต่ถ้าเราทำดี หมายถึงว่าเราขัดเกลาตัวเองให้มีความเฉลียวฉลาดและถูกธัมมะให้ดี เราก็สามารถที่จะก้าวไปสู่ความดีขึ้น สบายขึ้น มีความสุขขึ้น จะยกตัวอย่างคนที่เกิดมาพิการ หรือพิการมาโดยที่ประสบอุบัติเหตุ หรือโรคภัย เป็นคนง่อยก็ด้อย บางคนด้อยแต่ว่าด้วยความตั้งใจ ด้วยความฝึกตัวเอง ก็เกิดเป็นคนที่สามารถทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่โลก แก่ตนเองได้ แต่ว่าความพิการของเขาก็ยังพิการอยู่นั่น จะเป็นในคดีโลกหรือคดีธรรมก็ตาม ถ้าพูดถึงในทางโลก สำหรับพระสงฆ์ก็ไม่มีความหมายเช่นดนตรี อย่างดนตรีสากลของฝรั่งที่มีชื่อเสียงในทางเป็นอมตะทีเดียว คือเป็นปรมาจารย์ ชื่อ บีโธเฟน ดนตรีของบีโธเฟนนั้นฝรั่งเขาถือว่าเป็นขบวนการศิลปะดนตรีที่แท้ที่อมตะแต่นักดนตรี นักเขียนผู้นี้หูหนวก ตอนแรกก็ไม่หนวก อันนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้ตรงที่แต่งดนตรีให้คนอื่นฟัง แต่ตนเองหูหนวก ตนเองก็ไม่ได้ฟัง ไม่รู้ แต่เป็นนักแต่งที่ยิ่งใหญ่ในโลกของดนตรีสากล ก็หมายความว่าฝึกฝนตนเองได้ดีและมีความเชื่อมั่น เขาอาจมีความขมขื่นก็ได้ แต่เขาพยายามที่จะสู้ความขมขื่นนั้นจนสร้างเพลงขึ้นเอกต่าง ๆ ได้ด้วยความตั้งใจที่เข้มแข็ง ที่ว่าเป็นคดีโลกแท้ ๆ เพราะว่าพระสงฆ์ถือว่าดนตรีนี้ก็มิได้เป็นทางที่จะนำไปสู่ความสุขแท้ คือการดับทุกข์แท้ เพราะว่าดนตรีไม่เที่ยง แต่สำหรับพวก.....ต้องเรียกว่าพวกเรา เรายังไม่ถึงที่จะบรรลุถึงขั้นไตรลักษณ์ ก็ต้องถือว่าสิ่งที่เขาถือว่าสูงพวกเราต้องยอมรับถือว่ามีอยู่ในโลก ผู้ที่เป็นศิลปินในทางวาดเขียน

บางคนไม่มีมือไม่มีแขน แต่ใช้เท้าเขียน ก็ประหลาดดีเหมือนกัน คือแทนที่จะทำได้ง่าย ๆ คนเราโดยทั่ว ๆ ไป ก็ใช้มือเป็นเครื่องมือ ใช้มือก็หันกลับมาใช้เท้า ถ้าผู้นั้นขอบต่อสู้เพื่อที่จะทำให้สำเร็จแม้จะไม่มีความสามารถต่าง ๆ เท่าคนอื่น แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้พบคนหนึ่ง เขาเขียนรูป คือเขียนโคลงภาษาจีน ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะได้ มือขวาก็ได้ มือซ้ายก็ได้ เอาพู่กันมาจับไว้ที่ปากเขียนพร้อมกันสามอย่างก็ได้ ก็ถามเขาว่าใช้เท้าได้ไหม บอกว่าได้ ก็หมายความว่าคนที่ไม่พิการเขียนได้ทั้งทางท่าทาง มือขวามือซ้าย เอาพู่กันจับที่ปาก จับด้วยเท้าขวาด้วยเท้าซ้าย เพราะเขาฝึกฝนมาอย่างนั้น ฝึกฝนให้ทำได้ นั้นก็เป็นกรณีไปในทางโลกเหมือนกัน คนนั้นเขาไม่ได้พิการ แต่ว่าเขาฝึกฝนให้ยิ่งขึ้นให้ได้ดีโดยความจริงใจ คนที่โง่หรือที่เราเรียกว่าปัญญาอ่อน เกิดมาก็ไม่อยากจะปัญญาอ่อน แต่ว่าเพราะเหตุว่าเขาไม่สามารถที่จะมีความคิดที่ดี เพราะว่าเติบโตขึ้นมามีโรคภัยแทรกขึ้นมา หรือว่าเมื่อเวลาเกิดมีสิ่งที่ทำให้สมองเขาไม่สามารถที่จะทำงานได้ดี แต่เราก็หาทางที่จะช่วยให้ผู้คนเหล่านั้นมี..... ไม่ใช่ว่าจะมีปัญญาให้ดีขึ้น แต่ว่าสามารถที่จะใช้ร่างกายของเขาให้ดีขึ้นได้ด้วยการแผ่เมตตาให้เขาหรือการสอนให้ดีขึ้น อันนี้เป็นทางโลก

คราวนี้มาทางธรรม ทุกคนเราเราอยากเกิดดี แต่เราคงมีปัญญาอ่อน คือยังไม่ผ่านยังไม่รู้ถึงขั้นที่จะทำอย่างไร ถ้าหากขาดความสุขรับความทุกข์ได้ ตามความทุกข์ได้ ยังไม่รู้ นึกว่าหาความสุขคือไปดูหนัง หรือไปดูกีฬาไปดูการแสดง แต่ความจริงความสุขคือการทิ้งความทุกข์ได้ ตัดความทุกข์ได้ อันนี้ก็จะต้องฝึกฝนเหมือนกัน ฝึกฝนอย่างดีที่สุดคืออาศัยพระสงฆ์ พระสงฆ์ที่มาเป็นพระสงฆ์ก็ด้วยใจสมัคร ด้วยใจสมัครที่จะเข้ามาใกล้ผู้ถือศาสนาครองผ้าเหลืองนี้ก็คือทำเจริญรอยตามพระพุทธเจ้า เพื่อให้ร่างกายเข้าใกล้พระพุทธเจ้า และจิตใจก็จะเข้าใกล้พระพุทธเจ้า ฝึกฝนเรียนพระธรรมวินัย ปฏิบัติตามวินัยที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติเอาไว้ ก็ยิ่งเข้าใกล้พระพุทธเจ้าใหญ่ ศึกษาพระธรรมหมายถึงวิธีการต่าง ๆ ของกลไกต่าง ๆ ของสมองของคน ก็ยิ่งเข้าใกล้ไปอีก พระบางรูปก็ทำได้ดี พระบางรูปก็ทำไม่ได้ดี เป็นอยู่ที่บุญกรรมที่ได้เคยสร้างมา แต่อย่างไรก็ตามพระที่ดีก็มีมากและเป็นที่มุ่งอาศัยของคฤหัสถ์ทั้งหลาย ของพุทธบริษัททั้งหลาย ฉะนั้น พระที่เลือกเข้ามาเป็นพระสงฆ์แล้ว ครองผ้าเหลืองแล้ว ก็มีหน้าที่ที่จะแผ่ความคิด วิธีคิดของพระพุทธเจ้าให้แก่ทุกคน ความคิดที่ดีที่ได้ผลมิใช่เข้าอุปสมบทเพื่อที่จะได้เข้ามาบวชแบบที่จะมาสร้างความเป็นใหญ่ เข้ามาบวชเข้าพวกเพื่อให้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นวิถีทางดับทุกข์ คือร่วมกันเพื่อชักชวนช่วยผู้อื่นที่ยังไม่มีความสามารถที่จะดับทุกข์ได้โดยแท้ให้บรรเทา ฉะนั้นพระสงฆ์ที่สมัครเข้าเป็นสาวกพระพุทธเจ้า สมัครเข้าเป็นพระสงฆ์พระสงฆ์ก็คือบุคคล แต่สมัครใจเข้ามาเป็นพระสงฆ์ กฎวินัยที่จะทำตน

ให้ดี เป็นตัวอย่างว่าคนทำได้ และหาความรู้จนกระทั่งถึงถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมแก่บุคคลที่เดือดร้อน หรือการที่ในเมืองไทยเขาว่ากันว่าที่ไหน ๆ ก็มีวัด เดี๋ยวสร้างวัดใหม่ เดี๋ยวสร้างโบสถ์ใหม่ ถ้าสร้างวัด สร้างโบสถ์ สร้างพระพุทธรูปด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์นี้ก็เป็นที่พึ่ง เพราะเราต้องมีที่พึ่งทางใจ ก็เป็นอันว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สมควรแล้ว แต่ต้องย้ำว่าสมควรต้องนึกถึงสมควร เพราะเหตุใด เพราะว่าเป็นที่ยึดมั่นของบุคคลที่จะละความทุกข์ได้ ทิ้งความทุกข์ได้ ตัดความทุกข์ได้ ดับความทุกข์ได้ จึงขออนุโมทนา อยากให้ทั้งฝ่ายคฤหัสถ์ที่มีจิตใจกุศลที่จะสร้างโบสถ์ ที่จะสร้างพระพุทธรูปผู้ที่จะสนับสนุนพระอาราม ได้นึกถึงว่า เราสนับสนุนเพราะเหตุใดแล้วสบายใจ ก็หมายความว่าเราดับทุกข์ไปส่วนหนึ่ง เราสบายใจ และทางพระสงฆ์เองก็ได้บรรลุถึงขั้นที่ต้องการ จะเป็นสิ่งที่ทำให้พุทธบริษัทในเมืองไทยซึ่งมีพุทธศาสนิกเป็นจำนวนมาก และเป็นพุทธศาสนาที่ยังคงบริสุทธิ์ผ่องผุดให้คงอยู่ ถ้าพุทธศาสนาในแนวนี้ยังคงอยู่ทุกคนจะได้รับประโยชน์ จะมีความร่มเย็นเป็นสุข แต่ถ้าถือว่าพระสงฆ์ต้องปรับปรุงโน่นปรับปรุงนี่ ไม่มีเวลาที่จะมาแสดงตนเป็นตัวอย่างและสั่งสอนในทางที่ถูกต้องแล้ว บ้านเมืองจะปั่นป่วน ในปัจจุบันนี้เริ่มปั่นป่วนแล้ว จึงขอวิงวอนพระสงฆ์ให้ช่วยกันทำตามเป้าหมายแท้ ความหมายแท้ของพระพุทธศาสนา คือทำให้มีความสงบสุขในหมู่ชน และต้องทราบว่าชาติไทยนี้ถ้าไม่มีพระพุทธศาสนาค้ำจุน ชาติไทยคงไม่มี แต่ถ้าชาติไทยไม่มีพระพุทธศาสนาจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหรือชาติเองไม่ได้ ดังที่ได้เห็นเป็นตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระยะสองเดือนหลังนี้ในต่างประเทศที่ใกล้ชิด ฉะนั้น ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะช่วยกันป้องกันด้วยความเข้มแข็ง ทั้งเข้มแข็งว่าไม่กลัวตาย ทั้งเข้มแข็งว่าเป็นผู้กล้าเผชิญสถานการณ์แรกด้วยตัวเอง ด้วยการตั้งปัญหาว่าควรจะทำอย่างไร คำที่ชอบมากในพระพุทธศาสนาคือ “วิริยะ” วิริยะนี้ออกมาในรูปภาษาพูดธรรมดาก็หมายถึงความอุตสาหะเพราะเขาใช้คำว่าวิริยะอุตสาหะ คนนั้นมีความวิริยะมาก หมายความว่ามีความอุตสาหะมาก มีความขยัน มีความอดทนมาก แต่วิริยะกลายมาเป็นคนที่มีวีระ เป็นคนที่กล้า อย่างเช่นคำว่าวีรบุรุษ วีรชน คนที่กล้าก็วิริยะนี้ ความอุตสาหะหรือความกล้าก็เป็นคำที่สำคัญ ต้องกล้าที่เผชิญตัวเอง เมื่อกล้าเผชิญตัวเอง กล้าที่จะลบล้างความขี้เกียจ เกียจคร้านในตัว หันมาพยายามอุตสาหะก็ได้เป็นวิริยะอุตสาหะ วิริยะในทางที่กล้าที่จะค้านตัวเองในความคิดพิเรนทร์ ก็เป็นคนที่มีเหตุผล เป็นคนที่ละอคติต่าง ๆ ก็หมายความว่าเป็นคนที่คิดดีที่ฉลาด วิริยะในทางที่ไม่ยอมแม้แต่ความเจ็บปวด ความกลัวจะมาคุกคามก็ทำสิ่งที่ถูกต้อง ก็เป็นคนกล้า ถึงชอบคำว่าวิริยะ อันนี้ดีสำหรับท่านหรือสำหรับพระสงฆ์ ต้องมีวิริยะที่แท้ ทั้งกล้าเผชิญสิ่งแวดล้อมข้างนอกและกล้าเผชิญตนเอง วิริยะอุตสาหะที่จะเรียนรู้ความดีที่แท้จริง ถ้าทุกคนทำแล้วไม่ต้องเป็นห่วงบ้านเมือง ไม่ต้องเป็นห่วงพระศาสนาพระสงฆ์เกรงว่าพระศาสนาจะล่มจม พระศาสนาล่มจมไม่ได้

พระศาสนาเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ที่ผุดผ่อง ถ้าศาสนาคือการเมืองและถูกโจมตีหนักอย่างนั้น เพราะใครต่อใครเขารู้ว่าถ้าอยากจะกลืนเมืองไทย อยากจะมาใช้เมืองไทยทั้งคนไทยและผืนแผ่นดินไทยเป็นประโยชน์แก่ต่างด้าว ต้องทำลายศาสนาก่อน และกำลังทำลายอยู่ ฉะนั้นเราต้องสู้ สู้เพื่อตัวเอง สู้เพื่อความอยู่รอด ไม่ใช่ว่าบอกขอให้ป้องกันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นคำพูดที่เฉิ่ม ป้องกันทำไม ป้องกันชาติ เพราะว่าถ้าไม่มีชาติ ไม่มีศาสนา ไม่มีเครื่องมือที่จะมาใช้ที่จะมาเป็นกำลังใจให้เราอยู่ได้ ไม่พูดถึงพระมหากษัตริย์เพราะว่าเป็นตนเอง และถ้าหากทุกคนทำถูกต้องแล้วทุกคนก็ทำหน้าที่ของบุคคลที่เป็นพลเมืองดี พระมหากษัตริย์ก็พอใจ ฉะนั้นการที่ได้สร้างโบสถ์ สร้างพระก็เป็นสิ่งที่ดีที่งาม ขอให้การที่ได้สร้างโบสถ์ ที่ได้สร้างพระและมีจิตใจกุศลนี้ให้แผ่ไปสู่ทุกคนที่มีส่วน ให้ได้ผลจริง ผลแท้ของกุศลที่ได้ประกอบได้ทำกรรมที่ดี และจะได้รับผลบุญนั้นโดยแท้จริง ในทางส่วนของพระสงฆ์ก็เชื่อได้แน่ว่าเข้าใจในปัญหาและจะสามารถที่จะช่วยแผ่บุญแผ่กุศลให้แก่ผู้ที่ต้องอาศัย และสามารถที่จะป้องกันรักษาพระศาสนาให้มีประสิทธิภาพดี คือหมายความว่าให้มีนาบุญทำสมบูรณ์อยู่ให้รักษาไว้ให้ดี จะต้องทราบว่าจุดสำคัญอยู่ที่ว่าพระสงฆ์มีพระสงฆ์ปลอมอยู่มาก ที่ไม่ได้ตั้งใจที่จะมาเป็นพระสงฆ์ ตั้งใจที่จะมาสร้างฐานทัพ เป็นฐานทัพที่จะกำจัดพวกเราออกไปก็ขอให้พิจารณาและสามารถที่จะปฏิบัติต่อไป

คำพูดที่ได้พูดถึงในวันนี้ว่าคำว่าฐานทัพ น่ากลัวมาก ฝ่ายหนึ่งจะมาทำลายเราและได้มีอยู่ในศาสนาแล้ว ให้แยกให้ทราบว่าเป็นใคร เป็นอย่างไร วิธีการอย่างไร พระสงฆ์ต้องทราบ พระสงฆ์ที่ดีไม่ใช่ผู้วิเศษใด ๆ แต่วิเศษในทางที่มีเหตุผลและมีความบริสุทธิ์ จะได้ทราบว่าผู้ใดมาตั้งตัวเป็นฐานทัพในพระพุทธศาสนา คือขอให้ถือหลักว่าพระสงฆ์ที่อุปสมบทในพระพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์ อุปสมบทเพื่ออะไรและอย่างไร อุปสมบทด้วยความสมัครใจของตน เพราะเหตุว่าการอุปสมบทจะต้องไปหาอุปัชฌาย์ ต้องไปหาพระสงฆ์ที่ตนนับถือ ก่อนที่จะอุปสมบทต้องไปหาอุปัชฌาย์ใหญ่ หมายความว่าผู้ที่จะเป็นผู้อุ้มชู เข้าขออาศัย ขออาศัยข้าวสุก ขออาศัยให้อยู่ในพระวินัย ขออาศัยร่มเย็นด้วยความสมัครใจของตัว ต้องเปล่งเสียงออกมาถึงต้องขานนาค ถ้าตัวเองไม่อยากก็ไม่ทำ ไม่ใช่ถูกบังคับ ไม่ใช่ถูกเกณฑ์ทหาร เข้าไปแล้วพระท่านยังขัดคออีก ท่านยังถามว่าได้รับอนุญาตจากพ่อแม่หรือเปล่า ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือเปล่า มีหนี้สินหรือข้อผูกพันอะไรอยู่หรือเปล่าก่อนที่จะเข้ามา เพราะว่าต้องรู้ว่าผู้ที่เข้ามาเป็นพระสงฆ์นั้นจะต้องไม่มีข้อผูกพันใด ๆ และผู้ที่จะเข้ามาก็ต้องยืนยันว่าไม่มีข้อผูกพันและเข้ามาโดยบริสุทธิ์ใจ แล้วให้รับอาจารย์แล้วก็ว่ารับเป็นผู้ที่จะมาอาศัยพระธรรมวินัยเป็นที่อาศัย ใครที่เข้ามาแล้วมาบอกศาสนาเลวอย่างนั้นอย่างนี้

การบริหารพระสงฆ์เลวต่าง ๆ ก็หมายความว่าหลอกลวงตัวเองและหลอกลวงผู้อื่น เข้ามาโดยสมัครใจแล้วก็จะมาโค่น แต่มีที่ตั้งใจมาโค่นจริง ๆ จึงขอให้พิจารณา มีวิธีที่จะแก้ไขโดยพระสงฆ์ที่มีความสามารถ มีความฉลาดรอบรู้ และมีความตั้งใจดีที่จะให้คนอื่นได้รับผลดี ขอให้ช่วยกันและปฏิบัติตามธรรมวินัยที่ถูกต้อง เดี๋ยวนี้มีพระสงฆ์ที่เข้ามาขอให้บวชด้วยความสมัครใจ แต่ขอเข้ามาแล้ว เสร็จแล้ว มาทำลายตัวเอง ทำตนไม่ดี ผิดธรรมวินัย ทำให้ประชาชนเสื่อมความนับถือผ้าเหลือง จนกระทั่งพระที่ดี ๆ ต้องเรียกร้องอย่างที่เห็นในหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ หรือเห็นโจษกันว่า เดี๋ยวนี้พระออกไปบิณฑบาตไม่มีใครใส่บาตรเพราะว่าไม่ไว้ใจ อันนี้เสียหายก็เพราะว่ามีผู้ที่ไปแต่งแฟนซีสนุก ๆ เป็นพระ อาจทำถูกหลักวิชาแล้ว ถูกต้องตามกฎเกณฑ์แล้ว แต่ว่าเข้ามาทำสิ่งที่ไม่สมควรแก่เพศบรรพชิตตั้งแต่สิ่งเล็ก ๆ น้อยจนกระทั่งถึงสิ่งใหญ่ ถือกล้องถ่ายรูปไปถ่ายใครต่อใคร สาว ๆ อยากถ่ายรูปรึ มาถ่ายให้ ยังไม่พอเอากล้องให้คนอื่นให้ถ่ายเคียงกับสาว ๆ อันนี้มันผิด กินอาหาร เอ้อ.....ฉันอาหารในเวลาวิกาล ก็อาจหิวก็ได้แต่บางทีไม่หิว คนเราอย่างพระสงฆ์ที่ดีก็อยู่ได้สบาย พระสงฆ์ที่ฉันจะมื้อเดียวหรือสองมื้อก็ตามในเวลาที่ไม่เป็นเวลาวิกาล นอกเวลานั้นมีเวลาที่จะปฏิบัติการสั่งสอน มีเวลาที่จะศึกษาด้วยตัวเอง มีเวลามากและปลอดโปร่ง แต่ว่าแสดงให้ผู้อื่นเห็นฉันในเวลาวิกาลนี่เป็นอย่างไร แสดงการพูดจาไม่สุภาพ ทำตัวไม่สุภาพเรียบร้อย อย่างพระสงฆ์เวลาเดินก็ต้องมีความสำรวม ทำตัวไม่สำรวมไปบางทีก็ผิด ผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างนั้นทำให้คนอื่นเสีย ทำลายสถาบัน ทำลายพระสงฆ์ ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ขาดที่อยู่ อันนี้เป็นข้อสำคัญเหมือนกันที่พระสงฆ์ต้องพิจารณา ก็ขออาราธนาพระสงฆ์ให้ช่วยทำในสิ่งที่ถูกต้องและชักชวนให้พระสงฆ์อยู่ในธรรมวินัยอันดี เพื่อความอยู่รอดของชาติไทย หมายถึงว่ายังมีประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาบ้างและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมของชาติ เรียกว่าให้ช่วยกันแล้วก็พระสงฆ์ที่ไม่ได้เข้ามาประสงค์เพื่อความสุขใจหรือเพื่อที่จะช่วยกันระงับความทุกข์นั้น ขอให้ไปขับไล่ด้วยวิธีการทางพระวินัยเพื่อกำจัดความเลวที่ให้ความทุกข์ แล้วก็นำความสุขให้มา

ได้ระบายความเห็นอย่างนี้แล้ว ก็ขอฝากผู้ที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัดทั้งประชาชนที่เป็นประชาชนที่ดี ที่ตั้งใจดีที่จะมีประเทศชาติของตน ตลอดจนพระสงฆ์ที่กำลังเดือดร้อนกันอยู่ ก็ขอให้ทุก ๆ ฝ่ายได้ทำได้พิจารณาสิ่งเหล่านี้เหมือนกัน ในสมัยที่มีศึกอย่างหนักทุกด้าน เป็นศึกหนักของพวกเรา ของประชาชนทุกคน เราจะผ่านพ้นได้แน่ ถ้าทุกคนทำตามหน้าที่ของตัวเองด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผ่านพ้นแน่ ไม่ต้องหนี ไม่ต้องไปไหน อยู่ที่นี่ แต่ถ้านึกว่าไปไม่ไหวแล้ว เหตุการณ์ทางโน้น ทางนี้มันแย่ ไม่มีทาง ก็ดูซิเขมร พระที่อยู่ที่ในวัดถ้าไม่ยอม

ไปไหนท่านก็ตาย ท่านตายกับตาย แต่ว่าถ้าเราร่วมกันตั้งแต่แรกนี้ เราไม่ตาย ทุกคนต้องตาย วันหนึ่งต้องตาย เมื่อไหร่ก็ช่าง แต่ว่าถ้าทำหน้าที่ไปเต็มเหนี่ยวแล้ว ตายก็มีความสุข ฉะนั้นก็ขอให้เข้าใจให้ดีในคำพูด ถ้ามีหน้าที่แล้วจงทำหน้าที่ให้ดี ไม่ใช่จงทำดีอย่างที่เล่าให้ฟัง ทำดีอย่างที่ว่าให้ฟัง ถ้าทำดีที่ทำให้เกิดผลสำเร็จแล้ว คนที่กลัวตายก็จะตาย ? แต่คนไม่กลัวตายทำด้วยความวิริยะอุตสาหะเพียรพยายามดีที่สุด ช่วยกันก็จะประสบผลสำเร็จ อุตสาหะทำความดี ผู้ที่มีหน้าที่ต่าง ๆ ในทางราชการและเป็นส่วนตัว ขอให้สำเร็จในการกระทำนั้นเกิดผลดีที่สุด โดยร่วมกันรักษาเกราะป้องกันของบ้านเมืองให้ผ่านพ้นไปด้วยความสำเร็จโดยวิธีการที่ถูก ขอให้มีกำลังกายกำลังใจสมบูรณ์ทุกคน เพื่อประสบความสำเร็จโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๘

ตามที่ได้ฟังมาเมื่อตะกี้นี้ จะขอยกแต่ข้อที่ได้ตกลงในการประชุมนั้น จะขอยกลงไปเป็น ๓ ข้อแรกก็คือ การพัฒนาเจ้าหน้าที่เป็นข้อแรก ให้มีความสามารถที่จะเข้าใจปัญหานั่นเป็นข้อที่ ๒ การปฏิบัติต่าง ๆ ที่ตั้งใจจะปฏิบัติ รวมเป็นข้อ ๒ และข้อ ๓ ก็คือ การหาทุนสำหรับมาดำเนินงาน ข้อแรกการเตรียมตัวและพัฒนาตัวเองให้สามารถที่จะกระทำงานให้ลุล่วงไป เข้าใจว่ากรรมการทุกคน และผู้ที่ทำงานในด้านสังคมสงเคราะห์ตระหนักดีอยู่แล้วว่าจะต้องมีความเสียสละ มีความรู้ ความรู้ทางวิชาการ และมีความเมตตาจิตประจำตัว แต่ก็พูดง่าย ทำยาก เพราะว่าแต่ละคนย่อมต้องการได้หน้าบ้าง อย่าเพิ่งโกรธ ไอ้การได้หน้านั่นเป็นสิ่งธรรมดาที่สุดในโลก ที่จะอยากให้คนเขาเห็นใจว่าทำ และเป็นสิ่งที่ต้องมีเพราะว่าถ้าไม่มี ถ้าเราทำแล้วไม่มีใครเห็นด้วย เราทำไม่ได้ เพราะไม่มีใครเลื่อมใส ไม่มีใครที่จะมาช่วยศรัทธานั่นเอง แต่วิสัยของปุถุชนเราย่อมต้องมีความอิจฉา ไม่เข้าใจโง่เขลาเบาปัญญาอยู่ ฉะนั้น การที่ตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีความดีเต็มเปี่ยมนั้นก็เป็นสิ่งจำเป็น ขอให้ละทิ้งความอิจฉา ริษยา ขอให้ละทิ้งความที่มีอคติต่าง ๆ จะทำให้งานของแต่ละคนง่ายขึ้นเอง เพราะว่าบางทีเสียเวลาเป็น....ไม่ใช่เป็นชั่วโมง....เป็นแรมวันแรมเดือน แรมปีกว่าจะเข้าใจกันได้ เพราะอคติ และระหว่างนั้น เงินก็ร่อยหรอไป ในข้อที่สามก็ร่อยหรอไป และกำลังใจต่าง ๆ ก็ร่อยหรอไป และข้อที่ ๑ ก็หมดไป ในข้อที่ ๒ ที่จะปฏิบัติการต่าง ๆ นั้น ของสภาสังคมสงเคราะห์ สภาสังคมสงเคราะห์ได้รวมเอาองค์การ และส่วนงานต่าง ๆ ทั้งราชการ ทั้งเอกชน ทั้งใหม่ ทั้งเก่า ให้ได้ช่วยกันทำไม่ให้ซ้ำ หรือก้าวก่ายกันมากเกินไป และให้ร่วมมือในสิ่งที่พอจะร่วมมือได้ ที่ไม่ยอมให้ก้าวก่ายนั้นก็ทำไม่ค่อยได้ เพราะว่างานสังคมสงเคราะห์ทุกอย่าง ย่อมต้องก้าวก่ายกัน ถ้าไม่ก้าวก่ายกัน มีความร่วมมือกันไม่ได้ ก็ไม่ได้แตกกัน ต่างคนต่างทำ ก็ต้องมีความเข้าใจระหว่างกัน และในข้อที่สองนี้เอง ก็มีคำว่าร่วมมือกับศาสนาต่าง ๆ โดยเฉพาะ ๔ จังหวัดภาคใต้ ทางนั้นก็ไม่ใช่ง่ายที่จะเป็นเช่นนั้น เพราะว่า เกิดเหมือนว่าเป็นปัญหาพิเศษ เพราะว่าเคยได้ไปหลายครั้งแล้ว แล้วก็ได้ไปเมื่อเดือนเมษานี่เอง และก็เห็นว่า ความร่วมมือระหว่างประชาชน หรือผู้ที่มีศาสนาต่าง ๆ กัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายเปล่งศักดิ์ ประกาศเภสัช รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการอำนวยการชุดใหม่ ประธานกรรมการต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ เฝ้า ฯ กราบบังคมทูลถวายรายงานนโยบายโครงการของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ และรับพระราชทานพระบรมราโชวาท

ไม่มีปัญหา ถ้าใช้หลักความเมตตาซึ่งกันและกัน ซึ่งทุกศาสนามีจะใช้ความเมตตานี้เป็นภาษาของทุกศาสนา ถ้ามามัวแต่มาหวงแหนกัน....คำว่า เมตตา เป็นภาษาของพุทธศาสนา มันก็พูดกับใครไม่ได้ เพราะว่าในภาษาต่างประเทศใด ๆ จะเป็นภาษาในบ้านใกล้เคียง หรือภาษาในที่ห่างไกลมันก็เห็นคนละอย่าง คนละคำ แม้แต่โต๊ะ เก้าอี้ เขาก็ไม่ได้เรียกโต๊ะ เก้าอี้ ฉะนั้น ขอใช้คำว่า เมตตา คือมองเห็น ช่วยกัน เห็นใจกัน คือ ทุกศาสนาก็มีใช้ ที่ได้เห็นเมื่อเดือนเมษาที่ไปภาคใต้ ที่ได้ไปเห็นในเดือนเมษานี่เองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้ไปเห็นทางภาคเหนือ ที่ได้ไปเห็นในภาคกลาง ที่ได้พบกับชาวต่างประเทศ และโดยเฉพาะอย่างศาสนทูตวาติกัน มาในเดือนเมษานี่เอง เหมือนกันหมด ศาสนาทุกศาสนาร่วมมือกันเพื่อที่จะให้มีความดี และให้ได้ผลตามที่ท่านทั้งหลาย ข้อหนึ่ง ได้ตั้งใจทำข้อสอง งานของหมายเลขหนึ่งที่จะทำงานหมายเลขสองนี่ ทำยากมากเพราะว่ามันกว้างขวาง และต้องเลือกงานตามลำพัง และตามหมายเลขสาม แต่ว่า หมายเลขสามนั่นน่ะ คือ เงิน ไม่ใช่สิ่งที่จะเป็นอุปสรรคมากนัก เพราะว่าแต่ละคน ถ้าทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ความตั้งใจ ย่อมทำได้ และพูดกันจริง ๆ อย่านึกถึงประโยชน์ และชักชวนผู้อื่นที่อาจจะไม่ใช่พวกเรา กรรมการบริหารให้เข้าใจว่าเวลานี้ไม่ใช่เวลาที่จะนึกถึงความเย่อหยิ่ง ความไม่เข้าใจกัน หรือเงินทองที่ตนมี หมายถึง ผู้ที่มีความร่ำรวยพอสมควร มีอยู่ว่าถ้าหากว่าเราไม่ทำงานเต็มที่ ช่วยกันเต็มที่แล้ว บ้านเมืองไปไม่รอด แล้วถ้าไปไม่รอดแล้ว ทั้งข้อหนึ่ง ข้อสอง ข้อสาม เป็นอันวอดไป และโดยเฉพาะอย่างที่ทุกสิ่งทุกอย่างได้บอกมาแล้ว พูดมาแล้ว ในรายงานซึ่งยืดยาว และซึ่งไม่จำเป็นที่จะทำตามคำขอวันสุดท้ายที่ขอโอวาท เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในนั้น ขอให้ไปทานอีกที แต่ว่าอย่าถือว่าเป็นรายงาน ถือว่าเป็นแนวดำเนินงานที่ดีแล้ว ก็ไม่ต้องรับโอวาทที่ว่าเดี๋ยวนี้ง่ายขึ้นมากแม้แต่ข้อหนึ่ง ข้อสอง ข้อสาม เป็นที่หนักใจ ข้อหนึ่งด้วยความลำบากที่จะทำให้คนเข้าใจ เราต้องทำงานด้วยความเสียสละ ข้อสองความลำบากของงานที่กำลังทำที่ได้วางไว้แต่เดิมและข้อสามเงินที่ขาดแคลน ทั้ง ๓ ข้อนี่นะมันง่าย เพราะว่าสถานการณ์บีบบังคับ ถ้าสถานการณ์เดี๋ยวนี้มีส่วนมีคนมากที่สบาย...สบาย...จะบอกว่า...สบายแฮ....มันยาก แต่เดี๋ยวนี้แต่ละคนก็ไม่สบาย เพราะว่ารู้ว่าสถานการณ์มันหนักแค่ไหน รู้ว่าถ้าผิดพลาดไปในนโยบายใด ๆ ทั้งขั้นของสภาสังคมสงเคราะห์ ทั้งขั้นของเอกชนและราชการแล้ว เราไปแล้วไปแล้วแปลว่าไปไม่รอด ฉะนั้น เชื่อว่าสามข้อนี้ จะเป็นที่ซาบซึ้งของทุกท่านและของผู้ที่ท่านเป็นผู้แทนมาแต่ละภาค และขยันหมั่นเพียรในการทำต่อไป ไม่ใช่เพราะว่าจะทำบุญอย่างจะเห็นสวรรค์อยู่ข้างหน้า แต่เพราะว่าไม่อยากเห็น

นรกอยู่ข้างหน้า ฉะนั้น ก็ทิ้งปริศนาไว้สำหรับท่านดังนี้ก็พอ ความจริงแล้วก็พอแล้ว เพราะท่านก็มีความเฉลียวฉลาดพอที่จะเข้าใจว่าหมายถึงอะไร เพราะไม่ทราบจะพูดอย่างไร ถ้ามาพึ่งแต่พระบรมราโชวาทแต่อย่างเดียว และตนเองความจริงไม่คงไม่ได้พึ่ง เพราะว่าแต่ละคนมีสมองของตน มีความคิดของตนที่ดี และมีความสามารถของตนทำได้ไม่ใช่ทำได้เหมือนรัฐบาลเขาบอกว่า เราทำได้ แต่ทุกคนทำได้ ก็เชื่อว่าพระบรมราโชวาทนี่หมายถึงว่าเป็นคำพูดของคนเดียว รู้ว่าคนไทยทุกคนที่เรียกตัวว่าเป็นคนไทย จะเป็นเชื้อชาติใด จะเป็นศาสนาใด รู้ว่าคนไทยทุกคนจะต้องคิดด้วยความสามารถและเต็มความสามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นประกาศิตจะเป็นจะตายอยู่ที่ตรงไหนแล้วก็ช่วยกันทำ แล้วถึงจะเป็นตามที่ว่า “เราทำได้” คือเราร่วมกัน คนที่เป็นคนไทยแท้จริง ทำได้โดยละอคติทั้งหลาย.....เงิน เอา.....ไม่ได้นึกถึงที่จะทำชื่อเสียงแก่ตัว อันนี้เป็นเรื่องเล็ก ไม่ใช่ว่าจะทำตามลัทธิ ความคิดของตัวหรือของพรรคพวก อันนี้เรื่องใหญ่ ไม่ใช่ทำเพื่อที่จะยึดเอาประเทศไทยไปเป็นของคนอื่น นี่เป็นเรื่องใหญ่แล้วก็ถ้าจะพูดไป จะพูดหนักขึ้นทุกที เมื่อตะกี้เริ่มต้นด้วยตนเอง เริ่มต้นต่อไปด้วยเพื่อนฝูงหรือกลุ่มของตัว แล้วต่อไปถึงจะเป็นชาติ ก็ขอจบ แต่เข้าใจว่าท่านทั้งหลายคงเข้าใจในเจตนารมณ์ของคำพูดและจะขอ...ไม่ต้องร้อง...ข้าพเจ้าไม่ขอร้องแล้วเพราะว่าท่านต้องเข้าใจแล้วว่าถ้าท่านไม่ทำตามแนวความคิดนี่แล้วท่านตาย ถ้าไม่ตาย ถ้าไม่ตายท่านก็ต้องหนี หนีไปไหน ต้องหนีไปเข้าสวนสัตว์อย่างที่เขาหนีกันไป เขาไปเข้าสวนสัตว์ พวกที่ไม่หนีก็ตาย หนีไปที่ไหนมันร้อนเราก็ต้องพึ่งเย็น ไปพึ่งเย็นบางแห่งก็ถูกขับไส ถ้าพึ่งเย็นของ....เมื่อวานซืนนี้ ได้พูดถึงว่ารอบด้านของเมืองไทยเรามันร้อน มีทิศเดียวที่ไม่ร้อน คือทิศ... ดูไปทางใต้เพราะว่ามีทะเล น้ำทะเลมันค่อนข้างเย็น ฝรั่งก็ยังบอกเลยว่าอย่ามาอาบน้ำเมืองไทยมันร้อน แต่ว่ามันเย็น ก็ตกทะเล ตกทะเลแล้วถ้าไม่มียานพาหนะไหน ก็จมน้ำตายแต่ลอยลำ ถ้ามีใครมารับไหว ก็รับเอาไปสวนสัตว์ดังที่เคย เห็นในหนังสือพิมพ์กันแล้วว่าไปที่ไหนก็ไปเข้าค่าย เข้าค่ายเขาก็มีเมตตาจิตจะรับ จะไปรอดแค่ไหนก็ไม่ทราบ แล้วเขาก็เกิดความคิดที่จะทำสวนสัตว์ หมายถึงว่า เขาจะ...เขาก็มีเมตตาจิตละ เขาจะให้อยู่ในส่วนหนึ่งเขามีที่ แล้วถือว่าเป็น อินโดจีน หรือเอเชียอาคเนย์เล็ก ๆ ที่เป็นสวนสัตว์เราไม่อยากพบของอย่างนี้ ฉะนั้นไม่ต้องมีปัญหาแล้ว ท่านต้องเข้าใจ และท่านต้องทำ และเราจะอยู่ดี ไม่ใช่ว่าเราจะไม่อยู่ เราจะไม่ตาย เราจะมีเกียรติ เราจะสามารถอยู่อย่างเป็นชาติตัวอย่าง โดยที่วางมาตรการต่าง ๆ ทำงาน

โดยความตั้งใจ ทุกฝ่าย ไม่ใช่ว่าจะเป็นพระศรีอารย์ ไม่ใช่ว่าเราจะเป็นยูโธเปีย แต่พออยู่ได้ และอยู่อย่างดีพอสมควร ทุกคนทำหน้าที่ เมืองไทยเรานี่มีพอสำหรับเลี้ยงคนที่อยู่ในประเทศ มีเหลือที่จะผลิตเลี้ยงต่างประเทศเขา ถ้าทำดี ๆ

ฉะนั้น ที่พูดอย่างน่ามืดมนแล้ว จำเป็นที่จะเป็นจริง เราอยู่ได้อย่างเสรีของเรา คือใคร จะทำอะไรทำได้ แต่อยู่ในขอบเขต ใครจะนับถือศาสนาใดก็ได้ มีที่ไหนในโลกนี้ที่นับถือศาสนาได้อย่างเสรีอย่างเมืองไทยนี้ ที่อยู่ในขอบเขตก็หมายความอย่าให้เบียดเบียนกัน อย่าให้เอาเปรียบกันเท่านั้นเอง แต่ว่าต้องมีการแข็ง แข็งแกร่ง แข็งที่จะทำอะไรต้องทำได้ ได้พูดต่อกันเป็นเวลาพอสมควรแล้ว คราวนี่เป็นตาของท่าน เป็นเวลาของท่าน เป็นหน้าที่ของท่านที่จะพูดต่อ แต่อย่ามาพูดที่นี่ พูดในใจของท่าน ในสมองของท่านและปฏิบัติ ข้าพเจ้าจะยุติเพียงแค่นี้.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรหุบกะพงจำกัด[๒]

วันเสาร์ ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๘

ที่มาเยี่ยมหุบกะพงครั้งนี้ ก็มาแสดงความยินดีกับสมาชิกทุกคนที่ได้มาถึงเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ขั้นหนึ่งแล้ว และเป็นที่น่ายินดีที่สุดตามรายงานว่า ได้ดำเนินการและเริ่มดำเนินการหลายสิ่งหลายอย่าง ซึ่งแต่ก่อนนี้เจ้าหน้าที่ทางฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการ คือ ค่อย ๆ รับงานมาทำเอง อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง นอกจากนั้นก็ได้มีความก้าวหน้าในทางความเป็นอยู่มาตามลำดับ ตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้เมื่อเริ่มต้นกิจการที่หุบกะพงนี้ ซึ่งในครั้งก่อนนี้เราได้เห็นว่าอยู่กันอย่างแร้นแค้น และค่อย ๆ มีความก้าวหน้าขึ้นมา จนกระทั่งได้สามารถมาสร้างที่ทำการหลังนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สมควรที่จะได้ขยายกิจการและมีที่ประชุมเพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนความคิด และสามารถที่จะมาประชุมแลกเปลี่ยนนอกจากความคิดก็ได้ดำเนินกิจการให้ถูกต้องตามหลักที่เราต้องการ คือแต่ละครอบครัวในสหกรณ์ทำการงานของตน และถ้ามีขัดข้องอะไรช่วยกันเกื้อหนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ฉะนั้น การที่มาครั้งนี้จึงทำให้เกิดความความปลาบปลื้มอย่างยิ่ง ที่ผล ... จุดหมาย ... จุดประสงค์ มากลายเป็นความจริงแล้ว และจะต้องขอชมเชยทุกคนที่มีความตั้งใจและมีความเข้าใจในเป้าหมาย

นอกจากนี้ ที่จะขอชมเชยอีกหน่อยหนึ่ง และยินดีด้วยอีกอย่าง คือข้อที่ว่างานของเราได้ก้าวหน้ามาถึงขั้นนี้ เริ่มเป็นตัวอย่างสำหรับผู้อื่นแล้ว ดังที่เคยกล่าวไว้เมื่อหลายปีมาว่า ขอให้เราอดทน แล้วก็ตั้งใจ เข้าใจในวิธีการให้ดี แล้วก็เป็นตัวอย่าง เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น ไม่ใช่ต่อเฉพาะตัวเราเท่านั้นเอง เป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่มีอาชีพคล้าย ๆ กับเรา และต้องการผู้ที่มีความรู้ไปแนะนำ บัดนี้พวกเรากลายเป็นพวกที่มีความรู้ขึ้นมาแล้ว และเป็นผู้ที่เป็นที่พึ่งของคนอื่นต่อไป เป็นข้อที่สำคัญอย่างยิ่งและน่าภูมิใจอย่างยิ่ง การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคง ก็เพื่อตัวเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีเกียรติว่ายืนด้วยตัวเอง ไม่ใช่ว่าจะต้องให้ใครมาพยุงอยู่ตลอดเวลา เกียรติอันนี้เป็นเกียรติของคนที่ดี และโดยเฉพาะคนไทย เราต้องยืนบนขาของตนเองสมกับเป็นไท นอกจากนี้ต่อไปขั้นที่สาม เมื่อเรายืนตัวบนขาของเราเองได้แล้วก็ให้นึกถึงผู้อื่นอาจยังไม่ทราบวิธีการเราทราบวิธีการแล้วก็โฆษณาวิธีการนี้ การให้อย่างนี้อย่าไปนึกว่าเราให้แล้วเราจะจนลงไปตรงกันข้าม ขอให้ทราบว่าให้วิชาการ ให้ความรู้ ให้วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผู้อื่นสามารถปฏิบัติ เราเองเราจะรวยขึ้น คือเรามีความจริงใจ ในทางจิตใจเป็นสิ่งที่ดีงามที่สุด ในทางปฏิบัติ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ไปทรงเยี่ยมสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง จำกัด อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

หรือในทางข้อเท็จจริง การที่ให้ความรู้แก่ผู้อื่นเราจะรวยขึ้นมาก็โดยการที่เราจะปลอดภัยขึ้นเป็นส่วนรวมของประเทศ เพราะว่าคนอื่นที่เขาต้องการความรู้ วิธีการของเรา และถ้าเขาเอาไปปฏิบัติได้ ถ้าเขายืนตัวได้ จะทำให้เรามีเพื่อน มีเพื่อนฝูง มีผู้ที่จะช่วยหนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ก็ทำให้เกิดความเป็นส่วนรวมเป็นของเราเอง ฉะนั้น การที่มาถึงเป้าหมายและกำลังดำเนินการต่อไปจนถึงที่ซึ่งจะมีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปนี้ มีความเข้าใจยิ่ง ๆ ขึ้นไปนี้ ก็เป็นสิ่งที่น่ายินดีเป็นอย่างมาก

ขอให้แต่ละคนบากบั่นที่จะทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่มีความรับผิดชอบต้องเป็นกรรมการสอดส่องความเป็นอยู่ของสมาชิกทั้งหลาย มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยกันสร้างความเจริญแก่สหกรณ์หุบกะพง ถ้าทำต่อไป จะบรรลุเป้าหมายต่อไปที่เราตั้งเอาไว้อย่างที่เคยบอกเอาไว้เมื่อประมาณสิบห้าปีมาแล้วว่า เริ่มต้นอย่างไร บ้านเป็นบ้านไม้ไผ่พื้นดินธรรมดา ต่อไป เราจะมีบ้านไม้กระดาน เราจะมีพื้นเป็นซีเมนต์ เป็นคอนกรีต แล้วต่อไป เราก็คงมีบ้านเป็นตึกได้อย่างดี ซึ่งความคาดหมายก็เข้าใจว่า จะเห็นมันค่อย ๆ ขึ้นมาตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้ เรื่องบ้านไม้ไผ่ เป็นตึกหรือว่าเป็นอิฐนั้น เป็นสิ่งของภายนอก แต่เป็นสิ่งของที่แสดงให้เห็นว่าเรามีความเจริญขึ้น และความเจริญนี้สร้างด้วยอะไร สร้างด้วยความตั้งใจ สร้างด้วยความขยัน สร้างด้วยความสามัคคีของเหล่าสมาชิก สร้างด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความสุจริตใจ เพราะฉะนั้นขอให้สมาชิกรักษาความขยันหมั่นเพียร ขอให้รักษาความสุจริต ขอให้รักษาความสามัคคีในหมู่คณะ ความดีทั้งหลายทั้งนี้จะทำให้ทุกคนเจริญขึ้น มีความมั่นคง ทำมาหากินได้ดี เป็นที่แน่นอนว่าอุปสรรคข้างหน้ายังมีอีกมากหลาย เพราะว่าอาชีพเกษตรกรต้องอาศัยปัจจัยมากมาย ทั้งทางธรรมชาติ ทั้งทางวิชาการ แต่ถ้าทุกคนร่วมกัน ช่วยกันแล้วก็เกิดมีความก้าวหน้า ถ้ามีอุปสรรคใด ๆ ขออย่าให้ท้อใจเพราะช่วยกันได้ และทางราชการเมื่อเห็นพวกเรามีความขยันหมั่นเพียร มีความตั้งใจดีก็มีความยินดียิ่งที่จะช่วย ก็ขอให้รักษาความดีด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยความขยันหมั่นเพียร และจะประสบผลสำเร็จ

ในโอกาสนี้ก็ขอแสดงความยินดีอีกครั้งหนึ่ง และขอให้พรให้ทุกคนประสบกับความสำเร็จความเจริญตามความมุ่งหมายทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนามเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนา
คณะลูกเสือแห่งชาติ
ณ พระลานพระราชวังดุสิต

วันอังคาร ที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความชื่นชม ที่ได้มาร่วมพิธีปฏิญาณตนและสวนสนามเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติในโอกาสนี้ และมีความยินดีที่ได้ทราบรายงานว่า กิจการลูกเสือ ซึ่งเป็นงานส่วนรวมของชาติมีความเป็นปึกแผ่น ดำเนินก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ข้าพเจ้าขมชมเชยลูกเสือทั้งหลาย ที่ต่างได้พยายามบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอ โดยเฉพาะลูกเสือทั้ง ๙ คนที่ได้รับเหรียญสรรเสริญนั้น สมควรยกย่องได้ว่ามีน้ำใจและความเป็นลูกเสืออย่างครบถ้วน

เป็นที่ทราบทั่วกันอยู่เป็นแน่นอนแล้วว่า บ้านเมืองของเราจะตั้งอยู่ได้ ก็ด้วยเราทุกคนปฏิบัติหน้าที่การงานให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อส่งเสริมกันและกัน และมีเมตตาจิตเอื้อเฟื้อจุนเจือกัน กิจกรรมของคณะลูกเสือที่เป็นมาแล้วแต่ต้นตลอดจนถึงปัจจุบัน ก็มีวัตถุประสงค์และวิธีการเพื่อการนั้น จึงมุ่งดำเนินการสั่งสอนและฝึกหัดอบรมผู้ที่เข้ามาอยู่ร่วมคณะ ไม่ว่าเพศใดวัยใด ให้มีความสามารถมีจิตใจ และมีคุณธรรมที่จะรวมกันอยู่ได้ด้วยดี โดยมีร่างกาย และจิตใจอันเข้มแข็ง มีความจงรักภักดีต่อบ้านเกิดเมืองนอนเป็นรากฐาน ปองใจจะรักษาชาติประเทศให้ดำรงมั่นคงตลอดต่อไปในอนาคต

ขอให้ลูกเสือทั้งหลายได้สำนึกตระหนักในอุดมคติร่วมกันของคณะเราและของชาติไทยดังกล่าวนี้อยู่เป็นนิจ แล้วรวมกันปฏิบัติภารกิจของตน ๆ ที่มีอยู่ให้สำเร็จลุล่วงด้วยความตั้งใจจริง ด้วยความไว้วางใจกันและกันโดยประสานสอดคล้อง เพื่อประเทศบ้านเมืองของเราจักได้ตั้งมั่นอยู่รอดปลอดภัยได้ในสถานการณ์และสภาพการณ์ทั้งปวง

ขออวยพรให้คณะลูกเสือและทุกคนที่มาร่วมชุมชนในพิธีนี้ มีความสำเร็จ ความก้าวหน้า และความผาสุก สวัสดีจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสร้างศาลหลักเมืองสมุทรสงคราม ในโอกาสที่เข้าเฝ้า ฯ ถวายยอดเสาหลักเมือง เพื่อทรงพระสุหร่ายและทรงเจิม[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ขอขอบใจที่มีการนำเงินกันมาเพื่อประกอบในการกุศล เพื่อจะได้นำมาใช้ในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป และขอแสดงความยินดีในการที่ได้สร้างหลักเมืองของเมืองสมุทรสงคราม

ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รายงานนั้น ก็เป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะมีที่เป็นหลักของเมือง หลักเมืองนี้ถือว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจ ไม่ว่าหมู่ใด คณะใด ถือก็ว่าเป็นส่วนหนึ่งส่วนเดียวและทำให้มีกำลังใจขึ้นมานั่นเอง ทุกสมัย และโดยเฉพาะปัจจุบันนี้ กำลังใจและสามัคคีเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน จะเป็นผู้ที่มีหน้าที่ด้านใดก็ตาม ทั้งราชการ ทั้งเอกชน ทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ต้องมีที่ยึดเหนี่ยวในด้านจิตใจทั้งนั้น เพราะเหตุว่าสถานการณ์หรือสภาพการณ์ของทั้งบ้านเมืองทั้งตนเอง ย่อมต้องมีสิ่งที่น่าวิตกอยู่เสมอ เมื่อมีความวิตกกังวลในใจ งานการก็ทำไม่ได้เต็มที่ ถ้ามีที่ยึดเหนี่ยวแล้วทำให้มีกำลังใจขึ้นและงานก็จะสำเร็จลุล่วงไปโดยเรียบร้อยที่สุด ทั้งมีกำลังใจที่จะนำความรู้ ความสามารถกำลังกาย กำลังใจ เข้าฟันฝ่าอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ฉะนั้น การตั้งหลักเมืองนี้จึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้รวมจิตรวมใจของประชาชน และทุกคนในจังหวัดสมุทรสงครามนี้ เพื่อความมั่นคง และความเจริญของจังหวัด ทั้งความมั่นคงและความเจริญของประชาชนที่อยู่ในจังหวัด ถ้าทุกคนยึดมั่นในความดี ถ้าทุกคนยึดมั่นว่าเราต้องช่วยกันและต้องพยายามที่จะปฏิบัติงานของตน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความตั้งใจดี ด้วยความเอาใจใส่ดีในหน้าที่ของตน เชื่อได้ว่าส่วนรวมจะอยู่ได้อย่างมั่นคงและถาวรแน่

ฉะนั้น ขอให้หลักเมืองนี้เป็นที่ตั้งอย่างมั่นคง และเป็นจุดศูนย์รวมของสามัคคีของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นสิ่งที่เตือนใจให้ยืนหยัดในความดี ยืนหยัดในความสามัคคี เพื่อให้จังหวัดมีความมั่นคงถาวร และเป็นเครื่องเตือนใจว่า ถ้าเราอยู่ร่วมกันทั้งประเทศอย่างดี อย่างเห็นอกเห็นใจกัน พยายามช่วยเกื้อกูลซึ่งกันและกันแล้ว

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายชาญ กาญจนาคพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงครามกับคณะเฝ้า ฯ เพื่อเชิญยอดเสาหลักเมือง น้อมเกล้า ฯ ถวายทรงพระสุหร่ายและทรงเจิม ในโอกาสเดียวกันนี้ผู้ที่มากับคณะทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

บ้านเมืองจะมีความเจริญ และบุคคลที่ประกอบเป็นบ้านเมือง คือประชาราษฎรทั้งหลายทั่วทั้งประเทศก็อยู่เย็นเป็นสุขได้ตามอัตภาพ และแม้จะมีสถานการณ์ใด มีเหตุการณ์ใด ก็จะผ่านไปได้โดยสวัสดี ไม่ต้องกลัวถึงภัยจะมาข้างหลัง กลืนชาติ แม้จะมีอุปสรรคใด เราผ่านพ้นได้ด้วยกำลังจิตใจของเราร่วมกัน

ขอให้ทุกคนที่ได้มีส่วนในการตั้งหลักเมืองนี้ ได้รับคำชมเชย และถือว่าเป็นกำลังใจ ทั้งขอให้ชาวจังหวัดสมุทรสงครามทุกคนได้ประสบความสำเร็จ ความร่มเย็นความมั่นคงตลอดไปโดยอาศัยหลักตามที่กล่าวไว้นี้ และเมื่อทุกคนมีความมั่นคงในจิตใจและมั่นคงในกาย ก็จะเป็นความมั่นคงของประเทศชาติเป็นส่วนรวม ขอทุกคนได้อยู่เย็นเป็นสุข สิ่งใดที่ประสงค์ที่ชอบธรรมและสร้างสรรค์ ให้มีผลสำเร็จทุกประการ ขอจงมีความสวัสดีทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมนายช่างเหมาไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ขอขอบใจ ที่ได้นำเงินมาเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ที่ต้องเสียสละในการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งงานนี้บางทีมีความว้าเหว่ใจเพราะว่าเป็นห่วง อย่างเจ้าหน้าที่ที่อยู่ตามชายแดน หรือท้องที่ที่ทุรกันดารนั้น ก็ตั้งใจทั้งนั้นที่จะปฏิบัติงานเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของส่วนรวม เพื่อให้ทุกคนผู้ที่มิได้มีหน้าที่อย่างนั้นสามารถที่จะปฏิบัติงานของตนมีความเป็นอยู่ได้อย่างปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ที่ได้ไปเยี่ยมมีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่มนุษยชาติจริง ๆ ไม่ได้กลัวถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอันตรายนี้ย่อมจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เพราะว่าเกี่ยวข้องกับหน้าที่ ดังนั้นก็มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้ได้ดีที่สุด และที่ว่าว้าเหว่ ก็เป็นของธรรมดา บางทีนึกถึง เป็นห่วงทางบ้านเพราะว่าเจ้าที่ที่ไปปฏิบัติต้องห่างไกลจากบ้านของตนเป็นเวลานาน ๆ และบิดามารดา พี่น้อง บุตรภรรยา ก็อยู่ทางบ้าน มีครอบครัวที่จะต้องเป็นห่วง เพราะฉะนั้น ที่ทั้งสองคณะได้นำเงินมาช่วยเหลือในการนี้ก็เป็นกำลังใจด้วย มิใช่เป็นเพียงแต่กำลังเงิน เป็นกำลังใจอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ทุกคน เพราะว่าทราบว่าผู้ที่มีหน้าที่อย่างอื่นก็นึกถึงบุญคุณของผู้ที่เสียสละเช่นนั้น

เงินที่ได้มานี้ก็จะไปใช้ในทางสวัสดิการโดยเฉพาะสำหรับผู้ที่บาดเจ็บหรือล้มตาย ช่วยครอบครัวของผู้ที่เคราะห์ร้าย ซึ่งทางราชการก็ได้ให้เงินทำขวัญอยู่ แต่บางทีก็ไม่สม่ำเสมอ เพราะเหตุว่าทางราชการย่อมต้องมีวิธีการซึ่งบางทีก็ยากลำบาก ช้า เนิ่นไปไม่ทันการ ซึ่งเป็นธรรมดา เพราะว่าทางราชการก็ต้องทำอะไรเป็นขั้นเป็นตอน เงินนี้จึงเป็นประโยชน์ในการที่จะให้ช่วยเหลือทันที เพื่อที่จะไม่ให้ผู้ที่เคราะห์ร้ายจะต้องเป็นเช่นกรณีต่าง ๆ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ผู้บาดเจ็บต้องเข้าโรงพยาบาล และมีญาติพี่น้องที่จะไปเยี่ยม แต่ก็ไปเยี่ยมไม่ได้เพราะอยู่ห่างไกล ก็ช่วยแนะนำให้ความช่วยเหลือทางด้านค่าเดินทาง นอกจากนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นเกิดเสียชีวิตไป เป็นผู้ที่เลี้ยงครอบครัว จะมีบิดามารดาหรือบุตรภรรยาก็ตาม ก็ขาดรายได้ไป ฉะนั้นก็ต้องไปสอดส่องดูว่า ผู้ที่เป็นญาตินั้นจะได้รับ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายชัยยุทธ กรรณสูต นายกสมาคมนายช่างเหมาไทย และคณะกรรมการของสมาคม ฯ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินที่ได้ร่วมกันบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือครอบครัวทหารตำรวจและอาสาสมัคร ที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการในการป้องประเทศชาติพร้อมกันนี้ นายสมาน ประดิษฐกุล และคณะกรรมการชมรมคนหนุ่มบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงาน “ธารน้ำใจสู่ชายแดน” โดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือทหารและตำรวจตระเวนชายแดน

ความช่วยเหลือ มีเจ้าหน้าที่หลายคนที่ต้องเสี่ยงอันตรายได้ออกปากทีเดียวว่าเขาไม่เป็นห่วงชีวิตตน เขาต้องทำหน้าที่ แม้บางทีเขาจะต้องตาย แต่ว่าเขาเป็นห่วงว่าบิดามารดาหรือบุตรภรรยาของเขานั้นจะมีเงินช่วยเหลือหรือไม่ อย่างนี้เขาก็มีความสบายใจ และทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น เราต้องอาศัยผู้ที่กล้าเผชิญกับความจริงและอันตรายนั้น เราก็ต้องช่วยกำลังใจให้เขาสามารถมีกำลังใจดีที่สุด โดยการช่วยอย่างนี้ ให้กำลังใจอย่างนี้ เป็นการให้ความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ เพราะว่าเมื่อเจ้าหน้าที่เขาหมดห่วง มีกำลังใจการปฏิบัติงานของเขา ก็ว่องไว ไหวพริบดีขึ้น ไม่ต้องมาหนักใจ เขาจะสามารถที่จะปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยมากกว่า และด้วยความมีประสิทธิภาพสูง ฉะนั้น การที่สนับสนุนเช่นนี้ ช่วยทั้งด้านการสงเคราะห์และด้านจิตใจ แต่ในด้านจิตใจช่วยได้สำคัญยิ่ง เพราะเห็นว่ามีผู้ที่เป็นห่วงเขา สนับสนุนเขา เอาใจช่วย นี่แหละเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และในสถานการณ์ปัจจุบัน ทุกคนก็ต้องช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ด้วยความไม่นึกถึงพรรคพวก คนนี้เป็นใคร พวกใคร เพราะประเทศชาติเป็นของเราทั้งนั้น ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้สามารถปฏิบัติงานของตนได้อย่างดี เพื่อประโยชน์ของตน โดยอาศัยหลักว่าปฏิบัติงานของตนด้วยความตั้งใจจริงเพื่อให้งานสำเร็จ และโดยนึกถึงส่วนรวมด้วย ในส่วนของสมาคมฮ่างเหมาที่ได้จัดการให้มีสมาคมขึ้นมานั้นก็นับว่าเป็นการดี เพราะว่าการก่อสร้างต้องรับเหมาสร้างหลายด้าน ถ้าช่วยกันรักษาความเป็นปึกแผ่นคือคุณภาพที่ดี และไม่ให้เกิดบกพร่อง ก็ทำให้การก่อสร้างดีขึ้น มีประสิทธิภาพดี สร้างความมั่นคงความเจริญให้แก่ประเทศชาติเหมือนกัน ทั้งสร้างจิตใจในทางที่จะทำเพื่อให้งานดีด้วยความสุจริตใจ

ขอฝากขอบใจทุกคนที่ได้บริจาคเงินและมีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตใจมั่นที่จะช่วยเหลือในงานของชาติ ขอฝากผู้ที่ไม่ได้มาในวันนี้ให้มีกำลังกายกำลังใจแข็งแรง เพื่อให้ได้ผลที่ดีในงานของตน ขอทุกท่านจงประสบความเจริญรุ่งเรือง สิ่งใดที่ดีที่งามจงเป็นผลสำเร็จทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา[๒] ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันอังคาร ที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านเป็นโอกาสที่สำคัญ และน่าร่าเริงยินดีอย่างที่สุด เพราะว่าธงนี้เป็นเครื่องหมายของรุ่น ซึ่งหมายความว่าแต่ละรุ่นได้ฝึกฝนตนเองให้สามารถที่จะรวมกลุ่มกันเข้ามา จากผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านมารวมกำลังกัน มาฝึกฝนกัน เพื่อที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในเวลาที่มีความจำเป็นก็ทำให้เกิดความปลอดภัย หรือความมั่นคง ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้

การฝึกฝนนั้นก็เป็นประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน แต่ละรุ่นได้ผ่านการฝึกฝนนั้นแล้วและมีเครื่องหมายประจำรุ่นแล้ว แต่ละคนที่เป็นลูกเสือชาวบ้านก็มีเครื่องหมายประจำตัวอยู่ คือผ้าผูกคอลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้ฝึกฝนตนเองอย่างดี ที่จะมีความสามารถมีความรู้ที่จะช่วยตัวเอง และช่วยผู้อื่น จนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าคนเราจะอยู่คนเดียวไม่ได้ จะต้องช่วยกัน ในหมู่บ้านก็ช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และความก้าวหน้าของหมู่บ้าน สำหรับทุกคนที่เป็นลูกเสือชาวบ้านก็นับว่ามีเครื่องหมายสองอย่างนี้แล้ว คือสำหรับบุคคลผู้มีผ้าผูกคอประจำตัว มีธงประจำรุ่น แต่ทุกคนก็ยังมีอีกอย่างหนึ่ง เครื่องหมายอีกอย่างหนึ่งที่แสดงว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม คือ ธงชาติและทุกคนก็มีธงชาติเป็นเครื่องหมายประจำตัว เป็นเครื่องหมายเตือนใจว่าเรามีชาติ ฉะนั้น ทุกคนที่อยู่ ณ ที่นี้ จะเป็นลูกเสือชาวบ้าน จะเป็นลูกเสือสามัญธรรมดา หรือจะเป็นข้าราชการ พ่อค้า หรือเป็นประชาชนทั่ว ๆ ไปทั้งประเทศก็มีเครื่องหมายอยู่ เครื่องหมายนี้แสดงให้เห็นว่า ทุกคนมีความเป็นไทย ถ้ามีแต่เพียงเครื่องหมายคือธง ก็ไม่มีความหมายนักแต่ที่สำคัญที่สุดคือในใจของเราทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นไทย เช่นเดียวกับลูกเสือชาวบ้านที่มีเครื่องหมายผ้าผูกคอ ไม่ใช่ผ้าผูกคออันนั้นหรอกที่ทำให้มีความสามารถ ความสามารถอยู่ในตัวเอง ความรู้ที่ได้ฝึกเอาไว้ก็เป็นประโยชน์แก่ตัว เช่นเดียวกัน คนไทยทุกคนไม่ใช่อยู่ที่ธงที่จะปลิวสะพัดอยู่ข้างหน้า อยู่ที่ใจที่เป็นไทย ที่รู้ว่าประเทศไทยนี้มีความสำคัญอย่างไร ได้อยู่เป็นเอกราชมาเป็นเวลานับร้อย ๆ ปี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธียกช่อฟ้าพระวิหารพระมงคลบพิตร พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

และได้อำนวยให้เรามีความสุข มีเกียรติได้ และจะมีเกียรติได้อีกต่อไป ฉะนั้นก็ขอให้ทุกคนระลึกถึงว่า ทุกคนมีหน้าที่ทั้งนั้นที่จะรักษาความเป็นไทยนี้ไว้ ทั้งในใจ และทั้งในหมู่คณะ ทั้งชาติ

การที่ลูกเสือชาวบ้านได้มาฝึกฝนตนเองและเป็นผลดีนั้น ก็คือ เริ่มต้นด้วยตนเอง ตนเองฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถต่อไป ได้ฝึกในหมู่ของตน คือหมู่บ้านของตนได้มีความเป็นปึกแผ่น ด้วยความสามัคคี วิธีที่จะให้ชาติบ้านเมืองมีความเป็นปึกแผ่น ก็คือหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งหลายตั้งแต่บุคคลขึ้นไปเป็นหมู่บ้าน เป็นตำบล เป็นอำเภอ เป็นจังหวัด เป็นภาค ตลอดจนเป็นประเทศ จะต้องรู้สึกว่าต้องสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันโดยแท้จริง จึงจะทำให้บ้านเมืองของเราอยู่ได้ และทำไมจึงจะต้องทำให้บ้านเมืองเราอยู่ได้ ก็เพราะว่า คนเราต้องมีที่อยู่ ต้องมีที่ยืนอยู่ มิฉะนั้นก็ไม่มีทางที่จะมีชีวิต มีความปลอดภัย ความมั่นคง ได้ ถ้าขาดแผ่นดินแล้ว เราไม่สามารถที่จะมีชีวิตอยู่ ฉะนั้นก็ขอให้ทุกคนระลึกถึงข้อนี้ให้ลึกซึ้ง และช่วยกันรักษาความเป็นปึกแผ่นของชาติบ้านเมืองด้วยความสามัคคี ด้วยความระลึกถึงด้วยความรับผิดชอบที่จะทำงานทำการ ที่จะช่วยกันด้วยความบริสุทธิ์สุจริตใจ ถ้าทำเช่นนี้แล้ว ทุกคนก็ได้ช่วยกันสร้างความเจริญมั่นคงแก่ส่วนรวม เท่ากับได้ทำความเจริญมั่นคงแก่ตนเอง

ขอให้ทุกคนประสบความเจริญรุ่งเรือง ความปลอดภัยทุกประการ และขอให้สิ่งใดที่พึงประสงค์ ที่ชอบธรรมที่ปฏิบัติแล้วจะเกิดผลดี ให้จงมีสัมฤทธิ์ผลทุกประการ ขอให้ท่านทั้งหลายจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ และผู้มีอุปการคุณแก่กิจการลูกเสือ[๒]
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันพุธ ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๘

เป็นโอกาสอันดียิ่ง ที่ได้พบกับผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ซึ่งเป็นผู้แทนจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกับได้มอบเหรียญลูกเสือสดุดีแก่ผู้ที่ได้อุปการะและได้ทำประโยชน์เกื้อกูลกิจการลูกเสือ ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ที่ได้รับเกียรติทุกคน และขอขอบใจในไมตรีจิตของท่านที่มีอยู่ต่อข้าพเจ้า

ในงานวันสถาปนาคณะลูกเสือเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว ข้าพเจ้าได้กล่าวกับคณะลูกเสือว่า กิจกรรมของลูกเสือมีวัตถุประสงค์และวิธีการที่มุ่งอบรมผู้ที่เข้ามาร่วมคณะ ให้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่การงาน ช่วยตน ช่วยผู้อื่นได้ถูกต้องครบถ้วน ทั้งให้มีจิตใจ มีคุณธรรม ที่จะรวมกันอยู่และส่งเสริมกันและกัน เอื้อเฟื้อเจือจุนกันด้วยความเมตตา สามัคคี และได้กล่าวด้วยว่า กิจกรรมซึ่งมีลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชาติบ้านเมืองของเราอยู่รอดและตั้งมั่นได้ ในสถานการณ์และสภาพการณ์ทั้งปวง จึงขอให้ลูกเสือทราบตระหนักในความสำคัญของกิจการงานของตัวว่าเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองเพียงไร

สำหรับผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือและผู้นำทางกิจกรรมลูกเสือนั้น ต่างได้ร่วมกันดำเนินงานมาด้วยดี ปรากฏผลอันเป็นที่น่าชื่นชมและนิยมยกย่องเป็นอย่างมาก ควรจะถือเป็นเครื่องส่งเสริมกำลังใจ ที่จะพร้อมกันดำเนินกิจการอันทรงคุณค่านี้ต่อไป โดยพยายามเพิ่มพูนประสิทธิภาพให้สูงยิ่ง ๆ ขึ้น การกระทำทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าเป็นการทำประโยชน์การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้อื่น หรือการสร้างเมตตาสามัคคีในกันและกันตามวิธีการของลูกเสือ ถ้าเรามาพิจารณาอย่างถ่องแท้ จะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมที่น่าสนุก และเกิดผลดีได้แท้จริง กล่าวคือ เมื่อทำก็สนุก ชวนให้จิตใจแจ่มใสร่าเริง ทั้งเมื่อทำแล้วก็ได้ผลที่เป็นประโยชน์ชวนให้ปีติยินดีและภาคภูมิใจได้อย่างยิ่ง ขอให้ทุกท่านร่วมมือกันเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของเยาวชนและประชาชนส่วนรวมทั้งประเทศ ตลอดถึงมนุษยชาติทั้งมวล

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายนิพนธ์ ศศิธร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ นำผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่ได้รับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดีและผู้ที่มาร่วมประชุมสภาลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑ ประจำปี ๒๕๑๘ เฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ.

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง จงคุ้มครองรักษาท่านทั้งหลายให้เจริญด้วยพรทั้งสี่ประการ สามารถประกอบกรณียกิจใหญ่น้อยให้ลุล่วงได้สมความมุ่งประสงค์ บังเกิดความเจริญมั่นคงแก่กิจการลูกเสือและประเทศชาติยิ่ง ๆ ขึ้นไป .

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการประกวดเพลงแผ่นเสียงทองคำ ศิลปิน นักแสดง นักวิชาการประกวดภาพยนตร์ คณะกรรมการจัดงานประกวดภาพยนต์[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันพุธ ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ขอขอบใจทั้ง ๓ คณะที่ได้นำเงินอันเนื่องจากการแสดงและการอาชีพของท่านทั้งหลายมาร่วมกุศลในกิจการของบ้านเมือง ซึ่งนับว่าเป็นการนอกเหนืองานที่ท่านทั้งหลายมีอยู่ตามปกติ ทั้ง ๓ คณะก็เกี่ยวข้องกับศิลปะทั้งในด้านเพลง ในด้านแสดงดนตรี ในด้านศิลปะการแสดง และก็ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับรางวัลเป็นการแสดงว่ามีความสามารถ รวมทั้งตัวข้าพเจ้าก็ยินดีด้วย ความจริงก็เป็นการแสดงว่าท่านทั้งหลายยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกันซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่สุด

ศิลปะการดนตรี การเพลง การแสดงนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับบุคคลทุกคนจะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศที่ไหนก็ตาม ก็ถือว่าดนตรีคือการแสดง ถือว่าเพลงเป็นส่วนสำคัญ เพราะเป็นการแสดงออกมาซึ่งจิตใจที่มีอยู่ในตัว จิตใจนั้นจะมีอย่างไรเพลงหรือการแสดงดนตรี หรือการแสดงภาพยนต์ แสดงละคร ก็ได้แสดงออกซึ่งความคิดหมายถึงความดีที่มีอยู่ในตัวได้ทั้งนั้น นอกจากนั้น ก็สามารถที่จะแสดงความคิดในทางอื่นก็ได้ เช่นลัทธิแม้จะลัทธิการเมือง หรือความรู้สึกในชาติบ้านเมือง ความรู้สึกในเรื่องของมวลมนุษย์ก็ออกมาได้ทั้งนั้น อยู่ที่บุคคลเท่านั้นเองที่จะแสดงมาอย่างไร สำหรับผู้ที่เป็นศิลปิน ในด้านเพลง ในด้านแสดงดนตรี ในด้านแสดงละคร หรือภาพยนต์ ในประเทศไทยข้าพเจ้าเข้าใจว่ามีจิตใจอยู่อย่างเดียว คืออยากที่จะทำให้ประเทศชาติอยู่เป็นปึกแผ่นและเพื่อให้ประเทศชาติเป็นปึกแผ่นนั้นมีวิธีอย่างหนึ่งซึ่งดีมาก ก็คือแสดงว่าประเทศไทยเรามีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือจะว่ามีเอกลักษณ์ คือมีการแสดงออกมาได้ว่าคนไทยเรามีประเทศชาติ คนไทยเรามีประวัติศาสตร์ที่ยืนนานมาเป็นร้อย ๆ ปี เรารักษามาได้แล้วก็ทำให้มีความเป็นไทยอยู่ในจิตใจแท้ ๆ ความเป็นไทยที่มีอยู่ในจิตใจ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสุทธสิริโสภา กรรมการอำนวยการประกวดเพลงชิงรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน ทรงนำคณะกรรมการ ฯ เฝ้า ฯ ทูลกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงานประกวดเพลงชิงรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทานครั้งที่ ๓ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

จะออกมาทางศิลปะ ฉะนั้น ถ้าทุกคนตั้งใจที่จะแสดงให้ดีที่สุดก็หมายความว่าได้ช่วยแสดงว่าเรามีประเทศชาติมีความเป็นไทยอยู่ และการแสดงที่ดีที่ทำอย่างสุจริตใจ อย่างจริงใจ ก็จะช่วยให้ประเทศไทยคงอยู่ได้ต่อไป ดังที่ผู้แสดงดนตรีได้แจ้งว่าไม่ทราบจะช่วยอย่างไร จึงได้มีการแสดงดนตรีเพื่อเก็บรายได้ช่วยทหารที่อยู่ชายแดน ดังนั้นก็เป็นจุดประสงค์ที่เป็นจุดประสงค์เฉพาะแต่การแสดงเพื่อช่วยส่วนรวมที่จะทำได้ยิ่งใหญ่ไม่ใช่เล็กน้อย ก็คือการแสดงโดยมีจิตใจบริสุทธิ์และแสดงเพื่อให้จิตใจความเป็นไทยนี้ออกมา จะเป็นการแสดงโดยตนเองและป้องกันประเทศป้องกันความเป็นไทยนั้นด้วยตนเอง ไม่ใช่ว่าการเป็นนักดนตรี เป็นนักเพลง นักแสดง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของประเทศ แต่ถ้าไม่ระมัดระวังและไปเชื่อว่าดนตรีต้องเป็นอย่างอื่น ไม่ใช่การซึ่งมีอยู่ในใจแท้ ๆ แต่เป็นการเรียกว่าการรับจ้าง เป็นทาสของความคิดอื่นดังนั้นจะเป็นอันตราย ก็ขอร้องให้ทุกท่าน ทุกคณะที่มาในวันนี้ซึ่งมีความรับผิดชอบอย่างยิ่งในศิลปะ และมีความรับผิดชอบอย่างยิ่งในการแสดงออกซึ่งความเป็นไทยในยามที่ประเทศไทยและโลกอยู่ในสถานการณ์ที่ปั่นป่วน บางทีอาจทำให้จิตใจเสียไปได้ หรืออาจทำให้จิตใจท้อลงจนกระทั่งคิดเป็นไทยสู้เป็นไทยไม่เป็นประโยชน์ อย่างไร ๆ ก็ล่มจมด้วยกันแล้ว การที่จะพูดถึงว่าเราอยู่ด้วยกันตายด้วยกันนั้นโดยมากเสียวไส้ เพราะว่ากลัวตาย ตายนี่ก็อยู่ใกล้ความจริง ความตายอยู่ใกล้ทุกเมื่อ เมื่อไรก็ตายได้ทั้งนั้น แต่ว่าถ้าร่วมจิตร่วมใจกัน ความตายก็อยู่ห่างไกลออกไปหน่อย ความอยู่นั้นอยู่ได้ ฉะนั้นคงมีจิตใจบริสุทธิ์ที่จะแสดงความเป็นไทย ก็ขอร้องให้ท่านทั้งหลายปล่อยจิตใจเที่ยงแท้ที่บริสุทธิ์ที่มีอยู่ในตัวท่านทุกคนออกมา และขอจงได้แสดงเพลงเล่นดนตรีแสดงละครหรือแสดงภาพยนต์ อันนี้ก็รวมทั้งวิชาการในด้านการแสดงทั้งหลายนี้ด้วย โดยนึกถึงความสุจริตใจ ถ้าทำอย่างนี้เชื่อได้แน่ว่าจะได้ผลยิ่งกว่าที่จะทำอย่างอื่น คือการแสดงของท่านโดยที่เป็นการแสดงบริสุทธิ์ใจจะออกมาง่ายกว่า อันนี้เป็นความลับของนักแสดงของศิลปิน คือทำด้วยความมีอิสระมีเสรีในจิตใจแท้ซึ่งไม่เป็นทาสของความคิดซึ่งไม่ใช่ของเรา ถ้าทุกคนร่วมกันหมายถึงต่างคนต่างแสดงก็ร่วมกันเหมือนกัน เพราะว่าเราอาศัยแผ่นดินเดียวกัน ฉะนั้นขอให้สามารถแสดงให้ได้ดีที่สุด

เมื่อกี้ที่พระองค์ชายได้แจ้งเกียรติคุณในการให้รางวัล ก็คอยฟังว่ามีเกียรติคุณอย่างไรบ้างก็ปรากฏว่าไม่มี ในด้านการแสดงภาพยนต์ที่จริงเป็นตัวแสดงตัวยงเลย ออกทุกวันวันนี้ก็ออก คอยดูโทรทัศน์วันนี้ก็ออก ออกหลายกล้อง แต่อาจไม่ใช่เรื่องแต่เป็นสารคดีหรือเป็นข่าว แต่ก็เป็นสาขาอย่างหนึ่งเหมือนกันของการแสดง ดีใจอย่างหนึ่งที่พระองค์ชายไม่ได้รับสั่งว่าเป็นเกียรติคุณอย่างหนึ่งที่ให้รางวัลนี้เพราะเหตุการออกเป็นพระเอกภาพยนต์ทีวีนี้ นอกจากนั้นก็ยังเป็นภาพยนต์ที่ไปแสดงที่ต่าง ๆ ก็ถือตัวว่าเป็นพระเอกคือตั้งตัวขึ้นมาเอง ถ้าไม่มีใครตั้งตัวเป็นพระเอกก็ขอตั้งตัวเองเป็นตัวนำ ก็แสดงได้ยอดเยี่ยม แต่ว่าขอทีบอกว่าดีใจที่พระองค์ชายมิได้รับสั่ง เพราะว่าการแสดงนั้นสงสัยในตัวเองว่าไม่ได้แสดง ขอรับรองว่าที่ปฏิบัติทุกอย่างปฏิบัติด้วยใจ ปฏิบัติไม่ได้ทำแบบที่เขาทำกันอย่างเช่นนักการเมืองเขามอบของให้กันและจับมือเสร็จแล้วช่างภาพเขาก็บอกว่าขออีกรูปหนึ่งก็จับมืออีกทีมอบของอีกทีหนึ่งเสร็จ ช่างถ่ายรูปนักหนังสือพิมพ์หรือช่างทีวีก็มาอีก เมื่อกี้ไม่ได้ซัดก็ขอแสดงอีกครั้ง ข้าพเจ้าไม่เคยทำอย่างนี้ เวลามอบของหรือจับมือใครหรือพูดอย่างไรก็ตาม พูดครั้งเดียวทำครั้งเดียว จับมือครั้งเดียวมอบครั้งเดียว ไม่มีการซักซ้อมแต่ประการใด ไม่ใช่การแสดงละคร ฉะนั้นก็ดีใจที่ไม่รับสั่ง แต่อีกทางหนึ่งก็ถือว่าเป็นนักแสดงตัวเอกเหมือนกัน เพราะว่าได้บอกกับท่านทั้งหลายว่าการแสดงที่ดีที่สุด คือแสดงด้วยจริงใจด้วยความบริสุทธิ์ใจจะแสดงได้ดีกว่า ก็อยู่ในข่ายของผู้เป็นนักแสดงเหมือนกัน อันนี้เป็นการยกตัวอย่างที่อาจทำให้ตัดสินไม่ถูกว่าทางไหน ความจริงอยู่ทางไหน แต่ก็ยกขึ้นมาเพราะเกิดผ่านมาในหัว แล้วก็ไม่ได้เตรียม ไม่ได้ทราบเลยว่า พระองค์ชายจะนำรางวัลมาให้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยินดี

สรุปแล้วก็ขอแสดงความยินดีอีกทีกับท่านทั้งหลายที่ได้รับรางวัลที่แสดงถึงความสามารถของท่าน ตลอดจนขอขอบใจที่ท่านทั้งหลายได้จัดงานเพื่อการกุศล ทั้งขอขอบใจในงานที่ท่านได้ปฏิบัติมาแล้ว เพื่อศิลปะให้รุ่งเรือง และให้บ้านเมืองได้มีการแสดงที่ดีที่มีคุณภาพ ทั้งขอขอบใจล่วงหน้าในเรื่องที่ท่านจะปฏิบัติต่อไป คือการปฏิบัติศิลปะให้ดีให้ถูกต้อง และให้มีผลดีต่อส่วนรวมดังนี้ เราทั้งหลายจะยังมีความก้าวหน้ายืนนานไม่มีสิ้นสุด และทุกคนจะมีส่วนน่ายกย่องทั้งนั้น คนที่ได้รางวัลและไม่ได้รางวัลปฏิบัติดีแล้ว ขอให้ได้รับความขอบใจและชมเชยไว้ที่นี้ด้วย ก็ขอให้พรท่านทั้งหลายได้ประสบความสำเร็จในกิจการของท่าน สิ่งที่ดีงามจงสัมฤทธิ์ทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ณ หอประชุมจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยอีกวาระหนึ่ง และที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยดำเนินมาด้วยความก้าวหน้าตลอดเวลา

ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับปริญญาและปริญญากิตติมศักดิ์สาขาวิชาต่าง ๆ กับขอชมเชยบรรดาอาจารย์อาวุโส ที่ได้ช่วยเหลืองานของมหาวิทยาลัยด้วยความเข้มแข็งและยั่งยืนมั่นคง

ในการที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะออกไปเริ่มต้นการงาน ซึ่งเป็นภาระสำคัญอีกขั้นหนึ่งต่อไปนั้น จำเป็นจะต้องมีจุดหมายในชีวิตที่ถูกต้องและสมควร สำหรับยึดถือเป็นเบื้องต้นก่อน จึงจะช่วยให้ได้รับผลสำเร็จอันควรพึงพอใจ จุดหมายสำคัญนั้น ได้แก่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกอันแท้จริงของแต่ละคน ซึ่งเมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้วจะสามารถอำนวยผลดี และก่อเกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่างไพศาล

ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ความเจริญที่แท้นี้มีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ เพราะอำนวยประโยชน์ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย ตรงกันข้ามกับความเจริญอย่างเท็จเทียม ที่เกิดขึ้นมาด้วยความประพฤติไม่เป็นธรรมของบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง เพราะให้โทษบ่อนเบียนทำลายผู้อื่นและส่วนรวม การบ่อนเบียนทำลายนั้น ที่สุดก็จะกลับมาทำลายตน ด้วยเหตุที่เมื่อส่วนรวมถูกทำลายเสียแล้ว ตนเองก็จะยืนตัวอยู่ไม่ได้ จะต้องล่มจมลงไปเหมือนกัน ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่องนี้มาปรารภในโอกาสนี้ เพื่อให้ทุกคนเล็งเห็นถ่องแท้ว่า ความเจริญผาสุกที่แท้กับไม่แท้ของบุคคลอยู่ที่ไหน และนำมาพิจารณาดำเนินชีวิตและการงานได้โดยถูกต้อง

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกายใจและความคิดอันสมบูรณ์ มีสติอันมั่นคงที่จะควบคุมความคิดและการกระทำทั้งปวงมิให้ผิดพลาด เพื่อสามารถนำตนให้ก้าวถึงความสุขความเจริญและความสำเร็จที่แท้จริงอันพึงปรารถนา.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ณ หอประชุมจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันศุกร์ ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยประจำปี ๒๕๑๗ เป็นวาระที่สอง ณ โอกาสนี้

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับที่ประชุมบัณฑิตว่า ทุกคนที่กำลังจะออกไปเริ่มชีวิตการงานควรตั้งความมุ่งหมายไว้ ที่จะขวนขวายหาความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกให้แก่ตน และได้กล่าวถึงความสุขความเจริญที่แท้จริงว่าจะเกิดขึ้นได้จากการประพฤติ ปฏิบัติที่เป็นธรรม ซึ่งมีลักษณะสร้างสรรค์ คือมีผลเป็นประโยชน์สุขและความเจริญมั่นคงแก่ตัว แก่ผู้อื่น ตลอดถึงชาติบ้านเมืองโดยส่วนรวม อันเป็นสิ่งตรงข้ามกับความสุขความเจริญที่เทียมซึ่งเกิดจากกลอุบายชั่วทั้งหลาย และมีผลบ่อนทำลายทุกสิ่งทุกคนรวมทั้งตนเองให้ล่มจม

การกระทำที่สร้างสรรค์นั้น คือการกระทำที่ได้ผลเป็นประโยชน์แก่ทุก ๆ ฝ่ายได้เต็มเปี่ยมตรงตามจุดประสงค์ไม่มีการสูญเสียเปล่า หรือหากจะเสีย ก็เสียน้อยที่สุด การที่จะกระทำให้ได้เช่นนั้น บุคคลจำเป็นต้องอาศัยความมีสติพิจารณาให้เห็นถึงเหตุผลที่แท้ คือแก่นแท้หรือหลักการของเรื่องต่าง ๆ จับเหตุจับผลอันต่อเนื่องกันทั้งหมดให้ถูกต้อง คือ จัดระเบียบการของเรื่องให้ดี อย่างเช่นการที่รัฐจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น ก็เป็นผลต่อเนื่องมาจากเหตุที่ต้องการให้ผู้มีภูมิปัญญาดี ได้มีโอกาส ได้มีสถานที่ศึกษาเล่าเรียน เพิ่มพูนปัญญาความสามารถให้สูงขึ้นเต็มที่ เพื่อจักได้นำภูมิรู้นำคุณสมบัติทั้งหมดที่มีอยู่ในตัวออกใช้ปฏิบัติการงานสร้างความเจริญทุก ๆ อย่างให้แก่ประเทศชาติ รัฐจึงได้ทุ่มเททุนรอนลงเพื่อการนี้มากมาย ที่ทราบตามรายงานเฉพาะปีที่ผ่านมา ก็ได้ใช้จ่ายเงินสำหรับดำเนินงานของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยถึงสองร้อยล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นเงินไม่น้อย เพราะฉะนั้นจึงควรทราบทั่วกันว่า เมื่อเป็นจุดประสงค์ร่วมกันของรัฐ ของประชาชน ซึ่งรวมทั้งตัวเราเองด้วย ที่จะสร้างกำลังคนที่มีความรู้ สำหรับสร้างสรรค์ความเจริญวัฒนาของประเทศชาติ เช่นนี้ ทุกคนชอบที่จะตั้งใจให้มั่นคง ที่จะขะมักเขม้นศึกษาเพิ่มพูนปัญญาความสามารถของตนให้สมบูรณ์พร้อมโดยเร็วที่สุด มิให้เสียความมุ่งหมาย มิให้ต้องเสียเวลาเสียประโยชน์ที่จะพึงได้ไป และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจักได้สามารถประกอบการงานต่อไป ให้บรรลุจุดหมายที่แท้จริงด้วยความมั่นใจ

ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็ง มีสติรักษาตัวอย่างมั่นคง และประสบความสุขความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตพร้อมทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร และอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ณ หอประชุมจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันเสาร์ ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยประจำปี ๒๕๑๗ เป็นวาระที่สาม ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทั่วกัน

สองคราวก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่ที่ประชุมนี้ว่า บัณฑิตควรจะได้ตั้งความมุ่งหมายที่แน่นอนของชีวิต คือความสุขความเจริญ ไว้ให้มั่นคงเป็นเบื้องต้น ความสุขความเจริญที่แท้จริงอันควรหวังนั้น เกิดขึ้นได้จากการกระทำและความประพฤติที่เป็นธรรม มีลักษณะสร้างสรรค์ คืออำนวยผลที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัว แก่ผู้อื่น ตลอดถึงประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย และการกระทำที่สร้างสรรค์ ได้แก่การกระทำที่ให้ผลประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างเต็มเปี่ยม ถูกต้องตามประสงค์ ซึ่งบุคคลจะกระทำให้สำเร็จได้ด้วยการฝึกฝนตัวศึกษาพิจารณาให้เห็นแน่ชัดถึงเหตุถึงผล คือแก่นแท้หรือหลักการของเรื่องต่าง ๆ และจับเหตุจับผลอันต่อเนื่องกันทั้งหมดให้ถูกต้อง คือจัดระเบียบการของเรื่องให้ดี ฉะนั้น ทุกคนชอบที่จะตั้งใจให้มั่นคงที่จะขะมักเขม้นศึกษาฝึกฝนตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมความดีเป็นเนืองนิตย์ เพื่อให้รู้จักและให้สามารถนำหลักวิชา เหตุผล คุณความดีมาปฏิบัติงานปฏิบัติตนได้โดยถูกต้องสมบูรณ์

การที่ท่านทั้งหลายเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ แท้จริงก็คือการเข้ามาเรียนรู้มาฝึกฝนตนให้มีวิชาความสามารถ มีความดีและมีคุณสมบัติครบถ้วนดังนั้น ปริญญาบัตร ซึ่งบางทีเห็นกันว่าเป็นเพียงแผ่นกระดาษและครุยวิทยฐานะ ซึ่งบางทีเห็นกันว่ารุ่มร่ามน่ารำราญ เป็นเครื่องหมายแห่งความรู้และคุณสมบัติทั้งปวงที่ได้กล่าวแสดงให้ทราบว่าผู้เป็นเจ้าของเป็นบุคคลที่สามารถในวิชาการ แตกฉานในเหตุผล และการปฏิบัติชอบปฏิบัติดี ผู้ฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะทำตัวให้สอดคล้องเหมาะแก่เครื่องหมายแห่งความดีนั้น ตลอดมาและตลอดไป ถ้าได้ปฏิบัติดีปฏิบัติถูกต้องและครบถ้วนทางวิชาการและทางจิตใจแล้วแม้ปริญญาบัตรจะสูญหายวอดวายไป หรือเสื้อครุยจะขาดยุ่ยกระจุยไป ผู้ทรงคุณวุฒิก็ยังมีคุณวุฒิ มีความดีอยู่ครบ ถึงแม้ชีวิตร่างกายจะแตกสลายไป ความดีทั้งหลายก็จะยังคงอยู่คำ้จุนโลกตลอดกาล

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทั้งหลายมีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญาพร้อมสามารถที่จะประกอบการงานต่าง ๆ ได้ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความมั่นใจ และด้วยเหตุผล ทั้งประสบความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า พร้อมทั้งความสุขความสวัสดีในชีวิตทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสุพรรณบุรี[๒]
ณ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

วันอังคาร ที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน เป็นโอกาสที่น่าชื่นชมยินดีจริง ๆ เพราะแสดงให้เห็นว่า แต่ละรุ่นได้ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถดีแล้ว และแสดงให้เห็นในขณะนี้อย่างดีว่ามีความเข้มแข็งปานใด เพราะว่าได้มาอยู่ตากแดด นั่ง ยืน อย่างทรหดไม่ท้อถอยสมกับเป็นชาวสุพรรณ และที่ได้ร้องเพลงเลือดสุพรรณนี้ ก็เป็นที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะว่าพวกเรามีความเข้มแข็งที่จะต่อสู้เพื่อให้แผ่นดินของเราอยู่

การฝึกลูกเสือชาวบ้านนี้ มีประโยชน์สำหรับแต่ละคน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและเมื่อฝึกแล้วแต่ละรุ่นก็เกิดความสามัคคี ช่วยกันรักษาหมู่บ้านให้มีความปลอดภัย มีความเจริญ โดยผู้ที่อยู่ในบ้านเดียวกันก็ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ พิธีในวันนี้ก็แสดงให้เห็นอีกอย่างหนึ่งคือผู้ที่ได้รับธงแล้วก็มาสมทบด้วย แสดงให้เห็นว่าลูกเสือชาวบ้านทุกรุ่นก็มีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะรู้จักกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกื้อหนุนกันเพื่อให้อยู่ได้อยู่เป็นสุขได้ ความต้องการและความตั้งใจที่จะมีความผาสุก มีความเสรีที่จะอยู่เป็นอิสระนั้นแต่อย่างเดียวในบุคคลไม่พอ ต้องมีความสามัคคี ต้องมีหลาย ๆ คนด้วยกัน มีความคิดเดียวกัน จึงจะเป็นกำลังที่จะรักษาความเป็นอิสระของเราได้ และการที่ท่านทั้งหลายมาในวันนี้ ก็แสดงให้เห็นและเชื่อว่า จิตใจที่อยากจะร่วมกันสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่บ้านเมืองมีอยู่แน่นอน และจะสามารถรักษาท้องถิ่นของเราให้อยู่ยงตลอดกาล

นอกจากจังหวัดสุพรรณบุรีนี้ ยังมีจังหวัดอื่น ๆ ทั่วราชอาณาจักร ที่มีลูกเสือชาวบ้านและมีจิตใจเช่นเดียวกัน ฉะนั้น ประเทศไทยเราจะมีความปลอดภัยแน่นอน นอกจากลูกเสือชาวบ้านเชื่อได้แน่ว่าในจิตใจของบุคคลทุกคนก็มีความตั้งใจอย่างมั่นคงว่า เราจะต้องรักษาความดี รักษาความเป็นปึกแผ่น รักษาความเป็นไทยโดยไม่ท้อถอยเลย ฉะนั้น ก็ขอให้ทุกคนรักษาความดีที่มีอยู่ในตัว โดยมีความแน่ใจว่าคนอื่นก็มีความดีอยู่ในตัว และช่วยกันรักษาความสามัคคีนี้ ผู้ที่มีหน้าที่ทางราชการ จะเป็นทหาร ตำรวจ หรือข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ ก็ขอให้ปฏิบัติหน้าของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งแต่ละคน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ไปทรงประกอบพิธีเปิดอาคารเรียนโรงเรียนบรรหารแจ่มไสวิทยา พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้าน กิ่งอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี

ทั้งเจ้าหน้าที่ ทั้งพ่อค้าประชาชน ก็เป็นประชาชนด้วยกัน ขอให้ได้ร่วมจิตร่วมใจกันรักษาความดี รักษาความปึกแผ่น ความสุจริตใจ จักสามารถรักษาให้บ้านเมืองเราให้อยู่เย็นเป็นสุขได้โดยแท้

ขอให้ทุกท่านจงประสบผลสำเร็จทุกประการในสิ่งที่ดี ที่งาม มีความสุขสบาย มีกายและใจเข้มแข็งแข็งแรง ประสบความดี ความงามทุกเมื่อ ตลอดชั่วกาลนาน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในโอกาสนี้ และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเผยแพร่วิทยาการให้ถึงประชาชน ดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี และได้รับความสนับสนุนทั้งจากทุกฝ่ายอย่างกว้างขวาง

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ด้วย ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาในครั้งนี้

การเรียนรู้วิทยาการขั้นสูงต่าง ๆ เป็นประโยชน์เชิดชูตัว และช่วยตัวได้กว้างไกลมาก ในการที่จะดำเนินงานดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้า แต่ทั้งนี้บุคคลจะต้องพยายามควบคุมตัว มิให้ติดอยู่ในตำราหรือทฤษฎีมากเกินไป เพราะมิฉะนั้น เมื่อไปพบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับตำราเข้า อาจก่อให้เกิดความสนเท่ห์ลังเลใจ ทำให้ทำงานไม่ได้ ต้องหยุดชะงัก ก็เสียงาน หรืออาจทำให้เกิดอคติ เกิดความคิดที่ไม่ใช่ทฤษฎีทั้งไม่ใช่วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องขึ้น มากดดันฮักนำให้ทำการไปอย่างผิด ๆ ทั้งสองอย่างเป็นโทษเสียหายแก่งานแก่ตน แก่ส่วนรวมอย่างใหญ่หลวง ดังนั้น เมื่อต้องเผชิญปัญหาความขัดกันระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ ทางที่ดีที่สุด จะต้องดำเนินงานในส่วนที่เห็นว่าถูกดีแล้วต่อไป ไม่ปล่อยให้หยุดชะงัก พร้อมกันไปนั้น ควรจะได้รีบคิดพิจารณาปัญหาโดยเร่งด่วน หาทางปรับหลักวิชาให้เข้ากับปัญหา และประสานเข้ากับวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวข้องด้วย ให้เห็นให้เข้าใจปัญหาโดยกระจ่างแจ้ง เมื่อได้วิธีที่ถูกต้องแล้ว ก็นำไปใช้ปฏิบัติให้ได้ผลด้วยความแน่วแน่และมั่นใจ

ขออวยพรแก่ทุก ๆ คน ให้เป็นผู้มีปัญญาฉลาดรอบคอบในหลักวิชา ในเหตุ ในผล ในวิธีปฏิบัติ สามารถนำวิชาการต่าง ๆ มาประกอบกิจของตนของชาติให้บรรลุผลเลิศและให้ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันศุกร์ ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตใหม่ทุกท่าน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

เมื่อวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้ว่า การเรียนรู้วิทยาการในขั้นสูงต่าง ๆ เป็นประโยชน์ช่วยตัวได้กว้างขวางมาก ในการที่จะดำเนินงานต่อไปให้เจริญก้าวหน้า แต่บุคคลจำต้องควบคุมตัวมิให้ติดอยู่กับตำราหรือทฤษฎีมากเกินไป เพราะมิฉะนั้น เมื่อไปพบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับตำราเข้า จะเกิดความสนเท่ห์ ลังเลใจ ทำให้งานที่กำลังทำอยู่หยุดชะงัก หรือไม่ก็จะไปคว้าเอาความคิดที่ไม่ถูกต้องทั้งทางทฤษฎีทั้งทางปฏิบัติ มาใช้ทำงานอย่างผิด ๆ ทั้งสองอย่างนี้ เป็นโทษเสียหายแก่งานแก่ตน และแก่ส่วนรวมอย่างใหญ่หลวง ดังนั้น เมื่อต้องเผชิญปัญหาความขัดกันระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติเข้า ควรจะต้องดำเนินงานในส่วนที่เห็นว่าถูกต้องต่อไป ไม่ให้ชะงัก พร้อมกันนั้น ก็รีบคิดพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน หาทางปรับหลักวิชาที่มีอยู่ให้เข้ากับปัญหา และประสานเข้ากับวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ให้เห็นปัญหาโดยแจ้งชัด เมื่อได้วิธีที่ถูกมาแล้วก็นำไปใช้การให้เป็นผลด้วยความแน่วแน่และมั่นใจ

ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงเรื่องความสนเท่ห์ลังใจเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในโอกาสนี้ ใครก็ตาม เมื่อได้ลงมือทำงาน ก็ย่อมจะต้องประสบปัญหาการปฏิบัติงาน ที่นำเอาทฤษฎีมาใช้ตรง ๆ ไม่ได้อยู่เสมอ ทำให้เกิดความลังเลสงสัยไม่มั่นใจขึ้น และต้องหยุดชะงัก ซึ่งเป็นผลเสีย คือเสียเวลา เสียการเสียงาน และเสียประโยชน์ที่พึงจะได้ไปมาก และโดยที่งานต้องดำเนินต่อไปโดยไม่ขาดสาย ก็เกิดความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีแก้ไขโดยเร็ว ความต้องการให้งานเสร็จ ๆ ไปนั้น จะชวนให้มักง่าย หันไปหยิบไปฉวยเอาวิธีปฏิบัติและทฤษฎีของคนอื่นมาใช้ โดยที่เขามีสำเร็จรูปอยู่แล้ว และเขาหยิบยื่นมาให้ ถ้าทำเช่นนั้น ทฤษฎีที่รับของเขามาใช้ทั้งดุ้น มีหวังไม่เหมาะไม่ตรงกับงาน กับปัญหาและกับสภาพการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ที่เรากำลังเผชิญอยู่ ก็มีหวังเสียหายใหญ่ วิธีที่ถูก ที่เราจะต้องทำ คือดำเนินงานส่วนที่ทำได้ต่อไป แล้วรีบขบคิดปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยทฤษฎีของเราที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก โดยคิดว่าทฤษฎีทั้งหลายวางไว้เป็นหลักใหญ่สำหรับงานโดยส่วนรวม เมื่อเรามาปฏิบัติงานที่เฉพาะลงไป เราจำเป็นต้องใช้ความสามารถของตน นำเอาทฤษฎีนั้น ๆ มาปรุงกับวิทยาการ แล้วปรับให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่ ด้วยตนเอง ให้ปัญหาคลี่คลายลุล่วงไปโดยเร็ว การแก้ปัญหาเพื่อกำจัดปลดเปลื้องความสงสัยลังเลนี้ จำเป็นที่จะต้องฝึกหัดให้กระทำได้

โดยฉับไวจัดเจน เพราะในชีวิตเรานั้น เราจะต้องประสบปัญหาขัดข้องอยู่ตลอดเวลา ถ้าสร้างความพร้อมและความมั่นใจดังนี้ได้ เราก็จะสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดประโยชน์แก่งานแก่ตัวเองได้อย่างแน่นอน

ขออำนวยพรแก่ทุก ๆ คน ให้เป็นผู้มีกำลังกายกำลังใจอันเข้มแข็งมั่นคง มีความคิดความเห็นชอบ มีปัญญาฉลาดรอบรู้ในเหตุในผลในวิธีปฏิบัติ สามารถประกอบกิจของตนของชาติให้บรรลุผลเลิศ และให้ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่สามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์
เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสามัญประจำปี

ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ขอแสดงความชื่นชมยินดีด้วย ที่สามัคคีสมาคมจัดงานประชุมประจำปีดังเคย การประชุมเช่นนี้เป็นประโยชน์มาก ในทางที่จะก่อให้เกิดการปรองดองกันและเข้าใจในความคิดจิตใจกันลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของบุคคลในการที่จะร่วมกันทำงานใหญ่ระดับชาติในวันข้างหน้า

ชาติบ้านเมืองเป็นจุดหมายสูงสุด เป็นที่ยึดมั่นประจำใจของคนในโลกมาตลอดตั้งแต่ไหนแต่ไร แต่ปัจจุบันนี้ เมื่อโลกแคบเข้า มีความคิดและความเชื่อเกิดขึ้นใหม่ในหมู่คนเป็นอันมาก ว่าประเทศและชาติกำเหนิดมิใช่สิ่งสำคัญอันใด จุดมุ่งหมายแท้จริงที่พึงยึดมั่น ควรจะเป็นอุดมการณ์หรือลัทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลจะพึงพยายามขวนขวายต่อสู้เพื่อให้ได้มาเหมือนกันหมด ท่านทั้งหลายน่าจะพิจารณาความคิดความเชื่ออันนี้ให้ละเอียดลึกซึ้งพร้อมทุกแง่ ทุกมุมด้วยปัญญาอันอิสระ พิจารณาดูแล้ว ท่านอาจยังเห็นว่าชาติและประเทศนั้น ยังเป็นจุดหมายที่เราควรยึดมั่นต่อไปอยู่ จักได้ช่วยกันถนอมรักษาชาติบ้านเมืองของเราให้คงคุณ คงลักษณะ และคงอิสรภาพเสรีภาพให้ยืนยง อยู่คู่โลกตลอดกาลนาน

ขออวยพรให้การประชุมสำเร็จผลตามที่มุ่งหมาย และขอให้ทุกคนที่ชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ มีความสุขความสวัสดี และความสมประสงค์ในสิ่งที่ควรปรารถนาทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานวันเมาลิดกลาง ฮ.ศ.๑๓๙๕[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีมาก ที่งานประกอบเมาลิดได้มีความสำเร็จอย่างดี แสดงถึงความสามัคคีของคนไทยที่ถือศาสนาอิสลาม ที่ได้กระทำมาเสมอ และทั้งมีจิตใจช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์มาโดยตลอด ซึ่งเป็นปัญหาเหมือนกันในปัจจุบันนี้ ที่เหตุการณ์ต่าง ๆ มีความปั่นป่วนทั้งในโลก และโดยเฉพาะรอบด้านประเทศเรา ถ้าประชาชนทั้งหลายได้ร่วมแรงกันช่วยกันไปอย่างนี้ ก็เชื่อได้ว่าเราจะรักษาประเทศของเราไว้ได้ เพื่อที่จะให้มีความเสรีที่จะมีความคิดและนับถือศาสนาอย่างดี โดยเฉพาะสำหรับชาวเมาลิดในประเทศไทย ก็เห็นแล้วว่าเป็นผู้ที่ได้แสดงออกอย่างแน่วแน่โดยการปฏิบัติตนสมกับที่มีศาสนาสั่งสอนให้เป็นคนดี จึงขอรับเงินนี้ไว้ สำหรับไปดำเนินการตามความประสงค์ มัสยิดนั้น ก็สร้างขึ้นมา ก็เพื่อที่จะให้ประชาชนได้มีที่ไว้สำหรับสวดมนต์เป็นที่รวม ก็อยากที่จะให้ครบถ้วนทุกอย่าง ถ้าสามารถก็จะพยายามสงเสริม เสริมสร้างให้ครบถ้วนเท่าที่จะกระทำได้ และการที่ท่านทั้งหลายได้มารวมในที่นี้ ก็ทำให้มีความสะดวกใจมากขึ้นทั้งปัจจัยและในด้านความรู้ ความคิดเพื่อที่จะให้มัสยิดเชิงเขาตันหยงมัสนี้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นสง่าแก่ประชาชนในแถบนี้อย่างแท้จริง

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มีจิตใจที่สะอาด บริสุทธิ์ และมีความตั้งใจแน่วแน่ในอันที่จะสร้างความดี สร้างความเป็นธรรมแก่สังคม และรักษาความดีของพระศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและอาจกำลังดูเหมือนว่าจะถูกรุกราน ฉะนั้น เราทุกคนจะต้องพยายามที่จะหาความคิดทุกวิถีทาง หาทางที่จะช่วยกันเสริมสร้างความสันติของศาสนาที่เป็นที่รวมและที่เป็นคำสั่งสอนให้คนเป็นคนดี

ก็ขอให้ทุกท่านมีความเจริญก้าวหน้าทุกประการ และสามารถที่จะมีกำลังกายกำลังใจปฏิบัติงานต่อไปด้วยอุดมคติที่สูง และที่จะผลักดันเข้าสู่ความสำเร็จที่ดี.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายต่วน สุวรรณศาสน์ จุฬาราชมนตรีนำคณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลาง ฮ. ศ. ๑๓๙๕ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อพระราชทานแก่คณะกรรมการอิสลามมัสยิดเขาตันหยง ซึ่งจะได้นำไปสร้างสถานที่สำหรับผู้อบรมในวันศุกร์และวันสำคัญทางศาสนา (มิมบัร) มัสยิดเขาตันหยง เชิงเขตพระราชฐานทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะชาวพุทธแขวงห้วยขวางเขตพญาไท[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ขอขอบใจมาก สำหรับเครื่องสักการะปีนี้จะนำไปไว้ที่วัดราชประดิษฐ์ เทียนอีกแท่งหนึ่งจะให้ไปไว้ที่วัดราชผาติการาม จะได้เป็นกุศล ซึ่งเราเชื่อได้ว่าการทำกุศลด้วยใจบริสุทธิ์เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับความเจริญรุ่งเรืองของแต่ละบุคคล คนอาจเห็นว่าศาสนาอย่างที่เรานับถือเป็นวิธีที่ครึ ดูจะไม่เกิดประโยชน์ในทางวัตถุใด ๆ มีแต่ไปนั่งสวดมนต์หรือไปฟังเทศน์ แต่ความจริงการน้อมรำลึกถึงสิ่งที่ดีงามเป็นนิจนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เรามีกำลังมากเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากจริง ๆ พวกท่านทุกคนก็คงพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วว่า คิดถึงของดี คิดถึงสิ่งที่ดีที่งาม คิดถึงความจริงนั้น มีประโยชน์หลายอย่าง ประโยชน์อันแรกก็คือทำให้จิตใจผ่องใส เราก็สบายใจ เกิดความสบายตั้งแต่แรกต่อไป เมื่อเรายึดถือจริง ๆ จัง ๆ เราก็ต้องใช้ความมีสมาธิ และต้องใช้ความตั้งใจ ใช้ความตั้งใจนี้เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะว่าทำให้เราเสริมสร้างปัญญาของเราหรือกำลังของเราที่จะคิดขึ้นมาได้ เราก็คิด แล้วเพ่งถึงความจริง ความดี ความงาม อะไรเป็นอะไร เมื่อไปถึงเหตุก็ได้ประโยชน์อีกต่อไป คือระลึกถึงว่า เราทำอะไรอย่างหนึ่งแล้วก็ต้องเกิดผลอะไรอย่างหนึ่ง ถ้าเราทำอะไรดี ผลนั้นย่อมไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการได้ ถ้าเราทำไม่ดี เรารู้ว่าไม่ดีผลจะออกมาดีได้ยังไง ไม่ได้แต่โดยมากใครบอกว่าทำดีแล้วก็จะได้ดี เราดูตามสูตรของทางวิทยาศาสตร์ เขาก็อาจไม่แสดงเอาไว้ แต่ถ้ามาดูทางวิทยาศาสตร์แล้วเราจะเห็นได้ชัดว่าถ้าทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ เขามีการเริ่มต้นด้วยการจัดสิ่งของให้พร้อม เสร็จแล้วก็ดำเนินการทางทฤษฎีก็ต้องสร้างหลักประกอบ อย่างเช่นมีสิ่งของอย่างหนึ่ง วัตถุอย่างหนึ่ง เป็นน้ำหนัก แล้วก็อยู่บนมือ เราพลิกมือ เราทราบได้แน่ว่าสิ่งนั้นนะจะไม่ติดอยู่กับมือ แต่จะต้องตกลงพื้นเรารู้ดี เพราะว่าเราเคยชินไป เราไม่ได้พิจารณาทำไมเป็นอย่างนั้น แต่นักวิทยาศาสตร์ก็ต้องบอกว่า มีความดึงดูดจึงทำให้เป็นอย่างนั้น ความดึงดูดแรงกว่าการที่สิ่งของนั้นวางอยู่บนมือ แต่มือนั้นคว่ำไปเสียแล้ว ก็เห็นได้ว่าเราโยงเหตุที่เราคว่ำมือนั้นทำให้เกิดผล ทำให้สิ่งของนั้นตกลงไปบนพื้น ถ้าตกลงไปบนพื้นแล้ว เราไม่ระวัง เรายืนอยู่ตกลงไปบนพื้นน้ำหนักมากไปโดนเท้าเราเข้า มันก็มีผลอีกเหมือนกัน มีผลว่าถ้าน้ำหนักมากก็อาจทำให้เกิดเจ็บปวดที่เท้าที่โดนน้ำหนักนั้นจนถึงขนาดอาจกระดูกหักขึ้นได้ หรืออย่างน้อยเป็นแผลก็ได้ เมื่อเป็นแผลแล้วก็จะเกิดผลอะไรขึ้นอีกต่อไป เป็นการน้ำหนักตกลงไปบนเท้าเป็นเหตุให้เราร้องออกมาด้วยความเจ็บปวดก็ได้ หรือถ้าเรา

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายเล็ก คำมี พร้อมด้วยชาวพุทธแขวงห้วยขวาง เขตพญาไท กรุงเทพ ฯ เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายเทียนพรรษา และทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

รู้ตัวดีแล้วไม่ร้อง พยายามระงับใช้ความอดทนไม่ร้องออกมา แต่อย่างน้อยก็จะมีความเสียหายขึ้น ซึ่งจะทำให้เราเดินกระเผลกก็ได้ ไม่เรียบร้อยก็ได้ ใส่รองเท้าก็ไม่สะดวก เพราะว่าเท้าจะบวมขึ้นมา ก็เป็นเหตุให้ใส่รองเท้าไม่ได้ หรือเป็นเหตุให้ต้องพันผ้า หรือให้แพทย์มารักษา รักษาก็ต้องใช้หยูกยาซึ่งมีราคา เราก็ต้องเสียเงิน ก็เพ่งไปตลอดถึงเหตุและผล ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา ถึงเราดูตามเส้นทางของเหตุและผลแล้ว เราก็จะทราบได้ว่า เมื่อทำเหตุอะไรอย่างหนึ่งก็เกิดผลอย่างนั้นด้วยแน่นอน ไม่มีปัญหา นี่เป็นเรื่องของพุทธศาสนาเป็นเช่นนั้น คือให้เพ่งถึงเหตุและผล ด้วยความตั้งใจ ด้วยความเพียร ด้วยความที่มีจิตใจที่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร และด้วยความเพียรพยายามที่ไม่ท้อใจ ไม่เลิกคิดจนกว่าจะไปถึงผลที่เราต้องประสงค์ อันนี้ก็ต้องมีความเพียรหรือวิริยะ

วิริยะนี้แปลว่ากล้า ทำไมแปลงั้น แปลว่าเพียร แปลว่าอุตสาหะ ก็หมายความว่าวิริยะนี้น่ะมันเป็นความกล้าที่จะเผชิญตัวอง ความกล้าที่จะไม่ขี้เกียจ ความกล้าที่จะไม่ละเลยในสิ่งที่เราเริ่มทำหรือเริ่มคิด ก็เป็นการมีวิริยะอุตสาหะไป แต่วิริยะก็คือวีระ ก็เป็นความกล้าเหมือนกัน กล้าในทางใด กล้าในตัวเราที่จะสู้ความขี้เกียจของเราความอยู่นิ่งในตัวของเราเอง หรือความกล้าที่จะคิดอะไรที่อาจขัดใจตัวเอง ไม่เข้าใจตัวเอง ในตัวเองเราอาจคล้าย ๆ ไม่มีความสุขเพราะว่ามาเจอของไม่ดี เมื่อเจอของไม่ดีในตัวเราก็ควรเพ่งเราต้องแข็งใจควรเพ่งก็เพ่งต่อไปด้วยเหตุผลแก้ยังไง หาทางแก้อย่างไร อาจใช้เวลาก็ต้องใช้วิริยะ เมื่อค้นพบแล้วว่าอะไรที่ไม่ถูกก็แก้ไขด้วยความเพียรและด้วยเหตุผลแล้วเราก็สบายขึ้น สบายขึ้นเป็นขั้นที่สอง สบายขั้นแรกก็คือเมื่อเราคิดถึงของดีจนโล่งใจคือมีความสุขมีความสงบเด็ดขาด ขั้นที่สองที่ว่าค้นพบในทางความเพียร ใช้ความเพียรและเหตุผลอย่างแท้จริง แล้วไปเจอความจริงที่หนักแน่นขึ้นอีก ไม่ใช่ความจริงที่เผิน ๆ ก็มีความสุข มีความพอใจในตัว ขั้นต่อไป ก็พบเหตุและผลของความทุกข์ความสุขในเราได้มากขึ้นทุกที เพราะว่าฝึกมาดีโดยอัตโนมัติ ถ้าจะฝึกให้เร็วขึ้น ให้คิดให้มีเหตุผลเร็วขึ้น บางทีเมื่อเราไปเจอสถานการณ์อะไรอย่างหนึ่ง ปวดหัว มีใครมาพูดเรื่องราวอะไรต่าง ๆ ให้ขัดใจเรา เราคิดไม่ออก ปวดหัวโมโหไม่สบาย ไม่รู้จะตอบอะไร อันนี้ถ้าเราฝึกจิตใจให้หาเหตุผลโดยเร็ว เราก็รู้ได้แน่ว่าเขาพูดอะไร อย่าเพิ่งท้อใจมาอย่างไหน มาท่าไหน เรามองเห็น ก็เท่ากับขึ้นไปสู่ความรู้ รู้ไส้เขา รู้โปร่งในความคิดของเขา เขามาอย่างไรเรารู้หมด ฉะนั้น ถ้าเราฝึกดีแล้ว เราก็ได้เปรียบโดยเร็ว ใครมาพูดหรือมาทำอะไรก็รู้เท่าทัน อันนี้เป็นข้อสำคัญเป็นข้อต่อไป เมื่อปฏิบัติพุทธศาสนาในทางที่ถูก ในทางที่ดี ไม่เสียหายแก่ผู้อื่นด้วยการแผ่เมตตา ด้วยการพิจารณาด้วยสมาธิ ด้วยเหตุผลนี่นะเป็นประโยชน์ทั้งนั้นถ้าถูก

พูดถึงกลุ่มบุคคลอย่างที่มา เคยมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว ที่มาพร้อมกันวันนี้ ก็เกิดประโยชน์แก่กลุ่ม เพราะว่าแลกเปลี่ยนความเห็นกัน เป็นเพื่อนฝูงกัน มีความสุขที่จะคุยด้วยกัน ความสุขอย่างนี้แม้จะไม่ใช่ความสุขอย่างที่... ที่เป็นปรมัตถ์ แต่ก็เป็นความสุขที่ไม่เสียหาย เป็นความสุขที่เป็นอยู่ในทางของความสุขอย่างแท้จริง ไม่ได้ใช้...ไม่ได้ไปในทางความสุขที่ชั่วแล่น หรือที่จะทำความเสียหาย การมาพบปะกัน การคุยกันในสิ่งที่ดีที่งามไม่เสียหาย มีแต่ดี มีแต่ร่าเริงใจ ยังไม่ถึงปรมัตถ์ ไม่ถึงนิพพาน แต่วันหนึ่งถ้าเราค่อย ๆ ทำแต่ทางที่ดี เราก็ไปสู่ความสุขที่แท้ คือความดับแห่งทุกข์ได้แน่นอน เรานะมีความทุกข์ทุกคน เราต้องมี เพราะว่าเราก็ยังเป็นปุถุชน แต่ว่าต่อไปก็ค่อย ๆ เกลา ใกล้ ๆ จะดับทุกข์คือความสุขนั่นเอง

ฉะนั้น ก็อยากให้ทุกคนเข้าใจว่าการทำการเข้าหาพระศาสนานี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องแน่นอน ไม่ใช่สิ่งที่ครึ ๆ หรือสิ่งที่เสียเวลา ถ้าทำอย่างถูกต้อง ที่เขาว่าครึเพราะเหตุว่าทำไม่ถูก อย่างเช่นพวกที่ไปวัด อย่างที่เขาล้อกัน ไปฟังเทศน์แล้วก็หลับ พระเริ่มนั่งลงก็พนมมือศีลยังไม่ทันจบก็หลับแล้ว สะดุ้งขึ้นมาก็เวลาเอวังก็มี ก็ยกมือไว้ท่วมหัวขึ้นไปแล้วร้องสาธุ นี่ได้เพียงขั้นแรกหมายความว่าเข้าหาความสงบ ก็สงบจริง ๆ ก็หลับ อันนี้ก็หมายความว่าเป็นประโยชน์นิดหน่อยแล้ว คือได้หลับได้ มีความสงบ แต่ไม่ลึกซึ้ง คนที่เล่าเรียนมาได้ปริญญา ได้เกิดความรู้ หรือแม้ไม่ถึงปริญญา ได้ประกาศนียบัตร หรือได้เรียนว่าขั้นหนึ่ง ขั้นหนึ่ง เขาก็บอกไอ้นี่ครึ นี่ครึไม่ไหว ไม่รู้เรื่องไปเข้าวัดก็หลับ แต่หารู้ไม่ก็ได้ขั้นหนึ่งแล้ว ผู้นั้นไม่ได้เบียดเบียนผู้อื่น ผู้นั้นได้ความสงบส่วนหนึ่งแล้วตามอัตภาพของเขา แต่ถ้าเราอยากที่จะได้ประโยชน์ยิ่งขึ้นไปก็ทำอย่างที่ว่าเมื่อกี้นี้ ก็ค่อย ๆ ยกขึ้นไป ยกตัวขึ้นมาถึงขั้นที่จะใช้เหตุและผลซึ่งถูกต้องตามวิทยาศาสตร์ให้ดี ด้วยความเพียรและด้วยความแข็งกล้า จะเป็นประโยชน์มากสำหรับบ้านเมืองและเป็นประโยชน์สำหรับตนเอง มาในสมัยนี้เชื่อได้แน่ว่าประชาชนทุกคน จะเป็นอาชีพใดก็ตาม มีความร่ำรวยหรือมีความจนแค่ไหน มีความทุกข์เหมือนกันทุก ๆ คน เพราะรู้ว่าสถานการณ์ทั่วโลกปั่นป่วน เป็นต้น ร้อน ถ้าไปหาพระท่านก็ปลอบใจ ท่านก็บอกว่าร้อนจริง แต่ว่าเมื่อร้อนแล้วก็ต้องเย็น ถึงจะส่งเทียนเล่มหนึ่งไปถวายที่วัดราชประดิษฐ์ เพราะว่าท่านเจ้าคุณ.....ท่านบอกร้อนทีเดี๋ยวก็เย็น ซึ่งเป็นวัฏสงสาร ซึ่งเป็นของธรรมดา แต่ว่านี้ก็ไปต่อว่าท่านไปบอก ท่านบอกว่าเดี๋ยวร้อนเดี๋ยวก็เย็น จริง แต่ว่าเดี๋ยวนี้มันร้อนมาก เมื่อร้อนมากเราก็ต้องพยายามหาความเย็นมา ทั้งในใจ ทั้งในส่วนอื่น วิธีที่จะทำความเย็น ก็อย่างที่ท่านเคยเข้าร่วมในกลุ่มที่พูดในสิ่งที่ดีที่งามที่เย็น ก็ทำให้เย็นขึ้นมา แล้วท่านก็เข้มแข็ง เมื่อกลุ่มที่เข้มแข็งร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ผู้ที่ร้อนและเร่าร้อนด้วยความโลภ

ทั้งโลภเงิน โลภอำนาจ โลภลัทธิ มาเจอความเย็นร่วมกันกับพวกเราทั้งหลายก็เข้าไม่ได้เหมือนกัน ก็ลำบากเหมือนกัน ฉะนั้นการที่พวกเราทำความเย็น เย็นจัด สบายใจแก่หมู่ของตน แก่ตนเอง และหมู่คณะของตน ตลอดจนทั้งชาติ ไม่ใช่เย็นแบบเรา ฟังให้ดี แต่เย็นแบบรู้ตัว แบบที่เย็นอย่างมีกำลังอานุภาพแท้ หมายความว่าอานุภาพในทางแข็งแกร่งในใจของทุกคน นี่แหละเราจะรอดพ้นจากความเดือดร้อนลำเค็ญที่มีอยู่รอบด้าน

อันนี้เป็นช่องทางแนะแนวที่ท่านทั้งหลายปฏิบัติอยู่แล้ว ก็ขอให้ท่านที่มา พยายามที่จะชักชวนเพื่อนฝูงให้พยายามปฏิบัติ โดยปลอบใจว่าการปฏิบัติอย่างนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ครึไม่ใช่สิ่งที่ไร้ประโยชน์อย่างที่เขาชอบว่าที่เขาว่านะส่วนใหญ่ด้วยความอิจฉาหรือด้วยอคติหรือด้วยความตั้งใจร้ายต่อเรา แต่เราไม่ได้จองเวรเขา เราไม่ได้ไปด่าเขาตอบ ไปแช่งเขาตอบ เราทำใจให้เข้มแข็ง มีความเพียรในใจ แล้วก็มีเหตุผลในใจ เขาทำอะไรเราไม่ได้แท้ในที่สุด อาจแย้งว่า ถ้ายังงั้น สมมุติว่าเขาเอาปืนมายิงเราโป้ง เราก็ตาย ตายก็ตาย เป็นของธรรมดา คนเราเกิดมาแล้วก็ต้องตาย ถ้าคิดอย่างนั้นแล้ว ก็เป็นความจริงว่าเอาปืนมายิงเรา ถูกตัวเราที่สำคัญ เราก็จะต้องตายเป็นของธรรมดาที่สุด แต่ตายไปครั้งนี้เราไม่ต้องกลัวตายมากี่สิบกี่ร้อยกี่พันครั้ง กลัวตายนี่มันทรมานเท่ากับตายกี่ครั้งต่อกี่ครั้ง กลัวตายนี่ทีหนึ่งก็ตายไปอีกแล้ว แล้วทีหลังก็เกิดใหม่อีก ฉะนั้นก็ตายเพื่อเกิดมันไม่ถูก ยังไงก็ตามเราทำสิ่งที่ดี เราทำสิ่งที่ทำให้เย็น แล้วในที่สุดก็เชื่อว่าเราจะไม่ตายก่อนกำหนดเวลาที่เราสมควรจะตายตามกรรมที่เราทำต้องเชื่อ แม้เราจะไปในที่ที่อันตรายที่สุด ถ้าเราทำกรรมดี เขาบอกว่าไม่ต้องกลัว ไม่ต้องมี.....ที่เรียกว่าของขลังเหมือนกัน ความขลังดีที่สุดคือกรรมที่เราทำ ถ้าเราทำกรรมดีทำต่อไป อย่าไปท้อใจ ถึงทำดีเท่าไร ๆ ไม่เห็นได้อะไรเลยหารู้ไม่ว่าต่อไปนะไม่แน่บางทีภายในวินาทีเดียวก็ได้แล้ว

ก็ขอให้ทุกคนวิริยะในทางที่ถูกต้อง ที่ถูกที่ควร แล้วจะประสบความสุขที่ต้องการที่ทุกคนปรารถนา แล้วก็เป็นการช่วยส่วนรวมให้มีความสามัคคี มีความเจริญก้าวหน้าแผ่ความรู้ แผ่ความเมตตาให้ เมื่อเราสามารถที่จะแผ่ในทางร่างก็แผ่กันไป แผ่ทางใจก็แผ่กันไป ทั้งหมดนี่ก็ไปคิด เป็นผลเหมือนกัน เป็นผลในความตั้งใจดีของทุก ๆ คนที่มานี่ ที่ทำให้เกิดความคิดเห็นในใจแล้วก็เป็นเหตุให้ออกมาเพื่อท่านทั้งหลายทราบว่ามีความคิดอย่างไร ในสมองในใจ ก็ได้รับผลไม่ใช่ว่านอกจากที่ที่ได้สละทรัพย์มา เพื่อที่จะนำจะน้อมนำไปปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือแผ่เมตตาผู้อื่นที่เดือดร้อน นอกจากนี้ก็ได้รับความสุขความร่มเย็น ที่พูดนี่ก็รับรองว่าไม่ได้เขียนอะไรอีก ไม่ได้คิดเขียนหรือจดจำ

มาว่าจะมาพูด แต่ก็เพราะเหตุว่าได้รับความจริงใจที่ดีของความตั้งใจที่ดีของผู้ที่มา ก็สะท้อนออกมา เมื่อสะท้อนออกมาโดยมากสะท้อนฟังด้วยหูหรือเห็นด้วยตาก็อยู่ในใจ แต่ในกรณีนี้เวลาเข้าทางหูหรือเห็นด้วยตา หรือได้รับความรู้สึกด้วยทางมโนก็พูดมา ปั้นออกมาเป็นคำใส่ในช่องหูของท่านทั้งหลายอีกต่อหนึ่ง หรือแม้แต่อาจทำท่าทำทางด้วยกาย ทำให้ท่านทั้งหลายได้เห็นอันนี้ถึงบอกว่าต้องขอขอบใจที่มา แล้วก็ทำให้เป็นการแลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยนเป็นลูกโซ่เป็นสิ่งที่นำไปถึงความคิดที่มีขึ้นมาได้ ในการที่ได้พูด ที่ได้พูดคุยกัน ที่ได้พบปะกันในทางที่แผ่เมตตาซึ่งกันและกันในทางที่พยายามที่จะคิดด้วยเหตุผลและด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะผู้พิพากษา ฯ[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘

คำปฏิญาณที่ได้กล่าวนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่ให้ผู้พิพากษาที่จะออกไปปฏิบัติราชการครั้งแรกได้มีการปฏิญาณตน ตามความจริงนั้น คำปฏิญาณนี้ได้ทำไว้กับตัวตั้งแต่ครั้งแรกที่สำเร็จการศึกษาในวิชาของตัวเอง ตลอดมาถึงคราวนี้ และสมควรที่จะพิจารณาให้ดีว่ามีความสำคัญอย่างไร ถ้าปฏิญาณกันพร่ำเพรื่อก็อาจทำให้คำปฏิญาณหม่นหมองลงไป ควรที่จะสะสมความดีอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งใด หรืออยู่ที่ใด โดยเฉพาะผู้พิพากษานั้น ข้อความหรือจุดหมายของคำปฏิญาณการแสดงตนที่จะปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเท่ากับเป็นความยุติธรรม พึงมีอยู่ของตน และถ้าทำงานด้วยเจตนานี้ ก็จะเป็นการช่วยเหลือประชาชนได้แท้จริง และสร้างให้บ้านเมืองมีความเจริญและมีชื่อแปได้

ฉะนั้น ควรที่จะพิจารณาอยู่เสมอว่า งานที่มีอยู่สำคัญเพียงใด และงานของผู้พิพากษา จะช่วยให้บ้านเมืองมีความมั่นคงอยู่ได้เพียงไหน ในฐานะส่วนตัวผู้มีความรู้ต้องพยายามที่จะต้องอุ้มชูผู้ที่อาจด้อยความรู้กว่าตนอยู่เสมอ ฉะนั้น ขอให้พยายามปฏิบัติงานทั้งในด้านที่มีอยู่เป็นส่วนตัว และนอกหน้าที่ให้สมกับที่ได้รับการยกย่องเป็นผู้พิพากษา ผู้ที่รักษาความยุติธรรม งานที่ไม่ใช่ง่าย แต่ว่าถ้าทำแล้วจะมีการตอบแทนอยู่ที่ตัวเอง นับถือตัวเองได้ว่าเป็นผู้ที่สุจริต บริสุทธิ์ เป็นผู้ที่ขัดเกลาตัวให้ประเสริฐขึ้นไป ให้มีความนับถือตัวเองอย่างแท้จริง ไม่ต้องสงสัยตัวเองเลย

ก็ขอให้ได้สามารถปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อยตลอด เป็นเกียรติแก่ตนเอง มีความสบายใจ มีความภูมิใจ ขอให้มีกำลังใจกำลังกายเข้มแข็ง ที่จะปฏิบัติงานเพื่อประเทศปฏิบัติตนให้ดีที่สุด เป็นประโยชน์ต่อตน เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ขอจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายสุธรรม ภัทราคม ประธานศาลฎีกา นำนายจารุ ชาลีวรรณ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดตะกั่วป่า นายประชา ประสงค์จรรยา ผู้พิพากษาศาลจังหวัดแม่สะเรียง นายทวีสิทธิ์ คุณรัตนศิริ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน และนายประศาสน์ สิงฆ์มานันท์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเบตง เฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่

พระราชดำรัส[๑]

ในพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย[๒]

ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มีโอกาสมอบอิสริยาภรณ์แก่ท่านทั้งหลาย ซึ่งอิสริยาภรณ์เหล่านี้ถือว่าเป็นเครื่องหมายของเกียรติ และเครื่องหมายว่าท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติงานมาตามหน้าที่โดยดี สมควรที่จะได้รับการยกย่อง การทำงานมาด้วยดี ด้วยความตั้งใจนั้น ก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและสมควรที่จะได้รับการเชิดชูเกียรติ ในสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งทุกคนทราบดีอยู่ว่าเราจะต้องกระชับความสามัคคีอย่างดี เพื่อที่จะรักษาความเป็นอยู่และความมั่นคงของประเทศชาตินั้น ท่านทั้งหลายก็คงได้ยินอยู่เสมอว่า ต้องมีความสามัคคี สามัคคีนี้เป็นสิ่งสำคัญ แต่บางทีก็ไม่ได้ทราบว่าสามัคคีนั้นคืออะไร ถ้าจะพูดถึงสามัคคีนั้น ถ้าเรามาแยกธาตุ เราก็จะแยกได้เป็นระดับเป็นขั้น เป็นประเภทต่าง ๆ ถ้าดูในด้านสามัคคีระหว่างผู้ที่มีอายุไร่เรี่ยกัน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ควรจะมี เพราะว่าผู้ที่มีอายุไร่เรี่ยกัน ก็ได้เกิดมาพร้อม ๆ กัน และมีอายุเท่า ๆ กัน มีปัญหาก็พอ ๆ กันก็เป็นสามัคคีที่ควรมีอยู่ในผู้ที่มีอายุระดับเท่าเทียมกันนี้

สามัคคีอีกอย่างหนึ่งคือ ระหว่างผู้ที่มียศหรือมีตำแหน่งเท่า ๆ กัน พอ ๆ กัน คือผู้ที่มียศหรือมีตำแหน่งพอ ๆ กัน เท่า ๆ กัน ต้องทำงานพร้อมกันเพื่อที่จะให้งานนั้นมีประสิทธิภาพดี ถ้าดูในด้านความกว้างของสามัคคี ก็ต้องดูว่าควรจะกว้างไปถึงไหน เฉพาะสามัคคีในหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงาน ก็เป็นอีกชนิดหนึ่ง คือต้องมาพิจารณาถึงสามัคคีที่อยู่ในวงแคบในหน่วยหนึ่งหน่วยใด หรือในกระทรวงหนึ่งกระทรวงใด หรือทั่วไปตลอดจนนอกจากวงราชการ สามัคคีนั้น ความจริงก็จะต้องแผ่ออกไปกว้างขวางที่สุด ที่จะได้ เพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์ โดยมากผู้ที่ทำงานก็เห็นแต่สิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่ได้ไปคิดถึงงานของคนอื่น ๆ แต่ถ้าสามารถที่จะดูงานของคนอื่นด้วย ก็จะทำงานของตนให้ดีขึ้นเพราะว่าสามารถที่จะนำความรู้หรือนำปัญหาต่าง ๆ ของส่วนอื่นที่จะมากระทบกระเทือนต่อส่วนของเราได้ สามัคคีที่แผ่ออกไปข้าง ๆ ได้อย่างนี้ในทางกว้าง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ตอนนี้มาถึงสามัคคีอีกด้านหนึ่ง อีกทางหนึ่ง คือสามัคคีในทางดิ่ง บางคนก็มีหน้าที่สูง บางคนก็มีหน้าที่ต่ำลงไป ถ้ามีความสามัคคีในระหว่างผู้ที่บังคับบัญชา กับผู้ที่ใต้บังคับบัญชา ก็จะทำให้งานในแต่ละหน่วย แต่ละกรม

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ข้าราชการและบุคคลซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่และได้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ประเทศ ประชาชน ในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ประจำปี ๒๕๑๗ เฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประถมาภรณ์ช้างเผือก และประถมาภรณ์มงกุฎไทย ในโอกาสนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ผู้ที่ค้างรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฎ ในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ประจำปี ๒๕๑๗ เฝ้า ฯ รับพระราชทานด้วย

แต่ละกอง แต่ละกระทรวง แต่ละส่วนของบ้านเมืองทำงานได้ดีขึ้น เพราะว่าผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ย่อมต้องเห็นใจงานของผู้ที่เป็นผู้น้อยลงไป ถ้ามีความสามัคคีทางดิ่งนี้ด้วยก็จะยิ่งทำให้งานทั้งหลายมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ฉะนั้น สามัคคีควรที่จะให้กว้างขวางออกไปมากที่สุดที่จะได้ และให้ลึกซึ้งที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างในวันนี้บางท่านก็ได้ทำหน้าที่มาแล้วจนออกจากราชการแล้วก็มี แต่ท่านก็ยังมีหน้าที่นอกราชการ คือมีหน้าที่ที่กว้าง ที่กล่าวไว้ว่า กว้างกว่าวงราชการ คือหน้าที่เป็นคนไทยที่เป็นห่วงประเทศ ท่านทั้งหลายที่ปฏิบัติงานมาด้วยดี จนกระทั่งได้รับการยกย่องโดยเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ก็นับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญ ต้องใช้ความรู้ความสามารถความชำนาญ นี้มาเป็นประโยชน์ ด้วยความสามัคคีเพื่อประเทศชาติ ทั้งทางกว้าง ทั้งทางดิ่ง ฉะนั้นก็เชื่อได้ว่าทุกท่านตระหนักดีว่าทำงานมาดีแล้ว เหน็ดเหนื่อยมามากแล้ว แต่ก็ต้องเหน็ดเหนื่อยต่อไป เพื่อที่จะรักษาความเป็นไทของประเทศ แม้จะมีความคิดแตกต่างกันก็เป็นได้ แต่ทุกคนจะต้องหันหน้าเข้าหากัน เพื่อที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่นด้วยความสามัคคีที่แท้จริงนี้ เพื่อรักษาบ้านเมืองให้ไปรอดและในประเทศไทยนี้ เรามีของดีที่ประเทศอื่นอาจมีและของดีนี้คือจิตใจ น้ำใจของคนไทยที่มีจิตใจ ทั้งเมตตา ทั้งจิตใจที่เข็มแข็ง เข้มข้น ฉะนั้น ถ้าท่านทั้งหลายเห็นความสำคัญของชาติบ้านเมืองแล้วขอจงหันเข้าหากันทำงาน และให้กำลังใจซึ่งกันและกันในทั้งสองทาง คือทางกว้าง และทางดิ่ง อย่างเข้มแข็งที่สุดเพื่อที่จะรักษาความปลอดภัยของบ้านเมืองได้ที่ว่าประเทศไทยนี้มีของดีต่างกว่าต่างประเทศนั้น ไม่ใช่ว่าเราจะอวด แต่เราทราบดี เรารู้ดีและเรารู้ดีว่า เมืองไทยนี้ไม่ใช่ประเทศเดียวที่มีปัญหาทั่วโลกมีปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ ทั้งด้านการเมือง ทั้งด้านความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งนั้นทั่วโลก เราไม่ได้เป็นข้อยกเว้นแต่เราจะเป็นข้อยกเว้นได้ก็ด้วยความพิเศษสำคัญนี้ที่เราควรช่วยกันรักษา

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีกำลังใจกำลังกาย อย่าให้เสียกำลังใจ อย่าให้เสียกำลังกายโดยใช่เหตุ โดยที่จะมาทะเลาะเบาะแว้งกัน รวมกำลัง แต่ว่ารวมพลังให้สามารถรักษาส่วนใหญ่ที่เป็นสำคัญสำหรับเราทุกคน คือชาติบ้านเมือง ก็ขอให้มีกำลังกายกำลังใจสมบูรณ์ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของทุก ๆ คนแต่ละคนให้ดีที่สุด ให้รักษาความปรารถนาที่สูงสุดของเราคือ รักษาชาติที่จะมีที่เราจะอาศัยได้ ข้าพเจ้าขอพูดเพียงเท่านี้ เพราะว่าทราบดีว่าท่านทั้งหลายย่อมมีงานที่สำคัญ ที่หนัก ที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่รออยู่ จึงขอจบแค่นี้ ขอให้ท่านประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง สิ่งใดที่ประสงค์ ที่ถูกที่ชอบธรรม จงมีความสำเร็จทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารสมาคมถ่ายภาพ แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๘

ขอแสดงยินดีกับท่านทั้งหลายที่ได้รับรางวัล ได้รับเกียรตินิยมจากสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทย การถ่ายภาพนี้ ดูได้หลายแง่ ในแง่ผลที่ออกมา คือดูอย่างที่ท่านทั้งหลายได้ดูรูปและไม่ต้องถามว่าทำอย่างไร หรือถ่ายภาพนี้ด้วยกล้องอะไร ด้วยฟิล์มอะไร หรือในแสงในสภาพอย่างไร หรือเมื่อใด ด้วยความหมายใด ถ้าดูแล้วเป็นที่พอใจหรือไม่พอใจก็เป็นผลสำเร็จอยู่แล้ว การตีความนั้น เป็นสิ่งที่เป็นของส่วนตัว ฉะนั้น การถ่ายภาพเพื่อประกวดนี่นะเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องมาด้วยหลายประการ สำหรับผู้ที่ไม่ทราบเรื่องนัก ผู้ที่ถ่ายรูปเป็นงานอดิเรกสนุก ๆ ก็ถือว่ามีกล้องถ่ายรูป แล้วก็มีวิธีใช้ ก็กดปุ่ม แล้วก็ส่งไปล้าง แล้วก็อัดออกมาได้รูปที่พอใจหรือไม่พอใจก็แล้วแต่จิตใจของตน เช่นถ่ายรูปสิ่งที่ตนรักหรือที่ตนเกลียดก็จะเกิดความรู้สึกว่าได้ตามความรู้สึกนั้นหรือเปล่า

การถ่ายรูปนี้ ตอนถ่ายรูปก็ต้องอาศัยความรู้เบื้องต้นที่ได้มาจากหนังสือคู่มือ ต่อจากนั้นก็ต้องมีความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ฟิสิกซ์บ้าง คือหมายถึงว่า จะใช้เลนซ์อย่างไรยาวแค่ไหน จะได้รูปอย่างไรหรือการบิดเบี้ยวอย่างไร ซึ่งเมื่อผู้ที่ถ่ายรูปเล่น ๆ โดยไม่รู้เรื่องก็ไม่เข้าใจ ขั้นต่อไปก็ต้องดูว่าใช้ฟิล์มชนิดไหน จะได้รูปที่ชัดหรือไม่ชัด หรือที่จะมีรูปภาพนิ่ง จะมีการเคลื่อนไหวหรือไม่ แล้วแต่ความรู้ว่าจะใช้ฟิล์มอะไร ต่อจากนั้นก็ส่งไปให้ที่ร้านให้ล้าง ก็ไม่รู้เรื่องทีเดียวนอกจากถึงขั้นตอนที่ผู้ที่ได้สนใจในการถ่ายรูปลึกซึ้งเข้าไปอีกก็ทราบถึงวิธีการ กรรมวิธีต่าง ๆ ของการถ่าย เช่นการถ่ายและล้างรูป และอัดรูปจะได้สามารถแจ้งให้ผู้ที่ล้างรูปหรืออัดรูปปฏิบัติตามความรู้สึกหรือความต้องการยิ่งลึกเข้าไป คือผู้ที่ปฏิบัติการล้างรูปเอง และได้สามารถที่จะนำวิทยาการต่าง ๆ มาประสมประเสในรูปนั้นออกมาคนละอย่าง แม้จะได้ถ่ายออกมาอย่างหนึ่งแล้วมาประสมประเส หรือมาใช้วิธีการต่าง ๆ ก็ออกมาอีกอย่างหนึ่งต่างกับที่ออกมาเดิม นั่นก็เป็นวิทยาการในห้องมืด ทั้งหมดนี่ก็รวมเป็นศิลปการถ่ายภาพ แต่ในที่สุด ผลงาน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายพูน เกษจำรัส วิทยากรสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารสมาคม ฯ ชุดปัจจุบัน นำผู้ที่ได้รับพระราชทานรางวัลยอดเยี่ยมด้วยพระราชทาน ผู้ได้รับเกียรตินิยมของสมาคม ฯ และผู้ที่ได้รับพระราชทานรางวัลนิทรรศการภาพถ่ายนานาชาติ เฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายภาพถ่ายรางวัลยอดเยี่ยมพระราชทาน รับพระราชทานประกาศนียบัตรเกียรตินิยม และรับพระราชทานรางวัลนิทรรศการภาพถ่ายนานาชาติ

ที่ออกมานั้น ก็เป็นผลงานที่อยู่บนแผ่นกระดาษ ใส่กรอบหรือไม่ใส่กรอบ และให้ผู้อื่นดู ถ้าตนเองดู ตนเองก็ทราบความหมายหรือแปลว่าสร้างความหมาย อาจไม่ทราบความหมายก็ได้ แต่ว่าคนอื่นเขาก็จะได้ความหมายโดยที่ไปกระทบจิตใจเขา แต่ที่ได้กล่าวมาว่าทุกคนได้ดูแล้วแต่ตีความไม่ออกก็เป็นอันว่ารูปนี้ไม่ได้รับผลสำเร็จอย่างว่า ซึ่งอาจบอกได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีของรูปนี้ แต่อาจเป็นไปได้ว่าแต่ละคนที่มาดูก็เกิดความคิดแตกต่างกันไปทั้งนั้นแล้วแต่บุคคล แต่ในใจก็มีความคิด มีความเข้าใจในภาพนี้ ก็ถือว่าถูกต้อง ก็แล้วแต่ใครจะคิดอย่างไร ก็ถูกต้องแต่ที่ขอมาว่าให้อธิบายว่าทำไมเอารูปนี้ไปแสดง หรืออธิบายว่าทำไมถ่ายรูปนี้ ก็ไม่ค่อยอยากที่จะอธิบายเท่าไร เพราะว่าเป็นส่วนตัวอยู่ในใจอยู่ ก็ไม่อยากเผยให้ผู้อื่นทราบ แต่ถ้าผู้อื่นทายได้ก็จะเป็นการสนุกกว่า แต่เมื่อแต่ละคนไม่ยอมแสดงว่าเข้าใจอย่างไรในภาพนี้ ก็ตั้งใจจะแสดงส่วนหนึ่งของเหตุผลที่ส่งรูปนี้ไป หรือถ่ายรูปนี้ให้ท่านทั้งหลายได้ดูก็ต้องขอย้อนประวัติของรูปนี้ก่อนว่าถ่ายรูปนี้มาหลายปีแล้ว ประมาณสี่ปี ห้าปี มานี้ พวกที่เก็บฟิล์มก็คงรู้ดูวันที่ถ่ายได้ ตัวเองก็จำไม่ได้ แต่ว่าจำได้ว่าเดิมจัดหมู่บ้านบนภูเขาแห่งหนึ่ง ขึ้นไป ผ่านทางป่าขึ้นไป ไปถึงทางที่ไปประชุม ซึ่งเมื่อเดินขึ้นมาแล้วก็เหน็ดเหนื่อยก็พักอยู่ เวลานั้นก็ประมาณหกโมงครึ่ง คือใกล้ค่ำ ยังมีแสงเล็กน้อยมากระทบต้นไม้และใบไม้ และก็เกิดสังเกตได้ว่า ใบไม้เดาไม่ออกว่าเป็นใบไม้อะไร แต่ก็คงจะเดาออกว่าเป็นใบไม้สามใบชัดเจน แต่กิ่งที่อยู่ข้างหลังและกิ่งที่อยู่ข้างหน้าก็ไม่ค่อยจะชัดนัก ท่านก็ต้องรู้ดีว่าเปิดหน้ากล้องเท่าไหร่ และแสงที่มานี้ก็มาเข้าท่า ก็ไม่ได้ตบแต่งเลย อันนี้เป็นอันหนึ่งที่แนวแปลก รสนิยมของแต่ละคน บางคนชอบตบแต่งรูป บางคนชอบที่จะให้เอารูปออกมาตรงตามที่ถ่าย ไม่ได้แต่ง บางคนก็เอาไปทำในห้องแลป ซึ่งข้าพเจ้าไม่ใช่ว่าไม่ชอบ แต่ว่าไม่สามารถที่จะทำ จึงเอาแต่ในขั้นจากขั้นถ่ายรูปเท่านั้นเอง แล้วให้เขาอัดตรงตามที่ออกมาจากฟิล์ม คือเพียงแต่บางทีตัดให้เข้ากรอบ ซึ่งรูปนี้ได้ตัดให้เข้ากรอบเรียบร้อยไม่มาก ไม่เหมือนรูปอื่นที่เคยให้ไปแสดง รูปนี้เป็นภาพตัวเต็มจริงและการถ่ายก็ต้องถ่ายโดยเร็วโดยไม่ชักช้าเพราะแสงแดดจะหมด มิได้ใช้แฟลชหรือใช้แสงอื่นนอกจากแสงธรรมชาติ หัวข้อแรกของความหมายของรูปนี้คือ เป็นธรรมชาติโดยตรง แสดงถึงสิ่งที่มีอยู่จริง ๆ และเกิดขึ้นในโลกนี้ ไม่ใช่สิ่งที่อยู่นอกโลก ข้อที่สอง คือ มีใบไม้เป็นรูปร่างก็เป็นรูปหัวใจ โดยมากรูปร่างของหัวใจคนมิได้เป็นยังงี้ แต่ก็ถือกันว่ารูปร่างคล้าย ๆ ยังงี้ หัวใจมาอยู่พร้อม ๆ กันนี้ก็หมายความว่าสามัคคีกันดี แล้วก็สวยดี แม้จะเดินหอบ ๆ ขึ้นมาก็ต้องหยุด หยุดแล้วก็ต้องดู พิจารณาถึงสิ่งที่ควรจะมีในโลก สิ่งที่ดี การพิจารณานี้ก็

เป็นการพักผ่อนร่างกายเพื่อที่จะเดินต่อไปได้ พอดีมาเจออย่างนี้ก็เลยถือโอกาสเอามาหัวใจนี้อยู่ข้อน ๆ กันอย่างนี้ก็ปลื้มใจ มีความปลื้มใจว่า มีความสามัคคีกัน แต่หากว่ามีใบหนึ่งไม่ชอบธรรม ใบที่สี่เกินมาก็ปล่อยไว้ตามธรรมชาติ คือตามธรรมชาติก็มีสามัคคีบ้าง ไม่สามัคคีบ้าง สามใบนี้หันหน้าไปทางหนึ่ง อีกใบไม่ยอมก็ไม่ได้ไปบังคับเขา เพราะประชาธิปไตย เราย่อมมีสิทธิที่จะทำอย่างไรก็ได้ แล้วข้อที่สาม ใบไม้เหล่านี้ ถ้าใครดูก็อาจบอกว่าหมายความว่าอะไร ไปถ่ายรูปอะไร ใบไม้สกปรก ใบไม้มีจุดมีตำหนิ แสดงให้เห็นว่าในโลกมนุษย์ไม่มีสิ่งที่ไม่มีตำหนิ จะต้องมีตำหนิอยู่ อาจแต่งเอาเองมองแล้วไม่มีตำหนิ นี่เป็นการแสดงอย่างกันเองว่า ถ้าอยากมาเคี่ยวเข็ญให้อธิบายรูปนี้ว่าทำไมถ่ายรูปอย่างนี้ บางทีก็เบื่อบอกว่าไม่รู้ รูปออกมาอย่างนี้ แต่ว่าถ้ามาอธิบายทีหลัง ก็บอกได้ว่าใบไม้นี่เป็นธรรมชาติ และธรรมชาติถูกต้องที่สุด

ฉะนั้น คนเราก็ต้องยอมบ้างว่าคนอื่นมีตำหนิ เป็นกระจกเงาว่าตัวเราเองก็มีตำหนิไม่ใช่ตัวเราเองจะเป็นผู้วิเศษหรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้วิเศษ ต้องมีตำหนิบ้าง แต่ว่าย่อมต้องร่วมมือกัน เมื่อร่วมโลกแล้วจะไม่ยอมรับความจริงก็ไม่ได้ ต้องรับความจริง ความจริงก็มีตำหนิ ความจริงในโลกนี้ไม่ใช่ปรมัตถ์ ก็มีตำหนิ แต่ปรมัตถสัจจะ หรือลัทธิอื่นความคิดอื่นหลาย ๆ ศาสนามีตำหนิทั้งนั้น แต่ก็ต้องอยู่ในโลก และสามในสี่ก็เป็นมติที่นับว่าผ่านได้ดี ไม่ใช่เพียงแต่มติชนะหนึ่งเสียง เป็นการชนะอย่างท่วมท้น ฉะนั้น ถ้าอยากพูด พูดไปได้หลายชั่วโมง ถ้าอยากให้อธิบายจนไม่มีที่ในหนังสือที่จะเขียน แต่ถ้าพูดถึงอื่น ๆ ที่เหลือก็ดูเหมือนไม่มี แต่ถ้าพูดถึงที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ ก็นับว่าใกล้เข้าไปใกล้ใบไม้เหล่านี้ ขนาดของใบไม้จึงใหญ่พอสมดุลย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาโลก หรือพิจารณาคนพิจารณาอะไรก็ตาม ไม่ได้พิจารณาทั้งดุ้น ต้องพิจารณาเป็นส่วน ๆ ด้วย ถึงจะได้ความจริงหรือได้ถึงความคิดที่จะแก้ แต่ต่อจากนั้นก็จะต้องถอยมามีแต่ส่วนเดียวที่จะเป็นระยะเลี้ยวของความคิด เมื่อถ่ายเสร็จแล้วก็ถอยมาจากที่ต้นที่เขาไปถ่าย แล้วก็เข้ามาตามทางเดิน ก็ห่างออกมาก็เห็นมีใบไม้อื่น ความหมายนี้ก็หมายถึงว่า ต้องพิจารณา ทีนี้สุดท้าย ที่ออกมาอย่างนี้ในด้านความรู้สึกของผู้ที่ดูแล้วไม่รู้เรื่องว่าถ่ายรูปอย่างไร หรือมีความคิดยังไง ก็ต้องดูว่าในด้านศิลปะการวางภาพที่บอกว่าแปลกประหลาดกว่ารูปที่เคยให้ รูปอื่นที่เคยให้โดยมากใช้วิธีวางภาพโดยเป็นมุมฉากหรือไม่เป็นมุมเฉลียงลงมา และถือเป็นเคล็ด อันนี้สิ่งสำคัญมีอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้ท่านอาจารย์รู้สึกหนักใจ แต่ถ้าดูให้ดีจริง ๆ ก็จะมีทริคอีกอย่างหนึ่งก็คือ อย่างที่บอกเอาไว้ว่ามีความลึก คือข้างหลังไม่ชัดแล้วค่อย ๆ

มาขัดเอาตรงข้างหน้าว่ามีความลึก และเข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องเดินไปไกล ไม่ใช่อะไรที่แบน ๆ ไม่ใช่อะไรที่อยู่ใกล้ ๆ ที่อยู่คงที่ทุกสิ่งทุกอย่าง แม้จะรูป แม้จะใบไม้นี้อยู่นิ่ง ๆ ไม่ให้มันไหวก็จะต้องเดินหน้าต่อไป ใบไม้นี้ก็ต้องร่วง แต่ความลึกนี้ก็แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ไม่ใช่ก้าวหน้าอาจเป็นการเคลื่อนไหว จะไปต้องไปต่อไป แล้วก็ในรูปนี้ แม้จะอยู่คงที่ แม้จะเป็นรูปแบบ ถ้าตามตำราของอาจารย์ต่าง ๆ ก็บอกว่าควรจะมีความเคลื่อนไหวชี้เข้ามาถึงจุดสำคัญ ไม่ใช่หนีออกไปจากกรอบ รูปนี้อาจผิดตามหลักนั้น แต่การที่แสดงถึงความลึก คนจะต้องมามองถึงจุดสำคัญอยู่ดี ก็มีเพียงเท่านี้ จะไปตีความอย่างอื่นก็เชิญไปตีความได้ แต่ถ้าผู้ที่ตีความต่างกันก็ยินดีที่จะรับฟัง เพราะอาจมีความหมายที่ดี เหมือนกันจากความรู้สึกที่ได้จากรูปนี้ ฉะนั้นก็อธิบายเพียงแค่นี้ก็คงจะรู้ดีแล้ว ก็ขอให้ถือว่าพูด ๆ ไปอย่างนั้น ก็สนุกดี ไม่ใช่จะไปจริงจังเอาเป็นเอาตาย แต่อย่างไรก็ตาม การถ่ายรูปนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ใช้ในทางที่ไม่ดีเป็นการทำลาย ถ้าจิตใจของเรามีที่ดีที่ตั้งใจที่จะแสดงซึ่งความดีของจิตใจซึ่งเรามีทุกคนก็จงปฏิบัติต่อไป ถ้าเกิดแสดงความที่ไม่ดีมากนัก หรือใช้ในทางที่ไม่ดีก็อย่าใช้ดีกว่า เพราะว่าอย่างที่อธิบาย มันมีตำหนิมากเหลือเกินแล้ว เดี๋ยวจะรกโลก ฉะนั้น ก็ขอให้ทุกท่านปฏิบัติการในด้านการถ่ายภาพ แล้วก็รู้สึกว่ามีประโยชน์ ก็ทำไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพราะว่าการถ่ายภาพนี้ก็เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ ถ่ายภาพในที่นี้หมายถึงว่าถ่ายภาพในทางศิลปะ ถ่ายภาพในทางด้านอื่นก็มีหลายแขนงเหลือเกิน

ก็ขอให้ท่านได้มีความสำเร็จ มีปัญญาเป็นประโยชน์แก่คนที่ได้ดูภาพ เกิดความปิติยินดี ทำให้มีแสงสว่างในโลก ทำให้มีหวังในโลก และทำให้พวกเราทั้งหลายมีจิตใจแจ่มใส เข้มแข็งที่จะอยู่ในโลกนี้ต่อไป เพราะว่าถ้าไม่มีจิตใจแจ่มใส่ ความมืดมนมาเข้าคลุมแต่ละคนก็ไม่รุ่งโรจน์ด้วย ไม่เจริญด้วย ทั้งส่วนรวมก็อยู่ไม่ได้ ขอให้ทุกท่านประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะครู นักเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ในโอกาสที่ได้เข้าเฝ้า ฯ กราบถวายบังคมลาไปแข่งขันรักบี้ฟุตบอล ที่ประเทศมาเลเซีย[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๘

โรงเรียนวชิราวุธได้ส่งคณะรักบี้ไปแข่งขัน ณ ประเทศมาเลเซียหลายครั้งแล้ว และได้เชิญคณะของโรงเรียนจากมาเลเซียมาแข่งขันที่โรงเรียนวชิราวุธก็หลายครั้ง ก็นับว่าเป็นงานที่ดีที่ทำให้สามารถที่จะพบปะกับผู้ที่อยู่ในอายุรุ่นราวคราวเดียวกันอย่างดี แลกเปลี่ยนความคิดและการแข่งขันเพื่อให้แสดงฝีมือของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้ก็มีประโยชน์มากอยู่แล้ว ประโยชน์ที่ใหญ่ยิ่งคือโรงเรียนวชิราวุธนี้ถือเป็นโรงเรียนตัวอย่างสำหรับประเทศไทย การที่นักเรียนไปแข่งขัน ณ ต่างประเทศเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าในเมืองไทยมีโรงเรียนที่มีการศึกษาดี และมีการฝึกฝนให้มีความรู้ทั้งความสามารถและการวางตัวที่ดี ฉะนั้น การที่ไปแข่งขัน ณ มาเลเซียนี้ ก็มีความรับผิดชอบอยู่หลายด้าน นอกจากด้านนักกีฬาที่มุ่งที่จะต้องชนะในการกีฬา ความสำคัญที่มีคือแสดงให้เห็นว่าเยาวชนไทยเรามีความสามารถ มีความรู้ และมีจิตใจที่ทั้งแข็งแกร่ง แข็งแรง ทั้งมีจิตใจที่บริสุทธิ์ ถ้าได้แสดงคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ให้ต่างประเทศดู ก็จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและต่อประเทศอย่างมาก ยิ่งในสมัยนี้ ซึ่งโลกมิใช่เฉพาะในย่านภูมิภาคนี้ที่มีความเดือดร้อนดังที่ทุกท่านได้ทราบอยู่แล้ว แต่ทั่วโลกมีความเดือดร้อนมาก คือความไม่สามัคคี ความแก่งแย่งกัน ความไม่เป็นผู้ที่เป็นสุภาพบุรุษนั้นอย่างมาก ซึ่งจะนำโลกไปสู่หายนะ ฉะนั้น ต้องส่งเสริมและต้องฝึกฝนตนเองให้มีความแข็งแกร่งทั้งทางกายและจิตใจให้ดี และแสดงออกมาให้เห็นว่า ความดีคือความเป็นสุภาพชนและเป็นคนที่มีความกล้าหาญที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งต้องแสดงออกมา การไปนี้เป็นโอกาสที่ดีที่จะแสดงให้ต่างประเทศได้เห็น ฉะนั้น ก็ขอให้นักเรียนทุกคนที่ไปแข่งขันได้แสดงฝีมือในเชิงกีฬาให้ดีที่สุด ประกอบด้วยความเป็นนักกีฬา หมายถึงความสุภาพและยอมที่จะรับความรู้และความเห็นของผู้อื่น มีวินัยที่ดี ดังนั้นจะเป็นประโยชน์มากสำหรับตน เพราะว่าตนจะได้รับความนิยม สำหรับโรงเรียนและสำหรับประเทศด้วย จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่อยู่ในตัวของแต่ละคนที่จะไปแข่งขัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พระยาภะรตราชา ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย นำครูและนักกีฬาของโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย เฝ้า ฯ กราบถวายบังคมลาและรับพระราชทานพระบรมราโชวาท ในโอกาสที่จะเดินทางไปแข่งขันรักบี้ฟุตบอลประเพณี เชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ประเภทเยาวชนกับมาเลย์คอลเลจ ที่ประเทศมาเลเซีย

เรื่องการฝึกฝนกายและจิตใจให้ดีนี้ โรงเรียนได้ให้โอกาสแก่ทุกคนให้ทำ แต่แต่ละคนที่เป็นนักเรียนจะต้องทำด้วยตัวเอง อาศัยความฉลาดของตน ของแต่ละคนที่จะเห็น ทางที่ดี ที่ชอบ มาผลักนำตัวให้ไปในทางที่ดี ที่ชอบและรู้ว่าเป็นอย่างไร ที่สำคัญเพราะว่ารู้ดีและไว้ใจว่าทุกคนมีความดีนี้อยู่ในตัวแล้ว เพียงแต่จะต้องฝึกฝนให้ยิ่งที่สุด เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศนี้ และที่แสดงออกมาในทางที่ดูเหมือนว่ามันจะไม่ดี ยังสงสัยอยู่ว่ามาจากผู้ที่เป็นคนมีน้ำใจเป็นคนไทยหรือเปล่า ฉะนั้น ผู้ที่มีน้ำใจเป็นคนไทย จะต้องแสดงตนออกให้เห็นว่าน้ำใจของคนไทยที่เราได้รับตกทอดมาแต่โบราณกาลยังไม่หาย ไม่สิ้นเมืองไทยก็เหมือนประเทศอื่น ๆ เหมือนกลุ่มชน ไม่ใช่ว่าเป็นเพียงจุดหรือพื้นที่ในแผนที่เท่านั้น ประเทศคือประชาชน คือคนที่ประกอบเป็นประชากรของประเทศ ฉะนั้น แต่ละคนก็มีส่วนที่จะช่วยให้ประเทศอยู่ได้และรักษาความเป็นไทยได้ ก็ขอให้ทุกคนจงระลึกถึงข้อนี้ให้ดี และแสดงออกมาในเมื่อมีความจำเป็น ในการไปครั้งนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกมาเช่นนี้

ก็ขอให้ได้ไปดี มีความมีชัย และให้สามารถที่จะชนะใจของผู้ที่เป็นคู่แข่งขัน ทั้งผู้ที่จะได้เป็นผู้ดูการแข่งขันจะได้เป็นการทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดีของประเทศไทย ขอให้ไปและมีความสำเร็จในหน้าที่ ในจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ มีกำลังกาย กำลังใจ สมบูรณ์ แข็งแรง ทั้งในด้านการเรียนและการฝึกฝนตนเอง ขอให้ประสบความสำเร็จทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ ณ วิทยาเขต ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อีกครั้งหนึ่งในวันนี้ และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานกิจการของมหาวิทยาลัยในรอบปีที่แล้ว ว่าดำเนินก้าวหน้ามาอีกเป็นอันมาก ได้เปิดสอนวิชาสำคัญ ๆ ในคณะต่าง ๆ ขึ้นหลายสาขา ซึ่งน่าจะเป็นผลดีแก่ประเทศชาติอย่างกว้างขวางในวันข้างหน้า ส่วนกิจกรรมและโครงการด้านบริการประชาชนที่จัดขึ้นนั้น ก็เป็นการเหมาะสมและเป็นประโยชน์ทั้งแก่มหาวิทยาลัยและท้องถิ่นอย่างยิ่ง ควรได้รับความยกย่องสนับสนุน

ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติพร้อมกับความสำเร็จในการศึกษา และที่จะได้นำสติปัญญาความสามารถออกไปทำความเจริญให้แก่งานของชนชาติต่อไป

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่บั่นทอนความมั่นคงของชาติในเวลานี้ พิจารณาดูแล้วเห็นว่าได้แก่ความไม่แน่นอนใจจุดประสงค์หรือจุดหมายของชีวิต ซึ่งกำลังเกิดมีมากขึ้น ๆ ในคนทุกระดับความรู้และทุกอาชีพ เป็นเหตุให้เกิดความลังเลสงสัยในการปฏิบัติ เช่นนี้ทำให้มองเห็นจุดหมายไม่ชัด จะทำอะไรก็ขาดความรอบคอบ เมื่อกระทำไปโดยขาดความรอบคอบ จึงมักมีผลออกมาในทางที่ไม่เป็นการสร้างสรรค์นัก

แต่คนที่มีการศึกษา ที่เรียกว่าเป็นผู้มีปัญญา ควรจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าจะแก้ไขอะไรอย่างไร ข้อสำคัญควรจะต้องรอบคอบและระมัดระวัง ที่จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ให้กระจ่างแจ้งทุกแง่ทุกมุม และจัดการให้ถูกจุดถูกขั้นตอน ถูกเหตุผล ข้อที่พึงระมัดระวังอย่างยิ่ง คือการแก้ปัญหาโดยรีบเร่งด่วน ทั้งที่ยังไม่มีความแน่ใจอยู่ข้อนี้มักจะให้ ได้ผลที่ด้วน ๆ ผลที่ด้วน ก็คือผลที่ไม่ครบถ้วน ขาดประโยชน์ที่พึงได้ มิหนำซ้ำ อาจทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงขึ้นก็ได้ เพราะอาจไปรื้อทำลายสิ่งที่ดี ที่ใช้การได้ลงและเอาสิ่งที่เสีย ที่ใช้การไม่ได้ มาใช้ เมื่อความจริงเป็นอยู่อย่างนี้ ผู้มีปัญญาทุกระดับจึงต้องถือเป็นภาระและหน้าที่ ที่จะต้องรู้จักรับ รู้จักใช้ความรู้อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถพิจารณาการกระทำให้เหมาะสมแก่ทุกกรณี

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีพลังสมบูรณ์พร้อม ในร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาสามารถประกอบกิจการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม ทั้งให้ประสบความเจริญความสำเร็จ มีความสุขความก้าวหน้าในชีวิตทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อีกเป็นวาระที่สอง และมีความพอใจที่ได้รับทราบตามรายงานว่า มหาวิยาลัยสามารถดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน้าที่โดยตรงและหน้าที่ต่อชุมชน มาได้ด้วยดี

ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติพร้อมทั้งความสำเร็จในการศึกษา และที่จะได้ออกไปเป็นกำลังปฏิบัติงานของชาติต่อไปในวันข้างหน้า

ทุกครั้งที่ไปมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิต ให้นำเอาความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ออกไปใช้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองจริง ๆ ด้วยจุดประสงค์ที่จะสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ความฉลาดในทางที่ถูก ที่สร้างสรรค์แก่เยาวชน **ให้อนุชนรุ่นหลังสามารถสร้างตนสร้างส่วนรวมให้มั่นคง และตั้งตัวได้ด้วยความเจริญและก้าวหน้า** (ข้อความที่ว่า **“ให้อนุชนรุ่นหลังสามารถสร้างตนสร้างส่วนรวมให้มั่นคง และตั้งตัวด้วยความเจริญและก้าวหน้า”** นี้ ขีดเส้นใต้) คราวนี้ก็ขอพูดเรื่องนี้เพิ่มเติมอีกเพียงเล็กน้อยว่า ถ้าเห็นและยอมรับว่าข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นความปรารถนาแท้ และตกลงใจจะทำตามแน่นอนแล้วก็ขอให้ทำไป ไม่ต้องรั้งรอลังเลเพราะท่านมีความรู้ความจัดเจนพร้อมอยู่แล้ว

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีพลังสมบูรณ์พร้อม ในร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาสามารถประกอบกิจการงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม ทั้งให้ประสบความเจริญความสำเร็จ และมีความสุขมีความก้าวหน้าในชีวิตทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา[๒]

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๘

ถามท่านนายกสภามหาวิทยาลัยว่า ทำไมมากั้นทางไว้อย่างนี้ไม่ยอมให้ลงไปก็ได้รับคำตอบว่า ขอโอวาทแก่นิสิตปัจจุบันของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเหมือนปัตตานีที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บัดนี้ เมื่อเข้าใจเหตุผลของการกั้นถนนเช่นนี้ ก็ขอมาพูดสองสามคำต่อจากที่ได้พูดในหอประชุมเมื่อตะกี้แก่บัณฑิตที่ได้ศึกษาแล้วเสร็จเรียบร้อยและจะออกไปปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้เล่าเรียน การเรียนเป็นครูหรือในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้มีความสำคัญมากและมีวิธีการที่จะรับความรู้นี้ที่ถูกต้อง คือต้องสะสมความรู้ต่าง ๆ และวิธีการที่จะถ่ายทอดความรู้นี้ให้แก่อนุชนรุ่นหลัง สะสมเพราะว่าตัวเราแม้จะมีสมองและมีอวัยวะครบถ้วน ก็ต้องฝึกสมองและอวัยวะเพื่อที่จะให้สมองและอวัยวะนั้นคล่องแคล่วมีความสามารถ ความรู้นั้นตกทอดมาตั้งแต่ครูบาอาจารย์แต่โบราณกาลมา สะสมขึ้นมาตลอดจนกระทั่งปัจจุบันนี้เราสามารถที่จะรู้เรื่องหลายอย่างเช่นทางวิทยาศาสตร์ เรารู้เรื่องเกี่ยวข้องกับดินฟ้าอากาศเกี่ยวข้องกับโลกนี้ เกี่ยวข้องกับโลกอื่น ในจักรวาลซึ่งแต่ก่อนนี้ก็ไม่มีความรู้เช่นนี้ เพราะเราได้รับตกทอดมาจากครูบาอาจารย์โดยตรงของเรา และจากการที่ครูบาอาจารย์ทั่วโลกได้สั่งสอนถ่ายทอดเขียนในตำรา จนกระทั่งสะสมขึ้นมาเป็นความรู้ที่กว้างขวางมากมายและยากที่จะให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดได้รับความรู้ทั้งหมดนี้ไว้ในตัวเอง

ฉะนั้น การที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเช่นนี้ จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีจุดประสงค์ที่จะผลิตผู้ที่จะเป็นครูต่อไป หรือผู้ที่จะปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ตามวิชาการของตนก็ตามการสอนและการฟังรับการสั่งสอนย่อมต้องมีวิธี และย่อมต้องทำด้วยความตั้งใจ และต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะทำ สำหรับครูบาอาจารย์คือศาสตราจารย์และอาจารย์ทั้งหลายก็มีหน้าที่ที่จะขวนขวายหาความรู้มาสั่งสอนและสั่งสอนอย่างที่จะให้ลูกศิษย์เข้าใจได้ ผู้ที่เป็นลูกศิษย์ก็มีหน้าที่ที่จะรับความรู้เหล่านั้น เพื่อที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนและแก่สังคม ซึ่งเป็นจุดประสงค์ เป็นจุดหมายที่ได้สร้างมหาวิทยาลัย ได้สร้างแหล่งศึกษาเช่นแหล่งศึกษานี้ ฉะนั้น ก็ขอให้เข้าใจว่า แต่ละคน แต่ละฝ่าย แต่ละ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ไปในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นิสิตนักศึกษาปัจจุบันเฝ้า ฯ ด้วย

บุคคล ทั้งผู้ใหญ่ทั้งเด็ก ทั้งผู้ที่เป็นอาจารย์ ทั้งผู้ที่เป็นลูกศิษย์มีหน้าที่ทั้งนั้นที่จะทำและมีจุดประสงค์ จุดประสงค์ที่ว่าเมื่อกี้ในหอประชุมและที่ว่ายึดเส้นใต้นั้น คือให้อนุชนรุ่นหลังผู้ที่ยังเยาว์วัยสามารถได้รับความรู้ เพื่อที่จะสร้างตน สร้างส่วนรวมให้ตั้งตัว คำว่าตั้งตัวนี้ ก็หมายความว่า ตั้งตัวด้วยตนเอง ไม่มีใครบังคับ ตั้งตัวและสังคมของตนให้อยู่บนรากฐานที่แข็งแรงที่แน่นอน ที่ไม่คลอนแคลน ด้วยการเขย่าของความไม่เรียบร้อยในสังคม สังคมที่ไม่คลอนแคลนและบุคคลที่ตั้งตัวขึ้นอย่างดีนั้น จะต้องอาศัยความรู้อย่างหนึ่ง คือความรู้วิชาการอย่างหนึ่ง และความรู้ในวิธีคิดวิธีปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง และต้องให้ครบถ้วน ไม่ใช่ขาด ๆ วิ่น ๆ เพราะว่าถ้าไม่ครบถ้วนและขาด ๆ วิ่น ๆ วิธีปฏิบัตินั้น เพียงแต่สะกิดผิวของปัญหาและเมื่อสะกิดผิวของปัญหา ไม่ได้แก้ปัญหาใด ๆ ไม่ได้ทำให้ปัญหาดีขึ้น คลี่คลายไปเพียงแต่เปิดแผลให้เชื้อโรคเข้าไปได้ ถ้าแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งถูกต้องครบถ้วน ปัญหานั้นก็จะหมดไป และทุกคนจะเป็นตัวบุคคลหรือสังคมจะสามารถอยู่ได้ อยู่ร่วมกันอย่างแน่นแฟ้น มีความสามัคคีและสร้างสังคมและบ้านเมืองที่มั่นคง ถึงว่า เมื่อตะกี้พูดว่าจุดประสงค์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่อนุชนรุ่นหลังให้เขาตั้งตัวอย่างมั่นคง และก้าวหน้าได้ ถ้าจุดประสงค์นี้เป็นจุดประสงค์ของครูบาอาจารย์ และผู้ที่เรียนเพื่อเป็นครู เป็นที่รักทั่วกันแล้วก็หมดปัญหา ไม่ต้องมาพูดกันต่อไป

ก็ขอให้ผู้ที่เป็นนักเรียนปัจจุบัน หรือนิสิตแห่งมหาวิทยาลัยนี้ที่ได้ฟังอยู่ที่นี่ และที่อาจไม่ได้มา ขอให้พิจารณาให้ลึกซึ้งถึงจุดประสงค์ของการเรียนและถึงวิธีการที่ตนจะทำเพื่อให้บรรลุผลนี้ และผลที่สุดจะได้ชื่อสร้างความมั่นคง เจริญก้าวหน้า ตั้งสังคมขึ้นมาได้ที่ถูกต้อง ที่ปลอดภัยและที่เจริญ ขอให้ทุกคนทั้งครูบาอาจารย์ ทั้งเจ้าหน้าที่ทั้งหลายทั้งนักศึกษาผู้ที่กำลังเรียนอยู่ตลอดจนนักเรียนทั้งหมด ประสบความเจริญรุ่งเรือง ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ควรที่จะได้ คิดอะไรให้ออก ศึกษาอะไรให้เข้าหัว และให้อยู่ในหัว และสามารถปฏิบัติตามหลักวิชาที่ถูกต้องที่คลองธรรม ขอจงประสบแต่ความเจริญ.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ในโอกาสที่ได้เข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานเงินรางวัล ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ ณ เรือนรับรอง ทักษิณราชนิเวศน์

วันเสาร์ ที่ ๖ กันยายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้พบกับคณะครูของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม จากจังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล ซึ่งพร้อมใจกันมาพบ และมารับรางวัลประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗

ขอชมเชยแต่ละโรงเรียน ที่ได้พยายามจัดการเล่าเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การจัดโรงเรียนให้ดี และอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ได้ผลครบตามจุดประสงค์นั้นจะต้องอาศัยกำลังใจและความตั้งใจที่แน่วแน่อย่างมาก จึงจะทำได้ ผู้ที่ทำได้สำเร็จจึงสมควรได้รับการยกย่องสนับสนุน

วิชาการต่าง ๆ และความเป็นพลเมืองดี ที่สั่งสอนอบรมในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน ถ้าโรงเรียนฝึกหัดสั่งสอนวิชาการได้ดี ฝึกหัดให้รู้จักหน้าที่และความเป็นพลเมืองดีให้ได้ผลจริง ๆ พร้อมทั้งอบรมให้เลื่อมใสเข้าใจในศาสนาด้วย ก็นับว่าให้การศึกษาเยาวชนอย่างครบถ้วน ซึ่งจะได้ผลดีแก่เยาวชนของเราอย่างมาก ความรู้วิชาการนั้น จะทำให้ศึกษาศาสนาได้เข้าใจชัดเจนและกว้างขวาง และสนับสนุนการประพฤติปฏิบัติตามศาสนาให้แน่นแฟ้นมั่นคง สามารถทำให้อนุชนเป็นพลเมืองที่ดีและศาสนิกที่ดีได้โดยสมบูรณ์

สำหรับการจัดการศึกษาโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนั้น ก็ขอให้ร่วมมือกันให้แข็งแรงทั้งฝ่ายราชการและฝ่ายโรงเรียน พยายามรวมกำลังกาย กำลังใจ และความคิดสติปัญญาที่มีอยู่ให้พร้อมเพรียง ช่วยกันขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไปจักได้สามารถสร้างอนุชนของชาติให้เป็นคนที่มีความสามารถ มีคุณภาพเหมาะที่จะเป็นกำลังบ้านเมืองในวันข้างหน้า

ขอให้คณะครูและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตามความมุ่งหมาย พร้อมทั้งมีพลานามัยอันสมบูรณ์ เพื่อที่จะสามารถสร้างความมั่นคงและก้าวหน้าแก่ตนเอง แก่ส่วนรวมได้สมตามความตั้งใจทุกประการ.

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะจัดงานการกุศลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ เรือนรับรอง ทักษิณราชนิเวศน์

วันเสาร์ ที่ ๖ กันยายน ๒๕๑๘

ขอขอบใจที่ชาวปัตตานีทั้งหลายได้ร่วมใจกัน นำเงินเพื่อการกุศลสาธารณะในครั้งนี้ และคำพูดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีได้กล่าวในนามของชาวปัตตานีทั้งมวล ซึ่งมีหลายส่วนที่ควรจะยกย่องว่าเป็นความจริง คือประชาชนทุกคนนับทั้งผู้มีที่หน้าที่ในด้านการทางราชการทั้งผู้ที่มีหน้าที่ในด้านการศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีอาชีพต่าง ๆ ทั้งหลายเป็นคนไทยทั้งนั้น อันนี้เป็นข้อที่สำคัญที่สุดและทุกคนควรจะรำลึก เมื่อสำนึกถึงข้อนี้แล้วและโดยที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้กล่าวว่า ขอเป็นตัวแทนของประชาชนในจังหวัดปัตตานีทั้งมวลทั้งหมด ก็ถือว่าเป็นนิมิตดีเป็นมิ่งมงคลอย่างยิ่งที่ประชาชนเห็นพ้องกันว่าจะต้องหันเข้าหากัน สนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันไม่ใช่เฉพาะในเขตจังหวัดปัตตานี หรือในส่วนของผู้ที่เป็นอาชีพเดียวกัน หรือเป็นวงการเดียวกัน แต่ทุกวงการ ทุกอาชีพ ทุกคน และตลอดจนทั่วประเทศควรเข้าหากัน เพื่อที่จะตั้งปณิธานว่าจะรักษาความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมืองให้มีกำลังที่จะต่อต้านสิ่งที่จะมาโน้มความเป็นไทย ความเป็นไทยโดยมากเรามาคิดดูว่าจะต้องสามัคคี ได้ยินมาบ่อยว่าต้องรวมพลัง แต่ว่าไม่ทราบว่าสามัคคีเพื่ออะไร และไม่ทราบว่ารวมพลังเพื่ออะไร เราได้ยินดีว่าต้องรักชาติ ต้องรักษาความปึกแผ่นมั่นคงของแผ่นดิน แต่ว่าใช้อะไรเราก็ไม่ค่อยทราบ ก็ใช้ความสามัคคีและพลังนี้เองที่จะมารักษาประเทศชาติ และเมื่อรักษาประเทศชาติแล้ว รักษาไว้ทำไม ก็ต้องคิดพิจารณาด้วยว่า ทำไมเพราะเหตุว่าชาติของเราบัดนี้เป็นที่อยู่อาศัย หรืออีกทางหนึ่งนัยหนึ่ง ชาติคือการรวมบุคคล ถ้าไม่มีบุคคลรวมมาเป็นกลุ่มใหญ่ก็ไม่ใช่ชาติ และชาตินี้ไม่ใช่เพียงแต่ตัวบุคคลที่อยู่ในปัจจุบัน เป็นตัวบุคคลที่เคยผ่านมาแล้ว เคยมีชีวิตมาถือเป็นชาติไทย แต่ก็สิ้นชีวิตไปนานแล้ว หรือคนที่เกิดแล้วแต่ยังไม่รู้เรื่องจะต้องเล่าเรียน ต้องฝึกตนให้สามารถอุ้มชูชาติได้ หรือที่ยังไม่เกิดในอนาคตที่จะอุ้มชูชาติต่อไป นี่คือชาติ เราจึงต้องช่วยกันรักษาความเป็นไทของชาติไทยที่ได้ตกทอดมาแต่กาลก่อนจนถึงอนุชนรุ่นหลังไว้ เมื่อเราตายแล้วก็ยังคงเป็นชาติ อันนี้ที่จะต้องทำ และเมื่อท่านทั้งหลายได้ตั้งใจปณิธานโดยคำกล่าวบางส่วนของท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ก็ทำให้สบายใจว่าเข้าใจ และต้องขอให้เพื่อเป็นประโยชน์แก่อนาคตเพื่อเป็น

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายชาญ พันธุ์เจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี นำคณะกรรมการและผู้เดินโดยเสด็จพระราชกุศล เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯถวายเงินรายได้จากการที่จังหวัดปัตตานีและคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดให้มีการเดินโดยเสด็จพระราชกุศล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๗

ประโยชน์แก่ชาวปัตตานีและชาวไทยทั้งหลาย จะเป็นศาสนาใด เป็นอายุวัยใด เป็นเพศใดก็ตาม จะได้ประโยชน์จากคำพูดของผู้ว่าราชการจังหวัด

ขอให้ได้พิจารณาและถ้าปฏิบัติได้ดีชอบแล้วตามนัยของคำพูดนั้น จะทำให้พวกเราสบายใจได้ว่าชาติไทยไม่มีล้ม การที่จะทำให้เป็นไปตามคำพูดนั้นก็ต้องร่วมสามัคคีกันและพิจารณาให้รอบคอบเพื่อที่จะให้เป็นไปตามความประสงค์ การที่ท่านมาในวันนี้ก็เป็นโอกาสที่จะผลรายได้จากการเดินแข่งขันซึ่งก็เป็นของดี การเดินนั้นก็เป็นการออกกำลังเพื่อให้เสริมกำลังกายของตน และก็เชื่อว่าได้ทำให้ตนมีกำลังกายแข็งแรง ร่างกายสมบูรณ์จิตใจก็ควรจะแจ่มใส ก็เป็นความหวังที่ว่าทุกคนจะสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามคำที่ได้กล่าวมาโดยผ่านท่านผู้ว่าราชการจังหวัด

ขออวยพรให้ท่านและผู้ที่มิได้มา ได้ประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้าทุกประการ สิ่งใดที่พึงประสงค์ ที่ดีที่ชอบ ถูกศีล ถูกธรรม ขอให้มีผลสำเร็จทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร และอนุปริญญาบัตร
แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล
ณ มหาวิทยาลัยมหิดล

วันพุธ ที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดลอีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่า กิจการของมหาวิทยาลัยขยายตัวก้าวหน้าออกไปอีกด้วยดี ทั้งในด้านการศึกษาวิจัย ด้านการบริการ และด้านสถานที่

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สำเร็จวิชาสาขาต่าง ๆ ทั่วกัน ในการที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จตามที่ปรารถนา

วิทยาการทุกอย่างที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยนี้สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งโดยตรงสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุก ตลอดทั้งความมั่นคงของประเทศชาติ ประโยชน์ดังกล่าวนั้นจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ อยู่ที่ผู้เข้ามาศึกษาและนำวิทยาการไปปฏิบัติ ยิ่งกว่าอื่น ทุกคนที่มีโอกาสดี ที่ได้เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยมหิดล จำเป็นที่สุด ที่จะต้องรู้ชัดถึงจุดหมายของการศึกษาของตนและของการที่จะนำวิชาการนั้น ๆ ไปใช้การ ผู้ที่ทราบตระหนักว่าตนศึกษาเพื่ออะไร แล้วนำความรู้ ความคิด และความชำนาญไปปฏิบัติให้ถูกจุดประสงค์ที่แท้จริงโดยเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อการสร้างสรรค์ เท่านั้น จึงจะหวังได้ว่าจะสามารถสร้างความเจริญผาสุกและความวัฒนาถาวรในชาติให้เกิดมีขึ้นได้โดยสมบูรณ์ ทุกคนจึงควรจะได้ศึกษา และปฏิบัติการทุกสิ่งทุกอย่าง ด้วยสติปัญญา และด้วยความรู้ตัว ระวังตัว โดยสม่ำเสมอทุกเวลา

ขออวยพรให้ผู้สำเร็จการศึกษาประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตและในหน้าที่การงาน ทั้งขอให้ทุกท่านที่มาร่วมในพิธีอันมีเกียรตินี้ มีความเจริญสวัสดีจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะข้าราชการกรมการปกครอง และคณะกรรมการจังหวัดต่าง ๆ ร่วมกับเหล่ากาชาดจังหวัด[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๘

ขอขอบใจกรมการปกครองที่ได้นำเงินมาเพื่อการกุศล และกรมการปกครองก็ได้ร่วมมือกับสภากาชาดไทยอย่างดีมาตลอด เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนโดยส่วนรวมของประชาชน งานที่ได้ทำมานอกเหนือจากหน้าที่ในการปกครองนั้นก็เป็นงานที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน พวกเราจะไปถือว่าใครมีหน้าที่เจาะจงเฉพาะก็ทำไป ก็ยากที่จะนำประเทศสู่ความมั่นคงและปลอดภัย จะต้องถือว่าทุกคนจะเป็นข้าราชการหรือประชาชนพ่อค้าทั่วไปมีหน้าที่ทั้งนั้นที่จะช่วยกันรักษาความปรองดองเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีในชาติ และแต่ละคนที่ทำบางทีก็ต้องฝ่าอันตรายลำบากเหน็ดเหนื่อย โดยที่ไม่มีการตอบแทน การตอบแทนนั้นก็คือถ้าทุกคนปฏิบัติงานด้วยดีและทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดีก็จะทำให้บ้านเมืองสามารถพยุงตัวได้

ปัจจุบันนี้ สถานการณ์ในประเทศและนอกประเทศก็มีที่น่าหวั่นวิตกอยู่ไม่ใช่น้อยทั้งในด้านสถานการณ์การเมือง การเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป ไม่ใช่เฉพาะเมืองไทยที่ประสบวิกฤติการณ์ในทางด้านความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป ทั้งโลกกำลังผ่าน แต่ที่น่าวิตกที่สุดก็คือวิกฤติการณ์เหล่านี้พอที่จะขจัดได้ ถ้าไม่มานำวิกฤติการณ์มาขยายด้วยการกระจายเสียง กระจายรูปออกมาเป็นสิ่งที่ทำให้คนหมดกำลังใจที่จะทำงาน ข้าราชการผู้ใหญ่ในกรมการปกครองก็ทราบดีถึงสภาพของสถานการณ์ แม้แต่ข้าราชการชั้นผู้น้อยก็มีผู้ที่สนใจมาก ก็ควรที่จะสอดส่อง คือพยายามดูว่ามีเหตุการณ์อะไร ที่ไหน และส่องดู การส่องนี่โดยมากก็มักขยาย ใช้แว่นขยายส่องก็ดูมันใหญ่ แต่ต้องเข้าใจว่าเมื่อสอดส่องแล้วจะต้องคอยมาดูว่าเหตุการณ์เหล่านั้นมันร้ายแรงหรือสำคัญเพียงใด ถ้ามองจากไกลหรือจากจุดที่จะเห็นปัญหาทั้งปัญหา ถ้าดูใกล้ชิดแล้วถอยมาดูเหตุการณ์และสภาพการณ์ที่ทั่วถึงที่มองเห็นทุกแง่ทุกมุมแล้ว เข้าใจว่าทุกคนจะเห็นว่ายังมีทางแก้ไขได้ และประเทศก็จะอยู่ได้ แต่การนี้จะต้องพยายามที่จะปฏิบัติงาน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายชูสง่า ฤทธิประศาสน์ อธิบดีกรมการปกครอง นำคณะข้าราชการกรมการปกครอง และคณะกรรมการจังหวัดต่าง ๆ ร่วมกับเหล่ากาชาดจังหวัดเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลบำรุงสภากาชาดไทย และในโอกาสนี้ คณะองค์การสาธารณสุขต่าง ๆ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือพลเรือน อาสาสมัคร และทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศชาติ

ประจำของตนอย่างดี และงานพิเศษ....จะเรียกว่าพิเศษก็ไม่ได้ เป็นงานประจำของทุกคนซึ่งถือว่าเป็นคนไทยด้วยกันนั่นให้ดี

ก็ขอให้ฝากขอบใจผู้ที่ไม่ได้มาในวันนี้ และผู้ที่ได้ช่วยงานให้ลุล่วงไปโดยดี ขออย่าให้เสียกำลังใจ ขอให้บากบั่นที่จะทำงานทุกอย่างให้บ้านเมืองอยู่ยงได้ การที่ท่านได้นำเงินมาช่วยทั้งสภากาชาด ช่วยทั้งเจ้าหน้าที่พลเรือน ตำรวจและทหาร นี่ก็เป็นงาน เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ที่ไปปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์และเพื่อความอยู่รอดของประเทศไทย เจ้าหน้าที่ที่ป้องกันประเทศนั้น เขาต้องการความสนับสนุนจากทุกคน เพราะเขาถือว่าป้องกันเพื่อประเทศและประชาชนทั้งหมด มิใช่ว่าเขาอยากที่จะออกไปเต้นแร้งเต้นกา อยากจะแสดงว่ามีกำลังหรือมีอาวุธอยู่ในมือ แสดงอำนาจมิใช่ยังนั้น ถ้าเขาจะแสดงอย่างนั้นเขาก็คงไม่ได้ไปในป่า ในเขา ในดง ซึ่งเต็มไปด้วยอันตรายและจะตายเมื่อไหร่ก็ได้ ฉะนั้น การที่มีผู้ที่ระลึกถึงพวกนี้ด้วยการบริจาคทรัพย์เพื่อที่จะให้สวัสดิการ ก็ทำให้มีกำลังใจที่จะทำงาน เงินที่นำมาก็จะนำไปใช้สำหรับช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและครอบครัว ตลอดจนครอบครัวของผู้ที่ต้องเสียชีวิตในการนี้ เมื่อสองวันนี้ได้ไปที่ทุ่งช้างก็ได้เห็นว่าทั้งข้าราชการ ทั้งผู้ไม่เป็นข้าราชการก็ได้ปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียวดี ด้วยความเสียสละ แต่ก็ยังเป็นสภาพที่แวดล้อมด้วยอันตรายและความไม่แน่ใจ ฉะนั้น การที่ได้มีการแสดงออกมาซึ่งการสนับสนุนบุคคลเหล่านี้ ได้ทำให้ผู้ที่มีหน้าที่และผู้ที่อยู่ในที่ ๆ ล่อแหลมมีกำลังใจเพิ่มขึ้น เมื่อเจ้าหน้าที่เหล่านั้นมีกำลังเพิ่มขึ้น ก็ทำให้ประเทศของเราเป็นส่วนรวมอยู่ได้

ขอขอบใจท่านทั้งหลาย และผู้ที่ได้มีส่วนที่ได้สนับสนุนการทำงานเพื่อชาติอย่างใกล้ชิด ขอให้มีกำลังที่จะปฏิบัติงานต่อไป ทั้งในหน้าที่ราชการ ทั้งในหน้าที่เป็นพลเมืองดีในฐานะที่มีความสามารถ มีความรู้และยังมีกำลังที่จะปฏิบัติ ก็ขอให้กำลังนี้ยังคงอยู่ในตัวท่านทั้งหลาย และให้ประสบผลดี สิ่งใดที่ถูกต้องขอบธรรมขอให้สัมฤทธิ์ผลทุกอย่าง ขอให้ประสบความสำเร็จ ความเจริญ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดี ที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานกิจการของมหาวิทยาลัยว่ามีโครงการที่จะปรับปรุงงานทุกด้านให้ดำเนินก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป

ขอแสดงความชื่นชมด้วย กับผู้ทรงคุณวุฒิและกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จครั้งสำคัญในชีวิต

ข้าพเจ้ายินดี ที่มหาวิทยาลัยทราบตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรพื้นฐานทั่วไป ซึ่งมุ่งให้ความรอบรู้และทัศนะอันกว้างไกลแก่นักศึกษา เพราะสิ่งที่มหาวิทยาลัยสมควรและจำเป็นจะต้องทำเพื่อนักศึกษานั้น คือสร้างความรู้พื้นฐานทางวิชาการให้นักศึกษาอย่างแน่นแฟ้นและเพียงพอ ซึ่งหมายความว่าต้องให้ทุกคนเรียนรู้กลไกของแต่ละวิชาให้ทั่วถึงและแจ่มแจ้ง เริ่มต้นตั้งแต่รู้ว่าวิชาการนั้น ๆ เกิดขึ้นมาอย่างไร เพื่อใช้การอะไรแล้วมีความเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับมาอย่างไรตามสภาพและความจำเป็น ในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร มีความสำคัญ มีความต้องการใช้ในการใดเพียงใด แม้ในอนาคตจะมีแนวโน้มไปทางใด ก็ควรคาดคะเนได้ ทั้งนี้เพื่อจักได้สามารถนำไปใช้ให้ถูกต้องกับงาน กับปัญหา สถานการณ์ และความจำเป็น ซึ่งจะต้องประสบในเวลาปฏิบัติงาน หากไม่เรียนรู้ลักษณะและกลไกของวิชาการโดยตลอดอย่างคล่องแคล่วเจนจัดแล้ว ก็ยากนักที่จะใช้วิชาการปฏิบัติงานให้ได้ผลอย่างพอเพียงได้ ยิ่งในเวลาที่สถานการณ์ของโลกทุก ๆ ด้านเปลี่ยนแปลงโดยรวดเร็ว อย่างที่รายงานว่า “เป็นที่น่าวิตก” เช่นปัจจุบันนี้ ถ้าหากไม่มีพื้นฐานทางวิชาการที่มั่นคงแล้ว ก็ดูจะเหลือวิสัยที่จะปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาทั้งปวงให้บรรลุผลอันพึงประสงค์ได้

จึงใคร่ขอให้ทุกคนสังวรระวังตัวในการที่จะต้องรับภาระปฏิบัติงานของชาติในเวลาต่อไป สมควรอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องแม่นยำในหลักวิชา และพยายามตั้งใจใช้วิชาการให้ได้ผลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนเป็นผู้มีพลังกายพลังใจ และพลังความรู้อันสมบูรณ์สามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ทุกประการได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม ทั้งประสบความสุขความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตตามที่ปรารถนาทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันศุกร์ ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ เป็นวาระที่สอง ขอแสดงความชื่นชมกับบรรดาบัณฑิตผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทุก ๆ คน

เมื่อวานนี้ ได้กล่าวแก่ที่ประชุมบัณฑิตที่มารับปริญญาบัตรว่า ข้าพเจ้ายินดีที่มหาวิทยาลัยทราบตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรพื้นฐานทั่วไป ซึ่งมุ่งให้ความรอบรู้ และทัศนะอันกว้างไกลแก่นักศึกษา เพราะการสร้างความรู้พื้นฐานทางวิชาการให้แก่นักศึกษา ให้ได้เรียนรู้ลักษณะ กลไก ตลอดจนวิวัฒนาการ คือความเปลี่ยนแปลงของแต่ละวิชาโดยแจ่มแจ้งทั่วถึงนั้น จะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปฏิบัติงาน คือจะช่วยให้สามารถนำวิชาการไปใช้ได้โดยถูกต้องเหมาะสมกับงาน กับปัญญา สถานการณ์ และความจำเป็น ทำให้บรรลุผลอันพึงประสงค์ได้เต็มที่

โอกาสนี้ใคร่จะเสริมว่า วิชานั้น เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ ตามภาวะและความจำเป็นของโลก ก็ต้องแตกสาขากว้างขวางมากหลายเป็นธรรมดา จนบางทีทำให้แลไม่เห็นว่า วิชาสาขาต่าง ๆ มาจากต้นตออันเดียวกัน และลืมไปว่า วิชาแต่ละสาขานั้นมีความสัมพันธ์กันสอดคลองกันอยู่ เมื่อเป็นดังนี้ ที่สุด วิชาก็ขาดตอนจากกัน คนที่เรียนและที่ใช้วิชานั้น ๆ ก็ไม่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ไม่ปรองดองกัน ยังผลให้การงานติดขัดบกพร่องและเสียประโยชน์ที่พึงได้ไปด้วยประการต่าง ๆ ดังนั้น ผู้ฉลาดจึงควรต้องพยายามศึกษาให้เห็นจริง และให้เข้าใจแจ่มแจ้งว่า วิชาทั้งหลายเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นส่วนประกอบของกันและกัน เป็นปัจจัยอุดหนุนกันและกันอย่างแน่นแฟ้น แล้วพยายามดึงเอาวิชาการบุคคล กับทั้งกิจการที่เกี่ยวข้องกัน มารวมกัน ส่งเสริมกัน เพื่อผลและประโยชน์อันเลิศร่วมกันของเรา

ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนถึงพร้อมด้วยกำลัง ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และวิทยาการ สามารถทำการงานให้สัมพันธ์สอดคล้องกันทุกฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งประสบความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า และความสุขสวัสดีในชีวิตสมตามที่ตั้งใจปรารถนาจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และ เข็มวิทยฐานะ แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยการทัพอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหาร โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ณ หอประชุมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

วันพฤหัสบดี ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันรักษาความมั่นคงของชาติระดับสูง ขอแสดงความชื่นชมกับทุก ๆ ท่าน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในครั้งนี้

การป้องกันและรักษาความมั่นคงของประเทศเป็นงานกว้างขวางและละเอียดลึกซึ้งมาก มีกลไกซับซ้อนเกี่ยวพันถึงงานอื่น ๆ เกือบทั่วหมด ทั้งยังมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของหน่วยงานทุกหน่วยที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการนี้ จึงต้องเป็นคนที่สามารถจริง ๆ คือมีความจัดเจนรอบรู้ทั้งในวิชาการ ในวิธีการปฏิบัติ และในสถานการณ์ทุกด้านในโลก ดังนั้น ทางราชการจึงจัดให้ท่านทั้งหลายได้เข้ารับการศึกษาอบรมในสถาบันการรักษาความมั่นคงระดับสูงของชาติ เพื่อให้มีสมรรถภาพสูง ควรแก่งานสำคัญที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันต่อไป

วิชาการและเทคนิคทั้งหลายที่เรียนมาแล้วนี้ จำเป็นจะต้องนำมาใช้หาข้อเท็จจริงในข่าวสารและสถานการณ์ของโลก รวบรวมเป็นข้อมูลสำหรับพิจารณาประกอบการดำเนินงานของท่าน การศึกษาพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นจะทำให้เห็นความจริงว่า ขณะนี้ทั่วโลกกำลังเผชิญกับภาวะยุ่งยากปั่นป่วนต่าง ๆ อยู่อย่างมาก ไม่ว่าทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การครองชีพ หรือด้านอื่นใด เป็นธรรมดาที่ประเทศไทยเราก็จะต้องกระทบกระเทือนไปด้วยตามความยุ่งเหยิงของโลก ทำให้การป้องกันรักษาความมั่นคงของชาติเรากระทำได้โดยยาก แต่ถ้าหากเรามีความรู้ความจัดเจนทางวิชาการดี มีข้อมูลที่จะศึกษาพิจารณาประกอบอย่างแน่นอนถี่ถ้วนแล้ว เราก็ย่อมสามารถพิจารณาเห็นแนวทางและวิธีปฏิบัติ ที่จะดำเนินงานให้บรรลุจุดประสงค์ คือความมั่นคงของบ้านเมืองและความผาสุกของประชาชนได้ ทุกคนจึงต้องทำงานโดยพร้อมเพรียงกัน ไม่ขัดแย้งแตกแยกกัน หากแต่ให้สัมพันธ์

สอดคล้องและส่งเสริมกัน โดยถือว่างานทุกฝ่ายมีความสำคัญเสมอเหมือนกันทั้งหมด

ขออวยพรให้ทุกท่านมีความเข้มแข็งและแน่วแน่ทั้งในความคิด จิตใจ และการกระทำ สามารถคุ้มครองป้องกันประเทศชาติให้ตั้งมั่นอยู่ได้ในความสุขความสงบ และให้ประสบความสุข ความสำเร็จ พร้อมทั้งความปลอดภัยในกาลทุกเมื่อ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
ณ หอประชุมคุรุสภา

วันเสาร์ ที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าในวาระนี้ และที่ได้ทราบว่ากิจการของสถาบันทุกด้านดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

ขณะนี้เห็นได้ชัดว่า ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การทุ่มเทสร้างเครื่องจักรกลอันก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นใช้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวดเร็วและมากมาย จนอาจถึงขั้นฟุ่มเฟือยพร้อมกันนั้นก็ทำให้คนว่างงานลงเพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำ เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้น เพราะคนที่ว่างงานยากจนลง และผู้ผลิตก็ขาดทุนเพราะสินค้าขายไม่ออก จึงน่าจะต้องดัดแปลงแนวคิดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเจริญด้านอุตสาหกรรมไปบ้างให้สมดุลกับด้านอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอด

ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ชื่อว่ามีความรู้ความจัดเจนทั้งในวิชาการและในการปฏิบัติ ยิ่งกว่านั้น ยังได้รับการฝึกหัดอบรมเป็นพิเศษ ให้สามารถปฏิบัติการได้เหมาะสม ตามภาวะเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมและสังคมของโลก จึงควรจะได้ศึกษาถึงภาวการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงมาให้เข้าใจ แล้วพยายามค้นคิดหาเครื่องมือและวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติได้ง่าย ๆ มาปฏิบัติ โดยนำเอาพลังงานและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศและในตัวมาใช้การให้ได้มากและกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงหากงานจะดูไม่ใหญ่ยิ่งและไม่ก้าวหน้าเต็มที่ หรือการผลิตจะลดน้อยลงบ้างก็ตาม แต่ผลผลิตที่ได้มา ก็ยังเพียงพอแก่กับการอุปโภคบริโภคและความต้องการ ที่สำคัญกว่านั้น คนส่วนใหญ่ก็จะมีงานทำทั่วถึงยิ่งขึ้น และสามารถหารายได้เลี้ยงตัวเองให้มีความผาสุกความสะดวกสบายขึ้น ซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของสาธุชนทั่วไป

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความสุข ความสำเร็จและความรุ่งเรืองก้าวหน้าในชีวิตและภารกิจทั้งปวง ขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้มีความเจริญสวัสดีทุกเมื่อ.

พระราชดำรัส[๑]

ในพิธีเปิดอาคารสำนักงานใหญ่ ของคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมเอเชียและแปซิฟิค

วันศุกร์ ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาทำพิธีเปิดอาคาร ซึ่งจะได้ใช้เป็นสำนักงานของคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิค และขององค์กรอื่นของสหประชาชาติ ในโอกาสนี้ ขอขอบใจเลขาธิการที่กล่าวต้อนรับ และรายงานการก่อสร้างทั้งปวงให้ได้ทราบ

สหประชาชาติมีอุดมคติอันสูง ที่จะธำรงสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศไว้ โดยยึดเอาความเสมอภาคและความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างประเทศเป็นหลักการ ในทางปฏิบัติสหประชาชาติได้พยายามอย่างยิ่ง ในการประสานและส่งเสริมประเทศน้อยใหญ่ทั่วโลกให้เข้าใจกันและร่วมมือแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม มนุษยธรรม และอื่น ๆ ตลอดมา งานส่วนสำคัญของสหประชาชาติ คือการนำเอาวิชาการสาขาต่าง ๆ ออกปฏิบัติทางองค์การชำนัญพิเศษ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่นานาประเทศเป็นอันดี ส่วนคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิคนั้น ก็ได้ช่วยผ่อนคลายปัญหาขัดข้องทางเศรษฐกิจ และช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในภูมิภาคส่วนนี้ของโลกได้เป็นที่ประจักษ์ ข้าพเจ้าจึงยินดีและพอใจ ที่จะได้รับรองคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิค พร้อมทั้งองค์กรอื่น ๆ ของสหประชาชาติไว้ร่วมงานกันต่อไปในประเทศไทย

แต่การปฏิบัติงานของสหประชาชาตินั้นก็เหมือนกับงานอื่น ๆ ทั่วไป ย่อมต้องมีคราวที่เจริญและคราวที่เสื่อมบ้างเป็นธรรมดา ตามสภาพการณ์และยุคสมัยของโลก หมุนเวียนสลับกันไปเป็นวัฏจักร เพราะฉะนั้น จึงอาจมีบางเวลาที่รู้สึกว่างานไม่ดำเนินก้าวหน้าไปตามที่คาดหวัง ประชาชาติทั้งหลายไม่ควรจะย่อหย่อนท้อถอย และไม่ควรลืมว่าเรากำลังขัดเกลาโลกมนุษย์นี้ให้ดีให้งามขึ้น เพื่อผลอันเลิศร่วมกัน ถ้าทุกคนทุกชาติบริสุทธิ์ใจจะร่วมกันปฏิบัติการเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ ก็จะต้องมีประโยชน์เกิดขึ้นในโลกได้แน่นอน

ถึงเวลาอันเป็นมงคลแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดอาคารสำนักงานใหญ่ของคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิคแห่งสหประชาชาติ ณ บัดนี้ ขออาคารสถานแห่งนี้จงเป็นที่อำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชาติทั้งปวงได้กว้างไกลยืนยาวยิ่งขึ้นสืบไป ขออวยพรให้ทุกท่านผู้ได้เสียสละกำลังกายใจปฏิบัติงานเพื่อสหประชาชาติ และบรรดาผู้มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความสุขความสวัสดีทั่วหน้ากัน.

---

(๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปทรงประกอบพิธีเปิดอาคารสำนักงานใหญ่ของคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิค

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๘

วันนี้เป็นวาระที่เป็นมงคลในทุกด้านสำหรับโรงเรียนราชวินิต เริ่มแต่มีผู้บริจาคสนับสนุนการเรียนของนักเรียนของโรงเรียน และรายงานว่ากิจการด้านต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าด้วยดี โดยที่คณะครูและเจ้าหน้าที่ทั้งหลายได้ปฏิบัติดี ตลอดจนมีนักเรียนได้เรียนดีจนได้รางวัลและได้ปฏิบัติตนเป็นที่น่าชื่นชม ทั้งนี้เป็นสิ่งที่น่ายินดีอย่างยิ่ง เพราะว่าโรงเรียนราชวินิตนี้ก็นับว่าได้ทำหน้าที่เพื่อสร้างให้ผู้ที่เข้าเรียนผู้ที่มีกำลังโดยแท้ กำลังในที่นี้หมายถึงความรู้ที่ได้จากโรงเรียนที่จะเป็นประโยชน์ในชีวิต ทั้งกิริยามารยาทและความเอื้อเฟื้อที่มีอยู่ที่ฝึกฝนขึ้นมาเป็นประโยชน์ทั้งนั้น อย่างมารยาทที่ได้แสดงเมื่อตะกี้ในการเข้ารับ มิได้หมายถึงว่าเป็นการประพฤติตัวหรือวางตัวดีเชื่อฟังผู้ใหญ่ดีเท่านั้นเอง หรือจะเป็นผู้นอบน้อมต่อผู้ใหญ่ หากแต่ว่าแสดงถึงความเมตตาซึ่งกันและกันในเพื่อนฝูงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไม่กระทบกระทั่ง อย่างเช่นที่เข้ารับ เวลาเดินเข้ามาและอีกคนถอยออกไป ย่อมอาจจะชนกันและทำให้เกิดมีอารมณ์เสียไปก็ได้ ดังที่เห็นผู้ใหญ่หลาย ๆ คนเข้ามารับหรือมาบริจาคเงินแล้วรับเข็มรางวัลหรือเข็มสมนาคุณ เวลาเข้างานไม่ได้ดูทาง ไม่ได้เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ก็เกิดกระทบกระทั่งกันก็อาจเกิดสิ่งที่ไม่เป็นมงคลสิ่งที่ไม่เป็นมงคลเหล่านี้ แม้จะเล็กน้อยก็มีความสำคัญทั้งนั้น เพราะว่าต่อไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ถ้าไม่รู้จักที่จะเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เรื่องราวจะเกิดขึ้นง่าย ๆ ความไม่เข้าใจกันทำให้เกิดทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำให้เสียประโยชน์เสียร่างกาย เกิดขึ้นได้ง่าย ถ้าไม่มีความเรียบร้อยในอัธยาศัย

ฉะนั้น ที่ได้รางวัลเรียนดีก็เป็นกำลังอย่างหนึ่ง ที่จะสามารถหาความรู้ใส่ตัว เพื่อที่จะทำงานทำการต่อไปได้ ที่ได้รับชมเชยในทางกิริยามารยาทนั้น ก็หมายความว่าจะสามารถมีชีวิตที่ปรองดองกับผู้อื่นได้ด้วยดี คนเขาเห็นมีกิริยามารยาทที่ดี เขาก็จะต้องเอ็นดูและจะต้องชื่นชม ฉะนั้น โรงเรียนราชวินิตนี้จะต้องพยายามที่จะประกอบการศึกษาในทุกด้านคือความรู้ในทางวิชาการ ความรู้ในทางการวางตัว นอกจากนั้น ต้องมีความรู้ในร่างกายของตัวที่จะรักษาให้เข้มแข็ง ตลอดจนจิตใจ ความเข้มแข็งในจิตใจนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องฝึกฝนแต่เล็ก เพราะว่าต่อไป ถ้า

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายนิพนธ์ ศศิธร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นำคณะกรรมการบริหารทุนพระราชทานโรงเรียนราชวินิต เฝ้า ฯ กราบบังคมทูลถวายรายงานและนำนักเรียน ครู และผู้บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศล เฝ้า ฯ รับพระราชทานทุนการศึกษาเข็มสำหรับผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อยและช่วยเหลือส่วนรวมดี รางวัลสำหรับผู้ที่มีคะแนนยอดเยี่ยมตลอดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน โล่สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น และทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล ตามลำดับ.

มีชีวิตที่ลำบาก ไปประสบอุปสรรคใด ๆ ถ้าไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีความรู้ ไม่มีทางที่จะผ่านอุปสรรคนั้นได้ เพราะว่าถ้าไปเจออุปสรรคอะไร ก็ไม่มีอะไรจะมาช่วยเราได้ แต่ถ้ามีความรู้ มีอัธยาศัยที่ดี และมีความเข้มแข็งในกาย ในใจ ก็สามารถที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ นั้นได้ ความเข้มแข็งในใจนั้น หมายความว่า ไม่ท้อถอย และไม่เกิดอารมณ์มาทำให้โกรธ อารมณ์นั้นก็คือ ความโกรธ ความฉุนเฉียว ความน้อยใจ ทั้งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้คิดไม่ออก สมมุติว่าเราเดินไปแล้วก็ไปเจอคนมาด่าเรา มาว่าเรา เลวยังงั้นยังงี้ เราเกิดโกรธขึ้นมา แล้วก็จะต่อยเขา หรือจะไปสู้เขา เราพูดอะไรไม่ออก ไม่มีทางที่จะต่อสู้ใคร แต่สมมุติว่าเรามีจิตใจที่เข้มแข็งเขาว่าอะไรก็ฟังดู ถ้าเขาว่าอะไรที่เราผิดจริง ๆ หรือเราไม่ดีจริง ๆ เราก็พิจารณาแล้วก็ขอบใจเขาที่เขาบอก ถ้าเขาว่าอะไรที่ไม่เป็นความจริง เราก็ไม่ต้องรับ เพราะไม่เป็นความจริง ดังนั้นก็ไม่เสียแรงที่จะต้องไปต่อยเขา เมื่อไปต่อยเขาแล้ว เขาก็อาจต่อยเอาเหมือนกัน ก็เกิดการทะเลาะที่ไม่มีประโยชน์อะไรเลย แต่ถ้าเขามาโต้เถียงอะไรเรา แล้วเรามีความเข้มแข็งในใจ เราสามารถที่จะตอบโต้เขาให้เขาเข้าใจได้ และอาจหมดความเข้าใจผิด ไม่เกิดทะเบาะแว้งกันต่อไป อันนี้ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เป็นไปได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ข้อเสียหายไม่ใช่ต่อตนเองเท่านั้นเอง อาจเสียหายต่อพ่อแม่พี่น้องก็ได้ หรือตลอดจนประเทศชาติบ้านเมืองก็เป็นได้ ฉะนั้น ต้องฝึกให้มีกำลังจิตใจที่เข้มแข็ง อันนี้ก็ไม่ใช่เฉพาะสำหรับผู้ที่เป็นนักเรียน แต่ผู้ที่เป็นครูเป็นเจ้าหน้าที่ตลอดจนทุกคนที่เป็นคน ก็ต้องมีความเข้มแข็งในจิตใจการคิดที่ดีที่ถูกต้อง

โรงเรียนราชวินิตก็มีหลักสูตรและมีคณะครูที่ตั้งใจที่จะสอน และที่จะปฏิบัติในทางนี้ก็ขอให้ทำต่อไปก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาของโรงเรียนราชวินิตไปศึกษาในโรงเรียนอื่น ๆ ก็คงต้องมีความลำบากเหมือนกัน เพราะว่ามาจากโรงเรียนอื่น ๆ เขาอาจมีความคิดต่างกันกับที่เรามี ฉะนั้นก็ต้องมีความเข้มแข็ง ถ้าแสดงความเข้มแข็งในกายและใจ ทั้งเข้มแข็งในวิชาความรู้ ในกิริยามารยาทแล้ว ก็มีหวังที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ในขณะที่เรียนและได้ผลดีในชีวิตของตน ถ้าแต่ละคนมีผลดีในชีวิตของตนก็จะเชื่อได้ว่า บ้านเมืองของเราก็มีโชคดีที่มีบ้านเมืองที่มีอิสระ บ้านเมืองของเราจะมีความสงบสุข มีความเข้มแข็งเป็นส่วนรวมได้อย่างแท้จริง ปัญหาอะไรก็มีคนที่จะแก้ปัญหาให้ได้ ฉะนั้น งานของโรงเรียนนี้ไม่ใช่เฉพาะสำหรับตัวบุคคลคือครูหรือนักเรียนเท่านั้นเอง มีความสำคัญต่อส่วนรวมได้ และถ้าทุกคนร่วมกันคิดดีทำดีแล้วฝึกตัวให้เข้มแข็ง เด็กก็ฝึกฝนได้ ผู้ใหญ่ก็ฝึกฝนตนได้ ให้เข้มแข็งให้มีเหตุผล แล้วเราจะสร้างบ้านเมืองที่มีสงบสุขได้

ฉะนั้น วันนี้ที่ว่าเป็นมงคลสำหรับโรงเรียนราชวินิต ถ้าส่งเสริมความเป็นมงคลนี้ของโรงเรียนราชวินิตเป็นตัวอย่างสำหรับส่วนรวม ไม่ยอมที่จะพ่ายแพ้ต่อสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่วุ่นวาย ก็จะทำให้ส่วนรวมมีความสงบสุขดีขึ้นได้แน่นอน ทุกคนทำได้ตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ ขึ้นไปจนถึงผู้ใหญ่ผู้เฒ่าก็มีส่วนทั้งนั้น ฉะนั้นก็มีความยินดีและขอแสดงออกมาและขอขอบใจทุกคนที่สนับสนุน คนที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ตลอดจนนักเรียนที่ปฏิบัติตนดีทั้งหลาย ก็ขอขอบใจ และนอกจากขอบใจก็ยินดีด้วย เพราะว่าโรงเรียนก็ไม่ใช่ของ ๆ ใคร เป็นของทุกคน และบ้านเมืองก็เป็นของทุกคน ถ้าเป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนมีความเจริญมีความมั่นคงก็เป็นที่น่ายินดี ก็ขอขอบใจทุกคนที่ปฏิบัติหน้าที่แต่ละคนอย่างดี ก็ขอให้พยายามยิ่ง ๆ ขึ้น ให้ได้ผลดีมาก เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของแต่ละคน อนาคตที่แจ่มใส ที่ปลอดภัย ที่มั่นคงทุกคน.

พระบรมราโชวาท[๑]

ในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทาน เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีมาก ที่ได้พบกับคณะครูอาวุโส และได้มอบรางวัลกับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความสำเร็จในการเป็นครู คือการเพียรพยายามที่จะรักษาและตั้งอยู่ในความดีเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและชาติบ้านเมือง

ทุกคนที่ทำงาน ย่อมต้องหวังประโยชน์ เช่นเงินทอง ยศศักดิ์ อำนาจ ความร่ำรวย เป็นสิ่งตอบแทน สำหรับครูที่รักการเป็นครูแท้จริง มีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ที่ล้ำค่ายิ่งกว่านั้น แต่เป็นประโยชน์ที่เป็นไปในทางจิตใจยิ่งกว่าทางวัตถุ กล่าวคือ ครูตามแบบฉบับมักจะมิได้เป็นผู้ที่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์ ด้วยยศศักดิ์ อำนาจ อิทธิพลนัก หากแต่บริบูรณ์ด้วยสมบัติทางคุณธรรม เช่นความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตาปรานี ความเสียสละ ซึ่งเป็นเหตุทำให้สามารถผูกพันจิตใจผู้เป็นศิษย์ให้รักใคร่ ไว้ใจ และเคารพเชื่อฟังได้แน่นแฟ้น และสามารถที่จะสั่งสอนถ่ายทอด ทั้งวิชาความรู้ ทั้งจิตใจและมารยาทที่ดีให้แก่ศิษย์ได้พร้อมมูล ทำให้ศิษย์มีความฉลาดรอบรู้ มีความนอบน้อม ซึ่งมิใช่นอบน้อมเพียงแต่กับผู้ใหญ่ หากรวมถึงนอบน้อมนับถือในกันและกัน อันจะทำให้เข้าใจกันและเอื้อเฟื้อสนับสนุนกัน เพื่อให้งานส่วนรวมดำเนินไปได้สะดวก ทั้งรู้จักสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไปได้ ดังนั้น ถ้าพิจารณากันให้ลึกซึ้ง จะเห็นว่าประโยชน์ดังกล่าวแล้วเป็นประโยชน์ที่แน่นอน ยั่งยืน และทำให้เกิดความสุขสบายได้ดียิ่งกว่าทรัพย์ ยศ และอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ หมด

แต่เดี๋ยวนี้ ความนิยมห่วงใยในสมบัติของครูจะดูเรียวลง อาจทำให้ผู้เป็นครูไม่ได้รับความสุขความอิ่มใจในการเป็นครูเต็มภาคภูมิ อาจทำให้ครูไม่สามารถสอนศิษย์ให้มีคุณสมบัติดีพร้อมดังแต่ก่อน ซึ่งที่สุดย่อมทำให้สังคมเสื่อมลง ยุ่งยาก คลอนแคลน และไปไม่รอด ท่านทั้งหลาย ถึงแม้ปัจจุบันนี้จะพ้นจากหน้าที่การงานไปแต่ก็ได้ประสบความสำเร็จในการเป็นครูมาแล้ว และยังมีความเป็นครูอยู่ในตัวอย่างสมบูรณ์ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่ง

---

(๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายนิพนธ์ ศศิธร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ และคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภานำครูอาวุโสประจำปี ๒๕๑๗ เฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องเชิดชูเกียรติ และเงินช่วยเหลือของมูลนิธิช่วยครูอาวุโส

ที่จะให้ช่วยกันป้องกันรักษาความเป็นครูกับทั้งสถาบันอันทรงเกียรติของครูตามแบบฉบับของไทยไว้ มิให้เสื่อมค่า อย่างน้อยที่สุดด้วยการทำตัวเป็นครูต่อไปให้ตลอด ก็จะได้ผลานิสงส์อันสูงยิ่ง

ขออวยพรให้ท่านประสบความผาสุกสวัสดี มีความสุขความร่มเย็นในกายในใจทุกเมื่อโดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ณ ศาลาดุสิตดาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้พบกับคณะเนติบัณฑิต และได้มอบประกาศนียบัตรแก่เนติบัณฑิตใหม่ในโอกาสเดียวกัน ขอแสดงความชื่นชมด้วย กับผู้ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จครั้งนี้ทั่วกันทุกคน

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่คงจะได้ใช้วิชาการด้านกฎหมายดำเนินการงาน เป็นหน้าที่เพื่อรักษาความยุติธรรมและประสาทความเป็นธรรมแก่ประชาชน ดังนั้น โดยอาชีพและหน้าที่ ขอบที่จะถือว่าแต่ละท่านทำงานที่สำคัญพิเศษ ซึ่งจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังอย่างละเอียดรอบคอบ มั่นใจ และเที่ยงตรงบริสุทธิ์ ไม่ปล่อยให้ผิดพลาดบกพร่องด้วยประการใด ๆ

การพิจารณาตัดสินอรรถคดีนั้น กระทำตามตัวบทกฎหมาย ตัวบทกฎหมายจึงสำคัญมาก และจะต้องมีบทบัญญัติอันถูกต้อง เป็นธรรม ปราศจากช่องโหว่ สำหรับกฎหมายไทย ได้ชื่อว่าเป็นกฎหมายที่ดีทีเดียว มีความเป็นธรรมมากที่สุด และมีช่องโหว่น้อยที่สุด ความไม่เป็นธรรม หากจะเกิดขึ้นในการตัดสินอรรถคดี ไม่น่าจะอยู่ที่ตัวบทกฎหมายแต่อยู่ที่ตัวบุคคล ตราบใดที่ผู้ใช้กฎหมายมีความสุจริต มีจรรยาและมโนธรรมของนักกฎหมายมั่นคงแล้ว ก็ไม่ควรจะเกิดความผิดพลาด

เมื่อกฎหมายของเราดีอยู่แล้ว จุดใหญ่ที่สำคัญที่สุดในการธำรงรักษาความยุติธรรมในบ้านเมือง จึงได้แก่การสร้างนักกฎหมายที่ดี ที่จะสามารถวิเคราะห์และใช้กฎหมายได้ตรงตามจุดประสงค์ ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้ทุกคนสร้างตนให้เป็นนักกฎหมายที่ดีที่แท้ โดยฝึกตนให้มีความกล้าในอาชีพของนักกฎหมาย คือกล้าที่จะปฏิบัติการไปตามความถูกต้องเที่ยงตรง ทั้งตามกฎหมายและศีลธรรม ไม่ปล่อยให้ภยาคติ คือความเอียงเอนไปด้วยความหวาดกลัวในอิทธิพลต่าง ๆ เข้าครอบงำ สำหรับเป็นกำลังส่งให้ทำงานได้ด้วยความองอาจ มั่นใจ และมุมานะอีกประการหนึ่งต้องฝึกให้มีความเคารพเชื่อมั่นในสัจธรรมคือความถูกต้องตามคลองธรรม ตามความเป็นจริงอย่างมั่นคง ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม ไม่เห็นสิ่งอื่นใดยิ่งไปกว่าความจริง สำหรับป้องกันมิให้ความอยุติธรรมและความ

---

(๑) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาและคณาจารย์นำผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ เฝ้า ฯ รับพระราชทานประกาศนียบัตรเนติบัณฑิต.

ทุจริตเกิดขึ้น นอกจากนั้น ต้องฝึกให้มีความสุขุมถี่ถ้วนในกระบวนการทำงานทุกขั้นทุกตอน สำหรับประคับประคองป้องกันมิให้การงานบกพร่องผิดพลาดแม้ในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งนี้เพื่อทุกคนจักได้เป็นนักกฎหมายที่แท้จริง ที่จะขจัดช่องโหว่ในกฎหมายให้หมดไป และทำให้การใช้กฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์อันสูงที่มุ่งหมายไว้

ขออวยพรให้เนติบัณฑิตใหม่ประสบความสุข ความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตและการงาน ขอให้ท่านทั้งปวงที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ มีความสวัสดีทุกเมื่อ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีเปิดพระรูปสมเด็จพระราชปิตุฉา สมเด็จเจ้าฟ้าวลัยอลงกรณ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร และพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน ณ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง ปทุมธานี

วันอาทิตย์ ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

วันนี้เป็นโอกาสที่เป็นมงคลสองพิธีคือ พิธีเปิดพระรูปสมเด็จเจ้าฟ้าวลัยอลงกรณซึ่งเป็นป้าของข้าพเจ้า และพิธีมอบธงลูกเสือแก่ลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดปทุมธานี พิธีทั้งสองนี้จะเกิดเป็นความปิติยินดี และความสุข ๓ อย่าง คือ เริ่มต้นด้วยข้าพเจ้าเอง สมเด็จเจ้าฟ้าวลัยอลงกรณทรงเป็นป้าแท้ ๆ และทรงอุปการะมาตั้งแต่เด็ก ฉะนั้นทรงมีพระคุณอย่างยิ่งและเมื่อได้เห็นพระรูปตั้งอยู่ ณ ที่นี้ ก็เป็นที่ปลาบปลื้มยินดีเป็นความสุขเป็นประการแรก ความสุขของกลุ่มที่สองก็คือของวิทยาลัยครูนี้เอง เพราะว่าเจ้าฟ้าวลัยอลงกรณ ทรงเป็นผู้ที่ได้อุปการะโรงเรียนวิทยาลัยครูนี้เป็นองค์แรก ดังที่ได้มีรายงายมา ฉะนั้นทรงมีอุปการะคุณอย่างสูงและถ้าทรงทราบว่าวิทยาลัยครูนี้ได้ก้าวหน้ามาโดยดี ได้อำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่ครูหลาย ๆ รุ่นแล้ว และครูได้ออกไปปฏิบัติงานเพื่อช่วยประชาชนให้มีความรู้ ก็จะทรงโสมนัสปีติอย่างยิ่ง ความสุขของกลุ่มที่สามก็คือลูกเสือชาวบ้านนี่เอง ได้รับธงนั้นเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จของการเข้ามาฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งหมายความว่าได้ฝึกให้รู้จักตัวเอง ทั้งฝึกให้รู้จักกลุ่มของตัว หมู่บ้านของตัว เพื่อนฝูงของตน ว่าเราอยู่คนเดียวไม่ได้ต้องช่วยกัน ต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน และเมื่อเห็นมีถึง ๗ รุ่น ก็แสดงให้เห็นว่า ณ ที่นี้ผู้ที่ได้ฝึกก็มาร่วมกันอยู่ทั้ง ๗ รุ่น ซึ่งหมายความว่าเป็นจำนวนคนไม่ใช่น้อยที่รู้จักอุดมคติ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในการทำงาน ในการดำรงชีพ การฝึกซึ่งได้ฝึกในระยะสั้นก็ลึกเข้าไปในจิตใจ เพราะว่าคนไทยเราที่ถือเป็นคนไทยแท้มีจิตใจอย่างนี้มาแต่โบราณกาล พูดถึงโบราณกาล ประเทศไทยก็ได้มีชีวิตมาเป็นหลายศตวรรษแล้ว ทำไม ก็เพราะว่ามีจิตใจอันนี้ปลูกฝังอยู่ในใจของคนไทยที่มีความสามัคคี มีความร่วมแรงกันอย่างไม่ท้อถอย เมื่อมีเหตุการณ์ใด ๆ ก็เข้าร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในสมัยปัจจุบันนี้เห็นว่าจิตใจอันนี้อาจค่อย ๆ จมลงไป เพราะเรามีความสงบต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่บันทึกพระสุรเสียงไว้

พอสมควร ก็ทำให้จิตใจที่จะต้องดึงเอาความสามัคคี ความปรองดอง ความเห็นใจ และเห็นว่าการปรองดองกัน ร่วมแรงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว เป็นพลังสำคัญที่สุดที่จะรักษาบ้านเมือง ต่อมาบัดนี้ เมื่อมีการฝึกลูกเสือชาวบ้าน ก็สะกิดนิดเดียวก็รู้ได้แล้วว่า จิตใจอันนี้ไม่ได้หายไป อาจลงไปอยู่ในจิตใต้สำนึกก็ได้ แต่ว่ายังอยู่ในตัวของทุกคน ฉะนั้น การที่มีการฝึกลูกเสือชาวบ้าน และมีผลดีแก่ลูกเสือชาวบ้านแต่ละบุคคลเป็นรายตัว แต่ละรุ่นเป็นรายรุ่น และต่อส่วนรวมของกิจการลูกเสือชาวบ้านทั้งหมด ได้แสดงจิตใจนี้ซึ่งฝังอยู่ในใจมารับใช้ชาติก็เป็นนิมิตที่ดี และเป็นความแน่ใจของเราว่าเราจะสามารถรักษาความดีไว้ในประเทศ ถ้ารักษาความดีไว้ในประเทศแล้วก็สามารถรักษาแผ่นดินของเราไว้ได้ ทุกคนจะมีแผ่นดินที่อยู่แม้จะแฉะเล็กน้อยก็ไม่เป็นไร มีดินที่ดินที่จะยืนอยู่ไม่ต้องไปจมน้ำที่ไหน ไม่ต้องไปเป็นทาสของใครที่ไหน เรามีแผ่นดินของเรา ที่นึกถึงประวัติของประเทศก็เช่นเดียวกับทุกอย่าง มีทั้งขึ้นทั้งลง มีบางระยะเวลาที่จะรู้สึกว่ามีอันตราย มีความเดือดร้อน มียุคเข็ญ แต่ว่าถ้าเราถือว่ามีสิ่งอันเดียวไม่ใช่สองหรือสามหรือหลายอย่าง มีสิ่งอันเดียวที่สำคัญ เราก็จะสามารถรักษาได้ และมีวิธีอย่างเดียวที่จะรักษา สิ่งที่จะต้องรักษาก็คือแผ่นดินไทย เพื่อคนไทยทั้งหลายอยู่เย็นเป็นสุข วิธีการก็คือความสามัคคีร่วมแรงกันปฏิบัติงานของแต่ละคน แต่ลำพังของแต่ละคนให้ดีไม่เบียดเบียนผู้อื่นก็เป็นการแสดงความสามัคคีแล้ว อย่างไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่พยายามที่จะดึงคนอื่นลงไปต่ำเพราะเราอยากขึ้นสูง แต่ดึงตัวเองให้สูงขึ้นเพราะอยากได้ดีทั้งหมดและดึงคนอื่นขึ้นมาด้วยไม่ใช่ตรงข้าม อันนี้เป็นวิธีการและเป็นจุดประสงค์ที่ควรจะทำ

เมื่อตะกี้แบ่งเป็นสองคือ พิธี ๒ อย่างในวันนี้ และแบ่งความสุขเป็น ๓ คือ สุขของส่วนตัว สุขของเจ้าของสถานที่ และสุขของจังหวัดปทุมธานี ความสุขทั้ง ๓ นี้ ความจริงต้องรวมเป็นความสุขอย่างเดียวกัน เช่นเดียวกับหน้าที่ของแต่ละคน ก็จะต้องร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ใช่แบ่งแยกกันทำ ฝ่ายครูที่กำลังจะเป็นครูอยู่ในวิทยาลัยนี้ ก็มีโอกาสงามที่จะได้เรียนรู้วิชาที่จะเป็นประโยชน์ต่อไป โอกาสนี้เป็นโอกาสที่ดีและต้องถือว่าเป็นโชคลาภ อดิเรก อย่างสูง อย่างงาม ก็ต้องขอให้ปฏิบัติโดยเต็มความสามรถเพื่อที่จะได้หาความรู้ใส่ตัว เพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้นี้ให้แก่ลูกศิษย์จะเป็นในขั้นใดก็ตาม ให้ถ่ายทอดให้ถูกต้องตามหลักวิชา และตามหลักของ

ศีลธรรมที่งาม ที่ดี เพื่อที่จะให้สร้างอนุชนรุ่นหลังไม่ให้มาลบล้างครู คือผู้ที่เป็นครูนั้นก็ย่อมมีเมตตาต่อลูกศิษย์ ก็ปรารถนาที่จะให้ลูกศิษย์มีความรู้ แต่ว่าถ้าลูกศิษย์เกิดลบล้างครู ก็ไม่มีแหล่งความรู้ขึ้นมา ฉะนั้นครูทั้งหลายจงระวังสังวรณ์ให้ดี ๆ ให้หาวิธีการ และเรียนรู้วิธีการที่จะสั่งสอนลูกศิษย์ด้วยความเมตตา ด้วยความตั้งใจที่ดี เพื่อที่จะให้ลูกศิษย์รู้สึกในความเมตตาและไม่ลบล้างครู สำหรับลูกเสือชาวบ้านที่ได้ฝึกมาก็มีหน้าที่ที่จะทำตามที่ได้ฝึก และมีความสำคัญที่ได้รู้จักตัวเอง รู้สึกตัวเองว่ามีความสำคัญในการสร้างบ้านเมืองร่วมกันกับทุกคนฝ่ายอื่นด้วย มีความสำคัญไม่หย่อนกว่านั้น กว่าคนอื่น การที่ได้ฝึกมาเพียงเวลาน้อยนั้นก็ได้กล่าวไว้แล้วว่า เป็นการ....เป็นหลักสูตร.....เท่ากับเป็นหลักสูตรทบทวนว่า ขอให้ทุกคนทั้งลูกเสือชาวบ้าน ทั้งลูกเสือธรรมดา ทั้งผู้ที่ไม่ใช่ลูกเสือ ได้เข้าใจว่าสิ่งนั้นสำคัญมากที่จะทบทวนคือ ความเป็นไทยว่าคนหนึ่งคนเดียวอยู่ไม่ได้ แม้แต่กลุ่มหนึ่งกลุ่มเดียวอยู่ไม่ได้ ต้องอยู่รวมกันสามัคคีทั้งชาติถึงจะอยู่ได้ ถ้าไม่อยากอยู่จะไปก็ได้ ไม่ต้องถือว่ารักชาติก็ได้ แต่ก็อย่ามากวนชาติ ฉะนั้นทุกคนทุกฝ่ายที่อยู่ ณ ที่นี้ มีหน้าที่ทั้งนั้นที่จะรวมกัน สามัคคี รักษาแผ่นดิน รักษาความดี ตามหน้าที่ของตน ๆ และความสามารถของตน ผู้ใดมีความรู้สูงกว่าถือว่ามีบุญมาก ถือว่าต้องแผ่เมตตา แผ่กุศล แผ่ความรู้ให้ผู้อื่น ผู้ที่มีความรู้ด้อยกว่าก็พยายามที่จะฝึกตนให้รู้ดีขึ้น ฉะนั้น สรุปได้ว่าขอให้ทุกคนจะเป็นใครก็ตาม พิจารณาตัวเองให้ดีและปฏิบัติสิ่งที่สร้างสรรค์ไม่ใช่ทำลาย เพื่อความดีของส่วนรวมและระวังในสิ่งที่ปลอมให้ดี ๆ ขอให้ทุกคนเห็นแจ้งในหน้าที่ ของตน ไม่สามารถที่จะอธิบายมากกว่านี้ เพราะว่าแต่ละคนมีหน้าที่ที่จะพิจารณาด้วยตนเองและปฏิบัติให้ดีให้ชอบด้วยตนเอง

ขอให้ทุกคนมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความสามารถ กำลังปัญญา ที่จะสามารถค้นพบหน้าที่ของตนที่ถูกต้องที่แท้จริงให้ได้ ดังนั้นขอให้พรให้ทุกคนมีความสำเร็จในสิ่งที่ดีที่งามทุกประการ จงประสบความสุขความสบายตลอดชั่วกาลนาน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในงานวันราชวัลลภ ประจำปี ๒๕๑๘[๒]

ณ กองบังคับการกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์

วันอังคาร ที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ หรือที่เรียกว่าทหารมหาดเล็กนั้น ได้ฉลองวันสถาปนาในวันนี้ และผู้ที่เป็นทหารประจำกรมนี้นับว่าเป็นผู้ที่ได้เข้ามาในกรมทหารที่เป็นตัวอย่างสำหรับกองทัพไทย ซึ่งเป็นตัวอย่างในทุกทางคือ ในคุณภาพและในความตั้งใจสุจริต ตั้งใจที่จะเป็นทหารที่ดีที่เด่น สำหรับเป็นตัวอย่างแก่กองทัพไทย

คำปฏิญาณที่ได้ให้เมื่อตะกี้ แสดงถึงเจตน์จำนงที่จะทำหน้าที่นี้ ทำหน้าที่เป็นทหารที่แท้ของชาติ การเป็นทหารนั้นถ้าได้เปล่งคำปฏิญาณหรือได้เปล่งวาจาใด ๆ ก็ควรที่จะเป็นสิ่งที่ต้องยึดถือไว้ เพราะว่าทหารเป็นผู้ที่กระทำและวางตัวด้วยการกระทำที่ดีมากกว่าพูด แต่ถ้าพูดจะต้องเป็นคำพูดที่ถูกต้อง และที่ยึดถือได้ ฉะนั้น ที่ได้เปล่งวาจาว่าจะตั้งใจทำหน้าที่อย่างสุดกำลัง ก็ต้องถือว่าเป็นผู้ที่ตั้งใจที่จะเข้มแข็ง มีวินัย และอยากจะทำหน้าที่เป็นทหารอย่างเต็มเปี่ยม คือ รักษาวินัย รักษาความปลอดภัยของประเทศชาติด้วยความตั้งใจที่สุจริตและเข้มแข็ง

ฉะนั้น ก็ขอให้ทหารทุกคนที่เข้ามารับหน้าที่ใหม่ในกรมทหารราบนี้จงตระหนักว่า ทุกคนที่รับหน้าที่มาก่อน ก็ได้เปล่งวาจานี้เหมือนกันและมีความตั้งใจแน่วแน่เหมือนกันขออย่าให้ผิดพลาด ปัจจุบันนี้บ้านเมืองต้องการคนที่เข้มแข็งที่มีความคิดที่มีความสุจริต เพราะเหตุว่าทั่วโลกไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทย หรือในภูมิภาคของโลกนี้ที่มีความยุ่งยาก ทั่วโลกถ้าสนใจจะเห็นได้ว่ามีความวุ่นวาย มีความไม่มั่นคงทั่วไปทุกทวีปทั่วโลก ฉะนั้น การที่เมืองไทยยังอยู่ มีความเรียบร้อยพอสมควร และนับว่ามากกว่าประเทศหลายประเทศ เราต้องรักษาไว้ ถ้าไม่รักษาความยุ่งยากและอลเวงซึ่งไม่มีใครจะได้ประโยชน์เลยจะเกิดขึ้นยิ่งขึ้น และรุนแรงขึ้น สำหรับประเทศไทยอยู่ที่ทหารจะรักษาวินัย รักษาความปลอดภัยแก่ประเทศชาติได้ การรักษาวินัยและรักษาความปลอดภัยของประเทศชาตินั้น จะต้องทำกันอย่างจริงจัง และแต่จะมีความรับผิดชอบหนักเป็นส่วนบุคคล ไม่ใช่ว่าพวกทหารอย่างนั้น พวกพลเรือนอย่างนี้ คือทุกคนโดยเฉพาะทหารมีหน้าที่หนัก เป็นบุคคลคือต้องทำตัวให้ดีให้เข้มแข็งให้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ไปทรงเป็นประธานในงานวันราชวัลลภ ประจำปี ๒๕๑๘ เพื่อน้อมเกล้า ฯ ถวายพระราชกุศล แด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สุจริตถึงจะทำให้ส่วนรวมอยู่ได้ ถ้าส่วนรวมอยู่ไม่ได้เราอย่าอยู่ดีกว่า

ฉะนั้น ก็ขอให้นายทหาร นายสิบ พลทหาร ทั้งใหม่ทั้งเก่าจงรักษาความเข้มแข็ง ความแน่ใจในตัวและในกองทัพเอาไว้อย่างดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ สุจริต เข้มแข็งอย่างมากที่สุด เพื่อรักษาส่วนรวมเอาไว้ และเพื่อให้เรามีชาติ มีประเทศอยู่ ขอทุกคนมีกำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นของตนของตน และเป็นหน้าที่ของทหาร และเป็นส่วนรวม ขอให้อยู่ด้วยความสามัคคีปรองดองกันให้เป็นปึกแผ่น ขอจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร

วันอังคาร ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากรอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมด้วยกับผู้ทรงคุณวุฒิและกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

การที่ทางการมหาวิทยาลัยศิลปากรพยายามอย่างยิ่งมาตลอด ในอันที่จะจัดและปรับปรุงขยายการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้วยประการต่าง ๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยนี้ได้เป็นแหล่งปลูกฝังความรอบรู้และเผยแพร่ศิลปวิทยาการที่แท้จริงนั้น เป็นการที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด เพราะช่วยให้เกิดผู้มีความสามารถทางวิชาการมากขึ้นในบ้านเมือง และขึ้นชื่อว่าผู้มีวิชาแล้ว ตกไปอยู่ในที่ใด ก็เป็นประโยชน์ในที่นั้น เพราะย่อมจะนำเอาความคิดวิทยาการไปทำประโยชน์สร้างความเจริญต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น

การที่ท่านทั้งหลายผู้มีการศึกษาดี จะนำเอาความรู้ความสามารถทางวิชาการไปใช้ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ความผาสุกมั่นคงให้แก่ตนเอง แก่สังคมและแก่โลกนั้นจำเป็นจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอนเป็นเบื้องต้นก่อน จึงจะทำการได้เป็นผล จุดหมายที่สำคัญที่สุดนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นสิ่งใดที่จะยิ่งไปกว่าชาติบ้านเมือง และการที่จะธำรงรักษา เสริมสร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น มีความผาสุกร่มเย็น เพราะบ้านเมืองที่มั่นคงนั้น เป็นรากฐานที่แข็งแรงและประเสริฐสุดสำหรับรองรับบุคคล ให้บุคคลสามารถคิดอ่านนำเอาศิลปวิทยาการทั้งปวงมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตนเอง ทั้งแก่ส่วนรวมได้ด้วยความมั่นใจและปลอดภัย แม้ปรารถนาจะแผ่ขยายวงกว้างไกลออกไปให้เป็นประโยชน์ถึงชาวโลกด้วยก็ย่อมทำได้เต็มภาคภูมิ แต่ถ้าไม่ยึดมั่นในประเทศชาติปล่อยให้ชาติประเทศหมดความมั่นคง บุคคลก็จะไม่มีโอกาส ไม่มีหนทาง ที่จะใช้ความรู้ความคิดวิทยาการให้เป็นประโยชน์อย่างใดแก่ผู้ใดตามความมุ่งหวังได้เลย

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ มีความสวัสดีทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันพุธ ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาเยี่ยมมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก ในวาระนี้

ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทั้งขอขอบใจมหาวิทยาลัย ที่ให้ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่ข้าพเจ้าและพระราชินี

ตามที่รายงานให้ทราบ มหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้เป็นมหาวิทยาลัยในแบบที่ให้โอกาสแก่ผู้ปรารถนาวิชาความรู้ ให้เข้ามาศึกษาค้นคว้าวิทยาการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและอย่างอิสระ จึงอำนวยประโยชน์ได้มากในด้านสนับสนุนส่งเสริมบุคคลทั่วไป และโดยเฉพาะผู้ที่ทำการงานแล้ว ให้ได้ฟื้นฟูเพิ่มพูนความสามารถของตนทางด้านวิชาการ เพื่อนำไปปรับปรุงการงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยกฐานะหน้าที่ให้สูงขึ้น

มหาวิทยาลัยมีความมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมผู้ที่เข้ามาศึกษาดังนี้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วทุกคนควรจะได้มองเห็น และควรที่จะได้น้อมนำมาเป็นคติในการดำเนินชีวิตและการงานต่อไป โดยทำความตั้งใจและความเพียรให้มั่นคง ในอันที่จะฝึกฝนและปรับปรุงตนเองในการทำงาน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และสำคัญที่สุด ควรจะได้พยายามหาทางนำความคิดวิทยาการ ซึ่งอุตส่าห์ฝึกฝนศึกษามาได้ด้วยยากนั้น มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อความเจริญมั่นคงของชาติบ้านเมืองของเรา

ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสุขและความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้ารุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และขอให้ทุกท่านที่มาชุมนุมพร้อมในพิธีนี้มีความเจริญสวัสดีทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นวาระที่สองในวันนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จทุกคนทั่วกัน

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่บัณฑิตในที่ประชุมนี้ว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีจุดมุ่งหมายประการหนึ่ง ที่จะอำนวยประโยชน์ในด้านสนับสนุนส่งเสริมบุคคลทั่วไป และโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานแล้ว ให้ได้ฟื้นฟูเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของตน เพื่อจักได้นำไปปรับปรุงการงานให้เจริญขึ้น และยกฐานะหน้าที่ให้สูงขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนควรจะได้มองเห็นเจตนาสำคัญนี้ และน้อมนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติดำเนินชีวิตและการงานโดยตั้งใจและตั้งความเพียรให้มั่นคง ในอันที่จะฝึกฝนปรับปรุงตนในการทำงาน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอยู่เสมอ สำคัญที่สุด จะต้องพยายามหาทางนำเอาความคิดวิทยาการ ที่อุตส่าห์ฝึกฝนศึกษามาด้วยยากนั้น มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อความเจริญมั่นคงของชาติบ้านเมือง

วันนี้ ใคร่จะกล่าวเสริมแก่ท่านทั้งหลายว่า ในการทำงานใด ๆ ก็ตาม ผู้ปรารถนาความสำเร็จที่แท้จริงจะต้องมุ่งหมายแต่เฉพาะผลที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ และจะต้องอุตสาหะพยายามดำเนินงานทุกอย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผลและความสุจริตยุติธรรมโดยไม่ท้อถอย จึงจะบรรลุผลสำเร็จที่สมบูรณ์และเป็นเกียรติยั่งยืนอยู่ตลอดไปได้ มิฉะนั้น อาจทำลายส่วนรวมและทำลายคุณความดีต่าง ๆ จนพินาศย่อยยับไปพร้อมกับผืนแผ่นดิน

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกายกำลังใจและกำลังความคิดอันเข้มแข็ง ที่จะประกอบกรณียกิจเพื่อตนเองและประเทศชาติ ทั้งให้มีความสุขความสำเร็จในสิ่งที่ดีงามทั้งปวง และขอทุกท่านที่มาร่วมประชุม ณ ที่นี้มีความเจริญสวัสดีทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๘

ขอขอบใจกรรมการและเจ้าหน้าที่กาชาดที่มาให้พรเช่นนี้ ซึ่งตามประเพณีอาจไม่ใช่ของไทยเราก็มีว่าถ้ามีวันเกิดต้องมีให้ของขวัญวันเกิดกัน อันนี้ ถ้าถือตามประเพณีนั้น การที่ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติด้วยความยากลำบากและเหน็ดเหนื่อย ก็ถือว่าเป็นของขวัญอันล้ำค่าอยู่แล้ว การที่ได้บอกว่าเป็นห่วงเป็นใยตอนที่ป่วยไม่ค่อยดี ก็เชื่อว่าความเป็นห่วงเป็นใยนี้เป็นกำลังใจที่ทำให้สามารถผ่านพ้นอันตรายส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็คือความสามารถในทางวิทยาศาสตร์นายแพทย์ที่ได้ให้รักษาด้วยความตั้งใจในหลักวิชาอย่างยิ่ง โดยให้การรักษาและพยาบาลอย่างเต็มที่ถึงได้ผ่านพ้นอันตรายมาอย่างเหมือนไม่ได้มีอะไรเกิดขึ้น อันนี้ก็แสดงให้เห็นอย่างหนึ่งว่า การทำงานก็ต้องทำงานด้วยความรอบรู้ด้วยหลักวิชาการ นอกจากนั้น ถ้ามีหลักวิชามีความรอบรู้แต่ฝ่ายเดียวก็ไม่พอ ต้องมีความสามัคคีกันและการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เพราะความรอบรู้ในวิชาการบางทีก็ขัดกัน ก็ได้ปรากฏในกรณีเจ็บป่วยครั้งนี้ก็มีการขัดกัน ทะเลาะกันหน้าดำหน้าแดงก็มี แต่ด้วยจิตใจที่พยายามที่จะให้บรรลุผล คือการให้การรักษาผู้ป่วยให้หายป่วยเป็นที่ตั้งแล้วก็สำเร็จกิจเรียบร้อยโดยที่ไม่มีการเสียหายต่อไป ฉะนั้นก็แสดงเห็นได้ชัดว่า วิชาการก็ต้องมีจิตใจ ด้วยจิตใจเอื้ออารีเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน นับถือในความคิดของอีกฝ่ายด้วยอย่างเปิดเผยและอย่างบริสุทธิ์ใจ

การที่ได้กล่าวถึงสถานการณ์อันน่าวิตกต่อมาตุภูมิก็มีจริง และสภากาชาดก็ต้องเข้าไปปฏิบัติการและเห็นโดยใกล้ชิด จึงต้องตระหนักอย่างแน่ว่าสถานการณ์ของบ้านเมืองเป็นอย่างไร ความเป็นอยู่บ้านเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เราเป็นอย่างไร ตลอดจนสถานการณ์ทั่วโลกเป็นอย่างไร เราจะมัวมามัวชิงดีชิงเด่นกันไม่ได้เป็นอันขาด แต่ก่อนนี้ก็ไม่ควรจะชิงดีชิงเด่นแต่ก็ไม่รู้สึกกัน เพราะว่าภัยยังอยู่อีกไกล แท้จริงภัยก็อยู่ใกล้ทุกวัน ถ้าเราไม่ได้สะสมความดี ไม่ได้สะสมความแข็งแกร่งในใจของแต่ละคนและแต่ละคนที่ประกอบเป็นชาติขึ้นมา ชาติบ้านเมืองก็คงไม่มี ไม่มีทางอยู่ แม้จะเดี๋ยวนี้รู้สึกตัวขึ้นมาว่า มีอันตรายอยู่ พยายามที่จะรวมกลุ่มกัน พยายามที่จะต่อสู้ก็คงไม่สำเร็จ เพราะว่าไม่ได้สร้างสมเอาไว้ ถ้าถือว่าการอยู่รอดนั้นต้องช่วยกัน ก็ต้องช่วยกันมานานแล้ว ซึ่งเรา

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของสภากาชาดไทย เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

โชคดีในประเทศไทยที่มีเอกราชมานานแล้ว มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมานาน มาตอนหลังนี่เท่านั้นเองที่ดูจะอ่อนไป ที่จะทะเลาะเบาะแว้งกันอย่างรุนแรง มาก....มากเกินควร แต่ด้วยความสามัคคีที่ยังมีอยู่ที่ได้รักษาอุ้มชูบ้านเมืองไว้เป็นเวลาระยะนานเป็นหลายร้อยปีมานี้มันก็ต้องฝังอยู่ในใจ และสร้างสมเป็นบารมีขึ้นมา ฉะนั้น เราอย่าไปทิ้งบารมีที่สร้างสมมาปู่ย่าตายายของเราตลอดมาได้สั่งสมเอาไว้ เราอย่าไปเทขยะทิ้งลงทะเล ฉะนั้นเพื่อไม่ให้ทิ้ง และเพื่อรักษาไว้ เราก็จะต้องฝึกฝนตนเองต่อไป ปฏิบัติต่อไป แม้จะเหน็ดเหนื่อยแค่ไหน บางทีก็ต้องกระทบกระเทือนกระทั่งกัน แต่ว่าอย่างไรก็ตาม เราต้องปฏิบัติด้วยความเข้มแข็ง เพื่อรักษาสิ่งที่มีดีอยู่ในตัว และปฏิบัติด้วยความตั้งใจที่บริสุทธิ์ เพื่อรักษาบ้านเมืองให้คงอยู่ และเชื่อได้แน่ว่า ถ้าเราทำอย่างที่เป็นอุดมคติของสภากาชาด และโดยเฉพาะของสภากาชาดไทย เราสามารถที่จะปฏิบัติได้ แม้จะมีความลำบากที่น่ากลัวที่เห็นชัดเบื้องหน้าเรา

ก็ขออวยพรให้ท่านทั้งหลายและตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งหลายของสภากาชาด ขอให้มีความอดทน มีความขยันหมั่นเพียร มีความบริสุทธิ์ใจ ให้ปฏิบัติงานที่สำคัญของแต่ละคน คือแต่ละคนก็มีความสำคัญทั้งนั้น เพื่อเป็นบริการและเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งจะเป็นการรักษาประเทศชาติให้อยู่ยง ถ้ามาเถียงว่าสภากาชาดเป็นสากลถ้านึกอย่างนั้นก็ถูกต้องเหมือนกัน เพราะว่าแต่ละคนเป็นบุคคล เป็นมนุษย์ ก็ต้องคิดถึงบุคคลอื่นที่เป็นมนุษย์ซึ่งก็ต้องเหลือต้องแผ่เมตตา ประเทศเราก็เป็นประเทศหนึ่ง เราก็จะต้องช่วยโลก แต่ถ้าเราไม่ได้ช่วยประเทศให้อยู่ ประเทศจะช่วยโลกได้อย่างไร ฉะนั้น ก็ขอให้คิดถึงว่าใครมาบอกว่าต้องมารักษาบ้านเมือง ต้องรักษาประเทศ และอยากจะตอบว่าประเทศไม่สำคัญ โลกสำคัญกว่าก็เชื่อเขา แต่ว่าถ้าโลกสำคัญแล้วไม่มีประเทศในโลก มันก็ไม่ใช่โลก ฉะนั้น ก็ขอให้มีปัญญาเฉียบแหลมด้วยที่จะโต้ตอบกับผู้ที่จะมาชักจูงหรือมาโต้เถียง แม้จะเป็นตนเอง ให้เถียงให้ถูกต้อง ให้ผู้ที่มีความคิดที่ไม่ถูกต้อง สามารถที่จะเข้าใจความคิดที่ถูกต้องได้ เพราะว่างานของกาชาดอันนี้ดูเหมือนว่าไม่ใช่งานของกาชาดแต่ก็เป็นงานของกาชาด ในการที่จะชักจูงให้คนคิดดี คิดถูก เพื่อแผ่เมตตาซึ่งกันและกันอันนี้เป็นจุดหมายสำคัญของกาชาดสากล และเป็นของกาชาดไทยเหมือนกัน

ฉะนั้น ก็ขอให้ทุกท่านตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งหลายสำนึกในหน้าที่ และเพื่อการนี้ก็ขอให้มีกำลังกายกำลังใจ

กล้าที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ความกล้านี้ก็จงอยู่ ความกล้าที่จะสู้กับสถานการณ์ และสู้กับตนเองที่เรียกว่าวิริยะ วิริยะหรือวีระ วีระก็เขาว่าเป็นคนที่กล้า แต่วิริยะเขาก็ว่าเป็นคนที่อุตสาหะ เอาทั้งสองอย่างรวมกันก็ขอให้เป็นผู้ที่มีวิริยะคือ กล้าที่จะเผชิญกับตนเองกับผู้อื่น ให้สามารถปฏิบัติงานโดยดี ขอท่านทั้งหลายมีกำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ พร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างไม่ย่อท้อ ขอให้ท่านประสบความสำเร็จในกิจการที่ถูกต้อง และมีความเจริญรุ่งเรืองทั่วทุกคน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่นักศึกษา พ่อค้า ประชาชน มูลนิธิ องค์การต่าง ๆ[๒]
ที่เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๘

อันดับแรก ก่อนที่จะขอบใจท่านทั้งหลาย ต้องขออภัยท่านทั้งหลายก่อนที่ได้ลงมาช้ากว่ากำหนดที่ได้แจ้งถึงเกือบชั่วโมง ซึ่งเนื่องจากมีจากคณะต่าง ๆ ได้ตักอยู่ข้างบน และก็ได้มาให้พร ทั้งได้คุยกับเขาเป็นเวลาอาจนานเกินไปหน่อย จึงลงมาช้า ทำให้ท่านทั้งหลายต้องเดือดร้อนมาคอยอยู่อย่างเหน็ดเหนื่อย เพราะว่าอยู่ในที่จำกัด และต้องยืนอยู่ เจ้าหน้าที่อาจไม่ได้บอกว่าจะมาช้า ก็เลยต้องทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส ทั้งนี้ก็ขอขอบใจท่านทั้งหลาย

ตามที่อาจารย์ประภาศน์ อวยชัย ได้กล่าวว่า ผู้ที่มาอวยพรในวันเกิดครั้งนี้ในวันนี้ก็มีทั้งหมด แต่ก็ไม่ทราบว่าลืมหรืออย่างไร ไม่ได้พูดถึงเกษตรกร วันนี้นอกจากสมาชิก สมาคม มูลนิธิ หรือฝ่ายทหารตำรวจพลเรือน เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ สถาบันทางด้านศาสนา กุศล แพทย์ รู้สึกว่าแพทย์นี่ อภิสิทธิ์มากในด้านต่าง ๆ แต่ลืมว่ามีสมาชิกแห่งสหกรณ์และกลุ่มกสิกร ๒ กลุ่มมาในวันนี้ด้วย จึงต้องขอขอบใจเป็นพิเศษแก่กลุ่มกสิกรทั้งสอง ที่ได้มาปะปนอยู่ในชุมนุมชนนี้ และทำให้ชุมนุมนี้มีความพร้อมเพรียงกันยิ่งขึ้น นอกจากนี้ก็มีผู้แทนทางด้านสถาบัน ทางด้านบริษัทห้างร้านและอุตสาหกรรม แต่ท่านก็ไม่ได้บอกว่ามีกรรมกรเหมือนกัน ก็ขอขอบใจกรรมกรที่ได้มาให้พรในวันนี้ ทำให้ที่ประชุมนี้ยิ่งสมบูรณ์ขึ้น นอกจากนี้ก็มีคณะที่ไม่ได้เข้าสังกัดใด ที่เรียกว่าคณะบุคคลอีก อันนี้ก็ไม่ทราบว่าจะขอบใจอย่างไร เพราะว่าไม่ทราบว่าได้ให้ชื่อว่าเป็นคณะบุคคลในประเภทใด ในอาชีพใดแต่ก็ต้องขอขอบใจเป็นพิเศษเหมือนกันที่ได้มาร่วมประชุมนี้.....ไม่ใช่เป็นประชุม.....ชุมนุมก็ไม่ได้ แต่ก็มาร่วมในที่นี้เพื่อที่จะมาให้พร เพราะทำให้ถือว่าทุกท่านที่มาอยู่ในที่นี้เป็นเสมือนเป็นผู้แทนของคนทั้งชาติ อันนี้ที่ทำให้ปลื้มใจ ทำให้ปลื้มใจว่าท่านทั้งหลายมาให้พรและให้เป็นของขวัญ ความจริงของขวัญที่ท่านให้มีแบ่งเป็น ๓ ประเภท หรือ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นิสิต นักศึกษาพ่อค้า ประชาชน ผู้แทนมูลนิธิและองค์การต่าง ๆ เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

มากกว่า ของขวัญที่ให้มาก็เป็นดอกไม้ เป็นสิ่งของก็ประเภทหนึ่งซึ่งเห็นได้และเป็นวัตถุที่จะใช้ได้ในเวลานี้ และนำไปใช้ต่อไปได้ เพื่อเป็นประโยชน์ที่งอกออกไปด้วยซ้ำ ก็เป็นประเภทหนึ่ง ของขวัญอีกประเภทหนึ่ง คือเจตนาดีที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งจิตอธิษฐาน เป็นพรที่ให้มา และที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งใจที่จะปฏิบัติงานโดยดี ของขวัญอันนี้แบ่งเป็นสองพวก.... สองอย่าง..... ไม่ใช่สองพวก เป็น ๒ ประเภท ประเภทหนึ่งคืองานที่ทำเป็นประจำของแต่ละคน แต่ละคนก็มีหน้าที่ที่จะปฏิบัติงานของตน ที่เรียกว่าอาชีพของตน ถ้าทำดีก็เป็นสิ่งที่น่าชมและน่าปลื้มใจเป็นประโยชน์แก่ตัวเอง เพราะว่าถ้าใครทำงานดี ก็ได้รับชมเชยได้รับความก้าวหน้า และในเวลาเดียวกัน ถ้าทำดี ก็เท่ากับได้ช่วยให้กิจการที่ตนทำได้มีความเจริญขึ้น และถ้ากิจการที่ตนทำมีความเจริญในทางที่ดีที่ชอบ ก็ทำให้ส่วนรวมของชาติบ้านเมืองมีความก้าวหน้าโดยดี ฉะนั้น ทุกคนที่ทำหน้าที่ตามอาชีพของตนหรือตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ อย่างเสียสละ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปโดยดีนั้น ก็เป็นสิ่งที่สร้างเสริมความดีแก่ประเทศชาติในตัว ประเภทที่สองคืองานที่ตนจะทำนอกเหนือจากหน้าที่การงานที่มีอยู่ คืองานที่เอื้อเฟื้อคนอื่น งานที่จะสร้างสรรค์ คิดค้นอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ จะโดยตรงหรือโดยทางอ้อมนั้นก็เป็นสิ่งที่สมควรที่จะทำไม่ทำให้งานประจำนั้นเสียไป ตรงข้ามส่งเสริมให้งานที่ทำโดยประจำให้ดีขึ้น และไม่เสียแรงงานของตนส่งเสริมให้อยู่ดีกินดีขึ้น และทำให้มีจิตใจเป็นส่วนรวม จิตใจที่สามัคคีขึ้น อันนี้สิเป็นของที่เท่ากับเป็นของขวัญที่นำมาให้อีกประการหนึ่ง

นอกจากนี้ ที่ทางราชการก็ได้ประกาศว่า ปีนี้จะฉลองวันเฉลิมอย่างประหยัด ก็เห็นด้วย เพราะว่าถ้าทำอะไรที่ฟุ่มเฟือยโดยใช่เหตุ มันก็เสียหายไปเป็นควัน เป็นสิ่งที่ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ หรือบางทีก็อาจเกิดเสียก็ได้ เพราะว่ารกรุงรัง แต่ที่มีหลายฝ่ายที่ไม่ได้อยู่ในชุมนุมนี้ ที่ออกไปปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้บ้านเมืองอยู่เย็น เพื่อให้มีประโยชน์แก่ส่วนรวม ก็มีมาก บุคคลเหล่านี้ ก็ขอฝากขอบใจไปด้วยที่เขาปฏิบัติดีชอบอย่างนั้นทั้งหมดนี้ก็หมายความว่า สิ่งที่ท่านทำเป็นประจำวันตลอดมาทั้งในหน้าที่ทั้งนอกหน้าที่ ทั้งเป็นธรรมดา ทั้งเป็นพิเศษนั้น ถ้าทำดีแล้ว ข้าพเจ้าขอรับทั้งหมดเป็นของขวัญ ซึ่งเชื่อว่าของขวัญนี้จะไปใช้ประโยชน์ได้มาก เพราะในสมัยปัจจุบันนี้บ้านเมืองเราก็ยังอยู่เป็นบ้านเมืองดังที่ประจักษ์เห็นอยู่ ทำไมเกิดยังเป็นบ้านเมืองอยู่อย่างนี้ ไม่พังลงไป

ดังที่มีใครต่อใครก็ได้คาดคะเนเอาไว้ ว่าเมืองไทยจะไม่อยู่ในแผนที่โลกแล้วภายในปลายปีนี้ ข้าพเจ้าก็ได้ยินมา และต่อมาเมื่อเมืองไทยยังอยู่ในโลก ก็ได้ยินมาอีกว่า ปีหน้าไทยแลนด์นี้จะกลายเป็นตายแลนด์ ในแผนที่ที่เห็นไว้ว่าเมืองไทยนี้จะเป็นตายแลนด์ เห็นมานานแล้ว แล้วก็เข้าใจว่าที่ทำไว้อย่างนั้น ก็เป็นแผนการณ์ที่แท้อย่างหนึ่งที่อยากให้เป็นตายแลนด์ พวกเราก็ไม่ยอมให้เป็นตายแลนด์ ไม่อยากให้เป็น ก็นึกว่าที่ให้เป็นตายแลนด์นั้น ก็เป็นการข่มขวัญ แต่ถ้าเราทุกคนทำหน้าที่ดี แล้วก็พยายามที่จะสามัคคีกันดี ช่วยกัน เราก็ไม่ตาย แล้วก็ข้อพิสูจน์ ก็ทุกคนที่ยืนอยู่ที่นี้ก็ยังไม่ตาย ก็ไม่ใช่ตายแลนด์ ที่นี้ปีหน้าเขาบอกเป็นปีวิกฤต เป็นปีวิกฤต ก็คงเป็นวิกฤตทุกปี วันนี้ก็เป็นวันวิกฤต ถ้าดู ถ้าเชื่อฤกษ์ยามอะไรต่าง ๆ ไปดูซิ ใครที่เป็นหมอดูนะไปดู วันนี้ฤกษ์ไม่ดี ก็ไม่ทราบไปดูอะไรเป็นวินาศ อะไรเป็นมรณะ อะไรเป็นอริ มีทั้งนั้น ดาวโน้นดาวนี้ที่ให้คุณก็ไม่ให้คุณ ดาวที่ให้ร้ายก็เกิดอึกทึกครึกโครมขึ้นมา ไปดูก็ได้ ไปถามอาจารย์ต่าง ๆ ก็ได้ ว่าฤกษ์ดีไหม จับเวลาก็ได้ จับเวลาเดี๋ยวนี้ ถ้าอยากดูไปดู ไปผูกดวง เวลานี้เลวทั้งนั้น แล้วก็จะส่งผลให้เรามีหายนะ จะล้มตายเป็นระนาว จะเกิดอาเพศต่าง ๆ ถ้าดูจริง ๆ ก็เป็นจริง ถ้าเชื่อก็เชื่อได้ ทีนี้ได้ข่มขู่ท่านทั้งหลายอย่างรุนแรงแล้วว่าท่านต้องตายทุกคน แต่ทำไมท่านต้องหัวเราะ ก็เพราะว่าทุกคน ถ้ามีความมั่นใจจริง ๆ ว่าเรามีความซื่อสัตย์มีความตั้งใจแน่วแน่ทำอะไรไม่ใช่ทำสำหรับได้ชื่อเสียงเฉย ๆ หรือได้อำนาจ แต่ทำเพื่อรักษาส่วนรวม คือส่วนรวมนี่เป็นที่อยู่ของเราเป็นที่อาศัยของเรา ถ้าทุกคนมีความมุ่งมั่นที่ไม่คิดถึงสิ่งที่มาข่มขู่ ใช้ความคิดที่เต็มไปด้วยเหตุผล ไม่ใช่ว่าจะคัดค้านไสยศาสตร์ ข้าพเจ้าไม่ได้สนับสนุนไม่ได้คัดค้านไสยศาสตร์ แต่ถ้าใครมาขู่เข็ญว่าจะแย่หรือจะตาย เราก็ต้องมาดูด้วยเหตุผล เดี๋ยวนี้เราตายหรือเราเป็น ก็ต้องบอกว่าเราเป็น ถึงยังมาพูดกันได้อย่างนี้

ถ้าตายแล้ว ก็ต้องเป็นผุยผงไปแล้ว วันหนึ่งก็ต้องตาย แต่ตราบใดที่มีชีวิตอยู่ เราทำอะไรด้วยความที่เรียกว่าแน่วแน่ แต่ที่สำคัญที่สุดทำด้วยเหตุผลที่แท้จริง คือทำเพื่ออะไร ทำเพื่อความสุข ทุกคนก็ต้องการความสุข แต่ว่าถ้าความสุขเป็นของบุคคล เป็นความสุขที่โง่ เพราะว่าปีที่แล้วในที่ประชุมนี้มีคนน้อยกว่านี้ แต่ว่าแล้วก็ยืนกันแน่นอยู่ ก็เคยพูดเหมือนกัน ถ้าคน ๆ หนึ่งในที่นี้จะแสดงว่าความสุขของข้าพเจ้า จะต้องมีที่ยืนให้มาก

กว่าที่ยืนอยู่นี้ อย่างนี้ไม่สบาย ทราบดีว่าไม่สบายยืนอย่างนี้ ต้องการความสุขมากกว่าแต่ผู้เดียวคนอื่นก็แย่ คนอื่นแย่แล้ว คนที่ต้องการความสุขส่วนตัวนั่นจะแย่ เพราะว่าคนอื่น แม้จะจิตใจดีเท่าไหร่ ๆ จะอดกลั้นไม่ไหวที่จะตำหนิติเตียน หรือถึงขั้นที่จะลงมือจัดการกับผู้ที่เห็นแก่ตัวนั้น ฉะนั้น สำคัญที่สุดก็ต้องอดทนและรักษาความสุขของตน และเห็นผลประโยชน์ของผู้อื่นด้วย สามัคคีกัน ปรองดองกัน นี่ความหมายของความสามัคคี ใคร ๆ ก็บอกว่าให้สามัคคีปรองดองกันช่วยเหลือเพื่อประเทศชาติ แปลว่าอะไรก็ไม่รู้ แต่ว่าลองดูคนหนึ่งคนใดที่อยู่ท่ามกลางนี้ แสดงตนว่าต้องการความสุขส่วนตัว ขอต้องการที่ยืนอยู่หนึ่งตารางเมตรแทนที่จะมีเพียงครึ่งหรือไม่ถึงครึ่งตารางเมตร แสดงสักทีจะเป็นอะไร ฉะนั้น ก็อยู่ได้ที่ท่านทั้งหลายอยู่ได้ก็เพราะว่ามีความสามัคคีปรองดองกัน คนไหนที่ตัวโตหน่อยก็กินที่มากหน่อย ตัวเล็กก็กินที่น้อยกว่า แต่บางคนก็ตัวเล็ก กินที่น้อย ถูกบีบบังคับก็เป็นลมไป พวกที่อยู่รอบด้านก็มีความสามัคคี ความปรองดอง ความเมตตาซึ่งกันและกัน ก็ช่วยให้ผู้อื่นนั้นได้มีที่หายใจ ช่วยกัน ร่วมกัน ประเทศชาติก็เหมือนกัน ถ้าร่วมกันจริง ๆ ก็อยู่ได้ ทีนี้มาคิดอยู่อย่างหนึ่ง การอยู่นี้มีหลายพวก ถ้าอยากแบ่งเป็นพวก โดยมากชอบแบ่งเป็นพวก เป็นพวกทหาร พวกพลเรือน หรือตำรวจ พวกที่อยู่ในเครื่องแบบ และพวกที่อยู่นอกเครื่องแบบ แบ่งเป็นพวกเจ้าหน้าที่กับพวกประชาชน แบ่งเป็นผู้ใหญ่เป็นผู้น้อย เป็นผู้เฒ่าไดโนเสาร์กับนักศึกษาและนักเรียน แบ่งกันทั้งนั้น ชนชั้นต่าง ๆ แบ่งกัน ถ้าแบ่งกันอย่างนี้ อยู่กันไม่ได้ ต้องช่วยกันทั้งนั้น การอยู่รวมกันได้ยินกันมาก ว่าคนในประเทศก็ตามหรือระหว่างประเทศ มาเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ได้ยินมา ฟังแล้วก็หมั่นไส้ บอกว่าลิ้นกับฟันมันก็ต้องกระทบกัน จริง ลิ้นกับฟันต้องกระทบกัน บางทีฟันก็กัดลิ้น แต่ใครเป็นลิ้นใครเป็นฟัน ฟันที่กัดลิ้น ลิ้นมันเจ็บ ลิ้นกระทบฟัน ฟันไม่รู้เรื่อง เฉย อ้า ลิ้นก็อาจถือว่าที่กรอของทันตแพทย์นั้นทำให้เจ็บ เปรียบเทียบอย่างนี้มันตลกมาก ที่เปรียบเหมือนลิ้นกับฟัน แต่ว่าก็เป็นคำเปรียบโบราณก็พูดกันมาก เปรียบขณะนี้ถ้าเราอยากตลก เราก็ตลกให้เต็มที่ซิ ลิ้นกับฟันกระทบกันขอให้ไปคิด ฟันมันกระทบลิ้น มันกัดลิ้น แล้วลิ้นก็เจ็บ เอ้ายอม ลิ้นก็คือประชาชน ฟันคือนาย เขาว่าก็ต้องปลดแอก ก็ต้องถอนฟันแล้วอย่างไร ถ้าถอนฟันออกหมด..... เมื่อเดือนที่แล้วไปเยี่ยมนครพนม ไปแถวมุกดาหาร ไปเจอผู้หญิงคนหนึ่งมีฟันเหลือซี่เดียว เขาก็บ่นบอกว่ากินข้าวมันไม่อร่อย ไม่มีฟันนี่กินข้าวไม่อร่อย ก็เลยบอกเขาว่าถ้าให้ที่โรงพยาบาลใส่

ฟันจะเอาไหม เขาถามว่าเจ็บไหม ก็บอกว่าย่อมต้องเจ็บบ้างแต่ว่าทำได้ เขาก็เอา เขาจะทำ แต่อย่างนี้ก็ต้องคอยหน่อย ต้องไปตรวจต้องไปปฏิบัติการ เขาก็ยินดี เพราะว่าจะได้กินข้าวอร่อย ทีนี้ก็ฟันที่ใส่นั้นมันก็ฟันปลอมลิ้นกับฟันกระทบกัน ถ้าลิ้นของเราฟันของเรากระทบกันเองก็ยังไม่เป็นไร แต่ทำไมถ้าสมมุติว่าเอาฟันปลอมมาใส่ เขาจะเลือกฟันปลอมจากที่ไหน ยี่ห้อใด จากประเทศใดมาใส่ให้มากระทบลิ้นเรา อันนี้ต้องระวังดี ๆ ฟันน่ะฟันปลอมมันใส่ได้ มีประโยชน์ทำให้กินข้าวอร่อย แต่ข้าวนั้นน่ะเป็นข้าวไทย ไปตอกตราฮานอยก็มีเหมือนกัน จะเอาหรือ ฟันปลอมที่มาจากที่อื่น จริง....เดี๋ยวนี้มีเมดอินไทยแลนด์ มีได้แยะ ฟันปลอมทำได้ดี แต่ว่าการที่จะถือความคิดเก่าว่าลิ้นกับฟันต้องกระทบกัน ก็จริง แต่ว่าระวังอย่าให้ฟันปลอมมาเคี้ยวลิ้นให้หมด อันนี้คิดไปคิดมามันกลุ้ม ก็ยังดีที่ฟันยังดี อายุแค่นี้ก็นับว่าดี หมอฟันเขาบอกว่าก็อายุแคนี้ก็นับว่าไม่เลว ยังดีตรวจคราวที่แล้วมันก็หลุดออกมานิดหน่อย ก็ไม่เป็นไรอุดได้ ยังไม่ใช่ฟันปลอมนัก แต่ว่าคำที่เขาพูดประกาศลงหนังสือพิมพ์ ทางวิทยุ เรื่องลิ้นกับฟันนี้ ถึงทำให้กลุ้มใจ

แล้วก็ขอให้ท่านทั้งหลายไปคิดดู ที่พูดนี้ไม่ใช่จะไปกระทบกระเทือนท่านทั้งหลายผู้ใช้ฟันปลอม เชื่อว่าท่านใช้ฟันปลอมอย่างถูกต้อง มิได้ใช้ในทางที่ผิด ที่ว่าการเปรียบเทียบลิ้นกับฟันกับฟันนี่มันตลก มันสนุก เพราะว่าถ้ามาคิดดูอย่างลึกซึ้งแล้วมันก็ประหลาดหลายอย่าง อย่างที่ว่าตะกี้ว่าลิ้นถูกกัด เพราะเรื่องของฟันปลอมจะเอามาจากไหน มันเลยทำให้คิดมาก และก็ถ้าคิดมากแล้วก็เกิดเสียวไส้ เกิดคิดไปมาก เลยทำให้อาจเกิดความไม่สบายใจ อาจเป็นความกลัวหรือความไม่สบายใจในจิตใจของเราหรือของแต่ละท่านที่มาอยู่ที่นี้ ถ้าเอาไปคิด เดี๋ยวไม่ได้ปวดฟัน แต่จะปวดหัว ปวดหัวว่า เอ้อ วันนี้มาฟังพูดเรื่องลิ้นเรื่องฟันแล้วเป็นอย่างไรทำให้ปวดหัว เลยมาขอให้ยาแก้ปวดนิดหน่อยว่า ถ้าเราคิดดี ทำดี ไม่ใช่แต่ปากนะทำอย่างดีจริง ๆ คือสร้างสมสิ่งที่ดีด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่าดี หมายความว่าไม่เบียดเบียนผู้อื่น สร้างสรรค์ทำให้มีความเจริญ ทั้งวัตถุทั้งจิตใจแล้ว ไม่ต้องกลัว ไม่ต้องกลัวเพราะผู้ที่ทำในสิ่งที่บริสุทธิ์ แม้ถึงจะตายก็ตายดี ที่เขาเรียกว่าผู้นั้นตายดี ก็หมายความว่าเขาไปดี เขาไม่ต้องเป็นห่วงอะไรเลย เขาทำแต่ความดี เราทุกคนไม่อยากตาย แต่ว่าขอให้ทำในสิ่งที่มันถูกต้อง สิ่งที่มันดี เพื่อที่จะได้นำไปสู่ความตายที่สบาย

ถ้าต้องถึงตอนตายแล้ว ก็มานึกถึงว่า ชีวิตคนเราก็สั้น ทำไมเราจะริเริ่มที่จะทำดีตอนนี้จะได้ประโยชน์อะไรได้ เพราะว่าถ้าเรานึกว่าเดี๋ยวนี้มาถือว่าประเทศชาติของเรามีความปั่นป่วน แน่นอน มีอันตรายคุกคามแน่นอนจากทุกทิศทั้งภายนอกภายใน กำลังรู้สึกกันนะ ทุกคนรู้สึกว่าเมืองไทยนี้ฮักจะอันตราย จนกระทั่งมีบางคนเล่าลือกันว่าเก็บกระเป๋าขายของ ไปต่างประเทศเสียแล้วก็มี แต่ว่าท่านพวกนั้น ที่เก็บของขายของหนีออกจากประเทศ ไปเสียที เพราะว่าเมืองไทยมันเต็มทนแล้ว กลับไปเจอเขา ริบของในประเทศโน้นที่ไปอาศัยเขา พังเคไปหมด หารู้ไม่ว่าเมืองไทยนี่น่าอยู่นะ มีชาวต่างประเทศที่อยู่ต่างประเทศในเมืองเสียอีก เป็นอารยประเทศ เป็นประเทศที่ศิวิไลซ์ประเทศที่ก้าวหน้าแล้ว เขาอยู่ไม่ได้ เขาขอมาอยู่เมืองไทย ขอมาตั้งรกรากที่เมืองไทยนี่ ฉะนั้นประเทศไทยนี่ทำไมอยู่ได้ ก็เพราะพวกเราทุกคน ถ้าเราสร้างความดี คือทำปฏิบัติในสิ่งที่บริสุทธิ์ใจ ที่สุจริต ที่ตั้งใจดีมันอาจมีผิดพลาดบ้าง แต่ว่าไม่ได้ตั้งใจผิดพลาด ตั้งใจทำดี ก็เป็นการสร้างกำลังของบ้านเมือง ทำให้เป็นเหมือนฉีดยาป้องกันโรค ซึ่งถ้าเราฉีดยาป้องกันโรควันนี้ พรุ่งนี้ไม่ไข่ไม่ได้ผล หมอก็ทราบดี ถ้าเราฉีดยา ต้องได้ครบโดส ถึงจะป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้ การป้องกันให้ครบโดส เราต้องทำในสิ่งที่ดีที่ชอบตลอดไปเป็นเวลานานอาจน่าเบื่อ แต่แม้กระนั้นอย่าเพิ่งท้อใจ แม้กระนั้น บางทีเราทำตลอดชีวิตแล้ว ก็ยังไม่พอแต่ทำไมเมืองไทยอยู่ได้ ก็เพราะว่าบรรพบุรุษของเราทำมาเป็นแรมปีเป็นร้อย ๆ ปี ทำมาด้วยความสุจริตใจ ในสิ่งที่เรารู้ในประวัติศาสตร์ว่านักรบไทยได้ป้องกันประเทศให้อยู่ นักปกครองไทยได้ป้องกันความเป็นอยู่ของเมืองไทยให้อยู่ได้ตกทอดมาถึงเรานั้นน่ะ ท่านได้ทำมาด้วยความตั้งใจให้เป็นมรดก แต่ก็เป็นในคำที่ถูกต้อง คือเป็นบารมี ได้สร้างบารมีมาตั้งแต่โบราณกาลมาสะสมมาเรื่อย ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เมืองไทยถึงอยู่ แต่ว่าถ้าเราไม่ทำต่อ เราขอเปรียบเทียบ

เมื่อตะกี้ก็ได้พูดแล้ว เปรียบเทียบแล้ว ขอเปรียบเทียบเหมือนบารมีนั่นคือทำความดีนี้ เปรียบเทียบเหมือนการธนาคาร ต้องมีนักธนาคาร ในที่นี้ถ้าเราสะสมเงินเอาไว้แล้วก็สะสมให้มากขึ้น เราก็สามารถที่จะใช้ดอกเบี้ย ใช้เงินที่ได้จากผลของดอกเบี้ย ไม่ต้องแตะแต่ทุน แต่ถ้าเราใช้มากเกินไปหรือเราทอดทิ้งเรากินเข้าไปในทุน ทุนมันก็น้อยลง ๆ จนหมด ลงท้ายเขาก็ใช้คำว่า..... อย่างไร..... ที่ไปเบิกเกินบัญชี เกินที่มีอยู่ ถ้าเกินที่มีอยู่ทางธนาคารเขาเห็นแก่หน้าเรา เขาก็ปล่อยให้เราเบิก เราเบิกเงินมาก ๆ นาน ๆ ที นาน ๆ ไปนายธนาคารเขา

ทนไม่ไหว เขาก็ต้องเอาเรื่องฟ้องเรา เราอย่าไปเบิกบารมีที่บ้านเมืองที่ประเทศได้สร้างสมเอาไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษของเราให้เกิน เราต้องทำบ้าง หรือเพิ่มพูนให้ประเทศชาติที่มีอนาคตที่แน่นอน อนาคตที่จะสามารถถือว่าชั่วลูกชั่วหลานชั่วเหลนชั่วโหลนประเทศไทยก็ยังคงอยู่ เขาอาจไม่เห็น แต่ก็เป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งที่เราจะสบายใจ ถ้าสามารถที่จะคิดภาพออกในเรื่องการสร้างบารมีของบรรพบุรุษของเรา แต่โบราณกาลที่ได้รักษาสร้างบ้านเมืองขึ้นมาจนถึงเราแล้ว ก็ในสมัยนี้ที่เราอยู่ในที่ที่เรากำลังเสียขวัญกลัวก็ไม่ต้องกลัว ไม่ต้องกลัวเพราะว่าเรามีทุนอยู่ แต่ทุนนั้นน่ะหายหมดไปเร็ว ถ้าเราไม่รักษาไว้ นักเศรษฐกิจ นักการค้า นักธนาคารทั้งหลายก็ย่อมทราบดีว่าบางคนมีเงินเป็นร้อย ๆ ล้านแล้วก็มาทำกิจการอย่างไม่ถูก ต้องหมดตัวภายในไม่กี่ปี เมืองไทยสร้างสมบารมีมาเป็นร้อย ๆ ปี ถ้าไม่ระวังดี ๆ ภายในสองสามปีก็หมดตัวได้เหมือนกัน แต่หมดตัวอย่างนี้แล้วนะหมายความว่าไม่มีที่อยู่ แล้วก็ไม่สามารถที่จะมีอยู่ต่อไปแน่ แล้วก็เกิดความวิตกก็ได้ ก็ผิดหลัก เพราะว่าคนเราถ้าอยากอยู่สบายต้องไม่มีวิตก ต้องไม่กลัว กลัวนี่ไม่สบาย เพราะต้องการมีความสุขความสบายเราจึงต้องปฏิบัติในสิ่งที่จะทำให้มีความสุขความสบาย คือสะสมความดี สะสมบารมี

เปรียบเทียบมาหลายอย่างแล้ว เชื่อว่าท่านทั้งหลายควรจะเข้าใจในจิตใจของท่านจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ จะเป็นนายธนาคาร หรือจะเป็นอาจารย์ จะเป็นตำรวจทหารหรือพลเรือน จะเป็นอุตสาหกรหรือกรรมกรหรือจะเป็นคณะบุคคล จะเป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือเป็นกสิกร ทุกคนต้องทำ ทำให้ถูกต้อง ถ้าทำถูกต้องแล้วและเข้าใจตามที่พูด ตามความคิดที่ตนมี.....ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่ฟังและไปพิจารณานี่นะ จะต้องฟังแล้วก็ไปบังคับใจว่า เพราะได้รับคำสั่งมาอย่างนี้ หรือได้รับคำพูดมาอย่างนี้ ต้องทำตามนี้ เอาไปย่อยเอาไปคิดตามความคิดที่ตนมี บางคนในที่นี้ก็เป็นชาวพุทธ บางคนก็เป็นชาวมุสลิม บางคนก็เป็นชาวคริสต์ บางคนก็เป็นชาวฮินดู นับถือศาสนาต่าง ๆ กัน ไปดูในตำราศาสนา ในคัมภีร์ศาสนาของแต่ละท่าน คนใดที่ไม่มีศาสนาก็ไปคิดได้ตามตำราการเมือง ตามตำรารัฐศาสตร์ ตามตำราจิตวิทยา หรือตามตำราใด ๆ ที่ได้นับถือ แล้วก็จะได้คำตอบ จะเข้าใจว่าต้องทำอะไรอย่างไร เรามีบ้านเมืองแล้ว เราต้องรักษาไม่ใช่ทำลาย ใครอยากทำลายบ้านเมืองก็ทำลายเข้า เชิญทำลาย เราสู้แต่ว่าผู้ที่จะทำลายระวังดี ๆ คือว่าผู้ที่อยากทำลาย นั่นไม่ใช่ว่าเขาอยากทำลายเพื่ออะไร แต่เขาทำลาย น่าสงสาร

ส่วนมากเขาทำลายตัวเอง เท่าที่ไปดูประวัติไปดูเรื่องราวที่ผ่านมา รู้สึกซึ้งว่าทำลายตัวเองเท่านั้นเอง น่าสงสาร ฉะนั้น ก็ให้ไปคิดดี ๆ ในคำพูดที่พูดไปไม่ใช่ว่าจะอ้างตัวว่าอยากจะสั่งสอน อยากให้ท่านแต่ละคนสั่งสอนตัวเอง อยากให้แต่ละคนคิดของตัวเอง อันนี้ เมื่อคิดของตัวเองแล้วเรียบร้อยแล้ว มาปีหน้า วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๙ เชิญมาอีก และมา..... กลายเป็นทวง.....มาให้ของขวัญวันเกิด ๒๕๑๙ ในสิ่งที่ท่านไปคิดมาและปฏิบัติมา ปีหน้านี่ นะเห็นการณ์ไกลไหม เป็นเรื่องของการสร้างแล้วก็ขอรับเป็นของขวัญปีหน้า ปีนี้รับของขวัญที่ท่านมีจิตใจสามัคคี และที่ได้ทำงานบางเวลาก็ปวดหัวเต็มทน ก็ทำจนบ้านเมืองอยู่ได้ทุกวันนี้ด้วยความสามัคคี ด้วยความปรองดอง ขอรับ และขอขอบใจ

บัดนี้ ก็ได้พูดมากพอสมควร แล้วก็ถ้าพูดมากเกินไป ผู้ที่จะยืนอยู่ที่นี่ก็คงไม่สามารถจะยืนต่อไป จะต้องตั้งโรงพยาบาล แล้วก็ไม่เป็นมงคลนัก ไม่อยากพูดทำให้สมควรแก่เวลา แต่ก็ขอสรุปว่า ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่มาแสดงน้ำใจและให้กำลังใจอย่างดียิ่งขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จความเจริญรุ่งเรืองในสิ่งที่ดีที่ชอบ ขอให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นผลสัมฤทธิ์ ขอให้มีกำลังกายกำลังใจสมบูรณ์ทุกคน ประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง.

พระราชดำรัส

ในการเสด็จออกมหาสมาคม เนื่องในพระราชพิธี
เฉลิมพระชนมพรรษา
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันศุกร์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ารู้สึกปีติยินดีเป็นอันมาก ที่ท่านทั้งหลายมีมิตรจิตพร้อมกันมาให้พรวันเกิด ขอขอบพระทัยและขอบใจในคำอำนวยพรซึ่งเต็มไปด้วยความหวังดี ทั้งขอสนองพรและไมตรีทั้งนี้ด้วยจริงใจ

คนไทยมีชาติมีประเทศอันตั้งมั่นโดยอิสระและเสรีมาช้านาน ทำให้เราอยู่ร่วมกันได้เป็นปึกแผ่นด้วยความผาสุกสวัสดีตลอดมา และสามารถสร้างสรรค์ความดีความเจริญต่าง ๆ เป็นต้น เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม ไว้เป็นสมบัติของเราเองมากมาย แต่ในปัจจุบันนี้มีสภาวการณ์หลายอย่างทั้งภายในภายนอกประเทศ เป็นเหตุบีบคั้นคุกคามความมั่นคงปลอดภัยและอิสรภาพของเรามากขึ้นทุกวัน จำเป็นที่ทุกคนจะต้องต่อสู้ป้องกัน เพื่อรักษาชาติประเทศและความเป็นไทยไว้มิให้เสื่อมสลาย ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้ทุกฝ่ายยืนหยัดขึ้นต้านทานวิกฤตการณ์ทั้งนั้น โดยพร้อมกายพร้อมใจกันเร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงานโดยขะมักเขม้น ให้ประสานสอดคล้องและเกื้อกูลกัน ตั้งมั่นอยู่ในความสุจริตสามัคคีและความไม่ประมาท โดยยึดเอาประเทศชาติ อิสรภาพ เสรีภาพ และประโยชน์สุขของประชาชนคนไทยเป็นจุดหมายที่สูงสุด

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก จงอภิบาลรักษาท่านทั้งปวงให้ปลอดภัยทุกเมื่อ เพื่อให้เกิดกำลังกายกำลังใจและกำลังปัญญาที่จะปฏิบัติงานของแผ่นดิน และนำพาประเทศชาติให้ผ่านพ้นอุปสรรคและอันตรายนานาไปได้โดยสวัสดี มีอิสรภาพยืนยง สมตามที่มุ่งประสงค์ทุกประการ.

พระราชดำรัส

ในการเปิดประชุมใหญ่ของสมาคมพุทธศาสนา ทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ ๒๓ ณ วิทยาลัยครูจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

วันเสาร์ ที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมยินดีด้วยในการที่พุทธสมาคมและสมาคมพุทธศาสนาจัดการประชุมใหญ่ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในการส่งเสริมทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ศีลธรรมจรรยาของประชาชน และในการเสริมสร้างจริยธรรมแก่เยาวชน

พระพุทธศาสนาชี้ทางดำเนินชีวิตที่ปราศจากโทษ ช่วยให้เกิดความเจริญร่มเย็นได้อย่างแท้จริง เพราะมีคำสั่งสอนที่มีลักษณะพิเศษประเสริฐในประการที่อาศัยเหตุผลอันถูกต้องเที่ยงตรงตามความเป็นจริงเป็นพื้นฐาน และแสดงคำอธิบายที่ครบถ้วนชัดเชน อันบุคคลสามารถใช้ปัญญาไตร่ตรองตามและหยิบยกขึ้นปฏิบัติเพื่อความสุขความเจริญและความบริสุทธิ์ได้ตามความสามารถและอัธยาศัยของตน ๆ จึงเป็นศาสนาที่เข้ากับหลักวิทยาศาสตร์และเป็นประโยชน์ได้แท้จริงแก่ทุกคนที่จะพอใจหันเข้ามาศึกษาเลือกสรรหัวข้อธรรมที่เหมาะสมไปปฏิบัติ

การที่ท่านทั้งหลายจะทะนุบำรุงส่งเสริมเผยแผ่ให้แพร่หลายมั่นคง ควรจะได้ยึดเหตุผลเป็นหลักการเลือกเฟ้นนำข้อธรรมะที่เหมาะแก่เหตุการณ์ แก่บริษัท และแก่บุคคลมาชี้แจงให้ถูกต้องตรงตามเนื้อแท้ของธรรมะนั้น ๆ พร้อมทั้งแสดงการกระทำที่มีเหตุผลและมีความบริสุทธิ์ใจให้เป็นตัวอย่างด้วยตนเองให้ครบถ้วน การบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดจนการสร้างเสริมศีลธรรมจริยธรรมทั้งในผู้ใหญ่ผู้เยาว์ของท่านจึงจะบรรลุผลที่น่าพึงพอใจได้

ข้าพเจ้าขอส่งความปรารถนาดีมายังทุกท่านทั่วกัน และขออวยพรให้การประชุมดำเนินลุล่วงไปโดยเรียบร้อยสำเร็จประโยชน์ที่มุ่งประสงค์ทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะนักกีฬาไทยและเจ้าหน้าที่กีฬาแหลมทอง ครั้งที่ ๘[๒]

ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันจันทร์ ที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๑๘

การกีฬาเป็นที่ทราบดีว่ามีประโยชน์สำหรับพลานามัย และได้มีการย้ำอยู่เสมอว่าการกีฬานั้น ก็เพื่อความสามัคคี เพื่อให้นักกีฬาสามารถที่จะพบปะกันโดยการแข่งขันแต่ไม่ใช่การแข่งขันในด้านเอาเปรียบเอารัด เป็นการแข่งขันเพื่อแสดงความสามารถ เพื่อฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง และมีจิตใจที่เรียกว่า จิตใจนักกีฬา คือ จิตใจที่สามารถให้อภัยสามารถที่จะระงับสติอารมณ์ให้ไม่ฟุ้งซ่าน การกีฬาแหลมทองครั้งนี้ มีความสำคัญสำหรับประเทศไทยอย่างยิ่ง เพราะเราเป็นเจ้าของประเทศ เราเป็นผู้ที่ต้อนรับนักกีฬาต่างประเทศมาแข่งขันกันในที่ของเรา ความสำคัญของการกีฬาก็ยิ่งมีมากขึ้น เพราะเราต้องแสดงว่าเราเป็นเจ้าของประเทศในทุกทาง ในทางหนึ่งเป็นเจ้าของประเทศรับรองต่างประเทศก็ต้องมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ในฐานะเจ้าของประเทศก็ต้องแสดงว่า เรามีกิริยามารยาทและมีความรู้สึกในชาติอย่างดี ฉะนั้น ความรับผิดชอบของนักกีฬาไทยที่เข้าแข่งขันในการกีฬาแหลมทองครั้งนี้จึงมีมาก เข้าใจว่าทุกคนรู้ดีว่าต้องทำอะไร ไม่ต้องพูดถึงมากนัก

ก็ขอให้ทุกคนที่ได้เตรียมตัว เตรียมกาย เตรียมใจไว้ดีแล้ว เพื่อการกีฬา เพื่อที่จะมีชัยในการกีฬา ได้ตระหนักในข้อที่ว่า ขอให้แสดงว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ เพราะว่าเวลานี้ ประเทศชาติเราก็อยู่ในฐานะที่ไม่ใช่ง่ายนัก โดยสถานการณ์รอบด้านทั้งโลกโดยเฉพาะรอบด้านประเทศเรา และในประเทศเราก็จะต้องระมัดระวังแสดงความเข้มแข็งแสดงความเด็ดเดี่ยว และแสดงว่าเรารักสันติ รักอิสระ ฉะนั้น หน้าที่ของท่านทั้งหลายจึงต้องมีกำลังใจ กำลังกาย เพิ่มขึ้นอีกเพื่อที่จะปฏิบัติได้ ก็ขอให้ทุกคนทั้งเจ้าหน้าที่ ทั้งนักกีฬาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตน ของตน โดยดีที่สุดเพื่อเกียรติของประเทศชาติ และถ้าได้ชัยชนะอย่างดีงามที่สุดก็ดียิ่ง ที่ว่าอย่างนี้ก็เพราะว่าข้อแรก ๆ นั้น เป็นที่สำคัญกว่าข้อที่จะเพียงแต่จะมีชัย มีเกียรติในทางส่วนตัวที่มีความสำเร็จ แต่ว่าความสำเร็จส่วนตัวและชัยชนะในทางกีฬานี้ก็สำคัญเหมือนกัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ ประธานสหพันธ์สมาคมกีฬาแหลมทอง นำนักกีฬาไทยที่จะเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา แหลมทองครั้งที่ ๘ เข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานพระบรมราโชวาท

ฉะนั้น ก็ขอให้พรให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการแข่งขัน ทั้งขอให้ประสบความสำเร็จในฐานะที่เป็นคนไทยโดยแท้จริง เพื่อให้มีความสำเร็จเป็นส่วนรวม ขอให้มีความสามารถที่จะนำความดีทุกอย่างในตัว คือ กำลังทั้งกาย ทั้งใจ ออกมาแสดงให้ทั้งคนไทยที่มาดู ทั้งชาวต่างประเทศที่มาดูและมาร่วมแข่งขัน เพื่อเป็นความสำเร็จอย่างยิ่งของประเทศไทย ขอจงประสบความเจริญ และมีชัย.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้ทำพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และแสดงความยินดีที่ได้รับเกียรติที่สูงขึ้นเช่นนี้ ฉะนั้น ถือว่าเกียรติตำแหน่งที่สูงขึ้น จะต้องมีความรับผิดชอบยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพราะว่ายิ่งเป็นผู้อยู่ในสายตาของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแน่ชัดขึ้น ที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่จะต้องมีหน้าที่ที่สำคัญเพื่อช่วยให้ประชาชนมีความผาสุกและความสะดวก ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้พยายามปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจและด้วยความเข้มแข็งมากที่สุด เพื่อให้หน้าที่นั้นลุล่วงไปโดยดี เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ เราจะต้องพยายามสร้างความปึกแผ่นของบ้านเมืองให้แข็งแรงที่สุด เพื่อไม่ให้ใครทำให้มีความเสียหายต่อประเทศชาติ ฉะนั้น การที่ท่านได้มีตำแหน่งสูงในหน้าที่การงาน จึงจะต้องพยายามทำจนสุดความสามารถ ถ้าทำจนสุดขีดความสามารถนี้ก็จะสมเกียรติที่ได้รับ และได้ชื่อว่าได้ปฏิบัติงานเพื่อชาติโดยแท้ งานซึ่งทำไม่ใช่ง่ายจะต้องใช้หลักวิชาและความสามารถอย่างสูง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็ต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจและสนอกสนใจ ถ้าปฏิบัติดีอย่างยิ่งก็จะเป็นที่ชื่นชมของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนประชาชนทั้งหมด เมื่อมีความรับผิดชอบเช่นนี้ ก็จะต้องมีกำลังจิตใจกำลังกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ก็ขอให้พร้อมด้วยจิตใจและกำลังใจแข็งแรง เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผลสำเร็จอย่างดีที่สุด ขอให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปฏิบัติเป็นผลดี และสิ่งใดที่ประสงค์จะให้เป็นผลขึ้นมา ขอให้เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ ขอให้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ความมั่นคงแก่บ้านเมืองและประชาชน ทั้งเป็นประโยชน์กับท่านเองด้วย ขอให้ประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายตำรวจชั้นนายพล เฝ้า ฯ รับพระราชทานประดับยศสัญญาบัตรยศ

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นสายสะพาย[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๘

ขอแสดงความยินดีกับท่านที่ได้รับเครื่องอิสริยาภรณ์ชั้นสูง ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งเกียรติในหน้าที่การงานที่ได้กระทำมา เมื่อมีเกียรติแล้วก็นับว่ามีความรับผิดชอบติดตามมาด้วย เพราะว่าผู้ที่ได้รับเกียรติก็ยิ่งถูกเพ่งเล็งในสายตาของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เป็นประชาชนทั่ว ๆ ไป มองเห็นว่าเป็นผู้ที่ควรที่จะทำงานเพื่อเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม งานการที่ท่านทำล้วนแต่เป็นงานที่สำคัญมาก และมีความรับผิดชอบอย่างสูง โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันนี้งานใด ๆ ที่ทำแล้ว และได้ผลดีก็เกิดผลในทางความมั่นคงผาสุกของประชาชน ถ้าผิดพลาดไปก็อาจถึงขั้นที่จะทำให้เสียหายอย่างแก้ไม่ได้ ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายผู้มีหน้าที่สำคัญทั้งนั้น จงพยายามทำงานด้วยความสามารถ ด้วยความตั้งใจในหลักวิชา และในด้านความซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธิ์ใจ ท่านคงทราบดีแล้วว่าสิ่งใดที่สร้างสรรค์ สิ่งใดที่ทำลาย และท่านก็ทราบดีแล้วว่าควรจะเลือกอะไร เพื่อให้บ้านเมืองมั่นคงถาวรอยู่

ขอให้ท่านทั้งหลายมีกำลังใจ กำลังกาย กำลังปัญญาพร้อมสมบูรณ์ เพื่อที่จะให้ปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปโดยดีเป็นเกียรติแก่ตนเองและเป็นความปลอดภัยมั่นคงของบ้านเมือง สิ่งใดที่พึงประสงค์และที่ดีที่ชอบที่ถูกศีลถูกธรรมแล้ว ขอจงเป็นสิ่งที่สำเร็จทุกอย่าง ขอให้ท่านประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ข้าราชการผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘ เฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก ประถมาภรณ์ช้างเผือก และประถมาภรณ์มงกุฎไทย

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ทหารรักษาพระองค์
ในพิธีตรวจพลสวนสนามเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ พระลานพระราชวังดุสิต

วันอาทิตย์ ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความปีติชื่นชมยิ่งนัก ที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางท่านทั้งหลายและที่ได้เห็นความพร้อมเพรียงเป็นสง่าของท่านในพิธีตรวจพลสวนสนามครั้งนี้ ขอขอบใจในคำอำนวยพรอันเต็มไปด้วยความปรารถนาดีและไมตรีจิต ทั้งขอสนองพรและไมตรีของทุกคนทั้งนี้ด้วยจริงใจ

ชาติของเรารักษาเอกราชอธิปไตยมาได้จนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะคนไทยเราแต่ละคนทราบตระหนักในประโยชน์ส่วนรวมของชาติ จึงรู้จักสามัคคีกันในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานของตน ๆ ให้สอดคล้องเกื้อกูลกัน และการที่เราปฏิบัติดังนั้น ได้เกิดเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ บันดาลให้สามารถป้องกันกำจัดภัยต่าง ๆ มิให้เป็นอันตรายแก่เรา เป็นโอกาสให้เราอยู่ร่วมกันมาได้ด้วยความผาสุกเป็นปึกแผ่น สามารถสร้างสรรค์ความดีความเจริญนานาประการขึ้นไว้เป็นสมบัติอันล้ำค่าของเราเองสืบมาช้านาน แต่ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า มีการบ่อนทำลายด้วยวิธีการต่าง ๆ เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเราอย่างมากมายเป็นลำดับมา ยิ่งวันก็ยิ่งรุนแรงชัดแจ้งขึ้น จนถึงขั้นปฏิบัติการบุกรุกโดยตรงแล้ว แสดงว่าประเทศชาติไทยได้ตกเป็นเป้าหมายที่ผู้ทำตัวเป็นศัตรูต้องการจะเข้ายึดครองครอบงำและเบียดเบียนบังคับเพื่อผลประโยชน์และความเป็นใหญ่ของตนอย่างแน่นอน

ขอทหารทั้งหลายจงได้พิจารณาตัดสินใจว่า ประเทศชาติของเรานั้น สำคัญควรที่เราจะรักษาไว้ให้ยั่งยืนต่อไปหรือหาไม่ ถ้าเห็นว่าสำคัญมั่นแก่ใจดังนั้น ก็ขอให้สังวรระวังในอันตรายที่กำลังคืบเข้ามาถึงตัวให้มาก แล้วจงตั้งใจให้มั่นไว้ในความดีและในระเบียบวินัย ปลูกฝังและรักษาความรักสามัคคีในระหว่างกันไว้ให้หนักแน่น ทำความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ ด้วยความเอาใจใส่และเสียสละกล้าหาญ ให้เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองไทยอย่างสมบูรณ์ และเตรียมกายเตรียมใจให้แข็งแกร่งพร้อมพรักที่จะเผชิญเหตุการณ์ทุกอย่างได้เสมอด้วยความไม่ประมาท โดยยึดเอาเอกราชและอิสรภาพของประเทศชาติเป็นที่หมายอันสูงสุด

ขออานุภาพแห่งพระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวไทย ตลอดทั้งความจงรักภักดีในชาติประเทศ จงดลบันดาลให้ทหารทุกคนมีความเข้มแข็ง สมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา มีความคิดความเห็นที่ถูกต้องตามคลองธรรมและมีความกล้าหาญหนักแน่น สามารถที่จะประกอบกรณียกิจน้อยใหญ่ให้สัมฤทธิ์ผลอันเลิศ เพื่อความปลอดภัยมั่นคงของประเทศ และความสวัสดีมีชัยชนะของประชาชนชาวไทยทุกคน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมด้วยคณะข้าราชการกลาโหม[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลาย ที่ได้มาให้พรในวันนี้ ในโอกาสเนื่องจากวันเกิดและที่ได้บริจาคเงินแต่ละคนเพื่อการกุศลร่วมกัน อันประเทศชาตินี้จะเจริญก้าวหน้าได้ก็ต่อเมื่อมีความมั่นคง ท่านทั้งหลายผู้เป็นข้าราชการกลาโหมก็ประกอบด้วยทหาร และเจ้าหน้าที่ทุกเหล่าทุกหน่วย ที่มีหน้าที่โดยตรงของตนที่จะรักษาความมั่นคงของประเทศชาติตามหลักก็ด้วยกำลังของกองทัพทั้งสาม แต่ตามที่รัฐมนตรีกลาโหมได้กล่าวเมื่อตะกี้ ความมั่นคงและความเจริญนี้มิได้หมายความว่าทหารจะต้องรบทัพจับศึกตลอดเวลา คือคำที่ว่าการปฏิรูปที่ดินและช่วยให้ประชาชนมีที่กินที่อยู่ด้วยความผาสุกนั้น ก็เท่ากับได้เป็นประโยชน์ต่อทหาร เพราะว่าครอบครัวทหารก็เป็นประชาชน ข้อนี้ที่ได้กล่าวเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าลืมอยู่เสมอว่าทหารก็คือประชาชน และประชาชนก็คือทหาร ต้องร่วมกันรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ ในฐานะทหารก็ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในฐานะประชาชนก็ต้องวางตัวให้ดี และสามัคคีกลมเกลียวกันเพื่อรักษาความแข็งแกร่งของชาติบ้านเมือง ทหารก็ไม่ได้หมายถึงทหารผู้ใหญ่หรือผู้น้อยเป็นเจาะจง คือทหารทั้งหมดจะมียศใดก็ตาม จะมีหน่วยสังกัดใดก็ตาม ก็มีหน้าที่ทั้งนั้นในฐานะที่เป็นคนไทยด้วยกันที่จะรักษา การรักษานั้นก็ต้องรักษาด้วยความเข้มแข็งและแน่วแน่ เคร่งครัดในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในข้อหนึ่ง และข้อที่สองในการปฏิบัติตนเป็นที่น่าไว้ใจของคนทั่วไปว่า ทหารมีสิ่งที่พิเศษคือวินัยและวิชาการ สามารถที่จะช่วยให้บ้านเมืองรุดหน้า เจริญมีความสงบผาสุก ไม่ใช่ว่าทหารจะกระหายสงครามหรือกระหายอำนาจ ตรงข้าม ทหารถ้ากระหายสงครามทราบดีว่าตนเป็นคนแรก พวกแรกที่จะต้องเผชิญกับความตาย แต่ละคนความมั่นคงก็คือความอยู่รอดไม่ใช่ความตาย แต่ว่าทหารยินดีที่จะตายมากกว่าที่จะให้ส่วนรวมตกเป็นทาส ตกเป็นที่ของคนอื่น ของชาติอื่นที่ไม่ใช่ชาติไทย ในการปฏิบัติก็ต้องปฏิบัติด้วยความกล้าหาญ ถ้ามีความจำเป็นที่จะสู้รบ ที่จะจับอาวุธ ต้องปฏิบัติด้วยความเฉลียวฉลาด และจะต้องมียุทธวิธีอื่นนอกจากเพียงแต่ยิงเปรี้ยงออกไป เพราะในสนามรบสักแต่จะยิงเปรี้ยงออกไปก็หมดกระสุนเท่านั้นเอง ไม่ใช่จะได้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และคณะเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน ซึ่งบรรดาทหารสัญญาบัตร และข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตรได้ร่วมกันบริจาค เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

ชัยชนะ จะต้องมียุทธวิธีที่เฉียบแหลม นอกจากนี้ในสภาพปัจจุบัน ยิ่งกว่าในอดีตด้วยซ้ำ การปฏิบัตินอกสนามรบก็เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง คือ การช่วยเหลือประชาชนทั่วไปที่ประสบความเดือดร้อนให้หายเดือดร้อนก็เป็นหน้าที่ของทหารเหมือนกัน และผู้ที่มีความรู้สูงกว่ามีฐานะที่จะช่วยเหลือได้ก็ต้องช่วยเหลือ อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการของทหารที่จะทำให้บ้านเมืองมีความมั่นคง การปฏิบัติอีกอย่างคือปฏิบัติตนให้เป็นที่นับถือ เป็นที่รักใคร่ของคนอื่นนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับความมั่นคง เพราะว่าจะเพาะความสามัคคี ความปึกแผ่น ซึ่งเป็นพลังอันมหาศาลใหญ่โตมากที่จะช่วยให้ประเทศชาติอยู่รอดได้ ทั้งหมดนี้เป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลายทุกคนจะมีฐานะในกองทัพหรือในหน่วยใดก็ตาม ก็มีหน้าที่ทั้งนั้นที่จะรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ และถ้ารักษาความสามัคคีนี้ ก็จะทำให้อยู่รอดอย่างแน่นอน ไม่มีที่สงสัย

ที่ได้บรรยายถึงหน้าที่ของแต่ละท่าน ก็หมายความว่าแต่ละท่านที่มาในวันนี้ก็มีโอกาสได้พบปะกัน แต่ว่ายังมีผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่และไม่ค่อยได้เห็นหน้าเพราะว่าอยู่ในที่ห่างไกล ในที่ที่ล่อแหลม ผู้ที่อยู่ในที่ทุรกันดารและล่อแหลมเต็มไปด้วยอันตรายเหล่านั้น ก็ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ถ้าพวกเราที่มาอยู่ในห้องในที่นี้ช่วยกันมีสามัคคีและตั้งใจแน่วแน่ที่จะปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและเข้มแข็ง เป็นอันว่าช่วยผู้ที่ไม่ได้มาและไม่มีโอกาสที่จะมาพบกันอย่างนี้ให้มีกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ไม่ท้อถอย การที่ได้กล่าวถึงหน้าที่ต่าง ๆ ของท่านทั้งหลายก็อยากที่จะเพิ่มเติมขึ้นมาอีกว่า ข้าราชการกลาโหม คือทหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับทหาร ไม่ใช่ฝ่ายเดียวที่จะปฏิบัติงานเพื่อความมั่นคง ยังมีเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งสังกัดอื่น และจะต้องร่วมมือกัน ไม่แบ่งแยกกัน เพื่อทำงานที่ในบางส่วนก็คล้ายคลึงกับที่ทางทหารปฏิบัติ ก็ต้องมีความร่วมมือและสมานสามัคคีเชื่อมโยงกันอย่างดี เพื่อที่จะให้บ้านเมืองมีความมั่นคง เชื่อมโยงสามัคคีทั้งในฐานะข้าราชการ การงาน ทั้งในฐานะเป็นประชาชนด้วยกัน ทั้งสองอย่าง ถ้าทุกคนสำนึกในหน้าที่ของตนที่มีความรับผิดชอบมากทุกคน ทุกชั้น ทุกเหล่า ทุกยศ มีความรับผิดชอบอย่างสูง ถ้าทำหน้าที่โดยดีแล้วก็ไม่มีปัญหา ที่ท่านทั้งหลายได้สละเงินเพื่อการกุศลนั้น ขอเปิดเผยว่าเงินนี้ตั้งใจจะไปใช้ในงานของท่านเอง แต่ในงานที่กว้างขวาง มีแบ่งเป็น ๒ จุดหมาย หรือ ๒ ทาง คือทางหนึ่งจะนำเงินส่วนหนึ่งไปสมทบกับเงินที่เป็นกองทุน ที่จะช่วยผู้ที่ปฏิบัติงานและต้องบาดเจ็บหรือต้องล้มตายไป คือตามธรรมดาเมื่อ

เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทุกหน่วย ทุกเหล่า ออกไปปฏิบัติ ก็ต้องมีความเดือดร้อนในการปะทะ อาจบาดเจ็บและอาจล้มตายไปได้ ความเดือดร้อนนี้ไม่ใช่เฉพาะกับตัวเอง เพราะต้องมีความเดือดร้อนตลอดจนครอบครัวที่ต้องเสียกำลังในครอบครัว และต้องเดือดร้อนเสียใจ ตามปรกติแล้ว ระเบียบราชการก็มีอยู่แล้วที่จะชดเชยและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่เหล่านี้ โดยให้ความสะดวก ให้การรักษา ให้เงิน เพื่อให้สามารถยังชีพได้ แต่ระเบียบราชการบางทีก็มีความจำเป็นที่จะล่าช้า ฉะนั้น ก็ต้องมีกองทุนพิเศษที่จะให้ทันที ทางราชการมีระเบียบอยู่ก็ต้องมี จะจ่ายไปทันทีบางทีก็ไม่ได้ เพราะว่าผิดระเบียบ แม้จะมีกองทุนที่ราชการได้ตั้งเอาไว้บางทีก็ล่าช้าได้ ไม่ใช่ทางผิดของทางราชการโดยแท้ เพราะว่าถ้าจ่ายออกไปแล้ว ก็ไม่เข้ากับระเบียบการ ก็เกิดเป็นความผิดขึ้นมา ก็ไม่สามารถที่จะจ่าย แต่ตั้งใจที่จะมีกองทุนซึ่งได้ปฏิบัติ.....เคยปฏิบัติมาแล้วที่จะช่วยทันที เช่น ผู้หนึ่งปฏิบัติงานและบาดเจ็บ เข้ารักษาในโรงพยาบาล จะได้บำเหน็จรางวัล แต่ว่าต้องพิจารณา ส่วนมากก็ต้องมีการตกลงเลื่อนยศ หรือมีการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลเสียก่อน ถึงจะพิจารณาได้ ในระหว่างนั้น ซึ่งจะกินเวลาประมาณปี สองปีก็เดือดร้อน ก็เคยให้กองทุนไว้ว่าจ่ายไปก่อน ถ้าที่จ่ายไปนั้นน้อยกว่าที่เขาจะได้ ชดเชย ก็เอาคืนมาตามจำนวนที่จ่ายไป กองทุนนั้นก็ยังคงอยู่ ถ้าจ่ายเกินกว่าที่เขาได้รับบำเหน็จก็ไม่ควรเอาคืนส่วนที่เกิน กองทุนก็อาจร่อยหรอลงไปบ้าง แต่กองทุนนั้นมีผู้บริจาคมาก ก็ทำให้เกิดความอุ่นใจและสะดวกใจแก่ผู้ที่ได้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่นอกจากนี้อาจให้เงินแก่ญาติพี่น้องที่มาเยี่ยมเพื่อที่จะไม่เดือดร้อน ซึ่งอาจไม่อยู่ในระเบียบการของทางราชการที่จะจ่ายให้ กองทุนก็จะจ่ายให้ อันนี้เป็นกิจการอย่างหนึ่งที่จะสนับสนุนด้วยเงินที่ท่านทั้งหลายได้บริจาค ซึ่งก็เป็นการสนับสนุนส่วนรวม

อีกอย่างหนึ่ง เป็นการสนับสนุนส่วนรวมกว้างขวางออกไปอีก คือ ตั้งใจที่จะนำเงินส่วนหนึ่งสำหรับจ่ายเสบียงและอุปกรณ์ต่าง ๆ แก่หน่วยที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อที่จะเป็นเสบียงและอุปกรณ์ฉุกเฉินสำหรับหน่วยต่าง ๆ เหล่านั้นได้ใช้เองในเมื่อมีความจำเป็นเพราะบางทีก็ขาดแคลน และยังไม่สามารถที่จะสนับสนุน ก็เท่ากับเป็นเสบียงคงคลังอยู่เพื่อฉุกเฉิน และส่วนหนึ่งถ้าเกิดสาธารณภัย ฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็สามารถที่จะนำออกไปช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ในละแวกนั้นโดยเร็วที่สุด การออกไปช่วยเหลือประชาชนในยามที่มีสาธารณภัย ก็เป็นส่วนหนึ่งของกิจการงานของกองกำลังของผู้ที่รักษาชาติบ้านเมือง เพราะว่าถ้าเราสามารถที่จะช่วยเหลือให้ประชาชนอยู่ดีกินดีและปลอดจากภัยธรรมชาติหรือภัยใด ๆ ที่เกิดขึ้นมาในฉับพลัน ก็ทำให้ประชาชนสนับสนุนและเข้าใจดี

ในงานการของเจ้าหน้าที่ ฉะนั้น ข้าพเจ้าเห็นสำคัญมากที่จะให้หน่วยกำลังที่ออกไปอยู่ทุกแห่งมีเสบียงและอุปกรณ์อยู่ไว้เพื่อเป็นอุปกรณ์ช่วยประชาชน และนำความสุขดับความทุกข์แก่ประชาชนที่อยู่ในท้องที่ และจะทำให้เกิดพลังความสามัคคีอย่างใหญ่หลวง การที่หาอุปกรณ์หรือเสบียงไว้ทุกหน่วยนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ทางราชการทำยากอยู่เหมือนกัน เพราะว่าไม่ได้อยู่ในระเบียบการ ฉะนั้นก็ต้องใช้เงินบริจาค และถ้าหน่วยเหล่านั้นได้รับเสบียงตามปกติ ได้รับงบประมาณตามปกติ ก็ไม่เดือดร้อน แต่บางทีก็ทราบดีว่ามีความล่าช้าได้ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะรับเสบียงหรืออุปกรณ์สิ่งของอุปโภคบริโภคที่ควรจะมีตามระเบียบ และก็เดือดร้อนลำบาก ฉะนั้น สิ่งอุปกรณ์เหล่านี้ก็จะเป็นสิ่งที่ใช้ได้ไปพลาง ถ้าทำอย่างนี้ เงินที่ใช้ในการจัดหาเสบียงและอุปกรณ์ก็อาจร่อยหรอลงไปบ้าง แต่ก็มีผู้บริจาคอยู่เหมือนกัน ถ้าใช้ในกิจการที่ทางงบประมาณควรจะส่งไปให้ได้ก็จ่ายก่อน และทางงบประมาณก็ชดเชยเข้ามา กองทุนก็ไม่ร่อยหรอ ถ้าจ่ายออกไปโดยที่ไม่มีระเบียบการในทางราชการ กองทุนอาจลดลงไป แต่ในกรณีที่เป็นการช่วยเหลือทางสาธารณภัย ก็มีองค์การสาธารณภัยอื่น ๆ ที่จะส่งของไปไว้ให้ก็ได้ ฉะนั้น ในเรื่องที่จะสะสมเสบียงและอุปกรณ์นั้นก็ขอฝากไว้กับท่านทั้งหลายด้วยว่ามีความเห็นอย่างไร และท่านมีความเห็นอย่างไรก็ช่วยปฏิบัติการด้วย เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อกองทัพ ต่อการติดต่อระหว่างกองทัพและประชาชน นอกจากนี้ อย่างที่ได้กล่าวไว้ว่ามีหน่วยอื่นที่สังกัดกระทรวงอื่นก็ปฏิบัติหน้าที่เหมือนกับทหาร ก็ต้องมีความสัมพันธ์กันในโครงการนี้ ที่จะนำสิ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ไป ก็เคยปฏิบัติมาแล้วทั้งทหาร ทั้งตำรวจ ทั้งพลเรือน ได้นำสิ่งของไปฝากเอาไว้ และเจ้าหน้าที่ก็ได้ปฏิบัติตามที่ได้กล่าวมาเป็นผลดี แต่อยากที่จะขยายกิจการนี้ให้กว้างขวางออกไปยิ่งขึ้น เพราะว่าถ้าส่งของไปล่วงหน้า ย่อมประหยัดกว่าที่จะรีบด่วนส่งไป บางทีขาดแคลนทีหนึ่ง ทั้งเจ้าหน้าที่อาจขาดแคลน หรือเกิดสาธารณภัยขึ้นมา ขาดแคลนโดยกะทันหัน ต้องส่งไปโดยด่วนทำให้เกิดความสิ้นเปลือง ยิ่งด่วนยิ่งสิ้นเปลือง เพราะว่าอาจต้องอาศัยพาหนะเครื่องบินไป หรือเฮลิคอปเตอร์ไป ซึ่งสิ้นเปลืองมาก ถ้าเตรียมพร้อมไว้ก่อนก็ค่อย ๆ นำทยอยไปก็ไม่สิ้นเปลือง ที่กล่าวในเรื่องการใช้เงินที่ท่านทั้งหลายได้บริจาคมาก็เพราะเห็นว่า งานของเรา ทุกคน ทุกสังกัด ในยามปกติก็มากแล้ว ในยามนี้ที่มีการคุกคามขู่ว่าจะเข้ามา

ครอบงำประเทศชาติของเราซึ่งเป็นของเราแท้ ๆ ก็ยิ่งต้องระมัดระวัง ยิ่งต้องคิดให้ดี และช่วยกันรักษาความสามัคคี รักษาพลัง ต้องใช้คำว่าพลัง เพราะว่าใช้ได้กับทุกคน ถ้าพลังของประเทศชาติแข็งแกร่ง ไม่ย่อท้อกัน ไม่ยอมให้ใครมายุแหย่ให้แตกแยกกันในระหว่างหมู่เหล่า หน่วย หรือชั้นยศ มีการยุแหย่กันทุกวัน แต่ถ้าเราช่วยกันและแผ่ความดี คือ เมตตาซึ่งกันและกัน อลุ้มอล่วยซึ่งกันและกันในฐานะที่แต่ละคนก็เป็นคนไทยคนหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ เป็นผู้จะต้องห่วงแหนพิทักษ์บ้านเมืองให้อยู่ยง เราก็ต้องพยายามที่จะมุ่งให้ประเทศชาติอยู่ดี

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายพร้อมด้วยปัญญาและพร้อมด้วยวิชาการ พร้อมด้วยกำลังทั้งกายทั้งใจ สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญและปฏิบัติด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความยุติธรรม เราก็จะสามารถรักษาบ้านเมือง แม้จะมีวิกฤตการณ์ใด ๆ เราก็อยู่ได้ จะมีการคุกคามอย่างไรเราก็ไม่หวั่นไหว ขู่เท่าไหร่เราก็แข็งเท่านั้น ถ้ามีการบุกรุกใด ๆ เราก็ต้องต่อต้านแต่ต่อต้านในฐานะเป็นคนไทย ต่อต้านเพื่อให้ไทยอยู่ ที่บอกว่าให้ไทยอยู่บางคนอาจนึกคล้อยตามที่เขาใส่หูว่า เดี๋ยวนี้ประเทศชาติในโลกนี้ไม่มีความสำคัญ บางทีเขาพูด ๆ กันมาชาติบ้านเมืองแต่ละชาติมีไว้ทำไม ต้องมนุษยชาติถึงจะสำคัญ แต่ว่าขอให้คิดดูว่าชาติไม่อยู่ พูดถึงมนุษยชาติมนุษยชาติไหน ก็ต้องหมายถึงชาติอื่น ก็หมายความว่าที่เขาพูดอย่างนั้นน่ะเพื่อที่จะให้พวกที่มีความรู้สึกในชาติรู้ตน เพราะว่าคำว่ามนุษยชาตินี่ดูเหมือนใหญ่กว่า สูงกว่า คำโก้กว่า เขาก็ใช้ว่าชาตินี่นะอยู่ในระดับหนึ่ง จริงคนบุคคลอยู่ในระดับขั้นหนึ่ง แต่ชาติก็อยู่ในระดับที่สูงกว่า คือต้องเสียสละชีพเพื่อชาติ อันนี้เขาก็ต้องยอมรับแต่ว่าเขาไปต่อไป มันไม่ใช่ชาติหรือโลก มันใหญ่กว่าชาติ คือเป็นมนุษย์ทั้งมวลทั้งโลก ความอยู่รอดของมนุษยโลกสำคัญกว่าชาติใด ๆ ก็อาจจริงก็ได้ แต่ว่าทางปฏิบัติไม่จริง เพราะว่าชาติแต่ละชาติหวงแหนกัน และอยากที่จะอยู่ ผู้ที่อ้างคำว่ามนุษยชาตินั่นนะ ก็อยากให้ชาติของตน หรือความคิดของตน หรือแม้แต่ตนเองเป็นใหญ่ ไม่อยากให้ชาติหรือบุคคลในชาติอื่นเป็นใหญ่ จึงบอกว่ามนุษยชาติสำคัญกว่า เราอย่าไปหลงลมเขา เราต้องสำนึกในชาติบ้านเมืองก่อน ถ้าสำนึกในชาติบ้านเมืองแล้วอยู่เย็นเป็นสุข มีความกลมเกลียวกัน มีความเป็นอยู่อย่างดีแล้วย่อมเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เพราะเป็นตัวอย่างของการเป็นอยู่ที่มีความผาสุก ไม่ได้ฟูฟ่า ไม่ได้เป็นเหมือนเมืองร่ำรวย

เหมือนเป็นเมืองที่ก้าวหน้ามาก แต่เรามีความสุข ชาติไทยมีความสุขได้ ขอให้สร้างเท่านั้นเอง ขอให้รักษาที่สร้างไว้เท่านั้นเอง

ขอให้ท่านทั้งหลายนึกในข้อเหล่านี้ให้ดี แล้วปฏิบัติเพื่อให้สามารถรักษาชาติซึ่งสำคัญมาก และจะสำคัญสำหรับมนุษยชาติเหมือนกัน แต่ขั้นหนึ่งต้องมีชาติอยู่ก่อน ถ้าหมดชาติไปเราก็ไม่สามารถที่จะไปช่วยมนุษยชาติ หมดแล้ว ฉะนั้นการที่บอกว่าต้องล้มชาติเพื่อมนุษยชาติจึงเป็นคำพูดที่เป็นหมัน เพราะว่าถ้าพวกเราทั้งหลายถ้าหมดชาติ เราก็หมด บุคคลก็หมด ก็ไม่เกิดประโยชน์แก่มนุษยชาติเลย ที่พูดดังนี้เพราะว่ามีการพูดต่าง ๆ และบางทีก็ใช้คำพูดที่โก้ ทำให้เราซึ่งอาจถ่อมตัว คนไทยเราไม่ใช่เป็นคนที่จะอวดเก่งนัก เพราะเราชอบอยู่เงียบ ๆ ไม่ชอบที่จะโฆษณาตัวเองมาก แต่ว่าก็ขอให้คิดให้ดี ๆ จึงจะทำให้บ้านเมืองของเราอยู่และอยู่เป็นตัวอย่าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อโลกได้ ถ้ามาพูดถึงขนาดนี้แล้ว ก็มานึกถึงคำว่าอยากให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าเหมือนอารยประเทศ พูดเหมือนว่าเราไม่ใช่อารยประเทศ ที่จริงเราอารยประเทศ อารยประเทศเป็นประเทศที่มีความเจริญ มีความเจริญทั้งวัตถุ ทั้งจิตใจซึ่งสำคัญกว่า ก็ขอให้พิจารณาในข้อเหล่านี้ให้ดี และเมื่อพิจารณาแล้ว ปฏิบัติตนดีแล้ว หมดปัญหาในเรื่องที่เราจะต้องกลัวอะไรใด ๆ

ขอให้ท่านทั้งหลายพร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต และด้วยความแน่วแน่ เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง. ขอให้ทุกท่านประสบความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่และในส่วนตัว เพื่อที่จะเป็นกำลังของชาติประเทศ และขอให้กำลังที่แต่ละคนมีรวมเข้ามารักษาชาติไทยให้อยู่เย็นเป็นสุข เป็นประเทศตัวอย่างต่อโลก และขอท่านทั้งหลายจงประสบความสำเร็จทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารประจำปี ๒๕๑๘
ของ
สมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย[๒]
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๘

ขอขอบใจทุกคนมากที่นำเงินมาร่วมช่วยในการ[๓] ..... เพื่อที่บ้านเมืองจะมีความผาสุกและมั่นคง งานที่ต้องทำก็คืองานที่จะช่วยบ้านเมืองให้มีความผาสุกมั่นคงเช่นเดียวกันอันนี้เป็นงานที่สำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อส่วนรวม นับว่าได้ทำหน้าที่ของพลเมืองดีอย่างเต็มเปี่ยม แต่ยังมียิ่งกว่านี้คือทำงานก็ขอให้ทำงานเกินเวลาแล้วก็อย่าเรียกร้องค่าล่วงเวลาด้วย ทุก ๆ คนมีหน้าที่ยี่สิบชั่วโมงที่จะปฏิบัติเพื่อชาติ ทุกวันนี้การรุกรานในด้านอาวุธก็เกิดขึ้นเป็นที่ทราบดีอยู่แล้ว และการรุกรานทางการโฆษณาก็มีมาเป็นเวลาช้านานอย่างรุ่นแรง งานนี้ถ้าหากว่าใครได้รับฝึกมาก็ชำนาญรู้ดีว่าเกิดขึ้น ก็ต้องใช้ความชำนาญ ความรู้ที่จะปฏิบัติเพื่อที่จะมองเห็นอะไรที่เป็นการรุกรานทางประชาสัมพันธ์ เป็นรุกรานทางโฆษณา และหาทางป้องกัน หาทางต่อต้าน การต่อต้านนั้นไม่ใช่ว่าเราจะต้องการต่อต้านเพื่อมีอำนาจ แต่ต่อต้านเพื่อให้มีเสรีภาพ เพื่อไม่ให้มีใครมีอำนาจเหนือเรา การทำงานประชาสัมพันธ์นอกเหนือจากงานที่ทำในรัฐวิสาหกิจหรือในหน่วยราชการ หรือในบริษัทคือประชาสัมพันธ์ในด้านการงานปรกติก็ต้องทำ แต่งานประชาสัมพันธ์ในกิจการของบ้านเมืองนี้สำคัญยิ่ง คือพยายามที่จะหาทางที่จะทำให้ประชาชนทั้งประเทศมาร่วมกันทำงาน เพื่อรักษาความปึกแผ่นไว้ เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันตกทอดมาแต่โบราณกาล ที่ตกทอดมาได้ก็เพราะว่าบรรพบุรุษของเราได้ทำงานหนักทั้งในด้านป้องกันด้วยอาวุธทั้งในด้านการจัดงานปกครองให้ดี และทั้งในการรักษาความมั่นคง งานของเราทุกวันนี้ก็เช่นเดียวกัน มีการปกครองประเทศด้วยกำลัง ด้วยกาย มีการปกป้องประเทศด้วยกำลังของความสามัคคี[๑] ..... ถ้าแต่ละคนทำความเข้าใจให้ประชาชนมีความเข้าใจดีต่อสถานการณ์ และมีความตั้งใจร่วมกันเป็นปึกแผ่นแล้ว บ้านเมืองไม่มีที่จะสูญเสียไป

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พันตำรวจโทปรีชา ขวัญบุญจันทร์ นายกสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารประจำปี ๒๕๑๘ ของสมาคม ฯ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินซึ่งเป็นรายได้จากการจัดดำเนินกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

(๓) บันทึกพระสุรเสียงไม่ติด

ฉะนั้น ขอแสดงความยินดีอย่างยิ่ง ที่มีความปรารถนาและเจตนาอย่างแน่วแน่ที่จะปฏิบัติงานเพื่อชาติ และท่านเองเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะปฏิบัติงานนี้เพราะว่าได้ฝึกมา ก็ขอให้ได้ปฏิบัติงานที่มีอยู่เป็นประจำในหน้าที่การงานในอาชีพ และขอให้ทำในฐานะเป็นคนไทยที่มีความรู้ เพื่อกระชับความสามัคคีนี้ให้แต่ละคนเข้าใจลึกซึ้งในวิธีการที่จะอยู่รอดได้ คือการแผ่เมตตาซึ่งกันและกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในทางกาย ทางจิตใจ เพราะท่านเป็นตัวจักรสำคัญ ก็ขอให้ช่วยกันปฏิบัติงานโดยไม่เกียจคร้านและรับรองได้เหมือนกันว่าเมืองไทยอยู่ยงไม่มีทางที่จะล้ม จะมีศึกใหญ่ จะมีการบุกรุก จะมีการรุกรานในทางใดก็ตามก็รับได้ ถ้าเราอยู่รวมกันไม่แตกแยก ขอให้ท่านทั้งหลายมีกำลังจิตใจและกายที่แข็งแกร่ง แข็งแรง ที่จะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญ ขอให้ประสบความสำเร็จในทุกสิ่งที่ปฏิบัติที่ดีที่ชอบ.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือ “วันเด็ก” พ.ศ.๒๕๑๙

วัยเด็กเป็นวัยสำคัญสำหรับวางรากฐานเพื่อความสำเร็จ ความเจริญและความสุขในชีวิต เยาวชนจึงต้องไม่ปล่อยให้ผ่านไปเปล่า โดยมิได้ขวนขวายหาความรู้และความดีใส่ตัว เพราะการกระทำเช่นนั้น เป็นการทำลายตนเอง ทำลายส่วนรวมโดยแท้.

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการอำนวยการสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๘

เป็นความจริงที่ว่าข้าพเจ้าสนใจและเห็นว่ากิจการและมูลนิธินี้มีประโยชน์ และสนับสนุนมา มีเหตุผลว่าคนเราที่ประกอบขึ้นมาเป็นประเทศชาติ คือประชากรของประเทศ ย่อมต้องแสวงหาความสุขความปลอดภัย และเห็นจะต้องมีการจัดงานให้ดีสำหรับให้ประเทศชาติอยู่ได้ ส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประเทศชาติอยู่ดีมีความมั่นคงปลอดภัย ก็คือพึ่งรัฐบาล หรือทางการที่ปกครองประเทศ มีรัฐบาลมาในรูปใดก็ตาม หรือมีหน่วยราชการซึ่งตั้งขึ้นมาประกอบการงานของการปกครอง ซึ่งเรียกว่าทางราชการ แต่ว่าถ้าบุคคลอาศัยเฉพาะเพียงแต่ทางราชการก็เกิดความพอใจมิได้เต็มที่ เพราะว่าแต่ละคนก็มีความคิด แต่ละกลุ่มก็มีความคิด จะให้ทางราชการมาช่วยหรือให้พูดถึง.....โดยที่ประชาชนมีจำนวนมากจะรอให้ทางราชการซึ่งเป็นประชาชนที่มีจำนวนน้อยมาช่วยก็ไม่ทันหรือไม่ทั่วถึง ฉะนั้น การที่จะให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขแล้ว ผู้ใดที่มีความสามารถ มีเวลาพอสมควรที่จะเจียดเอาไว้มาทำกิจการมูลนิธิเพื่อการเข้ากันเป็นกลุ่มเป็นก้อนของบุคคลที่มีความคิดในทางเดียวกัน มาช่วยกันจัดงานเป็นสิ่งที่สมควรที่สุด เพราะว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของทางราชการและเป็นการกระทำที่จะเป็นที่พอใจของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้มากที่สุดเพราะตนเองทำ

ฉะนั้น การที่มีมูลนิธิในรูปต่าง ๆ ก็เป็นที่พอใจ แล้วก็ที่บอกว่า ขอโอวาทให้เป็นแนวปฏิบัติ และเป็นสิริมงคลนั้น ความจริงก็ไม่น่าจะมาขอ เพราะว่าถ้าใครตั้งมูลนิธิแล้วก็ย่อมต้องเข้าใจว่ามูลนิธินี้คืออะไร และความเป็นสิริมงคลนี้ ก็ตนเองเป็นผู้ทำ ถ้าทำดีและทำเป็นประโยชน์ตามความมุ่งหมายของตนแล้ว ก็เกิดผลทำให้ตนมีความพอใจและมีความสุขก็เป็นสิริมงคล แต่ถ้าอยากที่จะมาคุยกันในเรื่องคำว่า “มูลนิธิ” นี่ก็พูดกันได้ มูลนิธิในตัวคำมูลนิธินี่ก็แปลว่าเป็นกองเงิน เป็นกองเงินที่มาวางเอาไว้ก็ไม่มีความหมายอะไรเท่าไหร่ แต่ว่าถ้าดูในอีกแง่หนึ่งกองเงินนี้ก็หมายถึงกองกำลังที่ทุกคนมาร่วมทำในกิจการที่เห็นว่าสมควร อันนี้ก็เป็นการวิเคราะห์ศัพท์ให้มัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสอาด ปิยะวรรณ นายกสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยคณะกรรมการอำนวยการ ฯ และคณะผู้แทนจากมูลนิธิต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร ที่เป็นสมาชิกของสันนิบาตมูลนิธิ ฯ ซึ่งมาร่วมในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๑๗ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายพระเครื่องเงินและสิ่งของเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล และรับพระราชทานพระบรมราโชวาทเพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติของมูลนิธิ ฯ ต่อไป

กว้างออกไป และดังที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ว่า บุคคลที่จะตั้งมูลนิธินี่นะ ก็รู้ว่าต้องการอะไร คือควรจะรู้นะบางคนอาจมาตั้งมูลนิธิโดยที่ไม่รู้ก็ได้ แต่ว่าส่วนมากต้องรู้ว่ามีจุดประสงค์อะไร เมื่อตั้งแล้วก็ปฏิบัติร่วมกัน เมื่อมีมูลนิธิเกิดขึ้นมากมายในประเทศ ก็ต้องมาตั้งที่ตั้งสันนิบาตมูลนิธิก็เป็นสิ่งที่สมควร เพื่อที่จะให้กิจการงานของแต่ละมูลนิธิได้สอดคล้องกัน เพราะว่าแต่ละคนก็อยากจะได้ความสุขของตน ความสุขของหมู่คณะของตน ของที่ที่ตนอยู่ และของชุมชนที่ตนอยู่ ก็มีจุดประสงค์ต่าง ๆ กัน ซึ่งแต่ละมูลนิธิก็อาจมีจุดประสงค์ที่สอดคล้องกัน ถ้ามาร่วมกันพบกันก็เป็นการเสริมกำลังซึ่งกันและกัน มูลนิธิอาจมีบางสิ่งบางอย่างขัดกัน เช่น เพื่อที่จะให้กองเงินนั้นมันโตขึ้นก็ต้องหาเงิน หาทุน มาให้กองเงินนั้นสูงขึ้นและมีจำนวนมากขึ้นหรือแย่งคนกันแย่งกำลังกัน ก็ต้องมาปรองดองฉะนั้น ก็ที่มาตั้งเป็นสันนิบาตมูลนิธินี่ก็เป็นสิ่งสมควรที่นี้ในด้านที่จัดว่าสนใจในคำว่ามูลนิธิหรือกิจการของสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทยนี่ก็ไม่ต้องพูดอะไรมากกว่านี้ในเรื่องของกิจการของมูลนิธิ เพราะว่าแต่ละมูลนิธิก็มีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันบ้าง จะไปพูดให้ละเอียดมากกว่านี้ไม่ได้ และขอมาพูดถึงประโยชน์หรือการนำกิจกรรมแบบมูลนิธิมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปัจจุบัน สถานการณ์ปัจจุบันนี้นะ ทุกคนทราบแล้วก็ตระหนักและมีความรู้สึกหนักใจว่าประเทศไทยอยู่ในที่ ๆ ลำบาก ในที่ ๆ ล่อแหลมห้อมล้อมด้วยประเทศที่มีวิธีการปกครองแตกต่างจากของเรา ก็เกิดความวิตกกังวลนอกจากนั้นก็วิพากษ์วิจารณ์กันว่าประเทศไทยมีกำลังน้อยจะสู้เขาได้อย่างไร แล้วยิ่งมาประกอบด้วยข่าวคราวที่อ่านในหนังสือพิมพ์ที่น่าวิตกกังวล และยิ่งได้ทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์หรือข่าวคราวจากสื่อมวลชนหรือบุคคลที่มาจากต่างประเทศ ก็ยิ่งวิตก ที่พูดถึงมาจากต่างประเทศเพราะคนไทยเรา เรามีนิสัยอย่างหนึ่งถ้าคนไทยด้วยกันพูดไม่ค่อยเชื่อ แต่ถ้าฝรั่งเขาบอกว่าอย่างนั้น ๆ หรือต่างประเทศเขาว่าอย่างนั้น ๆ มาจากประเทศอื่น ๆ เราเชื่อมากเพราะนึกว่าเมื่อเขามีความก้าวหน้า หรืออย่างที่ว่าเป็นอารยประเทศเขาก็คงรู้ดี แต่หารู้ไม่ว่ามันผิดกับที่เราควรจะคิด เพราะเราอยู่ในประเทศเราย่อมต้องรู้ดีว่าประเทศของเราเป็นยังไง สภาพของตนเองของประเทศเราเป็นยังไง ฟังข่าวมาจากต่างประเทศนั้นก็เชื่อและวิตก แต่ข่าวจากต่างประเทศก็หารู้ไม่ว่าบางทีก็มาจากในประเทศนี่เอง ในพวกที่รู้จิตวิทยาดี ก็บอกออกไปนอกประเทศให้เขาบอกเข้ามาอีก ลงท้ายทำให้เราวิตก แต่สรุปแล้ว เวลานี้ประชาชนทั่วไป ทุก**ชนชั้น**เกือบจะไม่กล้าใช้คำนี้แล้ว ทุกคนก็มีความวิตกทุกวงการทุกหน่วยทั้งราชการ ทั้งเอกชน ก็มีความหนักใจว่าประเทศชาติจะเป็นอย่างไร จะแก้อย่างไร ตะกี้ที่พูดว่า ไม่ชอบหรือไม่

กล้าที่จะพูดคำว่า **ชนชั้น** หรือแม้จะหน่วยราชการหรือสิ่งที่แบ่งแยก เพราะว่าการแบ่งแยกนี่นะเป็นการแบ่งแยกที่ไม่ได้เป็นตามธรรมชาติ แม้แต่ผู้ใหญ่กับเด็กก็แบ่งแยกกัน เด็กอยู่ที่ไหน ผู้ใหญ่อยู่ที่ไหนก็ไม่ทราบ บอกมาสิว่าการแบ่งแยกที่เขาเรียกว่าช่องว่างระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กนี่นะมันอยู่ตรงไหน เด็กคืออะไร ผู้ใหญ่คืออะไร อายุเท่าไหร่เป็นเด็ก อายุเท่าไหร่เป็นผู้ใหญ่ ก็แบ่งแยกกันตรงนั้น แบ่งแยกกันอย่างไม่เป็นธรรมชาติ ถ้าบอกว่าอายุสิบแปดเป็นเด็ก อายุสิบแปดลงมาเป็นเด็ก อายุสิบเก้าขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ ส่วนมากที่บอกว่าพวกเด็ก ๆ อย่างนั้นอย่างนี้ อายุมากกว่าสิบแปดทั้งนั้น เขาก็ต้องเลื่อนขึ้นไป เลื่อนขึ้นไปถึงอายุเท่าไหร่ ยี่สิบสาม ยี่สิบห้า เราก็ไม่รู้ว่าใครเป็นเด็ก ใครเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นที่ยกตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า การแบ่งแยกจะเป็นชนชั้นหรือเป็นพวกอายุ ล้วนเป็นสิ่งที่สมมุติขึ้นทั้งนั้น แต่ที่สมมุติเหล่านี้นะเป็นอันตรายต่อประเทศ ฉะนั้น วิธีที่ดีที่สุดสำหรับให้เรามีขวัญดี คือต้องมีขวัญดีก่อนที่จะรักษาประเทศได้และเมื่อรักษาประเทศได้ก็มีขวัญดีขึ้นมา อันนี้ก็เป็นระดับ ต่าง ๆ ไม่รู้จะเริ่มตรงไหน ถ้าบอกว่าท่านทั้งหลายจงมีขวัญดี ท่านทั้งหลายบอกว่าประเทศอยู่ในสภาพที่แย่มากขวัญดีได้ยังไง แต่ว่าถ้าเราให้ประเทศอยู่ในสภาพที่ดี ก็ต้องขวัญดี ก็เริ่มที่ขวัญดี เมื่อมีขวัญดีแล้วประเทศก็อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น ก็จะทำให้ขวัญดียิ่งขึ้น ก็เริ่มแห่งหนึ่ง สภาพต่าง ๆ เราแก้ไขยากเพราะว่าอยู่นอกกายเรา นอกตัวเราสภาพต่าง ๆ ที่เลวร้ายไม่ได้อยู่เฉพาะเมืองไทยมันอยู่ทั่วโลก เราก็อย่าไปแก้ อย่าไปนึกว่าเริ่มแก้สภาพที่น่าวิตก เราทำจิตใจของเราให้ขวัญดีเสียก่อน ให้เข้มแข็ง ให้มีความตั้งใจที่แน่วแน่ที่เสียสละเอาไว้ก่อน แล้วก็จิตใจเข้มแข็ง เสียสละโดยบริสุทธิ์ใจนี้ จะทำให้กิจการของตนและหมู่คณะของตนจนกระทั่งกิจการของบ้านเมือง ก้าวหน้าไปสู่ความมั่นคงได้ เมื่อมีความมั่นคงแล้วก็ไม่ต้องวิตกมากนัก ก็ทำงานตะลุยต่อไป

ที่มาพูดเรื่องนี้ก็เพื่อโยงมาถึงเรื่องของสันนิบาตมูลนิธิ และมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติกัน เมื่อเราคอยที่จะให้ทางราชการมาช่วยแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ จึงตั้งมูลนิธิ เราตั้งมูลนิธินี้ขึ้นมาเพื่อที่จะให้กิจการลุล่วงไปโดยดี ก็ขอให้ปฏิบัติโดยแท้โดยจริง โดยเข้มแข็ง เพราะว่าเป็นทางที่ถูก ฐานะที่ถูกแล้ว ถ้าประเทศชาติประกอบด้วยคนที่มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการปฏิบัติงานเกื้อกูลผู้อื่น ชาติเราจะอยู่ คือความเมตตาซึ่งกันและกันนี่นะค้ำจุนใครเดือดร้อนเราก็ค้ำจุน เมื่อมีการค้ำจุนอย่างแน่นแฟ้นแล้ว ประเทศชาติก็คงอยู่ ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาขวัญเสียในปัจจุบันนี้ก็อยู่ที่การปฏิบัติแบบที่ท่านทั้งหลายปฏิบัติ คือปฏิบัติแบบค้ำจุนซึ่งกันและกัน โดยทั่วกัน เป็นกลุ่ม

ไม่ใช่กลุ่มการเมืองแต่เป็นกลุ่มมูลนิธิเพื่อที่จะดูในความเป็นอยู่ของประชาชน ของตนเองด้วยให้อยู่ดีและปลอดภัย

มูลนิธิหรือกองเงินเท่ากับเป็นทุนสำรอง ทั้งในทางเงินตรา ทั้งในทางกำลังและความตั้งใจของทุกคนก็เป็นทุนสำรอง ถ้ามีความเดือดร้อนที่ไหนก็ไปช่วยกัน ทำให้มีความเรียบร้อยและเกิดความรู้สึกที่มีความยินดีซึ่งกันและกัน มีความโอบอ้อมอารีซึ่งกันและกัน มีกันความสามัคคีเกิดขึ้น ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติงานมูลนิธิตามความคิดของตน ตามกำลังของตนให้ดีเป็นทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาที่ใหญ่ยิ่งคือความมั่นคงของประเทศชาติ ถ้าแต่ละคนมีจิตใจที่มุ่งมั่นแล้ว แผ่จิตใจที่มุ่งมั่นและแผ่เมตตาซึ่งกันและกัน ในภาษาทุกภาษาก็ต้องมีคำว่าเมตตา คือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มองคนอื่นในทางที่จะช่วยเหลือเขามากกว่าที่จะไปแย่งชิงเขา ทุกภาษาทุกศาสนา ก็มีจิตใจนี้ หรือวิธีการนี้ขอให้ท่านทั้งหลายทำต่อไปด้วยความแน่วแน่ และด้วยความสุจริตใจ จะเป็นทางที่ช่วยส่วนรวมให้อยู่เย็นเป็นสุข และเป็นอันว่าได้ทำตามเป้าหมายของกิจการมูลนิธิ และตามเป้าหมายของสันนิบาตมูลนิธิแห่งประเทศไทย

ดังนี้ ก็คงเข้าใจกันดีแล้วว่าต้องทำอย่างไร และเชื่อว่าทุกคนถ้าพิจารณาจริง ๆ ก็ได้คำตอบในตัวเองแล้วว่าจะต้องทำยังไง แล้วก็จะสร้างเป็นพลังอันใหญ่โตเพื่อรักษาบ้านเมืองให้อยู่ และให้พวกเราทั้งหลายได้อาศัยอยู่ได้จริง ๆ อาศัยด้วยจริง ๆ และด้วยใจจริง ถ้าเราต้องการให้มีชาติอยู่ เมื่อวานนี้ก็เคยพูด ได้พูดว่า.....แล้วเมื่อตะกี้เองก็ได้ฟัง พระท่านเทศน์บอกว่า ต้องสละ บางทีต้องสละอวัยวะเพื่อรักษาร่างกาย แต่บางทีก็ต้องสละร่างกายเพื่อรักษาธัมมะ เพราะธัมมะ นี่ก็คือความบริสุทธิ์ ความดี มีอีกทางหนึ่งก็คือต้องสละชีพเพื่อชาติ ซึ่งแม้นจะต้องสละชีพเพื่อชาติก็จะต้องยอมสละ แต่เมื่อวานนี้ได้พูดถึงว่า เดี๋ยวนี้มีการพูดมากขึ้นว่าสละชีพเพื่อชาติ แต่ต้องสละชาติเพื่อมนุษยชาติ เราดู ๆ ไปแล้วว่าอะไรสูงกว่ากัน อวัยวะของร่างกายนี้เราก็สละได้เพื่อรักษาชีพของตัวก็จำเป็นที่จะสละไป ไม่เช่นนั้นอาจทำให้ร่างกายต้องสลายไปหมดถ้าไม่สละอวัยวะ แต่ว่าต้องสละชีพ สละชีวิตของตนเพื่อธัมมะ หมายความว่าเพื่อทำอะไรที่บริสุทธิ์ก็สมควรที่จะทำ เพราะว่าธัมมะคือความบริสุทธิ์นั้นสำคัญกว่าร่างกาย แต่ถ้าต่อไปบอกว่าต้องเสียสละชาติเพื่อมนุษยชาติ ถ้าฟังดูยังงี้ก็จะชักชวนให้สละชาติเพื่อมนุษยชาติ ก็ขอบอกว่าชาติก็เล็กกว่ามนุษยชาติเพราะมนุษยชาตินี่นะหมายถึงโลก โลกก็ใหญ่กว่า โตกว่า ก็น่าจะสละชาติเพื่อมนุษยชาติ แต่ว่า

เราจะไปไหนในเมื่อสละชาติแล้ว เราก็ต้องมาพิจารณาดู มนุษยชาตินี่ก็ประกอบด้วยชาติต่าง ๆ ถ้าเราสละชาติเพื่อมนุษยชาติ ก็หมายความว่าเราสละชาติเพื่อชาติอื่น ๆ ที่ใช้ที่เชิดคำว่ามนุษยชาติ เป็นคำที่สูงกว่าชาติ เชิดคำนี้มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้เราสละชาติอันเป็นที่รักของเรา เพื่อชาติของคนอื่น ฉะนั้น ทางคำพูดต่าง ๆ ก็ต้องระมัดระวัง บางทีก็ดูเหมือนกลอนพาไป สละชีพเพื่อชาติ สละชาติเพื่อมนุษยชาติ ก็น่าฟังน่าจะเป็นจริง น่าจะทำตาม แต่ว่าในที่สุดก็ต้องดูว่ากลไกของคำพูดเหล่านี้จะมาอย่างไร หมายความว่าต้องคิดให้ดี ๆ ว่า คำว่ามนุษยชาตินี่จริงหรือไม่จริงและใครเป็นคนนำคำนี้มาเชิด ในกรณีอื่น ๆ ก็ยังมีเยอะแยะที่จะต้องระมัดระวังในการเชิดสิ่งที่สูงกว่า เพื่อมาทำลายสิ่งที่ต่ำกว่า สิ่งที่สูงกว่านั้นถูกเชิดเฉย ๆ ไม่ใช่เอามาใช้หรือมาพูดในความหมายที่ถูกต้องหรือที่แท้จริง เพราะจะถูกเรียกว่าหลอกลวงหรือเล่นลิ้นใส่ ทุกวัน ทุกวัน ทุกวัน ท่านทั้งหลายจงระวังให้ดีไม่ให้ถูกหลอกด้วยการเชิดความคิดต่าง ๆ มาให้ มาประเคนให้ ต้องใช้การพิจารณาตนเอง

ที่ตอนต้นบอกว่าขอโอวาท ไม่ให้โอวาทในเรื่องมูลนิธิ เพราะท่านทั้งหลายย่อมต้องทราบดี แต่ว่าถ้าปฏิบัติมูลนิธิอย่างดีและด้วยความเฉลียวฉลาดแล้วสามารถที่จะทำประโยชน์จากมูลนิธิและสันนิบาตมูลนิธิให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ ก็ขอเพียงตอนนี้ เพียงแต่ขอให้แต่ละคนนึกถึงนิทานที่เล่าให้ฟัง หรือคำพูดที่พูดให้ฟังในเรื่องให้พิจารณาระมัดระวังอย่าให้ถูกหลอกลวงด้วยคำพูดที่หรูหราโก้เก๋ต่าง ๆ และนำมาเพื่อทำลายสิ่งที่ควรจะรักษาไว้ ถ้าท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติงานตามจังหวะในการประชุม ก็คงได้ถกเถียงวิธีกลไกจุดหมายของมูลนิธิต่าง ๆ และการร่วมมืออย่างดี พยายามที่จะปฏิบัติคิดพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยเหตุผล และดูเป้าหมายของบุคคล ของมูลนิธิและกลุ่มมูลนิธิคือสันนิบาตมูลนิธิให้ดีแล้วก็จะเห็นทางที่จะปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในมูลนิธิ ในสันติบาลมูลนิธิได้อย่างไร

ก็ขอหยุดเพียงเท่านี้ ตะกี้บอกว่าพูดคุย การคุยมันต้องพูด ๒-๓ ฝ่าย ไม่ใช่มาพูดอยู่คนเดียว ก็ไม่รู้จะทำยังไง ก็ขอพูดอย่างนี้ก็คงยาวพอสมควรแล้ว ขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการงานที่มุ่งที่จะทำ และขอให้ตั้งจิตมั่นจริง ๆ แล้วก็ไม่ต้องกลัว ไม่ต้องวิตก ถ้าแต่ละคนมุ่งมั่นดี ๆ แล้ว ร่วมมือกันดี ๆ แล้ว ไม่มีอะไรที่จะต้องวิตก ในสถานการณ์ปัจจุบัน แม้จะต้องยอมรับว่าลำบาก และลำบากไม่ใช่เฉพาะประเทศไทย ทั่วโลกก็มีความลำบาก เราประเทศไทยถ้าสามัคคีกันดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่มีเหตุผล เราเองจะเป็นที่ตั้งของความมั่นคงผาสุก

ของราษฎรที่เป็นประชากรแห่งประเทศนี้ เป็นตัวอย่างแก่มวลมนุษย์ มวลมนุษย์ก็มนุษยชาตินี่เอง และประเทศอื่นก็อาจเอาอย่างบ้าง ก็เกิดความไม่เบียดเบียนขึ้น ความอยู่ในโลกนี้อย่างสบายพอสมควร คือไม่ใช่หรูหรา ประเทศไทยเราจะอยู่ไม่ใช่อย่างทุกคนอยู่มีบ้านหรูหรากันทุกคน และร่ำรวยกันทุกคน แต่ว่าทุกคนก็พอมีพอกิน เพราะว่าเราเราปฏิบัติการเพื่อการนี้ ถ้าคนอื่นประเทศอื่นเขาเอาอย่างวิธีการของเราและอยู่อย่างไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันโดยสันติอย่างที่เขาเรียกนี้แท้ ๆ เมืองไทยเราชาติไทยเราก็จะเป็นประโยชน์ต่อโลกได้โดยแท้จริง ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลาย ถ้าเชื่อฟัง เชื่อในความคิดนี้ก็ให้ปฏิบัติในทางที่ดีที่ชอบ ขอให้มีกำลังใจ กำลังกายพร้อมสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้วางไว้แก่ตัวเองเพื่อส่วนรวม ขอให้ประสบความสำเร็จความรุ่งเรืองทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในโอกาสที่ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์นำอุปทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนเฝ้า ฯ[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันเสาร์ ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๘

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านอุปทูตที่ได้ให้พรในวาระที่จะขึ้นปีใหม่ และขอสนองพรตอบให้มีความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ ตลอดจนสมาชิกทุกคนของสภาสังคมสงเคราะห์ที่ได้ปฏิบัติงานด้วยดี

ที่ได้ปฏิบัติงานสงเคราะห์ผู้ที่ประสบอุทกภัยตามที่ได้รายงานนั้น ก็เป็นสิ่งที่น่าชมเชย โดยเฉพาะได้ปฏิบัติงานอย่างละเอียดลออให้ถึงประชาชนโดยแท้ ที่ทางคณะกายกรรมกวางเจาได้แสดงรอบพิเศษเพื่อนำเงินรายได้ไปช่วยประชาชนที่ประสบเคราะห์กรรมนั้น ก็เท่ากับที่เป็นน้ำจิตน้ำใจที่แสดงออกมาซึ่งมิตรภาพ และความห่วงใยในประชาชนที่ประสบทุกข์ยากเป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่ได้นำเงินจำนวนห้าแสนห้าหมื่นบาทเศษมาให้ในวันนี้ ก็ขอรายงานว่า ในระยะเวลาที่คณะได้แสดงรอบพิเศษนั้น ทางฝ่ายเราได้ช่วยประชาชนในท้องที่ที่เกิดอุทกภัยและเดือดร้อนเป็นส่วนหนึ่ง เป็นมูลค่าประมาณห้าแสนสามหมื่นบาท ซึ่งก็เกือบจะตรงกับจำนวนเงินที่ได้รับบัดนี้ จำนวนแสนแปดหมื่นห้าพันบาทได้ใช้สำหรับซื้อข้าวห้าร้อยกระสอบส่งไปบรรเทาทุกข์ผู้ที่ลำบากยากแค้น และได้ให้เจ้าหน้าที่ส่งไปถึงมือของประชาชน อีกส่วนหนึ่งสามแสนกว่าบาท ทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ได้นำสิ่งของต่าง ๆ ไปแจกจ่ายให้ถึงมือประชาชนเช่นเดียวกัน อันนี้เป็นการปฏิบัติเฉพาะในระยะนั้น นอกจากนี้ ต่อมาก็มีภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอีกหลายแห่ง ทั้งภัยจากอัคคีภัย อุทกภัย และวาตภัยอีหลายแห่ง จึงได้ส่งข้าวและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ของประชาชนที่ทางภาคใต้ ฉะนั้น เงินที่ได้จากการแสดงซึ่งคณะกายกรรมได้แสดงด้วยจิตใจอันดีและจิตใจกุศลนั้นก็ได้ใช้ไปแล้วและจะใช้ต่อไปในคราวที่จะถูกจุดประสงค์ที่ได้นำมาให้ในวันนี้

ทางคณะกายกรรมนั้น ที่ได้ชมว่าแสดงมีความสามารถสูงก็ได้ชมด้วยใจจริง เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือ ทั้งในทางด้านร่างกายและศิลปะ แสดงออกมาซึ่งวัฒนธรรมและความอัจฉริยะของประชาชนจีน ข้อความที่มีแสดงอยู่บน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสมพร เทพสิทธา ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำนายลู ฮู ป่อ อุปทูตสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมด้วยคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานการจัดแสดงกายกรรมกวางเจาและคณะกรรมการดำเนินงานการจัดแสดงสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จัดการจัดการแสดงรอบพิเศษ เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

แถบผ้าที่เขียนถึงมิตรภาพและความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชาชนทุกประเทศก็น่าจะเป็นสิ่งที่ทุกคนปฏิบัติได้ มิใช่เฉพาะประเทศจีนและประเทศไทย ถ้าทุกประเทศในโลกนี้ปฏิบัติโดยจริงใจตามข้อความนั้น เชื่อว่าสันติสุขจะเกิดขึ้นในโลกโดยแน่นนอน อยู่ที่จะต้องปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาและอย่างบริสุทธิ์ใจ ฉะนั้น คณะกายกรรมที่ได้มาแสดงก็มีความสำคัญไม่น้อย และถ้าดูลึกซึ้งเข้าไปก็เป็นนิมิตที่ดีสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับราชอาณาจักรไทย ถ้าเราช่วยกันปฏิบัติโดยดีอย่างมีจิตใจที่มีกุศล ประกอบด้วยความบริสุทธิ์ใจ ก็จะนำความดีนี้มาสู่โลกที่เราอาศัยอยู่ ก็หมายความว่าทุกคนจะสามารถอยู่ด้วยความผาสุกแน่นอน ฉะนั้นเป็นเหตุผลที่ได้ชมเชยคณะกายกรรมกวางเจาที่ได้มาในประเทศไทย ได้ให้ความบันเทิง ได้ให้ความรู้เกี่ยวข้องกับจิตใจของประชาชนชาวจีนอย่างดีที่สุด ขอให้พวกเราพิจารณาและพิสูจน์

ในส่วนของสภาสังคมสงเคราะห์ที่ได้ปฏิบัติในด้านสงเคราะห์ก็ได้ปฏิบัติอย่างดีมาตลอด เพราะว่าการสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ก็ต้องมีการประสานงานกันอย่างดี ไม่ให้งานซ้ำซ้อนกัน และต้องมีผู้ที่ปฏิบัติให้การงานนั้นไปถึงประชาชนโดยแท้ มิฉะนั้นผลจะออกมาตรงข้ามกับที่เราต้องการ จึงขอขอบใจและชมเชยคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่ขวนขวายที่จะปฏิบัติงานเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติ ผู้ที่ขาดความอบอุ่น ความช่วยเหลือในด้านวิชาชีพ มีความรู้ด้อย เราก็ไปช่วยเขาได้ ให้เขายืนตัวได้ ถ้าทำเช่นนี้เชื่อว่าบ้านเมืองก็จะมีสันติสุขในที่สุด พวกเราแต่ละคนก็เป็นบุคคล อย่าลืมว่าอยู่ในสังคมของชาติและของโลก ฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องมีความประสาน ถ้าประสานกันดี มีความตั้งใจที่ดี ย่อมอยู่ได้ดี มีความเสียสละ เพราะถ้าคนเราไม่เสียสละก็เท่ากับก่อความเดือดร้อนในอนาคตให้แก่ตน ขอให้ทุกท่านที่ปฏิบัติดีขอบเช่นที่ได้ปฏิบัติมา ไม่ท้อถอยย่อท้อในงานกุศลที่ปฏิบัติ โดยเฉพาะงานกุศลที่ปฏิบัตินี้เป็นงานนอกเหนือจากงานปกติธรรมดาของตนที่มีอาชีพหรือหน้าที่การงาน แต่ก็นับว่าได้ปฏิบัติงานของผู้ที่เป็นคนที่มีมนุษยธรรมสูง ขอฝากขอบใจแก่เจ้าหน้าที่ทั้งหลาย ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการงานโดยตรงของสภาสังคมสงเคราะห์และที่ได้ทำกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมของชาติบ้านเมือง

ในที่สุดก็ขอขอบใจทั้งทูตและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ได้แสดงไมตรีจิตอย่างดี ขอให้มีอายุสูง สามารถที่จะสร้างสรรค์บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง และขอให้สร้างมิตรภาพระหว่างประเทศของเราทั้งสองให้แน่นแฟ้นโดยแท้ เพื่อสันติสุขของประชาชนทั้งสองประเทศ ขอให้ทุกท่านประสบความเจริญรุ่งเรือง สิ่งใดที่ควรประสงค์และถูกต้องชอบธรรมขอให้จงมีความสำเร็จ.

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ ๒๕๑๙

วันพุธ ที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๘

ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย

ในโอกาสขึ้นปีใหม่พุทธศักราช ๒๕๑๙ นี้ ข้าพเจ้าของส่งความปรารถนาดี มาอำนวยพรปีใหม่แก่ท่านทั้งหลายทั่วกัน

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านอีกวาระหนึ่ง ที่มีน้ำใจไมตรีในตัวข้าพเจ้าและพระราชินี ตลอดจนลูก ๆ ทุกคนและร่วมมือสนับสนุนเรา ในกิจการทุกสิ่งเป็นอย่างดีเสมอมา อันเป็นการเพิ่มพูนกำลังใจแก่เราอย่างมาก

ประเทศของเราต้องประสบความวิกฤตด้านต่าง ๆ ติดต่อกันเป็นเวลานานพอสมควร ทำให้เกิดหวั่นวิตกกันไปว่าจะต้องประสบเคราะห์กรรมและอันตรายต่าง ๆ อย่างร้ายแรง ความจริง ถ้าเรามองดูสถานการณ์รอบตัวเราให้ทั่ว ก็จะเห็นว่าความผันผวนวุ่นวายนั้นเกิดขึ้นทั่วไปในโลก เป็นธรรมดาอยู่เองที่จะต้องกระทบกระเทือนมาถึงบ้านเมืองของเราด้วย อีกประการหนึ่ง ถ้าจะเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศอื่นอีกมากหลายแล้วก็จะเห็นว่าสถานการณ์ในบ้านเมืองของเรานั้นนับว่ายังดีอยู่ ใครจะไปไหนมาไหนก็ยังทำได้สะดวก การทำมาหากินก็ยังพอดำเนินการกันไปได้โดยเสรี ทั้งยังมีความปลอดภัยและมั่นคงอยู่ไม่น้อย ไม่ควรที่เราจะตื่นตกใจจนเกินไปเพราะจะทำให้เกิดความระส่ำระสายเป็นเหตุให้การงานส่วนรวมของชาติมีอุปสรรคติดขัด เนื่องจากมีความขัดแย้งกันเอง

ที่ข้าพเจ้าพูดเช่นนี้ มิใช่จะสอนให้ประมาท แต่หากต้องการให้ทุกคนมีความหนักแน่น ไม่ตื่นตระหนก และมีสติมั่นคงที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่แจ่มกระจ่าง

อันแผ่นดินไทยของเรานี้ ถึงจะเป็นที่เกิดที่อาศัยของคนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา แต่เราก็อยู่รวมกันโดยปรกติราบรื่นมาได้เป็นเวลาช้านาน เพราะเราต่างสมัครสมานกันอุตส่าห์ช่วยกันสร้างบ้านเมือง สร้างความเจริญสร้างจิตใจ สร้างแบบแผนที่ดีขึ้น เป็นของเราเอง ซึ่งแม้นานาประเทศก็น่าจะนำไปเป็นแบบฉบับได้ เพราะฉะนั้น ถ้าเราทั้งหลายมีสามัคคี มีเหตุผลอันหนักแน่น และมีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องชัดเจนในสถานการณ์ที่เป็นจริง ต่างคนต่างร่วมมือร่วมความคิดกันในอันที่จะช่วยผ่อนคลายปัญหาและสถานการณ์ที่หนักให้เป็นเบา ไม่นำเอาประโยชน์ส่วนน้อยเข้ามาเกี่ยวข้อง ให้เสียหายถึงประโยชน์ส่วนใหญ่ของชาติบ้านเมือง เชื่อว่าเราจะสามารถรักษาชาติประเทศและความผาสุกที่เราได้สร้างสมและรักษาสืบต่อกันมาช้านานนั้น ไว้ได้

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของแต่ละคน จงปกปักรักษาท่านทั้งหลาย ให้ปราศจากภยันตรายและเหตุชั่วร้ายทุกสิ่ง ให้มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังสามัคคีอันเพียบพร้อม สามารถที่จะประกอบกรณีย์ นำพาประเทศชาติให้ดำเนินต่อไปโดยสวัสดี และสามารถธำรงอิสรภาพอธิปไตยพร้อมทั้งความร่มเย็นเป็นผาสุกของเรา ให้สถาวรอยู่ตลอดไป

ขอทุกท่านจงประสบแต่ความสุขสวัสดิ์และสิ่งที่พึงปรารถนา ตลอดปีใหม่นี้โดยทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสระบุรี[๒] ณ วัดศรัทธาประชากร ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

วันอาทิตย์ ที่ ๔ มกราคม ๒๕๑๙

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านทุกครั้ง เป็นพิธีที่ประทับใจอย่างยิ่งเพราะมีความหมายมาก ทั้งได้มีการปฏิญาณ ๓ ข้อ ซึ่งมีความหมายมากเหมือนกัน ธงประจำรุ่นของแต่ละรุ่นลูกเสือชาวบ้านนี้ เป็นเครื่องหมายแห่งความร่วมใจกัน ร่วมแรงกัน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ความจริง เรามีสิ่งที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันรักษาไว้ทุกคน คือประเทศชาติและมีเครื่องหมายที่เป็นที่รวมร่วมใจคือธงชาติ แต่บางครั้งเวลาดูธงชาติแล้วอาจจะนึกถึงว่าประเทศไทยนี้กว้างใหญ่ไพศาล ไม่สามารถที่จะรู้จักกันอย่างสนิทสนมอย่างเพียงพอ ฉะนั้นมีธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน แต่ละรุ่นได้ฝึกฝนมาด้วยกัน ได้ร่วมแรงร่วมงานกัน และรู้จักกันอย่างดี ทำให้อยากที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้จะมีการฝึกเป็นเวลาสั้นไม่ใช่ยาวนักก็เกิดความรู้สึกอย่างแน่นแฟ้นว่าทุกคนที่อยู่ในรุ่นจะต้องช่วยกัน ร่วมแรงกันในอันที่จะสร้างความเจริญสร้างความปลอดภัย และแผ่เมตตาซึ่งกันและกัน ข้อนี้เป็นที่เข้าใจอย่างดียิ่ง เมื่อได้รับธงประจำรุ่นแล้ว ธงประจำรุ่นนี้เหมือนเป็นสิ่งมีชีวิต และเมื่อธงประจำรุ่นมาร่วมประชุมกันอย่างในวันนี้เป็นจำนวนเกือบ ๓๐ ธง ก็เท่ากับธงเหล่านี้จะรู้จักว่าจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน ความจริงธงนี้เป็นเพียงเครื่องหมาย แต่เป็นเครื่องหมายแทนสมาชิกของรุ่นและสมาชิกของรุ่นแต่ละรุ่นก็มาเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นพิธีการเช่นนี้เป็นโอกาสที่ดีที่จะให้สมาชิกของแต่ละรุ่นได้มารู้จักกัน ได้มานั่งและได้มาพบปะเพื่อแสดงความยินดีซึ่งกันและกัน เพื่อแสดงว่าแต่ละคนจะส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน แต่ว่าไม่ใช่ว่ามีเพียง ๒๘ รุ่นนี้เท่านั้นเอง ยังมีอีกหลายต่อหลายรุ่นทั่วประเทศ และสมาชิกของลูกเสือชาวบ้านอีกจำนวนเป็นแสนที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ ทั้งเหนือ ทั้งใต้ ทั้งตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกและภาคกลางนี้ ซึ่งได้รับการฝึกฝนอย่างเดียวกัน เพื่อความอยู่รอดของส่วนรวม

ฉะนั้น แม้แต่ละคนจะไม่ได้รู้จักเป็นส่วนตัวกับลูกเสือชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของรุ่นอื่น หรือที่อยู่ในภาคอื่น แต่ก็เท่ากับได้ส่งกระแสจิตมาหากัน และเข้าใจกันดี ที่ทราบได้ว่าเข้าใจกันดีเพราะว่า เมื่อไปเยี่ยมจังหวัดต่าง ๆ และ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธียกช่อฟ้าอุโบสถวัดศรัทธาประชากร อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสระบุรี

ไปเยี่ยมลูกเสือชาวบ้านในภาคต่าง ๆ ก็เห็นจิตใจที่คล้ายคลึงกัน คือความมุ่งมั่นในส่วนรวม ส่วนรวมของรุ่น ส่วนรวมของหมู่บ้าน ส่วนรวมของตำบล ส่วนรวมของอำเภอ ส่วนรวมของจังหวัด และส่วนรวมของประเทศชาติ ข้อนี้เป็นข้อสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าถ้าเรามีจิตใจเผื่อแผ่เอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเทศชาติของเราย่อมจะอยู่ได้ดี ไม่เป็นอันตราย และแต่ละคนซึ่งมีความสามารถ มีจิตใจเข้มแข็ง และมีความรักหมู่คณะอย่างดี แต่ละคนก็จะสามารถทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่

ในเรื่องที่ได้รับการฝึกเวลาสั้นนั้น ก็ขอย้ำอีกที เคยพูดที่อื่นแล้วแต่ขอย้ำอีกทีว่าไม่เป็นสิ่งที่แปลกประหลาดที่แม้จะได้ฝึกเวลาสั้นมาก และได้ผลอย่างเต็มเปี่ยมเช่นนี้ เพราะเหตุว่าจิตใจที่อยู่ในคนไทยทุกคนก็มีอยู่เหมือนกัน คือความเข้มแข็ง ความสามัคคี ความหวงแหนในชาติ ความรู้สึกเหล่านี้จะไม่ค่อยแสดงออกมาถ้าไม่ได้ถามแต่ละคนว่าตัวรู้สึกอย่างไร แต่เมื่อมีการฝึกและมีโอกาสที่จะได้สังสรรค์กันก็แสดงออกมา ไม่ว่าจะเป็นชายเป็นหญิง ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีอายุมากหรืออายุน้อย ก็มีจิตใจอย่างนี้ทั้งนั้น จิตใจนี้ได้มาจากโบราณกาล แต่โบราณบรรพบุรุษเราก็ได้มีความสามัคคีและรักษาบ้านเมืองเอาไว้อย่างแน่นแฟ้นเหนียวแน่น การที่พวกเราได้บรรพบุรุษที่เข้มแข็งเช่นนี้ก็ถ่ายทอดมาถึงเรา อยู่ในสายเลือดและในสายประเพณีที่ทำให้ทุกคนตั้งใจที่จะรักษาความสามัคคีนี้ไว้ เพราะฉะนั้นความสามัคคี ความแข็งแกร่ง และความสามารถที่จะรักษาแผ่นดิน ก็เพราะว่าในเวลานี้ทุกคนย่อมทราบว่าสถานการณ์ทั่วไปทั้งในประเทศทั้งนอกประเทศมีความซุลมุนวุ่นวายอย่างใด และความซุลมุนวุ่นวายนี้ ถ้าเราไม่ช่วยกันอธิบายและต่อต้านก็จะมาถึงเราอย่างแน่นอน และเราจะเดือดร้อน ถ้าเรารู้แต่เนิ่น ๆ และร่วมแรงสามัคคีกันแต่เนิ่น ๆ โดยถือว่า ถ้าเราอยู่ด้วยกันถ้าเราปรองดองกันด้วยความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน คือ แผ่เมตตาซึ่งกันและกัน เราก็สามารถจะแก้ปัญหาทุกอย่างที่จะเกิดขึ้น

ก็ขอให้ทุกคนได้รักษาสิ่งที่ดีที่ได้สำนึกขึ้นมาเมื่อฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้าน และรักษาจิตใจนี้อย่างเข้มแข็งตลอดไป นอกจากจะรักษาให้สำหรับตนเอง ก็รักษาไว้สำหรับให้รุ่น และสำหรับกิจการของลูกเสือชาวบ้าน ยิ่งกว่านี้ลูกเสือชาวบ้านนี้ก็เป็นตัวอย่างสำหรับประชาชนทั่วไปที่ยังไม่มีโอกาสที่จะฝึกการลูกเสือชาวบ้าน ความจริงไม่จำเป็นที่จะฝึกลูกเสือชาวบ้านเป็นทางการก็ได้ ทุกคนที่หวังดีต่อตัวเองก็ต้องหวังดีต่อประเทศชาติเพราะว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของประเทศชาติ แผ่นดินที่เรายืนอยู่ก็เป็นส่วนหนึ่งของประเทศชาติ ถ้าประเทศชาติล่มจมแล้ว ไม่มีใครอยู่ได้

เพราะว่าจมไป และถ้าแผ่นดินจมเราก็เหยียบสิ่งที่ไม่มีเราจึงจมไปด้วย ฉะนั้นก็ขอร้องให้สมาชิกลูกเสือชาวบ้านทั้งหลาย ได้ตระหนักในความสำคัญของตน และสามารถที่ชี้แจงให้ผู้อื่นด้วยว่า ผลประโยชน์ของเราอยู่ที่ไหน และเราจะอยู่เย็นเป็นสุข แม้จะมีภัยพิบัติใด ๆ จะเป็นภัยธรรมชาติ หรือภัยอื่น ๆ เข้ามาคุมคามเรา เราก็สามารถที่จะต่อสู้ ค้ำจุนซึ่งกันและกัน

ในโอกาสนี้ก็ถือโอกาสที่จะขอบใจตัวลูกเสือเองทุกคน ลูกเสือชาวบ้านทุกคนที่ได้ปฏิบัติตนอย่างดีและฝึกฝนตนอย่างดี จนกระทั่งได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือชาวบ้านมีผ้าพันคอเป็นสัญลักษณ์ จนเป็นรุ่นมีธงประจำรุ่นเป็นสัญลักษณ์ และทุกคนที่ได้มีส่วนในกิจการทั้งวิทยากรทุกฝ่าย ก็ขอขอบใจที่ได้บากบั่นปฏิบัติด้วยความเข้มแข็ง เพื่อให้ทุกคนที่เป็นลูกเสือชาวบ้าน และไม่เป็นลูกเสือชาวบ้านตระหนักถึงสัญลักษณ์อันสูงสุดของเราคือธงชาติ ก็ขอให้ทุกคนมีจิตใจเข้มแข็ง กำลังกายสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญต่อไปซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อไปอย่างแข็งแกร่งที่สุด และรักษาไว้ซึ่งสามัคคี ความเข้มแข็ง ความรักชาติต่อไป ขอทุกท่านที่ประชุมที่นี้รักษาจิตใจนี้ไว้ และเมื่อรักษาจิตใจนี้จงประสบความเจริญรุ่งเรืองทั่วกันทุกคน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรีในโอกาสเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณตน ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๑๙

คำสัตย์ปฏิญาณของรัฐมนตรีที่เข้าเฝ้า ฯ รับตำแหน่งครั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ถ้าอยากจะรักษาระบอบประชาธิปไตยก็ต้องพยายามรักษาคำสัตย์ปฏิญาณนี้โดยเคร่งครัด ทั้งในคำและนึกในใจ เพื่อที่จะสร้างเสริมให้การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นไปโดยดี และมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ คำสัตย์ปฏิญาณใด ๆ จะมีความหมาย ต้องถามความรู้สึกว่า เมื่อไรเราจำ แม้จะไม่ได้มีการบังคับตามกฎหมาย และยิ่งไม่มีคำบังคับตามกฎหมาย ก็ควรจะถือว่าเป็นคำกล่าวที่แสดงความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนให้ดี โดยเฉพาะในสมัยนี้ เวลานี้ เหตุการณ์นี้ เราจะต้องร่วมกันปฏิบัติให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคงโดยแท้จริง โดยอาศัยหลักที่มีในกฎหมาย ตลอดจนบทบัญญัติที่มีในรัฐธรรมนูญ ให้สามารถรักษาบ้านเมืองให้มีความปึกแผ่นสามัคคีกัน และเราทั้งหลายทุกคนจะอยู่ได้โดยผาสุก

ก็ขอให้ท่านทั้งหลายที่ได้ให้คำสัตย์ปฏิญาณนี้ จงสามารถที่จะทำตามความหมายของคำสัตย์ปฏิญาณนี้ เพราะเหตุว่า เราจะต้องร่วมกันสร้างสรรค์บ้านเมืองให้มีกำลังพอที่จะต้านกับเหตุการณ์ใด ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งก็ทราบดีแล้วว่าในประเทศนี้เรายังมีระเบียบที่ดี และจะสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ของโลกได้ ขอให้ท่านทั้งหลายจงประสบความสำเร็จในการงานของตน มีกำลังกายกำลังใจพร้อมสมบูรณ์ มีความเจริญรุ่งเรืองทั่วหน้ากัน.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี นำรัฐมนตรีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งใหม่ จำนวน ๑๓ คน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายสัตย์ปฏิญาณตนก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้กระทำพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล และขอให้ท่านทั้งหลายได้มีจิตใจและกำลังใจที่จะปฏิบัติงานด้วยความสามารถ ให้สมกับยศที่ได้รับ

ในปัจจุบันนี้เป็นที่ทราบว่า ประเทศชาติอยู่ในภาวะที่ต้องอาศัยความเข้มแข็ง เพื่อที่จะให้อยู่รอด ประเทศไทยจะอยู่ได้ก็ด้วยทุกคน ทุกฝ่ายสามัคคีกัน ความสามัคคีนั้นได้พูดอยู่เสมอว่าต้องมี แต่อาจจะเข้าใจยากว่าทำไมสามัคคีจะทำให้บ้านเมืองอยู่ได้ สามัคคีนี้ก็คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม คือบางทีนึกถึงถ้าพูดถึงประโยชน์ส่วนรวมนั้น ก็อาจจะต้องต่อด้วยสละประโยชน์ส่วนตัว นี้ก็ดูเหมือนว่าค้านกับพรที่จะให้ว่าให้ทุกคนมีความเจริญ แต่ต้องนึกถึงว่าประโยชน์ส่วนตัวนั้นบางทีไปกระทบกระเทือนประโยชน์ส่วนรวมอย่างมากก็ได้ ในที่สุดประโยชน์ส่วนรวมนั้น คือความมั่นคงของบ้านเมือง ความผาสุกของประชาชนก็กระทบกระเทือนโดยทั่วหน้าอีกที ทำให้แต่ละคนจะต้องอยู่ในภาวะเช่นเดียวกับบ้านเมือง คือ คับขัน

ฉะนั้นก็ขอให้ทุกท่าน มิใช่เฉพาะผู้ที่ได้รับยศนายพลใหม่ แต่ขอให้ทุกท่านได้ชักชวนให้ผู้ที่เป็นเพื่อนร่วมงานก็ตาม ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ตาม หรือผู้ที่เป็นเพื่อนฝูงทั่วไป ตลอดจนชักชวนด้วยการกระทำดีเป็นตัวอย่างที่ดีให้ค้ำจุนบ้านเมือง ละทิ้งประโยชน์อันยืมหยิบที่เป็นของไม่ดีต่อส่วนรวม สร้างแต่ความดี คือสร้างในสิ่งที่จะนำความมั่นคงแก่ประเทศชาติ จึงจะทำให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขและมั่นคงได้ อันเป็นความประสงค์ของทุกคน เพราะว่าประเทศชาติเป็นของทุกคน ถ้าไม่มีประเทศชาติ แต่ละคนก็จะต้องเร่ร่อนไปที่ไหนที่ไหน และไม่มีความสุข ฉะนั้นผู้ที่มีโอกาสที่จะปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาอย่างบริสุทธิ์ใจ อย่างสุจริตก็ต้องกัดฟันทำงานนี้ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุกกันทุกคน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายตำรวจชั้นนายพล เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานประดับยศและสัญญาบัตรยศ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

หลักใหญ่ ๆ นี้ก็ขอให้ท่านได้ไปพิจารณาและช่วยกัน ต้องช่วยให้ปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความสามารถ ด้วยความสามัคคีกัน ร่วมมือซึ่งกันและกัน ในหน่วยและหน่วยอื่น ๆ จึงจะได้ผลและความสำเร็จตามที่ทุกคนต้องการ ไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติมเพราะว่าท่านทั้งหลายย่อมมีความสามารถที่จะเข้าใจแล้ว มีแต่ว่าขอให้ทุกท่านสามารถปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็ง มีกายและใจที่แข็งแกร่ง สมบูรณ์ ประสบความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ในส่วนตัว เพื่อให้บรรลุอันยิ่งใหญ่ที่แต่ละคนควรจะมี ขอทุกท่านจงประสบความสำเร็จ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่น แก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดอุบลราชธานี[๒] ณ พลับพลาพิธีลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดอุบลราชธานี

วันศุกร์ ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๙

โอกาสที่มามอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านทุกครั้ง เป็นโอกาสที่น่าตื่นเต้นและมีความหมายอย่างยิ่ง เพราะธงประจำรุ่นนี้เป็นเครื่องหมายสำคัญของแต่ละรุ่น คือ เป็นความหมายของความร่วมแรงร่วมใจกันของผู้ที่เป็นสมาชิกของรุ่น อันเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติดีชอบของประชาชน ประชาชนคนไทยจะเป็นลูกเสือชาวบ้านหรือจะเป็นลูกเสือสามัญ หรือวิสามัญ หรือจะเป็นพ่อค้าประชาชนทุกอาชีพ ทุกเพศทุกวัย ตลอดจนข้าราชการและพ่อค้า มีหน้าที่ที่จะร่วมแรงร่วมใจกัน ทำไมต้องร่วมแรงร่วมใจกันมีความสามัคคีก็เพราะว่าเราคนไทย มีประเทศชาติ มีที่ทำมาหากิน และมีเสรีภาพ ข้อนี้เป็นสิ่งที่สำคัญและจะต้องย้ำอยู่เสมอว่า ประเทศไทยเรามีความเสรีอย่างมาก ซึ่งทุกคนถือตัวว่าเป็นมนุษย์จะต้องถือเป็นของสำคัญ คือความเสรีที่จะปฏิบัติตนอย่างไม่มีอะไรมาขัดขวาง เราไปไหน ๆ มาไหน ๆ จะไปได้มาได้เสมอ เราจะปฏิบัติงานอะไรเราก็ทำได้โดยเสรี ถ้าถือว่าการกระทำนั้นทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต คือไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความสามัคคีก็อยู่ที่ข้อนี้ คือให้แต่ละคนปรึกษาหารือกันและเข้าใจซึ่งกันและกันว่า ตัวจะทำอะไรได้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข ถ้าส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุขแล้วแต่ละคนย่อมต้องอยู่เย็นเป็นสุขได้

ฉะนั้น ที่ได้มอบธงลูกเสือชาวบ้านแต่ละรุ่นก็เป็นสิ่งที่น่ายินดี เพราะเป็นเครื่องหมายแห่งความสุขของรุ่นลูกเสือนั้น ๆ วันนี้ได้ให้ ๓ รุ่น แต่มาประชุมกันนับเกือบ ๓๐ รุ่น ซึ่งแต่ละรุ่นก็ได้ผ่านการฝึก การทบทวนความดีของตน ได้ฝึกให้รู้จักสามัคคีกัน การฝึกลูกเสือชาวบ้านนี้เป็นที่น่ามหัศจรรย์ เพราะว่าได้ฝึกเพียงเวลา ๕ วัน ซึ่งแต่ละคนก็อาจจะเห็นว่าแปลกประหลาด ทำไม ๕ วันพอสำหรับการฝึก เหตุผลก็คือ แต่ละคนมีอยู่ในใจแล้วว่าต้องมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นการฝึกที่ทบทวนความดีที่มีอยู่ในตัว ขอให้รักษาความดีที่อยู่ในตัวและสำนึกดีอยู่แล้ว ให้รักษาไว้ให้ตลอดเพื่อให้ส่วนรวมอยู่ได้ แต่ละคนมีความดีอยู่ในตัว แต่ละรุ่นลูกเสือชาวบ้าน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีสมโภชหลักเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดอุบลราชธานี และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

มีความดีอยู่ในกลุ่ม และเมื่อรวมรุ่นต่าง ๆ แล้วก็เป็นกลุ่มใหญ่ ถ้ารวมรุ่นต่าง ๆ ที่อยู่ทั่วประเทศนับร้อย ๆ รุ่นแล้ว ก็นับว่ามีกำลังไม่ใช่น้อย เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทุกคนที่จะเห็นว่าความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจกัน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมตตากรุณาต่อกันและกันเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตนเองด้วย ขอให้ทุกคนทั้งลูกเสือและชาวบ้าน ทั้งวิทยากรลูกเสือชาวบ้านที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็งตลอดจนทุกคนที่อยู่ในที่นี้ ซึ่งนับว่าเป็นพี่น้องกันทั้งนั้น ขอให้ช่วยกันรักษาความสามัคคีนี้ ที่เป็นตัวอย่างอันดี เอาไปใช้เป็นประโยชน์แก่ตน และแก่ประเทศชาติ

ขอให้ทุกคนมีจิตใจเข้มแข็ง ร่างกายแข็งแรง เพื่อปฏิบัติภารกิจน้อยใหญ่ เพื่อให้ตนเองมีความเจริญรุ่งเรือง ความเจริญรุ่งเรืองของแต่ละคนก็จะนำมาสู่ความมั่นคงของประเทศชาติ และเราจะได้มีความภูมิใจได้ว่าเราเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เรามีประเทศชาติที่จะภูมิใจได้ มีแผ่นดินที่จะเหยียบได้ที่จะอยู่ได้ ไม่ต้องไร้แผ่นดิน ขอความสุขความเจริญจงมีแก่ทุกท่านทั่วทุกคน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย[๒] ณ โรงเรียนสวรรค์อนันต์วิทยาตำบลย่านยาว อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

วันอาทิตย์ ที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

เมืองสวรรคโลกเป็นดินแดนโบราณและเป็นบ่อเกิดของชาติไทยแห่งหนึ่ง จึงเป็นที่สำคัญและเป็นที่เหมาะสมที่สุดที่จะมาประกอบพิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านและในวันนี้ก็ได้มอบถึง ๒๘ ธง ซึ่งนับว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะว่าได้มาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ความที่เป็นเมืองโบราณ และได้มามอบธงลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดสุโขทัยในวันนี้มีความหมายอย่างยิ่ง เพราะว่าความโบราณนั้นหมายความว่าประชาชนที่อยู่ในจังหวัดนี้ได้ถ่ายทอดความเข้มแข็งบรรพบุรุษมาแต่โบราณจนกระทั่งทุกวันนี้ด้วยความสวัสดี และธงลูกเสือชาวบ้านนี้ก็เป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่ง คือความสามัคคีที่ได้ฝึกฝนและได้แสดงออกมาว่าเราได้รักษาความสามัคคีมาได้ ฉะนั้นการที่มีพิธีในวันนี้ ณ ที่นี้ จึงเป็นนิมิตดีสำหรับพวกเราทุกคน คนไทยทุกคนจะเป็นลูกเสือหรือจะเป็นผู้ที่ไม่ใช่ลูกเสือ ประชาชนทั่ว ๆ ไป พ่อค้าประชาชน ทั้งในจังหวัดสุโขทัย และตลอดทั่วประเทศไทย เพราะแสดงออกซึ่งความเข้มแข็งและความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะรักษาประเทศไทยเอาไว้อย่างไม่ท้อถอย

ลูกเสือชาวบ้านมีสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง คือความสามัคคี และไม่ใช่เฉพาะผู้ที่ยืนอยู่ตรงนี้ ลูกเสือชาวบ้านทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออก มีจิตใจที่เข้มแข็งกันทุกคน จิตใจเข้มแข็งนี้มีอยู่ในจิตใจของทุกคน แต่ได้แสดงออกมาด้วยการฝึกของลูกเสือชาวบ้าน การฝึกนี้ได้ใช้เวลาไม่นานนัก คือแต่ละรุ่นสำหรับฝึกก็ใช้เวลาเพียง ๕ วัน ใน ๕ วันนี้ก็เท่ากับได้ทบทวนว่าแต่ละคนมีจิตใจเข้มแข็งสมความเป็นไทย และจิตใจเข้มแข็งนี้จะแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น ทั้งผู้ที่เป็นคนไทย ทั้งผู้ที่เป็นต่างประเทศ สำหรับคนไทยให้เห็นว่าพวกเราทุกคนมีจิตใจเหมือนกัน สำหรับชาวต่างประเทศก็เห็นว่าคนไทยนี้มีจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งสองข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ต้องแสดงออกมาซึ่งความเข้มแข็งและปึกแผ่น เพราะเหตุว่าในเวลานี้มีสถานการณ์ที่จะต้องแสดงความเข้มแข็งนี้ออกมา ถ้าแสดงความเข้มแข็งนี้ออกมาแล้ว ส่วนรวมคือประเทศชาติก็จะอยู่ได้ เพราะว่าคนไทยด้วยกันก็มีกำลังใจว่าพร้อมเพรียงกันที่จะรักษาสิ่งที่ดีที่งามของเรา ถ้าเป็นต่างชาติที่หวังดี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสุโขทัย

เขาก็ชื่นชม และเห็นว่าประเทศไทยนี้เป็นประเทศที่เป็นปึกแผ่น สำหรับต่างประเทศที่หวังไม่ดีที่หวังร้ายต่อเราก็เป็นที่น่าเกรงขามและจะคิดก่อนที่จะมารุกราน แม้จะรุกรานก็มีความหวาดกลัวและเกรงขาม ทำให้การรุกรานนั้นไม่สามารถที่จะบุกตะลุยเข้ามาทำให้เราเสียหายไป

ฉะนั้น การที่ลูกเสือทุกคนได้ฝึกฝนตนเองให้ดี ให้มีความแข็งแกร่ง และได้รับธงประจำรุ่น ก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับตนและสำหรับส่วนรวม เป็นที่น่าชื่นชมและเป็นที่น่ายินดี สำหรับผู้ที่ให้ความรู้คือวิทยากรก็รู้สึกว่าจะเป็นที่ภูมิใจอย่างยิ่งที่มีความสำเร็จเรียบร้อย สามารถให้ลูกเสือทุกคนและตลอดจนประชาชนคนไทยมีความมั่นใจได้ ขอให้ได้รักษาความมั่นใจนี้ไว้ตลอด และรักษาสัตย์ปฏิญาณที่ได้ให้คือจะบำเพ็ญประโยชน์ค้ำจุนซึ่งกันและกันด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร

ขอให้ทุกคนมีกำลังใจกำลังกายเข้มแข็ง มีกำลังความสามัคคี เพื่อรักษาตนเอง รักษารุ่นของตน และรักษาบ้านเมืองให้มีความผาสุก ความมั่นคง ความเจริญ ขอทุกคนได้มีความสำเร็จ ความเจริญ มีพลานามัยแข็งแรง จิตใจเข้มแข็งโดยทั่วทุกคน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๑๐ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันเสาร์ ที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการทุก ๆ ด้านของมหาวิทยาลัยได้เจริญรุดหน้ามาด้วยดี ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และกับผู้สำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

บัดนี้ บัณฑิตทั้งหลายได้รับปริญญา คือได้รับการรับรองว่าได้ศึกษาฝึกฝนตามหลักสูตรวิชาการที่ถึงขนาด พร้อมที่จะใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการที่ได้เล่าเรียนสะสมไว้ ออกไปปฏิบัติงานได้แล้ว ทุกคนจึงเป็นอันพ้นจากสภาพนิสิตนักศึกษา และจะต้องแยกย้ายกันไปประกอบกิจการงาน ด้วยความสามารถและความรับผิดชอบของตัวเองต่อไป

เมื่อยังเป็นนักศึกษานั้น ท่านทั้งปวงโดยมาก มีความรู้สึกว่าตนเองจะต้องพยายามตั้งปณิธานที่จะปฏิบัติการเพื่อสร้างสรรค์ความดีความเจริญและความยุติธรรมถูกต้อง ให้เกิดมีแก่สังคมและชาติบ้านเมืองโดยการแสดงเรียกร้องในสิ่งที่นึกว่าเป็นที่ที่น่าต้องการ และแสดงการตำหนิติเตียนการกระทำต่าง ๆ ที่นึกเอาว่าไม่เป็นที่น่าพอใจ อันการตั้งปณิธานที่จะแก้ไขสิ่งบกพร่อง และสร้างความดีความถูกต้องด้วยความรู้และเหตุผลนั้น เป็นสิ่งประเสริฐซึ่งจำเป็นต้องรักษาไว้ตลอดไป หากท่านได้ตั้งใจมั่นคงที่จะใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้วยเหตุผลด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีงามแล้วจะเป็นการป้องกันกำจัดการตำหนิติเตียนทั้งปวงได้อย่างดีที่สุด ทั้งชาติบ้านเมือง ตลอดจนตัวท่านเองก็จะบรรลุถึงความเจริญมั่นคง และความก้าวหน้าผาสุกได้เป็นแน่นอน

ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จและความเจริญในชีวิต สามารถทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคมได้โดยสมบูรณ์ และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้มีความสุขสวัสดีโดยทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ อำเภอสันกำแพง[๒] ณ โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วันจันทร์ ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

การที่ทุกคนได้เข้ามาในโครงการนี้ ก็เป็นทางที่ดีและขอให้เข้าใจอย่างหนึ่งว่า โครงการหมู่บ้านสหกรณ์นี้ประกอบด้วยสองอย่างสำคัญ คือบุคคลหรือคนผู้ที่มาอยู่ และวิชาการคือความรู้ที่จะอยู่และที่จะสร้างตัว ถ้าผู้ที่เข้ามามีวิชาการดีและความตั้งใจดี ความเป็นอยู่ก็จะดีขึ้น

การที่จะมีความเจริญอยู่ดีกินดีนั้น อยู่ที่การทำงานด้วยวิชา วิชานี้ไม่ได้หมายความว่าต้องมีความรู้สูงมาก แต่วิชาคือวิธีการที่จะทำงาน วิธีที่จะทำดีให้ดีที่สุดนอกจากวิธีการที่จะมีความรู้ในการเพาะปลูก หรือการค้า วิธีที่สำคัญที่สุดคือความสามัคคี คือแต่ละคนที่มาอยู่ในที่นี้ต้องช่วยกัน ถ้ามีของหนัก เช่นมะพร้าวนี้ก็หนัก แต่ถ้ายังหนักกว่านี้ก้อนหินใหญ่ ๆ หนัก คนเดียวยกไม่ไหว แต่ถ้าช่วยกัน ๑๐ คน หรือ ๒๐ คน ย่อมยกได้ อย่างรถยนต์คันหนึ่ง ใครจะนึกว่าคนจะยกไหว แต่ถ้าช่วยกันยก...ยกลอย ถ้ามีความหนักใจหรือความลำบากใจ ช่วยกัน แต่ละคนช่วยกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีความเห็นใจซึ่งกันและกัน และพร้อมใจกัน เราก็จะยกความหนักใจนั้นออกไปได้จากหัวใจของตัวเอง ความหนักใจของแต่ละคนมีอะไร คือความยากจนที่กล่าวที่บอกเมื่อกี้นี้ ความยากจนนั้น ถ้าช่วยกันทุกคนด้วยความปรองดองกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ช่วยหวงแหนในที่...ในสิ่งที่มี ก็จะทำให้เบา และมีความสุขได้ มีความเจริญก้าวหน้าได้ ถ้าพูดง่าย ๆ แล้วก็ขอให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยความเต็มใจ ด้วยความสุจริตใจ คือไม่คดโกงกัน ถ้าทำอย่างนี้ได้แล้ว ถือหลักนี้หลักเดียว เชื่อว่าจะได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ คือความมีอยู่มีกินได้สบาย สำหรับตนและครอบครัว

ยังมีเรื่องอีกมาก ถึงเมื่อตะกี้ที่พูดกับกรรมการที่มาช่วย ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในทางวิชาการมาช่วยกันหลายคน ร่วมกัน ร่วมแรงกันเหมือนกัน ร่วมใจกันมาช่วย พูดกันนานจนกระทั่งทางนี้ก็ต้องคอยอยู่ตั้งนาน ก็หมายความว่าได้.....[๓] สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ที่มาอยู่ในโครงการนี้ทุกคน สำหรับวันก่อนนี้ขอให้นึกถึงความสามัคคี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาไปยังโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(๓) บันทึกพระสุรเสียงไม่ติด

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นเบื้องต้น และทดลองการเป็นอยู่เป็นหมู่บ้านสหกรณ์ และขอย้ำด้วยความตั้งใจ แล้วคราวหน้ามาดู เพราะว่าเดี๋ยวนี้ก็ยังไม่ได้ปฏิบัติ ยังเพิ่งเริ่มให้รับการฝึกฝน ยังไม่ได้ปฏิบัติก็ยังไม่ทราบว่าจะเป็นอย่างไร ก็ขอให้ใช้ความสามัคคีก่อน คือเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่คดโกงกัน และจะได้ผลดี แล้วก็เชื่อว่าคราวหน้ามาก็คงจะเห็นความก้าวหน้า และแต่ละคนก็จะเล่าให้ฟังให้ทราบ.....มารายงานได้ว่าได้ผลอย่างไร วันนี้ก็ขอพูดเพียงแค่นี้

ขอให้ทุกคนตั้งใจทำงานทำการให้สำเร็จให้เรียบร้อย และหาความรู้ ความชำนาญเพื่อที่จะให้มีอนาคตที่แจ่มใส มีอยู่มีกินได้ ถ้ามีอุปสรรคใด ๆ ก็เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ที่มาช่วยกันทุกคนเขายินดีที่จะตอบปัญหาที่จะมี เพราะว่าคงมีบางอย่างเข้าใจ บางอย่างก็ไม่เข้าใจก็ถามเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ก็ยินดีที่จะอธิบายให้ทราบ และก็เป็นเป้าหมายของเจ้าหน้าที่ ที่จะให้ทุกคนที่มาอยู่ในโครงการนี้ได้บรรลุผลสำเร็จ ก็ขอให้ทุกคนมีแรง มีแรงทั้งใจทั้งกายเข้มแข็งให้ปฏิบัติงานได้ แล้วก็ให้ได้ตามที่ต้องการ คือความเจริญรุ่งเรือง.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยขอนแก่นอีกวาระหนึ่ง เป็นที่น่าชื่นชมที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับความร่วมมือส่งเสริมมาก ทั้งจากทางราชการและจากต่างประเทศ รวมทั้งได้รับงบประมาณให้สร้างโรงพยาบาลศูนย์แพทยศาสตร์ขึ้นในปีนี้ด้วย

ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้โดยทั่วกัน

ข้าพเจ้าได้กล่าวกับผู้สำเร็จวิชาการขั้นสูงอยู่เสมอว่า การสร้างความเจริญและมั่นคงของประเทศนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักวิชาการขั้นสูงพร้อมทุกสาขา และบัณฑิตผู้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยนั้น คือกำลังและผู้นำสำคัญในการใช้หลักวิชาให้บังเกิดผล บัดนี้ท่านทั้งหลายก็ได้สำเร็จหลักสูตรวิชาการอย่างสูงแล้ว น่าจะพร้อม ที่จะนำวิชาการออกไปปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี แต่การทำงานใดก็ตาม แต่ละคนควรจะศึกษางานและสภาพทั่วไปให้ทั่วถึงก่อน เพื่อจะได้ทราบว่าจะร่วมงานนั้น ๆ อย่างไร เพราะโดยทั่วไป สภาพการณ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ มักไม่เหมือนที่คาดหมายไว้ จะต้องทราบว่า สภาพของผู้ทำงานในระยะศึกษา กับผู้ทำงานในระยะปฏิบัติงานจริง ๆ ย่อมแตกต่างกัน จำเป็นจะต้องใช้ไหวพริบดัดแปลงตัวเองให้เข้ากับสภาพในปัจจุบัน สำคัญที่สุด ถ้าปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยเหตุผล และความหมั่นเพียรแท้ ๆ แล้ว ก็จะสามารถนำวิชาการมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้โดยไม่มีสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคขัดขวาง และจะทำให้ประเทศชาติเจริญมั่นคงได้ดังประสงค์

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและการงานสมตามที่มุ่งหมายไว้ทุกประการ และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมพิธีนี้ มีความสุขสวัสดีจงทุกเมื่อ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น[๒]

ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ทุกคราวที่มามหาวิทยาลัยขอนแก่นนี้ก็ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าของอาคารมหาวิทยาลัย คือมีความสะดวกและสิ่งที่ให้ความรู้จากหลักสูตรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยได้สะดวกขึ้น และขอให้ทุกคนเห็นว่าความก้าวหน้าทั้งนี้ทำให้พวกเราสามารถที่จะทำงานทำการและเล่าเรียนได้ดีขึ้น สะดวกขึ้นอย่างมาก

หน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีอยู่เป็นสำคัญ คือตามคำว่า “นักศึกษา” นี้คือ นักเป็นผู้ที่ศึกษา เป็นผู้ที่หาความรู้ใส่ตัว ความรู้นี้จะเป็นประโยชน์ได้อย่างไรก็แล้วแต่ที่จะนำไปใช้ แต่ขอพูดว่าความรู้นี้มีอะไรบ้าง ความรู้นี้มีวิทยาการในแขนงต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้เลือกและได้เรียนเพื่อที่จะให้ได้มีความแตกฉานนั้น เป็นความรู้ในด้านวิทยาการ ความรู้อีกอย่างหนึ่งที่จะได้ก็คือ วิธีที่จะใช้ความรู้นั้น คือความสามารถ ความฉลาด และปัญญาในที่สุด ถ้ามีวิทยาการดีแล้วและมีปัญญาที่จะรู้ว่าวิทยาการนั้นคืออะไร ก็เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนและต่อส่วนรวมได้อย่างยิ่ง ตามที่ได้รายงานว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ นั้น กิจกรรมเหล่านั้นน่าจะได้ผลดี เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างมาก วิธีที่จะหาวิทยาการ ความรู้ในทางวิทยาการ ก็คือต้องได้ฟังคำบรรยายและท่องหนังสือ และพยายามเข้าใจในตัวหนังสือที่มีอยู่และวิชาการวิทยาการนั้น แต่ในด้านที่จะฝึกปัญญาของตัวนั้น เข้าใจว่าหายากที่จะมีตำราหรือแม้แต่สอนจากผู้อื่นก็ยาก ต้องสอนตนเอง สอนตนเองให้รู้จักถึงเหตุและผล ถ้าคนไหนทราบถึงเหตุและผลจะไม่ยากที่จะเข้าใจถึงวิธีใช้ความรู้นี้ คือขอให้เข้าใจว่าเมื่อมีเหตุ มันต้องเกิดมีผล และเมื่อเกิดเหตุนั้นแล้วผ่านไปแล้ว ไม่ใช่ว่าผลจะไม่เกิดขึ้น ขอให้พิจารณาเพียงแต่ว่าถ้า.....ตอนนี้ไม่มี แต่ว่าถ้า[๓] ..... การโยนนี้เป็นเหตุ เมื่อโยนเสร็จแล้วข้าพเจ้าก็สบายดี เพราะว่าโยนด้วยกำลังแรงพอสมควรไม่ได้เมื่อยนัก ผล... ช่างมัน โยนไปแล้วให้สูงพอสมควร แล้วก็หันไป ออกไปเลย ไม่ได้นึกถึงผล แต่ว่าจะต้องมีผลแน่นอน ผลคนหนึ่งคนใด

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗-๒๕๑๘ และทรงวางศิลาฤกษ์โรงพยาบาลศูนย์แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดขอนแก่น ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(๓) บันทึกพระสุรเสียงไม่ติด

ต้องรับก้อนหินนั้นตกลงบนหัว ถ้าไม่เชื่อลองก็ได้.....(เสียงหัวเราะ).....อันนั้นเป็นผล ข้าพเจ้าไม่ได้ทำ ก้อนหินมันตกลงมาเอง แล้วก็หัวมันไปวางอยู่ตรงนั้นเอง แต่ถ้าดูตามเหตุและผลจะเข้าใจได้ว่าข้าพเจ้าทำ เหตุคือโยนหินนั้นขึ้นไป แล้วผลคือหินก็จะต้องทะยานขึ้นฟ้าตามกำลังที่ใส่เข้าไว้ และจะต้องตกลงมาด้วยแรงดูดของแผ่นดิน ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาการชั้นสูงเหมือนกัน ซึ่งท่านทั้งหลายก็ต้องเรียนมาในทางฟิสิกส์ว่าสิ่งที่มีน้ำหนักเพราะเหตุใด แล้วถ้าปล่อยลงมามันก็ตกลงมา นั้นก็เป็นเหตุให้หินก้อนนั้นแทนที่จะลอยไปบนฟ้าอยู่เฉย ๆ ก็ต้องตกลงมา ด้วยกำลังที่ใส่เข้าไว้ และกำลังดูดดึงของโลกก็ต้องตกลงมาในระยะไม่ใกล้ไม่ไกล พอดีบนหัวของคนคนหนึ่งที่ได้มานั่งอยู่ตรงนี้ เป็นเหตุให้หินถูกเป้าหมาย เมื่อหินถูกเป้าหมายแล้วเป็นเหตุให้เกิดผลให้หัวโน แล้วเมื่อหัวโนแล้วก็อาจจะสลบไปถ้าแรงพอ หรืออาจจะเป็นแผล ไม่สบายอย่างยิ่งและจะต้องนำไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลที่กำลังจะสร้างใหม่.....(เสียงหัวเราะ) ..... ทั้งนี้เป็นขบวนการของเหตุและผล เหตุเกิดขึ้นมาผลก็ตามมา มาเป็นผล ผลนั้นก็มาเป็นเหตุต่อไป จนกระทั่งแม้แต่ข้าพเจ้าได้โยนหินนั้นไปนานแล้ว แล้วไม่รู้สึกว่าจะเป็นอะไรเลย สบายดี จะเป็นผลให้ข้าพเจ้าไม่สบายเพราะว่าผู้ที่ถูกก้อนหินนั้นก็รู้ด้วยความสามารถว่าหินนั้นมาจากไหนแล้วก็จะเกิดเหตุขึ้นมา เป็นผลให้ข้าพเจ้าหัวโน เพราะว่าผู้นั้นก็คงโกรธ คงไม่พอใจที่จะได้รับก้อนหินวางอยู่บนหัว ไม่ใช่วาง ตกลงมาบนหัวด้วยกำลังแรงและทำให้เจ็บปวด และเพื่อนฝูงที่อยู่รอบด้านก็คงไม่ค่อยพอใจนัก ก็อาจจะบ้อมข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็อาจจะเจ็บตัวเป็นผลของการโยนก้อนหินนั้น มันไม่น่าจะเป็นไปได้เลย แต่ก็เป็นผล ที่บรรยายเช่นนี้ ก็อาจจะแปลกหน่อยเพราะแถวนี้ก็คงรู้ตัว ทุกคนรู้ตัวกันดีว่าถ้ามีก้อนหินอาจจะไปหยิบเอาก้อนหินมาโยนเอาจริง ๆ เลยไม่มีเลยเก็บไว้หมดเลย .....(เสียงหัวเราะ) ..... หาไม่ได้แต่ว่าขอว่าที่พูดเช่นนี้เอาไปคิดอย่างอื่นในเรื่องอื่น ในเรื่องอาจจะไม่ใช่อัปมงคลอย่างนี้ ในเรื่องที่ดีก็เป็นทางที่จะใช้ปัญญา ใช้เหตุและผลไปในทางที่สร้างสรรค์ และถ้าสมมุติว่าอยากจะทำอะไรดังที่ได้บรรยายในทางที่ไม่ค่อยจะเป็นมงคล ในทางที่จะทำให้เกิดเสียหาย ขอให้พิจารณาตามเหตุและผลว่า อะไรดี อะไรชั่ว เมื่อมีอะไรดีก็ต่อความคิดไปด้วยเหตุและผล และออกมาดีแน่ จงทำ จงปฏิบัติ อย่างไม่ต้องย่อท้อ อะไรที่รู้ว่าไม่ดีด้วยเหตุผลด้วยปัญญา ด้วยวิชาการ ก็ควรจะระงับ บางทีไม่ใช่ง่าย ๆ เพราะบางทีเหตุหนึ่งมันมีผลหลายผล ผลที่จริงและผลที่ไม่จริง เข้าใจว่าเหตุนี้ทำให้มีผลนี้ แท้จริงเหตุนี้อาจจะมีผลโน้นก็ได้ อย่างที่ข้าพเจ้าได้บรรยายว่าหยิบก้อนหินขึ้นมาแล้วโยนไป นึกว่าสบายดีเพราะว่าออกกำลังกายหน่อย ได้มีการฝึกการโยนอะไรอย่างนั้นเป็นผลดี ไม่ได้นึกถึงผลร้าย แต่ถ้ามาแยกแยะให้ดี ก็จะทราบว่าอะไรมีผลดี อะไรมีผลร้าย ทำให้เราอยู่ดีกินดี

ทำให้เราอยู่มีความสุขความสงบได้ และเราอยู่อย่างไร เราจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรไปอย่างไร มีอะไรดีมีอะไรเสีย แบ่งดูและชั่งดูว่าอะไรจะดีอะไรจะไม่ดีมากกว่ากัน เมื่อพิจารณาแล้วด้วยปัญญาก็ไม่ต้องตักเตือน ไม่ต้องบังคับ ไม่ต้องสั่ง ไม่ต้องอะไร แต่ละคนก็สามารถที่จะปฏิบัติได้ทันที

ฉะนั้น เมื่อบอกใบ้อย่างนี้ไปแล้วก็ไม่ต้องพูดอะไรเพิ่มเติม แม้จะให้พรสำหรับการสอบไล่ก็เกือบจะต้องบอกว่าไม่ต้องให้ เพราะว่าเป็นตามเหตุผล ผู้ที่ตั้งใจเรียนย่อมมีหวังสอบไล่ได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ตั้งใจเรียน ผู้ที่มีความสังเกตดีฝึกฝนปัญญาของตนให้ดีย่อมมีหวังมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเห็นว่าต้องการ คือต้องอาศัยพร ต้องอาศัยสิ่งอื่น ถ้าผู้ใดอยากอาศัยก็จงอาศัย ขอให้ทุกคนที่ตั้งใจหาความรู้ด้วยความขะมักเขม้น ด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่ ขอให้ทุกคนจงสอบไล่ได้ และได้ดีด้วย และมีความสำเร็จ ความสุข ความเจริญทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดขอนแก่น[๒] ณ บริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

การฝึกลูกเสือชาวบ้านสำหรับแต่ละคนได้ประโยชน์อย่างไรคงได้ทราบดีแล้วเพราะว่าได้ผ่านการฝึกมา การฝึกนั้นได้กระทำอย่างรวดเร็ว และความรวดเร็วนี้ก็เป็นสิ่งที่หลายคนอาจจะไม่เข้าใจ ทำไมทำการฝึกรวดเร็วและได้ผลอะไรบ้าง

ผลของการฝึกลูกเสือชาวบ้านนั้นอยู่ที่ใจของแต่ละคน แต่ละคนที่มาร่วมในงานลูกเสือชาวบ้านเป็นบุคคลย่อมเป็นบุคคลที่ต้องมีความคิดอยู่ในใจอยู่แล้ว และส่วนมากความคิดที่อยู่ในใจของบุคคลนั้น ก็เป็นความคิดที่ดีคือความคิดที่อยากจะมีความเจริญรุ่งเรือง อยากจะมีความสบายและอยากให้อยู่ร่วมกันมีความสงบสุข เมื่อได้ฝึกด้วยกัน ความคิดอันนี้ก็แสดงออกมาได้อย่างง่าย และทุกคนก็ช่วยกันแสดงออกมาซึ่งความปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งความต้องการถึงความสุข ความสงบ ความมั่นคงของตน และเมื่อมาอยู่เป็นหมู่คณะก็ความสงบสุขของหมู่คณะ เมื่อฝึกเสร็จแล้วเข้าใจว่าได้แสดงออกมาได้เป็นผลสำเร็จซึ่งความดีที่มีอยู่ในใจอยู่ในตัวของแต่ละคน จึงทำให้รุ่นคือกลุ่มลูกเสือชาวบ้านสามารถที่จะช่วยซึ่งกันและกัน และได้พบสิ่งที่ดีคือความสามัคคี ความเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน และเห็นคุณค่าของสามัคคี และเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เพราะว่าถ้าคนเราอยู่คนเดียวมีกำลังแค่ไหนก็ทำงานได้แค่นั้น ถ้ารวมกันก็ทำงานได้ดีกว่า เพราะว่าช่วยกันทำ คนไหนที่มีความเดือดร้อนผู้อื่นก็ช่วย ความสามัคคี ความเผื่อแผ่ความเมตตาซึ่งกันและกันก็มีประโยชน์ดังนี้

เมื่อได้ฝึกเสร็จแล้ว และได้รับธงประจำรุ่นก็เป็นสิ่งที่น่าชื่นชม เพราะเป็นสิ่งที่น่าจะเป็นคุณค่าอย่างยิ่ง และเมื่อมาได้รับธงประจำรุ่นอย่างนี้ก็คือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีในรุ่นที่ได้ฝึกด้วยกัน ยิ่งมาได้ธงประจำรุ่นพร้อมกันถึง ๒๐ ธง ในเวลาเดียวกัน ในที่เดียวกันเช่นนี้ ก็แสดงว่าความสามัคคี ความเผื่อแผ่นั้น ยิ่งกว้างขวางออกไป เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั่วไปว่า ถ้าเรามีความสามัคคี มีความเข้าใจกันดี ย่อมทำให้ทุกคนมี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗-๒๕๑๘ และทรงวางศิลาฤกษ์โรงพยาบาลศูนย์แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดขอนแก่น ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความสุขความสบาย และรู้จักที่จะทำอะไรได้ เพื่อให้ส่วนรวมรักษาความมั่นคงได้ ถ้าเข้าใจกันดีเช่นนี้ ก็มีหวังว่าผู้ที่มาประชุม ณ ที่นี้ เป็นจำนวนหลายพันคนก็เข้าใจหน้าที่ของตนดี เพื่อรักษาความมั่นคงของหมู่คณะ ก็อย่านึกว่าเป็นเพียงท่านทั้งหลายที่มาอยู่ ณ ที่นี้ เท่านั้นเอง ที่รู้จักความดีคุณของความสามัคคีการอยู่เป็นหมู่คณะทั่วประเทศมีลูกเสือชาวบ้านนับร้อย ๆ รุ่นก็ทำให้คนทุกคนช่วยกันได้ด้วยความเมตตาซึ่งกันและกัน และจะสามารถสร้างความมั่นคงแก่ประเทศชาติอันเป็นที่หวงแหนของเรา

เมืองไทยนี้อยู่ได้ด้วยความสามัคคี ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความเสียสละ ก็ขอให้ทุกคนช่วยกันรักษาความดีนี้ตลอดต่อไป ที่ต้องรักษาบ้านเมืองไว้ ท่านทั้งหลายคงเข้าใจเพราะเราเห็นว่าบ้านเมืองของเราอยู่ได้สบายอาศัยความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและถ้ารักษาความเห็นอกเห็นใจนี้แล้ว ประเทศชาติของเราก็จะเป็นที่อาศัยที่อุดมสมบูรณ์และน่าสบายต่อไปชั่วกาลนาน

ก็ขอให้ท่านทั้งหลายช่วยกันรักษาความสามัคคี รักษาความดี แลกเปลี่ยนความคิดที่ดี และช่วยกันรักษาบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ขอให้ทุกคนเป็นรายบุคคล ทุกรุ่นเป็นรายรุ่น และทุกท่านที่มาอยู่ในนี้เป็นส่วนรวม ให้อยู่เย็นเป็นสุข จะทำอะไรที่ดีที่งาม โดยเฉพาะในที่สร้างสรรค์ให้บ้านเมืองมีความเป็นปึกแผ่น ขอให้จงมีความสำเร็จทุกประการขอให้ประสบแต่ความดีความงาม ความเจริญรุ่งเรืองตลอดไปทุกคน.

พระราชดำรัส

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในงานวันฉลอง ๒๕ ปี ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ณ สำนักงานใหญ่ กรุงเทพ ฯ

วันศุกร์ ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมยินดีด้วยกับท่านทั้งหลาย ที่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกดำเนินงานอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ยั่งยืนมาครบ ๒๕ ปี และสมาชิกขององค์การถึง ๖๐ ศูนย์ มาร่วมฉลองกันในกรุงเทพ ฯ ณ โอกาสนี้

พระพุทธศาสนา ถึงแม้ปัจจุบันนี้จะมีหลายนิกายแต่ก็ยึดหลักธรรมอันเป็นแก่นแท้อย่างเดียวกัน คือถือว่าธรรมทั้งหลายทั้งสิ้นเกิดแต่เหตุ เมื่อมีเหตุก็ต้องมีผล เมื่อสิ้นเหตุผลก็บังเกิดขึ้นไม่ได้ ไม่มีสิ่งใดที่อยู่เหนือเหตุและผล นอกจากนั้น ยังต่างถือว่า การแผ่เมตตาสงเคราะห์อนุเคราะห์เกื้อหนุนกันเป็นกรณียกิจสำคัญในการจรรโลงความสงบสุขของชาวโลก ดังนั้น ถ้าท่านทั้งปวงพร้อมกันปฏิบัติตัวปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามหลักธรรม ทั้งด้วยความเมตตาเผื่อแผ่แก่คนทุกคน ก็จะเป็นเครื่องชักนำให้คนทั้งหลายมีโอกาสพิจารณาความจริงตามเหตุผลมากยิ่งขึ้น และเกิดความสงบสุขปกแผ่กว้างขวางยิ่งขึ้นไปในโลก

ข้าพเจ้าขออวยพรให้งานฉลอง ๒๕ ปีครั้งนี้สำเร็จประโยชน์ที่มุ่งหมายไว้ทุกประการ และขอให้องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกมีความเจริญมั่นคง ดำรงอยู่คู่กับสันติสุขของชาวโลกตลอดไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดเชียงราย[๒] ณ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

วันเสาร์ ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๑๙

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านทุกครั้ง ถือว่าเป็นพิธีที่เป็นมงคลและน่ายินดีอย่างยิ่ง เพราะว่าธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านนี้ เป็นเครื่องหมายแห่งความสามัคคีปรองดองกัน และความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอย่างดี แต่ละคนที่ได้รับฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้าน ได้รับฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีความรู้และมีความสามารถ โดยเฉพาะได้ฝึกให้มีความเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่น ซึ่งแต่ละคนเชื่อว่ามีอยู่ในใจอยู่แล้ว รู้ดีว่าทุกคนจะต้องเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันถึงจะอยู่ได้ ถ้าแต่ละคนฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ และให้แสดงออกมาซึ่งความเอื้อเฟื้อได้อย่างดีนั้น จะทำให้รุ่นมีความกลมเกลียว มีความเป็นปึกแผ่น แต่ละรุ่นจะเป็นกำลังสำหรับหมู่บ้าน สำหรับตนเอง หมู่คณะของตนเองให้อยู่เย็นเป็นสุข ใครมีความเดือนร้อนลำบากก็มีผู้ที่จะมาช่วย ยังมีหลายรุ่นอย่างเช่นวันนี้ และหลายรุ่นมาอยู่ด้วยกัน แต่ละรุ่นมีปัญหาอะไร หรือมีของดีอะไรก็มาแลกเปลี่ยนกัน ถ้ามีความเดือดร้อนรุ่นอื่นก็จะสามารถที่จะแนะนำ หรืออย่างน้อยที่สุดปรึกษาหารือแล้วจะขจัดความเดือดร้อนได้อย่างดี นอกจากรุ่นต่าง ๆ ที่อยู่ในที่นี้ ซึ่งมีกว่า ๒๐ รุ่น ต้องนึกว่าทั่วประเทศมีอีกมากหลายที่มีจิตใจเหมือนเรา คือมีจิตใจเอื้อเฟื้อ มีจิตใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยของแต่ละคน

จังหวัดเชียงรายนี้เป็นจังหวัดเหนือสุดของประเทศไทย ได้เคยไปใต้สุดของประเทศไทย และสุดแดนทุกแห่งก็ได้เจอลูกเสือชาวบ้านมีจิตใจเหมือนกันทั้งนั้น คือมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน เคยถามกันว่าลูกเสือชาวบ้านที่ภาคอื่น ๆ ที่จังหวัดอื่น ๆ เป็นอย่างไรบ้าง ก็ต้องตอบว่าเหมือนกัน เรามีความเข้มแข็ง เรามีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เรารักษาความดี เรารักษาความมั่งคงของเรา และถ้าใครมีความเดือดร้อนอะไรก็ปรึกษาหารือกัน ซึ่งเชื่อว่าทุกคนจะต้องปฏิบัติเช่นนั้น ฉะนั้นการฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้านนี้มีประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้แต่ละคนมีความสามารถ และทำให้แต่ละคนเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ตั้งแต่บุคคลถึงรุ่น บุคคลมีเครื่องหมายคือผ้าผูกคอที่ประจำตัวเป็นการเตือนใจว่า ตัวได้รับการฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้าน มีความเข้มแข็ง และรุ่นมีธงประจำรุ่น

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา ไปพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดเชียงราย ณ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม อำเภอเมืองเชียงราย พระราชทานพระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแก่กองบัญชาการหน่วยรบเฉพาะกิจ กองพลที่ ๔ อำเภอเชียงคำ และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดเชียงราย

แสดงถึงความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในรุ่น และรวมทั้งหมดแล้วเรามีธงชาติที่แสดงให้เห็นว่าทั้งชาติเราต้องเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และรักษาความเป็นปึกแผ่นของประเทศไทย ฉะนั้นถ้าทุกคนได้รักษาความเข้มแข็งและความตั้งใจที่แน่วแน่นั้นไว้ เชื่อว่าทุกรุ่นและทั่วประเทศจะมีความมั่นคงก้าวหน้าอย่างดี ถ้ามีปัญหาอะไรเราพูดกันได้ มีความคิดใหม่ ๆ ก็ปรึกษาหารือกัน ในการปรึกษาหารือบางทีก็ต้องมีการถกเถียงกันบ้าง แต่ขอให้ถกเถียงกันอย่างมีเหตุผล เพราะว่าถ้ามีเหตุผลแล้ว จะทำให้ปัญหาต่าง ๆ หมดสิ้นไป และอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันได้

ก็ขอให้ทุกคนได้ประสบความรุ่งเรือง ความเจริญ และมีจิตใจร่างกายแข็งแกร่งรักษาความสามัคคีอย่างแน่นแฟ้น เพื่อประโยชน์ของตนและประโยชน์ของส่วนรวม ขอจงประสบแต่ความสำเร็จความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดลำปาง[๒] ณ วัดศรีปงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

วันจันทร์ ที่ ๘ มีนาคม ๒๕๑๙

ลูกเสือชาวบ้านทุกคนคงทราบดีว่า การฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้านนี้มีประโยชน์อย่างไรเพราะได้ผ่านการฝึกมาแล้ว และได้เห็นประโยชน์ ทำให้แต่ละคนมีความรู้เพิ่มเติม และทำให้รู้ว่ามีผู้อื่นสนใจเราและเราสนใจ.....มีความมั่นใจในตัวเองได้ เพราะว่าถ้าตนมีความรู้และรู้ว่ามีคนมาช่วยที่จะปฏิบัติงานของตัวก็ทำให้สบายใจ ถ้ามีอันตรายใด ๆ ก็มีคนอื่นมาช่วยกัน การฝึกก็ฝึกเป็นรุ่น ๆ เข้าใจว่า ทุกคนในรุ่นก็รู้จักกันดีและรักใคร่กันดี มาวันนี้ได้รับธงประจำรุ่นก็มาชุมนุมกันหลายรุ่นด้วยกัน วันนี้จึงได้เห็นว่ามีการฝึกหลายแห่งอย่างเดียวกัน และแต่ละรุ่นถ้ามีความจำเป็นที่จะหาความช่วยเหลือจากผู้อื่น ก็สามารถที่จะได้รับความช่วยเหลือ ทำให้เกิดความแข็งแกร่ง และความแน่ใจแก่ลูกเสือชาวบ้านทุกคนเพิ่มขึ้นอีก ฉะนั้นการฝึกลูกเสือชาวบ้าน ก็เกิดประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบุคคล เพราะว่าทำให้แต่ละบุคคลแต่ละคนมีความมั่นใจว่าจะมีความเป็นอยู่ได้อย่างมีความปลอดภัยและก้าวหน้าได้มากขึ้น เพราะว่ามีเพื่อนฝูงมาก อันนี้เรียกว่าได้ก่อความสามัคคี คือแต่ละคนมีจิตใจที่สนใจคนอื่น เผื่อแผ่คนอื่น เป็นการส่งเสริมความเมตตา ถ้ากลุ่มชนใดประเทศใดมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีแล้วก็มีความปลอดภัยแน่นอน

วันนี้ มีลูกเสือชาวบ้านหลายรุ่นมาอยู่พร้อมเพรียงกัน ก็อย่านึกว่ามีเพียงเท่านี้มีลูกเสือชาวบ้านจังหวัดอื่น ๆ ทั่วราชอาณาจักร ที่มีจิตใจเหมือนกับท่านทั้งหลายทั้งนั้น คือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันและมีความหวังดีต่อกัน เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างความมั่นคงของประเทศชาติ วิธีการของลูกเสือชาวบ้านนี้มีอยู่ที่จะยกขึ้นมาเป็นข้อปฏิบัติข้อเดียว คือความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อฝึกจิตใจอันนี้ เราก็ต้องมีการฝึกตัวเองให้มีความรู้ ทั้งในด้านวิชาการที่เป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งในด้านความตั้งจิตใจ ในด้านตั้งจิตใจนั้นก็ตั้งจิตใจที่บริสุทธิ์ที่สุจริต เพื่อมีความเอื้อเฟื้อ แต่ว่าก็ต้องมีจิตใจที่ร่าเริงด้วย คือความร่าเริงนั้น งานใด ๆ ถ้าทำด้วยความเคร่งเครียด ด้วยความรู้สึกว่าเป็นงานก็รู้สึกว่าเหนื่อย แต่ถ้าทำด้วยความสนุกและถ้ามีความสำเร็จในงานนั้น ก็เกิดร่าเริง สนุก ความเหน็ดเหนื่อยก็ลดหายไป ก็ขอให้ทำต่อไปอย่างที่ได้ปฏิบัติมา ตั้งจิตใจที่ร่าเริง และตั้งจิตใจที่เผื่อแผ่จะทำให้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธียกช่อฟ้าอุโบสถ วัดศรีปงชัย พระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดลำปาง ณ วัดศรีปงชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปางและทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดลำปาง

แต่ละคนได้รับผลที่ดีและทำให้รุ่นของตนได้รับผลดี ทำให้ชาติบ้านเมืองได้รับผลดีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้แจ้งมาว่าจะมีการฝึกต่อไปให้ได้ผลตามที่ได้วางจุดประสงค์ไว้ นี้ก็เป็นที่น่ายินดีสำหรับทุกคน ทั้งผู้ที่เป็นลูกเสือชาวบ้านแล้วจะมีเพื่อนใหม่ ทั้งผู้ที่ยังไม่เป็นลูกเสือชาวบ้านและอยากจะเป็นก็จะได้มีความมั่นใจได้ แม้ผู้ที่ไม่ได้เป็นลูกเสือชาวบ้านก็ยินดีด้วย ร่าเริงใจด้วย เพราะว่ารู้ว่าลูกเสือชาวบ้านเป็นผู้ที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับทุกคน ดังที่ได้ปฏิญาณเมื่อตะกี้นี้

ก็ขอให้ลูกเสือชาวบ้านทุกคน รักษาความดี รักษาความร่าเริงที่มีอยู่ในใจ และขอขอบใจทุกคนที่ได้ตั้งใจฝึกฝน และได้ตั้งใจที่จะปฏิบัติงานของตนอย่างดี เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งขอบใจวิทยากรทั้งหลายที่ได้สละเวลาและแรง เพื่อที่จะให้กิจการของลูกเสือชาวบ้านมีความก้าวหน้า เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ใช่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลโดยเจาะจง แต่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศชาติ ให้ประเทศชาติอยู่ได้โดยมีความสุข ความสบาย ความมั่นคง

ขอทุกท่านที่ประชุม ณ ที่นี้ ได้ประสบความสำเร็จทุกประการ มีกำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ มีความสุข ความสบายตลอดไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดนครสวรรค์[๒] ณ กรมผสมที่ ๔ ค่ายจิระประวัติ จังหวัดนครสวรรค์

วันอาทิตย์ ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๑๙

ลูกเสือชาวบ้านแต่ละคน ได้ฝึกตนให้ดีแล้ว เพื่อให้เป็นผู้ที่มีจะมีความสามัคคีอย่างดี ให้มีความสามารถให้มีความรู้ และให้รู้จักเผื่อแผ่ รู้จักเห็นใจซึ่งกันและกัน นี่คือความสามัคคี เห็นประโยชน์ของส่วนรวม เห็นประโยชน์ของผู้อื่นเหนือกว่าประโยชน์ของตนเอง ช่วยกันเชิดชูแต่ความดีเอาไว้ ในที่สุดความสามัคคีก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองด้วย เพราะว่าทำให้ตัวเองอยู่ได้ ฉะนั้น การฝึกตัวให้ดีจึงสามารถที่จะมีความรู้ และความเผื่อแผ่ผู้อื่นนั้นก็กลับมาเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

ลูกเสือชาวบ้านได้ฝึกตนเองขึ้นมาให้มีความรู้ ให้มีความเผื่อแผ่ ก็เป็นประโยชน์สำหรับรุ่นที่ร่วมกันฝึกพร้อมกันให้รู้จักกันดีขึ้น และเกิดความปลอดภัยในวันข้างหน้าร่วมกันได้ ประโยชน์ของการร่วมมืออันนี้ ก็ได้แสดงประจักษ์มาแล้วหลายครั้งในเหล่าลูกเสือชาวบ้าน และเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างมาก จะยกตัวอย่างเมื่อ ๔ ปีที่แล้ว มีเหตุการณ์น้ำท่วม ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์ก็มีเหตุการณ์น้ำท่วมเบียดเบียนหลายอำเภอเหมือนกัน เรื่องที่จะนำมาเล่าให้ฟัง ก็คือที่จังหวัดลพบุรี อำเภอท่าวุ้ง น้ำเกิดขึ้นสูงและคันกั้นน้ำท่วม ซึ่งมีบางแห่งที่เริ่มที่จะพัง ลูกเสือชาวบ้านได้พร้อมใจกันนำกระสอบทรายปิดไม่ให้น้ำไหลบ่า ทำให้คันกั้นน้ำเหล่านั้นพังล้มไป ถ้าเริ่มพังไปรีบอุดไว้ ทั้งนี้ทั้งนั้นถ้าพังไปมากเกินควรแล้วจะไม่สามารถที่จะป้องกันไม่ให้น้ำท่วมข้าว เป็นผลให้ได้รับข้าวเป็นจำนวนชนิดนับว่ามากทำให้ข้าวไม่เสียจนชาวบ้านทั้งหลายในอำเภอท่าวุ้งนั้นเรียกข้าวนี้คือข้าวลูกเสือ เพราะเหตุ ว่าถ้าไม่มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน น้ำจะเซาะคันกั้นและจะท่วมข้าวทั้งหมด ไม่มีข้าวเหลือเลยที่จะบริโภค หรือจำหน่าย ฉะนั้น การที่ลูกเสืออำเภอท่าวุ้งได้ช่วยกันโดยพร้อมเพรียงกัน ช่วยกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่คิดถึงเหน็ดเหนื่อย เพราะได้ฝึกมาว่าถ้ามีความเดือดร้อนที่ไหนก็ให้ไปช่วยเหลือกัน แก้ไขความเดือดร้อนนั้น ก็เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง และชื่อเสียงอย่างยิ่ง เชื่อว่าลูกเสือทั้งหลายที่มาอยู่ ณ ที่นี้เป็นจำนวนมาก ก็คงเข้าใจดีว่าต้องช่วยกัน เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ถึงจะเกิดความผาสุกในหมู่คณะ ในประเทศชาติได้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธีตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดศรีสวรรค์สังฆาราม อำเภอเมืองนครสวรรค์ พระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดนครสวรรค์ ณ บริเวณกรมผสมที่ ๔ ค่ายจิระประวัติ และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดนครสวรรค์

ก็ขอให้รักษาความดีที่ได้ฝึกไว้ สิ่งที่ดีที่งาม ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร ความรักชาติที่มีอยู่ในใจของทุกคน ย่อมจะบันดาลให้บ้านเมืองมีความมั่นคง และปลอดภัย ขอให้ท่านทั้งหลายรักษาความดีที่มีอยู่ในตัว และฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาให้มีความสามารถยิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อให้เกิดความสามัคคีทั่วประเทศ ให้บ้านเมืองไทยอยู่เย็นเป็นสุข มีความมั่นคง เพื่อที่ให้เราทั้งหลายทุกคนมีแผ่นดินที่จะอยู่และมีความสุขตลอดไป

ขอให้ทุก ๆ ท่านมีกำลังกายกำลังใจเข้มแข็ง สมบูรณ์ และประสบความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน[๒] ณ สนามกีฬาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันจันทร์ ที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๙

การฝึกลูกเสือชาวบ้านสำเร็จแต่ละรุ่น เป็นความสำเร็จของทุกคน เพราะว่าการฝึกลูกเสือชาวบ้านนี้ ทำให้แต่ละคนได้นำความสามารถ และความดีที่อยู่ในตัวออกมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง แก่หมู่คณะ และแก่ชาติบ้านเมือง

การฝึกนั้น ได้เป็นการทบทวนความดีที่มีอยู่ในตัว ถึงทำให้การฝึกนั้นไม่จำเป็นที่จะใช้เวลานานมากนัก ความดีนั้นมีอยู่ตั้งแต่เกิดมาและได้ฝึกฝนมาตลอด แต่เมื่อมาฝึกฝนและร่วมกันในรุ่นแต่ละรุ่น ทำให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นว่าทุกคนมีความดีอยู่ในตัว คือความสามารถในทางวิทยาการอย่างหนึ่ง และความสามารถและความดีในทางจิตใจอีกด้านหนึ่ง

ความสามารถในทางจิตใจนี้สำคัญที่สุด ความสามารถในทางจิตใจนี้คือ ความเมตตาซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นทางที่นำความเจริญ ความดี และความสำเร็จมาสู่ตัวได้อย่างดีที่สุด และเมื่อมีความสำเร็จแล้ว ทำให้รุ่นของตัวมีความแข็งแรงมั่นคง ถ้าแต่ละคนนำความดี ความสามารถของตนมาใช้ และร่วมกันปรึกษาหารือ ก็เชื่อว่าทำให้หมู่คณะมีความมั่นคง และมีความปลอดภัยได้ มีความก้าวหน้าได้ เมื่อมีหลายหมู่คือหลายรุ่นมาร่วมกันอยู่ในงานนี้พร้อมกัน ก็แสดงให้เห็นว่ามีกำลังมากยิ่งขึ้น เพราะว่าแต่ละคนรู้ว่าต้องช่วยกัน ต้องเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ถึงจะอยู่ได้ คนไหนมีความเดือดร้อน ความทุกข์ ก็สามารถที่จะหาผู้ที่จะมาช่วยให้ขจัดความทุกข์นั้นได้ ในที่นี้มีหลายรุ่น สามสิบกว่ารุ่น แต่ทั่วประเทศมีนับเป็นร้อย ๆ รุ่น มีความรู้สึกเหมือนกันกับพวกเราทุกคน ที่ว่าเราจะต้องช่วยกันรักษาความมั่นคงของส่วนรวม เพื่อให้ส่วนตัวอยู่ได้ และจิตใจนี้ได้ฝึกมาด้วยความเข้มแข็ง อดทน และด้วยความร่าเริงมาโดยตลอด ถ้ารักษาความดีอันนี้ไว้ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความร่าเริง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ณ สนามกีฬาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เชื่อได้ว่าทุกคนได้ประโยชน์แน่ และบ้านเมืองก็จะอยู่ได้ ซึ่งเราจะต้องหวังว่าบ้านเมืองจะอยู่ และต้องทำงานเพื่อให้บ้านเมืองอยู่ เพราะว่าถ้าไม่มีบ้านเมือง เราก็ไม่สามารถที่จะอยู่ได้ ไม่มีแผ่นดินจะเหยียบ

ฉะนั้น ขอให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับลูกเสือชาวบ้าน ทีได้ฝึกมาและที่ได้ปฏิบัติงานมาด้วยความบากบั่น ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความอดทน ขอให้มีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ต่อไป ตลอดไป ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดน่าน[๒] ณ อำเภอปัว จังหวัดน่าน

วันอังคาร ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๙

การฝึกลูกเสือชาวบ้านนี้นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในด้านบุคคลคือแต่ละคนที่ได้รับการฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้านนี้ ได้เกิดประโยชน์แก่ตน คือได้ความรู้และได้สามารถที่จะทำประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างมาก แต่ละคนก็มีความสามารถ มีความดีอยู่ในตัว เมื่อฝึกอบรมแล้วก็จะสามารถเอาความดีความสามารถในตัวนี้ออกมาเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อนร่วมรุ่น เมื่อทำประโยชน์ดังนี้ ความสามัคคีก็เกิดขึ้น ความสามัคคีนี้คือการร่วมแรงกันเอากำลังของแต่ละคนมาสมทบกัน มาเข้ากัน เพราะทำให้มีแรงมาก สามารถที่จะทำหน้าที่ทำงานการได้ด้วยความเจริญ ด้วยความก้าวหน้า และด้วยความปลอดภัยได้อย่างยิ่ง ยิ่งกว่าที่จะทำแต่ผู้เดียว เมื่อมีลูกเสือชาวบ้านหลายรุ่นขึ้นมา ก็เกิดความสามารถเพิ่มขึ้นอีก เพราะว่าช่วยกันและเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดียิ่ง ในประเทศไทยทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ทุกแห่งทุกหนมีการฝึกลูกเสือชาวบ้านจิตใจดังที่ลูกเสือชาวบ้านทุกคนได้มีอยู่ในที่นี้ ก็มีอยู่ทั่วประเทศ ทำให้ทุกคนเข้าใจกันดี และเห็นได้ชัดว่าประเทศไทยนี้เราอยู่ได้ด้วยความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และถ้าเข้าใจดี สามารถที่จะสร้างความมั่นคงได้

ก็ขอให้ลูกเสือทุกคน รักษาความดี หันหน้าเข้าหากัน ถ้ามีปัญหาอะไรก็ขอให้ปรึกษาหารือกัน เพื่อที่จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ถ้าช่วยกัน ความมั่นคงของส่วนรวมนี้ไม่มีวันสลายไปได้ และทุกคนจะมีความสุข มีประเทศชาติที่จะอาศัยอยู่ได้อย่างมีเกียรติอย่างสุขสบายได้ ก็ขอให้ทุกคนรักษาความดีไว้ และประสบแต่ความเจริญรุ่งเรืองในทุกเมื่อและขอขอบใจทุกคนที่ได้ตั้งใจทำงาน ปฏิบัติหน้าที่ของตัวอย่างเข้มแข็งที่สุด ขอให้มีร่างกายและจิตใจเข้มแข็ง แข็งแรงต่อไป มีความสำเร็จ ความก้าวหน้าทุกประการ เพื่อความมั่นคงของส่วนรวมและของส่วนตัวของท่านด้วย ขอจงประสบแต่ความเจริญ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาไปพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดน่าน ทรงเยี่ยมกองพันทหารราบ ที่ ๒๑๓ กองพลทหารม้าส่วนหน้า อำเภอปัว จังหวัดน่านและทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดน่าน

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ประชาชนชาวจังหวัดเชียงใหม่[๒]

ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์

วันศุกร์ ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๑๙

ขอขอบใจท่านทั้งหลาย และผู้ที่จัดงาน ได้นำเงินมาช่วยสร้างกุศลในครั้งนี้ และเงินนี้จะไปใช้ตามที่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้กล่าว เพื่อเป็นทุนพัฒนาอนามัย

คำว่า “ทุนพัฒนาอนามัย” นี้ก็กินความถึงการนำเงินไปใช้ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ลำบาก และในด้านที่จะให้ทางราชการของจังหวัดได้ไปช่วยประชาชนในเวลาที่เบิกเงินงบประมาณลำบาก ก็เลยได้ปฏิบัติวิธีการนี้มาแล้วที่จังหวัดอื่นได้ผลดี คือบางทีเวลาเจ้าหน้าที่ฝ่ายอนามัยจะไปออกหน่วย หรือไปชุมนุมกันเพื่อที่จะช่วยเหลือชุมชน จะต้องเบิกเงินค่าเดินทาง ค่าเบี้ยเลี้ยง และโดยที่ระเบียบการทางราชการบางทีต้องล่าช้าไปบ้าง ก็ทำให้การออกไปช่วยเหลือประชาชนไม่ได้ทันท่วงที หรือการพบปะไม่สะดวก ฉะนั้น ถ้ามีทุนก็เบิกจากทุนนั้นไปก่อน และเมื่อสามารถที่จะเบิกจากงบประมาณตามระเบียบแล้วก็มาชดเชยในทุนนั้น ทำให้มีความสะดวกง่ายขึ้นสำหรับเจ้าหน้าที่ที่จะออกไปปฏิบัติงาน ในเวลาเดียวกันบางทีมีความจำเป็นที่จะจ่ายในสิ่งที่จะเบิกทางงบประมาณไม่ได้ แต่ว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น ออกไปพบคนที่ยากจน และไม่สบาย ต้องจ่ายยาให้ ยานั้นจะมาเบิกลำบาก เพราะว่าการไปหายา บางทีไปซื้อ และไม่สามารถที่จะนำใบรับมาเบิก ในกรณีเช่นนั้น ก็อาจจะต้องจ่ายเงินทุนออกไปโดยเด็ดขาด ไม่สามารถที่จะมาชดเชย แต่โดยที่ตั้งกองทุนขึ้นมาเป็นกองทุนการกุศล หรือต่อไปจะตั้งเป็นมูลนิธิของจังหวัด ก็เข้าใจว่ามีผู้มีจิตศรัทธาที่จะช่วยในกิจการอย่างนี้ โดยที่เห็นประโยชน์ของวิธีการนี้ เงินที่ได้ในวันนี้ก็พอสำหรับปฏิบัติในเบื้องต้น และเชื่อว่าจะเป็นกำลังใจสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านอนามัย และพัฒนาช่วยเหลือประชาชนอย่างมาก เพราะสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วทันท่วงทีและในที่สุดเข้าใจว่าการปฏิบัติโดยเร็วทันท่วงที จะได้ประโยชน์ ๒ ด้าน คือ คงจะประหยัดเงินงบประมาณในที่สุด เพราะว่าออกไปทำงานด้วยความรวดเร็วนั้น ทำให้ต้องออกค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่จะลังเลใจและล่าช้า เพราะถ้ามีความเดือดร้อนที่ขจัดได้โดยเร็วความเดือดร้อนนั้นก็ไม่

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายชลอ ธรรมศิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นำประชาชนชาวจังหวัดเชียงใหม่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้า ฯ ถวายเงิน และน้อมเกล้า ฯ ถวายที่ดิน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเงินดังกล่าวแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นและการอนามัย เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล

แพร่ออกไป ไม่ขยายออกไป ด้านหนึ่ง ประโยชน์ก็ได้แก่ประชาชนนั้นเอง คือมีความมั่นใจว่า ถ้ามีความเดือดร้อนเมื่อใด ทางราชการสามารถที่จะออกช่วยเหลือ และแนะนำได้ทันท่วงที

ฉะนั้น การที่ท่านทั้งหลายได้มาให้เงินการกุศล ซึ่งนับว่าเป็นของขวัญที่น่าชื่นชมมาก ก็ขอขอบใจท่านทั้งหลายในเจตนากุศลที่มีอยู่ในจิตใจ และได้แสดงออกมา กองทุนนี้ ระเบียบการทางจังหวัดก็ได้ร่างมาแล้ว และก็เห็นว่าสมควรที่จะใช้ได้ อาจจะต้องมีการร่างระเบียบให้ละเอียดยิ่งขึ้น เพื่อให้รัดกุม ให้ถูกจุดประสงค์ และแก้ไขเพิ่มเติมต่อไปอีก แต่หลักการใหญ่ก็อยู่ที่ชื่อว่า “พัฒนาอนามัย” ไม่ได้แยกคำว่า “พัฒนา” กับ “อนามัย” ออกจากกัน เพราะว่าพัฒนาและอนามัยก็คู่กัน แต่ถ้าจะเรียกว่าเพื่อพัฒนา และเพื่อการอนามัยก็ได้ แล้วแต่จะสมควร และบัดนี้ก็ขอมอบเงิน และที่ดินที่จะเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้บริหารทุนนี้ ก็ขอให้ช่วยกันพยุงให้ประชาชนทั้งหมดมีความสุข และมีความมั่นใจขึ้น เพื่อความมั่นคงของบ้านเมือง เพราะว่าประชาชนที่เมื่ออาศัยได้อาศัยซึ่งกันและกันได้ เป็นกำลังอย่างยิ่ง และทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากความมั่นคงนี้ เพราะว่า ถ้าส่วนรวมมั่นคง ส่วนตัวก็มั่นคง ประเทศไทยเราจะต้องอาศัยความสามัคคีพึ่งกัน คำว่า “พึ่งกัน” ก็หมายความว่า อาศัยซึ่งกันและกัน มีเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน ถึงจะอยู่ได้ ถ้าอาศัยหลักการอื่นที่อาจจะดูเป็นคำที่หรูหรากว่าคำว่า “พึ่งกัน” ก็อาจจะห่างจากวิธีการที่ง่าย ๆ และปฏิบัติได้ ฉะนั้นจึงขอร้องให้ทุกคนจะเป็นผู้ที่มีหน้าที่ทางราชการหรือส่วนตัว “พึ่งกัน” อาศัยซึ่งกันและกัน มีจิตใจเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และส่วนรวมจะอยู่ได้ เพื่อให้ประเทศของเราอยู่เย็นเป็นสุข และเราเองก็อยู่เย็นเป็นสุข

ณ บัดนี้ ขอมอบเงินให้แก่หน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการตามจุดประสงค์และขอให้ทุกคน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามจุดประสงค์ จงประสบความสำเร็จความเจริญ มีพลานามัยแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง โดยทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานกระบี่แก่ว่าที่ร้อยตำรวจตรีที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๘ ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

วันพฤหัสบดี ที่ ๘ เมษายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบกระบี่แก่ว่าที่ร้อยตำรวจตรี ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับทุกคน ที่ได้รับความสำเร็จในการศึกษา และได้รับเกียรติเป็นนายตำรวจไทย

บ้านเมืองของเราเวลานี้ เห็นกันว่ามีความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและทางสังคมอยู่ไม่น้อย สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดภาระหนักและยากลำบาก ในการรักษาสวัสดิภาพและความปลอดภัยแก่ประชาชนตลอดถึงประเทศชาติ สาเหตุของความยุ่งยากนั้นเนื่องมาจากปัญหาสับสนซับซ้อน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งกำลังเกิดขึ้นทั่วไปในโลก แล้วเรารับเอาอิทธิพลแห่งปัญหานั้น ๆ เข้ามาจึงพลอยกระทบกระเทือนเดือดร้อนไปด้วย แต่ถ้าหากเรารู้เท่าทันถึงสาเหตุว่ามาทางใด อย่างไรก็จะทำให้หาทางหลบหลีกแก้ไขให้บรรเทาเบาบางไปได้ตามวิธีการของเรา

ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ มีด้วยกัน ๑๒๗ คน เมื่อเทียบกับปริมาณงานของตำรวจที่มีอยู่ก็ดูเป็นจำนวนไม่มาก แต่ถ้าหากทุกคนมีจิตใจเป็นตำรวจแท้ มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญของตนด้วยสติปัญญาความสามารถ ด้วยความเข้มแข็งอดทน ด้วยอุดมคติและความบริสุทธิ์ใจแล้ว จำนวน ๑๒๗ คนนี้ก็นับว่าไม่น้อย ทั้งมีพละกำลังมาก และมีความหมายอย่างยิ่งในอันที่จะเสริมกำลังที่มีอยู่แล้ว ให้ปฏิบัติดำเนินงานทั้งปวงให้บรรลุเป้าหมายได้

ด้วยอำนาจแห่งกุศลเจตนา ที่ตั้งใจจริงจะออกไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประเทศและประชาชน ขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จและความรุ่งเรือง ทั้งในชีวิตทั้งในหน้าที่การงาน มีความสุขความสวัสดีในที่ทุกสถาน มีพลังกาย พลังใจ พลังสติปัญญาอันเข้มแข็งสมบูรณ์ สามารถสร้างเกียรติคุณแก่ตนแก่สถาบันตำรวจไทยให้ยั่งยืนมั่นคงสืบไป สมตามความมุ่งประสงค์ทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานเนื่องในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๙ เมษายน ๒๕๑๙

คำให้สัตย์ปฏิญาณตนของผู้พิพากษาที่จะเข้ารับหน้าที่เป็นครั้งแรกนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่คำเปล่งนั้นควรจะมาจากหัวใจของแต่ละคน ทั้งมาจากความเป็นผู้พิพากษา คือ ความเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการ ซึ่งจะต้องรักษาความยุติธรรมเป็นสำคัญ และคณะผู้พิพากษาที่เข้ามาในวันนี้ ได้นำเงินมาเพื่อสมบททุนในมูลนิธิสายใจไทยนั้น ก็แสดงซึ่งความห่วงใยต่อประเทศชาติอย่างเห็นประจักษ์ ฝ่ายตุลาการนี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการปกครองประเทศชาติ ในระบอบประชาธิปไตยหรือจะในระบอบใดที่เห็นความสำคัญของความผาสุกของประชาชน ฉะนั้น ท่านทั้งหลายมีหน้าที่สำคัญ ได้ตั้งจิตอธิษฐานอย่างแรงกล้าที่จะปฏิบัติอย่างเข้มงวด อย่างยุติธรรม และอย่างสุจริตนั้น ก็เป็นสิ่งที่น่าปลื้มใจ และเชื่อว่าประเทศชาติจะอยู่ได้ต่อไปอย่างแน่นอนและมั่นคง

ที่ท่านนึกถึงเจ้าหน้าที่ ทหาร ตำรวจ อาสาสมัคร และทุกฝ่ายที่เขาปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาความมั่นคงในการป้องกันโดยตรงนั้น ก็แสดงให้เห็นว่า ท่านก็ห่วงใยประเทศชาติและห่วงใยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อันตรายเหล่านั้น แต่ขอท่านถือว่า ที่ให้ที่บริจาคนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยให้ความมั่นคงของประเทศ อีกส่วนที่สำคัญยิ่ง คือ การปฏิบัติของท่านเองถ้าแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ให้ความยุติธรรม และไม่ใช่ให้ความยุติธรรมในหน้าที่ผู้พิพากษาอยู่ในโรงศาลเท่านั้นเอง แต่ให้ความยุติธรรม ดูว่าอะไรจะแก้ไขได้ แม้จะบอกว่าไม่ใช่หน้าที่ผู้พิพากษาที่จะไปแก้กฎหมายหรือแก้การปกครอง แต่ในฐานะผู้มีความรู้ ผู้มีเหตุผลและผู้ที่รู้จักจิตใจของคน ทั้งฐานะผู้ที่รักชาติส่วนรวมต้องแสวงหาวิธีการที่จะแก้ไขในทุก ๆ ทาง ในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ และผู้ที่เป็นเจ้าของประเทศผู้หนึ่งมีสิทธิที่จะพูด มีสิทธิที่จะคิด และมีสิทธิที่จะปรึกษาหารือกันในฐานะประชาชน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสุธรรม ภัทราคม ประธานศาลฎีกา นำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่

ฉะนั้น ก็ขอร้องให้ท่านทั้งหลายนอกจากคำปฏิญาณที่ได้เปล่งไว้ ให้พยายามปฏิบัติด้วยความร่าเริงใจ ที่ใช้คำว่าร่าเริงใจ หมายความว่า เต็มใจ ไม่ใช่เพราะถูกบังคับ จะเป็นบังคับของกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือบังคับของคำปฏิญาณ หรือบังคับของผู้บังคับบัญชาแต่บังคับของตัวเองจึงจะร่าเริงใจว่าได้ทำหน้าที่ของตน ทำหน้าที่ที่เหมาะสม เพื่อรักษาส่วนรวม และในที่สุดก็รักษาตัวเอง ในด้านความปลอดภัยของตัวเอง และในด้านความพอใจของตัวเอง สร้างเกียรติแก่ตัวเอง สร้างความร่าเริงใจแก่ตัวเอง ฉะนั้นก็ขอให้ท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบว่าเมื่อออกไปรับหน้าที่แล้ว จะต้องทำอย่างไร คือ ประกอบด้วยงานในราชการโดยตรง งานในฐานะผู้รู้ ผู้ที่มีความรู้ดี ผู้ที่มีเหตุผลดี สามารถที่จะใช้ความเฉลียวฉลาด พิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศ คือ เป็นคนไทยที่อยากจะเห็นความผาสุกของส่วนรวม เพื่อให้มีความภูมิใจได้ว่า มีประเทศที่มีความมั่นคง

ขอให้ท่านทั้งหลายจงสามารถปฏิบัติหน้าที่ และบรรลุเป้าหมายทุกอย่างที่ได้ตั้งเอาไว้ที่ชอบธรรม และที่สร้างสรรค์ ขอท่านทั้งหลายจงมีแต่ความเจริญผาสุก กำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของท่านและเป้าหมายของส่วนรวม ขอจงประสบแต่ความเจริญ.

พระราชดำรัส

ในพิธีเปิดประชุมรัฐสภา
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

วันศุกร์ ที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาทำพิธีเปิดประชุมรัฐสภา ณ โอกาสนี้

ภาระหน้าที่ของสมาชิกแห่งรัฐสภามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ จำเป็นที่จะต้องใช้สติปัญญาความสามารถของท่านปฏิบัติโดยเต็มกำลัง เพื่อให้ดำเนินไปตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ การปรึกษาตกลงในปัญหาใด ๆ ที่จะมีขึ้นในสภานี้ ควรเป็นไปอย่างมีเหตุผลและหลักการ ทั้งด้วยความสมัครสมานสามัคคีร่วมมือกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติและประชาชน

บัดนี้ถึงเวลาอันเป็นมงคลแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดประชุมรัฐสภาตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย อันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวเราจงดลบันดาลให้การดำเนินงานของสภานี้เป็นไปโดยเรียบร้อย บรรลุผลสำเร็จอันพึงประสงค์อำนวยความเจริญผาสุกแก่อาณาประชาราษฎรและแก่ชาติบ้านเมืองยั่งยืนสืบไป ทั้งขอให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความสวัสดีโดยทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสระบุรี[๒] ณ วัดหนองเขื่อนช้าง อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

วันศุกร์ ที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๙

โอกาสที่มอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านทุกครั้ง ถือว่าเป็นโอกาสที่น่าชื่นชมยินดี และควรระลึกถึงประโยชน์ที่ได้มาจากการฝึกลูกเสือชาวบ้าน สำหรับบุคคลคือแต่ละคนก็ได้ประโยชน์มาก เพราะการฝึกลูกเสือชาวบ้านนั้น ได้ความรู้ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนได้มาก ด้วยการได้ฝึกสิ่งที่ไม่เคยได้ฝึกมา แต่นอกจากนี้ แม้จะฝึกในสิ่งที่ทราบมาแล้วแต่ก่อนนี้ก็เป็นการทบทวนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ความรู้นั้นแบ่งเป็น ๒ อย่าง ความรู้เกี่ยวข้องกับกาย และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับใจ ความรู้เกี่ยวข้องกับกายที่ได้ฝึก และที่ได้มาเรียนรู้ก็คือ วิธีที่จะรักษาตัวให้แข็งแรง รักษาสิ่งของของตัวให้อยู่ ให้ดี และสร้างสรรค์ให้สิ่งที่ใช้หรือสิ่งที่มีให้อยู่ดี และให้ดีขึ้น และทางจิตใจทุกคนมีความปรารถนาที่จะมีความสุข ต้องการมีความสงบ ต้องการมีความรู้ ความสามารถ ก็ได้ฝึกได้เรียนรู้จากการพบปะกันในหมู่ลูกเสือชาวบ้าน และได้รับความรู้จากวิทยากร ความรู้ทั้งหลายทั้งกายทั้งใจนี้ ก็เกิดประโยชน์แก่ตัว แต่ลักษณะของการรู้นี้ก็คือได้พบปะกันก็ได้สร้างสิ่งหนึ่งที่ล้ำค่า คือสร้างความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน และความสามัคคี ซึ่งทุกคนก็จะเห็นได้ว่า คนเราอยู่คนเดียวไม่ได้ จะต้องอยู่เป็นหมู่เป็นคณะและถ้าหมู่คณะนั้นมีความสามัคคีคือเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือในทุกเมื่อ ช่วยกันคิดว่าสิ่งใดสมควร สิ่งใดไม่สมควร สิ่งใดที่จะทำให้นำมาสู่ความเจริญ ความมั่นคง ความสุขก็ทำ สิ่งใดที่นำมาซึ่งหายนะหรือเสียหายก็เว้น และช่วยกันปฏิบัติทั้งหน้าที่ทางกาย ทั้งหน้าที่ทางใจ ความสามัคคีนั้นที่ได้สร้างขึ้นมาจึงนับว่าเป็นประโยชน์ส่วนรวมของรุ่น เมื่อได้ฝึกเสร็จแล้วรุ่นนั้นก็เกิดมีความแน่นแฟ้น แข็งแรง มีกำลังที่จะปฏิบัติให้เป็นประโยชน์แก่สมาชิกรุ่น และเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมใหญ่ซึ่งอยู่เหนือหรือนอกรุ่นทีเดียวเพราะว่าลูกเสือแต่ละรุ่นแต่ละรุ่นเมื่อมาชุมนุมกันอย่างวันนี้ หลายรุ่นก็ได้พบปะกัน และเพิ่มความรู้ เพิ่มความสามัคคีได้ถ้ามาพบปะกันอย่างนี้และช่วยกันคิดช่วยกันรักษา ก็เชื่อว่าส่วนรวมใหญ่คือบ้านเมือง ชาติไทยของเรานี้จะมีความมั่นคง ความแข็งแรง และบันดาลให้มีความสุขแก่ผู้ที่อาศัยบ้านเมืองไทยได้อย่างดี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธียกช่อฟ้าอุโบสถวัดหนองเขื่อนช้าง อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี พระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสระบุรี และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสระบุรี

ฉะนั้น การฝึกลูกเสือชาวบ้านนั้นจากบุคคลที่ฝึกตัวเองให้รู้จักตัวเองและรู้จักผู้อื่น ก็นำมาสู่ความปึกแผ่นของบ้านเมืองเป็นส่วนรวม และเมื่อบ้านเมืองมีความสุขมีความมั่นคง มีความปึกแผ่นแล้ว แต่ละคนก็ได้รับประโยชน์กลับมาแก่ตน เพราะว่ารู้ดีว่ามีที่อยู่อาศัย จะมีที่ที่จะมีความสุขได้ สร้างอนาคตที่แข็งแรงได้ ฉะนั้น การที่ท่านทั้งหลายได้ฝึกมาแล้วดี และได้รับธงเป็นสัญลักษณ์ของรุ่นมาประชุมกัน มาร่วมให้มีสามัคคีอย่างแน่นแฟ้นนี้ จึงเป็นโอกาสที่น่าชื่นชมยินดีอย่างยิ่ง

ก็ขอให้ทุกคนหมั่นฝึก หมั่นรักษาสามัคคีและแผ่เมตตาซึ่งกันและกัน ช่วยกันรักษาไว้เพื่อให้พวกเราทุกคนมีบ้านเมืองที่อยู่ มีความสงบ และมีความมั่นคง ขอท่านทั้งหลายจงประสบผลสำเร็จทั้งหลาย มีกำลังกายกำลังจิตแข็งแรง และประสบความเจริญตลอดไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรีในโอกาสเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๑๙

การที่คณะรัฐมนตรีได้มาปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่นั้น เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีความหมายว่าแต่ละท่านได้ตั้งจิตอธิษฐานและได้ตั้งปณิธาน ที่จะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญโดยเปล่งด้วยวาจาออกมา ความจริงแต่ละคนที่เข้ามารับหน้าที่ที่สำคัญเช่นนี้ก็เชื่อได้ว่าได้ตั้งใจเอาไว้แล้วในการที่จะทำงานตามที่มีโอกาสที่ได้ทำ และโอกาสนี้คือหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีแต่ละท่านก็ย่อมทราบดีว่ามีความสำคัญเพียงไร สำหรับประเทศชาติ คณะรัฐบาลคือส่วนบริหารของทั้งประเทศ ความเป็นไปของประเทศ ความมั่นคงของประเทศ ความสุขความสบาย ความก้าวหน้าของประชาชนก็ขึ้นอยู่ที่คณะรัฐบาลจะปฏิบัติดีชอบด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยความตั้งใจแน่วแน่

ฉะนั้น เชื่อได้ว่า คำปฏิญาณทั้งหมดท่านได้จำไว้ในใจหมดแล้ว ก็ขอให้รักษาไว้เพื่อที่จะให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะท่านต่างก็ทราบว่าเวลานี้มีสภาพหรือสถานการณ์ทั่วโลกที่ไม่ค่อยจะน่าชื่นชมนัก แม้จะเป็นสิ่งธรรมดาว่า โลกก็ต้องมีความวุ่นวายเป็นครั้งคราวอย่างเช่นที่ดำรงอยู่เสมอ เวลานี้เป็นเวลาที่วุ่นวายย่อมทำให้ประเทศไทยได้รับผลแห่งความวุ่นวายนั้นด้วย ฉะนั้นการที่คณะรัฐบาลนี้เข้ารับหน้าที่ก็เป็นเวลาที่ลำบาก แต่ทุกคนก็หวัง ทุกคนทุกอาชีพประชาชนทั้งประเทศเขาหวังว่า รัฐบาลนี้จะฟันฝ่าอุปสรรคด้วยความแข็งแรง เข้มแข็งด้วยวิชาการและด้วยความคิดที่ตั้งใจบริสุทธิ์ผุดผ่องเพื่อให้นำประเทศผ่านอุปสรรคและความลำบากทั้งหลายตามที่ประเทศไทยได้ผ่านมาแล้ว ก็ขอให้ท่านระลึกว่าประเทศไทยได้สามารถตั้งอยู่มาเป็นเวลาช้านาน มีเอกภาพและมีความสมบูรณ์เป็นชาติที่แข็งแกร่งมาเป็นเวลานาน ไม่ใช่ชาติใหม่ ๆ ไม่ใช่ว่าเราตั้งขึ้นมาอย่างผิดหรืออย่างที่มาปะติดปะต่อ ชาติไทยเรามีบุคลิกของตนในฐานะชาติ ฉะนั้นเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลายที่จะรักษาบ้านเมืองให้คงอยู่ ถ้าช่วยกันทำด้วยความตั้งใจแล้ว เชื่อว่าประชาชนทั้งหลาย เจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีความสามารถก็จะร่วมแรงหนุน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี นำคณะรัฐมนตรีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งใหม่ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายสัตย์ปฏิญาณตนก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่

รัฐบาลให้อยู่ และให้สามารถปฏิบัติ ไม่มีการขัดข้อง หรือมีการแก่งแย่ง หรือมีการแกล้งที่จะให้การงานนี้เสียผลไป นอกจากผู้ที่อยากที่จะให้บ้านเมืองประเทศชาติแตกสลายไปเพื่อประโยชน์ซึ่งไม่ใช่ไทย ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้ทำตามปณิธานที่ได้ตั้งไว้ในใจก่อนที่จะเป็นรัฐมนตรีด้วยซ้ำให้แน่วแน่ และปฏิบัติตามด้วยความมั่นใจ

ขอท่านทั้งหลายจงประสบความสำเร็จ และมีกายใจเข้มแข็ง แข็งแรง สามารถนำความเจริญมั่นคงมาสู่ประเทศ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสมุทรสาคร[๒] ณ ศาลากลางจังหวัดสมุทรสาคร

วันศุกร์ ที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๑๙

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน เป็นโอกาสอันดีที่จะระลึกถึงประโยชน์ของการเป็นลูกเสือชาวบ้าน สำหรับตัวบุคคลของลูกเสือชาวบ้านผู้ได้รับผ้าพันคอประจำตัวนั้น เข้าใจว่ารู้สึกตัวกันดีแล้วว่ามีประโยชน์อย่างไร คือได้ฝึกฝนความสามารถความรู้มาเป็นประโยชน์แก่ตัว และข้อสำคัญ ได้ขัดเกลาและได้นำคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวออกมาเป็นประโยชน์แก่ตนเองและแก่ผู้อื่น ในส่วนของรุ่นก็จะเห็นได้ว่ามีประโยชน์ในการแสดงให้เห็นว่า อยู่เป็นรุ่นต้องมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และถ้าผู้ใดมีความเดือดร้อนก็เข้าไปหาและไปช่วยเหลือ ถ้ามีงานที่จะทำก็ร่วมกันทำ ถ้าคนหนึ่งคนใดจะทำงานคนเดียวรู้สึกว่าจะไม่มีแรงพอที่จะทำให้ได้สำเร็จโดยเรียบร้อยและโดยรวดเร็ว ถ้าเป็นกลุ่มเป็นรุ่นก็สามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างดี ถ้ามีความเดือดร้อน ผู้อื่นมาช่วย ก็ทำให้ความเดือดร้อนนั้นขจัดไปได้โดยดี นี่คือเป็นตัวอย่างของความสามัคคีและความเมตตากรุณาซึ่งกันและกันที่เกิดขึ้นในรุ่นลูกเสือชาวบ้าน

ในวันนี้มาประชุมกัน ๑๔ รุ่น มารับธง นับว่าเป็นนิมิตที่ดี เพราะว่าต่างรุ่นก็ได้พบปะกันอย่างใกล้ชิดและสามารถที่จะเห็นว่านอกจากรุ่นของตนก็มีผู้อื่นที่ได้ฝึกเหมือนกัน มีจิตใจเผื่อแผ่โอบอ้อมอารีซึ่งกันและกันเหมือนกัน ฉะนั้นก็มีหวังว่าพวกเราทั้งหลายจะช่วยกันสร้างให้มีชีวิตที่ปลอดภัย มีชีวิตที่เจริญร่าเริงได้อย่างแน่นอน นอกจากลูกเสือชาวบ้านที่มาอยู่ ณ ที่นี้ ซึ่งมีจำนวนก็ไม่ใช่น้อย ยังมีอีกทั่วทุกจังหวัดของประเทศไทย ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ทั่วไปมีลูกเสือชาวบ้านซึ่งได้ฝึกเช่นเดียวกัน และระลึกถึงเช่นเดียวกัน แม้จะอยู่ห่างไกลกันก็มีความรู้สึกว่าต้องช่วยเหลือ ต้องเกื้อหนุน ต้องสนับสนุนกัน เพื่อที่จะให้บ้านเมืองประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุข เราสร้างชาติของเราด้วยตนเอง ด้วยความสามัคคี และสร้างเสริมให้มีความแข็งแรง เราแน่ใจได้ว่าบ้านเมืองไทยจะอยู่ยง จะไม่มีวันสลายไป ถ้าชาติไทยเราอยู่ได้อย่างเข้มแข็งอย่างมั่นคง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดสุทธิวาตวราราม พระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสมุทรสาคร และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสมุทรสาคร

หมายความว่าบุคคลแต่ละคนก็สามารถที่จะอยู่ได้ด้วยความสุขได้อย่างแน่นอน ผู้ที่มีหน้าที่ก็คือบุคคลที่จะรักษาความสามัคคีส่วนรวมไว้ให้ดี ฉะนั้นก็ขอให้ทุกคนที่มาอยู่ ณ ที่นี้ตระหนักในข้อนี้ และช่วยกันรักษาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเข้าใจ ด้วยความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน อาศัยซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนกันไม่แก่งแย่งกัน แต่สร้างสรรค์ ทำในสิ่งที่จะเป็นทางวัฒนะ ไม่ใช่หายนะ

ก็ขอให้ทุกคนมีกำลังใจกำลังกายเพื่อสร้างความดีเช่นนี้ต่อไป ขอจงประสบความสุขความเจริญรุ่งเรืองทุกคน.

พระราชดำรัส

ในพิธีเปิดงานฉลอง ๘๔ ปีศิริราช ในพระบรมราชูปถัมภ์และพระบรมราชินูปถัมภ์ และเปิดอาคารใหม่ของตึกตรวจผู้ป่วยนอก ณ ศิริราชพยาบาล

วันจันทร์ ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาเปิดงานฉลอง ๘๔ ปีศิริราช และเปิดอาคารตรวจโรคผู้ป่วยภายนอกที่สร้างขึ้นใหม่ ณ โอกาสนี้

ตามที่ประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลอง ๘๔ ปีศิริราช และคณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล รายงานให้ทราบถึงความเป็นมาของศิริราชพยาบาลโดยลำดับตั้งแต่ต้น พร้อมทั้งแสดงวัตถุประสงค์ของการที่จัดงานฉลองขึ้น นั้น เป็นที่น่าชื่นชมและนิยมอย่างยิ่ง เพราะทำให้เห็นว่าในบ้านเมืองไทยของเรานี้ มีผู้ที่มีใจบุญใจกุศล ยินดีในการเผื่อแผ่เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้อื่นอยู่ทุกกาลทุกสมัย เมื่อได้มีการริเริ่มกิจการที่กอปรด้วยคุณด้วยประโยชน์ ด้วยเจตนาอันเป็นกุศล และสะอาดปราศจากมลทินโทษขึ้น ก็เกิดศรัทธา พร้อมแรงพร้อมใจกันสืบสนองกิจการนั้นให้ยั่งยืนมั่นคง และส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้าเป็นประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าพอใจที่จะกล่าวแก่ท่านทั้งหลายว่า จิตใจอันเป็นบุญเป็นกุศลเช่นนี้ยังมีอยู่ในคนไทยตราบใด ชาติและประเทศของเราก็จะมีความผาสุกสวัสดีอยู่ตราบนั้น

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาที่ทุกฝ่ายทุกคนสละทรัพย์และกำลังกายใจเกื้อกูลกิจการของศิริราชพยาบาลด้วยประการต่าง ๆ และขอเปิดงานฉลอง ๘๔ ปีศิริราช พร้อมทั้งอาคารตรวจผู้ป่วยภายนอก ณ บัดนี้ ขอให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย สำเร็จประโยชน์สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสุรินทร์[๒] ณ จังหวัดสุรินทร์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๙

เป็นโอกาสที่เป็นมงคลและสำคัญอย่างยิ่งในหลายทางสำหรับลูกเสือชาวบ้าน ผู้ที่เป็นรุ่นที่ได้รับธงประจำรุ่นนั้น ก็ถือว่าเป็นวันสำคัญที่ได้รับสัญลักษณ์ของรุ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นลูกเสือชาวบ้านเต็มตัวและมีธงประจำรุ่นเป็นที่ยึดมั่น

ความจริงสำหรับแต่ละคน ลูกเสือแต่ละคนมีผ้าพันคอประจำตัวแล้ว ซึ่งแสดงว่าได้ผ่านการอบรมฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ความรู้ และได้เป็นการแสดงว่าตั้งใจที่จะปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ เมื่อได้ธงประจำรุ่นแล้วก็ทราบดีว่า ความตั้งใจนั้นไม่ได้ทำอยู่คนเดียว ทำเป็นกลุ่มทั้งรุ่น มีเจตนา มีความประสงค์ที่จะทำความดี ที่จะสามัคคีกันที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยิ่งมาประชุมกันวันนี้ มารับธงกันหลายรุ่นด้วยกันก็ยิ่งทำให้เป็นมงคลยิ่ง เพราะว่าแสดงให้เห็นว่ามีเพื่อนมาก นอกจากนี้ วันนี้ในพิธีมีลูกเสือจากรุ่นพี่ ๆ ก็ได้มาร่วมด้วยเป็นจำนวนมาก พร้อมใจกันมาแสดงความยินดีและต้อนรับอันนี้ถือว่าเป็นมงคลที่สูงยิ่ง

มงคลอีกอย่างหนึ่งที่มี คือได้สามารถที่จะได้เปล่งวาจาเป็นคำปฏิญาณว่าจะช่วยผู้อื่นทุกเมื่อ และพร้อมกันทั้งรุ่นเก่ารุ่นใหม่ พร้อมใจกันที่แสดงตนว่ามีความตั้งใจปณิธานที่จะช่วยผู้อื่นทุกเมื่อ ข้อนี้เป็นข้อที่สำคัญมาก ไม่ใช่เฉพาะสำหรับลูกเสือหรือวิทยากรลูกเสือชาวบ้านเท่านั้นเอง เป็นของสำคัญสำหรับประชาชนทั้งจังหวัด และตลอดจนทั้งประเทศ เพราะจิตใจที่มีที่เปล่งออกมาว่า ข้าพเจ้าจะช่วยผู้อื่นทุกเมื่อนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญมาก หมายถึงเราเชื่อว่าความเมตตากรุณานั้นเป็นสิ่งสำคัญ ความเมตตานั้นคือเราหวังดีต่อผู้อื่น ไม่หวังร้ายต่อผู้อื่นทุกคน และรวมทั้งตัวเราเองด้วย กรุณานั้น ถ้ามีโอกาสที่จะช่วยเราก็ช่วย ถ้าเมตตาคือหวังดี และกรุณาคือช่วยเหลือทุกเมื่อนั้นทำได้ในทุกคน และถ้าตั้งใจทำจริง ๆ ก็จะทำให้หมู่คณะและทุกคนมีความสุขความสบายได้ เพราะว่าไม่เบียดเบียนกัน มีแต่คิดและหวังดีต่อกัน ลูกเสือชาวบ้านมีกฎอันนี้เป็นสำคัญ เพราะว่าเราไม่ตั้งใจที่จะเบียดเบียนผู้อื่นผู้ใด มีแต่ว่าที่

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ไปทรงประกอบพิธีบรรจุพระสารีริกธาตุ และทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขะบูชาเป็นการส่วนพระองค์ ณ วัดโพธิ์ศรีธาตุ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสุรินทร์ และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสุรินทร์

จะช่วยเหลือผู้อื่น และนำความสุขแก่ผู้อื่น ในที่สุดสังคมคือหมู่คณะของเรา ประเทศชาติของเราก็มีความสุข ความสบาย และความสามัคคีปรองดองกัน ความสามัคคีปรองดองกันนั้น ถ้าใครจะมาทำลาย เชื่อได้ว่าไม่มีทางที่จะมาทำลายเราให้แตกออกไปได้ ถ้ายึดหลักของเมตตากรุณาซึ่งนำมาซึ่งสามัคคี

ฉะนั้น ที่บอกว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่มีการประชุมในวันนี้ และเปล่งวาจาพร้อมกันว่าข้าพเจ้าจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อนั้น เป็นความสำคัญมากสำหรับตนคือบุคคล สำหรับรุ่นคือรุ่นลูกเสือชาวบ้าน สำหรับกิจการลูกเสือชาวบ้านทั่วประเทศ และสำหรับประชาชนทั้งประเทศ เพราะลูกเสือชาวบ้านนี้มีอยู่ทั่วประเทศ และมีจิตใจเดียวกันทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทุกแห่งมีจิตใจอันเดียวกันที่จะเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี ไม่เบียดเบียนกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ก็ขอให้ถือว่าการที่เปล่งวาจาในที่นี้มีความสำคัญนักและรักษาไว้ด้วยชีวิต การที่ย้ำถึงการปฏิญาณตนข้อที่สองนี้ ก็เพราะว่าเป็นข้อที่ต้องรักษาและไม่มีทางที่จะทำลายได้ถ้าเรารักษาเพราะว่าข้อนี้เป็นข้อที่จะสร้างความปึกแผ่นแท้ ๆ นอกเหนือจากนี้ กิจการลูกเสือชาวบ้านมีประโยชน์อย่างอื่นมากหลายซึ่งแต่ละคนก็ทราบดีเมื่อเข้าฝึกตอนแรกไม่เข้าใจ เมื่อฝึกเสร็จแล้วเข้าใจ ว่าความรู้ความสามารถจิตใจดีที่ได้มาเป็นประโยชน์อย่างไร ก็ขอให้รักษาไว้ด้วย

ขอให้ลูกเสือชาวบ้านทุกคนจงรักษาประโยชน์ของลูกเสือชาวบ้านต่อไป จะเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองอย่างยิ่ง และเมื่อบ้านเมืองอยู่ เราก็อยู่ทุกคนด้วยความผาสุกในที่นี้ก็ขอขอบใจวิทยากรทุกคนด้วยที่ร่วมมืออย่างดี และขอบใจตัวลูกเสือเองที่ปรองดองกันดี ขอให้ทุก ๆ คนมีความเจริญ ความสำเร็จ สิ่งใดที่ปรารถนาและที่ชอบธรรมจงไม่ผิดพลาด ขอให้มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ตลอดไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี[๒] ณ วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันจันทร์ ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๙

การมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านเป็นโอกาสที่เป็นมงคล และเป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งสำหรับทุกคน ธงประจำรุ่นนี้เป็นเครื่องหมายประจำรุ่น ซึ่งแสดงถึงความสามัคคีของสมาชิกของแต่ละรุ่น ความสามัคคีนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่งและอย่างสำคัญที่สุดที่ได้รับจากการฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้าน

การฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้านนั้น แต่ละคนได้รับประโยชน์หลายอย่าง ได้รับความรู้ในทางความเป็นอยู่ ทางวิชาการ และทางจิตใจ ความรู้ในทางวิชาการก็ทราบดีว่าเป็นประโยชน์อย่างไร เพราะว่าถ้าเรามีความต้องการอย่างไรเราทำได้ด้วยตนเอง เรื่องสามัคคีนั้นก็เป็นประโยชน์มาก เพราะว่าแต่ละคนสนใจคนอื่นในรุ่นว่าเขามีความต้องการอย่างไร และเขามีความสามารถอย่างไร ก็สามารถที่จะช่วยกันได้ ถ้าคนใดมีความเดือนร้อนก็ได้รับการช่วยเหลือ ความสามัคคีนั้นมีประโยชน์เพิ่มขึ้นอีกหลายอย่าง เช่นในที่นี้ แม้ก่อนจะมีการฝึกลูกเสือชาวบ้านก็มีผลจากความสามัคคีและความเผื่อแผ่ ดังที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้พูดถึงประปาของอำเภอดอนสักนี้ก็เกิดขึ้นมาจากความสามัคคี เพราะเหตุว่าประชาชนในที่นี้ได้ช่วยกันคิดและดำริที่อยากจะมีน้ำใช้ ได้ไปปรึกษากับหลวงพ่อที่วัด และในที่สุดก็ช่วยกันสร้างประปานี้ด้วยความสนับสนุนจากหน่วยราชการต่าง ๆ หลายหน่วย หน่วยราชการได้นำเครื่องจักรเครื่องมือมาทำจนเป็นผลสำเร็จ และเป็นประโยชน์อย่างเห็นได้ชัด อันนี้เป็นผลของความสามัคคี ถ้าประชาชนทั้งหมดไม่มีความสามัคคี ทางราชการก็ไม่สามารถที่จะมาช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวกและความสบาย เพราะว่าไม่สามารถที่จะทำงานได้ ฉะนั้นความสามัคคีเป็นสิ่งที่สำคัญ ช่วยกันและปรารถนาดีต่อกันเอง เป็นสิ่งที่นำมาสู่ความเจริญ

ความสามัคคีนี้ก็มีหลักมีรากฐานอยู่ที่ความเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ที่เรียกกันว่าเมตตาคือหวังดีต่อผู้อื่นหวังดีต่อกัน และกรุณาคือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักการของลูกเสือชาวบ้านมีอย่างนี้เป็นสำคัญ ถ้าแต่ละคนได้ฝึก

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปยังวัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ อำเภอดอนสัก วัดสุคนธาวาส อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อย่างดีด้วยความตั้งใจ ความเมตตากรุณาที่มีอยู่ในตัวก็จะออกมาเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อตัวเอง เมื่อฝึกได้ดีแล้วก็ได้รับผ้าพันคอซึ่งเป็นเครื่องหมายของการได้ผ่านการฝึก และแสดงให้เห็นว่าตัวเป็นลูกเสือชาวบ้านเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีความสามารถ มีเหตุผล และมีความเมตตา มีคุณสมบัติครบถ้วนที่เป็นคนดี ช่วยเหลือผู้อื่นได้ เมื่อเป็นรุ่นได้รับธงลูกเสือชาวบ้านแต่ละรุ่น ก็แสดงให้เห็นว่ารุ่นนั้น ๆ มีความสามัคคีกลมเกลียวกันดี สามารถที่จะช่วยซึ่งกันและกันให้อยู่ดีกินดีขึ้นให้มีความปลอดภัยมั่นคงขึ้น เมื่อมาประชุมกันเป็นจำนวนหลายรุ่นเช่นนี้ก็แสดงให้เห็นว่ามีความสามัคคีในลูกเสือชาวบ้านทั้งหมดทุกรุ่น ในที่นี้ก็มี ๔๐ รุ่น ก็สามัคคีกันดี ถ้ามีเหตุอะไรที่จะต้องช่วยเหลือกันและกันก็ช่วยเหลือกัน และเผื่อแผ่ความช่วยเหลือความเมตตานี้ต่อผู้อื่น แม้จะไม่ใช่ลูกเสือชาวบ้าน ถ้าแผ่ความดีความเมตตาเช่นนี้ ทุกคนก็อยู่ดีกินดีได้ มีความสงบสุขได้ และเป็นผลงานของตนเอง ของแต่ละคน ไม่ใช่ผลงานของผู้อื่น เป็นของตัวเอง ฉะนั้นการที่มีความสามัคคีนี้ก็เท่ากับเป็นประโยชน์ต่อแต่ละบุคคล และขอแจ้งให้ทราบว่าลูกเสือชาวบ้านนี้ไม่ใช่มีเฉพาะที่อยู่ ณ ที่นี้ มีทุกจังหวัด เป็นจำนวนมากหลายแสนคน และมีความคิดเหมือนกัน คือมีความคิดที่จะเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้แต่ละคนมีความสุขได้ ใครมีความเดือดร้อนก็ช่วยกัน ถ้าแต่ละคนมีจิตใจที่จะช่วยเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นแล้ว เชื่อได้ว่าทุกคนจะก้าวสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่ก่อความเดือดร้อนซึ่งกันและกัน

ก็ขอให้ทุกคนรักษาความดีนี้ไว้ให้จงได้ และเชื่อว่าจะมีความเจริญรุ่งเรืองได้ในกิจการลูกเสือชาวบ้าน ก็ต้องขอบใจทุกฝ่ายที่ได้ให้ความสะดวกและได้ทำให้กิจการสำเร็จลุล่วง ตั้งแต่ผู้ที่เข้ามาฝึกคือลูกเสือชาวบ้านเอง ตลอดจนวิทยากรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กิจการนี้ลุล่วงไปโดยดี เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ซึ่งเป็นศูนย์รวมที่อยู่ของประชาชนคนไทยทุกคน

ขอสรุปว่าแต่ละคนมีผ้าพันคอประจำตัว แสดงให้เห็นว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนเป็นบุคคลที่ดี มีธงประจำรุ่น ซึ่งหมายความว่ามีความสามัคคี จะช่วยกันในรุ่น และจะช่วยทุกคนที่ต้องการความช่วยเหลือ และเรามีธงชาติ ซึ่งแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนทั้งประเทศ ขอให้ท่านทั้งหลายจงรักษาทั้ง ๓ อย่างนี้อย่างเหนียวแน่น ด้วยความสามารถ ด้วยความเมตตา ด้วยความดี

ขอให้ทุกท่านจงประสบแต่ความสำเร็จ ความก้าวหน้า ความมั่นคง ความเจริญ อย่าให้มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียนและขอให้มีกำลังเข้มแข็ง แข็งแรง เพื่อที่จะปฏิบัติงานของตน ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยดี ขอจงประสบความเจริญ โชคดีมีชัยทุกเมื่อ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช[๒] ณ สนามหน้าเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันอังคาร ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๑๙

พิธีการมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน เป็นโอกาสที่ดีที่จะระลึกถึงคุณประโยชน์ของลูกเสือชาวบ้านและหน้าที่ของลูกเสือชาวบ้าน ดังที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้กล่าวว่าลูกเสือชาวบ้านนี้ได้ฝึกกันมาและพยายามที่จะทำประโยชน์ แต่ก็ขอทราบว่าประโยชน์นั้นจะทำได้อย่างไร การที่ท่านทั้งหลายได้กล่าวคำปฏิญาณเมื่อตะกี้นี้ ท่ามกลางประชาชนและวิทยากรทั้งหลาย ทั้งลูกเสือรุ่นที่ได้รับธงและทั้งลูกเสือรุ่นพี่ด้วย ได้กล่าวคำปฏิญาณพร้อมกัน คำตอบนั้นที่สงสัยว่าหน้าที่ของลูกเสือชาวบ้านมีอยู่ที่ไหน และลูกเสือชาวบ้านอยู่เป็นอะไร ก็อยู่ในคำปฏิญาณนั้นเอง คือข้อสำคัญปฏิญาณว่า จะทำประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ อันนี้เป็นหลักสำคัญที่สุดของลูกเสือชาวบ้าน เป็นหลักที่จะแก้ปัญหาทั้งปวงทั้งหลายที่เกิดขึ้นแก่ทุกคนเป็นส่วนบุคคล และแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม ถ้าแต่ละคนตั้งใจที่จะช่วยเหลือคือแผ่เมตตา คือเอื้อเฟื้อผู้อื่นนั้น จะทำให้ส่วนรวมของเราแข็งแรง และอยู่มั่นคง ถ้าส่วนรวมอยู่มั่นคงแล้ว ส่วนตัวแต่ละคนก็มีชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุก

การที่ลูกเสือชาวบ้านได้ฝึกมาเป็นเวลาสั้น ก็เป็นที่สงสัยเหมือนกันว่า ภายใน ๕ วัน จะพอหรือที่จะฝึกให้มีคุณสมบัติ ความรู้ต่าง ๆ พอที่จะทำประโยชน์ คำตอบ ต้องตอบว่าพอ เพราะเหตุว่าแต่ละคนที่เป็นลูกเสือชาวบ้านเป็นคนที่มีนิสัยใจคอมีคุณสมบัติประจำตัวอยู่แล้ว มีความสามารถอยู่ในตัวอยู่แล้ว ไม่ใช่ว่าไม่มีความสามารถ ไม่ใช่ว่าเป็นคนที่ไม่รู้เรื่อง แต่ละคนก็รู้เรื่องและมีจิตใจที่ดี มีความสามารถในวิชาการและมีจิตใจที่สูงอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าอาจจะไม่ได้เห็น หรือไม่ได้แสดงออกมา เมื่อฝึกแล้ว ก็สามารถที่จะแสดงออกมาว่ามีจิตใจเมตตาเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน แต่ละคนจึงได้รับผ้าพันคอเพื่อที่จะเป็นสัญลักษณ์ว่าได้ผ่านและแสดงให้เห็นว่าตัวมีคุณลักษณะที่เหมาะสมแล้ว เมื่อได้รับผ้าพันคอและเป็นรุ่น ก็ได้รับธงประจำรุ่น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีภายในรุ่น เมื่อได้รับธงประจำรุ่นในท่ามกลางสันนิบาตใหญ่โตอย่างนี้ ก็แสดงให้เห็นว่า แต่ละรุ่น ๆ ก็มีความตั้งใจเหมือนกันทั้งนั้น ด้วย

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ สนามหน้าเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

จิตใจเช่นเดียวกันทั้งนั้นที่จะรวมกำลังกันรักษาความดี รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้ามีปัญหาในทางใดก็แก้ไขร่วมกัน ฉะนั้นแรงของลูกเสือทั้งหลายทั้งกองนี้ก็แสดงออกมาได้ ถ้านึกดูว่าลูกเสือชาวบ้านมีทั่วประเทศเกือบจะล้านคนแล้ว จิตใจที่เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันก็มีอยู่ทั่วประเทศ เราค้ำจุนกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หมายถึงเรามีความมั่นคง และมีหวังที่จะมีความเจริญและความผาสุกได้ ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าว เช่นความลำบากในการทำมาหากิน ในความเป็นอยู่ มีอยู่เป็นสิ่งที่แน่แท้ แต่วิธีที่จะแก้ไขก็คือความปรองดองนี้ที่เราสร้างสรรค์ขึ้นมา ตั้งแต่ละคนเป็นบุคคล ขึ้นมาเป็นรุ่น ขึ้นมาเป็นกลุ่มรุ่น และขึ้นมาเป็นประเทศชาติ ถ้าช่วยกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เมตตากรุณาซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้ความผาสุกเกิดขึ้นแน่นอน เมตตา หวังดี กรุณาก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ท่านทั้งหลายก็พร้อมอยู่แล้วที่จะทำ อย่าว่าถึงลูกเสือชาวบ้านที่ได้ผ่านการฝึก เข้าใจว่าประชาชนทั้งหลายจะมีอาชีพใดก็ตามก็มีอยู่ในตัวทั้งนั้น และคนไทยเราทุกคนมีนิสัยใจคอที่ดี มีคุณสมบัติครบถ้วน ถึงอยู่เป็นไทยมาได้เป็นเวลาตั้งนับเป็นหลายศตวรรษ ก็เชื่อว่าถ้าใช้คุณสมบัติเหล่านี้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ค้ำจุนกัน เราก็สามารถที่จะรักษาบ้านเมืองต่อไปอีกชั่วกัลปาวสาน

ก็ขอให้ทุกคนตั้งใจที่จะใช้ความดีที่มีอยู่ในตนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้ามีการขัดแย้งอะไรก็ตาม ก็ทำตามแบบของลูกเสือ คือปรองดองกัน มาเจรจากันและมาปรองดองเพื่อไม่ให้การขัดแย้งนั้นเสียต่อส่วนรวม และเชื่อว่าหาทางปรองดองได้ ก็ขอให้ทุกคนได้ปฏิบัติงานของแต่ละคนอย่างเต็มกำลัง และผลก็แสดงออกมาแล้วดังที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รายงานว่า มีความเรียบร้อยมากขึ้น แม้จะมีอุปสรรคหลายอย่าง ลูกเสือชาวบ้านที่จังหวัดอื่น ๆ ก็ได้ทำเช่นเดียวกันเมื่อมีปัญหาภัยธรรมชาติเป็นต้น เขาก็ช่วยกัน ร่วมกันอย่างในปีที่แล้ว ลูกเสือชาวบ้านอำเภอท่าวุ้งได้ช่วยกันแก้ปัญหาเกี่ยวข้องกับอุทกภัย ถ้าไม่ได้ช่วยกันข้าวจะเสียหมด เมื่อได้ช่วยกันข้าวก็มีเหลือพอที่จะบริโภค และประชาชนทั้งลูกเสือและผู้ที่ไม่ใช่ลูกเสือก็เรียกว่าข้าวลูกเสือ ฉะนั้นการที่ร่วมกันร่วมแรงกัน ช่วยกันได้ผลแน่ขอให้ท่านทั้งหลายจงปฏิบัติ

ก็ขอให้ทุกคนได้ประสบความเจริญรุ่งเรือง มีผลสำเร็จในงานการทุกประการด้วยกำลังใจและกำลังกายที่สมบูรณ์ ขอให้ได้มีความเจริญและมั่นคง ชั่วกาลนาน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน[๒] จังหวัดชลบุรี ณ จิตตภาวันวิทยาลัย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

วันอาทิตย์ ที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๑๙

โอกาสที่ได้มามอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านในวันนี้ เป็นโอกาสที่น่ายินดีโดยเฉพาะที่มีลูกเสือชาวบ้านรุ่นพี่ ๆ ก็มาร่วมในงานนี้ด้วย แสดงว่าเหล่าลูกเสือชาวบ้านจังหวัดชลบุรีมีความสามัคคีอย่างแน่นแฟ้นและเป็นประโยชน์ต่อกิจการอย่างมาก

ปัญหาอยู่ที่ว่าประโยชน์ของลูกเสือชาวบ้านมีอย่างไร เราก็ได้คำตอบจากคำปฏิญาณที่ได้แสดงเมื่อกี้นี้ โดยเฉพาะสำหรับทางเจาะจงก็คือข้อสอง จะทำประโยชน์ต่อผู้อื่นทุกเมื่อ อันนี้เป็นรากฐานของลูกเสือชาวบ้านและลูกเสือทั่วไปว่า จะพยายามทำประโยชน์แก่ผู้อื่นทุกเมื่อ หลักนี้ก็คือ หลักของเมตตาและกรุณา คือ ต้องช่วยกัน คนที่มีโอกาสที่จะช่วยผู้อื่นก็ควรจะทำไม่รีรอ ถ้าทำเช่นนี้แล้ว ความสามัคคีก็เกิดขึ้น และเมื่อความสามัคคีเกิดขึ้นแล้ว ทุกคนตั้งแต่ตัวบุคคลจนกระทั่งกลุ่มหรือรุ่น หรือกลุ่มใหญ่ คือ ลูกเสือชาวบ้านทุกรุ่นในจังหวัด หรือกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ลูกเสือชาวบ้านทั่วประเทศ ซึ่งมาบัดนี้นับเป็นจำนวนหลายแสน เกือบล้านหนึ่ง ทำให้เป็นประโยชน์ให้แน่นแฟ้นให้สามัคคีกัน ใครมีความเดือดร้อน ใครมีปัญหาใด ๆ ก็ช่วยกันขจัดปัญหานั้นให้ไปพ้น

นอกจากประโยชน์ที่มีในวงการลูกเสือชาวบ้านกันเอง ก็เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมาก เพราะคำปฏิญาณนั้นบอกว่า ข้าจะช่วยผู้อื่นทุกเมื่อ ผู้อื่นนั้นก็คือทุกคน ใครก็ตามที่เราพบเราปะ เราเห็นว่าควรจะช่วยเหลือเราก็ช่วย ฉะนั้นก็สร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นต่อส่วนรวมของประเทศ ทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคง เพราะว่าต่างคนต่างเห็นปัญหาของผู้อื่น และช่วยซึ่งกันและกัน ในคำปฏิญาณข้อที่สาม ที่ว่าข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามข้อบังคับของลูกเสือนั้น กว้างกว่า ไม่ได้เจาะจงเหมือนข้อที่สอง แต่ข้อที่สามนี้นับว่าสำคัญยิ่งเหมือนกัน คือ วิธีการของลูกเสือมีอยู่ที่จะให้ฝึกตัวเองเข้าไปให้เป็นคนดี ให้เป็นคนที่มีความสามารถ มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่า ทำอย่างไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ข้อสำคัญในข้อสามนี้ก็คือ ให้มีวินัย คือทุกคนจะต้องมีวินัยในตัวเอง ทำอะไรก็ต้องนึกถึงว่าจะเป็นประโยชน์หรือเปล่าสำหรับตน สำหรับหมู่คณะ และสำหรับประเทศชาติ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ทรงเบิกพระเนตรพระพุทธนวฤทธิ์ ทรงยกยอดฉัตรพระประธาน ทรงเปิดพระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณณสิริมหาเถระ) และพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดชลบุรีตลอดจนทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดชลบุรี ณ จิตตภาวันวิทยาลัย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

นอกจากนี้ กฎเกณฑ์ของลูกเสือ คือ ทำด้วยหลักวิชา ทำด้วยความรู้ ไม่ใช่ทำส่งเดช ทำด้วยความรู้ตัว รู้สติ และรู้วิชา คือ ทำถูกต้องตามหลักทุกประการที่จะให้กิจการนั้นสำเร็จเรียบร้อย จะเป็นกิจการใดก็ตาม อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญในวิธีการของลูกเสือนอกจากนี้ยังมีที่สำคัญยิ่ง อาจจะมีคนเขาบอกว่า ทำไมท่านทำเช่นนั้น คือ ลูกเสือเราปฏิบัติอะไร ปฏิบัติด้วยความร่าเริงใจ ร่าเริงใจนั้นแบ่งเป็น ๒ อย่าง ร่าเริงคือยินดีที่จะทำหรือร่าเริงใจว่าทำอย่างนั้นสนุก ก็ต้องทำทั้ง ๒ อย่าง ทั้งร่าเริงใจยินดีที่จะทำ และสนุกสนานในการกระทำ งานใด ๆ ที่ทำด้วยความร่าเริงใจ ยินดีและสนุก มีหวังที่จะสำเร็จเรียบร้อยได้อย่างยิ่ง เพราะว่างานใด ๆ ที่เราถือว่าเป็นงานก็ถือว่าแบก แบกก็หนัก แต่ถ้างานใดที่ทำอย่างสนุกสนานร่าเริงยินดีก็ไม่ต้องแบก เพราะทำไปแล้วก็ทำให้เกิดความสนุกสนานและยินดีในตัว ฉะนั้น งานของลูกเสือชาวบ้าน ดูทำกันอย่างร่าเริงยินดี บางคนติเตียนว่าทำไมร่าเริงยินดีอย่างนี้ เขาไม่มีอารมณ์ขัน เขาเห็นว่าทำไมลูกเสือชาวบ้านปฏิบัติงานได้อย่างร่าเริงยินดี เขาอาจจะอิจฉาก็ได้ เพราะเขาไม่สนุก เพราะเขาเห็นว่าลูกเสือชาวบ้านมีความสามัคคี มีความเข้มแข็ง หวังความมั่นคงของตน ของหมู่คณะ ของจังหวัด ของบ้านเมืองให้อยู่ ไม่ยอมให้ย่ำยี คนอื่นที่เขาไม่ยินดีด้วยเพราะว่าเห็นว่าเราสามารถที่จะรักษาความปึกแผ่นอย่างเด็ดขาด ไม่ล้มแน่ เพราะเรามีความปรองดองกันดี ไม่ปัดขาปัดแข้งกัน

ฉะนั้น ก็ขอให้ลูกเสือชาวบ้านทุกคนตลอดจนวิทยากร และประชาชนทั้งหลายให้เข้าใจว่า ประเทศชาติจะอยู่ได้ ก็ด้วยความสามัคคี เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ไม่ปัดขาปัดแข้งกัน หรืออิจฉาริษยากัน ทำเช่นนั้นก็จะทำให้เมืองไทยอยู่ต่อไปได้อย่างที่เคยอยู่มาเป็นหลายศตวรรษมาแล้ว ไม่มีใครที่จะมาล้มเราได้ ถ้าเราไม่ล้มตนเอง ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงรักษาความสามัคคี และถ้าสงสัยว่าสามัคคีกันอย่างไร ให้พิจารณาว่า แต่ละคนเมตตาซึ่งกันและกัน กรุณาซึ่งกันและกัน ก็เกิดสามัคคี ไม่อิจฉาริษยากัน ช่วยซึ่งกันและกัน ในสิ่งที่จะช่วยได้ ด้วยสุดกำลังกาย กำลังใจที่จะทำได้ ดังนี้ แผ่นดินที่เรามีอยู่ ที่เรายืนอยู่ ที่เราเหยียบอยู่ได้ จะไม่หายไป หรือจะไม่ถูกผลักออกไป เรายังคงมีที่อยู่ที่อาศัย ฉะนั้น ความสามัคคีและคำอธิบายของคำว่าสามัคคีนั้น จึงต้องพิจารณาให้ดีและปฏิบัติ ก็ขอให้ทุกคนจงสามารถปฏิบัติตามนี้

ก็ขอขอบใจทุกคน ทั้งผู้ที่เป็นลูกเสือชาวบ้านเอง ที่ได้ตั้งใจมาฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ทั้งวิทยากรที่ได้ประสาทความรู้ และเสียสละกำลังกายกำลังใจ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทั้งหลาย และคนทุกคนที่ประชุม ณ ที่นี้ ที่

ถือตัวว่าเป็นคนไทย ขอให้มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความสามัคคีพร้อมมูล ให้ประสบความเจริญรุ่งเรือง และความสำเร็จทุกประการ ในกิจการใด ๆ ที่ชอบธรรม ขอจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทั่วกันทุกคน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล ฯ[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันอังคาร ที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มอบรางวัลประจำปีแก่โรงเรียนและนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ขอชมเชยโรงเรียนต่าง ๆ ที่พยายามจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งขอแสดงความชื่นชมกับนักเรียนแต่ละคนที่ตั้งใจพากเพียรเล่าเรียนด้วยความขะมักเขม้นจนได้รับผลอันน่าภูมิใจยิ่ง

การศึกษาที่ดีด้านวิชาการ เป็นทั้งรากฐานและปัจจัยสำหรับการสร้างสรรค์ แต่การที่จะนำเอาวิชาการมาสร้างสรรค์ให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการศึกษาที่ดีด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย การศึกษาด้านอื่น ๆ ที่กล่าวก็คือการศึกษาอบรมทุก ๆ อย่างที่จะทำให้บุคคลมีความคิด ความฉลาด มีความหนักแน่นในเหตุผล มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักรับผิดชอบ รู้จักตัดสินใจตามทางที่ถูกต้องเป็นธรรม และไม่เป็นการทำลาย ผู้ให้การศึกษาจึงควรสำเหนียกอยู่เสมอที่จะต้องให้การศึกษาที่ดีให้ครบถ้วนทุก ๆ ด้าน นักเรียนทั้งหลายที่ได้รับรางวัลเรียนดีต้องเข้าใจว่า การที่แต่ละคนอุตส่าห์เล่าเรียนด้วยความหมั่นขยันมาโดยตลอดนั้น แท้จริงคือการสร้างลู่ทางแห่งการสำเร็จในชีวิตให้แก่ตนเองนั่นเอง เมื่อเริ่มต้นได้ดีแล้ว ขอให้ดำเนินต่อไปให้ดีจนถึงที่สุด อย่ายอมย่อหย่อน ชีวิตจักได้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง และจักได้สามารถดำรงตนให้เป็นหลัก เป็นที่อาศัยของส่วนรวมได้ในวันข้างหน้า

ขออวยพรให้คณะครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ทุกคน มีความสวัสดี มีความเข้มแข็งสมบูรณ์ ทั้งด้วยกายด้วยใจ สามารถกระทำหน้าที่ของตนให้บังเกิดประโยชน์อันพึงประสงค์แก่ตน แก่ชาติบ้านเมือง ได้สมตามความปรารถนา.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตรี ศิริ สิริโยธิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการนำครูใหญ่และนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียนและโรงเรียน พุทธศักราช ๒๕๐๗ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานรางวัล

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน โดยเสด็จพระราชกุศล บำรุงโรงเรียนราชประชาสมาสัย ฯ[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันอังคาร ที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๙

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้นำทรัพย์มาบริจาคเพื่อส่งเสริมโรงเรียนราชประชาสมาสัย และในวันนี้ก็ถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่งที่เห็นผลงานของโรงเรียน ทำให้ระลึกถึงว่าโรงเรียนนี้สำเร็จขึ้นมาก็ด้วยความร่วมมือของทุกคน ทั้งในด้านทรัพย์ทั้งในด้านกำลังความคิดและกำลังกายที่ได้ปฏิบัติ สำหรับผู้ที่บริจาคทรัพย์นั้นก็สามารถทำให้โรงเรียนสามารถตั้งตัวขึ้นมาได้และดำเนินกิจการได้ ถ้าขาดกำลังทรัพย์โรงเรียนก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติมาด้วยดีจนทุกวันนี้ ส่วนที่มาของทรัพย์นั้นบางทีก็เป็นการบริจาค บางทีก็เป็นการจัดงานเพื่อการกุศล การบริจาคนั้นก็เป็นการเห็นใจกิจการ การจัดงานนั้นเป็นทั้งเห็นใจและเป็นการแพร่ให้ประชาชนทั่วไปทราบจุดประสงค์ของโรงเรียน ก็เป็นผลดีอีกอย่างหนึ่ง

ส่วนที่น่ายินดีที่สุดก็คือได้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับอุปการะในโรงเรียนนี้ได้ทำตนวางตัวอย่างดี ทำหน้าที่ที่เหมาะสม คือ เมื่อมีโรงเรียนที่จะปฏิบัติที่จะเรียน ก็พยายามเล่าเรียนจนได้ผลสำเร็จ และผลสำเร็จอย่างดีด้วย ฉะนั้น ท่านผู้บริจาค ท่านผู้ที่จัดงานและสำคัญอย่างยิ่งผู้ที่ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในงานนี้ก็ได้เห็นผล และปลื้มใจว่า ที่ได้บริจาคทั้งกายทั้งใจนี้มีผลดี ตามธรรมดาเมื่อมีผู้บริจาคก็ขอบใจและอนุโมทนา คราวนี้ทั้งขอบใจและอนุโมทนา และทั้งอวดด้วยว่าท่านได้เห็นผลแล้วว่าเงินและกำลังที่ได้ทุ่มเทกันบริจาคได้ผลเป็นอย่างไร ทั้งขอชมเชยนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาว่า ได้ทำตนดีจนได้ผลสำเร็จและรู้ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ดีต่อไป เพราะว่าคนเราถ้ามีโอกาสที่จะสร้างตัวแล้วก็ต้องทำ ต้องสร้างตัว และเมื่อสร้างตัวได้ดี ก็ต้องปฏิบัติในสิ่งที่จะให้การสร้างตัวนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย ฉะนั้นการที่ได้ทำหนังสือสำหรับหารายได้เพื่อช่วยกิจการของโรงเรียนต่อไปก็เป็นการทำหน้าที่อย่างดี และเป็นการพิสูจน์ตัวว่าเข้าใจดีในวิธีความเป็นอยู่ของคนในชาติ โดยเฉพาะสำหรับคนไทยชาติไทยนี้ซึ่งน่าจะเป็นชาติตัวอย่างสำหรับโลก ใครที่จะพอมีที่จะช่วยคนอื่นก็ช่วย ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วก็ตั้งตัวด้วย

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ท่านผู้หญิงดุษฎี มาลากุล ประธานกรรมการจัดโรงเรียนราชประชาสมาสัย ฯ และนายกสโมสรละครสมัครเล่น นำคณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลบำรุงโรงเรียนราชประชาสมาสัย ฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย

ตนเองด้วยการช่วยเหลือก่อน และเมื่อตั้งตัวได้แล้วมีวิชาความรู้มีความสามารถก็สำนึกว่าได้ตั้งตัวมาได้ก็ด้วยความช่วยเหลือของผู้อื่น และก็ต้องตั้งปณิธานที่จะช่วยผู้อื่นต่อไป เป็นการอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นหลักใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังคำว่า “ราชประชาสมาสัย” เพราะว่าคำว่า “สมาสัย” ก็แปลว่า “อาศัยซึ่งกันและกัน” “ราชประชา” ก็พระราชาและประชาชนอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าประชาชนจะไม่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันก็เป็นประชาสมาสัยเหมือนกัน

ฉะนั้น การที่มีการบริจาคทั้งเงินทั้งกำลังทั้งความรู้ เพื่อให้กิจการหนึ่งได้ก้าวหน้าตั้งตัวได้และก้าวหน้าได้ทำตามจุดประสงค์นั้น ก็เป็นหลัก เป็นการแสดงหลักของการอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นหลักใหญ่ของการเป็นอยู่ของชาติไทย เราอยู่ได้มาเพราะว่าอาศัยซึ่งกันและกัน ใครมีความเป็นอยู่อย่างพอไปได้แล้ว เมื่อเห็นคนอื่นเขาขาดแคลนบ้างก็ช่วยเหลือเขาเป็นประเพณีของเรา และจะเห็นได้โดยเฉพาะตามชนบท ถ้าในเมืองเดี๋ยวนี้ก็ค่อนข้างจะเลือน ๆ ไป แต่ตามชนบทเขาเห็นได้ชัดว่า ถ้ามีผู้เดินทางไปไหน และไปที่หมู่บ้านใด ถึงเวลาที่จะต้องพักแรมหรือบริโภคแล้วไม่มีที่ ชาวบ้านมักจะเชื้อเชิญแม้จะไม่รู้จัก เพราะว่ามีจิตใจเอื้ออารีซึ่งกันและกัน หลักนี้เป็นหลักสำคัญของความเป็นอยู่ของเมืองไทย ซึ่งค่อย ๆ เลือนไปเพราะอ้างกันว่าเศรษฐกิจนั้นบังคับบ้าง สภาพสถานการณ์บีบบังคับบ้าง ก็เป็นจริงเหมือนกันว่าเศรษฐกิจบางทีก็บีบบังคับ แต่ว่าอยู่ที่จิตใจเอื้ออารีมันหมดไป จึงทำให้โลกเรามีความยุ่งยากปั่นป่วน เพราะขาดความกรุณาเมตตากัน แต่ถ้ารักษาได้ในประเทศไทย ก็เชื่อว่าประเทศไทยจะอยู่ได้อยู่อย่างอยู่เย็นเป็นสุข อยู่อย่างไม่ใช่ว่าหรูหราหรือรุ่งเรืองอย่างที่เขาว่าเป็นประเทศที่เจริญ แต่เป็นประเทศที่เจริญรุ่งเรืองเต็มไปด้วยคุณธรรม ประเทศใดก็เหมือนบุคคลใด ประเทศก็เป็นกลุ่มคน ถ้ากลุ่มคนทำดีก็ร่วม.....เขาเรียกว่าร่วมการกุศล ร่วมทำดีทำกุศลกรรม ก็ได้ผลของกุศลกรรมนั้นร่วมกัน คน...บุคคลทำดีปฏิบัติดีชอบ มีจิตใจที่เป็นกุศล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมตตากรุณาผู้อื่น คนนั้นก็ได้รับผลกรรมที่ดี วางตัวให้ดี คิดให้ดี คนนั้นก็ปลอดภัย ถ้าร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นหมู่คณะ เป็นประเทศชาติ ปฏิบัติหลักของเมตตากรุณา อยู่ร่วมกันอย่างน่าเอ็นดู อย่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างมีคุณธรรม ชาตินั้นก็จะอยู่ คือต้องเชื่อว่าคุณธรรมต้องชนะ คุณธรรมนั้นมีที่เขาเรียกว่าพลัง พลังมาก ไม่มีพลังใดที่จะมาสู้พลังคุณธรรมโดยเฉพาะของเมตตากรุณา ฉะนั้นวันนี้ที่ท่านทั้งหลายมาช่วยใน

กิจการโรงเรียนราชประชาสมาสัย ซึ่งเป็นกิจการอย่างหนึ่งในประเทศไทย ท่านก็ได้มาร่วมกุศลกัน คือ ทั้งผู้ที่บริจาค ทั้งผู้ที่ปฏิบัติ ทั้งผู้ที่เรียน ทั้งหมดร่วมกันให้งานนี้สำเร็จ ไม่ได้พูดว่าบริจาคเงิน สำหรับช่วยผู้ที่ขาดหรือผู้ที่เคราะห์ร้าย แต่ร่วมกันให้ความคิดของราชประชาสมาสัย บรรลุผล ผู้ที่เรียน ผู้ที่ได้รับความรู้นั้นก็เป็นผู้หนึ่งในกิจการนี้ ถ้าไม่มี กิจการนี้ก็ไม่ต้องมี แต่ถ้าผู้ที่มารับการฝึกอบรมสั่งสอนในโรงเรียนไม่ร่วมมือ ขี้เกียจบ้าง ไม่พยายามเรียนกิจการทั้งหมดนี้ต้องล้มแน่ เพราะว่าไม่สามารถที่จะให้ตามจุดประสงค์ คือความรู้แก่ผู้ที่น่าจะรับความรู้เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไป และสร้างสรรค์ส่วนรวมต่อไป

ฉะนั้น วันนี้ก็ขอแสดงความยินดีชื่นชมอย่างยิ่งที่ได้โอกาสกล่าวคำดังนี้ว่า กิจการโรงเรียนราชประชาสมาสัยนี้ เป็นกิจการที่เป็นตัวอย่างอย่างหนึ่ง ของความอยู่ด้วยกันช่วยกันอย่างมีเมตตากรุณาและด้วยประสิทธิภาพ ที่ว่าด้วยประสิทธิภาพ เพราะว่าถ้าไม่มีความสามารถก็ทำไม่ได้ ต้องมีความเข้มแข็ง มีวิชาความรู้ในการกระทำ เช่น ผู้ที่เป็นครู ผู้ที่เป็นกรรมการ และโดยเฉพาะประธานกรรมการก็ได้ทุ่มกำลังอย่างมากเพื่อให้สำเร็จ เพราะเห็นว่าเป็นกิจการที่ดี เมื่อทุ่มเทแล้วและได้ผลดีก็ปลาบปลื้ม ผลของการทุ่มเทกำลังทั้งทรัพย์ทั้งกายทั้งใจในกิจการและได้ผลสำเร็จอย่างนี้ ก็เกิดความปลื้มปิติ คือความสุข ฉะนั้นทุกคนที่ได้มา และนอกจากนี้ก็ยังมีอีกมากหลายที่ได้ร่วมมือในงานนี้ที่ไม่ได้มา แต่ว่าทุกคนก็ได้รับความสุข ความสุขใจอย่างยิ่ง ที่กิจการที่ตนมุ่งจะกระทำสำเร็จไปและยังดำเนินต่อไปอีก ไม่ใช่ว่าวันนี้สำเร็จแล้วเสร็จสิ้นไปหมดเรื่องไป ก็ต้องทำต่อไป และจะทำให้ความสุขนี้ขยายออกไปอีก ชาติบ้านเมืองของเราก็จะอยู่ได้ดี เพราะว่ากิจการเช่นนี้มีอยู่หลายกิจการ และก็ดำเนินไปด้วยดีอย่างนี้เหมือนกัน

ก็ขออนุโมทนาในส่วนที่แต่ละคนได้ให้แก่กิจการทุกด้าน และก็ขอให้...ที่จริงก็ไม่ต้องขอให้ เพราะว่าท่านทั้งหลายคงมีความสุขแล้ว แต่ก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญ ความสำเร็จตามที่ประสงค์ ที่ดีที่งามที่ต้องการให้เป็นผลสำเร็จทั้งนั้น ให้มีกำลังทั้งกายทั้งใจเข้มแข็ง อนามัยสมบูรณ์ จิตใจและความเฉลียวฉลาดเฉียบแหลมอยู่ต่อไป ขอประสบแต่ความเจริญ และบัดนี้ก็ขอมอบเงินที่เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งให้แก่คุณหญิงท่านผู้หญิง เพื่อที่จะไปดำเนินการตามจุดประสงค์ ให้กิจการของโรงเรียนราชประชาสมาสัย ดำเนินต่อไปเป็นประโยชน์แก่ทุกคนที่สนใจและมีส่วนร่วมในกิจการนี้.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขัน กระโดดร่มระหว่างเหล่าทัพ ประจำปี ๒๕๑๙[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๑๙

ขอแสดงความยินดี และมอบถ้วยรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศการแข่งขันการกระโดดร่มครั้งนี้ ซึ่งเป็นการแข่งขันอันเป็นจุดปลายทางอย่างหนึ่งของการฝึกกระโดดร่ม และการกระโดดร่มนั้น เมื่อฝึกแล้วจะได้ประโยชน์หลายด้าน ถ้าแบ่งเป็นด้านส่วนบุคคลก็ได้มาก หรือส่วนงานหรือส่วนรวมก็ได้มาก

ในด้านส่วนบุคคล การกระโดดร่มนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องเตรียมกายไว้อย่างแข็งแรง สั่งเตรียมใจไว้ให้เข้มแข็งมาตลอด ก็นับว่าได้ประโยชน์แก่แต่ละคนที่ฝึกการโดดร่ม เพราะแสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีความแข็งแรงในร่างกาย มีไหวพริบในทางจิตใจ และความแข็งแรงกับไหวพริบวิชาการที่ได้มานี้ก็ได้ใช้สำหรับกระโดดร่ม และใช้สำหรับปฏิบัติงานของตนได้อย่างดี เพราะเป็นคนสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ

ในด้านวิชาการหรือประโยชน์ส่วนรวมของการกระโดดร่มก็มีมากเหมือนกัน เพราะว่าการกระโดดร่มนั้นนอกจากจะมาฝึกสำหรับแข่งขัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งและก็นับว่าเป็นส่วนย่อย มีประโยชน์ในด้านที่จะช่วยในทางราชการทหาร คือเป็นส่วนหนึ่งของยุทธวิธีที่จะปฏิบัติในยามจำเป็น ในด้านอื่นก็มีประโยชน์ คือมีประโยชน์สำหรับลงไปถ้ามีความจำเป็นลงไปช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยและปฏิบัติภารกิจในด้านช่วยเหลือ กองทัพไทยนั้นก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเหมือนกัน

ฉะนั้น ประโยชน์ต่าง ๆ ของการโดดร่มนั้น ซึ่งชนะเลิศในการแข่งขัน และแสดงให้ประชาชนเห็นมีมากมาย จึงขอให้ทั้งผู้ที่จัดการแข่งขัน และผู้ที่ปฏิบัติแข่งขัน ได้พยายามจัดและฝึกฝนตัวเองให้ดียิ่งขึ้นอีก เพราะการโดดร่มนั้นมีความสำคัญ นอกจากนี้ถ้าพูดในแง่กีฬาก็มีการแข่งขันระหว่างประเทศ การที่ท่านทั้งหลายได้ฝึกฝน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลอากาศโท บัญชา เมฆวิชัย ประธานกรรมการอำนวยการจัดการแข่งขันกระโดดร่มระหว่างเหล่าทัพ ประจำปี ๒๕๑๙ นำคณะกรรมการ ฯ และนักกีฬากระโดดร่มของกองทัพอากาศที่ชนะเลิศ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานถ้วยรางวัล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ไว้ให้ดีก็เท่ากับเป็นการเตรียมการเพื่อจะนำชื่อเสียงของนักโดดร่มไทยไปแสดงให้ต่างชาติเห็น และเห็นความสามารถของคนไทย

ก็ขอให้ท่านตั้งใจปฏิบัติงานต่อไปโดยเล็งเห็นถึงผลและประโยชน์ของกีฬาประเภทนี้ นอกจากนี้ก็ขอให้ทุกคนได้รักษากำลังใจกำลังกายเอาไว้ให้ดี เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มีอยู่มาก ทั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ ทั้งในฐานะประชาชน ซึ่งเวลานี้เราจะต้องฝึกฝนวิชา ฝึกฝนกายใจให้แข็งแรง เพื่อจะเผชิญกับสถานการณ์หลายสถานการณ์ ขออวยพรให้ทุกคนมีความสำเร็จ มีกำลังกาย กำลังใจเข้มแข็ง ประสบแต่ความเจริญก้าวหน้าทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมโรงเลื่อยจักร[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๑๙

ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ได้บริจาคเงินเพื่อสร้างกุศลในนามของสมาคมโรงเลื่อย เงินนี้จะนำไปใช้เป็นประโยชน์สำหรับช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและเพื่อบรรเทาสาธารณภัย

การที่ท่านได้บริจาคนี้ก็ต้องเข้าใจว่าเป็นเจตนาที่ดีที่บริสุทธิ์ และประสงค์ที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นได้รับการสะดวกสบายขึ้น ซึ่งก็นับว่าเป็นการกุศล ซึ่งผู้ใดทำกุศลกรรมแล้วย่อมได้รับผลดี ในที่นี้ถ้าจะดูผลดีที่ท่านจะได้รับนอกจากได้บริจาคด้วยจิตใจบริสุทธิ์แล้ว ยังจะได้ความสะดวกความสบาย เพราะว่าได้ทำสิ่งที่ดี นอกจากนี้จะมองเห็นได้ว่า ท่านอาจจะได้รับผลดีจากทางอ้อมไปอีกด้วย เช่น ถ้านำเงินนี้ไปส่งเสริมอาชีพ หรือส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน อาจจะทำให้วัสดุที่เป็นหลักในทางการเพาะพันธุ์ไม้มีบริบูรณ์ขึ้น คือ ถ้าไปส่งเสริมอาชีพของชาวไร่ชาวนา ก็จะทำให้ป่าไม้สามารถที่จะเติบโตขึ้นได้ เพราะว่าไม่ถูกทำลาย เมื่อป่าไม้เติบโตขึ้นมาก็ทำให้โรงเลื่อยมีไม้มากขึ้นมาปฏิบัติการเลื่อยได้ตามอาชีพของท่านโดยไม่ขาดแคลน หรือโดยไม่ทำให้ราคาโสหุ้ยแพงขึ้นไป อันนี้ถ้ามอง ๆ ดู ก็เชื่อว่าคงเข้าใจว่า การทำบุญมีได้ผลในทางจิตใจ และในทางว่าเราทำงานอะไรก็ได้ผลดีขึ้นมา ก็ได้ผลดีหลายทาง ทั้งทางจิตใจทั้งทางอาชีพ ฉะนั้นตามที่ท่านได้มีจิตใจบริสุทธิ์ และจิตใจอันเป็นกุศลที่จะบริจาคเพื่อช่วยให้งานสามารถเป็นประโยชน์ได้พร้อมกันนั้น ก็เป็นสิ่งที่ประเสริฐแล้ว

ขอขอบใจท่านที่สละทรัพย์เพื่อการกุศล ขอให้กุศลกรรมนี้ได้ทำให้ท่านทั้งหลายมีความเจริญรุ่งเรืองในส่วนที่ถูกต้องตามหลักธรรม ขอจงประสบผลสำเร็จในการทำงาน ขอให้ทุกท่านมีกำลังกายใจเข้มแข็ง แข็งแรง มีความเจริญ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมโรงเลื่อยจักร เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมศึกษาสัมพันธ์[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๑๙

[๓] .....มาในวันนี้และนำเงินมาเพื่อช่วยการกุศล ซึ่งนับเป็นการทำกุศลช่วยให้สามารถทำประโยชน์แก่สาธารณะ เพราะว่าบางทีก็ได้ไปขึ้นไปเยี่ยมราษฎรก็เห็นความลำบาก.....[๔] ซึ่งทำให้ประชาชนได้ตั้งตัวให้ดีขึ้นได้ก็ต้องมีการใช้จ่ายบ้าง

ฉะนั้น ที่ได้บริจาคในการช่วยให้กิจการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าด้วยดี และที่สำคัญที่สุดก็ที่เห็นท่านทั้งหลายมีความตั้งใจที่จะบริจาค หรือช่วยให้ส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุข เจตนานี้ก็คือสิ่งที่สำคัญที่สุด และจะทำได้ก็ด้วยการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ดีให้เคร่งครัด โดยเฉพาะต้องให้การศึกษาเขา ทราบดีคนเราเกิดมาก็ไม่ได้เห็นอะไร เมื่อเติบโตขึ้นก็ค่อย ๆ เห็น แต่การเห็นของตัวด้วยตนเอง ก็ใช้เวลานานกว่าจะมีความรู้ให้พอจึงมีการสั่งสอนที่โรงเรียน มีครูที่จะอธิบายถึงกลไกของชีวิตเป็นอย่างไร ถ้าทางฝ่ายผู้สอนดี และมีอุปกรณ์ดีก็ทำให้ผู้ที่เติบโตขึ้นจากเด็กเล็กขึ้นมาเป็นเด็กโตขึ้น และเป็นผู้ใหญ่มีโอกาสที่จะเข้าใจในชีวิต และเข้าใจว่าคนเราเกิดมาก็ต้องมีคนอื่นเกิดมาด้วยเหมือนกัน ก็ต้องอยู่ด้วยกัน ต้องช่วยกัน ทั้งคนที่อยู่ในอายุรุ่นราวคราวเดียวกันก็ช่วยกันได้ ทั้งคนที่เกิดมาก่อนเห็นอะไร ๆ มามากก่อน ได้ศึกษามามากแล้ว ก็ถ่ายทอดวิชาให้ได้

ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเป็นในระดับเดียวกัน คือระดับอายุหรือระดับความรู้เดียวกันก็มีความสำคัญ ในระดับต่างกัน คือระดับอายุหรือระดับความรู้ก็มีความสำคัญมาก เพราะว่าจะทำให้การอยู่ซึ่งต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น มีความแน่นแฟ้น มีความเจริญ มีความมั่นคง และความปลอดภัยได้ ฉะนั้น งานทั้งหลายที่ท่านปฏิบัติ และได้ตั้งเป็นเป้าหมายแก่ตัว จึงเป็นงานที่สำคัญ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา ในด้านความเป็นคนที่ร่วมชาติอยู่ด้วยกัน ก็ทราบดีว่าจะต้องพยายามสร้างให้สังคมของเรามีความเข้าใจอันดีต่อกัน และมีความรู้ดีเพื่อที่จะฟันฝ่าอุปสรรคและรักษาความมั่นคงของสังคม

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสวัสดิ์ เฟื่องฟู ประธานกรรมการสมาคมศึกษาสัมพันธ์ นำคณะกรรมการสมาคม ฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๔ รอบ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

(๓) (๔) บันทึกพระสุรเสียงไม่ติด

ขอให้ท่านทั้งหลายมุ่งมาดต่อไปที่จะปฏิบัติงานที่สำคัญ และมีความสำเร็จในงานซึ่งจะนำความสุข เพราะว่าถ้างานสำเร็จดี งานมีประโยชน์ดี ก็บังเกิดความสุขความสบายทั้งขอให้มีกำลังทั้งกายทั้งใจ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความสมบูรณ์ ขอให้ท่านทั้งหลายได้ประสบความสำเร็จ ความเจริญในทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรารถนา และที่ถูกต้องตามคลองธรรมให้ถึงเป้าหมาย และให้สิ่งที่ได้ทำไปนั้นมั่นคงถาวรต่อไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน กรุงเทพมหานคร[๒] ณ บริเวณสนามสวนลุมพินี

วันเสาร์ ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๙

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านเป็นโอกาสที่ดี ที่จะมาพิจารณาถึงกิจการของลูกเสือชาวบ้านทั้งที่มาและประโยชน์ที่จะได้มา

ประการแรกส่วนประกอบของลูกเสือชาวบ้าน มี ๓ ส่วน ส่วนแรกคือตัวบุคคลเอง ผู้ที่เป็นลูกเสือชาวบ้านแต่ละคนก็ได้รับผ้าพันคอเป็นสัญลักษณ์ว่าได้ฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้านแล้ว มีความสามารถเป็นรายบุคคล ความสามารถนั้นมีว่าสามารถจะรักษาตัวให้มีความดีอยู่ในตัว และช่วยผู้อื่นให้อยู่เป็นสุขร่วมกัน ส่วนที่สองคือธงประจำรุ่น ธงประจำรุ่นนั้นเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมแรงร่วมใจในรุ่น คือกลุ่มบุคคลที่ได้มาฝึกพร้อมกัน และมีเจตนารมณ์เหมือนกัน คือช่วยซึ่งกันและกันในสิ่งที่ดี เพื่อสร้างความแข็งแรง อยู่เย็นเป็นสุข ช่วยกันสร้างชีวิตให้มีความรุ่งเรือง ถ้ามีเหตุการณ์ใด ๆ มีอุปสรรคใด ๆ ก็ช่วยกันขจัด ส่วนที่สาม เมื่อมีรุ่นหลาย ๆ รุ่นอย่างนี้ และทั่วประเทศก็มีรุ่นจำนวนมาก มีลูกเสือชาวบ้านจำนวนมาก ก็ต้องพิจารณาถึงว่ารวมทั้งหมดแล้วก็เป็นกิจการลูกเสือชาวบ้านซึ่งมีหน้าที่ที่จะค้ำจุนให้ประเทศชาติมีความเป็นปึกแผ่น มีความสามัคคีกัน สร้างความเรียบร้อย ขจัดอุปสรรค พร้อมกันร่วมกัน และสัญลักษณ์ของประเทศนี้ก็คือธงชาติ ฉะนั้น ตัวประกอบของลูกเสือชาวบ้านนี้ มี ๓ คือ บุคคลอันมีผ้าพันคอประจำตัว รุ่นคือ กลุ่มอันมีธงประจำรุ่น และชาติบ้านเมืองซึ่งมีธงชาติเป็นตัวประกอบเป็นสัญลักษณ์

ต่อไปจะต้องพิจารณาดูว่า ทำอย่างไรถึงขึ้นมาเป็นลูกเสือชาวบ้านได้ การเป็นลูกเสือชาวบ้านสำเร็จก็ต้องผ่านการอบรมเป็นเวลา ๕ วัน เวลา ๕ วันนี้ มีคนเขาว่า ทำไมอบรมเพียง ๕ วัน จะได้คุณสมบัติอะไรมา ได้ชื่อเป็นลูกเสือชาวบ้าน แล้วจะเป็นประโยชน์อะไร คำตอบคือ การอบรม ๕ วันนี้ มิใช่ว่าอบรมมาภายใน ๕ วันทั้งหมด แต่ว่าแต่ละบุคคลได้อบรมตัวมาแล้วเป็นเวลาหลายปี ตั้งแต่เกิดมาและก่อนเกิด ฉะนั้นการอบรม ๕ วันนั้น เป็นเพียงการประมวลสิ่งที่อบรมคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัว โดยเฉพาะคุณสมบัติของผู้ที่ถือตัวว่าเป็นคนไทยอันเลิศที่รู้จักความเป็นไทย ที่รู้จักว่าจะต้องช่วยกันต้องสามัคคีกัน จะต้องพิจารณาตัวเองว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำนั้น จำต้อง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๖ รุ่น

เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง สำหรับหมู่คณะ สำหรับชาติบ้านเมือง ถ้าทำประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้วย่อมได้ประโยชน์ต่อส่วนตัว ฉะนั้นทุกคนทราบดีแล้ว และมีจิตใจที่ฝึกฝนมาดีแล้ว ทั้งในตัวบุคคล ทั้งในส่วนรวมของชาติ เมื่อพิจารณาและระลึกถึงอดีต ชาติไทยได้เป็นบ้านเมืองเป็นประเทศมาช้านาน ได้ผ่านอุปสรรคได้ผ่านประวัติศาสตร์มาอย่างมาก ทั้งนี้เป็นการขัดเกลาให้ประเทศและบุคคลมีความแข็งแกร่ง มีความสามัคคีเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

การพิจารณาในข้อที่ ๓ ซึ่งจำเป็นที่จะพิจารณาสำหรับลูกเสือชาวบ้าน คือประโยชน์ที่ลูกเสือชาวบ้านจะทำในรายงานแจ้งว่าลูกเสือชาวบ้านจะไปทำความสะอาดพระนคร จะไปลอกคลอง จะไปเก็บผักตบชวา ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่ามีความตั้งใจที่จะทำให้บ้านของตัวมีความสะอาดเรียบร้อยน่าดู และน่าอยู่ เป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญ และเป็นสิ่งที่เห็นได้ แต่ส่วนที่อาจเห็นไม่ได้และยิ่งสำคัญกว่านี้ คือที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ต้นว่า ความสามัคคี ความสามัคคีนี้ต้องสร้าง ต้องขัดเกลา และต้องรักษา ความสามัคคีมีประโยชน์อะไร ดูเป็นคำพูดที่พูดกันบ่อย ๆ นักว่า ขอให้มีความสามัคคีกัน ปรองดองกัน แต่ขอให้พิจารณาว่า สามัคคีเพื่ออะไร แต่ละคนมีชีวิตอยู่ มีอุปสรรค มีปัญหา มีความเดือดร้อน และมีความทุกข์ทุกคน ถ้าปรับทุกข์คือไปปรึกษาคนอื่นก็บรรเทาความทุกข์นั้น ทำให้สบายใจขึ้น ถ้าปรึกษาหารือและช่วยกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน เช่นเป็นลูกเสือชาวบ้านหรือเป็นกลุ่มรุ่นลูกเสือชาวบ้านปรึกษาหารือกัน จะทำอย่างไรสำหรับให้จิตใจสบาย ก็ยิ่งมีกำลังใจมากขึ้นถึงระดับชาติบ้านเมืองไทยมีความยุ่งยากมาตลอด เพราะว่าชาติใดก็ต้องรักษาชาติให้อยู่รอดมีภารกิจหนัก ใครจะเป็นคนทำ ผู้ที่ทำก็คือประชาชนผู้ที่ประกอบขึ้นมาเป็นประชากร และประชากรนี้ก็อยู่ในประเทศชาติ ฉะนั้นหน้าที่ของลูกเสือชาวบ้านที่ได้ขัดเกลามาตั้งแต่ก่อนเป็นลูกเสือชาวบ้าน และขัดเกลารื้อฟื้นตักเตือนตัวเองในระยะเวลาที่ฝึกอบรม ๕ วัน ต้องเอามาใช้ เพื่อให้รักษาความสามัคคี คือการอุ้มชูบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข

การอยู่เป็นชาติบ้านเมืองนี้ย่อมมีความยุ่งยากในตัว เพราะว่าชาติหนึ่ง ๆ ประเทศหนึ่ง ๆ ต้องประกอบด้วยประชากรจำนวนมาก เช่นประเทศไทยมีจำนวนประชากรกว่า ๔๐ ล้านแล้ว เมื่อมีจำนวนคนมาก ย่อมต้องมีปัญหา มีความคิดที่แตกต่างกัน แต่หากมาพูดกัน มาพิจารณาร่วมกัน และปรองดองกัน พยายามที่จะหาคำตอบ หาวิธีแก้ไขโดยปรองดองประนีประนอมกัน ย่อมทำให้ประเทศชาตินั้นอยู่ได้ ถ้าแต่ละคนเพียงแต่จะเอาใจตัวเองและไม่ฟัง

คนอื่นนึกแต่จะให้ตัวเองชนะ ก็ไม่มีทางที่จะให้ตัวเองชนะเพราะชาติบ้านเมืองจะแพ้ ฉะนั้น หน้าที่อันยิ่งใหญ่ของลูกเสือชาวบ้าน คือแสดงความสามัคคี คิดวิธีที่จะให้แก้ปัญหาในชาติให้ลุล่วงไปโดยดีร่วมกัน และหน้าที่นี้มิใช่หน้าที่เฉพาะของลูกเสือชาวบ้านที่ได้ฝึกมา เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ที่ถือตัวว่าเป็นคนไทย ต้องรักษาไทยเอาไว้ให้อยู่ บางคนอาจบอกว่าคนเดียวจะทำได้หรือ แต่ว่าถ้าคนเดียวหลาย ๆ คนบอกว่าคนเดียวทำไม่ได้ และต่างไม่ทำไม่คิดดี ไม่แผ่เมตตากัน บ้านเมืองจะเป็นอย่างไร มีคนที่บอกว่าจะดีหรือหลาย ๆ คนที่จะตีกัน และผู้ที่มีแผนการณ์ต่าง ๆ ที่จะมาตีหัวเรา ก็ย่อมจะตีหัวเราได้สะดวก เพราะเราไม่ปรองดองกัน

ฉะนั้น ประโยชน์และหน้าที่ของลูกเสือชาวบ้านทุกคนคือช่วยกัน ใครมีความเดือดร้อนก็ช่วยกันทันทีที่มีความเดือดร้อน ถ้าเราปฏิบัติเช่นนี้แล้วก็ได้ชื่อว่าเป็นลูกเสือชาวบ้านที่แท้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้มีมาแล้วทุกแห่ง ทุกจังหวัด จึงทำให้ลูกเสือชาวบ้านมีชื่อเสียงว่าตั้งอกตั้งใจปฏิบัติงาน เช่น ถ้ามีภัยธรรมชาติ ก็ต่างคนต่างโดยไม่นัดแนะกันมาช่วยกัน จะมีน้ำท่วมอุทกภัยก็ช่วยกันทำการกั้นน้ำ จนกระทั่งทำให้ข้าวไม่เสีย ถ้ามีอุทกภัยในกรุงหรืออัคคีภัย ผู้ที่สามารถไปช่วยก็ไปช่วย การช่วยนั้นไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นคนร่ำรวย หรือเป็นคนที่มีวิชาสูง ทุกคนช่วยได้ เมื่อเกิดความเดือดร้อนผู้ที่ไม่เดือดร้อนนักก็ไปช่วยผู้ที่เดือดร้อนมาก ทั้งนี้ทำให้มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน วันหนึ่งเราเดือดร้อนคนอื่นก็มาช่วยเราได้

หลักของลูกเสือชาวบ้านทั้งหมดนี้ ก็ขอให้ท่านไปทบทวนต่อไป เป็นการต่อจากการฝึกอบรม ๕ วัน เป็นการฝึกอบรมต่อไปไม่มีสิ้นสุด เมื่อมีโอกาสให้ปรึกษาหารือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำประโยชน์ทั้งในทางวัตถุทั้งในทางจิตใจ จะทำให้ชาติบ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขมีความมั่นคงได้ และทุกคนจะได้รักษาและมีส่วนรักษาบ้านเมืองและตัวเองให้มีความสุขความสบาย

ก็ขอให้ทุกคนตั้งอกตั้งใจรักษาตัว และรักษาใจให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถทำประโยชน์ตามจุดประสงค์ของการเป็นลูกเสือชาวบ้าน ขอให้ทุกคนจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจุฬาบัณฑิต[๒]
ณ พระตำหนักสวนจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๙

ขอขอบใจที่คณะกรรมการจุฬาบัณฑิตได้นำเงินมาเพื่อการกุศลในคราวนี้ และโดยที่มีความประสงค์ที่จะมีส่วนในการช่วยการศึกษาในชนบท ก็ขอแจ้งว่าเงินนี้จะไปสมทบกับเงินทุนที่ได้ตั้งขึ้นไว้โดยมีผู้บริจาคอื่นเพื่อสร้างโรงเรียนในชนบทตามหลักการของโรงเรียนวัดในชนบท ซึ่งกิจการนี้มีกรรมการซึ่งประกอบด้วยเจ้าคุณพุทธวงศ์ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร และนายสัญญา ธรรมศักดิ์ และบุคคลอื่นเป็นกรรมการเพื่อดำเนินการ ซึ่งกรรมการนี้ก็ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระสังฆราชวัดพระเชตุพน สร้างโรงเรียนเพื่อที่จะให้อยู่ใกล้วัด และทางพระสงฆ์ก็ได้มีส่วนในการสั่งสอนด้วยตามที่มีความสามารถและความจำเป็นโดยเฉพาะในทางจิตใจ ได้สร้างโรงเรียนตามโครงการนี้หลาย ๆ แห่งแล้ว แห่งที่ใหญ่โตที่สุดและเป็นแห่งแรกก็คือบางปู ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ดำเนินการเป็นเรื่องเป็นราวและมีมูลนิธิของโรงเรียนซึ่งจะทำให้โรงเรียนนั้นไปได้โดยตลอด ไม่ต้องเพิ่มการสนับสนุนทางการเงินเพราะมีมูลนิธิ และทางจังหวัดก็ได้สนับสนุน

นอกจากนี้ ทั้งในภาคกลางนี้ ทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งในภาคเหนือ ก็มีโรงเรียนที่ได้ตั้งขึ้นมาและจะตั้งต่อไปให้มากที่สุดที่จะทำได้ โดยหลักการว่า อาศัยพระสงฆ์ด้วยเพื่อที่จะให้ทุกคนมีส่วนในการศึกษาของเยาวชนในชนบท การสร้างโรงเรียนนี้แต่เดิมกะเอาไว้ว่าโรงเรียนหนึ่งจะสร้างสองแสนบาท แต่ในที่สุดเมื่อเริ่มสร้างแล้วก็ต้องสร้างให้ครบถ้วนมากที่สุดที่จะทำได้ จึงมีการใช้จ่ายเพิ่มเติมขึ้นไปไม่ใช่น้อย อย่างโรงเรียนแรกเดี๋ยวนี้ได้จ่ายไปจำนวนหลายแสน และมูลนิธิที่ได้ตั้งอยู่ที่โรงเรียนสำหรับการดำเนินงานของโรงเรียน ก็มีเงินในกองทุนมูลนิธิโดยเฉพาะนั้นแปดแสนบาทแล้ว ฉะนั้นกิจการนี้ก็ได้ดำเนินไปด้วยดี ทำให้ผู้ที่อยู่ในท้องที่สนใจมากขึ้น และสนับสนุน ทำให้เกิดเป็นลูกโซ่ ถ้าเริ่มกิจการใดและผู้อื่นมาร่วมมือ และผู้ที่อยู่ในท้องที่ร่วมมือกันเองก็เป็นสิ่งที่เราปรารถนานัก เพื่อที่จะให้ทุกคนมีส่วนในการศึกษา ไม่ใช่จะคอยเกี่ยงแต่มาให้ทางราชการได้ไปช่วย

ฉะนั้น ก็ขอนำเงินที่ได้บริจาคนี้ไปสมทบในกิจการนี้ เพื่อให้ท่านทั้งหลายมีส่วนในงานให้การศึกษาใน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ หม่อมหลวงประทีป มาลากุล เลขาธิการจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย นำคณะกรรมการจุฬาบัณฑิต เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อพระราชทานในด้านการศึกษาตามชนบทหรือสุดแต่พระราชอัธยาศัย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ชนบทตามที่ได้ตั้งปณิธานเอาไว้ ก็เข้าใจว่าคงจะไม่ขัดข้อง เข้าใจว่าท่านทั้งหลายคงเห็นชอบด้วยว่าควรจะทำอย่างนี้ ที่ปรารถนาที่จะส่งเสริมการศึกษาในชนบทนั้นมีอีกหลายทาง ทางที่จะเข้าไปสั่งสอนประชาชนในการทำมาหากินก็เป็นการศึกษาเหมือนกัน การที่จะไปช่วยสอนในโรงเรียนเป็นครั้งเป็นคราวก็เป็นการช่วยเหลือเหมือนกัน ฉะนั้นที่ขอแจ้งจุดประสงค์ที่จะนำเงินนี้ไปให้กิจการในด้านนี้ ก็เพื่อจะให้ทราบว่าไม่ใช่ว่าจะทำในกิจการด้านนี้เท่านั้นเอง และนึกว่ามีเฉพาะกิจการด้านนี้ด้านเดียว ด้านอื่นก็มี แต่ต้องเลือกแล้วก็ได้แจ้งให้ทราบว่าจะทำในกิจกรรมอันนี้ ที่ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติงานได้แลเห็นมา เดี๋ยวนี้ก็ปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นการส่งเสริมตัวเองในงานอาชีพ และในเวลาเดียวกันทำงานด้วยความตั้งใจเพื่อช่วยเหลือนั้น ก็เป็นสิ่งที่น่าชื่นชม และเชื่อว่าท่านมีปณิธานแรงกล้าที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อให้บ้านเมืองของเรามีความเจริญก้าวหน้าโดยทำให้มีความมั่นคง และทุกคนก็จะมีความสุข

ก็ขอให้ทุกคนที่ได้ฉลองในงานจุฬาบัณฑิตได้มีความสำเร็จ การที่ได้ฉลองความสำเร็จในการศึกษา การศึกษาเป็นแต่เพียงขั้นแรก ที่จะนำความรู้ความสามารถไปทำประโยชน์แก่ตนเอง และแก่ผู้อื่น ฉะนั้น ก็ขอให้พรให้ท่านทั้งหลายจงมีความสำเร็จต่อไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ ในทางที่เป็นการสร้างสรรค์ และมีความเจริญก้าวหน้าทุกประการก็ขอให้ประสบแต่ความสำเร็จ ความเจริญต่อไป มีกำลังกาย กำลังใจเข้มแข็ง สมบูรณ์เพื่อจะปฏิบัติตามจุดประสงค์อันสูงส่ง.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วันจันทร์ ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกครั้งหนึ่ง และมีความพอใจที่ทราบว่ากิจการของมหาวิทยาลัยดำเนินมาด้วยความก้าวหน้า มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตผู้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาทุก ๆ คน

ผู้ที่ได้เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยนับว่าเป็นผู้มีโชคและมีโอกาสดียิ่ง ที่ได้รับความเกื้อกูลและสนับสนุนจากส่วนรวม ให้ได้รับการศึกษาวิทยาการขั้นสูง จึงเกิดเป็นหน้าที่ขึ้นมาที่จะต้องตั้งใจและเพียรพยายามเล่าเรียนให้มีความรู้จริง ๆ สำหรับนำไปใช้ทำการงานสำคัญที่ต้องใช้วิชาการ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นความเจริญก้าวหน้า ตอบแทนสังคม บัณฑิตทั้งหลายได้รับโอกาสอันดีแล้ว และได้รับความรู้พร้อมทั้งปริญญาบัตรรับรองวิทยฐานะของตัวเองแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะมุ่งมั่นทำหน้าที่ที่มีอยู่ให้ครบถ้วน ขอให้แต่ละคนตั้งใจและเพียรพยายามนำความรู้ ความคิด และความสามารถ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นผล เป็นความสร้างสรรค์จริง ๆ จักได้นำพาตน สังคม และประเทศชาติไปสู่ความเจริญวัฒนาได้ด้วยความมั่นคงและสวัสดี

ขออวยพรให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิต และประสบความก้าวหน้ารุ่งเรืองในกิจการงานทุกอย่าง สมตามที่ปรารถนาไว้ทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วันอังคาร ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกวาระหนึ่ง และขอแสดงความชื่นชมในความสำเร็จของบัณฑิตใหม่ ที่ประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ทุก ๆ คน

ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้เมื่อวันวานเป็นความว่า ผู้ที่เข้ามาเรียนวิทยาการขั้นสูงในมหาวิทยาลัยได้นับว่าเป็นผู้มีโอกาสและมีโชคดี ที่ได้รับความอุ้มชูสนับสนุนจากส่วนรวม จึงเกิดเป็นหน้าที่ขึ้น ที่จะต้องตั้งใจเรียนให้มีความรู้จริง ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติงานสร้างสรรค์ประโยชน์และความเจริญต่าง ๆ ตอบแทนสังคม

การที่จะนำความรู้และหลักวิชาการไปใช้ให้ได้ผลเต็มที่นั้นมิใช่ของง่ายนัก เพราะหลักวิชาที่เรียนรู้มาเป็นแต่หลักทั่วไป มิใช่ปรุงแต่งไว้เป็นแบบสำเร็จรูป สำหรับที่จะมาใช้ทำงานหรือใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ทันที นอกจากนี้ทฤษฎีที่เรียนมานั้น บางอย่างก็อาจนำมาใช้กับงานและสภาพการณ์ในบ้านเมืองของเราได้ไม่ถนัดนัก เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความคิดความเห็นให้กว้างขวาง ไม่เกาะติดในทฤษฎีอยู่อย่างเดียว จะทำการสิ่งใดควรต้องศึกษาให้ทั่วถึงเสียก่อนด้วยเหตุผล ด้วยความรอบคอบละเอียดสุขุม จึงจะทราบแจ้งว่างานนั้นคืออะไร มีขอบเขตเพียงไหน มีวัตถุประสงค์อะไร เพื่อประโยชน์สิ่งใด และควรจะทำอย่างไรให้สำเร็จผลเลิศได้ จึงขอให้ทุกคนคิดถึงความจริงข้อนี้ให้มาก และขอให้พยายามปฏิบัติตามความจริงนั้น เพื่อจักได้นำความรู้และหลักวิชามาใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จ และสามารถนำพาตน นำพาสังคม ตลอดถึงประเทศชาติโดยส่วนรวม ให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญและมั่นคงได้

ขอบัณฑิตทั้งหลาย ตลอดจนท่านทั้งปวงที่ประชุมกันอยู่ ณ ที่นี้ จงมีความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาและปฏิบัติโดยชอบทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วันพุธ ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคนในความสำเร็จของท่าน

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นความว่า การจะนำเอาหลักวิชาไปใช้ให้ได้ผลในการปฏิบัติงานใด ๆ จำเป็นจะต้องศึกษางานนั้นให้ทั่วถึง ด้วยเหตุด้วยผล ด้วยความสุขุมรอบคอบ ด้วยความคิดความเห็นที่กว้างขวางและเป็นธรรม จึงจะเห็นทางที่จะนำหลักวิชามาใช้ปฏิบัติงานให้สัมฤทธิ์ผลตามประสงค์ได้

ท่านทั้งหลายควรจะต้องทราบว่า วัตถุประสงค์ของการเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น มิใช่มาศึกษาเพียงเพื่อให้ได้รับปริญญาบัตร โดยสำคัญว่าตัวปริญญาบัตรคือตัวความรู้ เพราะถ้าสำคัญดังนั้น คงจะไม่ได้รับความรู้แน่นแฟ้นนัก และคงจะต้องประสบกับความลำบากในการงานต่อไป

ความจริงความรู้ที่ศึกษามา ซึ่งเป็นความรู้ทางทฤษฎี นั้น คือรากฐานและต้นทุนสำคัญสำหรับที่จะนำไปปฏิบัติงานการ ความรู้ทางทฤษฎีนี้ จำเป็นที่จะต้องทบทวนเสริมสร้างอยู่เสมอ และนำมาประกอบการปฏิบัติ เมื่อเอาความรู้ทางทฤษฎีมาประสมประสานปรุงแต่งกับความรู้จากการปฏิบัติ อย่างสอดคล้องเหมาะสมแล้ว งานที่ทำก็จะบรรลุผลที่จะพึงภาคภูมิใจได้สมปรารถนา

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน มีความสุขสวัสดีและความสมประสงค์ในสิ่งที่ดีงามทุกเมื่อทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่บัณฑิตทั้งหลายซึ่งประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ได้สำเร็จการศึกษา และจะได้ออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูบาอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษาของชาติต่อไป

ความรู้ที่แต่ละคนศึกษาได้จากมหาวิทยาลัย เป็นความรู้ทางทฤษฎี ซึ่งเป็นรากฐานและเป็นทุนสำหรับจะนำไปใช้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่ ในทางปฏิบัตินั้น สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มปฏิบัติที่ตนเองลำดับแรก ต้องฝึกหัดจัดระเบียบให้แก่ตน ทั้งในการกระทำและในกระบวนการคิด ความเป็นระเบียบในการทำการคิด จะทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่แน่วแน่ขึ้น เมื่อมีความมุ่งมั่นที่แน่วแน่ ก็จะสามารถพินิจพิจารณากรณีและปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มกระจ่าง ความแจ่มกระจ่างนั้นจะเป็นปัจจัยให้สามารถปฏิบัติตัวปฏิบัติงาน โดยถูกต้องเที่ยงตรงตามเหตุผลและความเป็นธรรมได้ ในที่สุด

การปฏิบัติดีชอบ ถูกต้อง มีเหตุมีผลจริงนั้น ใคร ๆ ก็นิยม ผู้ที่ปฏิบัติได้ดังนั้นย่อมเป็นที่นับถือและเคารพยกย่องเป็นตัวอย่าง ถ้าท่านทำตัวทำงานดีพร้อมให้เป็นแบบฉบับได้ทั้งในด้านวิชาการ ทั้งในด้านจรรยาความประพฤติ ก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้และความดีให้แก่ศิษย์ได้โดยง่าย การงานและชีวิตของท่านจะดำเนินไปได้ดี ผลของงานที่ทำก็จะสมบูรณ์เป็นที่น่าชื่นชมและภาคภูมิใจอย่างที่สุด

ขออวยพรให้บัณฑิตทางการศึกษามีความเข้มแข็งมั่นคงพร้อม ทั้งในกายใจและสติปัญญาในอันที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จได้อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ ทั้งขอให้ประสบความสุข ความสวัสดี พร้อมทั้งความสำเร็จในสิ่งที่ประสงค์ตามทำนองคลองธรรม จงทุกเมื่อทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

วันศุกร์ ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม อีกครั้งหนึ่ง ทั้งรู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบรายงานว่า มหาวิทยาลัยเขตนี้พยายามดำเนินการอันเป็นประโยชน์ทางวิชาการให้แก่สังคมนอกไปจากกิจการตามหน้าที่โดยตรงด้วย

หน้าที่ครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้ความคิดและจิตใจเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก ในการสร้างสรรค์บันดาลอนาคตของชาติบ้านเมือง ครูทุกคนต้องทราบตระหนักในข้อนี้ และต้องทำหน้าที่ของตัวในทางที่ถูกต้อง ให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด จะยอมหรือปล่อยตัวให้ย่อหย่อนเพราะเหตุใด ๆ ไม่ได้ อาจมีปัญหาเกิดขึ้นในที่นี้ว่า การทำหน้าที่ในทางที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ตอบได้ว่า ทำหน้าที่ในทางที่ดีก็คือทำในทางที่จะให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคง มีความเจริญ และมีความผาสุกสงบอันยั่งยืน ซึ่งจะต้องทำด้วยสัจจะคือความจริงใจ ไม่ใช่ปิดบัง ฉาบทาไว้ด้วยเจตนาชั่วทุจริตและหลอกลวง อันแต่ละคนจะรู้ได้ด้วยใจของตนเอง ถ้าบริสุทธิ์ ทำแล้วก็จะปลื้มปีติ เบาใจและสบายใจ ถ้าไม่บริสุทธิ์ ทำแล้วมีแต่ขึ้งเครียด ร้อนใจหนักใจ จะมองหน้าผู้ใดหรือแม้ตนเองก็ไม่สนิท

นอกจากนี้ จำเป็นที่จะต้องทราบแจ้งแก่ใจด้วยว่า การให้การศึกษาเป็นงานที่ละเอียดซับซ้อนและกว้างขวางมาก จะต้องกระทำโดยอาศัยความรู้ ความสังเกตจดจำและความฉลาดรอบคอบอย่างสูง ทั้งต้องอาศัยความเสียสละอดทน ความเพียรพยายามความสุจริต และความเมตตาอันกว้างขวางด้วยพร้อม จึงจะสำเร็จผลที่พึงประสงค์ได้ ทุกคนควรที่จะตั้งใจให้มั่นคงในงาน ในความเป็นครูของตน หมั่นฝึกฝนตนให้เข้มแข็งและสามารถพร้อมอยู่เสมอ ทั้งในวิชาการ ในการปฏิบัติ และในจิตใจ จักได้สามารถร่วมกันสร้างสรรค์อนาคตอันผาสุกและเจริญมั่นคงให้แก่ชาติของเราได้ ตามที่เราทุกคนมุ่งปรารถนา

ขอบัณฑิตใหม่จงมีความสุขความสวัสดี มีความมั่นคงและเจริญงอกงามในชีวิตตลอดทั้งในงานอันเป็นหน้าที่ต่อสังคมและประเทศชาติ จงทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดมหาสารคาม[๒] ณ สนามหน้าศาลากลาง จังหวัดมหาสารคาม

วันศุกร์ ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙

โอกาสที่รับธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน เป็นวาระที่สำคัญ และเป็นที่น่ายินดีสำหรับทุกคน สำหรับลูกเสือชาวบ้านแต่ละคน นับว่าเป็นวาระที่น่าตื่นเต้น เพราะว่าแต่ละคนได้ฝึกมา และได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองหลายอย่าง ทั้งในความรู้ที่จะทำให้ชีวิตของตัวมีประโยชน์ และเป็นประโยชน์แก่ตัว แก่ส่วนรวมด้วย ทั้งมีการฝึกหัดให้รู้จักอยู่เป็นหมู่เป็นคณะ ช่วยกันด้วยความสามัคคี ความรู้ส่วนตัวที่ได้รับ และความสามารถส่วนตัว ก็ฉลองด้วยผ้าพันคอที่แต่ละคนได้รับเป็นส่วนบุคคล แสดงให้เห็นว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะเป็นลูกเสือชาวบ้าน คือ ผู้ที่มีความรู้ และมีจิตใจที่สูงรู้จักที่จะทำประโยชน์แก่ตนเอง ให้รู้จักทำมาหากิน รู้จักทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่น และนึกถึงส่วนรวมเป็นสำคัญ มาบัดนี้ได้รับธงประจำรุ่นซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีของแต่ละรุ่น แสดงว่าเราไม่ได้อยู่คนเดียวแล้ว เราอยู่เป็นหมู่เป็นคณะ ถ้ามีความเดือดร้อน ถ้าจะต้องการความช่วยเหลือก็หันหน้าหากัน และช่วยซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดความเดือดร้อนที่จะมี ยิ่งในวันนี้หลายรุ่นด้วยกันทั้งประกอบด้วยรุ่นเก่า ๆ รุ่นพี่ด้วยที่มาในพิธีนี้ เป็นการแสดงความสามัคคีของลูกเสือชาวบ้าน ทั้งเป็นบุคคล ทั้งเป็นส่วนรวมอย่างดียิ่ง ให้เห็นว่าทุกคนที่มา ณ ที่นี้ ขออยู่เย็นเป็นสุข ขออยู่ด้วยกันด้วยความสามัคคี ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ถ้าใครจะเบียดเบียนเราก็ช่วยกันระงับเหตุ เราก็ช่วยกันอธิบายให้อยู่เย็นเป็นสุขกัน ไม่ต้องมีความเดือดร้อน จุดหมายของลูกเสือชาวบ้านนี้ จึงอยู่ที่ตัวลูกเสือชาวบ้านที่จะฝึกให้มีความสามารถ อยู่ที่รุ่นที่จะร่วมจิตร่วมใจกันสร้างความเจริญ และอยู่ที่การลูกเสือชาวบ้านเป็นส่วนรวมของประเทศ ทำให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขได้ โดยที่ทุกคนหวังดีซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมทั้งประเทศไม่ใช่เฉพาะในท้องที่ ทั้งประเทศมีลูกเสือชาวบ้านทุกจังหวัด และจิตใจของลูกเสือชาวบ้านทุกจังหวัดมีเช่นเดียวกันกับทุกคนที่อยู่ ณ ที่นี่ คือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ฉะนั้นขอให้นึกถึงว่า ทุกคนที่ถือตัวว่าเป็นคนไทยด้วยกัน ก็จะต้องเอื้อเฟื้อกัน อุ้มชูกัน สามัคคีกัน พึ่งซึ่งกันและกัน เพื่อให้รักษาชาติบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม พระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดมหาสารคาม และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดมหาสารคาม

ก็ขอให้ทุกคนที่อยู่ ณ ที่นี้ ทั้งลูกเสือชาวบ้าน ทั้งวิทยากรลูกเสือชาวบ้าน ทั้งลูกเสือสามัญ ทั้งเจ้าหน้าที่ทั้งประชาชนทั้งหลายที่อยู่ ณ ที่นี้ ที่ถือตัวว่ามีความเป็นไทยอยู่ในใจ ขอให้ช่วยกันรักษาอุ้มชูความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ให้อยู่เย็นเป็นสุขพร้อมกัน ขอให้ทุกท่านจงสามารถทำงาน ทำหน้าที่การงานทั้งส่วนบุคคล ทั้งส่วนรวมให้สำเร็จเรียบร้อย เราจะมีที่อยู่อาศัย อยู่ร่มเย็นตลอดไป

ก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีทั้งกำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติงานของแต่ละคนให้พร้อมสมบูรณ์ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของส่วนรวม ขอจงประสบความเจริญรุ่งเรืองทุกประการทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่คณะครู และนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา[๒] ณ โรงเรียนจิตรลดา

วันเสาร์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๙

โอกาสงานวันนี้ ที่เป็นวันให้ประกาศนียบัตร และรางวัลแก่นักเรียน เป็นโอกาสที่สำคัญสำหรับแต่ละคนในโรงเรียนจิตรลดา ความสำคัญนั้นแสดงออกมาเป็นผลว่า ผู้ที่ได้เรียน ได้รับรางวัลและได้รับประกาศนียบัตร แสดงให้เห็นว่าได้เรียนรู้ความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือ เพื่อเป็นปัจจัยที่จะฟันฝ่าชีวิตต่อไปได้ เพราะเหตุว่าชีวิตนั้นเต็มไปด้วยอุปสรรคจึงต้องมีเครื่องมือ และมีโรงเรียน เพื่อที่จะให้ทุกคนสามารถที่จะรับความรู้วิทยาการใส่ตัว เพื่อที่จะดำเนินชีวิตได้

ตามที่ครูใหญ่ได้รายงานว่ากิจการโรงเรียนจิตรลดาได้ดำเนินมาโดยดี มีการสอนวิทยาการต่าง ๆ มีการกล่อมเกลาจิตใจและนิสัยให้มีความเป็นคนที่สามารถนั้นก็เป็นที่น่าชื่นชมยินดี และที่นักเรียนที่จะพ้นจากสภาพเป็นนักเรียนโรงเรียนจิตรลดาไปฟันฝ่าชีวิตต่อไปนั้นก็ต้องทราบว่า ความรู้ความสามารถและจิตใจที่กล่อมเกลาในโรงเรียนนี้ยังไม่สิ้นสุด จะต้องหาอยู่เรื่อย เพื่อที่จะให้มีความสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้ ที่ได้แสดงที่ได้แจ้งมาให้ทราบว่า ทำอะไรบ้างนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกตน ยังมีอีก และส่วนนี้สำคัญยิ่งคือจะต้องทำให้ตัวเองครบเป็นคน ด้วยหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญที่สุด คือ หลักของเหตุผล ได้พูดถึงหลักของวิชาการ ได้พูดถึงหลักของเมตตากรุณา พูดถึงหลักของความเผื่อแผ่และความขยันหมั่นเพียร แต่หลักของเหตุผลนั้นเป็นหลักที่สำคัญยิ่ง และจะต้องยัดเกลาอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้น จะมีวิชาความรู้เท่าไหร่ก็ตาม ก็ไม่สามารถนำไปเป็นประโยชน์แก่ตัว แก่ส่วนรวม

ฉะนั้น หลักนี้เป็นสิ่งที่จะต้องส่งเสริมและทำความเข้าใจ ที่จะส่งเสริมและให้ทำความเข้าใจนั้น ให้ทุกคนท่องหนังสือหรือเรียนเป็นหมู่เป็นคณะนั้น จะไม่พอ แต่ละคนจะต้องทำความเข้าใจด้วยตนเองโดยครู และเพื่อนช่วยกัน เพื่อที่จะหาหลักของเหตุผลที่แท้จริง เมื่อตะกี้ก็กล่าวถึงสามัคคี ก็เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยกันฝึกฝนซึ่งกันและกันได้ แต่หลักของเหตุผลนี่นะ ที่ขอย้ำและขอชี้แจงเพิ่มเติมว่า คืออะไร คือหลักการว่า ถ้ามีสิ่งใดที่เราจะต้องเผชิญ ต้องพบ ต้องมีเหตุผลทั้งนั้น เหตุผลนั้นเป็นหลัก คำนี้มี ๒ คำ เหตุคือต้นของสิ่งที่เราเผชิญ และผลเป็นสิ่งที่

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานประกาศนียบัตร และรางวัลแก่นักเรียนโรงเรียนจิตรลดา ณ โรงเรียนจิตรลดา

ต่อเนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นแก่เรา ถ้าเราเผชิญสิ่งใดและเราพิจารณาด้วยเหตุผลต่อไป เราก็จะเผชิญสิ่งที่ถูกต้อง ถ้ามาพูดอีกอย่างหนึ่ง หลักเหตุผลนั้น คือ หลักของกรรม กรรมนั่นนะ คือการกระทำ ถ้ากระทำอะไรก็ตามในเวลานี้ย่อมจะเกิดเป็นผลต่อไป และโดยมากเรานึกว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร เราไม่ทราบ ความจริงเราทราบถ้าเราพยายามที่จะมีหลักเหตุผล และปฏิบัติด้วยหลักเหตุผล การกระทำใด ๆ ในเวลานี้ ขอให้นึกว่าจะมีผล และผลนั้นคืออนาคตของเรา ถ้าเราประสงค์จะมีอนาคตที่ดีที่แจ่มใส ที่มีความสุขความสบาย จะต้องทำกรรมที่ดี คือปฏิบัติสิ่งที่ดีในปัจจุบัน ด้วยหลักของเหตุผลนี้ เราจะได้รับความสุขความสบายต่อไป หลักนี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง และจะต้องเข้าใจแท้ ๆ ด้วยตนเอง และเข้าใจอย่างลึกซึ้งแท้จริง

ที่เตือนอย่างสังเขป อย่างคร่าว ๆ อย่างนี้ ก็เพราะว่าเป็นห่วงว่า ถ้ามัวแต่เรียนและไม่ได้พิจารณาถึงหลักนี้ในเวลาเดียวกัน การเรียนนั้นจะไร้ประโยชน์ จะเป็นอันตรายด้วยซ้ำ เพราะเหตุว่า วิชาการต่าง ๆ ก็เหมือนสิ่งที่วิเศษ สิ่งที่มีอานุภาพมาก ถ้าใช้สิ่งที่มีอานุภาพ มีกำลังมากด้วยความไม่สำนึกว่าเป็นอะไรก็จะเกิดความเดือดร้อน จะเกิดอันตรายได้ต่อตนเอง และต่อส่วนรวมได้อย่างมาก ถ้าเราเอาวัตถุระเบิดมาไว้ในมือหรือเผาด้วยไฟ ย่อมทราบได้ดีว่าจะระเบิด แต่ว่าถ้าไม่ทราบเหตุผลว่า เดี๋ยวนี้มันไม่ระเบิดจึงไม่เป็นอันตราย ก็สำคัญผิด ถ้าทราบดีด้วยหลักของเหตุผลว่า ถ้าเราทำอะไรเดี๋ยวนี้ เช่น จุดไม้ขีดไฟมาลนระเบิด วัตถุระเบิดนั้นจะระเบิดขึ้นมาในอนาคตอันใกล้ และในอนาคตอันใกล้เราจะได้รับผลร้ายจากการระเบิดนั้น ด้วยตนเองหรือผู้อื่นก็จะพลอยรับอันตรายไปด้วย ฉะนั้น จึงต้องพิจารณาให้ดีก่อนที่จะกระทำอะไรด้วยวัตถุที่มีอานุภาพ วิชาการต่าง ๆ ที่ได้เรียนก็เป็นสิ่งที่มีอานุภาพมาก ถ้าไม่ได้ใช้ในทางที่ดีก็อาจจะระเบิดก็ได้ จึงขอให้ช่วยกันพิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงเหตุผล และวิธีที่จะใช้วิทยาการ วิธีที่จะใช้ความรู้ ไม่ให้ระเบิดใส่หน้า

ก็ขอเตือนเพียงเท่านี้ว่า ความรู้ที่ได้รับในโรงเรียนนี้ เป็นความรู้ที่อาจจะระเบิดได้ ถ้าไม่พยายามที่จะพิจารณาด้วยเหตุผลอย่างดี และความรู้ที่ได้รับนี้ยังน้อยนัก จะต้องพิจารณา และเรียนรู้ต่อไป เพื่อที่จะให้ครบถ้วนและเป็นประโยชน์จริง ๆ ไม่เป็นอันตรายสำหรับผู้ที่เรียนจบโรงเรียนนี้แล้ว ที่ได้ลาเมื่อตะกี้ และได้ปฏิญาณตนว่าจะปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้น ก็ขอให้โชคดี จงประสบสิ่งที่เป็นมงคลทั้งหลาย แต่ก็ขอเตือนด้วยเหมือนกันว่า จะประสบสิ่งที่เป็นมงคล สิ่งที่เป็นความดีนั้น ก็จะต้องฝึกฝนในเหตุผล และระมัดระวังให้ดี ให้ใช้ประโยชน์

จากสิ่งที่ได้รับจากโรงเรียนนี้อย่างเต็มที่ด้วยหลักเหตุผล และไปในทางที่ถูกต้อง ไม่ทำให้เป็นคนที่หลงทางดังที่ปฏิญาณว่าไม่ยอมหลงทาง แต่ว่าถ้าไม่ทราบทางไปทางไหนก็หลงอยู่ดี ฉะนั้น ก็ขอให้พิจารณาให้รอบคอบให้ดี ให้ระมัดระวังด้วยความตั้งใจจริงจะไม่หลงทาง

ก็ขอให้คณะครูและนักเรียนทั้งหลายของโรงเรียนจิตรลดา ตลอดจนผู้ปกครองทั้งหลาย จงประสบความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าทุกประการ สิ่งใดที่ประสงค์ก็ขอให้สัมฤทธิ์ผลอย่างเต็มที่ และได้อยู่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเกิดความดีแก่ตัว เป็นประโยชน์แก่ตนเองด้วย ขอจงประสบความสำเร็จความเจริญทั่วกันทุกอย่าง.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

วันจันทร์ ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก อีกวาระหนึ่ง ทั้งได้ทราบว่ากิจการของมหาวิทยาลัยเขตนี้ดำเนินก้าวหน้ามาได้ด้วยดี ทั้งในด้านให้การศึกษาและในด้านทำประโยชน์แก่ท้องถิ่น

ขอแสดงความชื่นชมบัณฑิตใหม่ทั้งหลายในการที่ได้รับความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ และกำลังจะออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูบาอาจารย์ เป็นเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาต่อไป

นักการศึกษาเคยคิดกันว่า การให้ครูเป็นผู้สั่งสอนและแนะนำให้ศิษย์ทำตามนั้นอาจทำลายความคิดริเริ่ม ทำลายอิสรภาพของเด็ก และทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเองน้อยลง เห็นกันว่าควรจะให้เด็กได้มีอิสรภาพในการคิด การทำและเรียนรู้ด้วยตนเองมาก ๆ ข้อนี้ทำให้ผู้ที่เป็นครูจำนวนไม่น้อยอึดอัดใจ เพราะขัดกับใจจริงของตัวเองที่รู้สึกอยู่ว่า เป็นครูแล้วต้องสอน บางคนก็เกิดความลังเลใจ ไม่ทราบว่าจะปฏิบัติหน้าที่อย่างไรถูก ที่จริง คำว่าครูกับศิษย์นี้ก็มีความหมายตายตัวอยู่แล้ว คือครูเป็นผู้สอน เป็นผู้แนะนำศิษย์ไปสู่ความรู้ ความดี ความฉลาดทั้งปวง ศิษย์ก็เป็นผู้เรียนรู้จากครู มีหน้าที่ที่จะต้องเรียนและเคารพเชื่อฟังครู ซึ่งเป็นผู้ให้วิชาความรู้แก่ตัว จะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ธรรมดาเด็กต้องเรียนรู้เมื่อครูไม่สอน ก็จะต้องเรียนรู้จากแหล่งอื่นและจากผู้อื่น ซึ่งบางที่ก็ไม่ใช่ผู้ที่สมควรเป็นครูเลย ทำให้มีโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความรู้ที่ชอบ ที่ประกอบด้วยเหตุผลได้ง่าย ๆ ผลร้ายจึงเกิดตามมาเป็นปัญหาที่ทำให้ต้องขบคิดอย่างหนักกันอยู่ในเวลานี้ เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายจำเป็นจะต้องทำตัวให้เป็นครูที่แท้ และต้องทำหน้าที่ครูให้จริง พยายามตั้งใจ พากเพียรสั่งสอนอบรมความรู้ ความคิด ความดีแก่ผู้เป็นศิษย์ให้เต็มกำลัง เพื่อช่วยให้ศิษย์ของท่านมีความรู้ ความคิด ความประพฤติที่ถูกต้องเป็นธรรมและเป็นทางสร้างสรรค์ ปัญหายุ่งยากทางการศึกษาและทางสังคมจักได้เบาบางลง และบ้านเมืองของเราจักได้รอดพ้นภัยพิบัติ มีความวัฒนายั่งยืนต่อไปได้

ขออวยพรให้ผู้เป็นครูมีกำลังกายใจที่เข้มแข็ง มีกำลังปัญญาที่สว่างไสว สามารถทำหน้าที่ของครูได้ครบถ้วนถูกต้องทุกอย่างไป และประสบความสุข ความสำเร็จ และความสมปรารถนาที่เป็นธรรมทุกเมื่อจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดพิษณุโลก[๒] ณ สนามหน้าศาลากลาง จังหวัดพิษณุโลก

วันจันทร์ ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๙

พิธีมอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน เป็นโอกาสที่ดีที่จะระลึกถึงว่าบุคคลอยู่เดียวตายไม่ได้ แต่ละคนจะอยู่คนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้นเป็นไปไม่ได้ จะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้น จะต้องมีความสามัคคี คือความสามัคคีที่จะช่วยกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เป็นปึกแผ่น เพื่อที่จะได้ประโยชน์ร่วมกัน ความสามัคคีนี้จึงเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวสำหรับทุกคน และเป็นเครื่องมือที่จะทำให้แต่ละคนมีความมั่นคงและมีความเจริญก้าวหน้าได้

สิ่งที่ยึดเหนี่ยวคือสามัคคีนี้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับคนไทย โดยเฉพาะชาวจังหวัดพิษณุโลกนี้ มีสิ่งที่เราจะยึดเหนี่ยวได้มากอีกหลายอย่าง เช่น พระพุทธชินราชซึ่งอยู่ข้ามฟากแม่น้ำนี้ เป็นเครื่องหมายแห่งความดี เราก็ยึดเหนี่ยวได้ว่า ถ้าเราปฏิบัติดีตามเหตุผลที่ชอบธรรม เราก็จะประสบกับความดีและความเจริญ ฝั่งนี้ก็มีพระอนุสาวรีย์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเรา และได้รักษาบ้านเมืองให้แก่เรา เพื่อให้เรามีที่ยืนอยู่ได้ เราก็ยึดเหนี่ยวความดีของบรรพบุรุษได้ และเห็นได้ชัดว่าความดีนี้คืออะไร คือท่านได้รักษาแผ่นดินไทยไว้ ถ้าเรายึดเหนี่ยวในข้อนี้เราก็สำนึกได้ว่า เราจะต้องมีความสามัคคีช่วยกันส่งเสริม เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันด้วยความดี และด้วยความเข้มแข็งไม่ลดหย่อน เพื่อรักษาแผ่นดินของเรา เพื่อให้เรามีที่อยู่ ที่ยืนอยู่ ที่นั่งอยู่ ที่นอนอยู่ได้ ถ้าเราไม่รักษา เราไม่สามารถที่จะมีที่ที่จะอยู่ ฉะนั้น จึงบอกแต่ต้นว่า โอกาสที่ได้มอบธงลูกเสือชาวบ้านนี้ เป็นโอกาสที่ดีที่จะระลึกถึงสิ่งที่เราควรยึดเหนี่ยวต่าง ๆ เพราะว่าการที่ท่านทั้งหลายได้มาเข้าฝึกเป็นลูกเสือชาวบ้านก็ด้วยจุดประสงค์ที่จะขัดเกลาความสำนึกในความเป็นไทย ความสำนึกว่าเรามีหน้าที่ทุกคน และเมื่อมีหน้าที่ก็ต้องช่วยกัน ช่วยกันด้วยความสามารถของตัว ซึ่งได้ฝึกในการฝึกของลูกเสือชาวบ้าน ด้วยความสามัคคี ซึ่งมีอยู่ในรุ่นของลูกเสือชาวบ้าน และความสามัคคีระหว่างรุ่น ตลอดทั่วทั้งจังหวัด และทั้งประเทศ เพื่อให้อุ้มชูบ้านเมืองให้อยู่เพื่อตัวเองมีที่อยู่

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘ พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดพิษณุโลก และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดพิษณุโลก

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลาย ลูกเสือชาวบ้าน วิทยากร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และทุกคนที่อยู่ ณ ที่นี้ ตลอดจนชาวพิษณุโลก และชาวไทยทั้งหลาย ให้สำนึกว่าต้องช่วยกันอุ้มชูรักษา ความสามัคคี ความดีทุกอย่าง และแผ่นดินไทย เพื่อความสุข ความเจริญความมั่นคง ความอยู่รอดของแต่ละคน ก็ขอให้แต่ละท่าน จงมีกำลังจิตกำลังใจกำลังกาย แข็งแรง แข็งแกร่งทุกเมื่อ เพื่อที่จะปฏิบัติงานของแต่ละคนซึ่งมีอยู่แล้วให้สำเร็จเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง และความเจริญผาสุกของแต่ละคน ขอให้ทุกท่านจงประสบแต่ความเจริญ ความสำเร็จทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

วันพุธ ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน อีกวาระหนึ่ง และได้ทราบว่ากิจการของมหาวิทยาลัยเขตนี้ดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดีทุก ๆ ด้าน.

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนที่จะได้ออกไปประกอบการงานทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองตามความถนัดของตน ๆ.

ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่บัณฑิตทางการศึกษาเมื่อวันก่อนเป็นความว่า ครูมีหน้าที่ที่จะต้องสั่งสอนแนะนำศิษย์ และศิษย์มีหน้าที่ที่จะต้องเรียนรู้จากครู การที่ให้ศิษย์เรียนรู้จากครูหาได้ทำให้ศิษย์ขาดความคิดริเริ่มหรือขาดอิสรภาพไปได้ประการใดไม่. ในโอกาสนี้ ใคร่จะกล่าวเพิ่มเติมว่าเหตุไรข้าพเจ้าจึงกล่าวเช่นนั้น.

วิทยาการทุกอย่างมิใช่มีขึ้นในคราวหนึ่งคราวเดียวได้ หากแต่ค่อย ๆ สะสมกันขึ้นมาทีละเล็กละน้อยจนมากมายกว้างขวาง. การเรียนวิทยาการก็เช่นกัน บุคคลจำจะต้องค่อย ๆ เรียนรู้ให้เพิ่มพูนขึ้นมาตามลำดับ ให้ความรู้ที่เพิ่มพูนขึ้นนั้นเกิดเป็นรากฐานรองรับความรู้ที่สูงขึ้น ลึกซึ้งกว้างขวางขึ้นต่อ ๆ ไป. วิธีแสวงหาและเพิ่มเติมความรู้ ไม่มีวิธีใดที่จะสะดวกรวดเร็วไปกว่าเรียนจากผู้ที่เขารู้มาก่อน เขาได้คิดพิจารณามาก่อน. เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีครู และครูจึงต้องสอน อนุชนผู้เป็นศิษย์จึงจะเรียนและสะสมเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆไว้ได้ เมื่อไรศิษย์มีความรู้เป็นรากฐานพอเพียงแล้วก็จะสามารถนำมาขบคิดพิจารณาต่อไป ให้เป็นความรู้ของตนที่ค้นคิดขึ้นด้วยตนเองได้. ความคิดริเริ่มจะเกิดขึ้นเองโดยไม่อาศัยรากฐานความรู้เดิมไม่ได้เป็นอันขาด. ท่านทั้งหลายควรจะได้มองเห็นความจริงข้อนี้และควรจะได้เตรียมตัวเตรียมใจรับปฏิบัติหน้าที่ครูของท่านโดยเต็มกำลังต่อไป

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสุข ความสวัสดี และความสำเร็จในสิ่งอันพึงประสงค์จงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนามเนื่องในงาน
วันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ
ณ สนามศุภชลาศัย สนามกีฬาแห่งชาติ

วันพฤหัสบดี ที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ายินดีมาก ที่ได้มาอยู่ท่ามกลางคณะลูกเสือ ในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนามของลูกเสือ อีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้รับรายงานว่ากิจการลูกเสือดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดีสามารถยังประโยชน์แก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง แสดงว่าคณะลูกเสือมีความตั้งใจจริงและมีความเพียรพยายามมาก ที่จะปฏิบัติการให้บังเกิดผลตรงตามอุดมคติที่ได้ตั้งไว้

หลักการและจรรยาของคณะลูกเสือนั้น มิใช่จะเป็นประโยชน์หรือเป็นสิ่งสำคัญเฉพาะแก่ตัวลูกเสือฝ่ายเดียว หากแต่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนทุกคนด้วย กล่าวแต่เฉพาะหลักการข้อที่สำคัญเพียงข้อเดียว คือการบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่น ก็จะเห็นว่ามีคุณค่ามหาศาลแล้ว เพราะการบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันเป็นปัจจัยที่จะสร้างสรรค์ความมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ความรักใคร่เผื่อแผ่ในกันและกัน ซึ่งในที่สุด จะก่อเกิดเป็นความสามัคคีเป็นปึกแผ่นในชาติขึ้น ความมีสามัคคีเป็นปึกแผ่นของคนทั้งชาติ ในอันที่จะช่วยเหลือสนับสนุนกันนี้ คือพลังอันใหญ่ยิ่ง ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถรักษาความเป็นอิสระความมั่นคง ของชาติไทยและบ้านเมืองไทยของเราไว้ให้ยืนยงอยู่ตลอดไป

การที่เข้ามาร่วมในคณะลูกเสือนี้ ทุกคนได้ทำถูกต้องและสมควรอย่างที่สุดแล้วเพราะเป็นการมุ่งเข้ามาสู่ความดีความเจริญโดยแท้ เมื่อลูกเสือได้เริ่มต้นดีแล้วเช่นนี้ ก็เท่ากับได้ทำสำเร็จผลไปครึ่งหนึ่ง ถ้าตั้งใจศึกษาฝึกหัดตนตามระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมของลูกเสือให้แน่วแน่ต่อไป ก็จะมีความรู้ ความดี ความเจริญอย่างเต็มที่และสามารถที่จะคุ้มครองรักษาประเทศชาติไว้ได้อย่างแน่นอน

ข้าพเจ้าขออวยพรให้งานของคณะลูกเสือดำเนินไปโดยราบรื่น ปราศจากอุปสรรคและให้บรรลุความมุ่งหมายที่ปรารถนาไว้ทุกประการ ขอให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ลูกเสือตลอดจนทุกท่านที่มาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ประสบความสุขความสวัสดีจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ
ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี
ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต

วันพุธ ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่มีโอกาสได้พบกับท่านทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้บริหาร ผู้อุปการะและผู้ดำเนินงานของลูกเสือ ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ที่ได้รับเหรียญลูกเสือสดุดี และขอขอบใจในไมตรีจิตที่ทุกคนมีอยู่ต่อข้าพเจ้า

หลักการและจรรยาของลูกเสือนั้น เมื่อได้ฝึกหัดอบรมให้ถูกต้องครบถ้วนโดยบริสุทธิ์แล้ว ย่อมจะทำให้บุคคลมีจิตใจที่พร้อมเพรียง มุ่งดีมุ่งเจริญต่อกันยิ่งขึ้น และเข้มแข็ง เชื่อมั่นในความดีงามมากขึ้น ทั้งมีระเบียบวินัยที่ดี มีความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ ทำให้สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและของผู้อื่นได้ในที่สุด ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาลูกเสือทุกระดับชั้นย่อมทราบซึ้งถึงคุณค่าของงานลูกเสือดังที่กล่าวแล้วเป็นอย่างดี จึงสมควรที่จะถือเอาเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับตัว ที่จะร่วมกันดำเนินงานลูกเสือนี้ต่อไป ให้บังเกิดประโยชน์ในด้านสร้างสรรค์กำลังของคนดีในชาติให้เพิ่มพูนกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้น พยายามดึงเอาคุณสมบัติ บรรดาที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวคนไทยแต่ละคน ออกมาใช้ประโยชน์ให้ได้ครบถ้วนทุกอย่าง ชาติบ้านเมืองของเราจักได้ธำรงอิสรภาพและความปลอดภัยมั่นคงอยู่ได้ตลอดกาลนาน

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง จงคุ้มครองรักษาท่านทั้งหลายให้เจริญด้วยพรทั้งสี่ประการ สามารถประกอบกรณียกิจใหญ่น้อย ให้บังเกิดความเจริญก้าวหน้าแก่กิจการลูกเสือยิ่ง ๆ ขึ้นไปได้สมตามที่ปรารภปรารถนา.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานสังสรรค์ป้องกันผืนแผ่นดินไทย[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพุธ ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ขอขอบใจท่านทั้งหลาย ทั้งกรรมการที่จัดงาน ผู้ที่ได้สนับสนุนงานและบริจาคเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ จะนำเงินจำนวนนี้ไปใช้ในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตามที่ประสงค์ไว้

การที่ท่านทั้งหลายได้ร่วมกันจัดงานนี้ก็เป็นสิ่งที่ดีที่ชอบ เพราะว่าเป็นการแสดงถึงเจตจำนงอันแรงกล้าของแต่ละคนที่จะช่วยกันรักษาบ้านเมืองให้มีความผาสุกมั่นคง แต่ละคนย่อมมีหน้าที่ในชาติต่าง ๆ กัน อาจจะไม่มีโอกาสที่จะปฏิบัติในปฏิบัติการตามที่คนอื่นบางคนได้ปฏิบัติ เช่น ทหารหรือตำรวจหรืออาสาสมัครที่ได้ออกไปอยู่ในภูมิประเทศ แต่งานของท่านทั้งหลายมีอยู่เป็นประจำ แต่ละคนย่อมมีหน้าที่เพื่อตนเอง เพื่อให้ตนเองมีชีวิตอยู่ได้ และในเวลาเดียวกันมีหน้าที่ที่จะปรองดองกัน ช่วยกันในทุกด้านเพื่อให้ส่วนรวมอยู่ได้ งานย่อมต่างกัน และงานที่ทำย่อมต้องทำอย่างสุดฝีมือ ไม่ใช่ว่าจะต้องก้าวก่ายกัน หรือเมื่อเห็นด้านหนึ่งที่สำคัญสำหรับประเทศชาติ จะต้องไปทำกันทุกคน

ประเทศชาตินี้ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ของประเทศ แบ่งเป็นทางภูมิศาสตร์ประเทศชาติก็ประกอบด้วยประชากรซึ่งแบ่งเป็นบุคคลด้วย แต่ละบุคคลก็มีหน้าที่ของตนตามอาชีพตามที่ถนัด แต่จะต้องปรองดองและทำในส่วนของตัวโดยให้ประสานกับบุคคลอื่น เช่นเดียวกับถ้าเรามาดูส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของเรา อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายแต่ละคนก็มี และแต่ละอวัยวะของร่างกายก็มีความแตกต่างกัน มีรูปร่างมีหน้าที่ต่างกัน แต่ก็ล้วนมีหน้าที่ทั้งนั้น ที่จะร่วมเข้าไปแล้วเป็นตัวเรา เป็นกายเรา ถ้าส่วนหนึ่งของร่างกายทำหน้าที่บกพร่องก็จะทำให้ส่วนอื่นของร่างกายเดือดร้อน ถ้าส่วนหนึ่งของร่างกายอยากจะไปทำหน้าที่ของอีกส่วนหนึ่งของร่างกาย ย่อมเกิดชุลมุน เพราะว่าไม่เหมาะสมกับจุดประสงค์ แต่ว่าไม่ใช่ว่าร่างกายแต่ละส่วนจะไม่มีความสำคัญ ถ้าทำหน้าที่แต่ละส่วนแล้วก็นับว่าบำรุงทั้งกายให้อยู่ได้โดยผาสุก แต่ละคนถ้าถือตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งเป็นอวัยวะของประเทศชาติ ก็มีหน้าที่ทั้งนั้น มีหน้าที่อันมีเกียรติทั้งนั้น เพราะว่าถ้าใครทำหน้าที่ได้ดีก็เท่ากับได้บำรุงและช่วยเหลือให้ประเทศชาติมีความมั่นคง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลตรี ชุบ กระตุฤกษ์ ประธานจัดงานสังสรรค์ป้องกันผืนแผ่นดินไทย นำคณะกรรมการจัดงาน ฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ณ ศาลาดุสิดาลัย

เท่านั้น ผู้ที่ปฏิบัติงานโดยดีโดยบริสุทธิ์แล้ว ย่อมได้มีส่วนในการช่วยประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุข การแบ่งงานออกไปอย่างนี้มิได้หมายความว่า จะต้องทำแต่ลำพัง แต่ละคนต้องทำตามหน้าที่ของตน แต่ว่าต้องทราบว่า ทั้งหมดทั้งประเทศชาตินี่ต้องมีความปรองดอง ต้องมีการเข้าใจกันดี ไม่ให้ทำงานอย่างผิดจังหวะกัน ถ้ามาดูร่างกายอีกทีเช่น ขาของเราทั้งสอง ถ้าเรามีขาของเราบริบูรณ์ครบถ้วน ย่อมมีทางที่จะเดินได้ด้วยสะดวก วิ่งก็ได้ แต่ถ้าขาซ้ายบอกว่ามีเกียรติมาก เพราะว่าตามวิชาทหาร เขาให้เดิน เวลาเดินก็ขาซ้ายออกก่อน มีเกียรติมาก เยาะเย้ยขาขวาขาขวาเกิดโกรธขึ้นมาก็บอกว่าจะไปหน้าก่อน ขาซ้ายบอกว่าไม่ตกลง นึกดูถ้าขาซ้ายและขาขวาก้าวไปเวลาเขาบอกหน้าเดิน ขาซ้ายขาขวาจะออกพร้อมกัน ให้เสมอกันจะเป็นอย่างไร เราก็ก้นกระแทก ไม่มีทางอื่น จึงต้องปรองดองกันว่าตกลงว่าซ้ายไปก่อนและขวาก็ตามไป ก็เดินสำเร็จเรียบร้อย ไม่ได้หมายความว่าขาไหนมีความสำคัญกว่ากันมีความสำคัญทั้งนั้น

ถ้ามาพิจารณาต่อไป ขาทั้งสองนี้เขาบอกว่าเขามีหน้าที่หนักมาก และมีหน้าที่ที่สำคัญ ถ้าไม่มีขาไม่สามารถที่จะเดิน ก็เป็นความจริง แต่หากว่าสมมุติว่าหัวใจหรือปอดไม่ทำงาน เราก็ไม่สามารถเดินเหมือนกัน เพราะไม่สามารถส่งกำลังบำรุงไปให้แก่ขาที่จะให้ดำเนินกิจการไปได้ ถ้าไม่มีสมองก็ไม่มีประสาทที่จะสั่งว่า ขาไหนก้าวไปอย่างไร อย่างที่เมื่อเราเป็นเด็ก ๆ อาจจะจำกันไม่ได้ เมื่อหัดเดินยังไม่ทราบว่าควรจะก้าวอย่างไร ทำให้เวลาลุกขึ้นเดินแล้วก็ต้องหกล้ม ก็ต้องมีการประสานงานให้ดี ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของร่างกายจึงจะได้ผลดีในทางปฏิบัติ ปฏิบัติอย่างไรก็ตาม ทุกอย่างจะต้องมีความสามารถของแต่ละส่วนของร่างกายแต่ละอวัยวะ และต้องให้ปรองดองกันดี มีแผนที่เหมาะสมจึงจะสำเร็จกิจ ที่พูดถึงการเดินเพราะว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นของธรรมดา ไม่เป็นปัญหานัก แต่ว่าถ้ามาพิจารณาแล้วก็อาจจะเป็นปัญหาได้ และถ้าสมมุติว่าแต่ละคนยืนอยู่ใช้ทั้งสองขายืน เกิดสงสัยขึ้นมาว่าขาไหนเป็นอย่างไร กำลังยืนอยู่ดี ๆ อาจจะหกล้มก็ได้ หรือจะเดินออกไปก็ต้องระมัดระวังเพราะว่าเกิดสงสัยขึ้นมาก็ขอให้อย่าสงสัยและให้พิจารณาอยู่เสมอด้วยความระมัดระวัง ไม่ใช่ว่าเมื่อเดินได้แล้ว ไม่ต้องระมัดระวังก็ต้องระมัดระวังอยู่เสมอ มีสติอยู่กับตัวอยู่เสมอ แต่ว่าอย่าให้เคร่งเครียดเกินไป ถ้าไม่มีสติกะตัวในการเดินก็ไม่เป็นผลสำเร็จเหมือนกัน เพราะว่าเราไม่ระมัดระวัง อย่างวันนี้มาในที่ที่บางคนอาจจะไม่เคยมาก็ต้องเปิดหูเปิดตาดูว่าทางเดินเป็นอย่างไร สม่ำเสมอดีหรือไม่ ซ่องที่เดินไปจะมีฝาผนังกั้นหรือไม่ มีประตูอยู่ที่ไหน ทุกอย่างนี้เราจะต้อง

ระมัดระวังให้ดี และประสานทุกส่วนของร่างกายที่จะให้สำเร็จกิจการที่เราจะทำ คือเดินเข้ามาและเดินออกไปโดยไม่ให้เกิดอันตรายต่อตัว ให้สำเร็จกิจการที่ตั้งใจที่จะมาทำให้เรียบร้อยดีที่สุด ฉะนั้น ถ้าเรามาพิจารณาร่างกายแล้วเราก็พิจารณาประเทศชาติได้เหมือนกันว่า ถ้าแต่ละคนพยายามที่จะทำให้ดีที่สุด ตามที่มีหน้าที่ ตามที่มีความสามารถ และปรองดองกับส่วนอื่น คือบุคคลอื่นเพื่อนฝูงกับผู้ที่อยู่ใกล้เคียงและตลอดจนเพื่อนร่วมชาติ ให้ปรองดองกันดี ๆ ชาติบ้านเมืองก็แข็งแรง สามารถที่จะก้าวหน้าเดินหน้าไปโดยสวัสดี โดยมีความมั่นคงไม่เกิดอันตรายต่อเราต่อประเทศชาติ ถ้าประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุขมีความมั่นคง เพราะเกิดมีความสามารถของแต่ละบุคคลที่ประกอบเป็นชาติ ความสามัคคีระหว่างคนในชาตินี้ เราแต่ละบุคคลก็รับผลดีจากความมั่นคงก้าวหน้าของประเทศชาติเหมือนกัน เพราะแต่ละส่วนก็มีความสวัสดีเหมือนกันเช่นเดียวกับขามีความสวัสดี เพราะว่าหัวใจปอดและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ทำงานดีส่งกำลังบำรุงมาให้แก่ขา ทุกคนก็มีหน้าที ทุกส่วนของร่างกายก็มีหน้าที่เช่นเดียวกัน อย่าไปนึกเกี่ยงกัน ทำเต็มที่ และแต่ละคนก็จะได้รับความผาสุก

ที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งใจทำงานทำการในหน้าที่ และนำนอกเหนือหน้าที่เป็นบางส่วน เช่นจัดงานสังสรรค์นี้ก็เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้วที่ผลส่วนหนึ่งของงานนี้ คือเป็นเงินบริจาคก็จะไปใช้เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นกำลังใจและกำลังกายแก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อชาติสมตามประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ งานที่ได้จัดขึ้นนั้นก็เชื่อว่าได้ประโยชน์อีกด้านหนึ่ง คือ ด้านจิตใจ และด้านความรู้ของแต่ละคนที่ได้ปฏิบัติงานเพื่อที่จะจัดให้มีงานนี้ขึ้นเพราะว่าได้สังสรรค์กันได้ปรึกษาหารือกัน และได้ร่วมสนุกกัน เป็นการตั้งความสามัคคีที่แน่นแฟ้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายที่ได้มีส่วนในงานจงได้รับความชอบใจ และเชื่อว่าจะได้รับอานิสงส์คือ ผลงานนี้ได้เปี่ยมทั้งอานิสงส์จากที่ได้บริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งอานิสงส์จากที่ได้สังสรรค์ ปรึกษาหารือ คุยกัน ร่าเริงร่วมกัน สร้างความสามัคคีกัน

ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงสามารถปฏิบัติงานที่มีหน้าที่ให้สำเร็จเรียบร้อย มีความเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า มีกำลังทั้งกายทั้งใจเข้มแข็ง เพื่อที่จะสามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเอง และด้วยอำนาจความสามัคคีสร้างความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงแก่ประเทศชาติ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะชาวพุทธแขวงห้วยขวาง เขตพญาไท กรุงเทพ ฯ[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ความดีนี้ถ้าเรามาพิจารณากันในวาระนี้ ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ควรจะระลึกอยู่เสมอ คำว่าความดีนี้มีความหมายกว้างมาก ความดีคือปฏิบัติอะไรที่สุจริตไม่คดโกง ปฏิบัติอะไรที่ไม่มีความโลภ ไม่มีความโกรธก็เป็นความดี คำว่าไม่มีความโลภ ไม่มีความหลงนี่ก็ไม่ได้หมายความว่า ไม่ทำมาหากินอย่างสุจริต การทำมาหากินตามหน้าที่เมื่อเกิดขึ้นมาก็ต้องทำมาหากินเลี้ยงชีพ พอมีครอบครัวก็ต้องเลี้ยงดูให้ดีให้อยู่ไม่เป็นภาระต่อสังคม เป็นความดีแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเป็นความโลภ ความต้องการในสิ่งที่จำเป็น ก็ต้องปฏิบัติต้องทำมาหาเลี้ยงชีพให้เหมาะสม แต่ทำอย่างสุจริต คือไม่ไปโกง ไม่ไปเอาเปรียบเขาอย่างผิดกฎหมาย และผิดศีลธรรม อันนี้ก็เป็นความดี ถ้าบอกว่าจะปฏิบัติความดีไม่มีความโลภ ก็เลยไม่ทำงานอะไรเลย เพราะว่า ถ้าทำงานเท่ากับต้องไปหากินก็ต้องหาเงินหาของอาจจะต้องไปซื้อขายค้าขาย ถ้าไปตีความว่า ค้าขายนี่นะ ไม่ใช่ความดี เพราะคนที่ขายของซื้อของมาขายก็ต้องมีกำไร การมีกำไรนี้กลายเป็นความโลภไป ก็ไม่ได้ ไม่ใช่ คือค้าขายอย่างสุจริตไม่หน้าเลือด แต่ให้มีกำไรตามระเบียบก็ โอ. เค ทำอย่างสุจริตนี่นะเป็นความดี ถ้าเราไม่ทำงานบอกว่า มาตีความว่า การค้าขาย แม้จะสุจริตก็ไม่ใช่การละความโลภ เป็นการแก้ตัวว่าขี้เกียจไม่ทำงานทำการ แล้วก็อ้างตัวว่าเป็นคนดีไม่โลภ แต่แต่ละคนเกิดมาต้องมีหน้าที่คือมีวิบากมาให้ทำอะไรในชาติก่อน แล้วก็ทำอะไรในตอนต้นของชาตินี้อย่างไรก็ได้รับผลอย่างนั้น แต่ว่าถ้าเราไปอ้างอีกทีว่า การทำมาหากิน แม้จะสุจริตนี่นะเป็นการโลภ แล้วก็แก้ตัวในความขี้เกียจของตน อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ความดีที่จะมีความขี้เกียจต้องมีขยันหมั่นเพียร แต่ความขยันหมั่นเพียรนี้ ทำอย่างสุจริตแล้วก็มีคุณค่าในทางโลกในทางเศรษฐกิจ การทำงานด้วยความสุจริต ด้วยความบากบั่นนี้ มีคุณค่าที่จะหากินได้ ฉะนั้น ถ้าทำงานด้วยความขยันก็เป็นพลังอย่างหนึ่งที่จะทำให้สามารถหาอาหารมาเลี้ยงชีพมีพอเลี้ยงตัว

ฉะนั้น คำว่าความดีนี่นะ ก็จะต้องตีความอย่างกว้างขวาง และพยายามที่จะพิจารณาให้รอบคอบ ตอนที่ยากจนหรือยังตั้งตัวไม่ได้ การตีความความดีนี้ยากมาก เพราะว่าอยากที่จะรวยเร็ว อยากที่จะมีฐานะร่ำรวยเร็ว

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายเล็ก คำมี พร้อมด้วยชาวพุทธแขวงห้วยขวาง เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทน้อมเกล้า ฯ ถวายเทียนพรรษา และทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ก็อาจจะหลงผิดก็ได้ แต่ว่าถ้าได้ทำความดีแล้วหากินสร้างตัวเองขึ้นมาอย่างอยู่ได้มีพอกินแล้ว ก็มาพิจารณาอีกทีว่าเราคงต้องทำความดีมาจึงได้มีความเจริญขึ้นมา ถ้าเรามีความเจริญขึ้นมาโดยเร็ว ก็ต้องมาพิจารณาว่า ความดีเราทำมา แต่บางทีอาจจะไม่ครบถ้วน บางทีอาจจะไม่ครบถ้วนในทางหนึ่งทางใดก็ได้ แก้ไขตัวเองได้ ถ้าเรามีความเกียจคร้านก็ควรจะได้ให้มีความขยันหมั่นเพียรขึ้น ก็จะมีความดีได้มากขึ้น ถ้าเราทำอะไรอย่างเอาเปรียบคนอื่น นี่ก็เป็นความโลภ ก็ย่อมจะต้องพยายามพิจารณาคุณและโทษของการมีมากโดยใช้ความโลภเป็นเครื่องมือว่า มีคุณก็มีทรัพย์ แต่มีโทษอยู่ที่ว่าอาจจะทำให้ทรัพย์นั้นไม่มั่นคง ก็ต้องพิจารณาให้ดี คนเรายังไม่เป็นคนที่ดีเต็มที่ พูดอย่างนี้ไม่ใช่การดูถูกดูหมิ่น แต่ละคนก็ต้องมองต้องพยายามที่จะพัฒนาตนเองขึ้นไปเรื่อยพัฒนาฐานะให้ดีขึ้น ให้สบายขึ้น ให้พอมีพอกิน เพื่อที่จะพัฒนาในจิตใจได้ต่อไป ถ้าพัฒนาตัวเองในทางด้านจิตใจต่อไปได้เท่าไหร่ ก็จะมีความสุขมากเท่านั้นในที่สุดก็อาจจะบรรลุถึงความสุขที่ถาวรขึ้นได้ ด้วยความพยายาม ด้วยความขยันหมั่นเพียรทั้งในทางกาย ทั้งในทางจิตใจ

ฉะนั้น ที่มาพบกันอย่างนี้เป็นการดีที่เป็นวาระที่ควรจะพิจารณาเป็นระยะ ๆ ความจริงการพิจารณาตัวเองควรพิจารณาทุกวัน แต่ทว่าเราอาจจะไม่ค่อยมีเวลานัก ก็อาจจะพิจารณาเป็นวาระ ๆ พิจารณาว่าเราได้ทำอะไรที่เรียกว่าความดี ทำสิ่งที่ดีที่ชอบ สิ่งใดที่แก้ไขได้ก็ควรจะพิจารณาฝึกตัวให้ดีขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์สำหรับเราสืบไป การรีรอที่จะพัฒนาตัวเองก็ไม่ดีนัก แต่ว่าเท่าที่เห็นดูสภาพที่มีความสบายขึ้น มีความร่าเริงใจ มีความสบายกาย ก็หมายความว่า การพัฒนาตัวเองก็คงเป็นผลที่ดี และสามารถจะส่งผลให้ดีขึ้นต่อไปในการพิจารณาตลอดเวลา การพัฒนาเป็นสิ่งที่ต้องมีความเพียร และต้องมีความอดทนเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าใช้ความเพียร ความอดทน ความตั้งใจจริง ก็เชื่อได้ว่าจะไม่ถอยมีแต่พัฒนา พัฒนาจิตใจก็เป็นสิ่งที่เราต้องการ ในการพิจารณาพัฒนาจิตใจนี่เป็นสิ่งที่ยากลำบาก คนไหนที่พัฒนาจิตใจของตัวได้ ก็คงเป็นผลดี เป็นคนที่สามารถ อย่าท้อถอย อย่าทิ้งความขยันหมั่นเพียร วิริยะ อุตสาหะ และความอดทน ในสิ่งทุกอย่าง ก็จะบรรลุถึงความสุขที่แท้ ความสุขที่แต่ละคนก็ปรารถนาทั้งนั้น

ก็เชื่อว่า ผู้ที่ตั้งต้นพิจารณาก็ตั้งต้นเดี๋ยวนี้ก็ยิ่งดี เพราะมีเวลาคิดพิจารณานาน ๆ แล้วก็ถ้าเพียรพยายามตลอดก็เชื่อว่าจะมีอานิสงส์แน่ ขออย่าทิ้ง ความดีที่มีความอุตสาหะความตั้งใจเพ่งในความดี ขอให้เพ่งแต่ความดีตลอดไป แล้วเชื่อว่าจะประสบความสุข อันแท้จริงได้ด้วยตัวเองไม่ช้านาน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ณ หอประชุมจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับเกียรติอันสูงจากมหาวิทยาลัย และกับบัณฑิตทั้งปวงที่ได้รับความสำเร็จในการศึกษา

เราพูดกันอยู่เสมอถึงเหตุผล ว่าเหตุผลนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้เราประพฤติปฏิบัติและทำการงานทุกสิ่งทุกอย่างได้โดยถูกต้อง จึงใคร่จะพูดกับบัณฑิตทั้งหลายถึงเรื่องเหตุผล

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดที่เป็นอยู่แก่เราในวันนี้ ย่อมมีต้นเรื่องมาก่อน เช่นที่ท่านมีความรู้มีปริญญาอยู่ขณะนี้ ก็เป็นเพราะได้ลงทุนลงแรงเล่าเรียนมา ต้นเรื่องนั้นคือเหตุ สิ่งที่ได้รับคือผล และผลที่ท่านมีความรู้อยู่ขณะนี้ จะเป็นเหตุให้เกิดผลอย่างอื่นต่อไปอีก คือทำให้สามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่ทำการงานที่ต้องการได้ แล้วการทำงานของท่านก็จะเป็นเหตุให้เกิดผลอื่น ๆ เนื่องกันไปอีกไม่หยุดยั้ง ดังนั้นที่พูดกันว่าให้พิจารณาเหตุผลให้ดีนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือให้พิจารณาการกระทำหรือกรรมของตนให้ดีนั่นเอง คนเราโดยมากมักนึกว่า อนาคตจะเป็นอย่างไร เราทราบไม่ได้ แต่ที่จริง เราย่อมจะทราบได้บ้างเหมือนกัน เพราะอนาคตก็คือผลของการกระทำในปัจจุบัน ถ้าปัจจุบันทำดี อนาคตก็ไม่ควรจะตกต่ำ ฉะนั้น เมื่อกระทำการใด ๆ ควรจะได้นึกว่าการนั้นจะมีผลสืบไปในอนาคต จักได้มีสติ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้ตัวและระมัดระวัง ทั้งควรจะสำนึกตระหนักด้วยว่าการพิจารณาการกระทำของตนเองในปัจจุบันนั้น นับว่าสำคัญที่สุด จะต้องคิดพิจารณาให้รอบคอบและถ่องแท้ทุกครั้งไป มิฉะนั้น ผลที่เกิดขึ้นอาจทำให้ต้องผิดหวังอย่างมากที่สุดก็เป็นได้ บัณฑิตจึงควรสังวรระวังในเหตุผลเสมอ ไม่ว่าในยามใด จักได้ไม่เป็นคนหลงทาง ไม่ผิดพลาดตกต่ำ และจักได้สามารถใช้ความรู้ ความคิด สติปัญญาของตัว ให้เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ได้เต็มภาคภูมิ

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสุข ความสวัสดี และความสำเร็จในสิ่งอันพึงประสงค์จงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ณ หอประชุมจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันศุกร์ ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตใหม่ทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องเหตุผล เป็นความว่า การพิจารณาถึงการกระทำของเราทุกอย่างในปัจจุบันให้ละเอียดถี่ถ้วน เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะการกระทำของเราในปัจจุบันนั้น เป็นเหตุให้เกิดผลต่อไปในอนาคต หากไม่ระมัดระวังทำสิ่งที่ดีที่ถูกต้องในวันนี้ วันหน้าหรืออนาคตของเรา อาจผิดพลาดหรือตกต่ำลงไปได้ง่าย ๆ

เหตุและผลนี้เป็นสิ่งที่ละเอียด เป็นขั้นเป็นตอน และบางทีก็ซับซ้อนมาก ยากที่จะมองเห็นได้ถ้าไม่พิจารณาให้ถี่ถ้วนรอบคอบจริง ๆ เพราะฉะนั้น จึงใคร่จะปรารภถึงหลักสำคัญสำหรับการคิดพิจารณาหาเหตุและผลไว้สักสองประการ ประการแรก ขอให้เข้าใจว่าผลทุกอย่างต้องมาจากเหตุ เมื่อมีเหตุแล้วต้องเกิดผล และผลที่สำคัญ ๆ ที่เป็นผลรวบยอด เช่นการที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษาครั้งนี้ ย่อมเป็นผลที่เกิดจากเหตุและผลอื่น ๆ ที่มีต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับ หลายขั้นหลายตอน จึงจำเป็นที่จะต้องระวังจับเหตุจับผลให้ได้โดยถูกต้องทุกขั้นทุกตอน ไม่ให้สับสน อีกประการหนึ่ง เหตุที่จะให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นนั้น ปรกติจะเห็นว่ามีหลายเหตุ เช่น การเรียนรู้วิชาได้ดีย่อมเป็นผลมาจากการมีที่เรียนดี มีครูดี มีโอกาสเหมาะ และตัวเองตั้งอกตั้งใจเล่าเรียน หรืออาจมีเหตุอื่น ๆ มากกว่านี้ออกไปอีกก็ได้ เหตุทั้งหลายนี้ จำแนกออกได้เป็นสองประเภท คือเหตุต่าง ๆ ที่อยู่นอกตัว เช่น ที่เรียนดี ครูดี จัดเป็นเหตุภายนอก ประเภทหนึ่ง กับเหตุที่อยู่ในตัว ที่เป็นการกระทำของตัว อันได้แก่การตั้งใจเล่าเรียนจริง ๆ นั้น จัดเป็นเหตุภายใน อีกประเภทหนึ่ง ขอให้พิจารณาทบทวนดูให้ดี จะเห็นว่า เหตุภายนอกทั้งหมดนั้นเป็นเพียงส่วนประกอบเหตุแท้จริง ที่จะทำให้รู้วิชาดีนั้นอยู่ที่เหตุภายใน คือการกระทำของตัวเอง เพราะฉะนั้นบัณฑิตทั้งหลายผู้ซึ่งปรารถนาผลสำเร็จในชีวิต ในการงานอีกมากมายในกาลข้างหน้า จึงควรอย่างยิ่งที่จะเพ่งเล็งในเหตุภายใน คือการกระทำของตนเองเป็นสำคัญ แล้วเร่งกระทำเหตุที่สำคัญนั้นให้ถูกต้องครบถ้วน ผลสำเร็จที่มุ่งหมายไว้ในอนาคตจึงจะมาถึงมือท่านได้

ขออวยพรให้ทุกคนประสบความสุขและความสำเร็จในสิ่งที่พึงประสงค์จงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

วันเสาร์ ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เป็นวาระที่สาม ในวันนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทุกคน

เมื่อสองวันที่แล้ว ข้าพเจ้าได้กล่าวแก่บัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องเหตุผล เป็นใจความว่า ผลทั้งหลายเกิดจากเหตุ การกระทำของเราในวันนี้จึงสำคัญมาก เพราะเป็นเหตุบันดาลอนาคตให้แก่เรา จึงควรพิจารณาการกระทำของตนเองในปัจจุบันให้ดี นอกจากนั้นยังได้กล่าวว่า เหตุมีสองประเภท คือเหตุแวดล้อมหรือเหตุภายนอกอันเป็นส่วนประกอบ ประเภทหนึ่ง กับเหตุภายในหรือการกระทำของตนเอง อันเป็นตัวการทำให้เกิดผลอีกประเภทหนึ่ง ผู้ปรารถนาความสำเร็จในชีวิต จึงควรจะเพ่งเล็งถึงการกระทำของตนเองให้มากกว่าสิ่งอื่น

เมื่อรู้จักพิจารณาการกระทำของตนด้วยหลักเหตุและผลดังกล่าวนั้นแล้ว การกระทำก็น่าจะไม่มีผิดพลาด แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป มักจะยังมีความผิดพลาดอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะธรรมดาทุกคนย่อมมีอคติได้ อคตินั้นเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มองไม่เห็นทาง เพราะลำเอียงเข้าข้างตัว ด้วยอำนาจความรักบ้าง ความชังบ้าง ความหลงใหลบ้าง เมื่อเกิดอคติแล้วก็จะทำให้สับสนในเหตุและผล ไม่ทำตามเหตุผล และเมื่อไม่ทำตามเหตุผล ความผิดพลาดก็ต้องเกิดขึ้น นอกจากนั้น ทุกคนย่อมจะต้องใช้ความเพียรพยายามในการพิจารณาหาเหตุหาผลโดยไม่ยอมท้อถอยอยู่ตลอดเวลาด้วย ดังนั้น การที่บัณฑิตจะใช้ความรู้ความสามารถของตัวกระทำการงานใด ๆ ในภายหน้า จะต้องทำความคิดจิตใจของตนเองให้เที่ยงตรง พ้นจากอำนาจอคติเสียเป็นเบื้องต้นก่อน แล้วจึงนำความคิดที่เที่ยงตรงนั้นมาพิจารณาการกระทำของตนเอง ด้วยหลักเหตุผลให้ถูกต้อง และด้วยความเพียรพยายามอันไม่ขาดสาย ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า และอนาคตที่แจ่มใสจึงจะมาถึงท่านได้สมตามที่ตั้งใจปรารถนา

ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบแต่ความสุข ความสำเร็จ ในชีวิตและการงานและขอให้ทุกท่าน ที่มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ มีความสวัสดีจงทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายทหารชั้นนายพล[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้ทำพิธีประดับยศนายทหารชั้นนายพลของทั้งสามเหล่าทัพ ในโอกาสนี้ขอปรารภว่า ท่านได้เลื่อนยศมาก็มีความหมาย ก็ขอให้ท่านอ่านสัญญาบัตรอีกครั้งหนึ่ง เพราะว่าท่านได้รับสัญญาบัตรมาเป็นหลายครั้งแล้ว ก็ควรจะเพิ่มพูนและยังจำอยู่เสมอว่า ท่านต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคร่งครัดในวินัย เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาและบังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรม ท่านได้รับสัญญาบัตรหลายครั้งแล้ว และครั้งนี้ก็เพิ่มไปอีกหนึ่ง หมายความว่าท่านมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นพร้อมกับได้เกียรติเพิ่มขึ้น

ความรับผิดชอบนี้ ถ้าดูตามคำก็เรียกว่า ต้องรับผิดในสิ่งที่ทำผิด และรับชอบในสิ่งที่ทำชอบ แต่ความหมายก็กว้างขวางยิ่งกว่านี้ แสดงให้เห็นว่ายิ่งมียศสูงขึ้นไปอีกเท่าไหร่ก็ดี ต้องระมัดระวังตัวให้มากยิ่งขึ้น เพราะเหตุว่าเมื่อมียศสูงและมีตำแหน่งสูง ไม่ใช่ว่าจะต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาให้ดี และเพื่อการนี้จะต้องถือว่า ความรับผิดชอบนี้คือ จะต้องพิจารณาด้วยตนเองให้มากยิ่งขึ้น ไม่ใช่ว่าเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ทำเป็นผู้น้อย เป็นผู้ใหญ่จะต้องพิจารณาว่า อะไรที่จะทำให้งานการในหน้าที่เจริญดีขึ้นและมีผลสำเร็จ ต้องทำด้วยตนเอง เพราะว่าเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้น การที่ได้รับยศสูงเพิ่มความรับผิดชอบนี้ ก็หมายความว่าจะต้องมีความคิดพิจารณายิ่ง ๆ ขึ้น เป็นสิ่งที่หนักที่จะต้องรับหน้าที่ เพราะว่า เมื่อเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมามากขึ้นทุกทีอย่างนี้ก็มีผู้ใต้บังคับบัญชามากขึ้น และเมื่อมีผู้ใต้บังคับบัญชามากขึ้นก็ถูกเพ่งเล็งมากขึ้น ฉะนั้น ถ้าปฏิบัติตัวด้วยความดี ด้วยความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์แล้ว ผู้ใต้บังคับบัญชาและคนอื่นที่หวังพึ่งก็จะนับถือ และผู้ที่มียศสูงขึ้นมาก็จะสามารถทำให้ผู้อื่นนับถือได้ดี งานของเราก็จะทำได้ง่ายขึ้น งานนี้จะต้องทำให้ดีเพราะว่าสำคัญมากสำหรับทหารผู้มีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศชาติ การรักษาความมั่นคงของประเทศชาตินี้ ก็มีทางด้านทหารโดยแท้ คือ การรบพุ่งและป้องกันประเทศด้วยการทหาร ในเวลานี้เช่นเดียวกับสมัยก่อน ๆ และสมัยนี้ก็ยิ่งหนักเข้าไป การป้องกันประเทศจะต้องทำด้วยการปฏิบัติไม่ใช่ทางทหารเท่านั้นเอง แต่ในทางความนับถือที่คนจะให้แก่ทหารถ้าคนให้ความนับถือและรู้ว่าพึ่งได้ ความสามัคคีก็เกิดขึ้นและงานของเราก็จะง่ายขึ้น เพราะว่างานของเราจะได้รับการสนับสนุน งานของเราจะต้องสำเร็จ เพราะว่าถ้าไม่สำเร็จก็หมายถึงความล้มเหลวหายนะของประเทศชาติ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายทหารชั้นนายพล จำนวน ๓๕ นาย เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานประดับยศและสัญญาบัตรยศ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ฉะนั้น การทำงานของทหารชั้นผู้ใหญ่ต้องมีด้านหลักการ หลักวิชาในหน้าที่ และในด้านที่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่นับถือของคนส่วนใหญ่ ถ้าได้ความนับถือแล้ว งานที่เรามุ่งหมายคือความปลอดภัยของชาติ จะเป็นงานที่ทำได้ง่าย และได้ผลดีความสำเร็จที่ดีที่พูดอย่างนี้ก็จะแสดงให้เห็นว่า หน้าที่ของทหารกว้างขวางมาก สำคัญมาก และก็ทำได้เพื่อรักษาบ้านเมืองให้อยู่ เพื่อให้เกียรติของทหารไทยซึ่งเป็นเกียรติที่เราได้ตกทอดมาจากโบราณ รักษาบ้านเมืองไว้ได้ และคนไทยทั้งหลายก็มีจิตใจเป็นทหารทั้งนั้น เราก็ต้องรักษาต่อไปเพื่อให้พวกเราอยู่ได้ และอยู่ได้อย่างมีเกียรติสมเป็นชาติทหาร ก็ขอให้ท่านทั้งหลายร่วมกัน ทำงานทำการให้ดี มีความสามัคคี มีความเฉลียวฉลาด มีความบริสุทธิ์ใจ และทุกคนจะได้รับผลดี คือ ความมั่นคงของบ้านเมืองและของตนเอง

ขอท่านทั้งหลายจงมีกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังจิตใจที่แข็งแกร่ง เพื่อให้ประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จ และให้กองทัพไทยสามารถทำหน้าที่ปกป้องบ้านเมืองในทุกวิถีทาง รักษาประเทศชาติเป็นที่อยู่ที่อาศัย ไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ใด ๆ ก็ขอท่านประสบความสำเร็จในหน้าที่ และทางส่วนตัวทุกคน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมีความพอใจที่ได้ทราบว่ากิจการของมหาวิทยาลัยทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการเผยแพร่วิทยาการให้ถึงประชาชน ได้ดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในครั้งนี้

วิชาการต่าง ๆ ที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น กล่าวโดยเบ็ดเสร็จ ก็คือวิชาการสำหรับใช้ในการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง ดังนั้น เมื่อมามอบปริญญาบัตรที่นี่จึงรู้สึกปิติยินดีว่าบ้านเมืองของเราจะได้กำลังของผู้มีความรู้และมีความกระตือรือร้น มาช่วยงานของชาติเพิ่มขึ้น

โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตั้งขึ้นเพื่อปรับปรุงดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว คือทรัพยากรตามธรรมชาติให้เกิดผลประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนส่วนรวมให้ได้มากที่สุด ในทางปฏิบัตินั้น นอกจากจะได้ผลส่วนใหญ่ หรือส่วนรวม ตามจุดประสงค์แล้ว บางทีก็อาจทำให้มีการเสียหายในบางส่วนได้บ้าง เพื่อที่จะให้โครงการมีผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย จำเป็นต้องพิจารณาจัดตั้งโดยรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน ให้ทราบว่าผลที่เกิดจากโครงการนั้นจะมีขอบเขตต่อเนื่องไปเพียงใด และมีผลดีผลเสียประการใดที่จุดใดบ้าง จักได้สามารถวางแผนงานให้สอดคล้องต้องกันทุกส่วนทุกขั้น เพื่อแก้ไขส่วนที่จะเสียหายให้กลับเป็นดี ให้โครงการได้ประโยชน์มากที่สุด บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรจะถือว่าได้รับการศึกษามาเป็นอย่างดี มีความรู้สูง สมควรที่สุดที่จะรับภาระดังกล่าว จึงขอให้แต่ละคนบำเพ็ญตนเป็นนักวิชาการที่ดี เป็นนักปฏิบัติการที่สามารถ ที่จะใช้วิชาความรู้พร้อมทั้งความคิดพิจารณาอันสุขุม ให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลประเทศชาติและประชาชนได้อย่างแท้จริง

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ และทุก ๆ ท่านที่ร่วมชุมนุมอยู่ในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดีพร้อมทั้งความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันศุกร์ ที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุก ๆ คน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้เป็นความว่า ในการวางโครงการพัฒนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศนั้น จำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่า ผลจากโครงการที่จัดมีขอบเขตต่อเนื่องไปเพียงใด และมีผลดีผลเสียที่จุดใดอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้วางแผนงานให้สอดคล้องต้องกันทุก ๆ ส่วน ให้โครงการได้ประโยชน์มากที่สุด บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีความรู้ความสามารถอันเหมาะสมที่จะรับภาระนี้ จึงควรที่จะได้บำเพ็ญตัวเป็นนักวิชาการที่ดี เป็นนักปฏิบัติที่สามารถ ในอันที่จะใช้วิชาการโดยรอบคอบสุขุม ให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

การจะทำงานให้มีประสิทธิผลและให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์ที่แท้จริงของงาน สำคัญที่สุด ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “ความรับผิดชอบ” ให้ถูกต้องขอให้เข้าใจว่า “รับผิด” ไม่ใช่การรับโทษ หรือถูกลงโทษ “รับชอบ” ไม่ใช่รับรางวัล หรือรับคำชมเชย การรู้จักรับผิด หรือยอมรับรู้ว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไร เพียงใดนั้น มีประโยชน์ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดของตนเองโดยใจจริง เป็นทางที่จะช่วยให้แก้ไขความผิดได้ และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่ ส่วนการรู้จักรับชอบหรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ถูกตามความมุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ทำให้ทราบแจ้งว่า จะทำให้งานสำเร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้ถือปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้น เมื่อเข้าใจความหมายของคำว่า “รับผิดชอบ” ตามนัย ดังกล่าวแล้ว ผู้ที่เข้าใจซึ้งในความรับผิดชอบ จะสำนึกตระหนักได้ทันทีว่า ความรับผิดชอบคือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะหลีกเลี่ยงละเลยไม่ได้ จึงใคร่ขอให้บัณฑิตศึกษาและสังวรระวังในความรับผิดชอบให้มากที่สุด ผู้ใดมีความรับผิดชอบจะสามารถประกอบการงานให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่มุ่งหมายไว้ ได้อย่างแน่นอน

ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ และทุก ๆ ท่านที่ร่วมชุมนุมอยู่ในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดี พร้อมทั้งความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานทุกประการ.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่สามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเชิญไปอ่านในการชุมนุมสามัญประจำปี

ระหว่างวันที่ ๒๐ – ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ขอแสดงความชื่นชมยินดีด้วย ที่สามัคคีสมาคมจัดงานชุมนุมประจำปีขึ้นอีกดังเคย การชุมนุมเช่นนี้เป็นประโยชน์มากในทางที่จะก่อให้เกิดความปรองดองกัน และให้เกิดความเข้าใจในความคิดจิตใจของกันและกันลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งของบุคคลในการที่จะร่วมกันทำงานใหญ่ระดับชาติในภายหน้า

อาจเป็นเพราะปัจจุบันนี้โลกแคบเข้า ชาติต่าง ๆ ติดต่อผูกพันกันได้สะดวกกว้างขวางมาก จึงมีความคิดและความเห็นเกิดขึ้นในหมู่คนเป็นอันมากกว่าประเทศและชาติกำเนิด มิใช่สิ่งสำคัญที่จะยึดถือเหมือนแต่ก่อน จุดมุ่งหมายที่พึงยึดมั่น ควรจะเป็นอุดมการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลจะต้องพยายามขวนขวายต่อสู้เพื่อให้ได้มาเหมือนกันหมด ท่านทั้งหลายน่าจะพิจารณาความคิดนี้ให้ละเอียดลึกซึ้งพร้อมทุกแง่ทุกมุมด้วยเหตุผลและด้วยปัญญาอันอิสระ เมื่อได้พิจารณาแล้ว ท่านอาจเห็นว่าชาติและประเทศนั้น ยังคงเป็นจุดหมายที่เราควรยึดมั่นอยู่ต่อไป จักได้ช่วยกันรักษาชาติบ้านเมืองไทยของเราไว้ให้คงคุณลักษณะและคงอิสรภาพเสรีภาพอยู่คู่โลกตลอดไป

ขออวยพรให้การชุมนุมสำเร็จผลตามที่มุ่งหมาย และขอให้ทุกคนที่ชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ มีความสุข ความสวัสดี และความสมประสงค์ในสิ่งที่ควรปรารถนาทั่วกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสิงห์บุรี[๒] ณ ค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๙

วันนี้มีพิธีที่สำคัญสำหรับชาวสิงห์บุรี ชาวค่ายบางระจัน ตลอดจนสำคัญสำหรับประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ คือการเปิดอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจันพิธีหนึ่ง และพิธีมอบธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสิงห์บุรี

วีรชนค่ายบางระจันนั้น มีความสำคัญที่จะยกย่อง เพราะว่าวีรชนเหล่านั้นเป็นประชาชนในประเทศไทย และชาบซึ้งดีว่าจะต้องรักษาพื้นที่ของตน แม้จะไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ครบสมบูรณ์ก็พยายามที่จะสร้างสรรค์และผนึกกำลัง เพื่อต่อต้านมิให้ประเทศไทย ผืนแผ่นดินไทยถูกรุกราน เมื่อถูกรุกรานก็ต้องต่อสู้อย่างเต็มที่ อันนี้แสดงให้เห็นว่าทำหน้าที่ต่อแผ่นดินไทยอย่างสมบูรณ์ ไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย ไม่คำนึงอันตราย และสร้างกำลังแห่งความปรองดอง เพื่อสามารถที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ แม้จะเกิดอันตราย แม้จะต้องเสียชีวิตเลือดเนื้อไป ก็ไม่ต้องหวั่นว่าการเสียเลือดชีวิตนั้น จะเป็นไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะเหตุว่า การที่วีรชนค่ายบางระจันซึ่งเราระลึกถึงในวันนี้ด้วยการเปิดอนุสาวรีย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่รักแผ่นดินไทย และสามารถที่ทำให้แผ่นดินไทยนี้ยังคงอยู่ได้ เพราะว่าได้ต่อสู้เต็มกำลัง เป็นที่เกรงขามต่อศัตรูของบ้านเมือง ฉะนั้นถึงนับว่า พิธีการเปิดอนุสาวรีย์วีรชน และการระลึกน้อมถึงวีรชนในอดีตนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เป็นสิ่งที่จะทำให้ประชาชนคนไทยทั้งหลายทั้งมวล มีกำลังใจและเป็นการเตือนสติให้คนไทยทุกคนรักษาจิตใจที่เข้มแข็ง และความสามัคคีตลอดไป เพื่อรักษาแผ่นดินและรักษาที่อยู่อาศัยรักษาตัวเองให้อยู่รอดมีความมั่นคง

วันนี้ มีการมอบธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ห่างกับปฏิบัติการของวีรชนค่ายบางระจันเป็นเวลานาน แต่ความหมายนั้นก็ไม่แตกต่างกัน ธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านนี้ เป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคี ความที่พวกเราทุกคนจะร่วมจิตร่วมใจกัน เพื่อให้มีกำลังช่วยรักษาแผ่นดินไทยให้จงได้ เวลาล่วงผ่านไปเป็นร้อยปี แต่สถานการณ์หรือสภาพจิตของคนไทยก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง ถ้าเราร่วมใจกัน ร่วมกำลังกัน เราก็จะสามารถรักษาแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของเราได้ ทั้งลูกเสือชาวบ้านที่มีมากขึ้นทุกวันนี้ ก็เป็นกิจการที่มีจุดประสงค์

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธีเปิดอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน พระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดสิงห์บุรี และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสิงห์บุรี

ที่จะรักษาผืนแผ่นดินไทยด้วยกำลังใจร่วมกันของคนไทยที่หวังดีต่อกัน ถึงมีความมีสำคัญที่จะได้รับธงประจำรุ่น อันเป็นเครื่องหมายของความสามัคคีในรุ่น นอกจากนี้ เราก็ยังระลึกถึงอยู่เสมอถึงธงชาติ ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความสามัคคีในชาติ ตราบใดที่เรามีความสามัคคีร่วมแรงกัน เพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน ประเทศไทยไม่มีวันแตก ไม่มีวันสลาย

ก็ขอให้ท่านทั้งหลายเข้าใจถึงความสำคัญของความสามัคคี ที่จะต้องมีความสามัคคีนี้ประกอบด้วยความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อด้วยใจคือหวังดีมุ่งดีต่อกัน ผู้ใดมีความเดือดร้อนช่วยเขา ผู้ใดที่มีความสุขก็พยายามที่จะดูคนอื่นรอบตัว และเอื้อเฟื้อผู้ที่อาจจะมีความสุขน้อยกว่า จะทำให้หมู่ของเรามีกำลังแข็งแรงมาก เพราะว่าคนที่มีความสุขและทราบว่ามีผู้หวังดีอยู่รอบด้านก็มีกำลังใจ กำลังใจของแต่ละคนรวมกันก็เป็นกำลังเป็นปึกแผ่น ไม่มีศัตรูใดที่จะกล้ากล้ำกลาย เป็นเกราะกำบังมิให้ส่วนรวมของเราแตกสลาย ทำไมส่วนรวมต้องไม่แตกสลาย แตกสลายไม่ได้ เพราะว่าถ้าแตกสลายไปแต่ละคนแต่ละบุคคลอยู่ไม่ได้ ฉะนั้น แต่ละบุคคลที่หวังความอยู่รอดย่อมต้องนึกถึงความอยู่รอดของส่วนรวม ถ้าส่วนรวมแตกสลายไป เราอยู่ไม่ได้ เพราะว่าอยู่คนเดียวไม่มีกำลัง ถ้าแผ่นดินถล่มไป เราอยู่ไม่ได้ เพราะเราไม่มีที่จะยืน ที่จะนั่ง ที่จะนอน ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายผู้เป็นลูกเสือชาวบ้าน ผู้เป็นประชาชนแห่งประเทศไทยทั้งหลาย จงระลึกถึงความสามัคคี ระลึกถึงกำลังอำนาจของการรวมใจกัน การเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน การคิดดีต่อกัน ความเข้มแข็งที่จะเกิดจากความคิดดีต่อกัน และระลึกถึงบรรพบุรุษที่ได้รักษาแผ่นดินไว้ ให้แผ่นดินของเราอยู่ตลอดไปชั่วกาลนาน

ขอทุกท่านที่มาประชุมในที่นี้ เข้าใจข้อนี้ และมีกำลังทั้งจิต ทั้งใจ ทั้งกาย ทั้งความรู้ ปัญญา ที่จะรักษาอุดมคติ รักษาเป้าหมายเช่นนี้ต่อไป ขอท่านทั้งหลายจงประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้า ความมั่นคงทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิประจำจังหวัดยโสธร[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๑๙

สาธารณภัยหรือภัยธรรมชาตินี่ เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้ที่ประสบเป็นธรรมดา ผู้ที่ประสบก็ไม่ทราบว่าเมื่อใดที่จะได้รับภัยจากธรรมชาติ แต่ทุกคนอาจจะประสบภัยธรรมชาติได้ และเดือดร้อนได้ทั้งนั้น

ฉะนั้น จึงมีการช่วยสงเคราะห์ มีองค์การต่าง ๆ ทั้งทางฝ่ายทางการและเอกชนมีหน่วยราชการที่ตั้งขึ้นเพื่อที่จะบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ที่ได้ประสบภัยเหล่านั้น หรือที่ราชประชานุเคราะห์ก็มีจุดประสงค์ที่จะบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ที่รับภัยจากธรรมชาตินั้น และได้ตั้งขึ้นมาในรูปมูลนิธิ เพื่อความรวดเร็ว เพื่อให้ช่วยเหลือองค์การและมูลนิธิอื่น ๆ ทั้งหน่วยราชการ เพื่อให้บรรเทาสาธารณภัยให้รวดเร็วทันควัน เพราะเหตุว่าผู้ที่ประสบภัยนั้นมีความเดือดร้อนมากและต้องช่วยโดยเร็ว มูลนิธิราชประชานุเคราะห์นี้ได้ตั้งขึ้นในรูปมูลนิธิ เพราะว่าสามารถที่จะปฏิบัติการโดยเร็วได้ และมีเจ้าหน้าที่พร้อม ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่อาสาสมัคร และผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทางราชการก็มี ฝ่ายเอกชนก็มี เป็นการร่วมแรงกัน เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุผลโดยดี

งานเหล่านี้ ก็จะต้องมีปัจจัยมาสนับสนุนเช่นเงินทุนและสิ่งของเป็นอย่างมาก ถึงมีความยินดีที่ท่านทั้งหลายได้บริจาคทรัพย์ในเมื่อท่านยังอยู่เป็นสุขสบายดี ยังไม่ประสบภัยธรรมชาติ เพื่อช่วยผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติ การที่ท่านทั้งหลายได้บริจาคทรัพย์ก็เท่ากับเป็นการบริจาคหรือได้เป็นการตั้งเป็นทุนประกันภัยธรรมชาตินั่นเอง เมื่อเรามีความสุขดี ทำมาหากินได้ ก็สมควรที่จะสะสมเงินเอาไว้ ในเมื่อมีความเดือดร้อน ถ้าเกิดความเดือดร้อนก็คงได้รับความช่วยเหลือ และให้กำลังใจจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์

นอกจากนี้ ก็ต้องชื่นชมกับผู้ที่เสียสละอาสาสมัครที่จะดำเนินงานไปให้สำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ หรือผู้ที่มีความผาสุกในปัจจุบัน ก็สามารถที่จะสะสมกำลังเพื่อที่จะเป็นประกันช่วยเหลือตนเองในเมื่อประสบภัยธรรมชาติ ผู้ที่ทำงานเพื่อให้บรรลุตามแนวความคิดนี้ก็เป็นผู้ที่จะต้องทำงานหนัก และไม่ได้รับการตอบแทนใด ๆ เพียงแต่ว่ามีความดีใจว่าได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงซึ่งความสามัคคีในหมู่ชน หรือในชาติไทย

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายพ่วง สุวรรณรัฐ ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ นำคณะกรรมการมูลนิธิประจำจังหวัดยโสธร และผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงิน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลสมบททุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ฯ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ฉะนั้น มูลนิธิราชประชานุเคราะห์นี้ ก็มีจุดประสงค์ที่จะร่วมแรงร่วมกำลังกันเพื่อที่จะช่วยเหลือ คือ แผ่เมตตาซึ่งกันและกัน ทำให้จิตใจสบายขึ้นในเมื่อมีความทุกข์ดังนั้น การที่ท่านทั้งหลายได้บริจาคเงินและบริจาคสิ่งของ ทั้งบริจาคกำลังความคิดและกำลังกายนั้น ก็เป็นสิ่งที่ชอบธรรม ถูกต้องที่สุด และเชื่อว่าเป็นทางหนึ่งที่เรียกว่าบำเพ็ญกุศล ทำให้เกิดผลดีแก่ตน สามารถที่จะประกอบอาชีพการงานด้วยความปรกติสุข

ก็ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่สนับสนุนกิจการของราชประชานุเคราะห์โดยดี เป็นทางที่จะทำให้คนไทยทั้งชาติร่วมแรงกัน เพื่อที่จะช่วยซึ่งกันและกัน ทำให้ความทุกข์ร้อนบรรเทาลงไปได้ในเมื่อภัยนี้ได้เกิดขึ้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้รับอานิสงส์จากกุศลกรรมที่ได้ปฏิบัติโดยบริจาคและโดยสนับสนุน โดยทำงานทุ่มเทให้ทั้งกำลังกาย กำลังใจในกิจการนี้ ขอให้ได้อานิสงส์ ให้ประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จทุกประการในกิจการใด ๆ ที่ถูกชอบธรรม ขอให้สัมฤทธิ์ผลอย่างสมบูรณ์ทุกประการ ขอให้มีกำลังกาย กำลังใจ ให้เข้มแข็งแข็งแรง เพื่อให้ได้ประสบความมั่นคง ความสุข ความสบายทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลาง[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าชื่นชมที่งานเมาลิดได้ผ่านพ้นไปโดยดี โดยได้มีการจัดให้เป็นประโยชน์หลายด้าน นับว่าเป็นโอกาสที่เหมาะสม และแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ปฏิบัติครั้งนี้ ได้ปฏิบัติตนและปฏิบัติธรรมโดยชอบธรรม ทำให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างดีเยี่ยม การที่แต่ละคนมีศาสนาเป็นที่ยึดที่มั่นนั้น ก็เป็นกุศลอย่างหนึ่งแล้ว และเมื่อมีศาสนาที่ดีเป็นที่ยึดมั่นได้พยายามปฏิบัติให้ครบถ้วนนั้นก็ดียิ่งขึ้น ทำให้แต่ละคนในส่วนตัวและส่วนรวมได้รับความผาสุกขึ้น งานที่ร่วมกันทำและเป็นผลสำเร็จนั้น ก็นำไปสู่ความสำเร็จต่อไป

ที่ได้กล่าวว่ามีผลในทางวัตถุ คือได้สามารถที่จะพิมพ์หนังสือและทำการสนับสนุนการส่งผู้ไปแข่งขันการอ่านกุรอาน นั้นก็เป็นผลในทางวัตถุซึ่งจะนำมาซึ่งผลดีในทางจิตใจที่พิมพ์หนังสือและเผยแพร่พระวัจนะนั้น ก็ทำให้ทุกคนมีโอกาสระลึกถึงวิธีปฏิบัติที่ดี ที่ชอบที่ทำให้นำสู่ความเจริญ การแข่งขันอ่านกุรอานก็สามารถจะทำให้คำทุกคำในกุรอานแจ่มแจ้งขึ้น และเป็นที่เลื่อมใส ทำให้ผู้ที่ฟังและผู้ที่สนใจเข้าใจลึกซึ้งได้

นอกจากนี้ ที่ท่านทั้งหลายได้ทำงานนี้ ด้วยจุดประสงค์ที่จะช่วยเหลือผู้ที่ควรได้ช่วยเหลือนั้น ก็เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมถูกต้อง เพราะเราทั้งหลายต่างคนมีหน้าที่แตกต่างกันย่อมต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าแต่ละคนที่ทำหน้าที่แตกต่างกันรู้ว่า ผู้อื่นมีความสนใจและสนับสนุน งานนั้นก็เป็นไปโดยราบรื่นมากขึ้น มีความปลอดภัยและมีความก้าวหน้า มีกำลังใจที่จะปฏิบัติอย่างดีที่สุด

ฉะนั้น ที่ท่านทั้งหลายได้พยายามที่จะนำความรู้ และวิธีปฏิบัติของศาสนาที่ดีเลิศ มาปฏิบัติโดยแท้ ด้วยความไม่ท้อถอยนั้น ก็เป็นสิ่งที่จะสร้างความผาสุกส่วนรวมของประเทศทั้งประเทศ เพราะว่าประเทศไทยประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งมีความเชื่อมั่นต่าง ๆ กัน แต่ว่า แม้จะมีความเชื่อมั่นในทางศาสนาต่างกัน ถ้าแต่ละคนที่ยึดมั่นศาสนาที่ดี ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ย่อมไม่มีการขัดเคืองกัน และอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันได้ การอยู่เย็นเป็นสุขรวมกัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์ นำคณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลาง เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายรายงานการจัดงานเมาลิดกลาง และทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลพระราชทานแก่ทหารและตำรวจที่ปฏิบัติราชการตามชายแดน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

นั้น ก็หมายความแต่ละคนสามารถที่จะปฏิบัติตามความเชื่อมั่นที่ดีที่ชอบของตนโดยไม่มีการขัดขวาง เพราะเหตุว่าความเชื่อมั่นที่ถูกต้องย่อมไม่ขัดขวางกัน ความเชื่อมั่นที่ถูกต้องนั้นมีการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งนั้นทุกศาสนา ฉะนั้น การที่ได้เพ่งศาสนา และปฏิบัติศาสนาอย่างดีนี้ก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้เพียรพยายามในการปฏิบัติให้เคร่งครัดดีที่สุด และพยายามที่จะให้ความรู้แก่ผู้ที่อาจจะด้อยความรู้ ในการปฏิบัติตน ให้ทุกคนปฏิบัติตนอย่างดีอย่างชอบ จะนำความมั่นคงและผาสุกสู่ส่วนรวมของประเทศชาติได้ ก็นับว่าท่านทั้งหลายจะได้ทำงานเพื่อส่วนรวม และทำงานเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของแต่ละคนในเวลาเดียวกัน

ขอท่านทั้งหลายจงประสบแต่ความสำเร็จ ความสุข ความสบายทุกประการ มีความมั่นคง และมีกำลังทั้งจิตใจทั้งร่างกายสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติงานอันดีชอบดีงามที่ท่านได้ปฏิบัติมาแล้วให้เสร็จต่อไป เพื่อจุดประสงค์คือความสุขสบายของส่วนรวม และความอยู่รอดของส่วนรวมของเรา แต่ละคนจึงจะมีที่พักที่พิงที่อาศัย และทุกคนย่อมจะมีความสุขพร้อมกัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขันมวยซิงแชมเปี้ยนโลกรุ่นจูเนียร์เวลเตอร์เวท ฯ และคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ธนาคารศรีนคร จำกัด[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๑๙

ขอขอบใจมูลนิธิเตชะไพบูลย์ และกรรมการจัดมวยซิงแชมเปี้ยนโลก ที่ได้นำเงินมาเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และอาสาสมัคร ที่กำลังต้องปฏิบัติงานอย่างหนักและอันตราย เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นสามารถที่จะปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคง

งานนี้เป็นงานที่อันตรายในทางร่างกาย และจะต้องมีกำลังใจ เมื่อทราบว่าทุกคนน้อมจิตไปถึง และช่วยเหลือทั้งในด้านปัจจัย ทั้งในด้านให้กำลังใจนั้น ก็เป็นสิ่งที่จะทำให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นสามารถที่จะปฏิบัติงานของตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศได้ดีเพราะรู้ว่าทุกคนสนับสนุนและให้กำลังใจ กำลังใจที่ให้นั้นนอกจากจะเป็นปัจจัยในทางที่จะสนับสนุนบ้านเมืองคือวัตถุ หรือให้กำลังใจในทางวาจาว่าเห็นชอบด้วย ก็เป็นกำลัง ที่ทราบว่าทุกคนมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติงานของตนด้วยความดีตามที่ได้กล่าวเมื่อตะกี้ เป็นข้อที่สำคัญมาก ถ้าทุกคนมีหน้าที่ใดและ ทำด้วยความตั้งใจดี ซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ส่วนรวม เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้อื่นเป็นอย่างมาก ฉะนั้น การที่เพียรพยายามที่จะปฏิบัติงานอย่างดี แต่ละคนก็มีงาน และมีทางที่จะปฏิบัติงานของตัวให้ดี ก็เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้อื่นที่กำลังปฏิบัติงานโดยดีเหมือนกัน

นอกจากนี้ ธนาคารศรีนครได้สร้างเหรียญพระพุทธรูป ก็เท่ากับกำลังใจอีกด้านหนึ่งที่จะให้แก่เจ้าหน้าที่ ก็ต้องขอถือโอกาสนี้แสดงความยินดี ที่ธนาคารได้ปฏิบัติงานได้ ในกิจการถึง ๒๕ ปี ในโอกาสนี้ก็ขอให้ธนาคารมี

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายอุเทน เตชะไพบูลย์ ประธานคณะกรรมการจัดการแข่งขันมวยซิงแชมเปี้ยนโลกรุ่นจูเนียร์เวลเตอร์เวท ระหว่างแสนศักดิ์ เมืองสุรินทร์ กับ เปริโก้ เฟอร์นันเดซ นำคณะกรรมการจัดการแข่งขัน ฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้ที่ได้จากการแข่งขัน ฯ ในนามของมูลนิธิเตชะไพบูลย์ โดยเสด็จพระราชกุศลสมบททุนสวัสดิการข้าราชการทหาร ตำรวจ ที่ปฏิบัติราชการชายแดน ในโอกาสนี้ในฐานะประธานกรรมการผู้จัดการธนาคารศรีนคร จำกัด นำคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ของธนาคารศรีนคร จำกัด เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท น้อมเกล้า ฯ ถวายเหรียญพุทธปัญจมหามงคลจำนวน ๑๐,๐๐๐ เหรียญ สำหรับพระราชทานแก่ทหารและตำรวจ ที่ปฏิบัติราชการตามชายแดนด้วย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ความมั่นคงสามารถที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้ส่วนรวมมีโครงการในด้านเศรษฐกิจ ที่มั่นคง ที่เป็นประโยชน์ ทั้งเป็นศรีแก่นครสมกับชื่อซึ่งเป็นการสนับสนุนการเศรษฐกิจของประเทศชาติ ทั้งหมดนี้ก็ขอแสดงความความยินดีด้วย และขอขอบใจที่ท่านทั้งหลาย รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้มาประชุมในที่นี้ มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานทำการ วางตัวให้เป็นตัวอย่าง ให้เป็นกำลังใจต่อคนในชาติทั้งชาติ เชื่อได้แน่ว่าด้วยจิตใจอันนี้ซึ่งเป็นจิตใจของประเทศไทย ความสามัคคีของคนไทยในชาติ จะพยุงประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุขมีฐานะที่มั่นคง และทำให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลายได้อยู่โดยไม่หวั่นไหว ได้อยู่อย่างมีเกียรติ ด้วยความภูมิใจว่าเป็นคนไทย ทุกคนมีหน้าที่ ถ้าทำหน้าที่ดีแล้วก็ทุกคนรับความสุข

ขอท่านทั้งหลายจงปฏิบัติงานด้วยความเต็มภาคภูมิ และมีกำลังกายทั้งใจสมบูรณ์เพื่อความสำเร็จความมั่นคงของแต่ละคน และส่วนรวม.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะกรรมการตัดสินภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประจำปี ๒๕๑๘ ศิลปิน นักแสดง นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่เทคนิคภาพยนตร์[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันอังคาร ที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๑๙

ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับรางวัลในการประกวดภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายินดี ที่ภาพยนตร์ไทยเดี๋ยวนี้มีความก้าวหน้า อันนี้อาศัยความเป็นศิลปินของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและในวันนี้มีผู้ที่เป็นศิลปินหลายแขนงได้มาชุมนุมพร้อมกัน จึงขอพูดถึงผู้ที่เป็นศิลปิน

ศิลปะนั้นหลายแขนงด้วยกัน ทั้งศิลปะที่เป็นการแสดงออกในทางภาพ ทั้งในทางเสียง ทั้งในทางความรู้สึกต่าง ๆ การเคลื่อนไหวนั้นเป็นการแสดงความจริง ความจริงที่อยู่ในคนทุกคน เป็นการแสดงความต้องการ ความร่าเริง ความเศร้าโศก ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ ผู้ที่เป็นศิลปินจะเป็นแขนงใดก็ตาม เป็นผู้ที่ศึกษาจิตใจและร่างกายของมนุษย์ และแสดงออกมาเพื่อให้ผู้อื่นได้เห็น เพราะว่าคนทุกคนอาจจะไม่มีความชำนาญความสามารถที่จะศึกษาและแสดงออกมา ทั้งทุกคนอาจจะไม่มีความสามารถที่จะสังเกตสิ่งที่มีอยู่ในจิตใจของคน ฉะนั้นศิลปินมีหน้าที่ที่จะดูว่ามีความรู้สึกอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และแสดงออกมาในทางของตน ประโยชน์ที่จะได้ทางตรงและเป็นที่ทราบกันทั่วไปสำหรับศิลปิน คือทำให้ผู้อื่นมีความบันเทิง แต่ประโยชน์นั้นอาจจะก้าวไปไกลกว่านั้น นอกจากประโยชน์ที่จะทำให้ผู้อื่นมีความบันเทิง มีความสุขในการได้เห็น ได้ดู ได้ฟัง ศิลปะที่แสดงเป็นประโยชน์อย่างอื่น คือชี้ให้เห็นว่าสิ่งใดมีอยู่ในหัวใจของคน และเมื่อเห็นแล้ว ผู้ที่เห็น ผู้ที่เรียกว่า ผู้ชม ผู้ฟัง ก็อาจจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้มาก นอกจากจะเป็นการบันเทิงให้ความสุข ความจริงในเรื่องบันเทิงนั้น ศิลปินแสดงให้ผู้ดูผู้ฟังผู้ชมให้มีความสุขบ้าง ให้มีความเศร้าบ้าง แต่ว่าความสุขความร่าเริงหรือความเศร้าความทุกข์ ที่ได้จากการแสดงของศิลปินนั้น มีประโยชน์ทั้งนั้น ในทางที่จะทำให้คิด ทำให้เห็นความจริงในจิตใจ และเมื่อเห็นความจริงในจิตใจแล้วทำให้เกิดความรู้ขึ้น และสามารถที่จะปฏิบัติตนให้ดีให้มีประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคมได้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะกรรมการตัดสินภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประจำปี ๒๕๑๘ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานโล่ และศิลปิน นักแสดง นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่เทคนิคภาพยนตร์ ที่ได้รับการตัดสินชนะเลิศต่าง ๆ ในการประกวดภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยม ประจำปี ๒๕๑๘ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานรางวัลยอดเยี่ยม พระสุรัสวดี ต่อจากนั้น นายกสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย นำคณะกรรมการตัดสินภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประจำปี ๒๕๑๘ เจ้าของภาพยนตร์ไทยที่เข้าประกวด และคณะกรรมการจัดงานของสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้า ฯ ถวายเงินรายได้จากการจัดงาน ฯ โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ณ ศาลาดุสิดาลัย

ฉะนั้น ศิลปินก็มีความสำคัญมาก ที่จะแสดงอย่างที่ได้แสดงมาด้วยความสามารถ ด้วยความตั้งใจ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ สำคัญที่สุดต้องตั้งใจให้ได้ผลตามจุดประสงค์ของศิลปะ คือทำให้ผู้อื่นเห็นความจริง และเมื่อเห็นความจริงแล้วก็จะได้ปรับตัว สร้างตัวให้ดีได้ ศิลปะนั้นนะ อาจจะไปในทางอื่นก็ได้ อาจจะเป็นการชักชวนให้ผู้อื่นมีความรู้สึกเหมือนกับผู้ที่เจตนาที่จะแสดงก็ได้ ฉะนั้น ความสำคัญของหมู่ศิลปินทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายที่เขียนเรื่อง แต่งเรื่อง กำกับเรื่อง และแสดง ทุกคนมีความสำคัญทั้งนั้นที่จะมีเจตนานี้ให้ดี คือถ้ามีเจตนาที่ไม่ดี ศิลปะที่แสดงออกมาก็อาจจะมีรูปในทางที่จะไม่ดี คือหมายความว่าไม่สวย ไม่งาม ไม่ชักจูงจิตใจของคน คือไม่มีความสำเร็จ หรือถ้ามีความสำเร็จอาจจะสำเร็จไปในทางที่ไม่ดี คือทำให้คนเลวทราม ทำให้มีความขุ่นหมอง หรือก่อความขุ่นหมองได้

ฉะนั้น ศิลปินทุกฝ่ายมีหน้าที่ที่จะตั้งจิตเจตนาที่บริสุทธิ์ เจตนาที่ดี ผลที่ออกมาก็จะดี ผลที่จะได้จากผลอีกทีก็จะเป็นผลที่สร้างสรรค์ เป็นผลที่ทำให้โลกเรามีความเจริญก้าวหน้าโดยแท้จริง ฉะนั้นก็ขอให้ผู้ที่มีความสำเร็จในทางศิลปะ และกำลังมีความตั้งใจที่จะมีความสำเร็จ ตลอดจนผู้ที่สนับสนุนศิลปะทั้งหลาย จงตั้งเจตนาที่ตรง เจตนาที่สร้างสรรค์ จะได้รับผลสำเร็จที่ดี ในฐานะศิลปินและในฐานะบุคคล ผลที่ดีก็จะเกิดขึ้นมาในฐานะบุคคลที่ประกอบสังคมด้วย

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือทางอ้อมก็ตามในศิลปะ จงตั้งใจ ตั้งปณิธาน ตั้งเจตนาที่ดี ท่านทั้งหลายจะมีความสำเร็จและจะมีความสุข ทั้งกายทั้งใจได้อย่างแน่แท้ ก็ขอให้ท่านทั้งหลายที่มาในวันนี้ ผู้ที่อาจจะถือตัวว่าไม่ใช่ศิลปิน ก็ขอให้ถือตัวเป็นศิลปินด้วย เพราะว่าทุกคนในใจก็เป็นศิลปินทั้งนั้น อาจจะแตกต่างในวิธีปฏิบัติก็ได้ ก็ขอท่านทั้งหลายจงมีความสุข ความสบาย อาศัยเจตนาที่เป็นกุศลที่ได้ตั้งในการมาในวันนี้ เพราะว่ามาในวันนี้ก็ได้มาด้วยเจตนาที่จะสนับสนุนมูลนิธิสายใจไทย ซึ่งเป็นมูลนิธิที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับหน้าที่ป้องกัน และรักษาความปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง ให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นได้รับประโยชน์ ท่านทั้งหลายได้มาสนับสนุนทำให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นสามารถปฏิบัติงานของตนด้วยกำลังใจสูง และเมื่อผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่มีกำลังใจสูงก็จะทำให้ท่านทั้งหลายมีความผาสุกได้ เพราะว่าประเทศไทยจะมีความมั่นคง มีความสงบสุขได้

ก็ขอท่านทั้งหลายได้มีกำลังกายใจสมบูรณ์ มีความสำเร็จทุกประการ อาศัยกุศลเจตนาที่ท่านมีทุกคน ขอท่านประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ๔ จังหวัดภาคใต้ ณ มัสยิดกลาง จังหวัดปัตตานี

วันอังคาร ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาพบกับคณะครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามของจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ซึ่งมาประชุมพร้อมกันในมัสยิดกลางนี้ อันเป็นสถานที่ที่เหมาะสม และเป็นที่รวมจิตรวมใจของศาสนิก ได้มามอบรางวัลประจำปีการศึกษา ๒๕๑๘ ในโอกาสเดียวกันด้วย

ขอชมเชยที่แต่ละโรงเรียนพยายามร่วมมือกันกับทางราชการ จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพ ให้อนุชนได้รับการศึกษาที่ดีครบถ้วน ได้ส่วนสัดทั้งทางวิชาความรู้ ทางการปฏิบัติการงาน และทางธรรมจริยาตามหลักแห่งศาสนาเพื่อให้สามารถสร้างตัว และดำรงตัวให้เป็นหลักเป็นที่พึ่งพาอาศัยของสังคมได้ในเมื่อเติบใหญ่ขึ้น

ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบ และการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำหรับส่งเสริมความประพฤติ และการปฏิบัติการงานให้ชอบ คือให้ถูกต้องและเป็นธรรม วิชาการกับหลักธรรมนี้มีประกอบกันพร้อมในผู้ใด ผู้นั้นจะได้ประสบความสุข และความสำเร็จในชีวิตโดยสมบูรณ์

ดังนั้น การให้การศึกษาแก่เด็ก จึงจำเป็นต้องจัดให้ได้ครบทั้งสองทาง ในพระคัมภีร์ก็มีแนววิธีปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้องอยู่ครบถ้วนแล้ว ทั้งด้านทางการปฏิบัติตัว และทางการปฏิบัติจิตใจ ควรที่ท่านทั้งหลายจะดำเนินตามโดยเคร่งครัด เพื่อความผาสุก และความเจริญมั่นคงของทุก ๆ คน

ขออวยพรให้คณะครู เจ้าหน้าที่ และทุกท่านที่ร่วมประชุมกันในที่นี้ มีความสุขสวัสดี และความรุ่งเรืองก้าวหน้า ตลอดทุกเมื่อไป.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๘
ณ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และได้มาเห็นงานของมหาวิทยาลัยที่วิทยาเขตหาดใหญ่ในครั้งนี้ทั้งมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่า กิจการของมหาวิทยาลัยดำเนินก้าวหน้ามาได้มากทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยและการบริการท้องถิ่นร่วมกับทางราชการและเอกชนนั้น นับว่าสำคัญไม่น้อย

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ และกับผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยทุกคน

งานสำคัญของท่านทั้งหลายที่รออยู่ข้างหน้า กล่าวให้ตรงจุด ก็คืองานพัฒนาบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ ที่ต้องใช้วิชาการและต้องใช้ผู้มีความรู้ระดับปริญญาเป็นกำลังปฏิบัติงานใหญ่ ๆ ระดับชาตินั้น ไม่ว่าเป็นด้านใดสาขาใดย่อมจะเกี่ยวโยงถึงกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเกี่ยวพันถึงเศรษฐกิจด้วยทุกสาขา ผู้ทำงานอย่างนี้ นอกจากจะต้องมีหลักวิชา เทคนิค และความชำนิชำนาญในการลงมือปฏิบัติ เป็นพื้นฐานแล้ว ยังต้องมีความรอบรู้ในวิชาการทั่วไป ต้องมีความสามารถในทางมนุษยสัมพันธ์ และต้องมีความเฉลียวฉลาดในหลักการและระบบวิธีปฏิบัติงาน เป็นส่วนประกอบอุดหนุนด้วย จึงจะสามารถนำหลักวิชา ความรอบรู้ และความสามารถในด้านต่าง ๆ มาประกอบกัน และใช้ให้สอดคล้องพอเหมาะพอดีกัน ให้เป็นผลดีได้ ท่านทั้งปวงมีโอกาสดีมาก ที่ได้มีโอกาสศึกษาวิจัยและฝึกหัดปฏิบัติงานในท้องถิ่นร่วมกับบุคคลอื่นมาแล้ว ย่อมมีแนวทางที่จะปฏิบัติงานปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับงาน กับบุคคล และกับสภาพการท้องถิ่น ขอให้พยายามใช้ประสบการณ์และแนวทางที่ได้ฝึกหัดมาแล้ว ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด เชื่อว่าจะประสบความสำเร็จในการทำงานได้แน่นอน

ขออวยพรให้บัณฑิตทั้งหลายมีความสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ พร้อมทั้งกำลังสติปัญญาและความพร้อมเพรียง ให้สามารถปฏิบัติบริหารงานในหน้าที่ให้ดำเนินถึงความสำเร็จและความเจริญได้โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ ทั้งให้ประสบความสุขความก้าวหน้าในชีวิตครบทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์[๒]
ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันจันทร์ ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๙

ในวันนี้ได้มามอบปริญญาแก่นักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ณ วิทยาเขตนี้ ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกที่ได้มา คราวก่อน ๆ นี้ก็ได้เคยไปมอบปริญญาที่ปัตตานีและเกิดปัญหาขึ้นมาว่า มหาวิทยาลัยนี้มีวิทยาเขตถึง ๒ แห่ง และเกิดความน้อยใจกันว่าทำไมไปมอบปริญญาที่แห่งเดียวไม่มา ณ ที่นี่ บัดนี้ก็ได้แก้ไขสถานการณ์แล้วได้มาที่นี่เมื่อปีที่แล้วที่ปัตตานีก็ได้พบกับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยเหมือนกัน และก็ได้แจ้งต่อเขาว่าในปีหน้า คือปีนี้จะมาที่หาดใหญ่ ก็ไม่มีข้อที่จะเกิดความเข้าใจผิดกัน อย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่เข้าในงานมอบปริญญาที่ไหนก็ตาม มีความรู้สึกว่ามีความยินดี เพราะเห็นผู้มีความรู้ คือผู้ที่ได้เล่าเรียนในวิชาการต่าง ๆ ได้สำเร็จการศึกษา และจะออกไปปฏิบัติงานตามความรู้ที่มี เป็นความรู้ที่มีความแตกต่างกันหลายสาขา รวมความที่เรียกว่าศิลปวิทยา

ศิลปวิทยานี้คือความรู้ในวิชาการ ความรู้ในวิชาการนี้แบ่งเป็นหลายชนิดด้วยกันและต้องใช้กันทั้งนั้นสำหรับให้สังคมและประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง คือประเทศเรามีอยู่ตั้งอยู่ และสังคมก็คือทุกคนที่อยู่ ณ ที่นี้ ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศเป็นสังคม สังคมนี้อยู่ร่วมกันเพื่ออะไร ก็เพื่อให้อยู่ได้สบาย มีความผาสุก ความมั่นคง อนาคตแจ่มใส เพื่อการนี้ เราก็ต้องใช้ความรู้เพื่อที่จะทะนุบำรุงความมั่นคงนี้ ทะนุบำรุงและส่งเสริมให้ความเป็นอยู่อยู่อย่างสบายขึ้นทุกที ให้อยู่สบายขึ้นนี้ก็ต้องมีหลายอย่างประกอบกัน สิ่งที่สำคัญก็คือต้องเห็นอกเห็นใจกัน และเกื้อหนุนสนับสนุนซึ่งกันและกัน ถ้าเกื้อหนุนสนับสนุนซึ่งกันและกันด้วยวิชาการก็ยิ่งดี ถ้าพูดถึงวิชาการในการอยู่เป็นสังคมก็เรียกว่าสังคมศาสตร์ ก็ต้องใช้วิชาการของสังคมศาสตร์มาทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปโดยสวัสดิภาพ คือให้รู้ว่า คนเรามาอยู่เป็นสังคมจะต้องมีระเบียบการอย่างไร เมื่อพูดถึงเช่นนี้ก็หมายความต้องมีวิชาทางด้านนิติศาสตร์มาประกอบด้วย คือจะต้องมีระเบียบการ มีกฎหมาย มีระเบียบที่มั่นคง ถ้าพูดถึงระเบียบมีกฎหมายนั้นก็

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานปริญญาบัตร ฯ ทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียนและโรงพยาบาล ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และทรงประกอบพิธีบรรจุพระสารีริกธาตุในพระพุทธมหามงคลบพิตร ณ วิหารพระพุทธมหามงคลบพิตร อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตลอดจนทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสงขลา

จะต้องรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ คือการปกครอง ปกครองนี้ไม่ใช่กดขี่ ปกครองคือให้ทุกคนมีการเป็นอยู่โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยส่งเสริมผู้อื่น อันนี้ก็จะต้องมีการจัดระเบียบปกครองให้ดี เพื่อไม่ให้มีการเบียดเบียนกัน เพราะแต่ละคนถ้าลืมไปว่าอยู่ในสังคม ก็อาจจะอยากมีเสรีภาพมาก แต่ละคนที่อยากมีเสรีภาพก็อาจจะนึกว่า นั่งที่ใดที่นั้นเป็นของตน และข้างเคียงของตนก็เป็นของตนเหมือนกัน ลืมไปว่ามีคนอื่นอยู่ข้าง ๆ อย่างท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่อย่างมีระเบียบเรียบร้อยนี้ ถ้าเกิดลืมขึ้นมา เกิดหลับหูหลับตาแล้วก็นึกว่าไม่มีใครอยู่ข้าง ๆ ก็เกิดบิดขี้เกียจขึ้นมา บิดไปบิดมาก็ไปโดนคนอื่น คนอื่นเขาก็เคืองเอา การเคืองของคนอื่นนั้นอาจจะแสดงออกมาในรูปต่าง ๆ กัน อาจจะบอกอย่าเลย อย่าทำอย่างนี้เป็นการกวนกัน แต่ถ้าเกิดใจร้อน ไม่ยั้งสติ อาจทะเลาะกันเลย ก็ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้ใดเลย ทำให้ทั้งหมดอลเวง และทำให้ไม่มีความผาสุกมั่นคง

ฉะนั้น การที่อยู่เป็นสังคมก็จะต้องมีระเบียบ และมีความรู้ในเสรีภาพของตนนอกจากนี้ นอกจากระเบียบและความรู้ถึงเสรีภาพ ถึงขอบเขตของเสรีภาพ ซึ่งหมายความว่า แต่ละคนจะต้องมีความรู้ในธรรมะ คือรู้ว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะมีความเจริญ มีความดี มีความผาสุก เราก็ย่อมอยากอยู่ดีขึ้นตลอดไป การอยู่ดีขึ้นตลอดไปนั้นจะต้องมีวิชาการอย่างตอนนี้ เรานั่งอยู่ ยืนอยู่ในที่นี้ ก็เคราะห์ดีที่เวลานี้ฝนไม่ตก แต่ถ้าตกก็ยังไม่มีความเดือดร้อนเท่าไหร่ ไม่มีความลำบากเท่าไหร่ เพราะว่ามีหลังคาอยู่ ไม่เหมือนที่ปัตตานีเมื่อปีที่แล้วที่เดือดร้อน เพราะว่าการขุมนุมดังนี้ แบบนี้ กระทำข้างนอก ฝกตกก็ต้องลำบาก ต้องย้ายที่ เพราะว่ากลัวเปียกกัน คราวนี้ ถ้าสมมุติว่าฝกตกก็ไม่ค่อยเปียกกันแต่สำหรับอย่างนี้ก็ต้องสร้างหลังคา ต้องสร้างอาคาร การสร้างอาคารต้องใช้หลักวิชาวิทยาการที่เหมาะสม มิฉะนั้นอาคารอาจจะไม่แข็งแรง ถ้ามีพายุฝนขึ้นมาก็อาจจะล้มลงมา เกิดความไม่เรียบร้อย เกิดอันตราย ฉะนั้น อยากอยู่ดี อยากให้มีความสบายขึ้นก็ต้องอาศัยวิทยาการ ในที่นี้ก็วิทยาการในด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ฉะนั้น การอยู่ดีกินดี ก็ต้องอาศัยวิชาการ ว่าถึงวิชาการทางวิศวกรรมทางเกษตรกรรม ทางอื่น ๆ ทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทั้งหมดนี่ก็เป็นวิชาการที่ทำให้เราอยู่ดีขึ้น ก็จะต้องช่วยกันให้ผู้ที่มีความสามารถที่จะเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ นี้ ได้เรียน ได้มีความรู้ เพื่อที่จะบริการ เพื่อที่ทำงานให้ส่วนรวมมีความก้าวหน้าได้ ถ้าแต่ละคนได้เรียนรู้มาดีแล้ว ก็สามารถที่จะปฏิบัติตามที่มีความตั้งใจในใจตั้งแต่เดี๋ยวนี้เป็นต้นไปว่าอยากจะทำงานเพื่อส่วนรวม

วันนี้ ขอพูดถึงการทำงานเพื่อส่วนรวม รายงานของอธิการบดีเมื่อตะกี้ในพิธีมอบปริญญาบัตร ก็ได้กล่าวถึงการพัฒนาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้ทำร่วมกับทางการ และทางประชาชน เพื่อสร้างความก้าวหน้าแก่ประชาชน และส่วนรวม การออกไปปฏิบัตินั้นส่วนมากที่ปฏิบัติกันค่อนข้างจะปฏิบัติทางดิ่ง หรือที่เรียกว่าทางตั้ง คือผู้ที่มีความรู้ไปปฏิบัติในท้องที่ และพยายามไปให้ความรู้หรือช่วยเหลือคนในท้องที่โดยให้ความรู้ในวิชาการของตน นักศึกษาที่ออกไปก็ไปในวิชาการของตัว ทั้งอาจารย์ก็ไปให้การปรึกษา การปรึกษาในทางวิชานั้น ๆ ประชาชนหรือชาวบ้านจะได้รับประโยชน์ ก็เข้าใจว่าจะได้ในทางนั้น แต่ลืมไปว่าการพัฒนานี้ การรู้จักกันน่าจะรู้จักกันทางนอน หรือทางราบด้วยเหมือนกัน คือวิชาเช่นออกไปปฏิบัติในทางวิศวกรรมศาสตร์ วิชาการทางวิศวกรรมศาสตร์นี้ถ้าไปปฏิบัติก็จะต้องดูสภาพของสิ่งที่เราจะไปทำในท้องที่ ก็หมายความว่ามองลงไปสู่พื้นฐานแล้วก็มองขึ้นไปทางวิชาการชั้นสูง ก็คือตำหรับตำราของการวิศวกรรม อันนี้เป็นการมองทางดิ่ง ทางตั้ง แต่ว่าต้องไม่ลืมว่าที่ไปปฏิบัตินั้นชาวบ้านมีปัญหาทางวิศวกรรม แต่ก็มีปัญหาทางอื่นด้วย ทางความเป็นอยู่ ทางด้านการเพาะปลูก ทางด้านความสบายไม่สบายของกาย ทางด้านทำมาหากินเลี้ยงชีพ คือทางเศรษฐกิจ วิชาเหล่านี้คือเศรษฐกิจ ทางการแพทย์หรือทางการค้า ทางการเกษตร ทั้งนั้น เป็นวิชาการที่ไม่ใช่วิศวกรรม แต่ว่าชาวบ้านทุกคนต้องอาศัยทั้งนั้น ที่จริงไม่ใช่ชาวบ้าน จะเรียกว่าชาวบ้านก็ได้ ทุกคนก็เป็นชาวบ้าน เพราะต้องมีบ้านอยู่ ท่านทั้งหลายผู้เป็นนักศึกษาก็เป็นชาวบ้าน ท่านทั้งหลายก็มีความจำเป็นที่จะอาศัยทุกวิชาการ เพราะว่าเป็นผู้ที่มีกาย มีกายแล้วก็จะต้องอาศัยอาหารก็ต้องอาศัยสิ่งที่มาจากเกษตรกรรม มาจากอุตสาหกรรม มาจากการค้า ทุกอย่างนี้มาแตะต้องกายท่านทั้งนั้น รวมทั้งเวลาไม่สบายก็ต้องหาหมอ หรือถ้าไม่หาหมอท่านทั้งหลายก็จะต้องใช้วิชาหมอของตนเองที่รักษาตัวเองไม่รักษาไม่ได้ ฉะนั้น แต่ละคนเรียกว่าชาวบ้านทุกคน จะต้องมีการอาศัยวิชาการทุกด้านไม่ใช่เฉพาะในด้านที่คณะออกไปพัฒนาจะต้องให้คณะที่ออกไปเช่นยกตัวอย่างตะกี้ว่า นักวิศวกรรมออกไปก็จะต้องสนใจในขั้นต่าง ๆ กับวิชาอื่น เช่นจะสร้างเครื่องก็จะต้องสนใจในทางกสิกรรม เพราะว่า เครื่องโดยมากก็จะไปสำหรับช่วยในทางความเป็นอยู่ของกสิกร หรือผู้ที่ใช้วัสดุที่มาจากการกสิกรรมต้องรู้เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เพราะว่าวัตถุที่เป็นกสิกรรมเป็นวัตถุดิบเราจะให้เครื่องที่สร้างด้วยวิชาวิศวกรรมมาสำหรับดัดแปลงให้วัตถุดิบนั้นมีคุณค่ามากขึ้น และทำให้ขายได้ดีก็เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เศรษฐกิจนี้เราก็จะต้องทราบว่า วัตถุนั้นมีราคาดีหรือไม่ดี ในสภาพใด ถ้าเราจะเปลี่ยนแปลงดัดแปลงคุณภาพให้ดีขึ้น ให้เก็บรักษาไว้ได้นาน หรือให้มีความบริสุทธิ์มากขึ้น จะขายได้ดีกว่าอย่าง

แน่นอน ก็เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอันนี้ ก็แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ออกไปไม่ใช่เฉพาะชาวบ้านที่จะรับผลประโยชน์ ผู้ที่ออกไปนึกว่าจะไปพัฒนา คือไปให้ประโยชน์ต่อผู้อื่นก็จะต้องมีความรู้รอบด้าน และติดต่อกับผู้อื่นที่อยู่ในระดับเดียวกันของตัวให้สอดคล้องกัน หมายความว่าผู้ที่เป็นนักศึกษาที่จะออกไปพัฒนา ออกไปช่วยและในเวลาเดียวก็ได้ความรู้ขอให้มีความสอดคล้อง มีความรู้จัก และปรึกษาหารือกับนักศึกษาเพื่อนนักศึกษาที่ศึกษาในแขนงอื่น วิชาการอื่น ๆ ด้วย ปรึกษาหารือกันในกิจการที่กำลังทำ และในกิจการอื่นที่ไม่ใช่ว่ากำลังทำ แต่ว่าก็เกี่ยวข้องกับตัวเหมือนกัน ให้ปรึกษาหารือกัน รู้จักกันทุกคนในทางราบ หมายความว่า จำพวกผู้ที่มีความรู้พอ ๆ กัน และที่มีความคิดคล้าย ๆ กัน ไม่ใช่ว่าได้รับคำสั่งให้ออกพัฒนาก็ไปพัฒนา ไปถามคนอื่นที่รับคำสั่งพัฒนาถามเขาว่า เขารับคำสั่งจากที่ไหน ถามเขาว่าเขามาพัฒนาอะไร แล้วก็แลกเปลี่ยนความคิดความเห็นอันนี้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนประโยชน์ต่อชาวบ้านผู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มเปี่ยม มิฉะนั้นผู้ที่ได้รับการพัฒนาจะไม่ได้รับประโยชน์ เพราะว่า ต่างคนต่างเอาวิชาของตัวเป็นใหญ่มาให้ ซึ่งอาจจะไม่เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน ถ้าประสานกันกับวิชาอื่น แนวอื่น สายอื่น ก็จะมีประโยชน์ได้เต็มที่เพราะว่าผู้ที่ไปพัฒนาก็สอดคล้องผู้ที่ได้รับการพัฒนาก็จะได้รับวิชาการ หรือได้รับบริการช่วยเหลือที่สอดคล้องเหมาะกับชีวิต เหมาะกับพื้นที่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ที่ไปช่วยให้การศึกษาก็จะต้องให้สอดคล้องกันเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าครูบาอาจารย์ที่มีวิชาเฉพาะไปแล้วก็จะบังคับให้มีการพัฒนาในด้านวิชาเฉพาะก็จะต้องให้บรรดาคณาจารย์ต่าง ๆ ที่ไปช่วยให้การปรึกษา ให้ปรึกษาระหว่างกันเอง คือระหว่างวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้การปรึกษานั้นสอดคล้องกันให้ดี การพูดดังนั้น คือ อยากให้ทุกด้าน ทุกคน มีโอกาสให้ประโยชน์แก่ทุกคน ชาวบ้านทุกคน ดังนี้จะทำให้การพัฒนาของผู้ที่มีความรู้เป็นประโยชน์ยิ่ง และสำหรับนักศึกษาที่ออกไปพัฒนาจะเกิดความรู้เช่นเดียวกัน เกิดความสามารถเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะไปปฏิบัติต่อไปในอนาคตเมื่อศึกษาเสร็จแล้ว ดังที่ผู้ที่ได้รับปริญญาในวันนี้ก็ออกไปปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ของตน เพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมือง และให้สมกับที่ได้ปฏิญาณตนว่า จะทำประโยชน์ และอุ้มชูบ้านเมืองให้มีความมั่นคง ที่ปฏิญาณตนเช่นนั้นนะก็เป็นความฉลาดอย่างหนึ่งแล้ว เพราะว่าถ้าทำประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองแล้วก็เป็นประโยชน์แก่ตัวอย่างแน่นอน เพราะว่าชาติบ้านเมืองนี้เป็นที่อยู่อาศัยของเรา เรามีชาติบ้านเมืองเราก็ต้องอุ้มชู เราต้องรักษาชาติบ้านเมืองเช่นเดียวกับเรามีบ้านช่องอยู่ เราไม่ได้ไปทุบให้พัง ถ้าทุบให้พังฝนตกก็รั่ว แดดออกก็เผา เพราะฉะนั้นผู้ที่ปฏิญาณตนว่า จะใช้วิธีความรู้ปกป้องบ้านเมืองให้อยู่ดีก็เท่ากับสร้างที่อยู่ที่อาศัยปกป้องหัวตัวเองไม่ให้แตก ไม่ให้ปวด ไม่ให้ตาย

ฉะนั้น มาถึงขั้นนี้ที่นักศึกษาทั้งหลายที่กำลังศึกษาอยู่ นั่งอยู่ ณ ที่นี้ ได้มาเป็นกำลังใจ เป็นพยานต่อการมอบปริญญารับปริญญา ก็ขอให้หนึ่งเมื่อเป็นผู้ที่มาเป็นพยานต่อผู้รับที่ปริญญา ก็ให้กำลังใจกับผู้ที่ได้รับปริญญาแล้วให้สามารถทำตามที่ได้ปฏิญาณตนและสำหรับตัวเองก็นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ขอให้เป็นกำลังใจต่อตัวเอง คือให้ผู้ที่ได้สำเร็จการศึกษาเป็นตัวอย่าง เป็นกำลังใจให้พวกเราทั้งหลายสามารถที่จะเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ปริญญาคือความสำเร็จ ไม่ใช่รับปริญญาเป็นสิ่งที่สำคัญ สำคัญอยู่ที่ความสำเร็จ คือได้ความรู้พร้อมที่จะไปใช้ ต้องมีกำลังใจมากที่จะเรียนถึงได้ปริญญา ก็ขอให้มีกำลังใจดูรุ่นพี่เป็นตัวอย่าง และเตรียมตัวตั้งแต่บัดนี้ที่จะปฏิญาณตนว่า จะทำประโยชน์ต่อบ้านเมือง ยังไม่ต้องปฏิญาณตนก็ทำประโยชน์ต่อบ้านเมืองได้แล้วนับแต่บัดนี้ คำปฏิญาณนั้นเป็นการยืนยันเท่านั้นเอง เป็นคำที่พูดออกมา ความจริงทุกคนก็ควรจะปฏิญาณตนด้วยตนเอง กับตัวเองแล้ว ได้พูดมาตั้งแต่เรื่องออกไปพัฒนาทั้งด้านความรู้สูง คือให้มีความรู้สูงนี้ให้เป็นประโยชน์ถึงชาวบ้านได้อย่างไร แล้วก็เข้าใจว่าคงเห็นว่าความรู้นี้ก็เป็นความสำคัญความสามัคคีก็เป็นความสำคัญ การสอดคล้องกันในวิชาก็เป็นของสำคัญ การตั้งจิตที่จะทำงานทำการเพื่อส่วนรวมก็เป็นของสำคัญ เพราะว่าจะทำให้มีบ้านมีหลังคาปกป้องหัวไว้

ฉะนั้น ก็เข้าใจว่าท่านทั้งหลายจะต้องมีกำลังใจให้มาก ก็ขอให้มีกำลังใจ ไม่ได้ขอที่จะให้พร ไม่ได้ขอพรอะไรเลย ก็ไม่ต้องให้พร เพราะว่าถ้าแต่ละคนมีกำลังใจในทางที่ถูก ที่การตั้งใจที่จะทำอะไรที่ถูกย่อมมีพรอยู่แล้วกับตัวตลอด ไม่ต้องให้ คือผู้ที่ตั้งใจดีมีความคิดสุจริตบริสุทธิ์เป็นพรอยู่แล้ว ถ้าเอาความคิดบริสุทธิ์สุจริตนี้มาเพ่งอะไรก็ตาม จะมาคิดจะเรียนดี ๆ ก็เรียนได้ดี เพราะมีความตั้งใจที่จะเรียนไม่วอกแวกไปที่ไหน เมื่อเรียนดีแล้วจะสอบไล่หรือไม่สอบไล่ ไม่ได้หมายความว่าจะยุไม่ให้สอบไล่ แต่ว่าถ้ามีการสอบไล่ หรือไม่มีการสอบไล่ก็ตาม เราได้เล่าเรียนได้ศึกษาดีแล้ว เรามีความรู้ ความรู้นี้เมื่อมีความตั้งใจบริสุทธิ์แล้ว จะเอาไปใช้ก็เอาไปใช้ได้ดี ฉะนั้นก็ไม่ต้องพร เพียงแต่พูดว่าให้ไปดูกำลังของตัว ความตั้งใจของตัวว่า จะมีดีหรือไม่มีดี ถ้าผู้ใดทักท้วงว่าไม่ได้ขอพรแต่ก็ขอพรอยู่ดี ผู้ใดที่ต้องการพรไปเพ่งดูในความตั้งใจของตนว่า ดีหรือไม่ดี บริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ เหมือนไปเปิดตู้ดูในตู้นั้นจะเห็นว่ามีห่อหนึ่งเขียนว่า พร เปิดห่อนั้นจะมีพรอยู่ในนั้น และจะมีวิธีที่จะปฏิบัติให้ได้ความสำเร็จทั้งในการเรียนถึงการสอบไล่ได้ หรือในกรณีที่ไม่มีการสอบจะได้ความรู้ที่ดีที่มั่นคง จะได้รับการยืนยันว่าเป็นผู้มีความรู้ดี และเมื่อออกไปทำงาน จะมีความสำเร็จ มีบุคคลอื่น คือผู้อื่นจะยกย่องชมเชย เราจะมีความสำเร็จความพอใจทุกประการ ก็ขอให้โชคดีทุกคน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๘ - ๒๕๑๙
ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

วันพฤหัสบดี ที่ ๒ กันยายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อีกวาระหนึ่ง และมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการของมหาวิทยาลัยวิทยาเขตนี้ดำเนินก้าวหน้ามาด้วยดี ทั้งในด้านให้การศึกษาและในด้านทำประโยชน์ให้แก่สังคม

ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาและจะได้ออกไปประกอบการงานเป็นครูบาอาจารย์และเป็นเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาต่อไป

นักการศึกษาในปัจจุบันมักจะเน้นถึงเรื่องความคิดริเริ่มมาก บางท่านถึงกับแสดงความห่วงใยว่า การปล่อยให้ครูเป็นฝ่ายสอนและให้เด็กเป็นฝ่ายเรียนรู้จากครู อย่างที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ก่อนนั้น อาจทำให้เด็กขาดความคิดอิสระหรือความคิดริเริ่มไป ควรหัดให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะได้ผลมากกว่า ที่จริง ความคิดริเริ่มนั้น ใช่จะเกิดขึ้นมาได้เองก็หามิได้ จะต้องอาศัยมีความรู้ต่าง ๆ เป็นรากฐานรองรับอย่างพอเพียงอยู่ก่อนแล้วจึงจะเป็นแนวทางได้คิดริเริ่มในสิ่งใหม่ขึ้นได้ การเล่าเรียนของนักเรียนที่ท่านทั้งปวงจะต้องออกไปสอนหรือให้การศึกษา เป็นขั้นหาความรู้ทั่วไป ที่จะนำไปเป็นรากฐานสำหรับเรียนรู้และคิดอ่านค้นคว้าหาความรู้ที่กว้างขวางลึกซึ้งในเวลาต่อไป การเรียนวิชาเบื้องต้นให้ได้โดยถูกต้องรวดเร็วนั้น ไม่มีวิธีใดที่ได้ผลยิ่งไปกว่าเรียนรู้จากครู เพราะฉะนั้น ครูจึงจำเป็นต้องสอน และนักเรียนจึงจำเป็นต้องเรียน จะหลีกหนีและปฏิเสธหน้าที่ของตัวไม่ได้ ท่านทั้งปวงต่างได้เลือกรับเอาหน้าที่ครูไว้แล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะต้องตั้งใจสอนนักเรียนให้เต็มความสามารถ ให้ได้วิชาที่ถูกต้องและแน่นแฟ้น พร้อมทั้งให้มีจรณะ คือ ความประพฤติปฏิบัติด้วยกายวาจาใจที่มีปรกติเรียบร้อยและถูกต้องเที่ยงตรงตามธรรมด้วยแล้วท่านจะประสบความสำเร็จที่น่าปลื้มใจและภูมิใจที่สุดในการทำงาน

ขออวยพรให้บัณฑิตทางการศึกษามีความเข้มแข็งมั่นคง ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ของครูโดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ ทั้งให้มีความสุข ความสวัสดี และความสัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ประสงค์ตามทำนองคลองธรรมทุกเมื่อทุกประการ.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา[๒]

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

วันพฤหัสบดี ที่ ๒ กันยายน ๒๕๑๙

ปีนี้ก็เหมือนปีที่แล้ว ออกมามีการกั้นทางไม่ให้ออก ในพิธีแจกปริญญาบัตรเมื่อตะกี้ได้กล่าวข้อความบางอย่างแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นครู และจะออกไปทำหน้าที่ตามที่ได้เล่าเรียนมา ไม่ทราบว่าท่านทั้งหลายจะได้ยินบ้างหรือไม่ คือ กล่าวว่าความคิดริเริ่มนั้นนะเป็นสิ่งที่ดีมาก นักศึกษาศาสตร์ชอบที่จะบอกว่า ควรที่จะส่งเสริมให้นักเรียนในลูกศิษย์ของตน ซึ่งเป็นของดี คนเราต้องมีความคิดริเริ่ม ต้องสามารถจะคิดด้วยตนเอง และทำอะไรต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องมีใครมาบังคับให้ทำ และคิด คิดริเริ่มนี่นะ คือ คิดอ่านที่จะทำอะไร อะไร ที่จะเป็นสิ่งสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ด้วยตนเอง ไม่ใช่ว่าจะต้องมาเตือนมาบอกว่า ขอให้ทำ ขอให้ปฏิบัติ ที่จริงไม่ควรที่จะให้คอยให้ขอให้ทำให้ปฏิบัตินั้นนะ ก็เพราะว่าถ้าขอให้ทำ ขอให้ปฏิบัติและบอกสั่งให้ทำนั้น สิ่งต่าง ๆ กิจการต่าง ๆ ก็ไม่ก้าวหน้า สิ่งต่าง ๆ ก็จะต้องมีผู้สั่งตลอดเวลา ถ้ามีผู้สั่งตลอดเวลานั้น การแบ่งเบาภาระในกิจการงานต่าง ๆ ก็ไม่มี หมายความว่าจะต้องมีการสั่งทุกฝีก้าว เสียเวลาเปล่า ๆ แต่ที่กล่าวว่าความคิดริเริ่มนั้น ในชั้นเรียนจะต้องระมัดระวังมาก คือได้พูดเฉพาะสำหรับผู้ที่จะเป็นครู บัณฑิตของมหาวิทยาลัยนี้ ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ออกไปทำหน้าที่ ย่อมต้องทำหน้าที่ครู จะต้องสอนหลักวิชาการ การคิดและวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่จะทำให้เป็นรากฐานของการงานต่อไป ถ้าเมื่อไม่สอนว่า เราต้องมีความคิดริเริ่ม รู้สึกว่าจะเป็นอันตราย เพราะเหตุว่าคนเราถ้ามีวิชา ความรู้ก็จะไปปฏิบัติงานได้ แต่ถ้าไม่มีวิชาความรู้ ย่อมจะปฏิบัติงานไม่ได้ และคิดริเริ่มก็ยิ่งไม่ได้ ถ้าให้ผู้ที่ไม่มีความรู้เลยคิดริเริ่ม การคิดริเริ่มก็ไม่รู้จะทำยังไงเพราะไม่มีรากฐาน เหมือนเดินในที่ที่เป็นหลุม และเป็นบ่อที่ไม่มีก้นบ่อ มันต้องตกลงไปถ้าเราไม่มีที่มั่นคง ที่จะสร้างความคิดริเริ่มนั้น ความคิดริเริ่มนั้นะมีแต่ตกหลุม มีแต่ตกบ่อ มีแต่จมลง ถ้าพูดดังนี้ท่านทั้งหลายก็คงเข้าใจ คงพอคิดได้ว่าหมายความว่าอย่างไรหรือมองเห็นภาพได้ว่า คนเราเดิน ๆ ไป มีทางหรือมีพื้นแผ่นดินนี่นะ พื้นแผ่นดินนี่ที่เดินได้แล้วไม่จม แต่ถ้าที่ไหนมีแต่หลุม มีบ่อ คือไม่เป็นที่มั่น เราก็ย่อมต้องตกลงไป หรือหกคะเมนแน่นอน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปพระราชทานปริญญาบัตร ฯ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา อำเภอเมืองสงขลา ทรงประกอบพิธียกพระรัศมีพระพุทธหัตถมงคล ณ วัดหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสงขลา

ฉะนั้น สำหรับครู เมื่อตะกี้พูดกับบัณฑิต คือผู้ที่สำเร็จการศึกษา และจะได้ออกไปเป็นครู สำหรับผู้ที่เป็นครู ก็ต้องมีหน้าที่ที่จะสอนหลักวิชา ความรู้ และวิธีปฏิบัติ มาตอนนี้มาพูดกับผู้ที่กำลังศึกษาที่จะเป็นครู ก็ต้องรู้ว่าต่อไปจะต้องทำหน้าที่อะไร หมายความว่าเราต้องศึกษาวิชาการสำหรับไปทำหน้าที่ได้ สำหรับผู้ที่กำลังศึกษาเพื่อไปเป็นครูนั้นก็ต้องมีวิชาการต่าง ๆ ที่เรียนรู้ ความคิดริเริ่มที่ท่านจะใช้ก็คงต้องใช้บ้าง เพราะว่าท่านทั้งหลายก็ย่อมมีรากฐานความรู้อยู่พอสมควร แต่ขอให้ใช้ความคิดริเริ่มนี้ให้ถูกต้อง บางทีความคิดริเริ่มของนักศึกษาผู้ที่กำลังเรียนรู้นี่นะมานึกดูว่าเราจะต้องเรียกร้องให้การสอนง่ายขึ้นจะได้ได้ปริญญาได้ง่าย ๆ เมื่อสอบไล่เสร็จก็ขอให้สอบไล่ได้ ดังนี้เป็นความคิดริเริ่มที่ค่อนข้างจะไม่ถูกต้อง เท่ากับขุดหลุมให้ตัวตกลงไป เพราะเหตุว่าถ้าเรียกร้องให้สอบไล่ได้ โดยที่สอบไล่ไม่ได้ หรือให้หลักสูตรง่ายเข้า ย่อมจะไม่มีรากฐาน ไม่มีความรู้ หมายความว่าขุดหลุมให้กับตัวเองตกลงไป และในที่สุดก็เท่ากับกลบหลุมตัวเองด้วย ไม่เป็นที่ปรารถนาของทุกคนที่จะขุดหลุมเพื่อตกลงไปเอง

ฉะนั้น การที่จะศึกษา และพิจารณาเรื่องความคิดริเริ่มนี้ ผู้ที่เป็นนักศึกษาที่จะเป็นครูต่อไป และจะเป็นผู้ที่มีหน้าที่สอนต่อไปนั้น ก็ต้องเตรียมตัวที่จะสอนให้ได้ คือมีหลักวิชามีความรู้แท้ ๆ และยิ่งหลักสูตรในการเรียนยิ่งยาก ครูบาอาจารย์ยิ่งเข้มงวด ก็ยิ่งดี เพราะว่าท่านทั้งหลายยิ่งมีรากฐานในการปฏิบัติงานต่อไปได้มากยิ่งแข็งแรงใหญ่ ฉะนั้น หน้าที่ของผู้ที่ศึกษา ที่จะใช้ความคิดริเริ่ม ควรจะใช้ความคิดริเริ่มที่จะขอให้หลักสูตรยาก ไม่ใช่ขอให้หลักสูตรง่าย ๆ เพื่อที่จะได้ปริญญาเศษกระดาษที่ไม่มีความหมายถ้าหลักสูตรมันง่ายเกินไป สำหรับครูบาอาจารย์เองคือศาสตราจารย์และอาจารย์ต่าง ๆ ย่อมจะต้องมีหน้าที่เหมือนกันที่จะดูให้หลักสูตรมีผลดี คือ เวลาสอนแล้ว ให้ผู้ที่ได้รับการสั่งสอนเล่าเรียนนั้น มีความรู้ดี มีรากฐานที่มั่นคง ไม่ใช่ตามความเรียกร้องของบางกลุ่มที่บอกว่า ขอให้เรียนได้ง่าย ๆ ไม่ยังงั้นสอบตกก็จะแย่ไม่มีทางที่จะทำมาหากิน ความหมายของข้อเรียกร้องต่าง ๆ เหล่านี้ คือเป็นการขุดหลุม ขุดหลุมทั้งสำหรับตัวเอง ทั้งครูบาอาจารย์ ทั้งสำหรับลูกศิษย์ในอนาคตด้วย ถ้ามากล่าวถึงผู้ที่เป็นลูกศิษย์ต่อไป ในที่นี้ก็มีนักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นมัธยม ในชั้นประถม ก็ขอให้ถือว่า หน้าที่การงานของตัวในฐานะนักเรียนก็คือเรียนเหมือนกัน เพราะว่าถ้าเรียนได้ดีแล้วต่อไปก็สามารถที่จะเรียนสูงขึ้นไป มีความรู้มากขึ้นหรือปฏิบัติงานการที่เป็นความก้าวหน้าที่จะมีต่อไป และถ้าหวังความก้าวหน้าก็ต้องมีความรู้ มีรากฐานที่มั่นคงเช่นเดียวกับผู้ที่เป็นนักศึกษาขั้นมหาวิทยาลัย และเช่นเดียวกับที่ผู้ที่ได้สำเร็จเป็นบัณฑิต เป็นครู เป็นอาจารย์ตลอดจนอาจารย์ปัจจุบัน และผู้บริหารการศึกษาทั้งหลาย ถ้าทุกคนมีความรู้มั่นคง และสามารถปฏิบัติตนปฏิบัติการ

ให้ดี ก็เป็นความก้าวหน้าสำหรับส่วนรวม สำหรับประเทศชาติ ซึ่งเป็นเสมือนบ้านที่แข็งแรง ให้พวกเราทั้งหลายอาศัยอยู่ได้

ก็ขอให้ทุก ๆ ท่านทั้งอาจารย์ ทั้งผู้ที่กำลังเป็นอาจารย์ ทั้งผู้ที่กำลังศึกษา ตลอดจนนักเรียน ครู ลูกศิษย์ของอาจารย์ ลูกศิษย์ของผู้ที่จะเป็นอาจารย์และครู ตลอดจนนักเรียนทั้งหลาย ขอให้มีความสำเร็จ คือ สามารถที่เล่าเรียน และปฏิบัติการเพื่อให้ตัวเองมีความมั่นคง และเพื่อที่จะให้สามารถสร้างสังคม สร้างประเทศชาติที่มั่นคง ให้เราทั้งหลายอาศัยอยู่อย่างร่มเย็น ขอทุกท่านจงมีความสำเร็จตามสิ่งที่สมควร ที่ถูกคลองธรรม.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี[๒] ณ สนามกีฬาเทศบาล จังหวัดนราธิวาส

วันเสาร์ ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๑๙

โอกาสที่ได้มามอบธงประจำรุ่นของลูกเสือชาวบ้านนี้เป็นโอกาสที่น่ายินดี น่ายินดีอย่างไร ก็เหมือนในเพลง คือยินดีที่ได้มาพบกัน โดยเฉพาะเมื่อมาพบกันหลายรุ่นก็ยิ่งน่ายินดีทั้งจากจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี การพบปะกันนี้น่ายินดีอย่างไร คือยินดีว่ามีเพื่อนฝูง มีคนที่จะแลกเปลี่ยนความคิดกัน และจะได้พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งเป็นข้อสำคัญในการฝึกลูกเสือชาวบ้าน การฝึกลูกเสือชาวบ้านนี้ ฝึกให้รู้ว่าเราไม่ได้อยู่คนเดียว เราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน จึงจะมีความสุขความมั่นคงได้ ถ้าแต่ละคนฝึกตัวเองให้รู้จักข้อนี้ และมีความสามัคคีในรุ่น ก็นับว่าได้ประโยชน์อย่างยิ่งแล้ว แต่ละรุ่นก็ช่วยกันทำงานทำการเพื่อความมั่นคงของหมู่คณะ เมื่อมีหลาย ๆ รุ่นมาพบปะกันเช่นในวันนี้ก็ยิ่งได้ผลดีมากขึ้น เพราะว่าคนเราถ้ามีหลาย ๆ คนที่มีความคิดเหมือนกันมาช่วยกัน ช่วยกันคิด ก็จะทำให้สิ่งที่คิดนั้นเป็นการคิดที่ดี ที่สร้างสรรค์ ที่จะสร้างความสุขและความมั่นคงได้ ฉะนั้น วันนี้จึงเป็นวันดีและน่ายินดี

สำหรับลูกเสือชาวบ้านนี้ก็ขอให้เข้าใจว่ามีอะไรที่น่ายินดีอีก มีสิ่งที่น่ายินดีก็คือท่านทั้งหลายได้รับผ้าพันคอประจำลูกเสือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้ที่ได้รับฝึกฝน มีความรู้ และเป็นที่น่านับถือของผู้อื่นได้ ได้รับผ้าพันคอแล้วก็นับว่าเป็นเกียรติ และนับว่าเป็นเครื่องที่จะเตือนใจตนเองว่า ความดีที่ได้เรียนมาคือความรู้ต่าง ๆ คือความดี ความรู้ที่เรียนมานั้นจะต้องรักษาไว้ ผ้าพันคอนี้ก็จะเตือนให้ ทุกคนทราบว่า แต่ละคนต้องรักษาความดีและความคิดที่ดีไว้ แต่ละคนก็มีธงประจำรุ่นเป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นว่า เมื่อฝึกเป็นรุ่นแล้ว เรามีเครื่องหมาย และแต่ละรุ่นบุคคลในแต่ละรุ่นนั้นก็ต้องช่วยกันอุ้มชูเกียรติที่มีและอุ้มชูรุ่นที่แสดงให้เห็นว่า เรามีกำลังในทางความคิดที่ดีจะสามารถที่จะคิดเพื่อความสุขความมั่นคง ความเจริญ และความดี เครื่องหมายต่าง ๆ นี้ต้องมาเป็น ๓ อย่าง

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงประกอบพิธียกช่อฟ้าอุโบสถ วัดราษฎร์วิริยาราม อำเภอยี่งอ และพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี ณ สนามกีฬาเทศบาลจังหวัดนราธิวาส

เครื่องหมายอีกเครื่องหมายนอกจากผ้าพันคอประจำตัว ธงประจำรุ่น คือเครื่องหมายที่ประจำเรา ทุกคนเป็นส่วนรวมคือธงชาติ ธงชาตินี้เป็นเครื่องหมายของความดี เครื่องหมายของความคิดร่วมกันเป็นชาติ หมายความว่าทุกคนไม่ว่าจะเป็นศาสนาใด จะมีความคิดอย่างไร ก็มีชาติอยู่เป็นที่พึ่ง จึงมีธงชาติเป็นที่พึ่งอันเป็นสัญลักษณ์อันที่สาม อันสำคัญที่สุดสำหรับทุกคน ทั้งลูกเสือชาวบ้าน ทั้งทุกคนที่ถือตัวว่าเป็นคนไทย

เครื่องหมายนี้สำหรับลูกเสือชาวบ้าน จึงแบ่งได้เป็น ๓ อย่าง ผ้าพันคอเป็นบุคคล ธงประจำรุ่นเป็นของรุ่น ธงชาติเป็นของชาติ ทั้งหมดสามอย่างนี้ จะต้องรักษาด้วยชีวิต เพื่อรักษาความดี และความเจริญของตน ของรุ่น และของชาติ ถ้าพูดถึงของตนแต่ละคนก็ทราบว่า ต้องรักษาตัวให้ดี ให้แข็งแรง ของรุ่นก็หมายความว่ารุ่นจะแข็งแรง บุคคลก็จะแข็งแรง ของชาติหมายความว่าชาติแข็งแรง รุ่นแข็งแรงและบุคคลก็แข็งแรง ฉะนั้น ต้องขอให้รักษาด้วยชีวิต สิ่งที่มาเป็น ๓ เป็นกลุ่ม ๓ อีกอย่างก็คือ คำปฏิญาณที่ได้ปฏิญาณไว้เมื่อตะกี้ ขอให้เข้าใจดี ๆ ในคำปฏิญาณที่ได้เปล่งออกมาร่วมกัน ลูกเสือชาวบ้านและลูกเสือทั้งหลายได้เปล่งวาจาออกมา คือพูดออกมา คำพูดนั้นมีความหมาย แม้จะสั้นก็มีความหมายลึกซึ้ง และจะต้องรักษาด้วย ที่ว่าจะจงรักภักดีต่อชาตินั้นก็เพราะเหตุผลดังที่ว่า ต้องรักษาธงชาติอย่างไร คือ ชาติมี เราก็อยู่ได้มีที่พึ่งที่อาศัยที่อยู่ที่จะทำประโยชน์ต่อผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะว่าแต่ละคนถ้าทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ผู้อื่นก็จะอุ้มชูเราด้วย ก็เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับแต่ละคนที่จะช่วยผู้อื่นที่เราจะต้องช่วย และเมื่อช่วยผู้อื่นก็เท่ากับช่วยตัวเอง เราก็ประสบความสุขความมั่นคงที่จะต้องทำตามกฎของลูกเสือนั้น ก็เป็นไปเพราะเหตุว่าท่านทั้งหลายได้ฝึกเป็นลูกเสือ เป็นลูกเสือชาวบ้าน เมื่อฝึกเป็นลูกเสือ ย่อมต้องมีกฎ คือมีระเบียบ ถ้าคนเราฝึกมาแล้ว แล้วไม่มีระเบียบ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ฝึกมาตลอดจนความเป็นคน เป็นมนุษย์ก็หมดไป ถ้าไม่มีระเบียบข้อบังคับในความดี ก็ทำให้เราปฏิบัติความดีไม่ได้ คนมีความตั้งใจมั่นที่จะปฏิบัติความดี จึงต้องมีระเบียบ และจะต้องอยู่ในระเบียบของลูกเสือ ระเบียบของลูกเสือนั้นไม่ได้เป็นระเบียบที่กดขี่ เป็นระเบียบที่ทำให้มีความสะดวกในการปฏิบัติตน และในระเบียบนี้ก็มีบางส่วนที่จะยกขึ้นมาก็ได้ คือลูกเสือจะต้องมีความร่าเริง มีความร่าเริงในการทำงานในการปฏิบัติตน เพราะเหตุใด ก็เพราะว่าถ้าทำทุกสิ่งด้วยความร่าเริง ทำด้วยความเต็มใจแล้วทำได้ดี ลูกเสือต้องมีสัจจะคือมีความจริง ทำอะไรแล้วก็ทำจริง พูดอะไรแล้วก็พูดจริง ฉะนั้น การที่เปล่งวาจาคือพูด

ออกมาเป็นเสียง เสียงนั้นก็มีความหมาย ก็จะต้องทำตามความหมายนั้น และจะประสบความเจริญรุ่งเรือง สำหรับแต่ละบุคคลแต่ละรุ่น และตลอดทั้งชาติ จะมีความร่าเริงมีความสุขมีสัจจะ ก็มีความเจริญ

ก็ขอให้ลูกเสือทั้งหลายที่มาประชุม ณ ที่นี้ ที่ได้ตั้งใจที่จะปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ สามารถที่จะปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้างเมือง เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นประโยชน์ต่อท้องที่ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ก็ขอให้สามารถที่จะทำประโยชน์นี้ ด้วยกำลังใจ กำลังกายที่สมบูรณ์ ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีกายและใจแข็งแรงสมบูรณ์ มีความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จทุกอย่างในสิ่งที่สมควร ได้ประสบความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงทุกเมื่อ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร และอนุปริญญาบัตร แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

วันศุกร์ ที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มามอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดลอีกครั้งหนึ่งและที่ได้ทราบว่ากิจการของมหาวิทยาลัยขยายตัวก้าวหน้าไปมาก ทั้งในด้านการสอน การวิจัย และการบริการประชาชน.

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาในวิชาต่าง ๆ และในระดับต่าง ๆ ด้วยอย่างมาก ที่ได้รับเกียรติและความสัมฤทธิ์ผลในการศึกษา.

การศึกษาขั้นมหาวิทยาลัยนั้น กล่าวตามหลัก คือการศึกษาค้นคว้า เพื่อสะสมความรู้ ความจัดเจน ทั้งในด้านวิชาการอย่างสูง และในด้านพื้นฐานแห่งความเจริญของประเทศ. ผู้มีปัญญาซึ่งได้ผ่านการศึกษาระดับนี้ ควรจะสามารถนำความรู้ความจัดเจนดังกล่าวไปใช้ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนและสร้างเสริมความเจริญของบ้านเมือง ให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์จากวิชาการ ได้. ผู้สำเร็จเป็นบัณฑิตแล้ว จึงนับเป็นผู้ทรงคุณค่า และเป็นประโยชน์เป็นความหวังของประเทศชาติต่อไปในอนาคต. ดังนั้น สมควรอย่างยิ่งที่แต่ละคนจะต้องมุ่งถึงความสำเร็จข้างหน้า และต้องมีปณิธานเที่ยงตรง ในอันที่จะนำเอาวิชาการที่ได้อุตสาหะศึกษาฝึกฝนมาได้ด้วยความยากลำบากไปปฏิบัติบำเพ็ญให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงซึ่งทุกคนย่อมจะปฏิบัติได้ไม่ยาก หากมีความตั้งใจอันมั่นคง มีความมุ่งดีมุ่งเจริญ มีสติ รอบคอบ และมีใจอันบริสุทธิ์ปราศจากอคติและความลุ่มหลงทั้งปวง

ขออวยพรให้บรรดาผู้สำเร็จการศึกษาประสบความสุขความสำเร็จทุกประการในชีวิตและในหน้าที่การงาน ทั้งขอให้ทุกท่านที่มาร่วมในพิธีอันมีเกียรตินี้ มีความเจริญผาสุกจงทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานแก่ทหารในกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ฯ ในโอกาสที่จะไปปฏิบัติราชการสนามชายแดน จังหวัดน่าน ณ กองบังคับการกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ จังหวัดชลบุรี

วันพฤหัสบดี ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาเยี่ยมกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ในสมเด็จ พระบรมราชินีนาถ พร้อมกับเปิดตึกกองบังคับการและเปิดป้ายชื่อค่ายนวมินทราชินี ทั้งมีความชื่นชมอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นความพร้อมเพรียงเป็นสง่าของเหล่าทหารรักษาพระองค์ในการสวนสนามวันนี้.

ขอขอบใจในไมตรีจิตของทุก ๆ คน และขอสนองพรกับทั้งไมตรีจิตนั้นอย่างมากด้วยใจจริง.

คำมั่นสัญญาที่ท่านทั้งปวงกล่าวปฏิญาณนั้นขอให้ถือว่าเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ และความตั้งใจอันบริสุทธิ์แน่วแน่ที่จะพิทักษ์รักษาบ้านเมืองของเราไว้ให้มีอิสรภาพและความมั่นคงเต็มเปี่ยม. ดังนั้น คำสัตย์สัญญาของท่านจึงมีค่าและมีความหมายลึกซึ้งหนักแน่นยิ่ง ซึ่งเมื่อได้ปฏิบัติโดยเคร่งครัดครบถ้วนแล้ว จะเกิดประโยชน์แก่ชาติและเป็นเกียรติแก่ตนเองอย่างสูง.

ทหารแห่งกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์นี้ ได้ปฏิบัติงานสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณเป็นลำดับมาด้วยความอุตสาหะพยายาม คือได้ปฏิบัติหน้าที่ของทหารโดยครบถ้วน ได้อยู่ร่วมและทำงานร่วมกับประชาชน เป็นกำลังของประชาชนในอันที่จะสร้างความมั่นคงในทางความเป็นอยู่และการอาชีพ รวมทั้งช่วยเหลือทางด้านการศึกษาและอนามัยด้วย. ผลงานทั้งนี้ทำให้กรมทหารนี้มีความมั่นคงทุกด้าน ทั้งแสดงว่าแนวทางที่ได้ปฏิบัติงานมาแล้วโดยตลอดนั้น เป็นแนวทางที่ถูกต้อง. ทหารทุกคน ทุกตำแหน่ง จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามยึดถือเป็นแบบฉบับสำหรับปฏิบัติสืบเนื่องต่อไปให้สมบูรณ์และก้าวหน้ายิ่งขึ้น. ถึงหากจะมีความยากลำบาก มีการต่อต้านขัดขวาง หรือมีอันตรายเป็นอุปสรรคมากมายเพียงไร ก็จะต้องร่วมกันฝ่าฟันต่อสู้เอาชนะอุปสรรคทั้งนั้นให้ได้ด้วยความมั่นใจและบริสุทธิ์ใจ ประกอบด้วยความกล้าหาญ อดทน และความมีจิตใจที่หนักแน่นยึดเอาเอกราช อธิปไตย และความเป็นอิสระของชาติไทยเป็นธงชัย และเป็นจุดมุ่งหมายอันสูงสุด.

การที่ทหารทั้งหลายจะเดินทางไปปฏิบัติราชการสนามชายแดน ณ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม นี้ ขอให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่สำคัญยิ่งใหญ่ เป็นการรักษาเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงของชาติไทยโดยแท้ อันเป็นหน้าที่แท้จริงของทหาร และเป็นเกียรติประวัติของทุก ๆ คน. ข้าพเจ้าขออัญเชิญอานุภาพแห่ง

คุณพระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์อันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวไทย ให้มาปกปักรักษาและป้องกันสรรพอุปัทวันตรายทั้งปวงแก่ท่าน บันดาลให้ทหารในกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ทุกคนมีความปลอดภัย มีความเข้มแข็งสมบูรณ์ ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญาสามารถปฏิบัติหน้าที่น้อยใหญ่ให้บรรลุผลอันเลิศ และมีชัยชนะ มีความสวัสดี มีความสุขความเจริญในที่ทั้งปวง ถ้วนทั่วหน้ากัน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่นักศึกษาที่มีผลการเรียนดีเด่น จากสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๙

ขอแสดงความยินดีกับท่านทั้งหลายที่ได้รับทุนไปศึกษา หมายความว่าท่านได้พิสูจน์ตัวเองว่าสามารถที่จะเรียนรู้ความรู้ขั้นสูง เพื่ออาจจะเป็นประโยชน์แก่ตนและแก่ประเทศในภาคเอเชียนี้ ที่จะได้รับประโยชน์จากความรู้ที่ท่านทั้งหลายจะใช้ปฏิบัติได้ต่อไป

การที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ได้เจริญก้าวหน้ามาก็เป็นการพิสูจน์ว่า ได้ตั้งขึ้นมาและได้จัดระเบียบไว้อย่างดี เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านประสาทความรู้วิชาการชั้นสูงในด้านวิชาที่จะทำให้บ้านเมืองในภูมิภาคนี้จะเจริญขึ้นมาได้ ด้วยความรู้ที่ได้รับ การที่เป็นสถาบันนานาชาติมีนักศึกษามาจากหลายประเทศ ก็เป็นการดีอย่างหนึ่ง คือแสดงให้เห็นว่าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จะต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะในทางสร้างสรรค์ความเจริญ การสร้างสรรค์ความเจริญนี้ก็มีหลายทาง แม้ในทางกิจการที่เป็นวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ การสร้างสิ่งของที่เรียกว่าเป็นวัตถุขึ้น ก็จะต้องมีความปรองดองกัน แลกเปลี่ยนความคิดความเห็นให้เหมาะสมถึงจะสร้างสิ่งที่จะให้คุณประโยชน์ได้ เพราะว่าจะต้องทราบถึงสภาพการณ์ จะต้องทราบถึงฐานะของประชากร ประชาชนทั้งหลายที่อยู่ในเขตของโครงการ นอกจากที่จะทราบถึงภูมิประเทศเป็นอย่างไร หมายความว่าท่านทั้งหลายนอกจากสนใจสิ่งที่เป็นวิชาการทางวิทยาการหรือการเรียน ก็จะต้องพยายามที่จะสอบดู และขวนขวายหาความรู้ในทางทั่วไปด้วย เพื่อที่จะให้ได้ผลเต็มที่ตามจุดประสงค์ แน่นอน ในด้านความสามัคคีของวิชาการก็ต้องมีควบคู่กับความสามัคคีในทางจิตใจ ฉะนั้น ท่านทั้งหลายที่มาเรียนและประสงค์ดี ก็เชื่อว่าท่านทั้งหลายก็คงได้ตระหนักข้อนี้ด้วย

สถาบันเป็นสถาบันที่ทรงเกียรติที่ได้ตั้งขึ้นมาอย่างดีนี้ ก็ขอให้ผู้ที่ศึกษาทำให้สถาบันนี้มีความมั่นคงต่อไปด้วย เพื่อประโยชน์ของรุ่นต่อ ๆ มา และผลที่สุดก็จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งหลายที่ได้จบชั้นเรียนเข้ามา

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสิปปนนท์ เกตุทัต เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นำนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ที่มีผลการเรียนดีเด่นจากสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จำนวน ๑๐ คน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง ในโอกาสนี้อธิการบดี รองอธิการบดี และผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาแห่งสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งเอเชีย ร่วมเข้าเฝ้า ฯ ด้วย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ขอให้ผู้ที่ได้รับทุนนี้ ได้มีความสำเร็จตามประสงค์ เป็นประโยชน์แก่ตน แก่ส่วนรวมอย่างดียิ่ง และขอให้สถาบันนี้สามารถจะสร้างให้ความรู้และบริการ ให้ผู้ที่มีความสามารถได้ความรู้ตามจุดมุ่งหมายทุกประการ ขอให้ท่านทั้งหลายจงประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรีในโอกาสเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ ฯ[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันอังคาร ที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๙

คำปฏิญาณของคณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับหน้าที่นั้น ก็เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้คณะรัฐมนตรีปฏิญาณตนก่อนรับหน้าที่ เป็นคำที่เปล่งออกมาเพื่อยืนยันว่าจะปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ นับว่าเป็นการแสดงความตั้งใจที่แน่วแน่ ถ้าถือว่าเป็นการทำตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้นเฉย ๆ ก็อาจจะไม่ศักดิ์สิทธิ์นัก แต่ถ้าทำด้วยความตั้งใจจริง ก็เป็นสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในรัฐบาลได้ ฉะนั้น ต้องขอให้ท่านพิจารณาดี ๆ ในคำปฏิญาณซึ่งสั้นและสรุปที่สุด และขยายความเอาเองในกรอบของคำปฏิญาณนี้ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง

ก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีกำลังใจ และกายสมบูรณ์ และมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะรักษาคำปฏิญาณนี้ จะได้ชื่อว่าได้ปฏิบัติงานด้วยความเฉลียวฉลาด ด้วยความเสียสละ ด้วยความเห็นแก่ส่วนรวม ก็ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสำเร็จ ความเจริญทุกประการ ประสบแต่ความมั่นคง ความเจริญ และความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างที่สมควร.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีนำ คณะรัฐมนตรีเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายสัตย์ปฏิญาณ ฯ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรีในโอกาสเฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ ฯ[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙

บัดนี้ท่านได้มาปฏิญาณตน เข้ารับหน้าที่รัฐมนตรี โดยที่ถือว่าเป็นคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน การปฏิญาณตนนี้เป็นการแสดงเจตนาแรงกล้าที่จะปฏิบัติให้มีประโยชน์ ให้มีผลต่อชาติบ้านเมือง ให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคง ก้าวหน้าเจริญ

เวลานี้ก็มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว ซึ่งมีข้อความแสดงและชี้ทางวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงถาวรได้ โดยได้ชี้ให้เห็นเป็นทางโดยลำดับ ฉะนั้น การที่ท่านทั้งหลายได้มารับหน้าที่คณะรัฐบาลนี้ จึงมีแนวทางแล้ว และที่ท่านได้ปฏิญาณก็หมายความว่า ท่านจะพยายามที่จะปฏิบัติตามแนวทางนี้ เพื่อให้ได้ผลอันสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ความจริงคนเราถ้าจะปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ยิ่งเป็นหน้าที่สูงก็ยิ่งสำคัญ จะต้องตั้งเจตนาที่แรงกล้า ซึ่งท่านได้ตั้งแล้ว อีกข้อก็ต้องมีความสามารถในหลักวิชาในการกระทำ เพื่อให้ปฏิบัติได้ ซึ่งท่านก็มีอยู่แล้ว และข้อสำคัญที่สุด คือการปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนาโดยใช้ความสามารถในการงานที่ท่านจะทำ การปฏิบัตินี้ก็อยู่ข้างหน้า ก็ขอให้การปฏิบัตินี้ได้เป็นผลดีต่อประเทศชาติ ต่อเจตนาที่วางเอาไว้ ในการนี้ท่านจะต้องรักษาความเข้มแข็งอยู่ตลอด ไม่ละเลยจากความเข้มแข็ง ไม่นอกแนวจากความบริสุทธิ์ใจในการกระทำ ใช้สติปัญญา ใช้ความรู้ให้มาก ให้ดีที่สุด โดยถือหลักเหตุผลที่แน่นแฟ้น ดังนี้การปฏิบัติของท่านก็เชื่อว่าจะมีผลดีต่อประเทศชาติแน่ ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายรักษาเจตนาที่ได้กล่าวในคำปฏิญาณ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ด้วยความมีเหตุผล

ขอให้ท่านมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความตั้งใจ อธิษฐานที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์เต็มที่ เพื่อประสบความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง ขอให้ท่านได้มีกำลังทั้งหมด เพื่อสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ของท่านซึ่งสำคัญ.

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรี นำคณะรัฐมนตรี เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต[๒] ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ในงานวันนี้ คือการเข้ามาพบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนราชวินิตนี้ ก็นับว่ามีความยินดีหลายอย่างด้วยกัน เช่น ยินดีที่ทราบว่านักเรียนได้ปฏิบัติงานการเป็นผลดี ขอแสดงความยินดีกับนักเรียนด้วย ยินดีที่มีผู้จะสนับสนุนกิจการคือการสละทรัพย์ ก็มีความดีใจ ยินดีที่คณะครูได้สอนจนดี และพยายามอบรมบ่มนิสัยให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าก็เป็นความยินดีอย่างหนึ่ง ยินดีที่นักเรียนได้รับรางวัลเพื่อแสดงให้เห็นว่าได้ปฏิบัติตนดี จึงได้เรียนดี ได้ผลดี ตลอดจนการที่ได้ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ และมีความเรียบร้อยเป็นตัวอย่าง จนได้รับรางวัลเป็นการชมเชย ล้วนเป็นความคิดยินดีทั้งนั้น และความยินดีทั้งหลายนี่ก็เป็นประโยชน์ต่อกิจการของโรงเรียนเป็นส่วนรวม ถ้ามาวิเคราะห์ดูว่า ความยินดีมีหลายอย่าง ก็ต้องดูว่ามีความยินดีเหล่านี้นะเพื่ออะไร ก็เพื่อความยินดีที่ใหญ่ คือให้เยาวชนและอนุชนรุ่นหลัง ผู้ที่กำลังเติบโตขึ้น ได้มีอุปกรณ์ ได้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติตนต่อไปเป็นพลเมืองดี เพื่อความสุขความสบายของตน ความก้าวหน้าของตน

ฉะนั้น ถ้าพูดถึงความยินดีที่จะมีอยู่ต่อโรงเรียน หรือกิจการของโรงเรียนราชวินิตนี้ ก็ต้องประกอบด้วยความยินดีส่วนต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ถ้าดูแล้ว โรงเรียนราชวินิตก็นับว่าได้ปฏิบัติตน ได้ปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย และเป็นผลดีต่อจุดประสงค์คือให้บรรลุจุดประสงค์ของตนในการที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน ในเมื่อมีความยินดีอีกหลายอย่าง นับว่าเกือบจะบอกได้ว่าครบถ้วน ต้องบอกว่าเกือบเพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างก็ต้องมีการปรับปรุงต่อไป ถ้าเผื่อจะครบถ้วนนี้ เป็นประโยชน์อย่างนี้ อีกอย่าง คือเป็นตัวอย่างในการศึกษาของโรงเรียนทั่วประเทศ เป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นการแสดงว่า ทำได้ ให้ความรู้แก่นักเรียน ให้ความสามารถแก่นักเรียน ให้ความรู้ว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อความเจริญของนักเรียน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายภิญโญ สาธร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นำคณะกรรมการบริหารทุนพระราชทานโรงเรียนราชวินิต เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบบังคมทูล ถวายรายงาน และนำผู้บริจาคเงิน นักเรียนและครู เฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย รับพระราชทานทุนการศึกษา รับพระราชทานเข็มสำหรับผู้มีความประพฤติเรียบร้อย และช่วยเหลือส่วนรวมดี รับพระราชทานรางวัลสำหรับผู้ที่มีคะแนนยอดเยี่ยมตลอดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน และรับพระราชทานโล่สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น ตามลำดับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ทั้งนี้ ก็ต้องขอชมเชยทุกฝ่ายที่ได้มีความยินดีเหล่านี้ว่า ขอให้ได้ภูมิใจในสิ่งที่ทำมา เพราะว่าเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความยินดี และต้องไม่ลืมถึงว่า ความยินดีนี้ก็คือความสุข ความสุขทุกคนก็ต้องปรารถนา ถ้ามาประมวลดูความสุข ความยินดีต่าง ๆ นี้ ที่ว่านี้ ก็ได้ความสุขทั่วไปในชีวิตการงาน ในชีวิตความเป็นอยู่ ทุกวันเราก็มีความสุข มีความทุกข์ก็ปนเปกันไป แต่ว่าถ้ามีความสุขความเจริญมากกว่าความทุกข์แล้วก็ดี อย่างที่นักเรียนมานั่งอยู่วันนี้ ได้รับรางวัลก็เป็นความสุข ความสุขที่มาจากการเรียนดี ความประพฤติดี วางตัวดี และการสอนดีของครู ความทุกข์ก็มีเหมือนกัน ความทุกข์ที่ว่ามานั่งเมื่อย มานั่งทำให้รู้สึกว่าไม่ค่อยจะสบายนัก แต่ว่าถ้าถือว่าความสุขหรือความยินดีในผลงานของตัว ความยินดีที่มานั่งอยู่แล้ว ก็แสดงว่าเป็นคนที่มีความรู้ดี มีมารยาทดี อันนี้เป็นความสุข ความสุขนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากเพื่อที่จะให้ชีวิตของตัวมีความก้าวหน้าต่อไป เพราะสิ่งที่มีความสุขกิจการใด ๆ ที่มีความสุขแล้ว ก็ทำให้มีกำลังใจ กำลังใจในทางที่ถูกที่ต้อง ถ้ามีกำลังใจในสิ่งที่ถูกที่ต้องนั้น ก็หมายความว่าเป็นการประกันในการสร้างความสุขในอนาคตซึ่งมีมาแน่ ทุก ๆ คนถ้าจัดแบ่งที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ดี และสิ่งที่นำความสุข ก็ย่อมสร้างอนาคตของตัวอนาคตของส่วนรวม อันนี้ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนหรือครู แต่ทุกคนถ้าปฏิบัติงานด้วยความรู้ว่า ทำสิ่งที่ดี เป็นการประกันอนาคตของตัวเอง

ฉะนั้น วันนี้ ความยินดียิ่งใหญ่ ชื่นใจยิ่งกว่าความยินดีเฉพาะของโรงเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ อนาคตที่แจ่มใสของวงการศึกษา และตลอดจนทั้งประเทศว่า ทุกคนร่วมกันสร้างความสุขความดีนั้นเป็นประกันในการสร้างความสุข ความดี ความมั่นคง ของส่วนรวมและประเทศชาติ ก็ขอให้อยู่เพื่อความสุขนี้ ด้วยความยินดีในสิ่งที่ดี ที่งาม ยินดีในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นความมั่นคง เป็นประกันของความสุขในอนาคต ที่จะอยู่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ด้วยความสามัคคีปรองดอง ด้วยการสิ่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่ออนาคตที่ดี ก็ขอขอบใจทุกฝ่ายที่สร้างความยินดี และขอให้สร้างความยินดีเพิ่มขึ้นไปอยู่เสมอ แม้จะมีความยินร้ายอยู่ คือหมายความว่า มีสิ่งที่บกพร่องบ้าง เราก็แก้ไขได้เพราะความตั้งใจ ก็ขอให้ทุกฝ่ายมีกำลังใจ ที่จะปฏิบัติดีขอบต่อไปในทุกวิถีทาง เพื่ออนาคตที่จะดีของเรา โดยเฉพาะของอนุชนซึ่งมีอนาคตแจ่มใส ถ้าเราสร้างให้

ก็ขอให้ทุกคนมีกำลังกาย กำลังใจสมบูรณ์ เพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมายที่ทุกคนประสงค์ ถือว่าเป็นเป้าหมายคือความสุขในอนาคต ความมั่นคงของประเทศชาติ.

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้า ฯ
รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือ
ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้พบกับคณะครูอาวุโส และได้มอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติให้ในโอกาสนี้

เครื่องหมายเชิดชูเกียรตินี้ ควรอย่างยิ่งที่ท่านทั้งหลายจะถือว่าเป็นเครื่องหมายแห่งความสำเร็จ ซึ่งแสดงความว่าท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ของครูเป็นผลสำเร็จอย่างงดงามสมบูรณ์แล้ว ความสำเร็จนั้นเป็นความสำเร็จที่แท้จริง มีค่ายิ่งกว่าทรัพย์สินและอำนาจวาสนาทั้งปวง เพราะเป็นสมบัติของท่านแท้ ๆ ที่ไม่มีผู้ใดจะมาทำลายหรือแย่งชิงไปจากท่านได้ ไม่ว่าด้วยประการใด และเมื่อใดท่านรำลึกถึง ท่านจะมีความสุขความอิ่มใจอย่างเต็มเปี่ยมได้เมื่อนั้น เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่ได้ทำดีมาตลอดชีวิต คือได้ตั้งใจมั่นคงแน่วแน่ ที่จะนำความรู้และความดีทั้งหลายที่มีอยู่ออกเผยแผ่และปลูกฝังลงในคนทั่วไป ด้วยความเมตตากรุณา ด้วยความอุตสาหะอดทน ด้วยความเสียสละ และด้วยเจตนาที่จะให้บังเกิดผลอันเป็นประโยชน์และความผาสุกอันยั่งยืนแก่เพื่อนมนุษย์

บัดนี้ ถึงหากจะพ้นหน้าที่ตามทางการแล้ว แต่ท่านก็ยังมีความเป็นครูอยู่อย่างสมบูรณ์ ทั้งด้วยกายและจิตใจ สาธุชนยังเคารพเลื่อมใสและนิยมยกย่องอยู่มิได้เสื่อมคลาย ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะได้เห็นท่านทั้งหลายร่วมมือร่วมใจกันบำเพ็ญความดีอันเป็นคุณธรรมของครูต่อไป ให้เป็นนิมิตหมายที่คนรุ่นหลังได้ยึดถือเป็นแบบฉบับ ในอันที่จะดำรงความบริสุทธิ์สะอาด ความเป็นศรีสง่า และความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันครูไว้ ให้ดำรงคงอยู่คู่กับชาติบ้านเมืองไทยของเรา

ขออวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขความสวัสดี และเป็นที่เคารพระลึกถึงประจำอยู่กับจิตใจของผู้ที่เคยได้รับความเมตตาการุณย์ของท่านเสมอตลอดไป.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดชลบุรี[๒] ณ โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

วันพุธที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

โอกาสการมอบธงลูกเสือชาวบ้านประจำรุ่นต่าง ๆ นี้ เป็นโอกาสที่น่ายินดีอย่างยิ่งและต้องถือว่าเป็นโอกาสที่สำคัญมาก ที่ว่าสำคัญมีหลายประการ และความยินดีก็มีหลายประการ หลายขั้น

ที่สำคัญอันดับแรก ก็คือเป็นโอกาสที่จะมาทวนคำปฏิญาณ ซึ่งท่านทั้งหลายได้แสดงรหัส และได้ทวนคำปฏิญาณ คำปฏิญาณนี้ดูเผิน ๆ ไม่มีอะไรมากนัก สั้นที่สุด แต่ความสั้นนั้นไม่ได้หมายความว่าไม่ซึ้ง ถ้าเรามาดูหัวข้อต่าง ๆ ของคำปฏิญาณ เข้าใจให้ซึ้งและปฏิญาณให้ดี เข้าใจว่าจะได้ความเจริญ โดยเฉพาะการทวนคำปฏิญาณในท่ามกลางลูกเสือชาวบ้านที่เป็นเพื่อน ที่เป็นสมาชิกของรุ่นต่าง ๆ จำนวนหลายสิบรุ่น ก็นับว่าเป็นการกระชับความไมตรีระหว่างกัน ข้อนี้เป็นข้อสำคัญ ที่ว่าจะจงรักภักดีต่อประเทศก็ทำกันอย่างนี้เอง คือเห็นว่าเราต้องเห็นชัดว่าเรามีประเทศ ถ้าจะจงรักภักดีต่อประเทศ เราต้องเห็นว่ามีประเทศ ประเทศคืออะไร ประเทศคือดินแดน และประชาชนผู้ที่ถือว่าจะอยู่ด้วยกัน เห็นว่าการอยู่ด้วยกันมีความสุข มีความมั่นคง มีความปลอดภัย ถ้าจะอยู่ด้วยกันด้วยความสุข ความมั่นคง ความปลอดภัย จะต้องเข้าใจกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน จะเป็นคนจากภาคไหนของประเทศก็ตาม ก็เป็นพี่น้องกันทั้งนั้น คำว่าพี่น้องของประชาชนที่อยู่ในประเทศเดียวที่ถือว่าเป็นคนชาติไทยด้วยกัน ความเป็นพี่น้องนี้ก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ตื้น เป็นสิ่งที่ซึ้ง จะต้องรักษาความเป็นพี่น้องนี้ด้วยความสามัคคี ทั้งเห็นว่า วันนี้ได้ทวนคำปฏิญาณด้วยกัน คนจำนวนพัน และแยกออกไปเป็นรุ่นจำนวนหลายสิบ ซึ่งสำคัญมาก

ทีนี้มาถึงความยินดี ความยินดีนี้ที่ว่าแบ่งเป็นขั้นต่าง ๆ เราจะต้องดูว่ามีความยินดีอย่างไรบ้าง มีความยินดีเป็นบุคคล แต่ละคน ๆ ที่อยู่ในที่นี้ ผู้เป็นลูกเสือชาวบ้าน ก็ได้ผ่านการฝึกมาเหมือนกันทั้งนั้น การฝึกนี้เป็นระยะสั้น จะหาว่าเป็นการฝึกที่ตื้นก็ได้ แต่เรารู้ดีว่าเป็นการฝึกที่ลึกซึ้ง เพราะว่าเราผู้ที่ได้ผ่านการฝึกเป็นเวลาเพียง ๕ วัน และได้เป็นลูกเสือชาวบ้านเต็มตัว เข้าใจดี เพราะเราซึ้ง เราเข้าใจ เราเข้าใจตัวเองว่า เรามีความหมายเรามีประโยชน์ เราเป็นส่วนหนึ่งของรุ่น เราเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอ ของจังหวัด เราเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ เราเป็น

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา ไปทรงเปิดตึกและงานวัชรสมโภช ตลอดจนพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านจังหวัดชลบุรี ณ โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ส่วนหนึ่งของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งมีสิทธิ และมีหน้าที่ที่จะรักษาส่วนรวมนี้ไว้ เราจึงมีความภาคภูมิใจว่า เรามีประโยชน์ เราเป็นประโยชน์ การฝึก ๕ วันนี้ ทำให้เราทราบดังข้อนี้ เมื่อทราบถึงข้อนี้แล้ว เราก็ชื่น ไม่ใช่เผิน ฉะนั้นสำหรับบุคคลก็ชื่นในความดีของตัว ปรารถนาที่จะนำความดีนี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศ และเราจะสามารถทำความดีต่อประเทศ เพราะเรามีเพื่อน เรามีเพื่อนร่วมรุ่น การฝึกของตนให้สามารถที่จะเห็นประโยชน์ของตน และวิธีที่จะใช้ประโยชน์ของตน เพื่อเป็นประโยชน์ของส่วนรวม ให้บ้านเมืองของเราอยู่มั่นคง นี้เป็นความรู้ที่สำคัญ และเมื่อได้ความรู้แล้ว ก็มีสิทธิที่จะได้เครื่องหมาย คือผ้าพันคอของลูกเสือชาวบ้าน ผ้าพันคอของลูกเสือชาวบ้านนี้ เป็นเครื่องหมายว่า บุคคลนั้นเข้าใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อส่วนรวมไม่บิดเบี้ยว ไม่บิดเบี้ยวหน้าที่ จะต้องทำหน้าที่ให้ดี โดยซื่อตรง โดยใจบริสุทธิ์สุจริตบางทีอาจจะมีสิ่งที่ล่อใจ เราก็รู้ ถ้าเรารู้ว่ามันเป็นสิ่งล่อใจไปในทางที่ไม่ถูกไม่ต้อง เราก็ระงับ ผู้ที่ไม่รู้ว่าอะไรเป็นสิ่งล่อใจ อะไรเป็นสิ่งที่ดี อะไรสิ่งที่เลว ผู้นั้นอาจจะทำผิดได้ แต่ว่าความผิดของผู้นั้น คือความไม่ต้องการที่จะรู้เรื่อง ก็เป็นความผิดอยู่ดี แต่เป็นความผิดที่ทำให้ไม่สามารถที่จะเห็นความดี ตนก็ไม่ได้ความดี ลูกเสือชาวบ้านเห็นความดี เห็นทางที่ถูกต้องแล้ว ก็ปฏิบัติได้ เลือกสิ่งที่ดีที่งาม สิ่งที่ดีที่งามนี้ จะเป็นเครื่องหมาย จะเป็นสิ่งที่แสดงตน มีสง่าราศรี

ฉะนั้น ลูกเสือชาวบ้านทั้งหลายไม่ต้องมีเครื่องแบบประจำตัว เครื่องหมายใด ๆ ประจำตัว นอกจากผ้าพันคอซึ่งมีประโยชน์หลายอย่าง เครื่องหมายสำคัญก็คือความเข้มแข็ง ความดีคือความปรารถนาดี ความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อลูกเสือชาวบ้านได้รับผ้าพันคอประจำตนแล้ว ประจำความดีของตน ก็ต้องเห็นว่าเราอยู่เป็นรุ่น คือเป็นกลุ่ม เป็นกลุ่มนี้เพื่อที่จะให้รู้ว่าเราหันหน้า เรามีเดือดร้อน เราอยากจะช่วยคนอื่น เราก็ต้องหันหน้าให้คนอื่นไปพบ ไปดูหน้าเขาว่าเขาต้องการอะไร หรือเขามีอะไรที่จะมาช่วยเรา คือ หันหน้าหากันด้วยความปรองดอง ฉะนั้นรุ่นนี้เป็นสิ่งสำคัญ ในแต่ละรุ่นมีจำนวนจำกัด มีกฎเกณฑ์ หรือควรจะมีกฎเกณฑ์ว่า เป็นคนที่รู้จักกัน ถ้าไม่รู้จักกันก็ขอให้ทำความรู้จัก แต่เข้าใจว่าทุกคนในรุ่นแต่ละรุ่นก็รู้จักกัน รู้จักเพราะว่าเป็นคนในท้องที่เดียวกัน ร่วมกันมาฝึกเพื่อที่จะมาช่วยกัน เพราะว่าหลายคนช่วยกันด้วยความปรองดองย่อมมีประโยชน์มากกว่า และมีความปลอดภัย ความมั่นคงกว่า ฉะนั้นจุดประสงค์ของรุ่นนี้ คือรวบรวมคนที่อยู่ในท้องที่เดียวกัน เพื่อที่จะช่วยกันสร้างความมั่นคง ความเจริญและความดีร่วมกัน ฉะนั้นขอให้ถือว่าเพื่อนร่วมรุ่นนั้น ต้องรู้จักกัน รู้ความสามารถของเขา รู้ความต้องการ

ของเขา จะได้ช่วยกันได้ รุ่นนี้จึงมีธงประจำรุ่น เป็นการแสดงว่าเป็นรุ่น เป็นสัญลักษณ์ เป็นอันหนึ่ง ลูกเสือชาวบ้านเป็นบุคคลจำนวนหนึ่ง มาอยู่ร่วมกันเป็นรุ่น ก็เป็นรุ่นหนึ่ง เป็นปึกแผ่น บัดนี้ก็ถือว่าเป็นรุ่นของจังหวัด ของอำเภอ และของจังหลัด ฉะนั้นแต่ละรุ่นก็ควรจะทำความเข้าใจกับรุ่นอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อความมั่นคง ความปลอดภัย เช่นเดียวกัน ที่ว่าต้องรู้จักกับรุ่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพราะเหตุว่าถ้ามีภัยอะไรมา ย่อมต้องผ่านบริเวณใกล้เคียงเข้ามา เราจะได้รู้ตัว รู้ทัน และถ้าเรามีเหตุอะไร เราจะได้แจ้งให้รุ่นที่อยู่ใกล้เคียงทราบได้ เป็นอันว่าชุมนุมรุ่นขึ้นมาเป็นรุ่นต่าง ๆ ของอำเภอ ก็รู้จักกัน ก็มีผู้แทนของตนไปรู้จักกับผู้แทนของรุ่นนั้น เป็นอำเภอ เป็นจังหวัด ตลอดจนเป็นทั้งประเทศ รุ่นต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันก็ทำความรู้จัก เพื่อสร้างความมั่นคง เพื่อสร้างความเจริญ ความปลอดภัยทั่วออกไปทั้งประเทศ ฉะนั้นถ้ามีเกิดเหตุอะไรก็สามารถที่จะช่วยหนุนกัน เพื่อความปลอดภัยส่วนรวมของประเทศ ประเทศนี้มีธงเหมือนกัน มีสัญลักษณ์คือธงชาติ ฉะนั้นก็ต้องถือความสำคัญของชาติ เพื่อที่จะถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเราทุกคน ที่เราจะต้องเทอดทูนแล้วเราจะต้องระลึกถึง

ฉะนั้น วันนี้ที่บอกว่ามีความยินดีเป็นขั้น ๆ ก็ขอบอกว่าเป็นความยินดีส่วนบุคคลของแต่ละคน ลูกเสือชาวบ้านที่ยินดีมาพบกัน เป็นความยินดีระดับรุ่น เพราะว่าแต่ละรุ่นก็มีสมาชิกมาพบปะกัน มาอยู่ด้วยกัน มาตั้งปณิธาน ปฏิญาณตนที่จะช่วยกัน หลายรุ่น ๆ มาอยู่ด้วยกันในที่นี้ ก็เป็นความยินดียิ่งใหญ่ขึ้นไปอีก เพราะว่าแสดงให้เห็นว่าเรามีพรรคพวกที่คิดดีเหมือนกัน ทำให้เราสบายใจว่าจะมีความปลอดภัย ความเจริญ ความมั่นคง และสำคัญที่สุดตักเตือนเราว่า ปฏิญาณตนที่เราตั้งใจจะทำดี จะซื่อสัตย์สุจริตนั้น มีคนเขามอง มีคนเขาดูว่าเราทำตามที่ได้ปฏิญาณหรือเปล่า ถ้าเราไม่ทำตามที่ปฏิญาณ เพื่อนลูกเสือชาวบ้านก็จะต้องเตือน เราไม่ตำหนิ เราไม่ลงโทษ แต่เตือน เราตักเตือนว่าทำอย่างนี้ดีทำอย่างนี้ไม่ดี เพื่อส่วนรวม และเพื่อตัวเอง ขอให้ทำให้มันดี ไม่ใช่ลงโทษ การลงโทษนี่ไม่เกิดประโยชน์มากนัก ฉะนั้นการที่ท่านทั้งหลายมาชุมนุมอยู่นี้ และปฏิญาณ ร่วมกันปฏิญาณ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ และน่ายินดีสำหรับทั้งประเทศ และผู้ที่เป็นสมาชิกของประเทศ คือประชาชนทุกคน ยินดีว่าได้เห็นทุกคนปฏิญาณที่จะทำสิ่งที่ดีที่งาม รักษาส่วนรวม รักษาความดีของประเทศ และรักษาความดีของตน ฉะนั้นก็ขอให้เป็นพยานซึ่งกันและกัน ในการปฏิญาณตน อันนี้ก็เป็นความยินดียิ่งใหญ่ ความยินดียิ่งใหญ่ที่สุดก็คือ ถือว่าท่านทั้งหลายเป็นส่วนของประเทศ เป็นการแสดงความตั้งใจที่แน่วแน่ที่จะรักษาความมั่นคงของประเทศ ก็เป็น

ความยินดีที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เพราะทราบดีว่าตราบใดที่คนไทยเราตั้งมั่นอยู่ในความสามัคคี ตั้งมั่นในความดี คือปฏิบัติการที่ไม่เสียหาย จะมีกำลังรักษาความมั่นคง มีกำลังรักษาประเทศชาติให้อยู่ ไม่ต้องไปไหน เราไม่ต้องเป็นห่วงอะไร เพราะว่าเรามีกำลังแล้ว อยู่ที่ใจของตัว ก็ขอให้รักษากำลังนี้ อย่าทำลาย ถ้าเป็นอย่างนี้ เราอยู่ยงแน่

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายที่มาในที่นี้ ทั้งลูกเสือชาวบ้าน ทั้งผู้ที่ไม่ใช่ลูกเสือชาวบ้าน ผู้ที่ไม่ใช่ลูกเสือชาวบ้านนี้ก็ต้องทำใจอย่างนี้เหมือนกัน ถ้าอยากอยู่ ถ้าคนที่ไม่อยากอยู่ก็ต้องเห็นใจคนที่อยากอยู่ ในที่สุดก็เข้าใจว่าทุกคนก็จะต้องเข้าใจ ต้องรู้ว่า ต้องช่วยกันบำรุงบ้านเมือง ไม่ใช่ปล้นบ้านเมือง ถ้าบำรุงบ้านเมืองแล้ว บ้านเมืองอยู่แล้ว เราก็อยู่ แต่ละคนก็อยู่มีความสุขได้มากขึ้นทุกที เพราะไม่ต้องหมกมุ่นอย่างอื่น เราก็ได้สร้างความเจริญได้มีความอยู่เย็นเป็นสุข

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงซึ้งในคำตั้งใจ ถือคำปฏิญาณความตั้งใจนั้นให้ดี แล้วเห็น เข้าใจอย่างแท้จริงถึงประโยชน์ของความตั้งใจนั้น เพื่อการนี้ก็ต้องให้พร ต้องอวยพรให้มีกำลังใจที่จะรักษาคำปฏิญาณ เพื่อให้มีกำลังใจนั้นก็ต้องมีกำลังกาย ก็ขอให้ท่านทั้งหลายพร้อมด้วยกำลังกายกำลังใจสมบูรณ์ เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่มีอยู่ เพื่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ และความเจริญมั่นคงของแต่ละคน.

พระบรมราโชวาท[๑]

พระราชทานแก่กรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์[๒]
ณ กองบังคับการกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ทหารมหาดเล็กทุกคน มีหน้าที่ที่จะรักษาตามคำปฏิญาณ โดยเฉพาะในข้อที่จะรักษาเกียรติยศเกียรติศักดิ์ของทหารมหาดเล็ก ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญ เพราะว่าหน้าที่ของทหารทุกคนทุกเหล่าทุกหน่วยก็มีหน้าที่ที่จะรักษาเกียรติยศเกียรติศักดิ์เหมือนกัน มีหน้าที่ที่จะรักษาความปลอดภัยของชาติบ้านเมือง และข้อนี้ก็หมายถึงต้องพร้อมที่จะต่อสู้โดยทุกวิถีทาง เพื่อรักษาความปลอดภัย ความมั่นคงของบ้านเมืองด้วยชีวิต และด้วยเกียรติของตน ด้วยชีวิตก็คือถ้าถึงเวลาที่จะต้องต่อสู้ ก็ต้องต่อสู้ด้วยอาวุธ และต้องต่อสู้ด้วยความดี คือทำหน้าที่ของทหาร เป็นผู้ที่จะสร้างเสริมความเจริญ ความมั่นคง ความปลอดภัยของประชาชน

หน้าที่ทั้งหลายนี้ เป็นหน้าที่ที่สำคัญและยาก แต่จะไม่ยากถ้าแต่ละคนมีความตั้งมั่นดังที่ได้ปฏิญาณ เพราะเหตุว่าแต่ละคนที่มีเกียรติ และมุ่งที่จะรักษาเกียรตินั้น ทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นสิ่งที่ธรรมดา และจะเกิดความสามารถที่จะปฏิบัติงานโดยฉับพลันมาเอง ฉะนั้นที่ได้ปฏิญาณว่าจะรักษาเกียรติยศเกียรติศักดิ์นี้จึงมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะทหารมหาดเล็กทุกยศ ทุกชั้น ที่เข้ามารับราชการในกรมทหารมหาดเล็กนี้ มีหน้าที่สำคัญยิ่ง เพราะเหตุว่าเป็นกรมทหารที่ถือว่าเป็นตัวอย่างสำหรับทหารทั้งหมด คนเขาจ้องว่าทหารมหาดเล็กจะปฏิบัติตนอย่างไร ถ้าปฏิบัติดีก็เกิดเป็นการนำที่ดี เกิดเป็นตัวอย่างที่ดี น่าทำตาม ถ้าปฏิบัติตนไม่เหมาะสมก็เกิดความเสียหาย เพราะว่าเขาจะบอกว่าทหารมหาดเล็กทำอย่างนี้ได้ ทหารอื่นก็ทำได้ นอกจากทหารก็คนอื่นที่ไม่เป็นทหารเขาก็บอกว่า ทหารมหาดเล็กเขาทำอย่างนี้ น่าจะเป็นของดี จะเอาอย่าง ฉะนั้นขอให้ทำตัวอย่างที่ดี ทุกคนมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามนี้ และถ้าปฏิบัติตามนี้แล้ว ก็นับว่าได้ทำหน้าที่ของทหารมหาดเล็กอย่างเต็มเปี่ยมและไม่เสียสัตย์สำหรับหน่วยทหารมหาดเล็กนี้ ก็จะเป็นความดี เป็นเกียรติ เป็นสิ่งที่น่าภูมิใจสำหรับแต่ละคนก็จะเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจสำหรับตน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงเป็นประธานในงานวันราชวัลลภ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๑๙ เพื่อน้อมเกล้า ฯ ถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ กองบังคับการกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์

เป็นความเจริญรุ่งเรืองที่จะมีมาในอนาคต เป็นชื่อเสียงที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้ใดมีชื่อเสียงดี หน่วยใดมีชื่อเสียงดี ก็มีความสุข มีความพอใจไม่เสียชาติที่เกิดมาเป็นคนไทย

ขอให้ท่านทั้งหลายรักษากำลังใจให้ดี เพื่อความเจริญก้าวหน้า เพื่อความสำเร็จในหน้าที่และเพื่อความอยู่ดีของตน และส่วนรวม.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่ข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ผู้ตรวจการ และผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ที่ได้มีโอกาสมาประชุมสัมมนารับทราบนโยบายของรัฐบาลนั้นเป็นการดี และเป็นโอกาสที่หายากจริง ๆ เพราะนาน ๆ ทีจึงจะมีการประชุมใหญ่เช่นนี้ โดยที่การประชุมใหญ่เช่นนี้จะมีบ่อยไม่ได้ โดยที่ต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไปปฏิบัติหน้าที่ ถ้ามาประชุมก็หมายความว่าทั่วประเทศขาดผู้ว่าราชการจังหวัดไปเป็นเวลาอย่างน้อย ๕ วัน แต่ก็มีความจำเป็นที่จะให้มาพบปะกัน และดังที่ได้รายงาน ได้รับนโยบายและได้นำความข้องใจของแต่ละคน ซึ่งแต่ละคนในหน้าที่เข้าใจว่าต้องมีความข้องใจอยู่เสมอ ฉะนั้นก็ขอให้ผู้ที่มาประชุมสัมมนาครั้งนี้ได้ใช้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด เพราะว่าโอกาสหายาก

ถ้าจะว่าด้วยหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ตรวจการ พูดอย่างรวม ๆ ไม่ได้ แยกเป็นปัญหาแต่ละคนมีปัญหาที่แต่ละคนมี แต่ว่าพูดถึงรวม ๆ ก็เรียกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด บางทีก็เรียกว่าเจ้าเมืองบ้าง ข้าหลวงบ้าง ตามที่เคยกันมา เคยปากมา หมายความว่าเขาถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น เป็นผู้ที่จะบันดาลให้จังหวัดนั้นมีความก้าวหน้า ความผาสุกได้ ซึ่งก็นับว่าเป็นความจริงส่วนหนึ่งเหมือนกัน เพราะอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นก็มีที่จะดูแลทุกข์สุข และความเรียบร้อยทุกด้านของจังหวัดนั้น ๆ อันเป็นงานที่ใหญ่โตมากและยากมาก จะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งต้องอาศัยการตั้งจิตตั้งใจที่จะทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด ไม่ใช่ว่ามีชื่อว่าเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด หรือจะเป็นเจ้าเมือง หรือเป็นข้าหลวงประจำจังหวัด เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ได้ ถ้ามองในส่วนตัวแต่ละคนย่อมต้องการทำประโยชน์ เพราะเป็นการบำเพ็ญตนให้ตนมีความดี จึงเป็นสิ่งที่ควรจะแสวงหา คือความดี เมื่อเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ตรวจการ ก็มีโอกาสที่จะทำดีนั้น การทำดี พูดธรรมดา ๆ รู้สึกว่าค่อนข้างจะเป็นคำพูดที่ครึ เป็นคำพูดที่ไม่ค่อยมีกำลังแรง เพราะว่าความดีก็ดูจะล้าสมัย แต่ความดีนั้นแบ่งเป็นคุณงามความดี และความพอใจที่แต่ละคนจะมี ฉะนั้นไม่ล้าสมัย ทำยังไงถึงจะทำความดี หรือความพอใจให้แก่ตัวนั้น ก็จะ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นำปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง พร้อมด้วยผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด จำนวน ๘๙ คน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในโอกาสที่ได้มาร่วมประชุมสัมมนาผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัด ในระหว่างวันที่ ๑๕-๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ต้องอาศัยความรู้ของตน และอาศัยความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์พอ ๆ กัน ถ้าเราอยากจะทำความดีเราก็ต้องพยายามที่จะให้ประเทศชาติมีความมั่นคง และประชาชนมีความผาสุก ผู้ว่าราชการจังหวัดก็อาศัยความรู้ และเพื่อนที่ร่วมงานปรึกษาหารือกัน แก้ไขปัญหาของประชาชน

ในการนี้ ทางกระทรวงมหาดไทยก็ได้ตั้งนโยบายว่าต้องทำอย่างนั้น ๆ ตามที่ได้แจ้งให้ทราบในการสัมมนานี้ มีทั้งหัวข้อใหญ่ หัวข้อเล็ก มีเรื่องนโยบายกว้าง ๆ และมีเรื่องของนโยบายเฉพาะ หมายความว่าท่านทั้งหลายถ้าอาศัยความตั้งใจจริง ท่านก็จะได้ปฏิบัติเพื่อความก้าวหน้ามั่นคงของประเทศ และทำใบสำคัญที่จะต้องปฏิบัติด้วยความตั้งใจดี ด้วยความสุจริต ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพราะนอกจากความดีส่วนตัวแล้ว ความดีของประเทศจะต้องมาเป็นที่หนึ่ง ความดีของประเทศนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในสมัยนี้ เพราะประเทศอยู่ในสภาพ อยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลม ถ้าเราไม่ช่วยกันอุ้มชู ไม่ช่วยกันบำรุงรักษา ก็มีหวังที่จะทลายลงไปได้ เพราะขาดความร่วมมือกัน ความสามัคคี ใครจะเป็นตัวจักรกลที่จะทำให้มีความสามัคคี ทำให้มีการร่วมแรงกัน ก็คือผู้ว่าราชการจังหวัด ไม่ใช่ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทยจะต้องดูเฉพาะกิจการทางการปกครอง การปกครองนี้ก็ต้องแบ่งเป็นกระทรวงทบวงกรม ต้องแบ่งเป็นหน้าที่ แต่ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่นอกเหนือจากการปกครอง มีหน้าที่ในทางความผาสุกของประชาชน ความผาสุกของประชาชนนี้ประกอบด้วยสิ่งปลีกย่อยที่เป็นส่วน ๆ อีกมากหลาย ในด้านหนึ่งก็ด้านความปลอดภัย ด้านหนึ่งด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพ และด้านหนึ่งในด้านจิตใจที่จะอยู่ด้วยกันด้วยความปรองดอง ด้วยความผาสุกในจิตใจ ด้านหนึ่งในด้านที่จะสร้างอนาคต คือการศึกษา ทั้งนี้ก็เป็นสิ่งที่เป็นกิจการที่พึ่งกับกระทรวงอื่นด้วย แต่ว่าหน้าที่ก็มาอยู่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด กระทรวงเกือบทุกกระทรวงเกี่ยวข้องในความผาสุกของประชาชน ความมั่นคงความก้าวหน้าของประชาชน ฉะนั้น ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดทั้งหลายมีหน้าที่ที่หนักที่สุดแต่ถ้าทำหน้าที่ที่หนักที่สุดนี้ได้ด้วยความตั้งใจดีอยู่แล้ว ก็นับว่าได้ทำความดีใส่ตัว ได้มีความพอใจที่แท้ และถือว่าตนมีเกียรติได้ ตนเป็นคนที่นับถือตัวเองได้ ไม่ต้องหลบหน้า ไม่ต้องอาย ฉะนั้น การที่แต่ละคนตั้งใจทำหน้าที่นี้ก็เป็นการดีสำหรับประเทศชาติ ประเทศชาติจะอยู่ได้ อยู่รอด แล้วเราจะมีประเทศชาติที่จะอาศัย เป็นเกียรติ เป็นความภูมิใจ เป็นความสบายใจ และสำหรับส่วนตัวก็เป็นคนมีเกียรติ เป็นคนมีความสามารถที่แท้จริงที่แสดงออกมาประจักษ์ อันนี้เป็นเรื่องทั่วไปของหน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัด

คราวนี้ที่รัฐมนตรีได้บอกว่า ขอโอวาท ขอวินิจฉัย และความดำริ โอวาทนั้นเป็นคำเตือนก็ได้ เป็นคำที่ทำให้พูดออกไปแล้วผู้ฟังได้คิดก็ได้ คำพูดทั้งหลายที่พูดถ้าถือเป็นโอวาทก็ได้ ถ้านำไปคิดและไปเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีก็ปฏิบัติ มาถึงคำว่า วินิจฉัย วินิจฉัยนี้หมายความว่า มีเรื่องอะไรใหญ่ แล้วมาตรวจดู แล้วมาตัดสินว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง วินิจฉัยยาก เพราะว่าที่มาแจ้งเมื่อตะกี้นี้ก็เรียกว่าเป็นหัวข้อกว้าง ๆ ของนโยบาย ถ้าจะวินิจฉัยก็วินิจฉัยว่า ที่แจ้งมาในหัวข้อต่าง ๆ นั้น มีหัวข้อใหญ่ และหัวข้อเล็ก หัวข้อเล็กก็คือปัญหาเฉพาะหน้าของแต่ละท้องที่ หรือของแต่ละกิจการ เช่นที่ว่าเกี่ยวข้องกับคนงาน การจ้างคนงาน ที่ว่าไม่เป็นธรรมนั้น หรือเรื่องวิธีปฏิบัติในเรื่องหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ก็เป็นเรื่องปลีกย่อย ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และถูกต้องตามจุดประสงค์ ฉะนั้นการที่มาสอบถามจุดประสงค์ มาสอบถามนโยบายต่อทางกระทรวงนั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าการปฏิบัตินั้นต้องให้ถูกต้องตามกฎหมายและความเป็นธรรม มิฉะนั้นการกระทำใด ๆ ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือความเป็นธรรมจะเป็นการกระทำที่อ่อนแอ เป็นการกระทำที่เกิดผลร้ายได้ อันนี้ก็ไม่ใช่ว่าส่งเสริมให้ทำอะไร ให้เอาตัวรอดว่ามีกฎหมายคุ้มครอง แต่ว่าจะต้องรู้ว่ากฎหมายนั้นมีอย่างไร และความเป็นธรรมมีอย่างไร ความเป็นธรรมนี้เป็นสิ่งสำคัญ แต่ละคนจะเห็นความเป็นธรรมได้ก็ด้วยความสามารถของตัว ความรู้ในกฎหมายก็เป็นความรู้ ความรู้ในกิจการนั้น ๆ เป็นความรู้และความเป็นธรรมคือความดี คิดให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล ถ้ามีอย่างนี้แล้ว เข้าใจว่าปลอดภัยในการปฏิบัติ ถ้าทำอะไรด้วยความเป็นธรรม ซึ่งจะตีความว่าทำด้วยความมีเหตุผลถูกหลักของเหตุผล และถูกหลักของวิชาการ ซึ่งมาพิจารณาแล้ว ตอบว่า อันนี้เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องปัญหาเรียกว่าปลีกย่อยเฉพาะ ไม่ใช่ว่าไม่สำคัญ แต่ว่าถ้าจะแบ่งก็แบ่งเป็นสองส่วน

ส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือปัญหาทั่วไป เช่นที่บอกว่าพัฒนาชุมชน เป็นปัญหาที่กว้างใหญ่มาก หรือการเกษตรที่สองอย่างนี้พัวพันกัน ความมั่นคงนั้นเกี่ยวข้องกับคำสั่งเจ้าหน้าที่ผู้ที่จะดูแลรักษาความสงบ คือตำรวจหรือทหาร และเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง หรือจะว่าความเป็นอยู่ของประชาชนของสังคมในท้องที่ ลูกเสือชาวบ้านก็อยู่ในส่วนนี้ ก็เป็นสิ่งที่กว้างขวาง เพราะว่าความมั่นคงนั้นเกี่ยวข้องกับทางกายและทางวาจา และทางใจฉะนั้นที่ว่าปัญหาใหญ่ ๆ ที่มาพิจารณากัน มาสัมมนากันก็จะเกิดปัญหามากหลาย เพราะว่าด้านหนึ่งคือความมั่นคงก็กว้างใหญ่ การพัฒนาก็กว้างใหญ่ พูดถึงพัฒนา ก็ต้องเกี่ยวกับการจัดระเบียบการ ก็เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้ว่าราชการจังหวัด และด้านอาชีพความเป็นอยู่ ก็เป็นเรื่องของเกษตร เป็นเรื่องของอุตสาหกรรม เป็นเรื่องของสังคมอีก ถ้าจะทำ

โครงการใด ๆ ในทางพัฒนา ย่อมต้องประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วย ไม่ใช่ว่าหน่วยเดียวทำได้ เพราะว่าการพัฒนาก็หมายความว่า พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ประชาชนเป็นอะไร ประชาชนก็เป็นบุคคล แต่ละบุคคลก็มีกายและใจ พูดถึงกาย ที่สำคัญที่สุดก็คือต้องมีอาหาร แล้วต้องมีปัจจัยที่เราเรียกว่าปัจจัย ๔ ที่มีความสำคัญสำหรับผู้ที่เป็นบุคคล คนเป็นอันมาก ก็เป็นการพัฒนาให้ประชาชนได้มีปัจจัย หรืออาจจะมีมากกว่าปัจจัย ๔ คือความสบายที่ทุกคนต้องการ ความสบายที่ทุกคนต้องการนี้ปัจจัยต่าง ๆ นี้ก็มาจากวิชาการในด้านที่กระทรวงทบวงกรมหลายส่วนราชการที่เกี่ยวข้องผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเป็นผู้ที่จะต้องประสานหน่วยต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องมีความเข้าใจว่ามีความสำคัญทั้งนั้นในการบริหารหรือในการนำให้โครงการพัฒนาเหล่านี้ลุล่วงสำเร็จเรียบร้อยนั้น ก็มีความลำบากมาก เพราะว่าถ้าทำแบบการสั่งจากพนักงาน หมายความว่า ที่เรียกว่าสั่งและประชุมที่โต๊ะ คำสั่งจากโต๊ะ ดำเนินการจากโต๊ะนั้นเป็นสิ่งที่ยาก จะต้องไปดูในท้องที่ ไปดูในท้องที่นั้น บางทีแม้จะไม่มีความรู้มากนักก็เกิดรู้สึกได้ จึงสำคัญในการไปดูท้องที่

ในโอกาสนี้ก็ขอพาดพิงไปถึงหัวข้อที่กล่าวตะกี้อีกข้อหนึ่งก็คือปราบยาเสพติดซึ่งบอกว่าประเทศไทยเกิดถูกประณามว่าเป็นประเทศที่ผลิตยาเสพติด อันนี้เราก็รู้ดีว่าในประเทศไทยก็ผลิตยาเสพติดส่วนหนึ่งเหมือนกัน แต่ก็ไม่มากนักถ้าเปรียบเทียบกับปริมาณทั้งหมด แต่ก็ต้องจัดการ ในด้านนี้นโยบายที่ได้ปฏิบัติมา หรือพยายามปฏิบัติ ได้ปฏิบัติบางส่วนด้วยความสำเร็จได้บ้างแล้ว คือผู้ที่ผลิตย่อมเป็นคนเหมือนกัน เคยชินกับการผลิตยาเสพติดเหล่านั้น ถ้าอยากที่จะให้เขาผลิตอย่างอื่นก็ต้องหาสิ่งที่เข้าไปทดแทน อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ คือคำว่าปราบยาเสพติดในขั้นผลิตนั้น จะใช้คำว่าปราบก็ลำบาก เพราะไม่ทราบว่าถ้าไปปราบยาเสพติดอย่างนั้น กลับส่ง...ได้เคยเห็นมาแล้วว่าได้ส่งเสริม ไม่ได้ส่งเสริมการปลูก การผลิตยาเสพติด เป็นการส่งเสริมอันตรายอื่น คือความไม่พอใจและการก่อการร้าย ซึ่งเป็นผลจะเรียกว่าพลอยได้ก็ดูจะตลกไปของการปราบยาเสพติด ฉะนั้นการปราบยาเสพติดนี้ ในขั้นผลิตก็ต้องหาวิธีที่จะทดแทน ซึ่งก็มีวิธีที่จะทดแทน เพื่อทดแทนนี้ก็ต้องมีความรู้หลายด้าน หรือต้องมีการปฏิบัติการหลายด้าน ด้านการปราบปรามก็มี ให้รู้ว่าที่ไหนเป็นอย่างไร และไปสำรวจในด้านทำกิน การอยู่กินของผู้ที่ผลิตนั้นก็ต้องดูเป็นสำคัญ มีการเปลี่ยนสิ่งที่จะปลูกเป็นการผลิต เพื่อจะหากินให้ทดแทนรายได้จากการผลิตสิ่งที่เป็นวัตถุดิบของยาเสพติดนั้นก็ได้ปฏิบัติมาแล้ว และพยายามที่จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ต่อจากนั้น ก็ต้องพัฒนาการผลิตพืชที่จะมีรายได้ดี

ขึ้น จึงจะเห็นได้ว่า การผลิตสิ่งที่เป็นยาเสพติดนั้นไม่ได้ผลิตผลสูง ไม่ได้รายได้สูง ก็ต้องค้นคว้าพืชทดแทนนั้นให้ดี เมื่อส่งเสริมพืชทดแทนก็จะต้องหาตลาดให้พืชทดแทนนั้น และมีการส่งเสริมในทางกสิกรรมให้ดีขึ้น ทั้งในทางอุตสาหกรรมด้วย เพิ่มความเข้าใจในความเป็นอยู่ และช่วยในด้านอนามัย ในด้านความเข้าใจและในด้านการศึกษา จะเห็นได้ว่าเฉพาะกิจการปราบยาเสพติดนั้น ก็มีปัญหายากเย็นลำบากหลาย ต่อมาก็มีขั้นแปลงสภาพ ขั้นขายส่ง ขั้นขายปลีก ขั้นรักษา หรือหลักการผู้ที่ติดยาเสพติด ทุกขั้นก็มีความสำคัญทั้งนั้น และเป็นหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทั้งนั้น

ดังนั้น ที่ได้บรรยายมาว่ามีหัวข้อต่าง ๆ ก็ขอสรุปว่ามีหัวข้อใหญ่ ซึ่งจะแบ่งเป็นหัวข้อเล็ก ๆ มากมาย และโยงกันทั้งนั้น และหัวข้อเฉพาะก็เป็นหัวข้อที่จะต้องแบ่งมาเป็นหัวข้อเล็ก ๆ อีก และโยงกันหมด ทุกหัวข้อที่แจ้งมาก็โยงกันทั้งนั้น ดังนั้นในหัวของผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ การโยงนั้นต้องชัดแจ้ง การประสานต้องชัดแจ้ง จึงเป็นสิ่งที่ลำบาก แต่ว่าทุกคนก็มีประสบการณ์มาดี และมีผู้ร่วมงานที่มีจำนวนมาก ตามที่ได้ไปเห็นในแต่ละจังหวัด เท่าที่สังเกตก็มีคนมาก ไม่ใช่ว่าจะปล่อยไปตามการโฆษณาชวนเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ปกครองกดขี่ประชาชน ที่ไปเห็นมีคนดีมากกว่าคนไม่ดี แต่ว่าคนไม่ดีนั้นเด่น คนไม่ดีนั้นขัดขวางงานได้ง่าย คนไม่ดีนั้นเป็นภัยได้มาก แล้วก็ความไม่ดีนั้นมีอยู่รอบด้านความไม่ดีเลยกลายเป็นความดี คือไปเหมือนไปพ้องไปพันกับอิทธิพล ฉะนั้นความไม่ดีและคนไม่ดีจึงเป็นอันตรายมาก และเด่นออกมามาก แต่ว่าขอให้ผู้ที่ทำงานดีมีความซื่อสัตย์สุจริตอย่าท้อใจ เพราะการโฆษณาชวนเชื่อที่รวม ๆ กันหมด ที่เขาบอกว่าข้าราชการมหาดไทย มีแต่กดขี่ มีแต่โกงกิน คำพูดอย่างนี้ออกจะหนักไปหน่อย แต่ว่าไม่ได้หมายความว่าไม่มี ฉะนั้นงานของทางที่ดีที่ต้องตั้งไว้แก่ตัว คือความซื่อสัตย์สุจริตในตนเองก่อน และในผู้ที่ร่วมงาน พยายามที่จะไม่ให้ความยุ่งยากนั้นเข้ามากีดขวางงานของตน และทำด้วยความตั้งใจจริง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และกล้าหาญ เพราะถ้าหากว่าไม่ตั้งใจเข้มแข็งเดี๋ยวนี้เวลานี้ ความไม่ดีตามที่เขาประณามมันจะเกิดเป็นความจริง เพราะว่าคนที่ไม่ดีดังกล่าวมีอิทธิพลมาก เพราะว่าเด่นมาก และกีดขวางงานมาก เพราะฉะนั้นก็ต้องพยายามที่จะไม่ให้กีดขวางงาน ปล่อยไม่ได้ อย่างไรก็ตามต้องถือว่า ความเป็นอยู่ของส่วนรวมนี้สำคัญกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง จึงต้องมีความบริสุทธิ์ใจและความกล้าหาญ ถ้าทำอย่างนั้นแล้วก็เชื่อว่าทุกท่านจะถือได้ว่ามีเกียรติ ทุกท่านจะถือได้ว่ากระทำหน้าที่เป็นเกียรติ เป็นความดี แต่ว่านอกจากนั้นต้องคิดดูว่าเป็นความปลอดภัยของท่าน

ขอย้อนไปในเรื่องที่เรียกว่าคนไม่ดี และผลประโยชน์ที่จะได้ คือคิดออกว่า ผลประโยชน์ที่จะได้นั้นมันมีอยู่ ๒ อย่างใหญ่ ๆ แบ่งได้เป็นผลประโยชน์ในทางการเงิน คือทางกาย ทางกายหรือจะเรียกว่าทางวัตถุ ได้ผลประโยชน์เป็นเงิน เป็นสิ่งของ เป็นอิทธิพลเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ซึ่งแปลออกมาเป็นเงินได้ แปลออกมาเป็นราคาได้ ผลประโยชน์อีกทางหนึ่ง เป็นผลประโยชน์ที่จะเรียกว่าทางใจก็ได้ คือความพอใจในอำนาจ พอใจในลัทธิ พอใจในทฤษฎี บางคนมีไม่ใช่เป็นเรื่องของลัทธิ มีเป็นเรื่องของทฤษฎีว่าต้องทำอย่างนี้ต้องทำอย่างโน้น ยังไม่ถึงลัทธิ แต่ทฤษฎีนั้นอาจจะไม่เหมาะสมกับส่วนรวมก็ได้ เพราะว่าเป็นทฤษฎีที่วางไว้บนก้อนเมฆ อาจจะวางไว้บนก้อนเมฆบ้าง หรือแม้จะวางบนก้อนเมฆได้ ก้อนเมฆนั่นมันบังเสา ซึ่งหมายความว่าทฤษฎีนั้นวางไว้บนลัทธิ ซึ่งลัทธิทั้งหลายก็เป็นทฤษฎีอยู่นั่นเอง แต่เป็นของคนอื่น ไม่ใช่ของตนเอง บางคนที่นึกว่าทำเพื่อลัทธิ หรือไม่ใช่เพื่อลัทธิ เพื่อทฤษฎีของตน ความพอใจของตน นี้ก็เป็นผลประโยชน์ทางใจ เป็นผลประโยชน์ส่วนตัวเหมือนกัน ที่จะได้รับความพอใจในลัทธิ หรือในทฤษฎีของตน แต่ไม่ได้นึกถึงว่า ทฤษฎีของตนนั้น ส่วนมากก็วางบนลัทธิซึ่งพราง เพราะมีก้อนเมฆพราง แล้วไม่ได้นึกว่า ลัทธินั้นความจริงไม่ได้เป็นของตน เป็นของคนอื่น จะเป็นของชาติอื่นหรือคำพูดของคนอื่นก็ไม่สำคัญ แต่ว่าเป็นสิ่งที่ในที่สุดถ้าดูดี ๆ เอาก้อนเมฆออกแล้วจะเห็นว่านั่งบนทฤษฎีซึ่งมีคนเขิด มีเสาที่รองรับทฤษฎีของตน และตนเองไม่ได้เป็นคนเขิด ตนเองคิดว่าเป็นคนเขิด ตนเองคิดว่าเป็นคนทำ ตนเองนึกว่าเป็นผลประโยชน์ของตัว แต่แท้จริงเป็นคนที่ถูกเขิด อันนี้แหละที่เห็นภาพขึ้นมาอย่างนี้ ก็บรรยายออกมา อาจจะเห็นตลก อาจจะเห็นประหลาดก็ได้ที่พูดอย่างนี้ แต่ก็รู้สึกว่าเห็นภาพดีเหมือนกัน เพราะฉะนั้นก็ขอฝากความคิดนี้ให้แก่ท่านทั้งหลาย ผู้ที่มีหน้าที่จะดูว่าใครเห็นแก่ตัวในทางวัตถุก็ตาม ในทางใจคืออยากได้ความพอใจในทฤษฎีของตัวก็ตาม ซึ่งอาจจะทำให้เสียหายต่อหน้าที่ของตน วันนี้ก็เลยมาพูดในหัวข้อทั้งหมดเพื่อวินิจฉัย แต่ว่าก็ไม่ได้วินิจฉัยแท้เพราะว่าเป็นการพูดทั่ว ๆ ไป

ทีนี้ก็ขอดำริ ดำริคือความคิดริเริ่มที่จะทำอะไร ๆ อันนี้ก็เช่นเดียวกัน ถ้าดำริต้องเป็นโครงการ เป็นโครงการนั้นก็เป็นเรื่องเฉพาะ ท่านทั้งหลายที่อยู่ในจังหวัดที่มีโครงการที่เรียกว่า ตามพระราชดำริ หรือพระราชประสงค์ คำต่าง ๆ เหล่านี้แต่งขึ้นมา ก็ทราบดีว่าทำอย่างไร เป็นอย่างไร ดำรินี้คือพระราชดำริ ก็คือไปที่ไหน ไปท้องที่ไหน เกิดมีความจำเป็นที่จะช่วยเหลือประชาชนในท้องที่นั้นก็เกิดความคิด หมายความว่าเกิดความดำริความคิดนั้นเกิดจากไปดูท้องที่ ไม่ใช่เกิดมาจากนั่งกับโต๊ะ ถ้านั่งกับโต๊ะก็รู้ว่านั่งเก้าอี้ เก้าอี้บางทีก็แข็ง บางที

ก็นุ่ม บางทีก็นั่งกับพื้น แล้วก็โต๊ะมีอะไร ก็อาจจะมีแผนที่ก็ได้ นั่นก็เป็นการดี แต่ว่าโดยมากก็เพียงแต่กระดาษ เรียนท่านผู้ว่าราชการจังหวัด กระผมขอร้องทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นก็ไม่เห็นของจริง ต้องไปดูในท้องที่ เฉพาะผู้ที่ร้องทุกข์นั้น เราก็อาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล เราก็อาจจะแก้ไขเป็นส่วนบุคคลไป แต่บางทีก็เกิดเห็นว่าทั้งท้องที่ หรือกรณีอย่างนี้น่าจะทำเป็นโครงการไปเลย โครงการนั้นบางทีไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลืองมากมาย เพราะว่าเจ้าหน้าที่มีอยู่แล้ว แล้วก็ช่วยกันคิด เมื่อตอนเริ่มดำรินี้ คิดเริ่มคิด ไม่ได้สิ้นเปลืองมากอะไร ต่อไปเมื่อความคิดนั้นได้รับการปรึกษาหารือจากผู้ที่ทั้งอยู่ในท้องที่ ทั้งผู้ที่มีความรู้ทางหลักวิชามากขึ้น ก็จัดเป็นโครงการจะเป็นโครงการเฉพาะ หรือเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงการอื่นก็ตาม ก็จะต้องวางขั้นตอนและวางงบประมาณว่าจะทำได้อย่างไร คือคาดคะเนว่าจะทำได้ในระยะเท่าไร นานเท่าไร ถ้าโครงการเหล่านี้ดี ก็เข้าใจว่าติดต่อกับทางกระทรวง หรือติดต่อกับทางกระทรวงข้างเดียว หน่วยราชการข้างเดียว ก็จะสามารถที่จะดำเนินการตามโครงการได้โดยดี ด้วยอาศัยเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่น นี่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับดำริ คำว่าดำรินี้ก็ให้ไม่ได้ตามที่ขอ รวมทั้งวินิจฉันเมื่อกี้นี้ก็ไม่ได้ให้วินิจฉัย ไม่ได้ให้ดำริ แต่ก็พูดถึงว่าให้ทำเอง ท่านอาจจะมีความดำริอย่างไร ก็เชื่อว่าท่านทั้งหลายก็มีความดำริทั้งนั้น และสามารถที่จะปฏิบัติยังมาประชุมกันอย่างนี้ ข้อแรกความคิดที่ดำริไว้อาจจะเกิดเป็นโครงการใหญ่ ทั้งประเทศชาติ และทางกระทรวงจะรับความคิดนี้ไป แล้วตั้งเป็นโครงการใหญ่ก็ได้

ฉะนั้น ก็ได้พูดในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ก็หวังว่าจะเป็นประโยชน์ และที่สำคัญที่สุดก็ขอให้การประชุมครั้งนี้ที่มาพบปะกันได้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่านอกจากที่ได้รับนโยบาย นอกจากจะนำข้อขัดข้องมาถามว่าปฏิบัติอย่างไร เป็นการเรียนปฏิบัติ มาพูดแลกเปลี่ยนความคิดในทางวิชาการในข้อต่าง ๆ ยังเป็นข้อสำคัญที่มาแลกเปลี่ยนความรู้สึกว่าเราควรจะตั้งความรู้สึกอย่างไร ตั้งจิตใจของแต่ละคนอย่างไร เพื่อให้รวบรวมกันได้ และตัวเองทำได้ ฉะนั้นเชื่อว่าการสัมมนาครั้งนี้จะเกิดประโยชน์อย่างมากมาย และยังขอให้การสัมมนาครั้งนี้เป็นไปโดยเรียบร้อย เป็นประโยชน์ และข้อสำคัญที่สุดก็ขอให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ตรวจการ และผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาประชุมกันพร้อมหน้าในวันนี้ ได้ประโยชน์สามารถที่จะปฏิบัติความดีของตนเอง เพื่อความพอใจของตน

ขอให้พร้อมด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังใจสมบูรณ์ เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ให้ทำได้ และให้ประสบความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ และในความพอใจส่วนตัวของแต่ละคน.

พระราชดำรัส

ในพิธีเปิดประชุมสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาทำพิธีเปิดประชุมสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในโอกาสนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับท่านทั้งปวง ที่ได้รับมอบหมายให้มาร่วมงานสำคัญของบ้านเมือง

การเรียกประชุมสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินครั้งนี้ ควรจะนับเป็นนิมิตหมายของการเริ่มต้นที่ดี นับแต่วาระนี้ไป ท่านทั้งหลายจะได้ประชุมปรึกษากันดำเนินการปกครองของประเทศ และใช้อำนาจนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพของประเทศทุก ๆ ด้าน ให้บังเกิดความมั่นคงปลอดภัยและความวัฒนาผาสุกขึ้นแก่ชาติบ้านเมืองและประชาชน ข้าพเจ้าเชื่อใจว่า บรรดาสมาชิกแห่งสภานี้มีความสำนึกในชาติอยู่ถ้วนทั่วทุกคน และต่างเล็งเห็นว่า สถานการณ์อันเป็นภัยต่อความปลอดภัยของชาติยังคงมีอยู่ตามที่ทราบกันแล้ว ดังนั้น จึงควรจะตระหนักว่าภารกิจของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด และจะต้องรีบเร่งพิจารณาดำเนินการให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและรวดเร็ว ขอให้ท่านร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมสามัคคีกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตบริสุทธิ์ใจ และด้วยความคิดพิจารณาอันรอบคอบสุขุม ให้กิจการงานทุกอย่างสัมฤทธิ์ผลอันสมบูรณ์บริบูรณ์และบรรลุผลตามจุดประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเรา

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นศุภมงคลแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดการประชุมสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เพื่อให้ดำเนินการตามหน้าที่สภานิติบัญญัติต่อไป ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์ในสากลโลก จงดลบันดาลให้กิจการของสภานี้ดำเนินไปโดยราบรื่นปราศจากอุปสรรคทั้งปวง และบรรลุผลอันเลิศทุกประการ ขอให้ท่านทั้งหลายประสบแต่ความสุขความสวัสดีจงทุกเมื่อ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่น ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดอุดรธานี[๒] ณ ค่ายเสนีรณยุทธ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

วันเสาร์ ที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

การมอบธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้าน เป็นพิธีอันเป็นมงคลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในวันนี้มีมงคลที่เป็นพิเศษหลายประการ มีความหมายอย่างลึกซึ้ง เป็นการประชุมของลูกเสือชาวบ้านเป็นจำนวนมาก และได้โอกาสมาทวนคำสัตย์ปฏิญาณ ซึ่งลูกเสือทุกคนจะต้องถือเป็นข้อปฏิบัติ โดยเฉพาะข้อสุดท้ายที่บอกว่าจะทำปฏิบัติตนทุกอย่างให้เป็นไปตามข้อบังคับของลูกเสือ อันเป็นข้อปฏิบัติญาณที่สำคัญที่สุด เพราะว่าครอบทุกอย่าง

ผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อบังคับของลูกเสือ นับว่าเป็นคนที่ได้ตั้งจิตใจอย่างมั่นคงที่จะทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ที่จะซื่อสัตย์สุจริต และเท่ากับปฏิญาณตนว่าจะใช้ชีวิตในทางที่สร้างสรรค์ ที่จะนำไปสู่ความเจริญ คนเราทุกคนเมื่อมีชีวิตอยู่ จะต้องขวนขวายหาความเจริญคือความดีทุกอย่าง ถ้าเราปฏิบัติในทางที่ดี เราจะได้รับความดี ความเจริญ ความผาสุก หลักของลูกเสือชาวบ้านนั้นได้มาจากกฎของลูกเสือนี้ คือทุกคนจะต้องตั้งมั่นในความตั้งใจที่ซื่อตรง ถ้าตั้งมั่นแล้ว ทุกคนก็จะได้รับความสุข เพราะเหตุว่า ถ้าเราปฏิบัติดีขอบย่อมทำให้มีกำลัง แต่ละคนจะมีกำลังใจ กำลังกายที่จะทำหน้าที่ จะทำอาชีพของตนเองด้วยความสำเร็จยิ่งมาฝึกลูกเสือชาวบ้าน มีเพื่อนร่วมกลุ่ม ถ้าบุคคลใดมีความเดือดร้อน ผู้อื่นที่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นก็จะมาช่วย และพยุงให้มีความผาสุกได้ และในวันนี้ที่ว่าเป็นมงคลเป็นพิเศษ คือมีจำนวนรุ่นถึง ๙๙ รุ่นมารับรอง แสดงให้เห็นว่าเราไม่ได้อยู่คนเดียว ในรุ่นเราก็มีเพื่อนแล้ว และรุ่นก็มีเพื่อนอีกตั้งมากมาย วันนี้ถึง ๙๙ ที่เห็นประจักษ์กัน จำนวนคนเป็นหมื่นมีความคิดอย่างเดียวกัน คืออุดหนุนเกื้อหนุนซึ่งกันและกันให้ได้ความมั่นคง ความก้าวหน้าความปลอดภัย วันนี้มี ๙๙ เราก็เห็นว่ามี ๙๙ แต่ต้องคิดถึงว่า นี้เฉพาะจังหวัดอุดร ทั่วประเทศก็มีรุ่นลูกเสือชาวบ้านอีกตั้งหลายร้อย ซึ่งมีความคิดที่จะช่วยกันสร้างความเจริญเหมือนกันด้วยความตั้งใจที่ดี ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความร่าเริง ทั่วทั้งประเทศ จะเป็นภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ก็มีลูกเสือชาวบ้านนับจำนวนแสน ที่พร้อมที่จะสนับสนุนกัน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ไปทรงนมัสการพระอาจารย์ขาว อนาลโย ประธานสงฆ์ วัดถ้ำกลองเพล พระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน ณ ค่ายเสนีรณยุทธ อำเภอเมืองอุดรธานี และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดอุดรธานี

เพื่อสร้างชีวิตที่มั่นคง ฉะนั้นขอให้ลูกเสือทั้งหลายได้นึกถึงว่าไม่อยู่คนเดียวเสียแล้ว เราอยู่เป็นกลุ่ม เราอยู่เป็นรุ่น และร่วมกันสร้างความปลอดภัย มีเพื่อนมากหลายเป็นแสนที่มีความตั้งใจเช่นเดียวกัน อันนี้ก็ถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง

มงคลอย่างยิ่งอีกอย่างหนึ่ง ก็คือจังหวัดอุดรเป็นที่ตั้งของลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งได้ เริ่มต้นจากจังหวัดอุดรนี้ นับว่าเป็นเกียรติของจังหวัดและน่าภูมิใจ เป็นสิ่งน่าภูมิใจสำหรับชาวจังหวัดอุดรทุกคน และลูกเสือชาวบ้านชาวอุดรควรจะภูมิใจว่า กิจการลูกเสือชาวบ้านได้เจริญก้าวหน้าจากที่นี่ไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งเดี๋ยวนี้มีจำนวนนับล้าน ฉะนั้นข้อนี้ซึ่งเป็นมงคล ควรจะเป็นกำลังใจแก่ท่านทั้งหลาย เพื่อที่จะรักษาความดีที่ได้ฝึกเอาไว้ ความดีที่ได้ฝึกเอาไว้นี้เป็นประโยชน์ทั้งนั้น เพราะว่าจะทำให้ท่านทั้งหลายสามารถประกอบอาชีพการงาน ช่วยกันสร้างความเจริญของหมู่ และสร้างความมั่นคงของบ้านเมือง ของชาติทั้งประเทศ นับว่าทุกท่านมีส่วนในการรักษาประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญ

ความเป็นมงคลต่าง ๆ เหล่านี้ ท่านทั้งหลายจะต้องรักษา เพราะว่าได้สร้างมาดีแล้วจนเป็นปึกแผ่น ถ้าไม่รักษาด้วยจิตใจ ด้วยชีวิต ก็อาจจะสลายไปได้ แต่ถ้าทุกคนตั้งใจที่จะรักษา ก็มีทางและมีหวัง จะเรียกว่าหวังก็ไม่ได้เป็นของแน่นอนว่าจะรักษาความปึกแผ่นของพวกเราทั้งหลายได้ตลอดชั่วกาลนาน ฉะนั้นก็ขอให้ลูกเสือชาวบ้านทั้งหลายรักษาความดีที่ได้ฝึกที่ได้เห็นมีอยู่ในตัวเอาไว้ให้มั่นคง และแสดงให้เห็นประจักษ์ ทำให้เกิดกำลังใจอย่างยิ่ง และประชาชนทั่วประเทศจะเป็นลูกเสือชาวบ้านหรือผู้ที่ยังไม่ได้ฝึกลูกเสือชาวบ้าน มีกำลังใจที่จะมีสามัคคีปรองดองกัน และพยุงรักษาประเทศชาติให้อยู่รอดด้วยความผาสุก

ที่ต้องย้ำถึงคำว่า ประเทศชาติและความมั่นคง ก็เพราะว่าประเทศชาติเป็นที่อยู่อาศัย ถ้าไม่มีประเทศชาติเท่ากับไม่มีแผ่นดินที่จะอยู่ ถ้าไม่มีแผ่นดินที่จะอยู่ เราก็ไม่ทราบที่จะไปไหน เราจะต้องอาศัยแผ่นดิน และแผ่นดินนี้เราก็จะต้องรักษา ฉะนั้นทุกคนทราบหน้าที่ดี ได้ฝึกมาดี ขอให้ทำประโยชน์แก่ตน แก่หมู่ และแก่ประเทศชาติ ท่านได้รับธงประจำรุ่นแล้ว เป็นเครื่องหมายแห่งความสามัคคีในรุ่น ท่านได้มาประชุมในวันนี้จำนวนหลายรุ่น

เป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีในจังหวัดอุดร ให้ท่านระลึกถึงว่า ลูกเสือชาวบ้านมีอยู่ทั่วประเทศ และขอให้ระลึกถึงว่า ทุกคนมีจิตใจเช่นเดียวกันที่จะรักษาความสามัคคีนี้และพยุงรักษาธงชาติให้เป็นที่อยู่อาศัยของเรา ดังนั้นท่านจะได้ทำหน้าที่ของลูกเสือชาวบ้านโดยสมบูรณ์ ขอให้ทำด้วยความเข้มแข็งด้วยความร่าเริง

ก็ขอให้ท่านสามารถจะปฏิบัติงานหน้าที่ของท่านด้วยความเข้มแข็ง ขอให้ได้มีกำลังใจกำลังกายสมบูรณ์ให้รักษาความสามัคคี ความปึกแผ่นของลูกเสือชาวบ้าน และของประเทศชาติให้อยู่ ขอได้ประสบความสำเร็จทุกประการในกิจการทุกด้านที่ท่านได้ทำประสบความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่น ลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสกลนคร[๒] ณ สนามหน้าศาลากลางจังหวัดสกลนคร

วันจันทร์ ที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ก่อนอื่น ขอขอบใจชาวสกลนครทั้งหลาย ทั้งเจ้าหน้าที่แห่งจังหวัดที่ได้ให้การต้อนรับอย่างดีในคราวที่เรามาเยี่ยมจังหวัดสกลนครในคราวนี้ ซึ่งเมื่อเห็นการต้อนรับที่ดีของชาวสกลนครเช่นนี้ ก็ทำให้เกิดมีกำลังใจอย่างมาก โดยเฉพาะลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดนี้ ก็ได้ให้การต้อนรับอย่างดีทุกหนทุกแห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลูกเสือชาวบ้านได้มีการฝึกตัวเอง ให้รู้จักว่า ทุกคนจะต้องช่วยกัน ต้องมีการปรองดองกัน ทำให้มีความก้าวหน้าและความปลอดภัยแก่หมู่คณะ ลูกเสือชาวบ้านของแต่ละแห่ง แต่ละตำบลที่ฝึกมาก็ได้ทราบดีว่า ถ้าช่วยกัน ผู้ใดมีความเดือนร้อนก็มีผู้อื่นมาเอาใจใส่เช่นนี้ ทำให้ตำบล ทำให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขได้ ถ้าฝึกตนให้ดี ให้รู้จักเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันนี้ ก็เชื่อได้ว่าทุกแห่งทุกหนจะมีความสุขก้าวหน้าได้ ลูกเสือชาวบ้านที่ได้ฝึกมาแต่ละคน ก็ได้รับเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นว่ามีความดีอยู่ และได้ฝึกมาแล้ว คือมีผ้าพันคอของลูกเสือชาวบ้าน ซึ่งเป็นเครื่องหมายที่สำคัญประจำตัว ในวันนี้ได้มอบธงประจำรุ่นของลูกเสือ ธงนี้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสามัคคีและกำลังของหมู่ของรุ่น แสดงถึงปณิธานความตั้งใจที่จะช่วยกันทุกเมื่อ ตามที่ได้ปฏิญาณว่าจะช่วยผู้อื่นทุกเมื่อนี้ เป็นการกระทำที่จะทำให้ตนเองมีความมั่นคง เพราะว่าถ้ามีจิตใจที่จะช่วยผู้อื่น หมายความว่าช่วยซึ่งกันและกัน รุ่นก็มีความแข็งแรง มีความมั่นคงได้

บัดนี้ เมื่อมาประชุมกันหลายรุ่นก็ให้เห็นว่าจะต้องช่วยกันทั่วไป แต่ละตำบลก็ช่วยกันในตำบล และต้องช่วยสนับสนุนตำบลอื่น ๆ ด้วย ทำความเข้าใจ ทำความรู้จักกัน ความรู้จักนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าถ้าว่าหมู่ใดมีความเดือดร้อน หมู่อื่นที่รู้จักมีเป็นเพื่อนสนิท ก็ได้มาช่วยได้ ถ้ารู้จักทั่วทุกตำบล ก็รู้จักกันในหมู่จังหวัด คือจังหวัดทั้งจังหวัดจะเป็นผู้ที่ประชาชนในทั้งจังหวัดเป็นผู้ที่รู้จักกันดี มีความเดือดร้อนอะไรก็ช่วยกันได้ กิจการลูกเสือชาวบ้านนี้ก็ขยายแผ่ออกไปทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะจังหวัดสกลนครที่มีลูกเสือชาวบ้านจำนวนมาก จังหวัดอื่น ๆ ก็มีลูกเสือชาวบ้านจำนวนมาก ซึ่งได้ฝึกมาดี และมีจิตใจเผื่อแผ่เอื้อเฟื้อเหมือนกัน ฉะนั้น ขอให้ทุกคนเข้าใจว่าพี่น้องลูกเสือ

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา ไปพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสกลนคร และทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดสกลนคร

ชาวบ้านทั่วประเทศมีจำนวนมาก และมีจิตใจเอื้อเฟื้อเหมือนกัน มีความตั้งใจที่จะอุดหนุน เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุข เพื่อให้มีความก้าวหน้าได้ ฉะนั้น ขอให้ลูกเสือชาวบ้านทั้งหลายจงภูมิใจได้ว่าทั่วประเทศมีเพื่อน มีคนที่มีความคิดเหมือนกับพวกเราที่จะรักษาให้ประเทศชาติมีความอยู่เย็นเป็นสุข ก็ขอให้ระลึกถึงความดีที่ได้ฝึกฝนมาที่มีอยู่ในตัวอันมีผ้าพันคอเป็นสัญลักษณ์ที่ติดอยู่กับตัว มีความสามัคคีในรุ่น ซึ่งแสดงอยู่ที่ธงประจำรุ่น ซึ่งแสดงว่าแต่ละรุ่นมีความสามัคคีปรองดองกันดีมีสิ่งที่เดือนร้อนก็ช่วยกันแก้ไข และสำคัญที่สุดเรามีธงชาติซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ เป็นที่รวมของทุกรุ่น ซึ่งจะต้องปรองดองกัน และช่วยกันรักษาอุ้มชูธงชาติ คือประเทศชาติ

ในการนี้ ก็ขอให้ทุกคนพร้อมด้วยกำลังกายกำลังใจ เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานของตน เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของตน และส่วนรวม สิ่งใดที่ประสงค์ กิจการใดที่กระทำขอให้มีผลสำเร็จ ให้ได้ความสุขความพอใจ มีกำลังกายทั้งใจสมบูรณ์ทั่วกัน.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีตรวจพลสวนสนามเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ พระลานพระราชวังดุสิต

วันศุกร์ ที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความปีติชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นความเข้มแข็งและพร้อมเพรียงเป็นสง่าของเหล่าทหารรักษาพระองค์ ทั้งได้ฟังคำปฏิญาณสัญญาที่ทุกคนกล่าวอย่างหนักแน่น ข้าพเจ้าขอขอบใจ และขอสนองไมตรีของท่านด้วยใจจริงเช่นเดียวกัน

บ้านเมืองของเราในปัจจุบันกำลังถูกฝ่ายปัจจามิตรบุกรุกคุกคามอยู่ตลอดเวลา จนอาจพูดได้ว่า ถ้าหากคนไทยขาดความสำนึกในชาติและความพร้อมเพรียงในกายใจ ที่จะต่อสู้ศัตรูของแผ่นดิน อิสรภาพและความเป็นไทของเราอาจย่อยยับไปแล้วก็เป็นได้ ทหารไทยนั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการป้องกันบ้านเมืองมาทุกยุคทุกสมัย พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ หน้าที่ป้องกันประเทศของทหารนั้น ส่วนหนึ่งคือการให้แสนยานุภาพทำการยุทธ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรง อีกส่วนหนึ่งคือการสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน ให้ประชาชนมีกำลังเข้มแข็งขึ้น ทั้งทางความเป็นอยู่ ทั้งทางจิตใจ ที่จะไม่ย่อท้อต่อการทำมาหาเลี้ยงชีพและไม่หวั่นไหวครั่นคร้ามต่อการก่อกวนคุกคามของศัตรู หน้าที่ส่วนนี้ เป็นเรื่องของการฝึกฝนทางความประพฤติและจิตใจของท่านเอง ที่จะต้องประพฤติตัวให้เป็นคนกล้าหาญ แข็งแกร่ง ทั้งแก่กล้าในการรักษาวินัย รักษาความสามัคคี เป็นแบบอย่างให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือไว้วางใจ

ทหารรักษาพระองค์ควรจะได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วน เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ทหารเหล่าอื่น ๆ ตลอดจนถึงประชาชนทั่วไป และใคร่ขอเตือนให้ทุกคนใช้ความคิดพิจารณาตัดสินและเผชิญสถานการณ์ทุกอย่างด้วยความสุขุมรอบคอบ ร่วมกันทำหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง อดทนและกล้าหาญ โดยถือเอาอิสรภาพ ความเป็นไท และประโยชน์ของชาติเป็นจุดประสงค์อันสูงสุด

ขออานุภาพแห่งพระรัตนตรัย และผลแห่งความภักดีโดยสุจริตใจต่อประเทศชาติ จงบันดาลให้ทหารรักษาพระองค์ทุกคนมีความปลอดภัย และมีชัยชนะแก่ศัตรูหมู่ภัยในที่ทั้งปวง ให้มีความเข้มแข็งสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา สามารถประกอบกรณียกิจใหญ่น้อยให้บังเกิดความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติยืนยาวสืบไป ทั้งขอให้ประสบความสุขความเจริญ และความสำเร็จในสิ่งพึงประสงค์ทั้งปวงโดยทั่วหน้ากัน.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล[๒] ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันเสาร์ ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๙

ขอขอบใจที่ได้อำนวยพรอย่างไพเราะ ถือว่าเป็นมงคลอย่างยิ่งที่ท่านทั้งหลายได้มาประชุมพร้อมเพรียงกันอย่างนี้ และขอรับพรนี้ไว้ด้วยความขอบใจ ด้วยความซาบซึ้ง วันนี้จะขอพูดสั้นมาก เพราะว่าไม่อยากให้ก่อความเดือดร้อน ที่ลงมาช้าก็เพราะว่าได้ผ่านคณะต่าง ๆ มาหลายคณะแล้วล้วนแต่ได้ให้พรอย่างดี และได้ปฏิญาณตนว่าจะปฏิบัติหน้าที่และทำงานทำการทั้งส่วนตัวทั้งส่วนรวมอย่างดีที่สุด เพื่อให้ส่วนรวมอยู่ได้

วันนี้ที่บอกว่าจะพูดสั้น เพราะว่ารู้ว่าท่านทั้งหลายได้มาอัดแออยู่ ณ ที่นี่ คอยอยู่ด้วยความเดือนร้อนจนต้องมีการล้นหลามออกไปข้างนอก ถ้ายืนนานก็อาจจะทำให้ไม่สบายกันได้ แต่ในสิ่งที่ถือว่าเป็นความเดือดร้อนนี้ขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาอย่างเดียวคือ ในสิ่งที่มีความเดือดร้อนในสิ่งที่ไม่ดีต้องหาความดีอยู่ได้เสมอ ข้าพเจ้าดีใจที่ท่านต้องอัดแอในที่นี่ ความจริงรู้ว่าเดือดร้อนแต่ดีใจให้รู้ว่าพวกเราใกล้ชิดกันอย่างไร ให้รู้ว่าคนทั้งหลายที่มาอยู่ในที่นี่ ก็มีอาชีพมีวัยมีการงานมีความคิดที่ต่างกันทั้งนั้น แต่ว่าล้วนมีความตั้งใจอย่างเดียว เพื่อความปึกแผ่นถึงมาอัดแอกันด้วยความปึกแผ่น ความปึกแผ่นนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ และต้องแสดงออกมา ถึงดีใจและยินดีในความเดือดร้อนของท่าน แม้จะเดือดร้อน แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เหนือความเดือดร้อน คือท่านยอมเดือดร้อนเพื่อรักษาความปึกแผ่น อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่จะต้องให้พิจารณาจากเหตุการณ์วันนี้ และจะไม่ต้องพูดอะไรมากกว่านี้ เพราะว่าแต่ละท่านย่อมต้องทราบดีว่า ความเดือดร้อนเป็นอย่างไร และความดีเป็นอย่างไร ถ้าจะมาบรรยายมากว่าควรจะดูความเดือดร้อนตรงไหน ความดีตรงไหน ก็หมายความว่า ท่านทั้งหลายไม่ได้มาช่วยอะไรเลย แต่ละท่านถ้าอยากช่วยดังที่ได้ให้พรว่าอยากได้อะไร คือให้พรมาว่า ข้าพเจ้าได้ทำอะไรที่ถูกใจท่าน คือรักษาความเป็นอยู่ของประเทศชาติให้อยู่ดี ให้ปลอดภัย ไม่ใช่หน้าที่ของข้าพเจ้าคนเดียว เป็นหน้าที่ของทุกคนใครอยากได้ความปึกแผ่น ใครอยากได้ความปลอดภัย ต้องทำให้เกิดความปึกแผ่น ให้เกิดความปลอดภัย

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นิสิต นักศึกษา พ่อค้า ประชาชน ผู้แทนมูลนิธิและองค์การต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙ ณ ศาลาดุสิดาลัย

ฉะนั้น จะต้องพิจารณาว่า ผู้ที่มีหน้าที่ต่าง ๆ กัน ย่อมต้องทำหน้าที่นั้นให้ดีข้อหนึ่งอีกข้อหนึ่งในการทำหน้าที่นั้น ต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นสามารถทำหน้าที่ได้ ข้อต่อไป หน้าที่แต่ละคน แต่ละคนก็มีและมีความสามารถแตกต่างกัน จะต้องอาศัยผู้อื่นในสิ่งที่เราไม่แตกฉาน เราไม่ชำนาญ ฉะนั้น แต่ละคนย่อมต้องอาศัยคนอื่น ถ้าแต่ละคนอาศัยคนอื่นได้ก็เป็นบุญของแต่ละคน เพื่อที่จะให้อาศัยได้ ก็ต้องเมตตาซึ่งกันและกัน ถ้าเมตตาซึ่งกันและกันแล้ว สิ่งที่เราต้องการก็ได้มาแล้ว คือความเอ็นดูของผู้อื่น เราเมตตาเขา เขาก็เมตตาเรา ถ้าเมตตาแล้วก็ดูเหมือนว่ามันเป็นเรื่องที่กินไม่ได้ แต่ว่าความเมตตานี้ก็นำมาสู่ความเอื้อเฟื้อ ความเอื้อเฟื้อทั้งในด้านความเป็นอยู่ ทั้งในความปลอดภัยของตน ทั้งในความเจริญ ความก้าวหน้า ความสุขที่เพิ่มขึ้นได้ ฉะนั้น ที่ขอพูดเพียงเท่านี้ว่า ขอให้ท่านไปพิจารณาว่าความเดือดร้อนของท่านในวันนี้มีความดี และความดีอยู่ตรงไหน ให้ท่านหาเอาเอง ก็ขอให้ท่านหาพบความดีนี้ และเมื่อหาพบแล้ว คงได้คิดอะไรอีกมากมาย มากหลาย สามารถที่จะตั้งตัว วางตนให้เป็นผู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

วันนี้ ไม่เล่านิทานอะไรอื่น ไม่เล่าเรื่องราวอะไรเลย เพื่อที่จะให้ได้หมดความเดือดร้อนในขณะนี้ แต่ขออย่าให้หมดความคิด ขอให้พิจารณาต่อไป ท่านได้ให้พรมา ก็ขอสนองพรให้ท่านทั้งหลายประสบความก้าวหน้า ความสุขความสบาย ความมั่นคงทุกประการ และสำคัญที่สุดก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความรู้สึกว่า ผู้อื่นมีปณิธานเช่นนี้เหมือนกันว่าต้องการความสุข และต้องการที่จะช่วยกันสร้างความสุข ความมั่นคง ถ้ามีความคิดอย่างนี้ว่าคนอื่นเขาก็สร้างเหมือนกัน คนอื่นเขาก็ทำเหมือนกัน แล้วก็เมตตาซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรักกัน รู้จักว่าตรงไหนเป็นความดี และนึกถึงว่าประเทศไทยของเราเต็มไปด้วยความดี ประเทศไทยของเราจะมีความมั่นคง และพวกเราในที่สุดก็มีความสุข ความสบาย มีเกียรติ มีความสามารถที่จะมีชีวิตรุ่งเรือง

ฉะนั้น ก็ขอให้พรที่ให้มาสนองตอบ ให้ได้ทุกประการที่ต้องกันเช่นนี้ ขอให้ประสบความสำเร็จทุกประการ.

พระราชดำรัส

ในการเสด็จออกมหาสมาคม
ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๑๙
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันอาทิตย์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความปีติยินดี ที่ท่านทั้งหลายพร้อมกันมาให้พรวันเกิด ขอขอบพระทัยและขอบใจท่านทั้งหลายที่ประชุมในมหาสมาคมนี้ ในคำอวยพรอันเต็มไปด้วยไมตรีจิต และความหวังดี ข้าพเจ้าขอสนองพรและไมตรีทั้งนี้ด้วยใจจริงเช่นกัน

ความสุขความสวัสดีของข้าพเจ้านั้น จะเกิดมีขึ้นได้ก็ด้วยความพร้อมเพรียงและความสามารถของท่านที่จะร่วมกันปฏิบัติบริหารงานของชาติ ให้บ้านเมืองดำรงความเป็นปึกแผ่นและร่มเย็นเป็นปรกติสุข เพราะบ้านเมืองเป็นที่อาศัยของบุคคล และบุคคลจะมีความสวัสดีได้ ก็โดยที่ประเทศชาติยังมีความมั่นคงปลอดภัยอยู่ ในโอกาสนี้จึงใคร่ขอให้ทุก ๆ ท่านได้ตั้งใจและตั้งความเพียรพยายาม ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ ด้วยความหมั่นขยันและพร้อมเพรียงปรองดองกัน ตั้งมั่นอยู่ในความสุจริตบริสุทธิ์ใจ ให้ได้ผลที่ดีที่สุดเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวมอันไพบูลย์ และเพื่อความมั่นคงปลอดภัยและความวัฒนาผาสุกของประเทศชาติของเรา

ขออำนาจคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายอันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวไทย จงคุ้มครองรักษาท่าน ให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย ปราศจากอันตรายทุกประการ และบันดาลสุขสิริสวัสดิ์ พิพัฒนมงคลให้สัมฤทธิ์แก่ท่านทั่วกันจงทุกเมื่อ.

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยการทัพเรือ วิทยาลัยการทัพอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหาร โรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ณ หอประชุมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

วันพฤหัสบดี ที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มามอบปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ กับทั้งผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและสถาบันการทหารชั้นสูง ในโอกาสนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับทุก ๆ ท่าน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและสถาบันศึกษาชั้นสูงทางการทหารทุกสถาบันมีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันอยู่ที่การป้องกันรักษาความมั่นคงของประเทศ จึงถือได้ว่าต่อไปท่านทั้งปวงจะได้นำความรู้ที่ได้ศึกษา ไปปฏิบัติงานอันเดียวกันร่วมกันอย่างใกล้ชิด การป้องกันรักษาความมั่นคงของประเทศนั้น มิใช่การป้องกันด้วยกำลังรบเพียงอย่างเดียว หากแต่มีการอื่นอีกหลายอย่าง ที่จะต้องปฏิบัติพร้อมกันไปด้วย สิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงในบ้านเมือง ให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปึกแผ่นร่มเย็น ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกอุ่นใจ มั่นใจ ที่จะอยู่ด้วยกันเป็นบ้านเมือง เป็นชาติ และทำให้ทุกคนเกิดมีความสำนึกในชาติ มีความเข้าใจซึ้งว่าจะต้องป้องกันรักษาชาติบ้านเมืองไว้เพราะเป็นที่อยู่ที่อาศัยที่ประเสริฐสุด ดังนั้น ทุกคนควรจะต้องสนใจศึกษาในโครงสร้างทางการปกครองและการพัฒนาบ้านเมืองให้หนักแน่นกว้างขวาง ทั้งเพียรพยายามร่วมมือกันสร้างสรรค์ความเจริญและความสงบมั่นคงของบ้านเมืองอย่างเต็มที่

การศึกษาอบรมเป็นพิเศษที่ท่านได้รับมานั้น ควรจะช่วยให้ท่านเรียนรู้วิชาการพร้อมทั้งเทคนิคต่าง ๆ อย่างเพียงพอ สำหรับที่จะนำไปใช้ศึกษาพิจารณาสถานการณ์ พร้อมทั้งหาวิธีการและลู่ทางที่จะปฏิบัติงานของท่านได้โดยถูกต้อง ขอให้แต่ละคนนำความรู้ความสามารถนั้นไปใช้ให้ได้ประโยชน์จริง ๆ ด้วยความมั่นใจ ด้วยอุดมคติและหลักการที่แน่วแน่เพื่อให้งานทุกอย่างดำเนินไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จที่เราปรารถนา

ขออวยพรให้ทุกท่านมีความเข้มแข็งแน่วแน่ ทั้งในความคิด จิตใจ และการกระทำทั้งปวง เพื่อสามารถคุ้มครองประเทศชาติไทยให้ตั้งมั่นอยู่ด้วยความเป็นอิสระ ทั้งขอให้ประสบความสุข ความสำเร็จ ความสวัสดีจงทุกเมื่อ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายทหารชั้นนายพล[๒]

ณ พระที่นั่งบรมพิมาน

วันอังคาร ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๙

ขอแสดงความยินดีกับท่านทั้งหลายในโอกาสประดับยศในวันนี้ ท่านทั้งหลายย่อมทราบดีว่า ยศยิ่งสูงก็ยิ่งมีความรับผิดชอบมาก และความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดสำหรับท่านทั้งหลายก็คือการรักษาความสามัคคี พูดอยู่เสมอว่าความสามัคคีต้องมีอยู่ เพื่อให้ประเทศชาติบ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข มีความปลอดภัย

ความสามัคคีนี้ ก็หมายถึงความปรองดองกลมเกลียวระหว่างพรรคพวก คราวนี้จะต้องดูว่าพรรคพวกนั้นคืออะไร พรรคพวกนี้ถ้าพูดในทางกว้าง ๆ ก็คือประเทศชาติทุกคนที่ประกอบเป็นประเทศก็เป็นพรรคพวก จะต้องมีความสามัคคี เพื่อให้ทุกคนที่ประกอบเป็นประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุข มีความปรองดองดีเพื่อความมั่นคง ถ้าวิเคราะห์อย่างต่อมา พรรคพวกก็คือขึ้นชื่อว่าท่านทั้งหลายเป็นทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพไทย ก็ให้มีความสามัคคีในกองทัพไทยทุกหมู่ทุกเหล่า เพื่อที่จะให้กองทัพไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อประเทศชาติ คุ้มกันรักษาประเทศชาติ ในหน้าที่ของกองทัพไทยนี้ก็สำคัญ และบอกได้ว่าถ้าท่านทำหน้าที่ในกองทัพไทยอย่างดี มีความสามัคคี ประเทศไทยก็จะอยู่เย็นเป็นสุขได้ ถ้ามาคิดต่อไปกองทัพไทยก็แบ่งเป็นกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และงานแต่ละกองทัพก็มีอยู่ต่าง ๆ กัน แต่อย่างไรก็ตามทั้ง ๓ เหล่าทัพก็จะต้องมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน เพื่อที่จะให้งานการป้องกันได้เรียบร้อยเป็นผลดี งานนี้ก็คือการป้องกันโดยตรง คือกองทัพย่อมต้องมีอาวุธ ต้องมีกองทหาร ต้องใช้การยุทธเพื่อป้องกันประเทศ ฉะนั้น ก็ขอให้รักษาความสามัคคีนี้ไว้อย่างแน่นแฟ้น เพราะว่าในปัจจุบันนี้ก็ทราบดีว่าอยู่ในสภาพวิกฤติพอสมควร ฉะนั้น จะต้องสามัคคีกันเพื่อป้องกันรักษาประเทศชาติบ้านเมือง

การรักษาประเทศชาติบ้านเมืองนี้ที่กล่าวเป็นประจำ ก็คือทั้งวิชาการทหาร และใช้อาวุธยุทโธปกรณ์และยุทธวิธีแบบทหาร แต่ว่าจะต้องทราบเหมือนกันว่า ปัจจุบันนี้มิใช่จะต่อสู้ด้วยใช้กำลังทหาร ตามที่วิเคราะห์กันว่าทหารคือผู้ถืออาวุธเท่านั้น ทหารต้องมีบทบาท และท่านทั้งหลายก็มีหน้าที่ ทั้งในด้านบังคับบัญชาทหาร ทั้งในด้าน

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายทหารชั้นนายพล จำนวน ๘๐ ราย เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานประดับยศ และสัญญาบัตรยศ ณ พระที่นั่งบรมพิมาน พระบรมมหาราชวัง

กิจการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทหารโดยตรง ฉะนั้น ทหารจะต้องทำหน้าที่ทั้งหมด ทั้งทหารโดยตรง คือผู้ถืออาวุธและทั้งผู้ที่ช่วยการถืออาวุธ ช่วยรบ ทั้งในด้านจะยกตัวอย่างก็ในด้านการแพทย์ ในด้านวิศวกรรมก็ตาม ในด้านอุตสาหกรรมก็ตาม ก็ต้องทำหน้าที่ให้เป็นเกียรติแก่กองทัพ อีกด้านหนึ่งยากที่จะพูดเหมือนกัน แต่ว่าต้องพูดว่ามีบทบาททางการเมือง มิใช่ว่าทหารจะต้องไปเล่นการเมือง แต่หากว่าการเมืองมาเล่นทหาร และเห็นได้ชัด อันนี้ก็เกี่ยวข้องโดยตรงกับท่านทั้งหลายที่เป็นนายพล เช่นหนังสือพิมพ์ต่างประเทศเขียนไว้และเจาะจงว่า นายพลไทยยึดอำนาจ นายพลไทยเป็นเผด็จการ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริงก็เป็นหน้าที่รับผิดชอบของท่านนายพลไทยไม่ใช่น้อย เพราะว่าถ้าเผด็จการก็ต้องเผด็จได้ดี เพราะว่านายพลไทยและทหารไทยทั้งหลาย ไม่เคยเผด็จการเพื่อให้เป็นเผด็จการแบบฝรั่ง พยายามที่จะทำเพื่อประเทศชาติ เพราะทหารไทยถือชาติเป็นสูงสุด เป็นใหญ่ ฉะนั้น เมื่อมีการว่ากล่าวว่านายพลไทยเผด็จการ เราก็จะต้องพยายามเผด็จการให้ดี ให้เหมาะสมกับผู้ที่เป็นชายชาติทหารโดยแท้ โดยการปฏิบัติของทหาร เมื่อมีเรื่องของการป้องกันประเทศโดยตรงแบบที่เรียกว่าโดยทหารโดยตรง และมีในด้านช่วยรบตลอดจนด้านพัฒนาเพื่อให้มีความปึกแผ่นในบ้านเมือง และแม้จะจริงที่กล่าวว่าไปทำการเมืองนั้น คือเป็นหน้าที่ที่กว้างขวางมากเลยของเขตของพรรคพวก ถ้ามาวิเคราะห์ในศัพท์นี้ว่า เป็นพรรคพวกในกองทัพไทยความจริงพรรคพวกนี้ก็ต้องถือว่าเป็นพรรคพวกหรือเป็นคนไทยเหมือนกัน

ฉะนั้น ถ้าจะปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่แท้ ก็จะต้องสามัคคีทั้งในด้านทหาร ทั้งในด้านอื่นที่จะต้องทำในฐานะเป็นคนไทยที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความรักชาติ ฉะนั้นความสามัคคีกลมเกลียวนี้ก็ต้องกลมเกลียวไม่กินเกลียว ฉะนั้น ถ้ามีเรื่องว่าเป็นพรรคพวกในความหมายอื่นนอกจากพรรคพวกว่าเป็นคนไทยที่มุ่งหวังที่จะป้องกันประเทศชาติให้มีความปลอดภัยมั่นคง ถ้าเป็นการวิเคราะห์ศัพท์อย่างอื่นว่าต้องมีพรรคพวก ถ้าผลประโยชน์ของการมีพรรคพวกอื่นนอกจากเป็นคนไทยที่รักชาติ ก็ขอให้ได้พิจารณาดูว่า พรรคพวกใหญ่โต พรรคพวกใหญ่หลวง คือชาติบ้านเมืองนั้น มีความสำคัญยิ่งกว่า ถ้าอยู่ในยามที่ไม่มีความอันตรายมาคุกคาม ก็อาจจะหละหลวมได้บ้าง เพราะว่าความสามัคคีนี้ ป้องกันประเทศ ถ้าไม่มีภัยคุกคามก็อาจจะไม่ต้องใช้สามัคคีมากนัก มีการทะเลาะกันบ้าง ปีนเกลียวกันบ้างได้ หรือขัดผลประโยชน์กันบ้างได้ แต่เมื่ออยู่ในยามที่ฉุกเฉินเป็นภัยแล้ว ย่อมต้องมีความสามัคคีแน่นแฟ้น ที่เรียกว่ากลมเกลียวนี้ก็เพื่อไม่ให้ปีนเกลียว เพราะแน่นแฟ้นอาจจะแน่นเกินไป อาจจะมีการกระทบกระทั่งอย่างที่เป็นผลร้ายก็ได้ ฉะนั้น ให้กลมเกลียวให้มีความเข้าใจกันดี และประเทศชาติของเราจะมีความมั่นคง

ท่านทั้งหลายจะอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันประชาชนไทย ผลประโยชน์ใหญ่นี้ก็คือความอยู่เย็นเป็นสุขของทุกคนรวมทั้งตัวเราตัวท่าน ฉะนั้น ก็ขอให้พิจารณาถึงความสามัคคี คำว่าสามัคคีคืออะไร ไม่ใช่ว่าเพียงแต่พบหน้าก็ชี้หน้าว่าต้องสามัคคีกันนะ อันนี้จะเป็นคำกลาง แต่ว่าความสามัคคีนี้ต้องมีความเข้าใจกันดี ถ้าเข้าใจกันดี ๆ แล้วก็เชื่อได้ว่าทุกคนรู้หน้าที่ ทราบดีว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร และจะทำงานอย่างสอดคล้องกัน ประเทศชาติก็จะรอดพ้นอันตราย ทุกคนก็มีแผ่นดินที่จะอาศัยด้วยความสุขและความมั่นคง

เพราะฉะนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายจงทำจิตใจให้เข้มแข็ง และขอให้พรว่าใจนั้นจะเข้มแข็ง ร่างกายแข็งแรง เพื่อปฏิบัติหน้าที่สำคัญยิ่ง ให้ประสบความสำเร็จ ความเจริญทุกประการ.

พระราชดำรัส[๑]

พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล[๒]

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันเสาร์ ที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๙

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ประกอบพิธีประดับยศแก่นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และขอแสดงความยินดีสำหรับผู้ที่ได้รับเลื่อนยศถึงชั้นนายพลในคราวนี้ นับว่าเป็นเกียรติที่ทางราชการได้ให้เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติราชการมาอย่างดี และสามารถและปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ในเวลาเดียวกัน ก็ขอแสดงความห่วงใย เพราะว่าเมื่อมียศสูง ก็ยิ่งมีความรับผิดชอบสูง ต้องทำงานด้วยความตั้งใจและเหน็ดเหนื่อยยิ่งขึ้น ในการทำงานนี้เข้าใจว่าจะไม่เป็นความเดือดร้อนหรือลำบากมากนัก ถ้ามีความสามัคคีกันเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างดี ทำงานตามหน้าที่และสอดคล้องกันอย่างดีโดยที่ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ข้อนี้เป็นนข้อสำคัญข้อหนึ่งที่จะทำให้งานที่แต่ละคนตั้งไว้ และเป็นงานที่ตำรวจทั้งหลายจะต้องทำจะบรรลุไปโดยง่ายขึ้น ถ้าปรึกษาหารือกัน ย่อมสำเร็จง่าย ฉะนั้นก็ขอให้ท่านทั้งหลายปฏิบัติงานตามหน้าที่ และสามารถที่จะติดต่อเกื้อหนุนสอดคล้องกันให้ดี

งานของตำรวจทั่ว ๆ ไป นอกจากที่จะมีความสามัคคี ก็จะต้องนึกถึงว่าจะต้องปฏิบัติให้มีความง่ายขึ้นด้วยการปฏิบัติด้วยความสามารถของแต่ละคน เพราะว่างานของกรมตำรวจนี้ก็เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่ามีมากหลายหลายด้านหลายสาขา และสรุปได้ว่าเป็นงานพิทักษ์สันติราษฎร์ พิทักษ์สันติราษฎร์นี้ หมายถึงให้ประชาชนมีความสันติ สันติก็คือความสุขความสงบ เป็นงานที่กว้างขวางเหลือเกิน เพราะว่าประกอบด้วยกิจการมากและหนัก กิจการที่แตกต่างกันหลายอย่าง งานหนัก การรักษาความปลอดภัยก็เป็นงานในหน้าที่ของตำรวจที่จะดูแลให้ประชาชนอยู่ด้วยความสงบในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ก็ต้องรับหน้าที่รักษาความสงบของชาติบ้านเมือง คือท่านเป็นผู้ที่จะรักษาประเทศชาติให้คงไว้ซึ่งอธิปไตย ซึ่งความมั่นคง ซึ่งเอกราช อันนี้ก็เป็นงานที่สำคัญ นอกจากงานนี้ก็มีงานในด้านที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของประเทศชาติ และประชาชนอีกส่วนหนึ่ง งานทุกด้านย่อมมีความสำคัญ เมื่อสำคัญแล้วก็มีความลำบาก ความลำบากนี้ก็มีมากพอแล้วในงานในด้านที่เรียกว่าวิชาการ หรือระเบียบการ ฉะนั้นก็ขอให้แต่ละคนมุ่งให้งานนั้นสำเร็จเรียบร้อยอย่าให้สิ่งที่มาขัดขวางเป็นสิ่งที่ทำให้งานไม่สำเร็จหรือล่าช้าได้

---

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นายตำรวจชั้นนายพล จำนวน ๖๖ ราย เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานประดับยศ และสัญญาบัตรยศ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ความเพียรที่จะปฏิบัติงานต้องขจัดความเกียจคร้าน ความสุจริตก็กำจัดความทุจริตและยังมีคุณธรรมอีกหลายอย่างที่จะกำจัดเหตุขัดข้องขัดขวาง ความจริงเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายไม่ใช่เฉพาะตำรวจก็เห็นเหตุขัดข้องอยู่เสมอ บ่นกันว่างานมันไม่เดิน คนโน้นไม่ดีบ้าง คนนี้ไม่ดีบ้าง อันนี้เป็นเหตุธรรมดา แต่ทว่าเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เมื่อมีหน้าที่ที่สำคัญบังคับบัญชาและที่ว่าตำรวจสมัยนี้ต้องปฏิบัติงานหลายด้าน มีความรับผิดชอบมาก ก็ขอให้กำจัดความขัดข้องต่าง ๆ ด้วยการปฏิบัติของตน ฉะนั้นก็เคยกล่าวอยู่เสมอ ทั้งแก่ตำรวจ ทั้งแก่ทหารและพลเรือนว่า ขอให้ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความแข็งแรงขยันหมั่นเพียร ก็ขอให้ท่านไปพิจารณาในแนวนี้เพื่อว่าท่านทั้งหลายจะได้รับความเจริญในหน้าที่ หมายความว่าให้ได้รับความสำเร็จ และจะได้รับการยกย่องจากผู้ใต้บังคับบัญชา และประชาชนทั่วไป ทั้งจากผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่าก็จะยกย่องว่าปฏิบัติดีด้วยความขยันหมั่นเพียร อันเป็นความสุขที่เราจะได้ ถ้าทำงานก็ได้รับการชมเชย ได้รับการรับรู้ว่าทำงานดีก็ปลื้มใจ ความปลื้มใจยิ่งใหญ่ก็คือรู้ว่าตนได้ปฏิบัติดีชอบไม่มีอะไรที่จะอายได้ ทั้งหมดนี้ถ้าแต่ละคนทำไม่ต้องอายตัวเอง ไม่ต้องอายผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ต้องอายประชาชน ข้อนี้ที่จะทำให้งานของส่วนรวม กล่าวโดยเฉพาะคือกรมตำรวจ จะรุ่งเรือง จะสำเร็จตามเป้าหมายสำคัญคือ พิทักษ์สันติราษฎร์ ในทุกความหมายของคำว่า พิทักษ์สันติราษฎร์

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลาย จงปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง และให้ระลึกดูว่า ในสมัยปัจจุบันเวลานี้ก็ได้ยินอยู่เสมอว่า คับขัน ว่าสถานการณ์ไม่น่าไว้วางใจ ซึ่งส่วนมากในที่สุดก็นิยมเป็นคำรวม ๆ แต่พิจารณาดูอีกทีก็เป็นความจริงแล้วว่า คับขันจริง ๆ แต่ไม่ใช่จะมาเหลือวิสัยที่จะแก้ไข เพราะว่ามีเจ้าหน้าที่ มีคนไทยที่ปฏิบัติตัวดี และคำว่าคนไทยนี้สำคัญ แม้แต่ในตำราที่ท่านทั้งหลายจะอ่านว่าการปฏิบัติอย่างนี้จะไม่ได้ผลหรือสถานการณ์แย่มาก ใส่หูว่าเราแย่ เราก็บอกว่าคนอื่นมาบอกว่าไทยแลนด์นี้แย่แล้ว ช่างเขา แต่ว่าเรามาพิจารณาว่า เราจะแก้ไขที่แย่ สิ่งที่เขาบอกว่าแก้ไม่ได้ก็แก้ได้ด้วยความเป็นไทยนี้เอง เพราะว่ามีความเอื้อเฟื้อ เห็นใจซึ่งกันและกัน และกำลังความเห็นใจซึ่งกันและกัน กำลังความตั้งใจดีที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต แต่ไม่บอกไม่เรียกว่า เสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพราะว่าไม่ได้เสียสละส่วนตัวเลย ที่จะทำงานให้ดี เป็นการปฏิบัติเพื่อส่วนตัว และส่วนรวม

เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้ทราบและตระหนัก มีกำลังใจและกายที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานนี้ สิ่งที่

สำคัญที่สุดในการดูสถานการณ์คือต้องดูความจริง และค้นความจริง ไม่ใช่นึกว่าไม่เป็นไร และปฏิบัติเหมือนอีกฝ่ายที่พูดเช่นนี้ก็เพราะว่าเห็นว่าประเทศไทยนี้กำลังยุ่ง ๆ เดี๋ยวก็ยุ่ง ๆ ทางภาคเหนือแล้วก็เงียบไป เดี๋ยวยุ่งทางภาคอีสานแล้วก็เงียบไป เดี๋ยวก็ยุ่งทางภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก เดี๋ยวก็ยุ่งทางภาคใต้ ซึ่งยังไม่เงียบแต่ความเงียบ หรือความปึงปังทางภาคใต้เป็นต้นนั้น ก็ขอให้พิจารณาดูว่าปึงปังแค่ไหน แก้ไขแค่ไหน อย่างไรด้วยความกล้าหาญ จึงจะปฏิบัติได้ และถ้าแก้ไขประกอบกับประเทศชาติของเราที่เขาประณามว่าจะอยู่ได้ไม่นานก็จะอยู่เยาะเย้ยท้าทายโลก ถ้าอยู่อย่างนี้ก็เป็นเกียรติแก่คนไทย เป็นเกียรติแก่เจ้าหน้าที่ทั้งหลาย และเป็นเกียรติแก่ตนเองทุกคน โดยเฉพาะของตน

ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความกล้า ความเพียร ความซื่อสัตย์สุจริตเต็มกำลัง ขอให้ทั้งกำลังกายและกำลังใจสมบูรณ์ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งเป็นความสำเร็จของเราทุกคน และความสำเร็จของแต่ละคน.

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ ๒๕๒๐

วันศุกร์ ที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๙

ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย

ในโอกาสที่จะขึ้นปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ นี้ ข้าพเจ้าขออวยพรปีใหม่ และขอส่งความปรารถนาดีมายังท่านทั้งหลายอีกวาระหนึ่ง

ขอขอบใจท่าน ที่ได้แสดงน้ำใจไมตรีต่อข้าพเจ้าและพระราชินีกับลูก ๆ ทุกคน ทั้งได้ร่วมมือสนับสนุนในกิจทุกอย่าง ทำให้เกิดกำลังใจแก่เราอย่างมาก

ในรอบปีที่แล้ว ประชาชนคนไทยมีการแสดงออกชัดเจนขึ้นว่าต้องการอะไร เมื่อแสดงออกมาเช่นนี้ก็ทำให้รู้ใจกัน และสามารถช่วยกันทำช่วยกันสร้างสิ่งที่ต้องการ แม้จะมีอุปสรรคหรือความยากลำบากขัดขวางอยู่ก็ทำได้ ขอเพียงให้ร่วมมือร่วมใจกันจริง ๆ แต่ทั้งนี้ ควรจะต้องเข้าใจด้วยว่า สถานการณ์ของประเทศโดยส่วนรวมยังไม่แจ่มใสนัก

ข้าพเจ้าปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะให้ทุกคนเข้าใจและเล็งเห็นสถานการณ์บ้านเมืองตามความเป็นจริง เวลานี้บ้านเมืองของเรากำลังต้องการการปรับปรุงและการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมอย่างรีบด่วน เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากร จากพื้นภูมิประเทศ และจากกำลังงานกำลังปัญญาของคนไทยเราทุกคน ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จักได้นำไปสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน ให้เพิ่มพูนมั่นคงยิ่งขึ้นโดยเร็ว เพื่อการนี้เราจะต้องวางโครงการพัฒนาอีกหลายอย่างโดยรีบด่วน ทั้งจะต้องดำเนินโครงการนั้น ๆ ให้สำเร็จผลโดยฉับพลัน จะลังเลหน่วงเหนี่ยวให้ชักช้าด้วยเหตุใด ๆ ไม่ได้ เพราะจะทำให้เสียประโยชน์ที่จะพึงได้ไปเปล่า ๆ ซึ่งในยามนี้จะต้องถือเป็นความเสียหาย

ทางที่เราจะช่วยกันได้ ก็คือการทำความคิดให้ถูกและแน่วแน่ ในอันที่จะยึดถือชาติบ้านเมืองเป็นที่หมาย ต้องเพลาการคิดถึงประโยชน์เฉพาะตัว และความขัดแย้งกันในสิ่งที่มิใช่สาระลง ผู้ใดมีภาระหน้าที่อันใดอยู่ ก็เร่งกระทำให้สำเร็จลุล่วงไป โดยเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วยความเมตตา ด้วยความปรองดองกัน และด้วยความปรารถนาดีต่อกัน ที่สุด ผลงานของทุกคนนั้นจะประมวลกันเข้าเป็นความสำเร็จ และความวัฒนาถาวรของประเทศชาติได้ ไม่นานเกินคอย

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวไทย จงปกปักรักษาท่านทั้งหลายให้ปราศจากภัยอันตรายและเหตุชั่วร้ายทุกสิ่ง บันดาลให้แต่ละคนมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังสามัคคีอันแข็งแกร่งพร้อมเพรียงสามารถที่จะประกอบกรณียกิจ นำพาประเทศชาติให้ดำเนินต่อไปโดยสวัสดี และสามารถที่จะธำรงอิสรภาพ อธิปไตย พร้อมทั้งความเจริญร่มเย็นเป็นผาสุกของบ้านเมือง ให้สถาวรอยู่ตลอดไป

ขอทุกท่านจงประสบแต่ความสุขสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล และสิ่งที่พึงปรารถนาตลอดปีใหม่นี้ทั่วหน้ากัน.

บรรณานุกรม

สำนักราชเลขาธิการ. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๒๙. กรุงเทพ ฯ. บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด ๒๕๓๐.

สำนักราชเลขาธิการ. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐. กรุงเทพ ฯ. บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด ๒๕๓๑.

สำนักราชเลขาธิการ. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๑. กรุงเทพ ฯ. บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด ๒๕๓๒.

สำนักราชเลขาธิการ. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๒. กรุงเทพ ฯ. บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด ๒๕๓๓.

สำนักราชเลขาธิการ. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๓. กรุงเทพ ฯ. บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด ๒๕๓๔.

สำนักราชเลขาธิการ. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๔. กรุงเทพ ฯ. บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔) จำกัด ๒๕๓๕.

คณะกรรมการโครงการผลิตชุดหนังสือ
ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พุทธศักราช ๒๔๙๓ — ๒๕๔๘

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ประธานคณะที่ปรึกษา

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ประธานกรรมการ

นายวิสิฐ ตันติสุนทร

กรรมการ

นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามขำ

นางสาววันเพ็ญ เซ็นตระกูล

นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง

นางสาวสาวิตรี แสนสว่าง

นางสาวพรพิมล วรดิลก

กรรมการและเลขานุการ

นางอมฤดา สุวรรณจินดา

คณะกรรมการโครงการผลิตชุดหนังสือ
ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พุทธศักราช ๒๔๙๓ — ๒๕๔๘

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ประธานคณะที่ปรึกษา

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ประธานกรรมการ

นายวิสิฐ ตันติสุนทร

กรรมการ

นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามขำ

นางสาววันเพ็ญ เซ็นตระกูล

นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง

นางสาวสาวิตรี แสนสว่าง

นางสาวพรพิมล วรดิลก

กรรมการและเลขานุการ

นางอมฤดา สุวรรณจินดา

คณะผู้จัดทำ

นายวิสิฐ ตันติสุนทร : เลขาธิการคณะกรรมการ กบข.
นายสิงหะ นิกรพันธุ์ : รองเลขาธิการคณะกรรมการ กบข.
นางสาววริยา ว่องปรีชา : ผู้ช่วยเลขาธิการ สายนโยบายลงทุน
นางสาวนัชชา พรตปกรณ์ : ผู้ช่วยเลขาธิการ สายสมาชิก
นางวชิรา ณ ระนอง : ผู้ช่วยเลขาธิการ สายบริหาร

นางอมฤดา สุวรรณจินดา
นายจีรวัฒน์ ชนะเสรีชัย
ดร.กิรณ ลิมปพยอม
นางสาวอรภัทร รังษีวงศ์
นางวชิรา สุวรรณศร
นางสาวปิยะดา พรหมรักษา
นางสาวขนบพันธุ์ ไตรย์พีชน์
นายอรรณพ วิบูลยานนท์
นางสาวสุพิชยา เกตุผาสุข
นางสาวกัญญา ศิริวราดร
นางสาวจิรพร ก้อนสาริยา
นางสาววรรณนิษฐา อธิษฐ์ดิษฐ์

นางสาวชุติปภา ยังสุข
นางสาวยุวพร นนท์ภาษโสภณ
นายนันทพล สุวรรณาศรัย
นายวราห์ อภินันท์สวัสดิ์
นางดวงใจ ลี้ตระกูลศิลป
นางสาวพรรณสุดา สุขวิสิฏฐ์
นางนัศรีนีย์ มีสุวรรณ์
นางสาวอรวรรณ อินทรผาด
นางสุชาดา อัชฌาเจริญสถิต
นางสาวอโนมา ปัทมานนท์
นางสาวสถิรพร อมรเจริญสวัสดิ์
นางสาวเอมิกา สุดสายบัว

นายมานพ เฮียงคะ
นางสาวโสภิดา ทนันชัย
นางสาวจิตติมา ทวาเรศ
นางสาวนิตยาภรณ์ บัวนาค
นางสาวพุทธชาติ แก้วทิพย์
นางสาวไพรัตน์ ตระการจันทร์
นางสาวสุวรรณา จุลมีวงษ์
นางสาวกมลภัทร ศักดิ์แก้ว
นางสาวพิมพ์ชนก คำดี
นางสาวธนิตา อ่อนท้วม
นายเฉลิมเกียรติ วสันต์
นางสาวทิพาพรณ์ ศรีสมยา

ขอขอบคุณ สำนักราชเลขาธิการ

ชุดหนังสือ **“ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๔๙๓ - ๒๕๔๘”**

จัดทำโดย กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
เลขที่ ๙๙๐ ถนนพระราม ๔ บางรัก สีลม กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๖๓๖-๑๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๖๓๖-๐๖๐๓-๔
www.gpf.or.th

ออกแบบโดย บริษัท เกรย์ แมทเทอร์ จำกัด

จัดพิมพ์โดย บริษัท เกรย์ แมทเทอร์ จำกัด
๒๑/๖๑-๖๒ ซอยศูนย์วิจัย ถนนพระรามเก้า
บางกะปิ ห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๐๓-๑๒๔๐-๗
โทรสาร ๐-๒๖๔๑-๔๒๑๑

พิมพ์เมื่อ พุทธศักราช ๒๕๕๐

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๗๒๔๗-๒๖-๘